vlad
mușatescu
aventuri
aproximative

◆◆

cartea românească

VLAD MUŞATESCU

AVENTURI APROXIMATIVE

VLAD MUȘATESCU

AVENTURI APROXIMATIVE

★★

roman

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

1986

Coperta de V. OLAC

SUMAR
(deloc aproximativ, pentru anunţarea aventurilor din paginile ce urmează) :

CORECTOR DE NOAPTE / Poet în derivă, **7**, Contactarea, **11**, Azilul cu îngeri, **16**, „Ziarist“ de trei parale, **21**, Misterele „Luceafărului“, **23**, Faur aburit (de erori), **28**, „Sic transit gloria mundi, **34**, Subsolurile „Dimineţii“, **38**, „Bezprizornîie“, **47**, Dispăruţi fără urmă, **52**

„LA SUD DE LACUL NAIROBI“ / Detalii biotopografice, cam imprecise, **55**, „Trandafir de la Moldova“, **59**, Un roman senzaţional, **62**, „La Măslină“ — în grădină, **67**, Dezbateri (de noapte) la masa rotundă, **72**, Substratul, subtextul şi subsemnatul, **77**

PERIOADA DE INCUBAŢIE / Timpuri grele, de demult, **83**, „Mico, stinge lampa !“, **86**, Surmenaje — că-s de mai multe feluri, **90**, „Situaţia“ şi... „Înainte“, **93**, Semne bune anu' are ! dar să nu fim superstiţioşi..., **97**, Plecarea „rîndunelelor“..., **101**, Vin ruşii — Nikolai Mihailovici şi Evdokia Pavlovna, **105**, Perseverare humanum est, errare diabolicum, **100**, La orizont — o editură (pe jumătate scufundată), **113**

„EUROPOLIS“ — GRANDOARE ŞI DECADENŢĂ / Cucerirea cotei necunoscute, **116**, „Ecce homo !“, **119**, „Hotel Tristeţe“, **121**, Debarcarea la Capul Bunei Speranţe, **125**, Unde dai şi unde crapă, **129**, Vine trenul cu vagoane şi-năuntru cu persoane, **133**, Grandoarea nu miroase a bine !, **138**, „Cine bate, oare, la fereastra mea ?“, **142**

PĂMÎNTEANUL MOROMETE, RISIPITORUL / Prolog în fărîme, **145**, „Vax Albina Cavaler Pasta“, **148**, Printre „tovarăşii creatori“, **151**, Legende... apocrife, **158**, Mens sana in corpore sano, **162**, Editoriale, **164**, „Extravagantul Conan Doi“, **167**, Pseudorecviem pentru omul din pămînturi, **170**

„EUROPOLIS“ — FALIMENT TOTAL / Fotbalistul de la „Macabi“, **174**, Dublu atac la... cozonaci, **176**, Spionaj internaţional, **179**, „Unde este iluziile mele, pe care le-am pierdut !“ (cîntec de pahar spart), **183**, „Finis coronat opus !“ — oare ?, **184**, Urmărit şi urmăritor, **188**

TATAPETRE ÎŞI FACE BAGAJELE / Orice poveste are un început, **191,** Băcănia „La Petre-Măţăuanu", **193,** Vraja vorbelor de noapte, **195,** Bătrînul se cărăbăneşte, **198,** Garda de onoare, **201,** Gustare la botul calului !, **205,** Pe drumul de costişă, **208,** Marcia funebre — cînd la trap, cînd la galop !, **211**

„CONCERT CONTRABAS" / „Uragan la Toprak-kala", **216,** „Pensiunea doamnei Pipersberg", **221,** Nudismul, ca formă existenţială, **227,** Cu trăsura, la şosea, **228**

„OM BOGAT, OM SĂRAC" / Bătrîna de criţă, **233,** Moşierii, **238,** Tata Sima, **241,** Viaţa la ţară, **248,** Exodul, **254,** Petrecere la conac, **257,** Dragoste fără Speranţa, **262,** Final de capitol (dar nu-i de la Galsworthy), **266**

„CHEMAREA VREMII" — BULETIN METEO, ('941—'943) / Să mai schimbăm decorul !, **270,** Nina Fantoma, **274,** Herr Profesor, **279,** Atmosferă încărcată, presiune barometrică scăzută, **283,** Variaţiuni pe-o temă germană, eventual „Lily Marlene", **287,** Vorba ceea : „A intrat în dificultate !", **292,** Şef de pagină, **296,** Plecat fără adresă, **299**

„ÎNTOARCEREA FIULUI RISIPITOR" / „Şatra" itinerantă, **304,** „Lume, lume, soră lume !", **307,** Încazarmarea „leproşilor", **311,** Borş de crap cu cap, **313,** Poveştile de la „saloon", **317,** La revedere, maestre Vlahuţă, pe curînd !, **324**

PATIMILE DUPĂ MATEI, ŞI DE LA ALŢI DOCTORI CETIRE ! / Calvar '47, **328,** Al 41-lea sfînt mucenic, **333,** Sechestratul de la Saint Vincent de Paul, **338,** Grupul de comando de la miezul-nopţii, **344,** Ce-şi face omul cu mîna lui, **349**

INDIMENTICABILA GAZETĂ / „Centrocoopist" de cursă lungă, dar în pom !, **353,** Altă viaţă, **358,** Gazetar tehnoliterar, **363,** Şedinţa de analiză-fulger (şi trăsnete), **367,** Bucureşti-Berlin, dus şi întors, de mai multe ori pe zi, **369,** „Capodopera necunoscută", **376,** Că oameni sîntem !..., **379,** „Trompişor" şi-a făcut datoria, „Trompişor" poate să plece !, **384**

MARELE „DETECTIV" / Expunere de motive, **390,** „De-a v-aţi ascunselea", **393,** „Nea Alecu, nea Alecu, tunde oaia şi berbecu' !", **396,** Pescuitul — tratamentul ideal pentru nevrotici, **399,** Raiul de la „Mila 23", **404,** Tămăduitorii Stiopa şi Maşa, **408,** „Totu-i soartă şi destin, restul... fatalitate !", **414**

„JOCURILE" CONTINUĂ / Deci, renunţ la prolog, **419,** Să intrăm direct în problemă, **420,** Pensiunea Mariţa Nachtigal, **430,** Şi-aşa s-a născut „De-a puia-gaia" !, **433,** Al treilea !, **436**

„DIN JALE S-A-NTRUPAT ELECTRA" / Infatigabila şi sfînta nemulţumire creatoare, **444,** Catch as catch can, **446,** „Cele două orfeline", **449,** Fratele din flori, **452,** Femeia fatală, **454**

MAI TARE CA-N FILME / Să-ţi vină să mori (de rîs), **458,** A treia zi după „lăsata secului", **461,** „Tunelul" lui Franz, **463,** „Cîntecele mării", **467,** Coproducţii la... Tîncăbeşti, **470,** Cineast total, **472,** Realitatea imediată, sau (ceva) mai îndepărtată, **477**

CORECTOR DE NOAPTE

POET ÎN DERIVĂ

Sînt patruzeci şi ceva de ani de-atunci. Şi tot nu-mi vine a credere c-am fost capabil să trec prin atîtea. Pentru mulţi, lucrurile păreau să se desfăşoare normal, unora le şi mergea bine. Pentru mine însă, treburile se cam încurcaseră, şi totul îmi ieşea pe dos.

Buiac, cum eram, şi trăsnit pe deasupra, izbutisem performanţa să rămîn iarăşi fără o slujbă, ca să-i zic şi-aşa. De fapt, ciudos pe viaţă, fiindcă nu-mi mai apăreau elucubraţiile lirice, „demisionasem" de la publicaţiile ce mă utilizau drept corector „cu bucata", şi mă ţineam numai de compus poezele. Probabil erau proaste, de vreme ce nimeni nu se grăbea să mi le tipărească. Ce-i drept, interveniseră şi unele schimbări în lumea presei literare. Ca şi-n cealaltă. Pornise războiul !

În plus, mă abandonase şi protectorul meu, Ioan Velicu, plecat pe front, cu-o brigadă. Nu de armată, ci de „PP"-işti. Adică, mai exact, ziarişti şi scriitori, încadraţi în unităţile de Presă şi Propagandă. Şi care depindeau de Marele Stat-major. Ceea ce-i scutea pe condeieri să ia puşca în mînă, mulţumindu-se doar cu excursii în linia a doua şi-a treia. Bune şi-alea. Pentru reportaje de pe cîmpurile de bătaie (văzute de la distanţă).

Deci, rămăsesem de izbelişte. Fără adăpost, în special. Dar şi fără un chior în buzunar. Cam aveam eu o cameră mobilată, închiriată la o gazdă paranoică de pe Puţul lui Crăciun. Însă, de vreo două zile, nu-i mai călcam pragul. Îmi lipsea curajul. Mai ales că nu-i plătisem, de peste o lună, chiria. Aşa că, în disperare de cauză, lăsasem în păstrare cucoanei cele cîteva gioarse pe care le posedam. Şi-mi luasem cu mine doar două caieţele. În buzunarele paltonului de barosan. Dar ce palton ! Căpătat, de milă, de la unchiu-meu Valică. De fapt, şi mie

mi-era o milă cumplită. De mine. Halal poet ! Înţolit într-un caftan lung pînă-n călcîie, şi larg cît pentru trei persoane. În orice caz, arătam splendid. Ca un dulap. Numai blana gulerului cam năpîrlise. Şi continua să năpîrlească. În aşa hal, încît eram plin, de sus şi pînă jos, numai de peri roşcaţi de vulpe uzată 80%.

Prima noapte de vagabond, şi-ncă una de pomină, o petrecusem în cuşca portarului de la blocul „Curentul", unul nea Pîşu Tinichie, cu care mă aveam bine de pe timpul cînd lucrasem corectura „Curentului literar". Deoarece n-avea voie să doarmă în post, aşa fiindu-i meseria, nea Pîşu, ca să nu-l prindă somnul, mă rugase cu glasul său de beţivan profesionist (în timpul liber) :

— Marincule, ai grijă de mine, să n-o dau de dracu' ! Citeşte-mi şi tu ceva, vreun ziar sau dintr-o carte, să nu pic în nas... Hai, că şi eu îmi pun pielea-n joc, pentru tine !

Bineînţeles, i-am lecturat poezii. De-ale mele. Din caieţelele pe care le-aveam asupră-mi.

Pe la miez de noapte, nea Pîşu m-a oprit din recital :

— Mă, ţie nu ţi-o fi foame cumva ? Că prea cînţi boscorodelile alea ca un ţîrcovnic de strană...

— Ba, de ce să te mint, măi nea Tinichie, mi-ar cam fi... N-am mai băgat ceva în gură de-azi dimineaţă. Ştii, stau cam prost cu finanţurile. Ce să-i faci, asta-i viaţa de artist !...

— Vai de capul tău, prăpăditule ! Hai !

Nu m-am lăsat rugat.

Dîrdîind de mama focului, atît de frig cît şi de foame, i-am apreciat corespunzător slana, ceapa şi jimbla. Constatînd că-s hămesit în exces, nea Pîşu s-a grăbit şi dînsul să contribuie la urgenta lichidare a conţinutului pachetului desfăcut pe tăblia măsuţei. Precis îi era teamă să nu-l las nemîncat.

Trăiam un ianuarie aprig, crîncen de geros. Cuşca portarului, lipită de intrarea în bloc, chiar lîngă uşa liftului, era străbătută de-o sumedenie de curenţi adverşi şi perverşi de aer îngheţat. Oricît mi-ar fi fost paltonul de barosan, nu-mi era deloc de folos. Mult mai serioasă părea şuba îmblănită a lui nea Pîşu.

În cea de-a doua noapte, i-am citit din nou poezii. Aceleaşi. Plictisit, Tinichie m-a somat :

— Marincule, nu mai ţine figura ! Cu chestii dintr-astea vrei tu să mănînci o bucată de pîine ?... Cine-i tîmpit să ţi le

plătească ? Cată-ţi neapărat un servici, c-altminteri nu te văz bine. Ai să mori de foame, ca un cîine de pripas. Şi nici eu n-o să te mai pot ascunde aici. De mîncat, haida, ţi-oi mai furişa vreun darab de jimblă, însă nici pe mine nu mă dau banii afară din casă... De mîine, fă-ţi şi tu alte drumuri. Îmi pare rău de tine, dar de mine mi se rupe inima. Mă dau ăştia afară, dacă mă prinz că fac hotel din cuşcă !

Văzîndu-mă că-mi plec capul spăsit, nea Pîşu şi-a împărţit iarăşi merindea cu mine. Iar spre ziuă, cînd se revărsa de zori, m-a condus pînă la uşă. De unde şi-a luat rămas bun, spunîndu-mi :

— Mă băiete, ascultă povaţa mea, că-s om bătrîn, fă-te şi tu ziarist, ca ăia de pe Domniţa Anastasia !... Cîştigi un bănuţ cinstit, şi-ţi orînduieşti şi tu un rost. Aşa nu mai merge. Ei, du-te-n calea ta, şi să ne vedem cu bine, altă dată... Şi nu aici !

În viziunea lui Pîşu Tinichie, arvanitul „Curentul"-ului, ziariştii de pe Domniţa Anastasia erau hoardele de puştani care vindeau „Universul" şi „Curentul" şi-aşijderea alte jurnale de dimineaţă. Cunoşteam oarecum tagma, întrucît îi zăream mereu la colţul străzii cu pricina, adunîndu-se prin preajma „dormitoarelor" şi pregătindu-se să ia cu asalt gangurile tipografiilor, bătîndu-se s-apuce printre primii ziarele cu titluri de senzaţie. Care, zi de zi, erau mereu altele. Şi-aveau băieţii un simţ al orientării nemaipomenit. Niciodată nu dădeau greş. De multe ori, vînzarea unui jurnal depindea enorm de lansarea efectuată de ziarişti. Care, gonind pe Sărindar, Calea Victoriei şi-altę străzi din centrul oraşului, strigau în gura mare : „Ediţie specială ! Comunicatul Marelui Stat-major. Trupele germane înaintează îndărăt, cucerind noi poziţii ! Crima din Crucea de Piatră ! Mare omor mare ! Ediţie specială !"

Îngrijorat de marele viitor ce se profila în faţă-mi, păşeam rebegit pe Domniţa Anastasia, strivind cu tălpile găurite ale ghetelor omătul ce scîrţîia sub picioare. Şi mi-am petrecut întreaga zi... plimbîndu-mă. Dar şi tot întrebîndu-mă cum să procedez pentru a fi încadrat şi eu printre „ziarişti". Fiindcă şi-aici era un chirchirez. Concurenţă mare. Mafie curată. Trebuia să am o recomandaţie. Să mă ia cineva sub aripa lui.

Spre seară, după ce dădusem nesfîrşite tîrcoale şi ocoale pe Sărindar, Brezoianu şi prin faţa „Curentul"-ui, care se afla

chiar pe Domniţa Anastasia, în căutarea unui protector, m-am pomenit răzbit de foame şi ger. Sleit de puteri, mi-am călcat pe inimă şi-am pătruns în stabilimentul lui Mitică Cosma, poetul-lăptar. Cel care mă creditase de-atîtea ori. Însă în faţa căruia nu mă mai încumetasem să mă prezint, avînd un cont deschis uriaş, dar şi neachitat.

Cînd m-a zărit, Mitică mi-a zîmbit ca-ntotdeauna şi m-a întrebat din dosul tejghelei unde-şi exercita meseria de restaurator-birtaş :

— Ce-i cu tine, Marincule, că nu te-am mai văzut de-un car de vreme ? Pe unde mi-ai umblat ?...

Ce să-i spun ? N-aveam ce. Aşa că i-am turnat o gogonată :

— Pe unde n-am umblat ! Cu treburi, măi Mitică... Ba pe-acasă, la Craiova, ba prin ţară, cu nişte reportaje !...

— Ce vorbeşti, măi ? Te-ai ajuns şi tu reporter special, ca bădia Velicu... Şi pentru ce ziar le-ai scris, că nu ţi-am citit nicăieri semnătura ?

— Păi, Miticule, nici n-ai s-o citeşti... Am fost incognito ! Iar reportajele au să-mi apară sub pseudonim, ca să nu-mi compromit firma de poet !

— Şi unde-or să apară ? — s-a interesat Cosma.

— N-am voie să spun ! Directorul jurnalului, o fiară, se opune oricăror dezvăluiri...

Bineînţeles, nici nu ştiam cum se face un reportaj, nici cum se scrie, tot aşa cum nu existau (decît în imaginaţia mea frenetică şi înfierbîntată) ziarul respectiv şi fiara de director.

Însă nici Cosma nu prea era dus la biserică. Şi l-am auzit iscodindu-mă pe de departe :

— Mănînci ceva, Marincule ? Vreun borşuleţ ardelenesc, sau o iahnie de cartofi !...

— Nuuu ! Mi-s sătul ca un ţîfoi... Adineauri m-am despărţit de Tibi Tretinescu, la „Café de la Paix“... Totuşi, ca să nu te refuz, dă-mi o iahnie !

— Bine ! Am să-ţi servesc una, însă fără carne. Şi-aşa ai o datorie prea mare. Dacă mă prinde ăl bătrîn, mă ia în coarne de-a-nboulea, şi iese o gîlceavă ca la tîrlă. Doar îl ştii cît îi de macedonean ! Şi-apoi, nici n-o să-ţi pice greu, după cîte ai băgat în tine la „Café de la Paix“...

După ce-am ras două farfurii adînci, ca pe-o nimica, ştergîndu-le cu miez de pîine, încît nici nu mai era nevoie să fie spălate, i-am mai cerut poetului o porţie, mărturisindu-i adevărul :

— Acum, că sînt cu sufletul împăcat, pot să-ţi spun adevărul. Sînt pe drojdie ! Ce să-i fac, ca s-ajung şi eu la ziariştii ăştia, de lîngă tine ? Nu-mi pui şi tu o vorbă bună ?

Cosma, bietul de el, a căscat nişte ochi cît cepele.

— Ce spui, măi Marincule ? Vrei să vinzi ziare ?... În halul ăsta ai ajuns, nenorocitule ! Mă rog, la urma urmei, nu ţi-ar strica şi ţie să munceşti o ţîrişică... Ce, nu-s şi eu poet, şi trudesc la tarapanaua bătrînului, din zori şi pînă-n noapte, ca o vită de povară ?... Numai să-ţi placă atmosfera, că băieţii-s cam iabraşi ! Ai răbdare, şi-aşteaptă şi tu un piculeţ, pînă-şi fac apariţia ăi din banda lu' Găvana-Brici... Dacă vine şi hăndrălăul de Brici, vorbesc eu cu el, să nu te ia chiar de prost !

Aflasem, mai demult, cum că prin apropierea birtului lui Cosma ar exista o „bombă a ziariştilor". Adică sălaşul pentru noapte al oropsiţilor de puştani care dormeau acolo la grămadă, într-un fel de azil al vînzătorilor de ziare, astfel încît să fie cît mai aproape de tipografiile marilor jurnale ale capitalei. Nu ştiam precis locul cu pricina, dar îmi povestise despre el Velicu. Ca despre o curte a miracolelor. Şi-mi atrăsese atenţia:

— Mă Marincule, ţine-te cît mai departe de bombă. E ceva de groază, mai tare ca-n „Misterele Parisului" sau „Cocoşatul de la Nôtre Dame"... Cînd treci prin preajmă, mai ales noaptea, mergi pe partea cealaltă a străzii !

Pe la vreo zece şi ceva, dacă nu chiar mai tîrziu, s-au ivit şi „ziariştii". Năvălind în chiote. Peste liniştea ce pogorîse în locanta văduvită, la ora aceea, de muşterii. Cei vreo douăzeci de băieţandri, care mai de care mai janghinoşi, au ocupat aproape imediat mesele de lîngă sobă. Să fie la căldurică. După care au comandat de-ale mîncării. În timp ce Cosma abia mai prididea cu servitul, eu m-am resemnat, în colţul meu, să-mi examinez viitorii colegi.

În orice caz, cînd mi-am isprăvit operaţiile de investigare a pitoreştilor exemplare umane, eram disperat. Zdrenţăroşi şi slinoşi, jegoşi şi rebegiţi de frig, purtîndu-şi ţoalele cumpărate de la Taica Lazăr, piaţa de vechituri a oraşului, ca pe nişte costume de scafandri, de parcă ar fi trebuit să se cufunde cu ele prin toate zoaiele tîrgului, unii avînd pe cap căciuli mîncate de molii, sparte-n fund, alţii cu pălării întoarse pe dos, iar o parte din ei cu băşti leoarcă de apa zăpezii topite, la un loc, bieţii de ei aduceau mai curînd a o liotă de hingheri reîntorşi de la lucru. Iar încălţările, astea, cel puţin, trezeau nu numai mila, ci şi spaima privitorilor. Bocanci cu tălpi de lemn, legate cu sforicele şi sîrmuliţe, desfundaţi şi fără bombeuri sau căpute, pantofi scîlciaţi, mustind a nămol, papuci din anvelope de automobil, semănînd mai mult a opinci, ciorapi de tot soiul, majoritatea confecţionaţi cu mijloace proprii, materia primă fiind, cel mai adesea, ziare date la retur, şi-nfăşurînd picioarele ca nişte obiele.

În pofida straielor şi-a diverselor accesorii vestimentare, băieţandrii păreau sănătoşi ; iradiau din toţi porii energia vîrstei ; tinereţea şi prospeţimea obrajilor îmbujoraţi de ger atenuau sensibil aspectul mizer. În vreme ce-şi consumau bucatele comandate, cu hamurile mapelor (în care stăteau ticsite jurnalele nevîndute) petrecute pe după grumaz, puştanii discutau agitaţi între ei, îşi zornăiau trăistuţele pline de mărunţiş, făcîndu-şi probabil în gînd socotelile cu care încheiau o zi de negoţ rodnic (au ba), chicoteau voioşi şi nepăsători, sau hohoteau la spusa vreunui banc mai deocheat.

În definitiv, eram de-o vîrstă cu ei, şi-n mine ardeau focurile cu-aceeaşi putere. De ce să-mi fie teamă de munca pe care-o depuneau flăcăii aceştia ?

În timp ce Mitică se strecura pe lîngă locşorul meu, cărînd o tavă cu iahnii aburinde, l-am întrebat în şoaptă :

— Măi poete, cînd vine Găvana-Brici al tău ? Nu-s ăştia băieţii din banda lui ?...

— Un bob zăbavă, Marincule, că apare şi el ! a încercat să mă domolească Mitică. Dacă ţi-i a mînca, nu te sfii, spune-mi ce rîmneşti, şi-am să te servesc numaidecît...

Nu m-am sfiit. Şi i-am zis :

— Dă-mi, măi, şi mie, nişte cîrnaţi pe fasole ! Şi-o să ne socotim noi, într-o bună zi, dacă mă pun şi eu pe treabă, cu

vînzarea de ziare. Că nu se ştie, poate oi depăşi şi faza asta parşivă, şi-or să mi se publice şi mie baladele satanice...

— E-n regulă ! Pînă atunci însă, am să-ţi aduc numai fasolea... Cîrnaţii, mai tîrziu. Cînd ţi-or apărea trăznăile ălea, cu Belzebuth şi Scaraoţchi... Las', că le-am citit. Şi nu o dată... Dealtminteri, cred că Brici o să te ia la el. Neapărat. Mai ales că-mi datorează şi-o mulţime de franci. Şi-apoi, e şi el un soi de consătean de-al tău, tot de undeva de pe lîngă Piteşti...

Găvana-Brici şi-a făcut apariţia ceva mai tîrziu, cam în jur de unsprezece. Întîmpinat cu urale şi chiţăieli de băieţii lui, i-a salutat din mers şi s-a dus de-a dreptul spre Mitică Cosma.

Mi-am dat seama că-i Brici, cînd l-am auzit pe lăptar :

— Adus-ai bănuţii, şefule, sau te trec din nou la catastif ?

— Adus, hohlendere ! — l-a informat şeful.

Căci şef era, de vreme ce şi arăta ca atare. Alte haine pe el, altă înfăţişare. Totuşi, nu-i dădeam mai mult de douăzeci de ani. Însă era mai spălat, avea şi-un prosop la gît, pe post de fular, iar pe vîrful capului purta o pălărie de tip melon, niţel cam turtită. Curat boier, în comparaţie cu membrii echipei sale. Numai bocancii soldăţeşti, cu tălpile bine căscate, prin boturile cărora i se zăreau obielele încropite din ziare vechi îl readuceau printre cei de-o breaslă cu el. Altminteri, superficial judecînd, s-ar fi zis că aparţine ordinului frizerilor. Mai ales că-şi ungea părul tăciunos şi cîrlionţat cu cine ştie ce unsori, dacă nu chiar cu osînză de porc. Însă mustăcioara subţire, trasă fin pe lîngă buză, care-l făcea să semene cu Errol Flynn, celebrul actor de cinema, îl plasa numaidecît printre maeştrii briciului şi-ai tunsorilor înalte. Nu era exclus, mi-am zis în sinea mea, să i se fi zis Brici, tocmai datorită aspectului său de Figaro bucureştean. Ceea ce nu pricepeam însă era originea celui de-al doilea nume al individului. Deşi Cosma îmi spusese că „şeful" e de pe undeva de pe lîngă Piteşti, Găvana putea însemna oricum doar satul de baştină al acestuia, şi nicidecum numele de familie.

Spre surprinderea mea, Mitică l-a adus pe Găvana-Brici la masa unde mă aflam şi i-a pus în faţă o porţie respectabilă şi reprezentativă de cîrnaţi pe fasole. După ce mi-a aruncat o privire suspicioasă, examinîndu-mi intrigat paltonul uriaş, şi încă prevăzut cu guler de blană, Găvana a atacat „con brio" cîrnatul. Pe puţin o jumătate de metru. Cu-atîta poftă şi apli-

caţie, încît pe loc am simţit cum mi se umple gura de apă. Din păcate, am fost nevoit să-nghit în sec. Şi să aştept desfăşurarea conversaţiei dintre „ziarist“ şi Mitică Cosma, aşezat şi el lîngă noi.

— Îl vezi pe-ăsta, Briciule ? — a demarat poetul-lăptar.

— Văz ! — a declarat indiferent găvănarul. Ce-i cu el ?

— E-amărît rău de tot, măi băiete. N-ai putea să-l iei la tine-n echipă, să cîştige şi el un bănuţ ?... De meserie-i poet, adică face poezii, ca şi mine, dar deocamdată marfa lui nu prea are căutare. Ce zici ?

— Nu zic nimic ! Ce să fac cu poetu' tău ? Poezii ne trebuie nouă ? Eu am nevoie de oameni care să ţie la tîrşală, să pună osu' şi să vînză cît mai multe jurnale... Cum o s-alerge pe străzi bufleiul dumitale, dacă umblă-nţolit în palton de boier ? Se mai împiedică în poalele anteriului, cade în zloată, şi-mi udă ziarele... Nu ţine figura !

Apoi, dîndu-şi seama că Mitică se cam încruntase, mi s-a adresat mie, oarecum cu duhul blîndeţii, parcă vrînd să mai reducă din brutalitatea cu care abordase problema :

— De unde eşti, bufleo ?

— Din Piteşti !

— Ei, nu mai spune ! Tot din Piteşti ? Ca cum s-ar zice, sîntem consăteni. Eu mi-s din Găvana. Şi pe-unde-mi stăteai?...

— În Tîrgu-de-Vale, peste drum de biserica Domniţa Bălaşa...

— Aoleu ! În casele ălea, cu etaj şi grădină-n fund ?

— Exact !

— Ia ascultă, băieţaş, n-oi fi cumva odrasla lu' dom' Eftimie ?

— Ba da ! Îl cunoşti pe tata ?

— Cum să nu, de vreme ce stă-n casele bătrînului meu... După ce-o mierleşte, or să fie ale mele, că-s singurul băiat al lu' taică-meu ! Asta-i bună, să ne fie dat să ne-ntîlnim tomite aici... Dar ce-i cu tine-n Bucureşti, şi-amărăştean încă ?...

— Am fugit de-acasă...

— Eşti nebun ? De ce ?...

— De-aia ! Ca să mă fac poet...

— Mare-i grădina lu' Dumnezeu ! Păi, bine, mă bufleo, şi eu am întins-o din casa părintească, însă ca s-adun biştari, şi să-mi fac un rost în viaţă, iar nu ca tălică, să umblu după cai verzi pe pereţi... Vai şi-amar de capu' tău ! Ascultă, prăpădi-

tule, dacă te pui pe treabă, atunci e-n regulă, te iau cu mine, la vînzarea de ziare... Vinzi de-o sută, patruzeci îmi dai mie... E bine ?

— E bine ! Fiindcă tot n-am ce face ! — am scîncit eu.

— Doamne Dumnezeule, trăii s-o văz şi pe-asta, pe băiatu' lu' dom' Eftimie ziarist la drumu' mare ! Halal de tine, Briciule ! Şi cum îţi zice, măi copile ?...

— Marincu ! Ăsta-i, de fapt, un pseudonim. Însă să-mi spui numai aşa, fiindcă nu mai vreau să ştiu de-ai mei...

— Ia te uită ! Va să zică şi tu ţii să ţi se piardă numele, ca şi mine... Bun ! Adică, nu-i rău. Din noaptea asta vii să stai cu noi, la dormitor, în bomba ziariştilor, de peste drum. Dar n-ai să fii în stare să ieşi pe stradă, la vînzare, cu anteriul ăsta pe tine...

M-am ridicat în picioare, şi mi-am răspîndit pulpanele „anteriului", cum îi spunea el. O clipă am stat pe gînduri. Apoi, lăsînd la o parte ruşinea, l-am dezbrăcat de tot. Şi-am rămas numai în cămaşă şi-n pantaloni. Iar nădragii îmi erau despicaţi, tocmai în faţă, şi-i ţineam prinşi cu două ace de siguranţă.

— Unde ţi-i haina, Marincule ? — s-a interesat uluit Găvana-Brici.

— Am vîndut-o ! La Taica Lazăr... Ca să am de mîncare !

— Mă, da' mult mai haleşti ! Las' pe mine. Mîine mergem în Sfînta Vineri, vindem paltonu' şi cumpărăm nişte ţoale ca lumea... Să poţi alerga cu jurnalele sub braţ. Pînă atunci, îmbracă-ţi anteriul la loc, să nu mi te vază aşa băieţii... După ce-mi fîrşesc de mîncat, mergem împreună la culcare, să-ţi fac şi ţie un locşor în dormitor. Că eu mi-s tatăl vostru. Nimeni nu-mi iese din vorbă !

Bietul Mitică l-a bătut pe umăr pe Găvana-Brici, în semn de „merci", şi-apoi mi-a spus cu glasul său blajin, de om care văzuse multe la viaţa lui :

— Nefericitule, de ce nu mi-ai spus nimic ? Stai jos, că-ţi aduc şi cîrnaţii de la fasole... Săptămîna ailaltă ai să fii în bani şi-o să ai de unde să-ţi achiţi datoriile !

Încîntat că, încă din noaptea aceea, urma să devin „ziarist", mi-am consumat în tihnă cîrnatul. Mulţumindu-i mereu, din priviri, „consăteanului" meu, pentru că mă acceptase în tagmă.

Găvana-Brici, pradă unei incontinente nedumeriri, deoarece tot nu pricepea ce-mi umblă prin cap, de-ajunsesem să mă

milogesc lui, se uita la mine atent, încercînd să descifreze enigma ce-i frămînta creierii.

Cînd m-a văzut c-am gătat, mi-a făcut semn să mă ridic de la masă şi să mă iau după el.

— Bagă seama cum vorbeşti cu băieţii mei... Sînt nişte îngeri, cu inimi de mamă, dar dacă te prind cu fofîrlica, şi că te mai dai şi fălos, atunci să ştii c-ai încurcat-o ! Niciodată să nu-i calci pe coadă, sau să te-apuci să lingi unde-ai scuipat, că nu mai ai viaţă bună cu ei... N-au nevoie de poeţi-boieri, că au şi-aşa destui păduchi pe sub cămaşă !

AZILUL CU ÎNGERI

Cred că trecuse de miezul nopţii, cînd părăseam stabilimentul poetului-lăptar. Condus de Găvana-Brici, şi împresurat de haidamacii lui, care nu-nţelegeau ce se-ntîmplă şi priveau la mine bănuitori, întrucît şeful n-apucase încă să-i informeze cine sînt şi ce-nvîrtesc, păşeam cu toţii spre dormitorul echipei. Spre norocul nostru, deoarece ninsoarea se înteţise, tinzînd chiar să se transforme în viforniţă, sălaşul lor se afla chiar peste drum de iaurgeria lui Mitică.

Curios să văd totul, m-am chiorît şi eu cît am putut. Geaba. Gangul prin care mergeam spre dormitor era cufundat într-o beznă cumplită. După ce m-am poticnit de bolovanii depozitaţi, pesemne pentru a fi utilizaţi, la primăvară, în curtea de dincolo de catacombă, după ce m-am izbit de zidurile jilave, mustind a mucegai, la un moment dat am zărit o geană de lumină. Undeva, taman în fundul imensei ogrăzi ce se desfăşura în mijlocul unor construcţii teşite şi dărăpănate, acoperite cu olane şi ţigle ciobite, coşcovite şi cu pereţii mîncaţi de pecinginea igrasiei.

Iar Brici mi-a suflat :

— Aia-i lampa noastră ! Cu gaz... Fără ea, n-am fi în stare să nimerim la dormitor. O să-ţi placă. E-ncăpător şi cald.. L-am închiriat de la cotoroanţa de coana Jeni, proprietara caselor de

pe-aici, pe-o mie de lei. Pînă-n vară. Cînd dă căldura, dormim şi noi pe unde putem, pe de-a moaca, mai ales pe sub podurile Dîmboviţei... O grămadă de bani ne costă jupîneasa. Însă-i obligată să ne facă focu', să ţină lampa aprinsă, şi să ne pregătească aşternuturile pentru culcare. Adică rogojinile pe care dormim. Numai ele ne mai izbăvesc de pureci, fiindcă papura-i alungă... O să vezi că n-o ducem chiar atît de rău !...

Şi-am văzut. Chiar din clipa cînd am pătruns în dormitor.

Era un fel de magazie căreia i se schimbase destinaţia. Dar atît de mare, încît ar fi încăput înăuntru un batalion de infanterie. Cu pereţii înnegriţi de funingine, scorojiţi de acţiunea combinată a igrasiei şi-a aburilor emanaţi de răsuflarea celor ce-şi dormeau somnul acolo, sub tavanul scund, din scîndură nedată la rindea.

Băieţii s-au strîns imediat lîngă lampa cu gaz, a cărei lumină palidă şi gălbuie se-mprăştia difuz asupra zecilor de rogojini flendurite, întinse pe duşumeaua dată cu bradolină. Una lîngă alta, dispuse de-a lungul pereţilor, cît mai departe de uşă, rogojinile reprezentau, mai mult ca sigur, paturile echipei lui Brici. Bineînţeles, fără cerşafuri, perne şi pături. Şi-atunci am dedus, căci era la mintea cocoşului, nu numai a mea, că băieţandrii se culcau îmbrăcaţi, punîndu-şi sub cap tăştile în care-şi purtau ziarele. Iar pentru învelit nu mai aveau nevoie de nimic, deoarece godinul enorm, cît un cazan de locomotivă, din mijlocul hambarului, răspîndea o dogoare infernală, aproape roşu de cîţi cărbuni ardeau în el.

La lumina chioară a lămpii (cel mult nr. 9), în jurul unei rogojini ceva mai spălăţele, puştanii s-au aşezat de-a dreptul pe duşumea, şi-au pornit să privească la şef.

Găvana-Brici rămăsese în picioare, avîndu-mă lîngă el. După ce le-a zîmbărit golăneşte, mai făcîndu-le şi cu ochiul, Brici şi-a început discursul de prezentare a subsemnatului :

— Bă, uitaţi-vă-ţi bine la el ! Îl vedeţi ? Ăsta-i prietenul meu, consătean cu mine, din Piteştiul Găvanei... O să lucreze cu noi. Să nu vă prinz că-i puneţi vreo strîmbă-n cale, că s-a zis cu voi, şi stricăm şmecheria... S-a-nţeles ?... Dacă da, atunci scoateţi biştarii, să facem socotelile !

În timp ce „îngeraşii" îşi răsturnau săculeţii cu mărunţiş pe rogojina dinaintea lor, fiecare orînduindu-şi grămăjoara de

bănuţi chiar în faţa sa, Brici m-a poftit să iau loc, aşezîndu-se şi el pe podea.

Şi-am asistat la cea mai rapidă numărătoare de mărunţiş din viaţa mea. Băieţii, de parcă ar fi avut computere în loc de mîini, au întocmit zeci de fişicuri, fiecare de cîte-o sută de lei, confecţionîndu-le din hîrtie de ziar. Cînd au terminat treaba, în mai puţin de zece minute, Brici şi-a luat singur partea ce i se cuvenea, după care le-a comunicat puştanilor :

— La culcare !... Mîine-i duminică... Vă spălaţi şi voi în hîrdăul cotoroanţei, pe rînd, treceţi apoi la despăduchere, vă fierbeţi rufăria la cazan, vă luaţi primenelile, vă-nţoliţi la mare fix, de oraş, şi plecaţi la plimbare...

Cînd toată lumea părea că adormise, Figaroul de Brici a făcut lampa mai mică, şi şi-a depus economiile la adăpost. Ridicînd o scîndură de sub rogojina personală, a dat la iveală văgăuna de dedesubt. Destul de mare, cît să-ncapă în ea o lădiţă ostăşească. Aşa cum erau cele cu care plecau la armată recruţii, şi cum arăta cea aflată în dotarea şefului. Pitită în scobitură.

Mirat că întreprinsese operaţia fără să se ferească de mine, l-am întrebat :

— Nu ţi-e teamă c-or să te fure ?...

— Pe mine, şeful şi tatăl lor ? Păi, dacă ar avea de gînd să mă jefuiască, n-ar rămîne orfani, fără părintele care se ocupă de plata dormitorului, a cărbunilor, de şustele cu găinarii de la vînzarea jurnalelor, că şi-ăia trebuie hrăniţi ?... Nea, nici că se poate vorbi de-aşa ceva ! Şi-apoi, sînt copii amărîţi, mulţi dinţre ei aduşi de mine din preajma Găvanei, să-i fac bucureşteni, şi să-şi adune şi ei un franc, ca să-şi înjghebe o viaţă mai acătării...

— Aici, în tîrgul ăsta nefericit ?

— Fii serios ! Că nu-s atît de tîmpiţi, încît să rămînă la oraş... Strîng bani, ca să-şi cumpere pămînt !

— Bun ! Dar nu iei prea mult, patruzeci la sută ?

— Păi, ce, îi iau numai pentru mine ? N-ai auzit c-am o sumedenie de obligăţii !... Ascultă, Marincule, tu n-ai să faci pureci mulţi printre noi. Ţi-o spun eu ! Aşa că nu-ţi vîrî prea adînc nasu' unde nu-ţi fierbe ciorba. Ţine minte vorba mea, c-o să mai ai nevoie de mine ! Trăim ca nişte prăpădiţi, dar cu gîndu' că n-o să fie mereu tot aşa... Mîine, după ce mă scald şi

eu, plecăm amîndoi la Taica Lazăr, să te scap de beleaua asta de anteriu, şi să-ţi găsesc nişte bulendre de lucru...

N-a mai fost cazul să ne ducem la Taica Lazăr, în piaţa de vechituri. Aranjasem lucrurile pe plan local. Chiar mai înainte de prînz. Puştanii, de-ndată ce terminaseră cu „programul administrativ", se puseseră pe jucat barbut. În grupe mici, de cîte cinci sau şase inşi.

Iar pe mine mă invitaseră, prin rotaţie, pe la toate echipele de joc. Astfel încît, cu bani împrumutaţi de amabilii mei colegi, mă antrenasem şi eu la darea cu osul şi la încercarea norocului. Şi-mi pierdusem nu numai paltonul. Ci şi pantalonii...

Cînd a ieşit şi Brici din hîrdăul unde se-mbăiase, şi care se afla în dosul dormitorului, într-o bucătărioară puchinoasă, m-a găsit numai în indispensabili. Nici cămaşa n-o mai aveam pe mine, deoarece se oferise un coleg să mi-o fiarbă la cazan, ca să omoare stelniţele şi lindenii cuibăriţi pe la cusături. Trist, stăteam retras lîngă godinul încins, în care cărbunii duduiau cumplit, de exista riscul să se topească metalul agregatului. Iar în minte îmi fierbeau gînduri din cele mai negre. Chiar îmi puneam întrebarea cum o să mă sinucid, zvîrlindu-mă în gîrla Dîmboviţei, de pe Splai, doar în izmene, fără palton. Era şi asta o problemă. Cu-atît mai mult cu cît aveam toate şansele să mor răcit şi cu guturai !...

Tot Găvana-Brici m-a salvat de la moarte.

Din cîţiva pumni bine administraţi, şi vreo cîteva scatoalce, mai discutînd şi mai tocmindu-se, mi-a făcut rost, de la cei ce mă împrumutaseră cu bani, ca să-mi cîştige paltonul şi nădragii, de-un balonzaig, cum îi spunea Brici, precum şi de-un trening fost albastru, acum negru. Probabil din motive de slin şi jeg.

— Lasă, măi Marincule, că-i bine şi-aşa ! Ai să goneşti mai uşor pe Calea Victoriei, cu ziarele sub braţ... Geantă de mucava am să-ţi dau eu, că mai am cîteva cartoane de la rotativă, din ălea din care se fac flancuri, pentru turnat formele... Şi-altă dată să nu te mai bagi la barbut. Ăsta-i joc de noroc, nu de inteligenţă. Iar ţie îţi lipsesc amîndouă. Şi bafta, şi iuţeala de minte. C-altminteri, nu te făceai poet !

Apoi, în noul meu costum (sportiv), m-a invitat la masă, la Mitică-lăptarul, să sărbătorim intrarea mea în tagma ziariştilor.

Iar băieţii care mă sărăciseră, luîndu-mi tot ce-aveam şi eu mai de doamne-ajută, au ţinut, neapărat, să facă ei cinste. Le părea oarecum rău de cele întîmplate. Prea-şi bătuseră joc de-un fraier cu cioc. Căci găliganul care se-alesese cu paltonul meu barosan numai aşa-mi zicea. În glumă, se-nţelege. Altminteri, ce anume l-ar fi împins să-mi plătească trei porţii de fasole cu cîrnaţi ?

De fapt, tot eu eram cel cîştigat. Cînd l-am văzut pe Baroi, găliganul cu pricina, cum arăta în paltonul meu, mi-am adresat singur felicitări. Era atît de caraghios, încît rîdeam cu toţii, inclusiv Baroi, de anteriul pe care-l tîra prin iaurgeria lui Cosma. Iar pantalonii, purtaţi acum de norocosul care mi-i cîştigase, abia îi ajungeau pînă la gleznе. Că şi era cît o prăjină. Iar acele de siguranţă, care susţineau spărturile din faţă, pe-acelea nu le cedasem. Aşa că, pentru a camufla ce era pe dedesubt, îi căptuşise şi el cum putuse, la nimereală, cu nişte ziare răscoapte. De vechime şi de mucegaiuri indicibile. Şi care foşneau sinistru. La mai fiece mişcare.

Apoi, după agapa colegială, ne-am dus să ne plimbăm prin Cişmigiu. Cu toţii. Pe-o viforniţă aflată abia la început. Ca să întărim prietenia. La o halbă de bere. Şi ningea atît de bogat, încît numai la bere nu-mi stătea gîndul.

Găvana-Brici, fericit că lucrurile se-aranjaseră aşa cum se aranjaseră, şi că fraierul cu cioc intrase sub pielea băieţilor, ne-a propus, mai spre seară, să vizităm Crucea de Piatră.

— Hai, mă Marincule, să te facem şi pe tine bărbat !

— Nu merg, Briciule, nici să mă pici cu ceară... Dealtfel, află că-s bărbat, şi-ncă ţeapăn, chiar de pe băncile liceului.

— Aiurea ! Ţi-e frică de fete, nu cumva să te muşte... Treaba ta, te priveşte-n personal !

— Aici ai dreptate ! Treaba mea şi şaua-i verde, ce a fost nu se mai vede...

— Bă, ce-i bălmăjeala asta ? — s-a interesat Găvana. Baţi cîmpii ?...

— Exact ! Mi s-a făcut un dor nebun să scriu... Îmi umblă o poezie prin cap, c-un armăsar şi-o şa prăzulie, şi-mi fac mîna. Asta e ! Eu mă duc la dormitor, iar voi, unde vă poftеşte inima... Cînd o să mi se tipărească poezia, au să umble fetele după mine ca roiurile de muşte cînd dau peste un fagure de miere...

— Depinde ! — s-a îndoit Găvana. Nu numai peste faguri... Şi-o să-ţi pună şi fetele ălea un cioc, uite-aşa, cît toate zilele !

Hai mă, că eşti un fraier cu sticleţi la cap... Oricum, de mîine-ncepem treaba ! Ai grijă să nu-ntîrzii, cu caii ăia verzi ai tăi, c-ai încurcat-o cu mine...

Şi chiar am încurcat-o ! Nu fiindcă întîrziasem la „Café de la Paix", unde fusesem să mă întîlnesc cu poeţii Geo Dumitrescu şi Stelaru, în loc să mă duc la dormitor şi să mă aştern pe scris, ci fiindcă n-am făcut faţă a doua zi (şi nici în cele următoare) noii mele meserii. N-aveam vocaţie pentru ziaristică. Aşa era. Ce mai calea-valea !

„ZIARIST" DE TREI PARALE

Dis-de-dimineaţă, treziţi de răcnetele lui Găvana-Brici, ne-am repezit toată echipa la porţile tipografiei „Universul". Să ne luăm în primire ziarele, marfa. De la omul lui Găvana. Un tip patibular, care ne-a înmînat fiecăruia cîte-un teanc de vreo sută şi cincizeci de „Universuri". Alţii, mai experimentaţi, se lăcomiseră la mai multe. De umblau cocîrjaţi sub povara exemplarelor strînse în mapele de sub braţ, legate cu hamuri pe după grumaz.

Cînd m-am văzut cu ditamai grămada de ziare, m-am adăpostit în gangul tipografiei, să-mi număr marfa şi s-o orînduiesc. În răstimp, colegii mei goneau de mult pe Sărindar, Calea Victoriei, Lipscani, Doamnei şi alte artere centrale.

Fără să mai apuc a descifra titlurile de pe pagina întîi, aşa cum s-ar fi cuvenit, m-am luat după ei, strigînd cît mă ţineau bojocii : „Ediţie specială ! Lupte mari la Stalingrad ! Mareşalul Paulus decorat de Hitler... Ruşii fug în dezordine !"

M-a oprit un om mai în vîrstă :

— Mă, muceo !... Încotro fug ăia, dacă i-au înconjurat pe nemţi ? Te-ai uitat în ziar, să vezi cîţi de-ai noştri au murit ? Ia nu mai urla aşa !

Retras lîngă „Eforie", am pornit numaidecît să răsfoiesc „Universul". În căutarea celora de care-mi pomenise cetăţeanul. Şi i-am găsit. La pagina cu anunţuri mortuare. După care,

scăzîndu-mi brusc entuziasmul, am luat-o de-a lungul bulevardului, abia îngăimînd :

— Ediţie... Specială... Luaţi „Universul“... Pagină specială ! Morţii „Universului“ !...

Pînă spre seară, cînd s-amurgească, vîndusem mai mult de-un sfert din teancul de ziare. Adică, o nimica toată.

Iar în celelalte zile, pînă sîmbătă, şi mai puţin. Nu-mi mergea deloc comerţul. În pofida ştirilor din ce în ce mai senzaţionale. Iar vineri, cînd a căzut Stalingradul (în mîna ruşilor, bineînţeles), abia atunci am izbutit şi eu să-mi desfac aproape toată marfa. Oamenii cumpărau ziarul pe capete, zîmbind amar.

Duminică, pe cînd ne ecarisam în hîrdăul din bucătărioara cotoroanţei, şi ne dădeam jos jegul, înăbuşindu-ne în aburul ce umpluse chiţimia, Găvana-Brici mi-a comunicat în şoaptă :

— Mă beşleagă, de-ndată ce isprăveşti cu baia, vii după mine la Mitică... Avem ceva de tăinuit ! S-a-nţeles ?...

La iaurgerie, aşezaţi la o măsuţă mai dosnică şi asistaţi de poetul-lăptar, Brici a-nceput să mă prelucreze :

— Marincule, fiindcă-i şi Mitică de faţă, n-am să te iau chiar în coarne... Bă, cu tine, eu dau faliment ! Cît crezi c-o să meargă-aşa ? Vinzi de-o sută şi mănînci de două, cum s-ar zice. Nu ţine, mă ! Nu ştiu dacă ai băgat de seamă, însă-n fiecare seară am pus bănuţi de la mine, din pozonar, ca să-ţi iasă socotelile şi să nu te ia la poceală băieţii... Şi, dacă o s-o ţinem tot în feliul ăsta, mă laşi sărac, zău aşa ! Am mai stat de vorbă şi cu Mitică, acilea de faţă, în privinţa ta, şi ne-am zis amîndoi că nu-i a bună ce se petrece cu tine, adică nu se lipeşte de tălică meseria de ziarist... Aşa că, află că ţi-am făcut rost de-o slujbă. Pe măsura ta. Că tot te dai de poet. O să iasă, chiar de mîine, un jurnal nou, scos de-un prieten de-al nostru, unu' Tudorică Scarlat...

— Teodor Scarlat, poetul ? — am exclamat eu mirat. De unde să aibă atîtea parale, că-i şi el amărăştean ?

— Are, mă, că nu-i el cu finanţele, ci barosanu' de Şoimu, care-i mulge pe-ăia de la Ministerul Informaţiilor ! — m-a lămurit Mitică Cosma. Şi-apoi, ce te priveşte pe tine cine-s adevăraţii jupîni ? Principalul e să-ncasezi loveaua, să ai şi tu cu ce să-ţi plăteşti pîinea cea de toate zilele. Şi-n afară de asta, ziarul ăl nou, „Luceafărul“, c-aşa o să-i zică, o să aibă şi-o pagină culturală, de care o să se ocupe Carianopol, tot om de-al

nostru, că doar l-ai cunoscut acilea la mine. Poate-ţi mai publică şi vreo poezea, şi-atunci te mai încropeşti, pe ici pe colo !

Bucuros de cele auzite, dar şi de faptul că scăpam de ziaristică, mă frămînta totuşi un gînd. Şi i-am luat la întrebări pe binefăcătorii mei :

— Toate bune şi frumoase, dar unde am să mă oploşesc cu dormitul ? Şi cu ce parale, de vreme ce-abia de mîine-ncep lucrul ?... Ai ?... Îmi dă Scarlat vreo arvună, sau Carianopol ?

— Cum să-ţi deie, dacă nici n-au apărut cu ziarul ? — a sărit cu gura lăptarul.

Apoi, zîmbindu-mi blajin, s-a mai temperat şi mi-a explicat :

— Mă Marincule, de dormit ai să dormi la Brici, la azilu' cu îngeri. Ziua. Că nopţile ai să le lucrezi... Corector de noapte, asta ai să fii, că de zi mai sînt vreo doi... Deci, în privinţa asta nu-s probleme. Iar de mîncat, ai să mănînci tot la mine. Pe credit... Însă pe şest, să nu mă prinză ăl bătrîn, că mă beleşte dacă află că-ţi dau iahnii pe datorie ! Nu-i bine aşa cum am ticluit noi lucrurile ?

— Ba-i foarte bine ! — a răspuns în locul meu Găvana-Brici.

După care, scoţînd din „pozonar" un fişic, mi l-a înmînat spunîndu-mi :

— Na-l, să ai şi tu de-o cheltuială... Ai să-mi dai banii cînd ai să poţi. Iar băieţilor să le spui că te laşi de ziaristică. O să fie şi ei fericiţi, că scapă de-o pagubă ca tine, iar tălică de-aşijderea, fiindcă scapi de osînda meseriei ăsteia, care nu-ţi prieşte deloc şi mai defel ! Acuma, mă Mitică, dă-ne şi nouă ceva de haleală, să sărbătorim slujba bernebecului... Dar ceva mai ţeapăn, că sîntem după baie...

MISTERELE „LUCEAFĂRULUI"

Pe la trei şi ceva, după-amiază, eram alt om. Mîncat bine, băut bine (că dăduse Brici iama prin lăzile cu bere „Azuga" ale familiei Cosma), aşteptam desfăşurarea în continuare a evenimentelor. Cu-atît mai mult cu cît Mitică mă asigurase că ziarul avea s-apară chiar de-a doua zi.

Găvana, la un moment dat, i-a zis lăptarului :

— Mitică, ocupă-te tălică de Marincul nostru, că eu am nişte alte daraveli de duminică ! Îl duci tu la ţiganu' ?...

— Îl duc. Dar să nu-l mai faci de ţigan pe Tudorică Scarlat, că mă supăr... Iar Tudorică, şi mai şi, dacă află. O fi el oacheş, însă să ştii că-i de-al nostru, de pe undeva de prin preajma Bucureştilor... Şi-apoi, chiar de-ar fi şi ţigan, care-i păcatu' ? Mă Găvano, e om de talent, tu ştii ce-i aia ? Hai, întinde-o, pînă nu te pocnesc. Ai uitat că-s macedonean ?

Spre seară, lăsîndu-l la tejghea pe Pantelimon, frate-său, să-i ţină locul, Mitică m-a poftit să-l însoţesc la redacţia noului ziar. Neuitînd însă să-şi ia cu el şi-un maldăr de poezii. De-ale sale. Scrise de-a dreptul pe hîrtie de ambalaj. Cu care, îndeobşte, acoperea mesele din lăptărie. Şi mi-a explicat :

— Poate-mi publică Scarlat, sau Carianopol, vreuna din ele...Cît apucă să scoată şi ei jurnalu', barem vreo două, trei luni...

— Cum adică, numai atît ? Şi eu ce mă fac după aia, iarăşi rămîn de căruţă ?

— Taci, mă, că eşti prost ! Tu nu prea ştii care-i şmecheria cu ziarele ăstora, finanţate de-ăi de la propagandă. Tipăresc şi ei foaia, atîta cît pot, iar cînd au păpat bănuţii, că gazeta oricum nu se prea vinde, desfiinţează publicaţia. După care băieţii se duc la Ică, ministrul cu paraua, îi cer alţi bani, pentru un alt ziar, şi-l fac tot pe-ăla pe care l-au dat gata, însă c-un titlu schimbat... Asta-i calimera !

Cînd am ajuns pe Sărindar, undeva peste drum de „Dimineaţa", ceva mai la vale, înspre Brezoianu, ne-am proţăpit în faţa unei clădiri cu trei etaje (poate chiar patru, că nu mai ţin minte) şi Mitică mi-a zis :

— Aici e tipografia, la parter şi subsol... Iar la etajul al doilea, redacţia. Pe la şapte, dacă nu şi mai devreme, trebuie să vină şi fondatorii...

— Ăştia cine-or mai fi ? — l-am chestionat intrigat pe lăptar.

— Şoimu, Scarlat, Carianopol, şi-ncă vreo trei sau patru băieţi... Astăzi pun la punct planul primului număr !

— Abia acum ?

— D-apăi cînd, dacă o săptămînă întreagă au tot stat la palavre, să-şi pritocească ministerele, care şi cum să şi le împartă !...

Mai tîrziu, aveam să aflu şi eu ce-i cu împărţeala asta, a ministerelor. După ce Cosma m-a prezentat redactorului-şef, sau directorului, că nu mai ştiu ce era Şoimu acela, anunţîndu-l :

— Bre vere, ăsta-i băiatul de care-ai nevoie... Am vorbit şi cu Tudorică Scarlat. Îl cunoaşte bine... I-a citit nişte poezii !

— Nu mi-a suflat o vorbă ! Dar dacă-l garantezi tu, e ca şi angajat. Cu numărul. O sută de lei pe noapte... Cum te cheamă, puştiule ?

Chiar atunci, cînd directorul îmi adresa întrebarea de mai sus, în odaia redacţiei, unica dealtfel, au dat buzna vijelios, de parcă erau goniţi de-o ciurdă de tauri, Teodor Scarlat, Virgil Carianopol şi-ncă vreo trei tineri gealaţi. Ăştia din urmă, total necunoscuţi mie.

— Şoimule, — a răcnit Scarlat, strălucindu-i ochii în cap, de-ai fi zis că băuse belladonă, iar nu cărţălău la crîşma din colţ, macheta-i gata, nu mai lipseşte nimic... Am pus-o la punct cu Virgilică. Iacă, veniră şi băieţii ! Dacă au adus şi materialele, mîine dimineaţă sîntem pe piaţă cu gazeta tipărită... Ai întocmit lista cu ciubuce ?

Pînă să-i răspundă Şoimu, ne-a văzut şi pe noi, pe mine şi pe Mitică.

— Ia te uită ! — a exclamat Scarlat surprins. Ce-i cu voi aici ?...

— Am venit cu băiatu', mă Tudorică ! — i-a spus Mitică.

— Îmi pare bine... Şi pentru ce l-ai adus ?

— Păi, măi balaure, ai uitat ce-am vorbit ? — s-a răstit lăptarul, foc de supărat.

— Stai o ţîră, că-mi adusei aminte ! — l-a domolit brunetul poet.

Apoi, întorcîndu-se spre Şoimu, i-a declarat în gura mare, faţă de toată lumea :

— Şoimule, bagă-l, mă, la corectură, că-i băiat necăjit, grasu' ăsta, şi mai scrie şi nişte balade de groază... Ceva cu draci şi vîrcolaci, de-i taman bun pentru corectura de noapte !

— L-am şi angajat, africanule ! Dar cum îl cheamă, ca să ştiu să-l trec pe ştatul de colaborări ?...

— Ce contează cum îl cheamă, de vreme ce semnează cu vreo zece pseudonime ? Cred c-a uitat şi el care-i e numele de

fată... O dată, cîndva, am citit, sub o poezea de-a lui, că-i zice Bassarab, altă dată, parcă Balthazar, iar mai curînd, Barincu, Tarincu, Sarincu, sau ceva în genul ăsta ! Şi-apoi, hai să fim serioşi, îl ştiu foarte bine... E băiat muncitor, om la locu' lui, îşi cunoaşte lungu' nasului. Dealtfel, cum îţi zice de-adevărat, măi poete ?...

Întrucît era precis vorba de mine, i-am răspuns lejer întristat :

— Pînă una alta, Alexandru-Vlad Marincu !...

— Perfect ! — a declarat Scarlat, privind încîntat spre Şoimu, Carianopol şi ceilalţi „fondatori".

Şoimu, făcîndu-mi un semn cu capul, să mă dau la o parte, i-a spus lăptarului :

— Cosmo, gata, s-a făcut ! Băiatul rămîne aici, că la noapte începe corectura... Iar matale vezi-ţi de drum, ţi-ai făcut datoria. Mai avem cîte ceva de discutat, între noi, şi nu mai ai ce-nvîrti pe-aici...

Iaurgiul, blajin şi zîmbind timid, l-a abordat din flanc :

— Ba aş mai avea, bre vere... Ţi-am adus nişte poeme !

— Suprarealiste ?

— Supra !

— Lasă-le lui Tudorică, şi ţi le publicăm în săptămîna care vine...Şi-acum, bătrîne, roieşte-o şi să ne vedem cu bine !

În minutele următoare, uitînd total de prezenţa personalităţii subsemnatului, care luase loc pe-un scaun sui-generis, din care numai două picioare păreau stabile, un al treilea fiind cam şontorog, iar al patrulea lipsind cu desăvîrşire, „fondatorii" au purces să discute vorbe : mai precis, să se ia la gîlceavă.

Atent la ceea ce se petrecea în plăcuta ambianţă a noii redacţii, am fost, se-nţelege, numai ochi şi (în special) urechi.

Şi-am avut multe de învăţat. Mai întîi, cum se organizează întemeierea unei gazete. Fondatorii, cu toţii, l-au luat imediat la trei păzeşte pe director, respectiv pe Şoimu, punîndu-i o sumedenie de chestiuni jenante, dintre care cea mai interesantă se referea la fondul alocat de ministerul cu pricina, adică cel al Informaţiilor şi propagandei.

Odată rezolvată şi problema aceasta, prin gestul final şi semnificativ întreprins de Şoimu, care s-a bătut falnic în piept cu palma, în partea din dreapta, probabil acolo unde-şi ţinea

portofelul, s-a trecut la dezbaterea chestiunii următoare : împărţirea ministerelor. Şi-atunci, abia, am priceput şi eu despre ce-i vorba, şi cît de importantă era munca redactorilor afectaţi, fiecare, pe lîngă cîte un ministru.

Căci zicea Şoimu :

— Măi gealaţilor, situaţia-i destul de cotoioasă ! Ca să nu ne luăm la harţă, aş propune să ne repartizăm ministerele prin rotaţie. O lună va fi Scarlat la Finanţe, că ăştia dau plicurile cele mai babane, apoi va veni la rînd Carianopol, iar mai tîrziu şi-ăilalţi. Pînă atunci, se va ocupa fiecare de ministerele Industriei, Muncii, Cultelor, şi-aşa mai departe. De Externe, Interne şi Informaţiile lui Ică mă voi ţine eu, c-aici problemele-s ceva mai speciale... E bine ?

Deşi majoritatea „fondatorilor" păreau de-acord, s-a iţit totuşi un răcan, ceva mai tinerel şi, probabil, mai puţin tîrşit prin breaslă, care a avut de prezentat un amendament :

— Nea Şoimule, n-ar fi mai bine să ne rotim la două săptămîni ? Cine poate şti, că se mai întîmplă şi-aşa, dacă dăinuim cu „Luceafărul" nostru pînă să ne vină şi nouă rîndul, ăstora mai mititeii, la Finanţe !... Ia zi-i !

Categoric, ca unul umblat pe la presa timpului, dar şi uns cu toate alifiile, Şoimu l-a informat zîmbind :

— Imposibil ! Ministerele dau plicul doar o dată la lună... Dar nu vă faceţi griji, că vă las vouă pe mînă, tuturor, abonamentele de favoare şi de sprijin. Atacaţi pretutindeni, în stînga şi-n dreapta, negustori şi fabricanţi, uzine şi case de import-export, societăţi anonime, sau mai puţin anonime, depozite de lemne şi de vin, totul, mă-nţelegeţi... Mie îmi lăsaţi Malaxa şi Reşiţa. Încasaţi paraua pe loc, eliberaţi chitanţe în regulă, să n-avem necazuri cu fiscul, iar vouă vă opriţi treizeci la sută. Restul, la casieria gazetei. Şi trageţi tare, cîtă vreme mai scoatem ziarul !

De data asta pe deplin satisfăcuţi, redactorii şi-au scos din buzunare materialele pentru numărul de-a doua zi. Şi, fără să mai cate la ele, le-au înmînat lui Teodor Scarlat.

— Tudorică, — i s-a adresat Şoimu africanului, pînă una alta, fiindcă tot ţi-am dat Finanţele, luna asta faci şi pe secretarul de redacţie... Dai drumul la articole, pe barba mea, nu le mai citeşti, şi vezi ce-i şi cu materialele de ieri... Şi pune-l, la noapte, pe grăsunul ăsta să corecteze tot numărul, rînd cu rînd, titlu cu titlu... Dacă-i scapă vreo greşeală mai boacănă, am

rupt-o-n fericire ! Ne suspendă ziarul ăia de la cenzură... Pe la trei, spre dimineaţă, mai înainte de-a băga la rotativă, pînă să presaţi flancurile, vin să-mi arunc şi eu o privire asupra gazetei...

În clipele ce-au urmat, odaia redacţiei a rămas pustie. Plecaseră toţi „fondatorii". Cu excepţia lui Teodor Scarlat. Şi-a mea, se-nţelege. De aceea mi-am permis să-l iscodesc pe Tudorică Scarlat :

— Domnu' Scarlat, ce-i în plicurile ălea, de la ministere ? Articole pentru ziar ?...

„Africanul" s-a uitat la mine pieziş, vrînd să-şi dea seama dacă-l luam peste picior, sau dacă eram tont de-a binelea. Realizînd, probabil, că făceam parte din a doua categorie, şi habar n-aveam de lumea presei, s-a milostivit să mă informeze :

— Bă Marincule, plicurile-s cu loveaua... Pîinea noastră. Pomana pe care-o căpătăm de la stăpînire. Că lefurile, ce să mai vorbim... Milogi am fost, milogi o să rămînem o viaţă-ntreagă, dacă lucrurile vor continua tot aşa. Asta-i situaţia ! Deocamdată...

Pe deplin dumirit, l-am mai întrebat :

— Acum, ia spune-mi, ce-am de făcut ?...

— Te duci şi iei şi tu ceva în gură, că la noapte o să ai ţeapăn de lucru !

— Domnu' Scarlat, ţi-a fost limba aurită ! Că mi s-a făcut o foame, ceva de groază, nebunia lumii, nu altceva...

— Perfect ! Atunci dă-i bătaie... Şi să nu-ntîrzii !

— Nu vă faceţi griji. Nici tălică, nici tipografia... N-a zis domnu' Şoimu că mă plăteşte la număr ? Păi, ce, îl las eu să-mi fie datornic ? Nici ca cum !...

FAUR ABURIT (DE ERORI)

Nu mi-a rămas dator. Dar nici eu lui. După ce m-am întremat corespunzător, la locanta de peste drum de tipografie, un stabiliment anume proiectat pentru ziariştii din nocturnă, un soi de birt economic, cu preparate aşijderea, reprezentate mai

mult de zemuri inidentificabile şi cafele leşinate, consumînd hămesit o ciorbă de burtă, în mai multe reprize, extrem de dubioasă, întrucît nu poseda mai nici o fărîmă din organul citat, exceptînd aroma puturoasă, ce-şi dădea nişte aere insuportabile, m-am prezentat în sala rotativelor. Acolo unde trebuia să-mi desfăşor munca de corector.

Nici n-am apucat să depistez masa rezervată corecturii, că m-am şi pomenit interpelat :

— Ce cauţi pe-acilea, Hapleo ?...

Intrigat, am privit la tipograful ce mă abordase. Era un nene cărunt, cu-o bască fleşcăită pe cap, lucindă de cîtă unsoare adunase, şi care ţinea în ambele mîini o formă semicilindrică de plumb, probabil destinată rotativei.

— Sînt corectorul de noapte al „Luceafărului“ ! Dar de unde mă cunoşti, măi frate ?...

— Păi de ce să mint, nu te cunosc deloc... De-aia am întrebat ce-nvîrţi pe la noi. De fapt, de unde ai mai scos-o şi pe-asta, că te ştiu cine-mi eşti ? — s-a interesat rotativistul.

— Mi-ai zis Haplea, aşa cum mi se spunea şi-n şcoală, şi-am crezut că ne-am întîlnit vreodată, cîndva...

— Hai, că eşti bine ! Nu ne-am văzut nicicacînd... Matale eşti tinerel, cam rotofei, ce-i drept, că de-aia îţi ziceau ăia Haplea, iar eu mi-s un hodorog bătrîn, în prag de pensionare... Cotonog îmi spune, dar mai de-a dreptul moş Cotoi, cum m-au botezat oamenii de pe-aici. Şi pe tălică, băieţelule, cum te cheamă ? Spune-mi şi mie, că parcă s-ar putea să fim şi prieteni, după cum îmi dau seama...

— Mai mult ca precis, moş Cotoi ! — l-am asigurat eu. Chiar te rog să-mi zici Marincu, tot pe scurtătură, că de semnat semnez Alexandru-Vlad Marincu. Ştii, moş Cotoi, eu-s şi poet !

— Ei, nu mă omorî ! Ca dom' Scarlat al vostru, de la „Luceafăru'“ ?

— Exact !

— Vai de mămăliga ta, băieţelule ! Înseamnă că nu pricepe omu' o iotă din ce bălmăjiţi voi acolo, în stihurile voastre... Mai ales dacă scrii tot ca dînsu' !

— N-am ce-ţi face, nene... Sîntem modernişti, suprarealişti...

— Traba voastră ! Vă priveşte-n personal. Dar nu-i a bună. Aşază-te coleşica, la masa asta, a voastră, a corectorilor de noapte, că-ţi aduc numaidecît şpalturile...

— N-aş vrea să te deranjezi pentru mine, moş Cotoi, oi fi avînd şi matale de lucru, la rotativă.

— Mă năpîrstoace, eu nu mi-s tipograf, ci femeie la toate. Asta-i acuş meseria mea. Să car flancurile, cilindrii, şpaltele, bunurile de tipar. Am fost cîndva zeţar, dar m-am îmbolnăvit de ochi. Pînă ies în pensie, mă ocup şi eu cu ce se nimereşte...

— N-are importanţă, nene. Pentru mine, tot tipograf se cheamă că eşti !

— Buuun ! Dacă-i aşa, atunci ţi-l trimit şi pe-ăla cu tava...

— Ce tavă ?

— Tava cu cafeluţe... Avem pe-acilea un puştiulică... Toată noaptea aduce cafea pentru oamenii noştri şi pentru domnii gazetari. Dă şi pe datorie, dacă nu eşti în franci !... Te trece pe răboj, şi-i plăteşti cînd iei leafa. Acuma mă-c în treabă-mi, că m-aşteaptă ăia cu forma !

După ce moş Cotoi s-a topit în negura sălii rotativelor, dispărînd din cîmpul meu vizual, m-am orînduit la masa de corectură.

Era o masă lungă, din brad străvechi, cam unsuroasă de cîtă viaţă şi vlagă tipografică supsese în fibrele ei, prevăzută, de-o parte şi de alta, cu nişte bănci de lemn, iar pe tăblie avînd mai multe călimări, pline cu cerneală roşie, specială, precum şi vreo cîteva tocuri dotate cu peniţe „klaps".

Deoarece şpalturile nu porniseră încă să sosească, am început să examinez ambianţa. Mă aflam într-o hală, dacă i se putea spune aşa, incomensurabilă şi suficient de neluminată. Numai din partea unde se găseau rotativele, căci două păreau să fie, mai răzbătea ceva lumină. Furnizată de becurile spînzurate deasupra maşinilor, printre structurile lor metalice, pe lîngă cilindri, în apropierea sulurilor de hîrtie, ca şi la gura din spate a rotativei, pe-acolo pe unde se debitau ziarele. Deocamdată, agregatele stăteau nemişcate. Procesul de producţie avea să-şi dea drumul mai tîrziu. Pînă atunci, mai erau multe de făcut. Zeţarii paginau materialul primit de la linotipişti, presarii trăgeau perii de pe ceea ce se culesese, mă rog, toată lumea se agita conform specialităţii fiecăruia. Numai eu lîncezeam. Şi-mi şi venea să adorm.

Era normal. După cîtă zeamă băgasem în mine, la locanta de care am amintit. Simţindu-mă umflat ca un ţîfoi, picoteam

cu capul în piept. Taman cînd dădeam să mă proptesc cu nasul în tăblia mesei, m-am auzit solicitat :

— Alooo ! Domnu', nu vrei o cafeluţă ? Servim naturale, Mocca, tari şi groase, de să te ridice de pe scaun... Dealtfel, ai şi nevoie, după cîte văz ! Dacă nu mă trimitea moş Cotoi, adormeai pe matale... Doi lei ceaşca, trei lei, dacă iei două ! Şi de nu ţi-o place, să-mi zici mie Cuţu... C-aşa mă şi cheamă !

Niţel buimac, priveam curios la băieţandrul din faţa mea. Proţăpit zdravăn lîngă masă, cu-o tavă agăţată de mîna stîngă, aştepta să-mi comunic opinia şi opţiunea. Deşi era destul de cald în hala rotativelor, puştiulachele era c-un soi de caftan pe el, un fel de loden, sau ceva în genul ăsta, peste care petrecuse un şorţ (fost) alb, legat în spate cu-o gîţă slinoasă. Însă tot şmecherlîcul era tava. Căci nu era chiar dispozitivul respectiv, ci o construcţie ciudată, alcătuită din mai multe tăvi circulare, suprapuse şi etajate. Astfel încît suporta o sarcină de minimum treizeci de ceşti.

Trăgîndu-şi oleacă pălăriuţa spre ceafă, băiatul cu cafelele se interesă :

— Ei, ce-ai de gînd, bei sau nu bei ? Dacă n-ai parale, îţi dau şi pe datorie, că mi-a zis moş Cotoi că eşti în pîine, la ziaru' ăl nou... Ne socotim mai tîrziu, cînd încasezi loveaua !

— De unde eşti, măi Cuţulache ?

— Cum ai zis ? Păi, ştii că-mi place Cuţulache ! Nimeni nu mi-a zis aşa... De unde să fiu ? De coleşica, de preste drum. De la birtu' lu' jupîn Bănică...

— Nu, mă, nu m-ai înţeles ! De unde eşti de felul tău, asta am vrut să ştiu.

— Aha ! Atunci, de ce nu spui, bre, aşa... Eu, de baştină, mi-s de la Prundu, de lîngă Piteşti. Iar la dom' Bănică lucrez încă din toamnă, pe remiză...

Încă un consătean ! Mare, Piteştiul ăsta, domnule !

— Ai să rîzi, dar m-ai nimerit la ţanc ! Eu sînt chiar din Piteşti.

— Ei, nu mai spune ! Atunci, ia o cafeluţă... Fac cinste ! Şi, cît ai să sorbi din ea, povesteşte-mi şi mie ce-nvîrţi pe-aici. Ai venit să faci rost de leuşteni, ca să-ţi ridici căsuţă la oraş ?... Este, că-i aşa ?

— E, pe dracu' ! Stai jos, şi-ţi spun tot...

În orice caz, mai multe mi-a spus Cuţu. Relatîndu-mi despre viaţa lor, a celor şase fraţi Cuţu, aflaţi cu toţii în Bucureşti,

fiecare pe la cîte-un jupîn. Iar cînd a auzit că manufacturez şi poezii, Cuţu mi-a declarat entuziasmat :

— Am bănuit eu, de l-am tras de limbă şi pe Cotoi, că nu eşti chiar atît de bătut în cap, de vreme ce le-ndrepţi, ăstora de la ziar, articolele... Păi, neiculiţă, ştii matale că Zavaidoc, marele nostru cîntăreţ, e de pe la noi, de lîngă Prundu, şi că făcea şi el poezii, de le punea pe muzică ? N-ai cumva şi glas, să-ţi cînţi marfa ?...

Noroc că m-a scutit de răspuns bătrînul Cotonog, care-mi aducea întîia tranşă de şpalturi, pentru corectură. Cînd l-a zărit pe Cuţulache lîngă mine, l-a luat la rost cît ai zice peşte :

— Cuţule, întinde-o, că omu' nostru are de lucru. Acuşica vine şi dom' Scarlat, şi-atunci să te ţii ! Hai, valea...

Pînă să-şi facă apariţia secretarul de redacţie, recte Teodor Scarlat, cam în jur de trei dimineaţa, mi se umflase capul de cîte şpalturi citisem. Şi nu numai că le citisem, dar le şi corectasem. Bineînţeles, consăteanul meu, Cuţulache, a ţinut să mă viziteze neapărat, cel puţin din oră în oră. Îi căzusem cu tronc. Şi mereu mă iscodea.

— Spune-mi, bre nu mă minţişi, îţi cînţi poeziile ?... Mai na o cafeluţă, din partea firmei, că ţi s-au roşit ochii în cap, ca nişte gogoşari ! Ia zi-i ! ?...

Pînă la urmă n-am mai răbdat :

— Mai du-te-n pisici cu cafeluţele tale !... Nu vezi că-mi crapă devla de cîte greşeli scapă ăştia ?

— Ei, neică, dacă-mi vorbeşti frumos, atunci plec ! Dar zi-mi, cînţi, au ba ?

Excedat, numai că n-am urlat :

— Cînt, mă, cînt !

— Din gură ? — a stăruit Cuţu.

— Nu, din contrabas ! E bine ?...

Nu mi-a răspuns nimic. S-o fi supărat, nu s-o fi supărat, n-am mai avut de unde afla, deoarece a pierit rapid din faţa mea, ca şi cum l-ar fi înspăimîntat cine ştie ce apariţie tenebroasă. De fapt, apăruse Teodor Scarlat. Întunecat la chip, şi la propriu şi la figurat. C-o falcă în cer şi una-n pămînt, răcnea la mine ca un disperat :

— Nenorocitule ! Ce-ai făcut, mă ? Vrei să mă bagi în puşcărie, Marincule ! Ia uită-te aici...

Şi-mi vîntură pe dinaintea ochilor două pagini de gazetă. După ce-mi zvîrl o privire, recunosc paginile a-ntîia şi-a doua ale „Luceafărului". Cărora tocmai le dădusem drumul. Pentru bun de tipar.

Bineînţeles, nu disting nimic neobişnuit, în stare să-l scoată în halul ăsta din balamale pe african.

— Mă uit, nea Tudorică, mă uit ! — îl asigur eu, dornic să-l conving de bunele mele intenţii.

— Şi ? — strigă el şi mai mînios. Nu vezi nimic ?...

— Nu !

— Priveşte mai bine, blegule, ce ţi-a scăpat în pagina-ntîi, tocmai la comunicatul Ministerului Economiei Naţionale !... Şi la pagina a doua, la ştirile culturale...

Neliniştit, am lecturat cu ochii ieşiţi din cap materialele respective. Şi-am constatat că bietul Scarlat avea toate motivele să fie îngrijorat, ba chiar să se considere apt pentru „pîrnaie".

În loc de cocs, la comunicatul cu pricina, apăruse chix. Iar la notele editoriale, unde erau anunţate cîteva apariţii ale Institutului German de Cultură, în loc de „Mein Kampf — operă genială", se culesese „operă genitală" ! O singură literă se mutase. Iar rezultatul era catastrofic. Şi pentru Führer, dar şi pentru noi.

Cuprins de panică, am purces să strig în gura mare :

— Cuţu ! Cuţulache !...

Teodor Scarlat, imaginîndu-şi că înnebunisem brusc şi instantaneu, s-a repezit la mine să mă ia în braţe. Legănîndu-mi capul, ca o mamă, se străduia să mă readucă la realitate :

— Marincule, ce-i cu tine, mă băiete ?... Stai şi te linişteşte, bre, că nu-i nici un căţel pe-aici !

— Ba e ! — am insistat eu. Vino-ncoa', mă Cuţulache ! Vino urgent, cu toate cafelele, să-mi luminez mintea...

— Marincule, îţi fac eu o cafea, nu-i nevoie de-o potaie pentru asta !

Cînd s-a ivit şi Cuţu, cu agregatul său în mînă, nea Tudorică Scarlat s-a lămurit pe loc, dîndu-şi seama despre cine era vorba. Se cunoşteau. Şi, tot pe loc, s-a fleşcăit ca o cîrpă pe umărul meu, aproape leşinat. Băuse ?

Speriat, l-am mobilizat pe Cuţu să mă ajute. Şi l-am întins împreună pe poetul Scarlat pe masa de corectură.

Cîte n-am păţit, pînă am reuşit să-l determin să facă iarăşi priză cu mediul înconjurător. Stropeşte-l cu apă, mai trage-i

şi cîteva palme, fricţionează-l pe tîmple şi la ceafă, desfă-i gulerul cămăşii, scoate-i şi pantofii din picioare. În orice caz, cînd pornisem să-l dezbrăcăm total, şi intenţionam să-i dăm jos şi pantalonii, Scarlat s-a trezit. Brusc. Şi-a strigat la „cafegiu“ :

— Cuţule, ieşi cu coniacul, dar acuşica, rapid, pînă nu-mi vine iarăşi rău !...

Spre surprinderea mea, care habar n-aveam de mai vechile relaţii de prietenie dintre poet şi omul jupînului Bănică, Cuţulache şi-a extras din buzunarul de la spate al pantalonilor o sticluţă plată, ca un soi de ploscă, pe care-a transmis-o africanului. Nu era chiar plină, însă-n clipa următoare a fost goală de-orice conţinut. „Rasă“ urgent de stressatul nea Tudorică Scarlat, de parcă ar fi avut înăuntru apă de izvor. Revenindu-şi spectaculos, poetul i-a poruncit :

— Trece-mi-o în cont ! Toată... Şi dă-i ăstuia vreo cinci cafele, pe banii mei, să se trezească la minte !

Apoi, coborînd de pe masă, aşa cum era, desculţ şi fără haină, mi s-a adresat mie, încă furios :

— Marincule, pune mîna pe toc, şi haida să-ndreptăm tîmpeniile ! Altminteri, sîntem amîndoi taman buni de zdup... Unde nu se servesc cafele, şi nici coniacuri. Iar creditul este strict oprit, mai mult ca sigur ! Cît despre chestia cu opera genitală, n-aş crede că eşti doar tu de vină, dar nu-i treaba noastră...

„SIC TRANSIT GLORIA MUNDI“

O săptămînă întreagă, cu chiu cu vai, mi-am făcut datoria, corectînd noapte de noapte gazeta. Fără greşeli prea grave. Am avut unele necazuri cu Virgil Carianopol.

— Măi copile, cam ce-ar fi să nu mai colaborezi la făurirea poemelor mele ?! Ştiu că eşti şi tu poet, deşi ţi-am uitat numele. Însă ăsta nu-i un motiv să scrii tu în locul meu, punîndu-mi în pagină cuvinte pe care nu le-am gîndit niciodată... Ia uite-aici ! Ce-i asta : „pîrjoala inimii“ ? În manuscris era

vorba de „pîrjolul...“ Dacă ţi-e foame, şi-am auzit că eşti mereu flămînd, lasă chiftelele pentru masă, şi nu mi le vîrî mie pe gît, trecîndu-le în poeme de dragoste, şi încă semnate cu numele meu...

Bietul Carianopol ! Căzuse şi el victimă foamei mele permanente. Ce-i drept, nici corectura de noapte nu era treabă prea uşoară. Mai ales că, în majoritatea cazurilor, eram insuficient odihnit. La „azilul cu îngeri“ nu se prea putea dormi ca lumea, îndeosebi ziua. Din pricina mişculaţiilor proprietăresei, cotoroanţa de coana Jeni. Care-nvîrtea tot felul de afaceri necurate cu speculanţii de zahăr şi făină „trei nule“. Cînd simţea că se află în atenţia organelor de specialitate, îi vîra pe indivizii urmăriţi peste mine, în dormitor, unde mă străduiam să aţipesc, sosit în zori de la tipografie. O dată, cînd mi-era şi mie somnul mai dulce, m-am pomenit îngropat sub un morman de făină. Spărgînd sacii, o aruncaseră speculanţii deasupra mea, fără să mă observe. După care se „topiseră“. Iar coana Jeni îi declarase comisarului ce inspecta dormitorul :

— Ăsta-i ipsos, domnule comisar, c-am de gînd să-mi repar cojmelia !

Apoi, cînd „ipsosul“ pornise să mişte, l-a tras afară :

— Poftiţi în casă, domnule comisar. Am o cafeluţă şi-un coniac, anume pentru dumneavoastră, ceva nemaipomenit ! Poate luăm şi-un mizilic, că mi-au adus nepoţii nişte porcării de groază, tomite de la Otopeni, din pomana rîmătorului. C-a fost şi el un cineva, la viaţa lui, bietu' Ghiţă, întocmai ca şi matale ! Gras şi frumos... Pe dînsu' l-au tăiatără, pe cînd tălică trăieşti, şi-ncă bine mersi. C-aşa-i viaţa...

Şi nu numai Carianopol avusese de suferit de pe urma corecturii mele adormite. Ci şi nefericitul de Dimitrie Stelaru, căruia îi lăsasem în text ‚murători“, în loc de „muritori“. Şi Tiberiu Tretinescu, alt prieten de-al meu. La o schiţă, din pagina literară, se pomenise c-un titlu nevisat : „Vergi Ocaua“. De fapt, era vorba de „Vergu Ocu“, ce-avea să fie, mai tîrziu, chiar denumirea volumului său de proze scurte. Din păcate, nu era pentru prima oară cînd îi vîram o strîmbă în texte.

Totuşi, de bine de rău, munca îmi era apreciată. Cu-o sută de lei. Pentru fiecare apariţie a gazetei. Pe care mi-o înmîna personal Şoimu. Astfel încît, după vreo lună de zile, izbutisem să-mi achit o parte din datoriile contractate la iaurgeria lui Mitică, precum şi (total) cele înscrise în carneţelul lui Cuţu.

Nefericirea era însă că nu mă mai înţolisem şi eu, barem cît de cît. Umblam tot în „balonzaigul“ dobîndit cu ajutorul şefului ziariştilor de pe Domniţa Anastasia. Numai treningul mi-l măritasem, cedîndu-l, pe vreo cincizeci de lei, unui ucenic din tipografie. Iar moş Cotoi mă înzestrase c-un costum fain, din ştofă groasă şi pîsloasă, rămas moştenire de la socru-său, fost agent de poliţie. Nu vrusese să-mi ia nici o para pe el :

— Dar din dar se face rai ! Că nu-i frumos să iau bani pe straiele răposatului... Că, de cînd îl zgorniseră din poliţie, pentru tot soiul de daravele, îşi dăduse la vopsit toate hainele, la boiangeria lu' Wering, le scosese nasturii de tablă, şi ne-mbrăcase pe toţi ai casei în dimie dintr-asta, poliţienească. Hahalera, şi-aşa avea prea multe uniforme. Îi plăcea să se poarte, era fudul, dar şi lacom la şperţuri... Că din lăcomie i s-a tras, zic eu, şi moartea. A băgat în el, ca spartu', la nunta lu' nepotu-miu Ionete, aproape un cazan de rufe, plin cu varză călită.

De fapt, numai aşa îmi puteam explica de ce mă-ncăpea costumul decedatului. Că nici eu nu eram un subdezvoltat.

În martie, cam pe la miezul lunii, gazeta s-a autodesfiinţat. Spre jalea mea. În schimb, Şoimu şi foştii fondatori nu păreau deloc demolaţi sufleteşte. Ba chiar au sărbătorit evenimentul. La „Capşa“. Festivitate la care m-au poftit şi pe mine. Iar „directorul“ (fost), la un pahar de vin, nu mai ştiu al cîtelea, m-a liniştit asigurîndu-mă :

— Bă, nu-ţi face probleme ! Are băiatu' grijă de tine... Dacă nu erai tu, cu corectura ta păguboasă, nu mai dădea norocul peste noi, să lichidăm ziarul. Dar ai scăpat atîtea boacăne, încît ne-au luat ăia de la cenzură la ochi, şi s-a impus suspendarea jurnalului. Spre binele nostru, al tuturor. Nu-i nimic, fondăm noi altul, şi tot pe tine o să te luăm corector. Ba, s-ar putea, chiar corector-şef... Că ai mînă bună !

Oi fi avut eu mînă bună, dar în nici un caz pentru mine. Rămas iarăşi pe dinafară, chit că mă găseam la „Capşa“, în straie vopsite, de fost agent de poliţie, n-aveam o para chioară în buzunarele costumului cu care fusesem dotat de dulcele moş Cotonog.

Tot Cotoi, adică personajul de mai sus, m-a salvat de la moarte prin inaniţie. Spre dimineaţă, cînd plecam amărît şi să-

tul de la „Capșa", coborînd îngîndurat pe Sărindar, înspre „azilul cu îngeri", dînsul tocmai ieșea din schimbul de noapte. M-a zărit imediat și m-a abordat :

— Ia stai o țîrișică, măi copile ! Ai ajuns din nou la ananghie ?

— Așa-s eu, norocos la pagubă... Asta-i situația !

— Nu-i chiar asta, bernebecule, că nu-i bine să gîndești așa! Diseară vii la mine, să te duc la nepotu-miu Ionete, care-i șef la rotativa din tipografia de peste drum de noi. Au nevoie de corectori de noapte ocazionali, așa mi s-a spus... Dacă te recomandă el, ești om făcut. Că are cuvînt greu de spus...

Drept mulțumire pentru grija ce mi-o purta, am dat să-i sărut mîna. Moș Cotoi mi-a respins tentativa, rușinat. Apoi mi-a declarat, vrînd evident să-mi ogoiască amarul :

— Să nu-ți paie rău după „Luceafărul" tău, dragule, că tot nu făcea două parale !...

Totuși îmi părea rău. Făcea o sută de lei. De număr. Din păcate, nu mai țin minte dacă gazeta respectivă se chema chiar „Luceafărul". Sau, parcă, „Steaua zilei". Sau... Și nici dacă pe Șoimu îl chema Șoimu... Însă de Teodor Scarlat și de Virgil Carianopol îmi aduc perfect aminte. Mai încolo, după război, mi-au confirmat că și ei erau printre „fondatorii" foii cu pricina. Titlul, aici e-aici, nu-l mai știu nici dînșii. Sau se făceau că-l uitaseră ? Iacă, în privința asta mă abțin. Nu-mi pot da cu părerea. Totuși, era ceva putred în Danemarca.

Întors la dormitor, în ziua aceea a fost pentru prima oară cînd am dormit ca un buștean. În pofida tărăboiului dezlănțuit de cotoroanța de Jeni. Care iarăși avusese de suportat o descindere a poliției, după cum mi-a relatat, mai către seară, Găvana-Brici. Comisarul nu se mai mulțumise doar cu tratația obișnuită. Geanabetul, același care se tot ținea de capul proprietăresei, își manifestase pretenții de altă natură. Cred că era vorba de bani. Iar Brici era și el de-aceeași părere. Deoarece coana Jeni bătea la vreo șaptezeci și ceva de ani, dacă nu cumva peste. Așa că, altceva nu putea fi la mijloc.

Aflînd de pățania mea, cu desființarea gazetei, Găvana m-a poftit să mîncăm împreună, la Mitică-lăptarul, și să-i povestesc pe-ndelete ce și cum se răsuciseră și-nvîrtiseră lucrurile. Cînd a auzit de Cotonog și de Ionete, mi-a zîmbit încurajator :

— Marincule, eşti pe mîini bune... Îi cunosc pe-amîndoi. Sînt oameni dintr-o bucată. De cîte ori n-au sărit în apărarea noastră, a amărăştenilor, cînd vroiau să ne ia la cafteală ăi de la „Universul", ca să le rămînă numai lor vînzarea ziarului, şi să ne-alunge pe noi, veneticii... Aşa că nu-ţi mai face inimă rea. Mai ia şi tu o porţie de cîrnaţi pe fasole, să-ţi mai vie sufletu' la loc...

— Bine, Briciule, dacă zici tălică, o fac şi pe-asta ! Ai dreptate... Cînd ţi-e burticica pusă la punct, parcă înduri mai lesne loviturile sorţii !...

Şi, cătîndu-l din priviri pe Cosma, i-am strigat :

— Mitică, te roagă Brici să mai aduci o porţie... Dar una dublă !

Şi nu i-am mai precizat despre ce anume era vorba, întrucît îmi cunoştea propensiunea pentru preparatul în cauză.

SUBSOLURILE „DIMINEŢII"

Pe la zece din noapte, cînd trebuia să intre în schimb domnul Ionete, nepotul lui moş Cotoi, care domn era, de vreme ce i se spunea „şef", şi încă al rotativelor, m-am prezentat debordînd de optimism (stare sufletească în care fasolea avea şi ea un rol) la nea Cotonog. Să mă ducă de mînă la rubedenia dînsului.

Şi chiar de mînă m-a dus. Deoarece catacombele „Dimineţii", mai precis ale tipografiei fostului ziar „Dimineaţa", erau atît de întortocheate şi întunecate, încît numai călăuzit puteai răzbate pînă la hala rotativelor, aflată undeva la subsol.

În clipa cînd mi-a spus „Ăsta-i !", l-am strîns şi mai puternic de mînă pe moşul meu. Căci individul arătat cu degetul era un autentic monument al naturii. Peste ani, numai Mircea Sântimbreanu avea să mi se pară la fel de reprezentativ şi năucitor (prin statură). Domnul Ionete era un găligan ce nu se mai termina, ţeapăn şi bine îndesat în cărnurile sale, plesnind de sănătate, dotat cu-o chică ţesălată îngrijit, cu mustaţă groasă

și stufoasă, „pe oală“, de-ai fi zis că-i un căpcăun evadat din „Basmele Românilor“, plus o pereche de ochi-antracit, lucitori și oarecum răi, atunci cînd te scormoneau pînă-n măruntaie.

Cotonog m-a îmboldit ceva mai în față, și i-a spus lui nepotu-său :

— Ciocîrlane, el îi băiatu' de care ți-am povestit ! Îți place ?...

Ionete m-a examinat rapid, cîntărindu-mă din ochi, parcă mirîndu-se de lejera mea trupeșie. Apoi și-a exprimat opinia :

— Păi, măi unchiule, ziceai că-i prăpădit și pîrlit ! Ce să-mi placă la el ? Și, la urma urmei, ce contează dacă-mi place au ba. Principalul e să țină la dîrvală... Ține, e bine ! Nu ține, adio și-un praz verde. Că de puturoși sîntem sătui... Cum te cheamă, băiețaș ?

— Marincu, domnule Ciocîrlan !...

— Cum ai zis ? m-a întrebat uluit șeful.

— Marincu...

— Nu asta, ci cum mi-ai zis mie ! — a insistat monumentul.

— Domnu' Ciocîrlan...

În clipa următoare, hala rotativelor a bubuit de-un hohot de rîs homeric, fantastic, de se cutremurau suprastructurile agregatelor tipografice. Chicotea meșterul Ionete. Fără oprire. Moș Cotoi rîdea și el. Însă reținut. Pe sub mustață, dacă se poate spune și-așa.

Cînd s-a oprit din rîs, șeful mi-a explicat accesul de veselie torențială :

— Măi băiețaș, mă Marinciule, de unde mi-ai scos și numele ăsta ?

Simțind că o cam călcasem prin străchini, i-am dezvăluit adevărul :

— Am crezut că vă fac plăcere dacă am să vă spun și eu tot așa... E o poreclă, nu ? Dacă am greșit, iertați-mă, vă rog !

— Bă ! Mie să nu-mi vorbești cu „vă“, că nu mi-s boier... Mă cheamă Ion Ionete, și numai unchiu-meu, cînd îl apucă dragostele, mă alintă zicîndu-mi „ciocîrlane“... Ai înțeles ?

— Am, domnule Cio..., pardon, Ionete ! — am îngăimat eu fîstîcit.

— Bun ! Nici „domnule“ nu sună ca lumea. Mai bine să-mi zici „meștere“, așa cum îmi zic toți oamenii de-aici. Gata, am terminat cu gargara. Treci la treabă, să vedem de ce ești în stare... Avem o sumedenie de reviste și revistuțe, c-au puit și

astea ca ploşniţele-n saltele, şi ne cer să le prestăm şi corectura. De plătit, o să te plătim noi, tipografia. La chenzină... Nu-i mare brînză, dar de-o bucată de pîine tot ţi-o ajunge. Haide, că-ncepem chiar din noaptea asta. Masa voastră e-n spatele rotativelor. Lîngă turnătorie. Asta-i situaţia. Cam pute a plumb, dar n-avem ce-i face. Birourile sînt ocupate de tot felul de redacţii, iar la zeţărie nu mai e loc... Acuma vă las, c-am nişte treburi. Şi-am să le spun ălora de la gazete că le-am făcut rost de-un corector a-ntîia !...

Nu ştiu pe ce s-o fi bazat meşterul Ionete, cînd m-a decretat „corector a-ntîia", însă am căutat să nu-l dezamăgesc. Mai întîi, pentru că mi se părea fioros, şi-mi era teamă să nu mă pomenesc cu una după ceafă, cum mai proceda uneori cu ucenicii prinşi în defect. Fiindcă, dacă-şi punea monumentul mintea cu mine, nu mă vedeam deloc bine. Ba chiar mă puteam pomeni cu devla mutată ceva mai în spate. Iar în al doilea rînd, pentru că mai învăţasem ce reprezintă o literă schimbată. De cînd cu experienţele nefericite de la — să-i zicem aşa — „Luceafărul". Şi-apoi, asta în al treilea rînd, deoarece îmi surîdea atmosfera din hala rotativelor „Dimineţii".

Aici, spre deosebire de tipografia amărîtă şi puchinoasă, unde activasem pînă nu de mult, maşinile arătau mai impozante, mai moderne, bine întreţinute, iar lumină era din belşug, hala fiind dotată cu becuri puternice care băteau pînă-n cel mai îndepărtat ungher.

Şi nu numai atît, dar maşiniştii îşi aveau locşorul lor, prevăzut cu-o măsuţă şi scaune zdravene, unde să aibă posibilitatea de-a examina, în tihnă, gazetele debitate de fundul rotativei. Iar curăţenia era desăvîrşită. Aici se simţea, de fapt, mîna meşterului Ionete. Că-i plăcea să fie pretutindeni „oglindă".

După ce luasem loc la masa corectorilor, deocamdată fiind unicul reprezentant al profesiunii, am pornit s-aştept sosirea şpalturilor.

La cîtva timp, au început să apară. Buluc. Şi nu numai şpalturile, ci şi redactorii gazetelor ce trebuiau să iasă de sub tipar în noaptea aceea. Aşa se face c-am suportat tot soiul de intervenţii. Mai cu pile, mai fără, din partea celor interesaţi să li se acorde prioritate la corectură.

Circulau pe-acolo, prin hala rotativelor, şi Virgil Slăvescu, directorul unui săptămînal de umor (parcă „Păcală", sau „Piţigoiul", dacă-mi amintesc bine), un tip mucalit, deştept foc şi

băgăreţ, şi poetul Cicerone Theodorescu, un fel de militar fără voie, pare-se în concentrare, la revista „Soldatul", şi Neagu Rădulescu, scriitorul şi caricaturistul, care nu ştiu ce-nvîrtea prin tipografie, şi pentru care anume revistă, deşi cred că avea o rubrică la „Păcală", ceva cu „soldatul Neaţă". Şi mai era un desenator drăguţ şi simpatic, un băieţandru osebit de politicos cu tipografii, unul Ion Popescu. Mai băga şi el cîte-un desen sau vreo caricatură, pe ici pe colo. Şi-a ţinut-o tot aşa, pînă ce, mai tîrziu, după ani, a devenit Gopo.

Şi cîţi au mai fost !

Ascunşi în pîcla vremii, pe mulţi i-am dat uitării. Şi totuşi acuma, cînd umblu pe la memorie, încercînd să-mi încropesc povestea de faţă, se iţesc deodată, ca din senin, ţîşnind din videocaseta ce-o port în cap. Mare minune şi cu benzile astea magnetice !...

Parcă-l aud pe Virgil Slăvescu :

— Să vină nişte cafele, pentru buflea ! Că, dacă-mi scapă vreo strîmbă, s-a zis cu revista mea...

Iar Cicerone, băţoşat şi iabraş, supralicita :

— Plus un coniac ! Nu vă jucaţi cu noi, militarii, c-aţi văzut ce iese ! Numai victorii catastrofale...

Nu-mi dădeam seama, la-nceput, la ce se referea maestrul Theodorescu, însă mă lămurea meşterul Ionete, suflîndu-mi la ureche :

— Marincule, băiatule, fă-te că n-ai auzit ! Ăsta-i diliu, îşi bate gura şi ne mai bagă şi-n puşcărie nevinovaţi... Zice că-i militar, dar face băşcălie pe seama nemţilor. Altminteri, spun unii că-i poet bun. O fi, nu zic nu, dar să nu ne vîre pe noi în chestii dintr-astea nasoale, cu ce iese şi nu iese, că doar ştim şi singuri ce s-a-ntîmplat la Stalingrad !... S-avem niţică răbdare, şi-o să vezi tu ce-o să mai dănţuiască ăştia tontoroiul...

— Adică ? — m-am interesat eu, nepricepînd unde vroia să bată meşterul.

— Adică să-ţi vezi de treaba ta ! Ata ete !...

Deşi eram convins că Virgil Slăvescu şi maestrul Cicerone încercaseră doar să mă seducă, atunci cînd comandaseră cafele şi coniac, peste cîteva minute se proţăpea lîngă mine... Cuţulache ! Băiatul de la jupîn Bănică. Cu eterna lui tavă supraetajată. Inclusiv sticluţa din buzunarul de la spate al nădragilor.

— Iacă, dom' Marincu, iarăşi ne-ntîlnirăm !... Na o cafea. Cinste, din partea firmei. Următoarele, pe parale. Ce mai faci?

— Bine, merci ! Dar tălică ?...

— Tot aşa, ba chiar şi mai rău ! Nu-mi merge deloc taraba... Şi umblu ca apucat, cînd la „Universul", cînd la ăştia, cînd la ăi de vizavi ! Păi, viaţă-i asta ?

Cicerone, fără să-şi mai amintească de coniacul făgăduit, a servit singur. Peste jumătate din flaconul lui Cuţu. Iar Slăvescu, mai domn, mi-a plătit trei cafele, instruindu-l pe băiat:

— Cuţule, i le dai pe rînd, nu deodată ! Că mai e pînă la ziuă, şi încă nu sîntem gata cu revista...

Cîntarea de mai sus, în diverse variante, a ţinut cît a fost săptămîna de lungă. Timp în care am trudit din greu. Ziua, mai le dormeam şi eu, dacă reuşeam, la azilul cu îngeri. Însă mi se făcuse lehamite de dormitorul „ziariştilor", şi tare aş fi dorit să mă mut la o gazdă, unde să mă simt om.

Ionete, de la distanţă, stătea mereu cu ochii pe mine. Nu-mi dădeam seama ce-i umbla prin minte, era însă clar că-mi clocea ceva. O dată, parcă spre vineri, sau spre sîmbătă, m-a întrebat oarecum indiferent :

— Marincule, ce faci tu duminicile ? C-am auzit că eşti şi poet, sau ceva pe-aproape ! Scrii poezii, sau te dai în bărci, cu-ăi de vîrsta ta, prin fel şi fel de bombe ?...

— Încă nu-s beţiv, meştere, să umblu prin crîşme, sau bombe, cum le zici mata. Dacă am linişte, prefer să mai aştern pe hîrtie niscaiva gînduri. Din păcate, la azilul nostru, liniştea-i lucru rar, dacă nu chiar inexistent !

— Mdeh ! Uite ce-i, duminică, pe la unsprezece, te prezinţi la mine acasă. Eşti invitatul meu. O să prînzim împreună, şi-o să mai stăm de taină. S-aud şi eu ce fel de stihuri îmi scrii matale... Vii ?

Auzind că-i vorba de-o masă în familie, eveniment la care nu mai participasem de nu mai ştiam cînd, i-am comunicat urgent :

— Vin, meştere, cum să nu vin ! Dacă ţii matale, pot să vin şi la micul dejun...

— Cred c-ai fi în stare ! — mi-a zîmbit Ionete. Dar nici aşa să n-o luăm. Dimineţile, plec cu nevastă-mea la piaţă, să ne facem tîrguielile pentru toată săptămîna...

Neagu Rădulescu, cu care întrucîtva mă împrietenisem, mai ales de cînd îi citisem niște balade trăsnitoare, de-ale mele, de se crăcănase de rîs, mi-a declarat invidios :

— Băi Marincule, după ce că ești un talent invers, adică în afara vremurilor de-acum, mai ești și băftos ! Păi, hai să fim serioși, cine mai poftește azi oameni la masă ? Și-ncă, na de vezi, tocmai Ionete ! Totuși, dacă și-a pus ochii pe tine, înseamnă că nu ești chiar atît de bătut în scăfîrlie. Ăsta pricepe la oameni. Și-i și om citit...

Aflînd că-i plac cărţile, mai înainte de-a porni spre Eduard Grant, strada pe care locuia meșterul, mi-am luat cu mine volumul de versuri. Volumul meu. În manuscris, se-nţelege. Să-i pun la încercare cunoștințele.

În pofida simțului de orientare, care credeam că mă caracterizează, am depistat anevoie ulița respectivă. Prea mulţi Grant populaseră zona. Pînă la urmă, din om în om și din aproape în aproape, la orele unsprezece eram în fața curţii lui Ionete. Pe Eduard Grant 23. Sau 33, eventual 43. Cine-și mai poate aduce aminte un număr de casă, după atîţia ani ? Strada însă n-am uitat-o niciodată.

Cînd m-a zărit la poartă, c-un buchet de zambile în mînă, Ionete s-a crucit, încruntîndu-se, apoi a purces să zîmbească.

— Măi copile, ce-mi umbli mie cu zarzavaturi dintr-astea?... Te alungă banii din casă, zău așa ! Hai, poftim de-mi cinstește ograda, casa și masa.

I le-am cinstit. Cum se cuvine. Pe tustrele.

Preparase meșteriţa, respectiv madam Ionete, un borșuleț ardelenesc cumplit. Cu nenumărate bucăţele de purcel, grăsuţe și fragede. Dar și-un papricaș cu găluști, avînd la bază aceeași materie primă, de mi-am lins degetele. Toate. De la ambele mîini. Spre încîntarea gazdei. Care, cînd am declarat-o și autentică artistă culinară, mi-a mai servit o porţie. Dublă.

Ce-i drept, nici monumentul naturii nu se lăsa mai prejos. Împreună, cred că i-am gătat cratița cucoanei. Iar vinișorul, scos de Ionete din beci, c-avea și-o asemenea anexă gospodărească, mi-a trezit gînduri din cele mai năbădăioase. Astfel încît, devenind brusc fălos, mi-am scos din buznar caietul cu vechile mele balade satanice. Din care le-am declamat amfitrionilor vreo cîteva. Vreme de două ceasuri.

Cînd am încheiat recitalul, Ionete se cam troscănise. Mai mult din pricina stihurilor, decît a vinişorului. Iar meşteriţa îşi servea a patra cafeluţă. Probabil, ca să n-adoarmă pe ea.

— Ia ascultă, Marincule, — s-a arătat interesat meşterul, ai publicat cumva vreo bîzdîganie dintr-astea ?

— Încă n-am apucat !

— Mai bine... Pentru că nu se-nţelege nimic !...

— Îmi pare rău, zău aşa ! — m-am smiorcăit eu.

— Ba să nu-ţi paie, fiindcă eu nu mi-s specialist. Îmi place să citesc. Însă-i preţuiesc nespus pe Eminescu, Alecsandri, ba chiar şi pe-alde Arghezi, chit că-i cam spurcat la vorbă. Mă, oţi fi şi voi ăştia, moderniştii, cum vă spuneţi, poeţi, dar poate pentru mai tîrziu... Nu ştiu. Nu mă pricep, nu mă bag. Traba voastră. Eu unul, eu rămîn cu ai mei, cu-ăi mai sus pomeniţi. Dar să te-ntreb şi eu ceva. Ai auzit că există şi scriitori pentru noi, cei care muncim ?... Cunoşti ceva despre Panait Istrati, Sahia, G.M. Zamfirescu, Neculuţă ?

— Sigur că da !

— Bun ! Atunci eşti valabil... Hai să bem şi noi o cafeluţă, ca Veta, să ne trezim o ţîrişică !

Pe-noptate, după ce mă reţinuseră şi la o cină uşoară (mămăliguţă cu brînză şi smîntînă, plus vreo cîteva şniţeluche de purceluş, cu cartofi prăjiţi la ceaun), mă-ndreptam încîntat spre podul Grant, cu gîndul să ajung cumva şi pe-acasă, la azilul meu cu îngeri.

La plecare, îi pupasem amîndouă mînurile doamnei Veta, iar Ionete mă-mbrăţişase prietenește, atît de fierbinte, încît am crezut că-mi frînge coastele.

În timp ce ieşeam de pe Eduard Grant, cînd să dau colţul, acolo unde observasem prezenţa unui birt popular, am zărit un cetăţean păşind în zig-zag şi balansat. Se oprise locului şi se tot scociora prin buzunarul de la piept al surtucului. Cînd şi-a găsit portmoneul, căci pe-ăsta îl căuta, a luat-o deodată la goană, ţîşnind ca din praştie în direcţia podului. Fără să mai bage de seamă că-i căzuse obiectul din mînă. Bineînţeles, cu cele mai curate intenţii, am ridicat portmoneul. Ca să-l înapoiez proprietarului. Însă cînd l-am căutat din priviri, acesta dispăruse.

Atunci, dezorientat, am vrut să cercetez conţinutul portmoneului. Să văd cum îl cheamă pe individ, şi, eventual, să aflu adresa perdantului.

Tocmai cînd dădusem peste un teanc de bancnote, m-am auzit strigat :

— Aloo, domnu', ce-ai în mînuţă ?...

Niţel speriat, datorită şi iluminatului chior al stradelei, care nu-mi îngăduia o vizibilitate corespunzătoare, am distins totuşi două siluete. Drept în faţa mea. Şi care s-au apropiat rapid.

— Un portmoneu ! — le-am răspuns puţin intimidat, ba chiar tremurînd zdravăn. Îl cunoaşteţi pe omul care l-a scăpat din mînă ?...

— Ei, nu mai spune ! Ce vorbeşti, domnule ? Chiar l-a scăpat ! Nu ţine figura, gagiule, că te-am văzutără... Mătăluţă ai scăpat mîna în pozonaru' fleţului ! Ce ţi-oi fi zis, că-n mahalaua noastră se poate şuti orişice, aşa, la iuţeală, pe nevăzutelea... Iaca na ! Va să zică de-ăştia eşti ? Te-ai găsit, taman matale, să-l uşurezi pe finu' Găluşcă... Ia scoate afară ce-ai prin pozonare ! Să ştim şi noi cu cine-avem de-a face...

În secundele următoare, evenimentele s-au precipitat. Siluetele au căpătat concreteţe, obţinînd şi feţe inumane. Iar după o clipă, au sărit asupra mea. Şi-n momentul următor, îmi căutam numele prin colbul caldarîmului.

Cînd am rămas golit de tot ce-aveam asupră-mi, recte caietul cu poezii satanice, inclusiv unica-mi batistă, şi-aceea destul de mototolită, s-a produs şi lovitura de teatru. Tras la lumina bearcă a unui felinar de stradă, destul de ofticoasă, şi-ncă în stil „tîrît", adică pe jos, oamenii beznei m-au luat urgent la întrebări :

— Unde-ţi ţii portofelaşca, aia cu leuştenii, grăsuţule ?...

— Portmoneul ?

— Egzact ! Scoate-l, şi-ncă repede, pînă nu ne supărăm...

— Păi, n-am avut în viaţa mea aşa ceva ! Mă jur, pe tot ce-am mai scump...

— Nu mai spune ! Şi ce-ai mai scump unde-l piteşti ?

— Caietul cu poezii ! Şi-i la voi în mînă...

După conciliabule prelungite, ghinioniştii s-au lămurit cu cine avuseseră norocul să se-ntîlnească. Dezamăgiţi, m-au ridicat la verticală, iar cînd m-au văzut pe picioare, şi-ncă arătînd destul de şifonat, s-au interesat ce meserie învîrt.

— Corector de noapte !

— Bă, amărîtule, vai de capu' tău ! Păi şi noi lucrăm de noapte, mă, dar nu sîntem chiar în halul ăsta de lefteri...

Apoi l-au fluierat pe-ăl cu portmoneul. Care s-a ivit numaidecît din umbrele nopţii. Şi l-au pus şi pe acesta în temă. În cele din urmă, cam dezumflaţi, m-au somat să le citesc ceva din caietul cu balade. După ce m-au ascultat cîteva minute bune, timp în care le-am recitat cu patos „Balada pasagerului care s-a sinucis în closetul unui hotel din dosul Gării de Nord", cei trei au căzut pe gînduri. Iar omul cu portmoneul a exclamat mîhnit :

— Mda ! Nici caietul ăsta nu face o para chioară... Mă, nefericitule, chiar n-ai nici un franc ?

— N-am ! Îmi pare rău, dar asta-i situaţia cruntă şi nedreaptă ! Ultimul leuţ l-am dat pe-un buchet de zambile...

— Aoleu ! Mai eşti şi sufletist... Mă rog, poetu' tot poet ! Chiar mai despuiat de bani decît noi...

După ce m-au condus pînă la podul Grant, ca să se asigure că nu mă duc la poliţie să-i torn, cei trei îngeri ai întunericului m-au slobozit să merg în drumul meu. Nici n-apucasem să păşesc pe pod, că iarăşi m-am auzit strigat :

— Aloo ! Domnu', ţi-ai uitat batista...

Cînd am ieşit în Griviţei, şi-am vrut să-mi suflu nasul, din pricina atîtor emoţii prin care trecusem, n-am putut executa operaţia la modul firesc şi corespunzător. În batistă erau două bancnote, la fel de mototolite ca şi otreapa mea. Li se făcuse milă de mine. Doamne, că rău mai ajunsesem...

Tot meşterul Ionete m-a eliberat de complexul de inferioritate ce se abătuse asupra mea. Cînd i-am relatat ce păţisem, numai că nu se tăvălise de rîs. Iar asta, în timp ce mie-mi venea să plîng. Dîndu-şi seama, s-a potolit brusc şi mi-a spus :

— Marincule, uite ce-i, părăseşte azilu' cu îngeri ! Vii la mine. Te luăm în gazdă, la noi. Vetii i-a plăcut de tine. Zice că ştii să preţuieşti munca femeii, mai ales de cînd te-a văzut cu cîtă poftă i-ai înfulecat mîncărurile... Şi-apoi, să-ţi mai spui ceva. Noi n-am avut parte de-un copil, şi tare mult ne-am fi dorit unu' care să arate aşa cum arăţi tu, adică un pic mai trupeş şi bine-ntremat... Îţi convine ?

— Mai încape-ntrebare, meştere ?

— După ce-o să te muţi la noi, poţi să-mi spui „nea Ciocîrlane" ! C-o să fii de-al nostru, şi-atuncea ţine figura...

— Meştere, dacă-mi va fi tipărit vreodată volumul de balade, precis am să ţi-l dedic matale... Cu litere mari, garamond corp 12 verzale !

Mişcat, Ionete mi-a tras o bleandă după ceafă, de mi-am auzit cervicalele crepitînd, adăugînd şi-o sintagmă adecvată :

— Piei din faţa mea, Satano !...

Acum mi-era clar. Dacă reţinuse chestia cu aspectul satanic al poemelor mele, însemna că nu-i fuseseră chiar indiferente.

Din păcate, mai tîrziu aveam să constat că eram în eroare. Şi încă una de dimensiuni intercontinentale.

„BEZPRIZORNÎIE"

De cînd mă mutasem şi mă instalasem în căsuţa familiei Ionete, şeful rotativelor de la „Dimineaţa", eram şi eu un alt om.

Aveam un pat ca lumea, numai al meu, într-o cămăruţă a mea, aflată lîngă bucătărie, fapt ce părea să conţină şi-o anume semnificaţie, coana Veta ştiindu-mă ahtiat după produsele culinare ale domniei-sale, purtam rufărie curată, mă primeneam săptămînal, iar nea Ciocîrlan mă silea să mă-mbăiez în fiecare duminică, luîndu-mă cu dînsul la baia de aburi. Unde, din pricina jegului dat jos, dar şi-a deshidratării, slăbeam cu cîte două sau trei ocale. Pe puţin. Totuşi nu exista primejdia să mă anemiez, deoarece, la prînz, eram aşteptaţi de madam Ionete cu supă de pasăre, în care înotau nişte găluşti „mamut", cît pumnul, cu pilafuri fenomenale, precum şi cu plăcinte de brînză dulce, împănate cu stafide. Şi, ca să combat pierderile de lichid, realizate la baia de aburi, serveam minimum trei farfurii de supă... Inclusiv găluştile aferente...

La vreo trei săptămîni de la „înfierea" mea, într-o dimineaţă de duminică, mai înainte de-a pleca la baie cu nea Ciocîrlan, m-am pomenit chemat de coana Veta :

— Măi copile, ia vină tălică pînă la noi în odaie...

Ionete mă aştepta cu nişte foarfeci enorme în mîna dreaptă. Văzîndu-l înarmat, o cam sfeclisem. Şi-am purces să dîrdîi. Discret. Ce-oi mai fi făcut, Dumnezeule !

Iar cînd l-am auzit invitîndu-mă să mă dezbrac, şi să rămîn numai în desuuri, am simţit cum îmi sporeşte frecvenţa tremuriciului. Şi, ca paralizat, am stat să văd ce urmăreşte — bineînţeles, după ce-mi dădusem jos, ruşinat, ţoalele. Nea Ciocîrlan, privindu-mă cu ochi întunecaţi, de sub sprîncenele sale groase şi împreunate, mi-a poruncit :

— Sui pe masă şi întinde-te !

I-am dat ascultare. Iar cînd, după aceea, l-am văzut că scoate din şifonier un costum de haine „de ţinere", adică pentru ieşit în oraş, elegant şi aproape nou, şi că-l aşterne lîngă subsemnatul, mi-am şi zis în sinea mea : „Gata, s-a terminat cu mine ! Vor să mă căsăpească... Au înnebunit, sau aparţin vreunei secte, şi ţin să mă îngroape în straie ceva mai convenabile !"

Mi-au luat măsurile, mai întîi la pantaloni, şi-apoi la haină, întinzînd costumul de-a lungul meu, pe masă. După care Ionete, ţăcănind din foarfeci, i-a cerut nevesti-sii :

— Adă, fă Veto, şi hîrtia aia de ambalaj !

Aveam să fiu împachetat. Probabil, bucată cu bucată, în piese detaşate.

Au trecut vreo zece minute pînă s-au lămurit lucrurile. Ionete intenţionase să-mi dăruiască un costum de-al lui, care-i rămăsese cam mic, şi-o rugase pe nevastă-sa să-l ajute, pentru a-mi croi un tipar de hîrtie. Cu care să procedeze la recondiţionarea straielor, adaptîndu-le pe măsurile mele.

Fericit că scăpasem cu viaţă, şi-ncă în ţoale noi, i-am îmbrăţişat pe-amîndoi, cu lacrimi în ochi. De-un singur lucru îmi părea rău. Că nu se preparase şi-o colivă, pentru presupusa mea înmormîntare. Şi pe care, acum, s-o fi mîncat cu toţii, inclusiv „răposatul". Pentru mine, în afară de cartoful de cofetărie, tot coliva rămîne cea mai bună prăjitură !

Bineînţeles, a doua zi m-am dus la muncă tot în hainele primite de la moş Cotoi. N-ar fi avut nici un rost să-mi paradesc bunătatea de costum, mai ales că, pe uliţa Sărindarului, unde se afla tipografia „Dimineaţa", existau multiple posibilităţi să mă aleg cu ele harcea-parcea. În zori, cînd ieşeam de la lucru, de multe ori mă pomeneam în centrul unor bătălii

fioroase. Se luptau haitele de „ziariști", pentru supremația, dacă nu și exclusivitatea, la vînzarea „Universul"-ui. De cîte ori nu fusesem confundat, din eroare, ca să mă exprim așa, și mă alesesem cu capul spart ! Sau c-un crac al nădragilor sfîșiat. Ceea ce, în concepția combatanților, era totuna.

Și-atunci, de voie, de nevoie, mă refugiam în „birtul popular", de lîngă tipografia noastră, și apelam la Cuțulache. Acesta, pitindu-mă în bucătăria locantei, unde, la repezeală, pînă se potoleau lucrurile, mai gustam și eu cîte ceva, din cele aflate prin preajmă, la îndemînă, mă ținea la curent cu desfășurarea operațiunilor pe cîmpul de bătaie. Cînd considera că trecuse orice primejdie, venea și mă anunța :

— Hai cu mine, calea-i liberă !... Te petrec eu, pînă-n Griviței, la pod. Mi-am terminat lucrul ! Dacă vrei, în drum, dăm și pe la gazda mea, să-ți arăt unde stau... Că după aia mă-c la frate-miu !

Bun băiat, și Cuțu ăsta ! Ținea la mine enorm, mă și corcolea, aprovizionîndu-mă în permanență cu produsele alimentare deficitare, ca să nu mai vorbesc de faptul că-mi deschisese un cont care, la ora aceea, atinsese o cifră fantastică. Și tot încerca să mă liniștească :

— Lasă, dom'Marincule, c-o să-ți are și ție plugul cîndva ! Pînă'atunci, te creditează mandea, că are de unde... Mai stau pe-acilea, prin București, încă vreun an sau doi, iar cînd îmi fac suma, mă-ntorc la noi în sat, și-mi ridic casă nouă, de pămînt ! Dau jos casa bătrînească, fiindcă tot o să moară tata, și-o să mă lase orfan. Și-are niște grinzi și dulapi la acoperiș și tavan, cît să faci din ei trei palaturi !...

— Chiar trage să moară, taică-tău ?

— Nu prea ! Însă o să tragă... Cînd o vedea cu cîte parale am să vin acasă !...

Obsedat de ideile viitorului orfan, care gîndea cîinește, în ziua aceea n-am prea putut să-mi execut programul. Nici de odihnă, și nici de scris. Deși aveam de pus la punct și de copiat „Balada celor trei cărăbuși striviți de-o ușă trîntită".

Iar peste noapte, la tipografie, în timp ce-aşteptam să-mi vină şpalturile la corectură, i-am povestit meşterului Ionete despre cazul Cuţu.

După ce-a scuipat scîrbit, nea Ciocîrlan m-a întrebat :

— Mă, tu ştii să-ţi ţii gura ?

— Cum să nu ! Dacă trebuie, tac şi-o zi întreagă...

— Ba va fi nevoie să taci mai mult. Pînă cînd se va putea vorbi... Ia vino să-ţi dau să citeşti ceva, ca să afli şi tu ce-nseamnă a fi cu adevărat copil orfan, fără nimeni pe lumea asta !

M-am luat după meşter. Care, scormonind într-o lădiţă metalică, unde se păstrau sculele, a scos de sub ele un caiet gros, cu scoarţe negre, din muşama.

— Du-te-n spatele rotativei ălei mari, să nu te vadă careva, şi-apucă-te de citit... În noaptea asta, tot n-o să ai prea mult de lucru, că-i zi fără reviste !

Intrigat de-atîtea mistere şi măsuri de precauţie, m-am retras urgent în locşorul indicat. Şi-am examinat curios caietul. Pe prima pagină, cu litere mari, scrise cu cerneală violetă, era un titlu care suna absolut de neînţeles : „Bezprizornîie". Iar dedesubt, cu caractere mai mici, sta scris „roman".

Bineînţeles, mi-am dat numaidecît seama că aveam în mînă un manuscris neobişnuit. Şi care, în afară de titlu, era în întregime pe româneşte. Însă, pe măsură ce înaintam cu lectura, descifrînd anevoie rîndurile înghesuite şi aşternute migălos pe hîrtia liniată dictando, cu un scris extrem de mic, de-ai fi zis că literele-s purici, am realizat că mă aflam în posesia unei traduceri. Mai mult ca sigur din ruseşte, deoarece personajele şi locurile purtau nume slave, aşa cum mai întîlnisem în cărţile lui Tolstoi sau Dostoievski.

Traducerea nu indica şi numele autorului.

Pînă spre ziuă, cu intermitenţele datorate corecturilor pe care trebuia să le execut asupra şpalturilor ce-mi erau prezentate, izbutisem să dau gata vreo şaizeci şi ceva de pagini. Iar cînd am plecat, împreună cu meşterul, după ce-i predasem caietul cu scoarţele negre, l-am auzit pe nea Ciocîrlan :

— Ei, ce zici ?...

Îngîndurat, fiind încă sub impresia celor citite, nu i-am răspuns chiar pe loc. După un timp, m-am hotărît să-i vorbesc deschis :

— Nea Ciocîrlane, cred că-i pușcărie curată, chestia asta cu „Bezprizornîie“ !...

— Cam așa-i ! — m-a aprobat meșterul. Mai ales dacă-ți bați gura... Manuscrisul mi-a rămas de la un ziarist, unu' care-a dispărut de vreo cîțiva ani. Cred că-l tradusese chiar el, din rușește, pentru că fusese prin țara bolșevicilor... Din păcate, nici pînă astăzi n-am aflat cine-i autorul romanului. Ai văzut ce grozăvii s-au petrecut pe-acolo, cu copii rămași de izbeliște, pribegi și muritori de foame. Nu se înțelege chiar totul. Nici „Bezprizornîie“ n-am aflat ce-nseamnă. Așa le-or fi spus rușii vagabonzilor ălora nefericiți...

Nu știu de ce, dar aveam senzația că meșterul nu se încumeta să-mi dezvăluie adevărul. Era clar că știa mai multe. Atît despre rușii din carte, cît și despre cei care luptau acum cu nemții.

Ca să nu-l supăr, arătîndu-mă curios, am tăcut mîlc și-am continuat să pășesc alături de el. Din cînd în cînd, Ionete mai emitea cîte-un „mdeh, să vezi și să nu crezi !“, trăgînd cu ochiul spre mine.

A'bia cînd am terminat caietul, a treia zi, am îndrăznit să-l întreb pe meșter :

— Nea Ciocîrlane, și ce-ai de gînd să faci cu romanul ăsta ?... Nu ți-e frică să-l ții ascuns la tălică ?

Eram acasă, „la noi“, în bucătărie, iar coana Veta se ocupa de alimentarea noastră, servindu-ne o ciulama de pui, cu mămăliguță, atît de gustoasă, încît îți venea s-o-nfuleci cu cratiță cu tot.

Meșterul mi-a tras un picior, pe sub masă, să-mi leg cățeaua, deoarece necazul, adică nevastă-sa, era chiar lîngă noi, și ne putea auzi. Apoi, cînd am isprăvit cu masa, m-a poftit la o plimbare. Bineînțeles, numai cînd ne-am aflat pe stradă, și ne-ndreptam spre podul Grant, mi-a răspuns la problema ce mă frămînta :

— Mă, te-ai tîmpit de tot, de-mi pui asemenea întrebări, și-ncă față de Veta ?... Nu ți-ai dat seama că manuscrisul ăsta e-o bombă ? Dacă află cine nu trebuie de el, sîntem amîndoi

tocmai buni de băgat la zdup. Deocamdată, pînă se termină războiul şi se limpezesc apele, o să steie pitit acolo, în lădiţa cu scule... Pe-urmă, om trăi şi-om vedea. Ehe, şi cîte ne va fi dat să vedem !

Temîndu-se c-a sporovăit prea mult, Ionete n-a mai scos un cuvînt. Şi mi-a făcut semn că-i timpul să mergem la odihnă. Lucrasem toată noaptea, din greu, fiind o zi (mai exact noapte) plină de necazuri : zeci de reviste ce trebuiau băgate la rotativă, dar şi corectate.

DISPĂRUŢI FĂRĂ URMĂ

La sfîrşitul lunii, bădia Velicu s-a înapoiat de pe front, laolaltă cu plutonul de „P P."-işti. Într-o stare de spirit îngrozitoare. Îmbătrînise. Cu cel puţin zece ani. Riduri adînci îi apăruseră în jurul gurii, iar tîmplele porniseră să-i scrumească.

— Marincule, ce bine-mi pare că te văd ! — exclamase el, cînd mă întîlnise întîmplător pe Sărindar. Mîine, te-nfiinţezi la mine. Neapărat. Avem de stat de vorbă... Am atîtea să-ţi spun !

M-am dus. Chiar de la primele ore ale dimineţii. La „Curentul", unde-şi avea biroul. Şi pînă la vremea prînzului, mi-a tot povestit. De mi se crîmpoţise inima şi mi se făcuse părul măciucă. De cîte auzisem. Cu totul altceva decît mai citisem şi eu despre front. Şi l-am chestionat pe „mentorul" meu :

— Păi, bădie Ioane, care-i atunci adevărul ?

— Mă, dacă te-am luat pe lîngă mine, ca ţuţăr, n-am făcut-o din sentimentalism bovin, ci pentru că te credeam băiat deştept... Tare mi-e teamă că m-am înşelat. Ai răsfoit şi tu „Ard malurile..." şi „Cu submarinul...". Hai să fim serioşi... Mint peste tot, de-ngheaţă apele ! Inventii, Marincule, pure inventii, pentru fraieri cu cioc... La fel ca şi celebrele reportaje scrise de ştii tu cine. Scorneli. Ne mor ostaşii, mă, pe capete. Şi numai din pricina idioţeniilor tactico-strategice ale nemţoilor ! Avem ofiţeri de elită şi te doar sufletul cînd îi vezi siliţi să stea drepţi

înaintea unor mici führeri în uniforme negre, cum umblă ăia de la „SS". Și-ăia-s niște cretini absoluți, niște fanatici pe care nici ofițerimea germană autentică nu-i ia în serios. Dar se pleacă în fața lor. De frică... Iar soldații români sînt adevărați eroi ! Numai că, de data asta, își pierd viețile degeaba, pentru prostia altora. Asta e !...

La masă, la iaurgeria lui Mitică-poetul, Velicu n-a mai pomenit o iotă despre război. Ci m-a luat la-ntrebări, interesîndu-se cum mă descurc. Și i-am relatat tot ce pățisem, de cînd părăsise Bucureștiul. Exceptînd povestea cu „Bezprizornîie". Căci mi-era teamă. Și pentru soarta meșterului Ionete, și pentru cea a personalității subsemnatului. Cînd am isprăvit cu cele ce-avusesem de spus, Velicu mi-a zîmbit oblu și mi-a zis :

— Pleci de la Ionete, neapărat ! Îl cunosc foarte bine, și-i un om deosebit. Ba chiar îl prețuiesc, și știu pentru ce anume... Însă, după mine, nu-i bine să mai locuiești la el. Există niște chestii, de care nu-ți pot spune nimic... Prea ești mic și cu bube-n cap, ca să te mai vîri și-n treburi dintr-astea. Dealtfel, chiar te sfătuiesc să-i spui că eu ți-am cerut să te muți de la dînsul. Și-o să-nțeleagă despre ce-i vorba, numaidecît...

Ciocîrlan, căruia i-am dezvăluit totul, a priceput. Neașteptat de rapid. Și mi-a zis, surîzînd amar :

— Are dreptate Velicu ! Mai ales dacă-i întors de pe front... Copile, îți faci bagajele și te cărăbănești de-aici. Știe băiatul ăla ceva, bădia Ioan al tău. Așa cum știu și eu... Se coace o chestie urîtă !

Așa a și fost. După ce mă mutasem la „Chemarea vremii", și cu slujba și cu domiciliul (în baie), recomandat de maestrul Velicu, „părintele" meu, nu l-am mai văzut pe inimosul meșter. Ciocîrlan dispăruse. În cel mai bizar mod cu putință. Probabil ca și ziaristul fără nume care-i lăsase în păstrare romanul „Bezprizornîie".

Prin '47, o dată, l-am căutat la locuința sa, de pe Eduard Grant. Nu mai stăteau acolo, nici dînsul, nici doamna Veta. Iar noii locatari, niște otopenari, care cumpăraseră căsuța, pe-o nimica toată, după cîte mi-au spus, de la un neam îndepărtat de-al fostului proprietar, nu auziseră niciodată de tipograful Ionete.

Iar la „Dimineaţa“, unde m-am interesat de fostul şef al rotativelor, lucrau acum alţi oameni, care nu-l cunoşteau. Zadarnic l-am căutat, mai tîrziu, pe moş Cotoi. Nici de el n-am dat. Şi nici de Cuţu. Băiatul cu cafelele, de la birtul lui Bănică. Parcă se topiseră cu toţii, pierind în frămîntarea acelor vremuri.

Prins de treburi, un timp i-am uitat. Şi eu eram un altul. Nu mai lucram corectură de noapte. Şi nici de zi. Mă recalificasem. Pe-o altă treaptă a spiralei. Director de editură. La „Europolis“.

„LA SUD DE LACUL NAIROBI“

DETALII BIOTOPOGRAFICE, CAM IMPRECISE

Iacă-mă-s ! Repatriat. La Craiova. Întors dintr-un lung periplu, de pe meleaguri îndepărtate. Unde mă fugărise viaţa, şi-unde trecusem prin tot felul de păţanii incredibile, multe indicibile, toate insolite. Pace.

Şi nu mă-napoiasem singur. Ci secundat de-o femeie. Superbă. Nevastă-mea, bulgăroaica de Penke. Pe care, de la bun început, părinţii mei o priviseră cam oblu, considerînd-o „noră de import“. Atît Octav, maşterul, cît şi Ongliţa, maică-mea bună. Aceasta din urmă, într-un chip cu totul deosebit. De parşiv. Ceea ce pe mine m-a durut în cot. Cu Paraschiva mea aveam să trăiesc, şi nu cu genitorii.

Dealtfel, bătrînii nici nu se mai aşteptaseră să fiu în viaţă. Circulaseră atîtea zvonuri despre pieirea mea, încît era normal să se fi împăcat cu ideea. Care, fie vorba între noi, nici nu i-ar fi afectat în exces.

De aceea, mi-am zis eu atunci, şi-mi zic şi-acum, cred că, de cînd mă văzuseră înfiinţîndu-mă la casa „părintească“, şi încă nu de unul singur, de-a doua zi se şi grăbiseră să ne facă rost de-o cameră mobilată. Pe la nişte vecini cumsecade. Şi care ceruseră chiria pe-o lună înainte.

— Bine, măicuţă, şi-apoi ce-am să-i fac ? — am întrebat-o îngrijorat pe-a bătrînă.

— Te priveşte, băieţaş ! Eu am casa mea, tu o s-o ai pe-a ta, aşa c-o să ne vedem fiecare de treburile noastre. Dar o să te descurci tu, cum ai făcut şi pe-acolo, pe-unde mi-ai umblat, cale de-un război, de vreme ce-ai scăpat cu bine, încă şi-n viaţă...

— Şi ce te face să crezi că m-am descurcat ?

— Păi, se vede cît de colo ! C-altminteri nu-i mai suceai minţile fetei ăsteia, ca s-o cari taman aici, pe capul nostru... Îţi găseşti şi tu un servici, pe-undeva, pe unde-o fi. Pînă una-alta, nevastă-ta poate să vină la noi, să ne-ajute la întreţinerea casei. Că-s multe odăi, şi-astăzi nu-mi mai pot permite să ţiu două servitoare !

În timp ce-o ascultam uluit pe Ongliţa, care nu mai era măicuţa de-altădată, fraiera de Penke s-a şi repezit s-o asigure :

— Vin, măicuţă ! Dacă-i nevoie, vin chiar de-acum...

Atunci mi-a sărit mustarul :

— Ba n-ai să te duci nicăieri ! A şi tu casa ta, cum a spus a bătrînă, ai bărbat de-ngrijit, aşa că potoleşte-te !

Şi nimeni n-a mai zis nimic. Nici Ongliţa, şi nici bulgăroaica. Numai maică-mea a zîmbit niţel. Oarecum sinistru. De parcă ar fi ştiut prea bine ce-avea să urmeze.

De unde să-mi treacă mie prin cap că lucrurile erau mai de mult puse la punct ? Nici nu trecuse o săptămînă, de cînd ne instalaserăm în odăiţa din casa domnului Teofănescu, c-a şi explodat totul.

Pe seară, întorcîndu-mă din oraş, unde hălăduisem ore de-a rîndul în căutarea unui rost, Penke m-a anunţat îngrozită, încă din prag :

— Măiestrică, e lată rău !... Octav a fugit la Bucureşti. Ongliţa ţipă şi strigă că-i pare bine, fiindcă „tolomacul", aşa i-a zis, dăduse-n darul beţiei, şi că are dînsa om în loc...

N-am mai zăbovit o clipă, ci-am alergat numaidecît la a bătrînă. De fapt, eram la vreo cinci case de agenţia „Asigurării Româneşti", acolo unde se afla şi domiciliul reprezentantului, recte maică-mea. Căci ea era numită pe post, Octav nepreafiind (iarăşi) agreat de Gîlcă, directorul general al societăţii.

Cînd am pătruns în sufragerie, am încremenit. Mă aşteptam să dau de-o atmosferă sumbră, dacă nu şi funebră, şi i-am găsit pe toţi în plin bairam, de parcă ar fi fost ramadanul.

În fruntea mesei, pe care fuseseră întinse fel de fel de platouri cu gustări introductive, plus nenumărate tăvi cu fripturi, abia scoase de la cuptor, trona, ca o matroană, maică-mea. Aflată în culmea fericirii. Şi-avea şi motive. Fiindcă, lîngă dînsa, se şi instalase „înlocuitorul". Un tip extrem de simpatic. Cu-o faţă prelungă, osoasă, prevăzută cu mustaţă în perie de

dinţi, posedînd nişte ochi vii, vicleni, sfredelitori, în permanentă mişcare, cu păr vîlvoi, cîrlionţat şi roşcovan, cu sprîncene dese şi stufoase, de-aceeaşi nuanţă morcovie, îmbrăcat elegant, cu cămaşă albă şi cravată roşie, într-un costum din stofă englezească.

Ongliţa, încîntată că mă vede, mi-a zis :

— Ăsta-i Micu Medina-Bulgaru ! Viitorul tău tată. Dacă scap repede şi definitiv de Ştefănescu. La vremuri noi, oameni noi !...

Interzis, am bîiguit fîstîcit :

— Chiar e bulgar ?

— Aş, de unde ! — m-a lămurit rapid roşcovanul. Arăt eu a consumator de bragă ? Doar se observă de la un kilometru că mi-s ovrei...

Iar maică-mea l-a completat, furnizîndu-mi informaţii suplimentare :

— Prietenaşii de la pension l-au poreclit Bulgaru. Că de-aia a stat la închisoare. Ca persecutat politic. Fiindcă a-nvîrtit tot soiul de afaceri cu nişte găinari de la Vidin, pe care i-a luat de bulgari, în vreme ce ăia erau de-ai noştri, de la Calafat. Şi-apoi, ce, n-ai făcut şi tu pe ovreiul, cînd te-am dat la şcoala israelită de pe Zborului ? Numai că Micu a fost mai deştept. S-a dus şi la puşcărie. Şi-acuma-i considerat omu' social-democraţilor din Sineasca. Dacă te pui bine cu el, îţi aranjează şi ţie ceva, vreo afacere pe picior, sau vreun servici...

N-am avut norocul să mă pun bine cu Micu Medina-Bulgaru. Nici atunci, pe loc, la masa de gală oferită de Ongliţa, în cinstea evadării lui Octav, şi nici mai tîrziu. Cu toate legăturile şmecherosului. Şi-avea. O mulţime. Dar şi-o sumedenie de neamuri. Potop. Care participau, chiar atunci, la cina aceea de pomină, dar nu de taină, din moment ce sporovăiau incontinent, făcînd o larmă cumplită. Şi erau atît de numeroase, încît m-am îngrozit de cîte rubedenii aveam în perspectivă.

Iar mai încolo, peste vreo săptămînă sau două, cînd am băgat de seamă că Micu Medina privea la soru-mea cu gînduri nu tocmai trecute pe la spălătorie, am declanşat un scandal monstru.

Eram în sufragerie, tot acolo, la maică-mea. Şi-am dat la iveală ceea ce-mi imaginam că urmăreşte noul tată vitreg. Care, vizibil, făcea impresia că-şi propusese extinderea ariei de in-

vestigaţii în familia noastră. Şi-am declarat, în gura mare :

— Măicuţă, matale dormi, de nu vezi ce-nvîrte Micu ? Nu-ţi dă prin cap că Bulgaru ar vrea să vă ia pe-amîndouă de neveste, şi pe tălică, şi pe Oleia ?... Dacă nu termini odată cu roşcovanul, află că pe mine mă pierzi de muşteriu. Atît ca fiu legitim, cît şi ca urmaş testamentar...

Ongliţa a tăcut mîlc. Numai la chip s-a înverzit niţel. În schimb, a intervenit sor-mea, Oleia, care m-a asigurat, zîmbind tulbure :

— Micu are cele mai bune intenţii cu noi ! Ce-i cu tine ? Zău că te-ai scrîntit la minte ! De unde-ai mai scornit şi tîmpeniile astea? Şi-apoi, cine ţi-a spus că eşti şi moştenitor, atîta timp cît Ongliţa trăieşte ? Fii liniştit, că nici n-ai să mai fii. Măicuţa o să-şi vînză partea ei, de la Poiana, iar banii o să-i investească, împreună cu Micu, într-un magazin pe Calea Unirii, unde-or să desfacă textile şi confecţii... Iar eu am să stau la casă !

Cînd am auzit ce se punea la cale, m-am uitat imediat la Bulgaru. Să-mi confirme spusele soră-mii. Micu Medina mi-a dat din cap afirmativ, fără să-mi zică ceva. Nici n-avea cum, deoarece tocmai îşi vîrîse în gură o bucată imensă de poliş, un fel de crenvurşt gros cît un baston.

Considerîndu-mă umilit, cu-atît mai mult cu cît nu-mi dezvăluiseră nimic din planurile lor secrete, am pus mîna pe-un cuţit şi-am sărit de pe scaun, urlînd :

— Nenorocitule, te omor cu mîinile mele !

În timp ce executam diverse figuri de scrimă, cu cuţitul, fără să mă-ncumet a-l ataca pe Medina, maică-mea şi Oleia au purces să orăcăie, pe două voci :

— Săriţi, oameni buni, că vrea să-l împuşte !...

Întrucît nu mai era nimeni de faţă, cu excepţia celor pînă acuma pomeniţi, am privit surprins spre intrare, închipuindu-mi că pătrunsese cineva în sufragerie.

Deoarece n-am descoperit nici o prezenţă străină, mi-am luat inima-n dinţi şi i-am repezit un pumn roşcovanului. Peste gură. De i-am îndesat polişul pînă-n adîncul beregăţii. Micu a pornit să horcăie, înspăimîntat de moarte, încercînd disperat să-şi extragă cîrnatul din gît. Cu degetul. Fără succes.

Maică-mea, dîndu-şi seama de gravitatea situaţiei, a încercat să-i scoată dopul de carne cu furculiţa. Inutil. Fiindcă Micu Medina nu mai reacţiona normal, ci se zbătea să-şi recapete răsuflarea. Numai cînd i-am administrat şi-un ghiont zdravăn

în spate, de l-am cocoşat, nu altceva, abia atunci a reuşit să expectoreze bucata de cîrnat.

Medina s-a năpustit asupra mea. Asistat de maică-mea. Şi de soră-mea.

Doar astfel, tustrei laolaltă, cu forţe reunite, au izbutit să mă imobilizeze. Şi m-au luat la poceală. Demoralizat de atacul întreprins asupră-mi de propria familie (mama mea bună, sora lîngă care crescusem, şi „tatăl" de ultimă oră), peste cîteva minute părăseam, pentru totdeauna, îmi ziceam eu, casa părintească. Ceea ce se-ntîmplase mi se părea oribil, de necrezut. Mai tare ca-n romane. Ca în romanele lui Octav Dessila.

„TRANDAFIR DE LA MOLDOVA"

Turbat de mînie, m-am îndreptat spre casă în goană. Cînd m-a identificat, ceea ce nu i-a fost atît de lesne, bulgăroaica de Penke a izbucnit în plîns, întrebîndu-mă printre sughiţuri :

— Ce-ai păţit, măiestrică, te-au bătut ţărăniştii, sau liberalii ?...

Bănuiala nevesti-mii era suficient de îndreptăţită. Mai ales că-mi exprimasem opinia, faţă de-o mulţime de lume, la tarapanaua lui Măslină, că má voi înscrie la socialişti. Întrucît nu apucasem încă să-mi pun în aplicare intenţiile, m-am străduit s-o potolesc pe biata femeie.

— Mai rău ! M-am luat la harţă cu neamurile... Directe şi indirecte, ba chiar şi viitoare ! Dar nu le-a reuşit figura, căci l-am snopit pe mişelul ăla de Micu Medina, de l-am lăsat fleaşcă...

— Vai de mine ! Pái, dacă tu arăţi în halul ăsta, făcut harcea-parcea, înseamnă că Bulgaru trebuie să fie mort, şi-ncă mort de tot... Ce-o să se-ntîmple cu noi ? Ce mă fac fără tine, dacă te condamnă pentru omor !...

— Stai niţel. Micu trăieşte, şi-i bine mersi, în braţele Ongliţei şi-ale Oleii... Care, mai mult ca sigur, acuma-l oblojesc şi-l ung cu toate alifiile. Pentru mine însă, au decedat cu toţii. Şi Ongliţa, şi Oleia, şi, în special, Medina-Bulgaru !... Nu mai

vreau să știu de ei. Nu mai am familie... În afară de nevastă, se-nțelege !

Observînd c-o citasem, Penke s-a mai liniștit. Și s-a interesat :

— Și-acuma ce-i facem ?

— Ne-apucăm de muncă ! De mîine mă prezint la Nicky Bădescu, și-i propun să reluăm colaborarea. Pînă îmi voi pune pe picioare o editură a mea, proprie, am să lucrez un timp pentru „ABC"-ul lui. Ca să adunăm bănuți și să ne constituim un capital... Și-am și-o idee de carte, ceva formidabil, cu care precis o să rupem piața. Dacă i-o dau lui Bădescu, după ce-am s-o scriu, și-o să mi-o editeze, nu vom mai avea nevoie de ajutorul familiei. Halal ajutor !

Peste o săptămînă, nu mai mult, aranjasem totul. Mă împăcasem cu Nicky Bădescu, a cărui editură era pe drojdie. Se ocupa singur de ea și nu simțea necesitatea unui adjunct. În schimb, se arătase extrem de interesat de propunerea mea, de a-mi tipări romanul pentru tineret. Cu care spera să-și redreseze balanța economică. Mă rog, dacă așa-și imagina dînsul, de ce să-l fi contrazis ? Eram convins că se vor trage nenumărate ediții.

Cînd am afirmat că aranjasem totul, aici trebuie inclusă și eliberarea mea de sub tutela Ongliței. Mă mutasem din casa lui Teofănescu. La o altă gazdă. Cu sprijinul blajinei și scumpei tanti Jenica Boica. O vară de-a maică-mii. Care nu o-nghițea deloc pe-a bătrînă, condamnîndu-i mișculațiile de cea mai recentă dată. În același timp se îndrăgostise de bulgăroaica mea. Ceea ce era și normal. Avînd în vedere calitățile (multiple) ale nevesti-mii. Că de-aia o și luasem !

Iar tanti Jenica, slobodă de gură, ne prelucrase în stilul ei propriu :

— Las-o, maică, pe Onglița, că și-a pierdut mințile ! De-ar fi rămas văduvă, prin deces, ca biata de Florica Jarbu, aș mai fi înțeles-o, așa cum o-nțeleg pe gazda la care o să vă mutați, adică pe Florica. Ce-i rău în asta, că s-a-ncurcat cu Găucă, moldoveanul ăla, căruia i-a închiriat odaia de la drum ? Are și ea un om în casă. Și mai aduce și el, cînd se-ntoarce din inspecții, că-i la CFR, o bucată de slănină, niște făină de grîu, cîteva ocale de brînză... O fi Găucă, ceferistul, cam contabil de felul lui, nițel mitocan și țopîrlan, însă știe să se poarte. O să vă-nțelegeți

de minune cu Florica. Altminteri, n-aş fi onorat-o cu prietenia mea...

Avea dreptate tanti Jenica. Madam Jarbu, o femeie uşor veştedă, cam la vreo patruzeci şi ceva de anişori, era de-o cumsecădenie rar întîlnită. La recomandaţia lui tanti Jenica, ne întîmpinase cu toată drăgălăşenia pe care-o avea la dispoziţie. Şi-avea, slavă Domnului, din plin. Nu numai faţă de noi. Ci şi faţă de alţii. Îndeosebi Găucă.

Iar contabilul, cel puţin, era o dulceaţă de bărbat. Chiar tortă. De „ciucalată", cum îi plăcea ceferistului să spună. Care, din cînd în cînd, se mai şi turtea, la figurat, avînd o propensiune aparte pentru vinurile rozalii şi niţel licoroase. Şi nu-i plăcea să bea de unul singur. Căci îl auzeam adeseori :

— Ei, coană Floricuţă, te fac un Drăgăşani ?...

Şi madam Jarbu, fire comprehensivă, văduvă cu doi copii, se refugia numaidecît în odaia de la drum, acolo unde era cazat Găucă. Şi unde ceferistul, bine dispus şi cu Drăgăşaniul în nas, îi cînta, pînă-n miez de noapte, numai piese de rezistenţă, cu priză la cucoane. Cum ar fi, bunăoară, „Trandafir de la Moldova". Care-i plăcea nespus gazdei noastre. Încît, de multe ori, după încheierea recitalului, rămînea să doarmă la Găucă. Bineînţeles, în limitele bunei cuviinţe, căci îi explica nevesti-mii :

— Ce să-i fac, Penkiţo dragă ! Găucă ăsta, c-altminteri nu pot să-i zic, fiindcă are un nume tare chisnovat, imposibil de rostit, Evpraxie, sau ceva în genul ăsta, dacă nu cumva chiar Evlampie, nu-i bun de nimic... Doar de cîntare. După care se-nmoaie din pricină de zeamă de Drăgăşani, şi-adoarme de-a-n picioarelea. Aşa că să nu-ţi închipui cine ştie ce prostii, fiindcă-s două paturi în camera lui !

Trăgînd cu urechea, chiar stăteam şi mă-ntrebam : „Doamne ! O fi chiar toantă de-a binelea, după cum o arată mutrişoara ei scumpă şi gingaşă, sau se preface ?". Nu era exclus să aibă şi dreptate. Fiindcă Evlampie, sau Evpraxie, se apropia cu paşi repezi de vîrsta pensionării. Numai aşa mi-am explicat de ce, după ultima sa „troscăneală", cînd dăduse gata un damijon de Drăgăşani şi dormise două zile şi două nopţi, una după alta, cu Florica lîngă el, îşi luase într-un mod inexplicabil tălpăşiţa. Dispărînd definitiv. Atît din locuinţa gazdei noastre comune, cît şi din Craiova. Iar madam Jarbu, care-l căutase cîteva zile în şir, şi la birourile C.F.R. şi pe la fostele sale „camere mobilate",

căci contabilul era om umblat şi frecventase mai multe văduvioare din tîrg, în cele din urmă se declarase încîntată, la fel de inexplicabil, că scăpase de fleşcăitul de Găucă.

UN ROMAN SENZAŢIONAL

Însă subsemnatul, fără să mai aştept enigmatica evaporare a lui Evlampie (eventual Evpraxie), mă apucasem serios de lucru. Încă mai înainte ca personajul de mai sus să fi apucat a-şi consuma total rezervele de Drăgăşani. Scriam, zi şi noapte, ca un posedat, la romanul contractat (pe „barbă") cu proprietarul editurii „ABC". Eram în mînă, ca să mă exprim aşa. Dar şi pe drojdie.

Pentru că, dacă toate celelalte decurgeau normal, restul era catastrofă pură. N-aveam o para chioară, rupsesem orice relaţii cu familia, şi mă chinuiam ca un cîine să dau gata prima sută de pagini a cărţii. Ca să-ncasez „arvuna" de la Nicky Bădescu, 2.000 lei. În valută forte. Adică, după cum mă înţelesesem cu jupînul, sub formă de brînză, costiţă afumată, un sac de mălai şi-unul de făină de grîu. Asta, pentru a dejuca mişculaţiile speculanţilor de pe piaţă, care considerau cursul preţurilor la alimente ca fiind din gumilastic unidirecţional, doar spre extindere.

Pînă să se producă fericitul eveniment, cu avansul, nu întîmpinam greutăţi deosebite în privinţa hranei celei de toate zilele. Grădina din ograda doamnei Jarbu, aflată într-o stare jalnică, părăginită şi abandonată, furniza totuşi dragavei în cantităţi industriale. Iar bulgăroaica mea, gospodină de talie europeană, fiindcă la data aceea întreaga Europă trăgea mîţa de coadă, mă anunţa mereu, din timp, comunicîndu-mi „menu"-ul zilei :

— Măiestrică, ţin-te bine, că astăzi iarăşi te umflu cu zeamă de dragavei, cum îi ziceţi voi, oltenii, la ştevia sau ştirul ăsta sălbatic... Dar mîine, dacă mă-mprumută Florica noastră cu-o ceaşcă de ulei de rapiţă, află că-ţi trîntesc o iahnie fantastică, de-ai să-ţi aminteşti de ea o viaţă-ntreagă !

— Ei, nu mă-nnebuni ! — exclamam înduioşat de tururile de forţă (culinare) ale nevesti-mii, care, sărăcuţa, se zbătea din răsputeri să asigure alimentarea casei.

Pe-atunci, din păcate, n-aveam de nici unele. Nici măcar farfuriile necesare, în care să servim celebrele borşuri de furaje. Luasem nevastă fără zestre şi trusou. Obiecţia principală a Ongliţei, relativ la Penke. De parcă ar fi trebuit să mă iubesc cu „Rosenthal" (renumită fabrică de porţelanuri). Cînd Florica Jarbu, dulcea de ea, observase că eram în posesia unui serviciu de strachini şi-a unui set de linguri de lemn, se crucise şi emisese unele consideraţii, cam neortodoxe, la adresa maică-mii, dar ne şi pusese la dispoziţie bucătăria dînsei. Cu tot ce se afla acolo, ca dotare. Aşa că, în ultima vreme, dispuneam de cele necesare pentru luat masa. Mai rămînea doar să facem rost de materia primă. Ei, aici era necazul.

Şi-am întrebat-o, destul de curios, pe bulgăroaică :

— Din ce-ai să prepari iahnia ?...

— Tot din dragavei ! — m-a liniştit ea.

— Bun şi-ăla, — i-am declarat fals înviorat, minţind-o cu nerușinare, deoarece eram sătul de-atîta verdeaţă. Dealtfel, află că-i plin de oligoelemente !

— Probabil ! — m-a aprobat zîmbăreaţă nevastă-mea. Altminteri, nici n-ai mai fi capabil să lucrezi la roman. Cu regimul ăsta de înfometare, de mult ar fi trebuit să zaci la pat... Norocul nostru, că grădina Floricăi e năpădită zdravăn de ierburi comestibile. De nu era ea, ar fi fost nevoie să ne-mpăcăm cu măicuţa şi Bulgaru, ca să ne miluiască şi pe noi cu niscaiva merinde !

— Pentru nimic în lume ! — am sărit ca ars. Mai bine flămînzi şi săraci, decît s-ajung să-l pup în bot pe escrocul ăla de Micu...

După care, cu gîndul la faimoasa poşircă de dragavei, m-am încuiat în cămăruţa noastră, evacuînd-o pe bulgăroaică la bucătărie. Trebuia să mă aştern pe lucru. Altminteri, nu mai terminam în vecii vecilor romanul, şi nici nu mai scăpam vreodată de sărăcie.

Aşezat la măsuţa de lîngă fereastră, şi-avînd în dreapta o călimară şcolară, cu cerneală „Pelikan" albastră, iar în mînă un toc prevăzut cu peniţă „klaps", priveam speriat la caietul uriaş din faţă-mi.

Cînd îl șterpelisem din birourile agenției „Asigurarea Românească", laolaltă cu un teanc de hîrtie pelur, din aceea subțire și mătăsoasă, utilizabilă la dactilografierea în mai multe copii, tanti Jenica mă felicitase :

— Bravo, maică, îmi place că ești gospodar ! Cu lipsa noastră de hîrtie igienică, foițele astea-s taman potrivite... Dar caietul ăla, cum să zic, nu văz la ce-o să-ți folosească. Prea-i mare, iar hîrtia cam groasă...

De fapt, fără să cunoască anumite detalii, tanti Jenica mă atinsese la punctul sensibil. Nu știu de ce, dar parcă era un făcut. Ori de cîte ori avusesem de scris vreo proză mai amplă, totdeauna se-ntîmplase să n-am la îndemînă decît hîrtie necorespunzătoare. Nuvela „Domnișoara Maruca Schiavoni" o scrisesem pe hîrtie igienică, din cea dreptunghiulară, „Bobby Felix Făt-Frumos și motocicleta B.M.W.", prima mea carte pentru copii, fusese așternută pe hîrtie maron, de ambalat, iar „Magdalena și Tîrțoi", cealaltă operă destinată prichindeilor, avusese ca „materie primă" filele unui registru comercial, din dotarea librăriei lui Nicky Bădescu, deja folosit (pe-o parte).

De data aceasta, caietul cu hîrtie galbenă, sustras de la agenție, era nemaipomenit de potrivit pentru „La sud de lacul Nairobi". Ba chiar, datorită culorii, mă și inspira. Oare Sahara și celelalte deșerturi africane, cu nisipurile lor, nu erau și ele tot galbene ?

La un moment dat, părăsindu-mă teama, am purces să aștern rînd după rînd, și să umplu pagină după pagină. Robinetul se destupase, dăduse drumul la inspirație. Curgea șuvoi, nu altceva. Din păcate, așa cum aveam să-mi „reconsider" cartea, peste mulți ani, s-ar fi zis că debitase mai curînd apă chioară, decît din cea grea, așa cum s-ar fi cuvenit într-un roman cu fisiuni atomice.

Totuși, prin 1953, la „Flacăra" (în formula revistă lunară și bogat ilustrată, în culori), doi tineri colegi de redacție, abia sosiți printre noi, veteranii, se dovediseră a fi apreciat, la timpul său, opusculul semnat de personalitatea subsemnatului. Ceea ce m-a mirat dar și bucurat. Enorm. Mai ales cînd l-am auzit pe Liviu Timbus, dramaturg, scenarist și ziarist de renume (asta mai tîrziu), întrebîndu-mă :

— Matale ești totuna cu cel ce-a scris „La sud de Pago-Pago" ?...

— Sigur că nu ! — i-am răspuns eu lejer indispus. Ăla-i altu'... Cartea mea se chema „La sud de lacul Nairobi" ! Care-i baltă, în Africa, şi nu insulă în Oceanul Pacific...

— Păi, măi frate, de carte era vorba ! — a precizat Timbus. Filmul l-am văzut şi eu, drept să-ţi spui, dar romanul matale mi-a plăcut şi mai mult ! Eram copil, cînd l-am citit, aşa că-ţi dai seama...

— Ce anume ? — l-am interogat contrariat.

— De ce m-am dat în vînt după cartea dumitale ! — a ţinut să precizeze Timbus. Încă nu mi se copsese mintea...

— Şi-acum ce spui, sperи c-ai rezolvat problema ?

— Care ?

— Aia, cu coacerea minţii !

Liviu n-a mai zis nimic. A intervenit însă Bozbici, criticul de artă, pe-atunci abia debutant într-ale ziaristicii, care a încercat să împace lucrurile :

— Meştere, n-are aici o noimă să-ţi faci inimă amară ! Aşa-i Timbus ăsta... Ardelean. Sută la sută. Al dracului de gură şi rău la pipotă... Dar şi eu mi-s tot din aceeaşi parte a ţării şi ţi-am citit cartea. Nu-i o capodoperă, însă mi-a fermecat copilăria ! Nu-i suficient ?...

— Ba da, Cornele tată ! Mai mult nici că-mi trebuie... — i-am răspuns puştanului de Bozbici, trăgîndu-i o bleandă în spate. De era să-l las cocoşat.

În orice caz, cînd am terminat romanul şi-am scris „sfîrşit", am crezut că-l apucasem pe bunul Dumnezeu de picior. Fericit la culme, am emis un răcnet cumplit, ca-n „Old Shatterhand" (vz. Karl May). Era spre ziuă, trecut de patru, şi nevastă-mea s-a înspăimîntat mortal.

— Ce-ai păţit, măiestrică ? — a strigat bulgăroaica trezindu-se brusc. Ai căzut din pat ?...

Biata Penke ! De cînd mă tot scremeam să isprăvesc cartea, nu mai avea somn ca lumea. Ba o trezeam, să-i povestesc vreun capitol nou, sau s-o rog să-mi încălzească niscaiva mîncare (la cîteva ceasuri după miezul nopţii), ba îi ceream să-mi fricţioneze mîna (dreaptă), care înţepenea din pricina cîrceilor generaţi de strînsoarea în exces a tocului cu care scriam. O dată, ce-i drept, cînd mă tolănisem în culcuşul comun, pentru a cugeta mai relaxat la episodul ce-mi umbla vraişte prin cap, şi-adormisem visînd desfăşurarea acţiunii, păţisem şi chestia

cu căzutul din pat. Existau şi motive. Fiindcă mă luptam cu-o turmă întreagă de lei, undeva, pe lîngă Nairobi. Şi-atunci ţipasem, cînd mă pomenisem pe duşumea : „Unde-s leii ?“ Dar nevastă-mea mă liniştise numaidecît, asigurîndu-mă : „Stai blînd, că nu mai e nici unul ! Ieri am cheltuit ultimul...“

De astă dată însă, alta era situaţia. Şi i-am explicat bulgăroaicei :

— Am gătat romanul ! De mîine, o să ne umplem de marafeţi... Cinci mii, pe puţin, atît o să-mi dea Bădescu. Drepturi de autor. Asta deocamdată, pînă la apariţia primei ediţii.

De bucurie, la auzul declaraţiilor mele superoptimiste, Penke s-a automobilizat într-un mod neaşteptat. Trecînd imediat în bucătărie. Să-mi prăjească o omletuţă cu brînză.

Patru ouă mai aveam şi noi prin casă. Iar restul de cinci, pînă la nouă, a fost nevoită să le-mprumute de la coana Florica Jarbu. Pe care a trezit-o anume. După ce-a căutat-o prin toată locuinţa, şi-a dat de dînsa abia în odaia de la drum. Acolo unde-i cînta Găucă melodiile preferate. Personajul fiind însă absent, sărmana Florica, se vede, obişnuia acuma să doarmă în camera dispărutului, întru amintirea cine ştie căror clipe petrecute împreună. Că tare-i mai plăcea folclorul moldovenesc !

În vreme ce-mi lichidam breakfastul, bulgăroaica doar asistîndu-mă, în tovărăşia unui simplu ceai de furaje (tei, mentă şi muşeţel), mie rezervîndu-mi, cvasifestiv, în cinstea evenimentului, omleta, slănina afumată şi cele două cepe vinete, de apă, m-am pomenit chestionat, luat de pe departe :

— Şi cum ţi-a ieşit romanul ?...

— Sublim ! Formidabil ! Fantastic !... Dacă ar mai fi fost nişte ouă, să-mi completez micul dejun, ţi-aş fi povestit pe îndelete finalul...

— Ia ascultă, măiestrică, ajungă-ţi ! Prefer să-l citesc. Şi încă tipărit. Nu vezi c-ai început să te-ngraşi ?

— Ei, nu mai spune ! — am luat-o eu în derîdere. Crezi că dragaveiul posedă atare calităţi ?... Mai curînd aş zice că m-am buhăit şi umflat, şi-asta numai din pricina verdeţurilor cu care mă îndopi !

Mai încolo, peste ani, aveam să aflu că nevastă-mea se găsea în posesia unor bizare daruri premonitorii. Mi se dereglase metabolismul. Sufeream de nişte glande. Şi devenisem atît de trupeş, încît, prin 1949, depăşeam cu mult suta. De ocale. Şi

cît m-am chinuit, după aceea, să le dau jos și s-ajung iarăși un om. Normal. Ani de-a rîndul. Din păcate, fără nici un rezultat notabil.

Ce-i drept, existau și unele cauze. Îndeosebi, legate de Măslină.

„LA MĂSLINĂ" — ÎN GRĂDINĂ

Fiindcă, după ce mă înfiinţasem la Nicky Bădescu, triumfal, avînd romanul în servietă, mă înapoiasem acasă cu coada între picioare. De fapt, cu-o mie de lei (din cele cinci sperate), ascunsă și-aceea în buzunarul de la spate al nădragilor.

Și, cătrănit foc, în loc să-i dau banii bulgăroaicei, m-am dus întins praștie de-a dreptul la Măslină. Să-i fac praf. Transformîndu-i în mititei, măduvioare, fudulii, fleici și mușchiuleţi (la grătar). Că făcea Măslină ăsta, sărmănelul de el, niște fripturi de pomină. Și-avea și-un vin, de la Potîrcă, din Pleniţa, ceva de groaza lumii. Și-acolo, într-un ungher ferit, din grădina de vară a zahanagiului, profund demolat sufletește, am purces să cuget îndelung (mai mult de-o săptămînă, și seară de seară), asupra modificărilor solicitate de „editor", mai ales în privinţa carenţelor ideologice existente în romanul meu.

Discuţiile cu Bădescu porniseră de la finalul (eronat, după părerea sa) al cărţii. Întrucît, atunci cînd încheiasem contractul, verbal se-nţelege, mă pusese să-i povestesc subiectul romanului, cu care se declarase de-acord, acuma nu-i mai convenea. Și-mi explicase :

— Măi Marincule, dacă vin americanii, așa cum se zvonește, n-or să se considere jigniţi, cînd îţi vor citi romanul ?...

— De ce ? Și-apoi, crezi matale chiar c-or să vie, și-au să se-apuce să-nveţe și românește ?...

— Precis vin ! Cel puţin așa șușotesc liberalii și ţărăniștii, cînd se-adună prin crîșme și ganguri, să nu-i audă ăilalţi... Toată lumea bună îi așteaptă ! Iar cînd or vedea în cartea noastră, că-i a noastră, nu-i așa, de vreme ce-o să-ţi mai dau o mie de

lei, în cont, că eroii-s româno-americani, şi mai sînt şi bîntuiţi de idei nesănătoase, ba chiar dintr-ăstea comunist-pacifiste, au să ne-nhaţe ca din oală ! Şi nici să te culci pe-o ureche că nu ne ştiu limba nu-i bine... Ăştia cunosc toate limbile pămîntului, că-s stat federal, adică adunătură. De pe tot globul. Neapărat schimbi finalul, şi-o sucești în conformitate cu prevestirile ălora...

Observîndu-mă căzut pe gînduri, m-a rugat să-i mai povestesc o dată întreg romanul, ca să-şi dea pesemne seama pe unde puteam cîrmi căruţa. M-am supus. Şi-ntr-o oră l-am dat gata. Pe Bădescu. Pe care-l apucaseră durerile de cap. Şi, legîndu-şi o batistă udă în jurul craniului, s-a apucat să-mi spună cum vedea el problema :

— Uite ce-i, Marincule, eu aş zice c-ar fi mai bine să schimbi numele personajelor, să nu se mai simtă că-s româno-americani, să muţi locurile, să se petreacă acţiunea în altă parte... Astfel, scăpăm de belele.

— Unde ? În Australia ? Şi ce să-i fac, papuaşi ?...

— Nici aşa nu-i bine ! — mi-a declarat chinuit Bădescu. Că ne punem rău şi cu englejii...

— Atunci, îi plimb prin Rusia ! — am propus eu în disperare de cauză.

— Ce, eşti nebun ? — a exclamat înspăimîntat fostul meu patron. Acuma se plimbă ei pe la noi !... Mă, fii atent ! Editura-i pe drojdie, librăria n-o mai am, stau prost şi cu vînzarea partiturilor mele, că toţi lăutarii cîntă numai „Boogie-woogie“ şi „Hello, baby, mademoiselle“, sau „Now can't do“, aşa că grăbeşte-te, dă-mi cartea cît mai urgent, pînă nu mă declar în stare de faliment... Cu romanul tău, cu nişte dicţionare de conversaţie ruso-anglo-franco-aliate, poate scap de necazuri. Barem pînă vin ăia ! Dacă nu vin, m-apuc de reparat stilouri... Iar tu, Marincule, mai mult ca sigur, de scris poezele ! Ca să ai din ce muri de foame... Asta e !

Şapte zile la rînd, refugiat la Măslină, am tot cîntărit. Cum s-o sucesc şi s-o-nvîrtesc. Ca să n-avem probleme cu nimeni. Pînă la urmă, în cea de-a opta zi, cînd aproape terminasem şi finanţurile, parcă găsisem o soluţie. Plasam acţiunea pe Marte, iar personajele aveau să fie nişte făpturi extraterestre. Din păcate, se strica tot şpiribanţul. Odată cu romanul.

Nu mi-a plăcut rezolvarea, şi-am renunţat pe loc. Înecîndu-mi amarul cu vreo cinşpe mititei. Plus o juma de rubiniu de Pleniţa.

Pe cînd căutam, cu ochi împăienjeniţi şi mintea cuprinsă de febre creatrice, o altă variantă, oarecum mai acceptabilă, pe neaşteptate am găsit. Nu varianta salutară, ci ceea ce n-aş fi crezut niciodată. Ei, aici e-aici...

Grădina de vară „La Măslină", loc de vis şi reculegere, era, de fapt, o curte ceva mai măricică, mai bine zis ograda personală a numitului Măslină, un lungan spelb, plin de draci şi iniţiative, descurcăreţ şi nespus de afabil.

Aici, sub bolte de viţă de vie, dispusese vreo şase sau şapte măsuţe, poate chiar zece, dacă-mi mai aduc bine aminte. Iar niţel mai în fund, lîngă beci, unde-şi ţinea cărnurile la „fezandat", de-a dreptul pe mormane de gheaţă, instalase un grătar cu horn, pentru prepararea celebrelor sale fripturi şi „organe". „La Măslină" îşi petreceau serile, răcorindu-se de vipia zilei, intelectualii oraşului. Fugind de localurile cu ţîfnă din centru, „Cina", „Minerva" sau „Gogoaşă".

Numai la el îşi puteau îngădui, pe bani puţini, chefuri de pomină. Cu vinişor subţirel şi uşor, cu mititei confecţionaţi „ca la mama acasă", chiar de mîna patronului, din carne de văcuţă, purceluş şi berbecuţ, cu fleici şi vrăbioare memorabile, fripte pe grătarul frecat cu seu de oaie, cu cotlete şi antricoate, muşchiuleţe şi „kaisere" fără sfîrcuri, rotocoale de batal şi demnităţi de berbec, mă rog, cu tot ce-i mai dulce şi interesant din anatomia dobitoacelor mai sus pomenite.

Hîrdaie uriaşe, pline cu bolovani de gheaţă, păstrau la rece zeci de sifoane duble şi clondire cu rubiniu. Iar Măslină, personal, prompt şi mereu cu zîmbetul pe buze şi spriţul în nas, servea ca pe bandă rulantă comenzile muşteriilor nerăbdători.

Uneori, cînd patronul era cu chef, mai îngăduia şi prezenţa unui lăutar din mahala, un bătrîn sentimental şi păgubos care, pentru cîţiva leuţi, oferea clientelei un recital de cîntece lumeşti de pe vremea lui Pazvante-chiorul. Dacă-l apuca ambiţul să-şi demonstreze şi achiziţiile oarecum mai recente (în viziunea lui) din repertoriul internaţional, de genul „Parlé moâ damur", Măslină îi reducea rapid din entuziasm, confiscîndu-i temporar dibla şi dîndu-i de mîncare şi băutură, la adăpost de protestele asistenţei. Iar în lipsa muzicantului, pitit de Măslină în dosul beciului, existau unele grupuri de petre-

căreţi care-şi cîntau singure. De mama focului. Amestecînd genurile. De la „Pe lîngă plopii fără soţ", „De ce m-aţi dus de lîngă boi", şi pînă la „Marcia alla turca" (Mozart) sau „Träumerei".

Însă cel mai gălăgios colectiv artistic se afla lîngă grătar, acolo unde era bolta de viţă cea mai frunzoasă. Deşi nu se vedea nimic, chiriiau atît de strident încît au trezit în mine dorinţa de a-i examina la faţa locului. Şi-asta mai mult din pricina repertoriului abordat. Căci fiecare cînta pe-o altă limbă.

Cînd m-am apropiat de masa dezlănţuiţilor, am avut revelaţia. Aia, despre care am pomenit mai sus. Chestia cu găsitul. Un nene, tuns scurt, tip boxer, roş la faţă ca un gogoşar pus la oţet, tocmai se-avînta în celebra romanţă „Oci ciornîie..." Privindu-l mai atent, am crezut că înlemnesc. Pornind el să orăcăie şi mai plîngăreţ: „oci strastnîie, oci jgucie...", l-am recunoscut imediat. Era fostul meu profesor de muzică şi fanfară, de la liceul militar „Ferdinand", domnul Burcă. Niţel mai îmbătrînit, niţel mai borţoşel.

Nedorind să se lase mai prejos, doi bătrînei dulci, cam pleşuvi şi scofîlciţi însă tot aprinşi la chip, de parcă le-ar fi fost obrajii din parizer, au purces şi dînşii să ragă melodios, răcnit şi dogit, „Rote Fahne". Bineînţeles, în germană. După cum era şi normal. Fiind vorba de profesorii Ebervein şi Stehler, tot de la „Ferdinand", catedra de nemţească. Şi iarăşi am înlemnit. A doua oară. Şi-am trecut şi la cea de-a treia. Atunci cînd s-au apucat să-i combată, cîntînd, alţi doi profesori de-ai mei. De-astă dată de la liceul militar „D.A. Sturdza". Hagiescu, de desen, şi fiu-său. Aceeaşi specialitate. Mai la obiect, o dăduseră pe „M-a făcut mama oltean". Ca să le taie macaroana veneticilor.

Pătruns deodată de-un val de duioşie, nu m-a mai răbdat inima şi le-am strigat plin de emoţie :

— Domnilor !... Iubiţilor !... Staţi niţel, nu mai cîntaţi !

Intrigaţi de pretenţia mea, exprimată atît de intempestiv, membrii cvintetului vocal au amuţit. Pentru ca apoi domnul Burcă, trezit din euforia în care-l învăluise rubiniul lui Măslină, precum şi trista şi pătimaşa romanţă, să se intereseze niţel enervat :

— De ce ?

În vreme ce partenerii îl aprobau, dînd din cap, i-am răspuns fostului meu șef de fanfară printr-o altă întrebare, aiuritoare și absolut în afară de cestiune, adresată, de fapt, tuturor :

— Scumpii mei dascăli, nu mă mai recunoașteți ?

— Nu !

— Nu se poate !

— Ba, uite că se poate ! — mi-a replicat domnul Ebervein.

Nițel demoralizat, dîndu-mi seama că organul însărcinat cu ținerea de minte nu le mai funcționa corespunzător, mi s-a făcut milă de ei și le-am dezvăluit, pe îndelete și-n detaliu, cu amintiri din timpul școlii, identitatea personalității subsemnatului.

În clipele următoare, exclamațiile nu mai conteneau.

— Tu să fii, Vladimire ? — se mira domnul Burcă.

— Ce cați la Craiova ? — mă interogau Ebervein și Scheibler.

— De unde-i știi pe colegii noștri de la „Ferdinand" ? — insistau cei doi Hagiești.

În cele din urmă, pentru a pune capăt jenantei situații, care risca să nu se mai termine, am strigat în direcția patronului locantei :

— Nea Măslină, adă rapid două baterii, de la gheață !...

Cînd au auzit comanda, și-ncă emisă cu-atîta dezinvoltură, domnul Burcă, în numele cvintetului, mi-a ordonat ca pe vremuri, la liceul militar „Ferdinand" :

— Elev, pe loc repaus ! Ia loc la masa noastră...

— Am înțeles, să trăiți, domnule profesor ! Însă numai cu-o unică și umană condiție : de-acum încolo, tot ce se va consuma este pe punga mea. Acceptați invitația ?...

Abia cînd mi-am amintit că nu mai posedam un sfanț, și mă rugam cerurilor să nu mi se aprobe propunerea, ca fiind ireverențioasă, mai ales că provenea din partea unui fost elev, nu dintre cei mai silitori, și încă față de niște cadre didactice emerite, domnul Burcă mi-a comunicat emoționat rezultatul :

— Vladimire, tot bun ai rămas !...

— Mulțumesc mult, domnule profesor...

— Bun la suflet și de plată ! — a comunicat șeful fanfarei. Primim ! Eu, pentru că te-am scăpat din labele Genicăi Prujină. Iar Ebervică și Scheiblerică, fiindcă n-au izbutit să-ți vîre în cap boabă de germană. Las', că-i știu eu, îmi cunosc

marfa ! În privința Tatălui și-a Fiului, e vorba de oltenii de Hagiești, or fi avînd și ei meritele lor...

— Vă sînt tuturor recunoscător, domnule profesor !

— Perfect ! — s-a adresat încîntat Ebervein. Atunci, hai să și mîncăm ceva mai acătării... Mi-a zis Măslină ăsta, parșivu', că i-au venit niște fudulii...

Mie, să-mi vină rău. Numai de „demnități de berbec" nu-mi ardea, mai ales că mă dădusem și fudul. Noroc c-a intervenit Burcă :

— Vladimire, fuduliile-s ale noastre ! Noi le plătim... Tu cu vinișoru', noi cu mîncărica !

Pe la două din noapte, după ce lichidaseră vreo șapte baterii, bătrîneii întineriseră, și dădeau semne c-ar mai dori să bea. De n-ar fi fost detaliile alea de berbec, care le cam stătuseră în gît, poate c-ar fi continuat să mă pauperizeze. Însă m-a ajutat Ăl de Sus. Transmițîndu-le, pe cine știe ce ,căi, numai de el cunoscute, un somn mortal, suplimentat cu niște sughițuri cumplite, aproape incontinente.

DEZBATERI (DE NOAPTE) LA MASA ROTUNDĂ

Aproape adormiți, au insistat însă să-și clătească beregățile colmatate cu încă o baterie. Și-au reușit să-și juguleze sughițul. În jur de orele trei. Cînd Ebervică, din senin, s-a culcat de-a dreptul sub masă. Lîngă dulăul „grădinii de vară Măslină". Abia atunci fanfaristul de Burcă a ordonat cu glas dogit :

— Pluton ! Ascultă comanda la mine... Cu muzică-nainte marș !

Și-a purces să intoneze „Marseieza". În limba rusă. Pe care-o știa din tinerețe. Pe cînd fusese, cîndva, pilot de vînătoare în aviația țaristă. Întrucît profesorii n-au reacționat corespunzător, am fost nevoit să-i dau o mînă de ajutor dascălului meu de tobă.

— Vladimire, mai întîi scoate-l de sub masă pe neamț ! — mi-a indicat Burcă, arătîndu-mi-l pe Ebervein.

În vreme ce Hagieştii şi Scheibler priveau la mine fantomatic, cu ochi de faianţă, nemaifăcînd priză cu realitatea, m-am supus ordinului. Vîrîndu-mă după profesorul de germană. Care dormea cu javra lui Măslină în braţe. În stare de catalepsie totală.

Pînă l-am repus pe scaun, am trecut prin toate chinurile iadului. Dulăul, neîndurîndu-se să-şi abandoneze culcuşul, se dăduse la mine, lătrînd ca un apucat. A trebuit să pun mîna pe-un sifon şi să-l aspersez abundent. Abia după ce i-am aplicat şi-o lovitură, tot cu agregatul respectiv, de astă dată golit de orice conţinut, a luat-o la goană, cu coada între picioare. Iar Ebervein, ovrei de treabă, vrusese să mă ia pe mine în braţe, pe post de potaie.

— Acuma, Vladimire, dă fuga după o trăsură ! — şi-a continuat acţiunea de mobilizare Burcă, dînd duşcă şi ultima picătură de samatoc rubiniu şi plătindu-i lui Măslină tot, pîn-la ultimul leu.

Încărcîndu-i anevoie în trăsurica de care făcusem rost, m-am suit pe capră, lîngă birjar, nemaifiind loc şi pentru mine în vehiculul hipo. Mai precis monohipo, deoarece proprietarul trăsurii nu poseda decît o unică gloabă, şi-aceea cam şontoroagă.

Cu chiu cu vai, am ajuns mai întîi la locuinţa Hagieştilor. Aflată, spre stupefacţia mea, la vreo trei sute de metri de grădina lui Măslină. Am zis „cu chiu cu vai", fiindcă ambii profesori de desen ar fi dorit să-i cărăm în primul rînd pe Scheibler şi pe Ebervein, tocmai în Breasta, la dracu-n papură. Avînd în vedere că erau cam extratereştri, am fost siliţi, eu şi cu Burcă, să-i coborîm forţat, în stil „îmbrîncit". Noroc că Tatăl şi Fiul se sprijineau reciproc, umăr la umăr. Altminteri, ar fi trebuit să înainteze de-a buşilea pînă la pragul casei.

Mai greu a fost cu nemţii. Ebervein şi Scheibler, pare-se ambii holtei, locuiau împreună la o gazdă din cartierul mai sus citat. Care, zărindu-i căraţi în cîrcă, de mine şi de fanfarist, a pornit să răcnească cît o ţinea gura :

— Săriţi, oameni buni, că-i omorîră tîlharii ! Şi, după ce că-i omorîră, mai mi-i aduseră şi-n casă, să-i spăl şi să-i înmormîntez tot eu, văduvă sărmană şi fără nimeni pe lumea asta. Că numai pe ei îi aveam... Aolică şi-aoleu, ce mă fac acuşa eu?...

A fost necesar să intervin personal. Întrucît fostul pilot de vînătoare zbura acuma cu aripile lui Morfeu, dormind cu nasul în piept, dar cu Scheibler în spinare.

— Liniştește-te, cucoană, şi nu mai chirăi în halul ăsta ! — am început eu s-o lămuresc. Nu-s morţi... Adică nu-s morţi de moarte bună...

— Păi, cred şi eu ! — a sărit ca arsă gazda. Cum să fi răposat de moarte bună, dacă i-aţi căsăpit voi, criminalilor...

— Ascultă, coană mare, matale nu vezi că-s morţi de beţi ? — am răcnit la tuciuria ţaţă, ceva mai răstit şi scos din balamale.

Trezit brusc, datorită performanţei mele vocale, Burcă l-a scăpat din cîrcă pe bietul profesor de germană. Iar acesta, aterizînd cam brutal pe duşumeaua holului, a purces să vorbească (în somn) :

— Mein Gott, mein Gott, was ist für eine Komödie !...

Deşi niciodată n-am prea stat bine cu germana, în pofida faptului că elaborasem un dicţionar româno-german, şi-un altul invers, după cum mi se pare c-am povestit undeva, am priceput imediat unde vroia să bată sărmanul de Scheibler. Chiar că era o comedie, tot ce se-ntîmpla !

Aşa că, lepădîndu-l şi eu pe Ebervein din spinare, şi tot pe duşumea, de i-au pîrîit· oasele, le-am comunicat amîndurora, în semn de rămas bun :

— Auf wiedersehen und eine grüne Zwiebel !...

Pe nemţeşte, ca să nu mă creadă chiar tolomac. În traducere liberă, asta ar fi vrut să-nsemne, aşa cum obişnuia să zică tanti Raliţa : „Larivoar şi-un praz verde !"

Şi, fără să mai stau mult pe gînduri, de teamă să nu-şi vină în fire ambii profesori de germană, l-am tîrît pe domnul Burcă la trăsura ce ne aştepta în stradă. Mai mult pe jos, decît pe sus. Că iarăşi adormise, ca un dulce copil. De-aia i-au şi rămas pantofii în curtea nemţilor mei. Şi-am fost nevoit să fac cale-ntoarsă, ca să-i culeg din ţărînă. Şi-apoi, am mai bătut drumul o dată. Căci nu erau încălţările fanfaristului, ci-ale ţaţei, după cum am constatat cînd am încercat să i le vîr în picioare lui Burcă.

În cele din urmă, văzîndu-l gata de plimbare, i-am spus birjarului :

— Haide, nene, că ne-apucă dimineaţa ! Dă-i bătaie...

— Eu de dat îi dau şi bătaie, deşi biata Miţa nu merită atare purtare, că-i iapă cumsecade şi trăgătoare... Dar încotro să pornim ?

Avea dreptate conducătorul hipo (mono). Şi-am încercat să-l chestionez pe Burcă unde-şi are domiciliul. Profesorul, nimic. Continua să doarmă pe el. L-am zgîlţîit, l-am scuturat zdravăn, străduindu-mă să-l trezesc la crunta realitate. Burcă, neam ! Sforăia cu-o abnegaţie demnă de-o cauză mult mai utilă. L-am strîns de nas, l-am tras de degetul mic, apoi de toate celelalte, de la ambele mîini. La un moment dat, l-am auzit. Nu pe Burcă. Ci pe vizitiu. Care-mi spunea :

— Geaba te chinui, coane ! Nici să tragi cu tunu', că tot nu-l trezeşti pe domnu' profesor... Parcă eu nu pat la fel !

— Cum adică, şi matale eşti rău la pileală ? — mă interesez supărat.

— Eu ? De cînd am trecut la pocăiţi, nu mai pun strop de băutură în gură. Ziceam de dom' profesor. Că-l cunosc mai de multişor. Aşa pat cu dînsu'. Mi-adoarme în trăsură, şi n-ai cum să-l aduci la viaţă...

— Şi nu-i ştii adresa de-acasă ?

— Mai defel ! Dacă nu vorbeşte... Cum s-o afli ? Că lucrez numai de noapte. Şi-l iau pe dom' profesor numai cherchelit, că şi dînsu' le bea tot noaptea. Altminteri, e-om tare de treabă. Îl duc la mine-acasă, îl culc laolaltă cu nevastă-mea în pat, iar eu mă vîr între ei, să nu iasă vreo dandana, şi-a doua zi îmi plăteşte la ţanc. Chiar şi cursele pe care nu le-am mai făcut... Că-i om corect.

„Corect" fusese şi la restaurant, e drept.

— Şi-acuma ce-i facem ?...

— Mergem la mine, şi te culc şi pe tălică lîngă noi ! Însă la căpătîiul patului. Că-mi eşti prea tînăr !... Patu-i larg, şi te poţi întinde şi de-a latu'.

Venindu-mi pe loc o idee salvatoare, i-am transmis birjarului :

— Haidem îndărăt, la Măslină. Stau chiar lîngă el. O să-l găzduiesc eu pe domnul Burcă. Mi-a fost profesor, şi nu se cade să-l abandonez pe drumuri, în plină noapte !

Ajuns acasă, după îndelungi conciliabule cu Penke, dar şi cu coana Florica Jarbu, care dormea tot în odaia de la drum, am convins-o să-l primească pe Burcă în camera lui Găucă, aducîndu-i şi argumente valabile :

— Madam Jarbu, profesoru-i om serios şi gata de pensie. Cine ştie, poate-i place la matale, şi-nchiriază odaia dispărutu-

lui. Iar în materie de muzică, domnul Burcă-i as. Cînd ţi-o cînta „Oci ciornîie", ţi se-nmoaie picioarele, nu altceva. Plus că interpretează numai romanţe de dragoste păguboasă... Este un sentimental, cum n-am mai întîlnit. Şi-apoi, a fost şi-aviator la viaţa lui. Pilot. Şi-ncă de vînătoare, de-nnebuniseră toate nevestele din garnizoană după el... Ce zici ?

Bulgăroaica, ascultîndu-mă, mai că mă mînca din ochi. La modul invers decît cel atribuit expresiei populare respective. Coana Florica, trezită din somn cu noaptea-n cap, dădea semne că nu pricepe nimic. Totuşi, la un moment dat, cînd amorţisem susţinîndu-l pe fanfarist de-a-n picioarelea, mi-a spus, smiorcăind ca o mironosiţă :

— Ascultă, măi copile, dacă n-ar fi nevastă-ta de faţă, ţi-aş zice vreo două vorbe, de să-ţi trosnească urechile de ruşine. Unde mi-ai umblat toată noaptea, şi mi-ai mai şi venit cu ăsta în casă ?... Şi unde vrei să-l culc, ai ? Mă rog, noroc că-s două paturi în odaia răposatului Găucă, fiindcă altminteri eu n-aş mai fi avut unde dormi. Camera mea-i cu fundu-n sus. Haida, culcă-l în patul moldoveanului. Cînd eşti gata, mă strigi să vin şi eu. Adorm pe mine, de obosită ce sînt...

După ce l-am orînduit pe fostul meu şef de fanfară, şi-am instalat-o şi pe madam Jarbu, montînd un paravan între cele două culcuşuri, m-am dus să-i trag şi eu un puişor de somn.

Şi-am dormit ţeapăn, ca un buştean. Nu mai înainte de-a-i fi explicat nevesti-mii întreaga situaţie. Cu amănunte. Cît mai epice.

În orice caz, cînd m-am trezit, pe la ora prînzului, era să mă ciocnesc pe coridor de madam Jarbu. Păşea triumfal, cu un enorm samovar în braţe, din care ţîşneau aburi parfumaţi de ceai rusesc. În direcţia odăii de la drum. Unde Burcă vocaliza impresionant, de zăngăneau ferestrele.

Iar madam Jarbu poseda nişte ochi cumpliţi. De-un căprui spălăcit. Care, în anumite ocazii, bătea într-o nuanţă bizară, ceva între tablă insuficent decapată şi sticlă de sifon. Mai ales cînd îi erau umeziţi de emoţie. Aşa cum se-ntîmpla şi acum. Suflet rătăcit, şi coana Florica ! Ce să-i faci ? O trăgea aţa spre muzica de sorginte populară...

Bulgăroaica era dispusă s-asculte un supliment de informaţii. Referitoare la dezbaterile avute cu profesorii, în cursul nopţii trecute. La masa rotundă. Din grădina de vară a lui Măs-

lină. Dezbateri extrem de importante. Căci priveau soarta romanului meu.

— Ei, măiestrică, ia spune matale, care-i situaţia Nairobiului? — a purces Penke să-şi dezvolte interogatoriul. Cu duhul blîndeţii, bineînţeles. După cum îi stătea în caracter.

SUBSTRATUL, SUBTEXTUL ŞI SUBSEMNATUL

Şi, în timp ce atacam o iahnie, într-un tempo din ce în ce mai „accelerando", m-am străduit să-mi reamintesc ce discutasem cu cvintetul profesoral. Relatîndu-i apoi bulgăroaicei, printre îmbucături, fragmente oarecum coerente. Din cele aflate de la Burcă, Hagieşti, Ebervein şi Scheibler.

— Măi copilă bună, nu mai ţin minte ce ţi-am spus azinoapte, însă situaţia în Nairobi e pe cale de ameliorare... Bătrîneii vor să m-ajute ! Asta-i principalul. Cum anume ? Din păcate, eram atît de obosit, încît nu mai ştiu ce mi-au bălmăjit...

— Păi, de ! Cum să ştii, dacă ţi-ai băut banii cu beţivanii ăia ? — mi-a lămurit imediat Penke problema.

— Stai niţel, şi n-o lua aşa !... În primul rînd, nu-i fă de beţivani, că nu-s, ci-s foştii mei dascăli. Iar în al doilea rînd, află că americanii nu mai vin ! Burcă mi-a spus-o. Sau Scheibler... Mă rog, unul din ei. Care-i secretar la social-democraţi, pe mahalaua lui. Cred însă că mai curînd Burcă, fiindcă-i mai apropiat de ruşi. Ca fost ofiţer alb şi interpret de romanţe cu „oci ciornîie"... Deci, ce mai tura-vura, nu mai schimb o iotă din roman. Ba dimpotrivă, am să accentuez latura socializantă a cărţii. Pomeneau ceva şi despre o editură, dar nu mai sînt în stare să-mi amintesc ce anume. Şi ştii şi tu, măi fată dragă, cît de mult mă preocupă chestiunea respectivă. Cred că va trebui să mai stau de vorbă cu profesorii... Iar banii erau gata mîncaţi şi băuţi cînd... Apropo, tu mai ai ceva parale ?

— Ioc ! — mi-a răspuns nevastă-mea, dînd-o inexplicabil pe turceşte.

— Atunci e bine ! Că nici eu nu mai posed... Deci, e musai să facem rost de niște mărunțiș. Ca să-i contactez pe profesori, n-o pot face decît la grădină, unde oamenii, la un păhărel de samatoc, își deschid sufletele și devin receptivi. Mă-nțelegi ?...

Biata Penke ! Totdeauna m-a-nțeles. Iar asta-i una din marile ei calități. Și mi-a răspuns pe loc :

— Am priceput ! Iarăși trebuie să vindem ceva...

— Bravo ! Îți bubuie mintea. Am să mă ocup personal de finanțe. Mai ales că-i soarta romanului în joc, dar și-a noastră...

Pe la șapte, spre seară, mă întorceam din tîrg. Unde fusesem să vizitez niște neguțători de haine vechi. Și, pentru a-mplini o sumă cît mai rotundă, îi măritasem și pantofii de lac. La urma urmei, ce să facă Penke cu ei, atîta vreme cît Craiova era văduvită de-o operă mai acătării. Și nici teatru nu exista prin urbea banilor.

Cînd am pătruns în ograda de pe Sfîntul Gheorghe Nou, adică la domiciliul meu conjugal, cu chirie, la madam Jarbu, am dat peste nevastă-mea și coana Florica antrenate într-un chef monstru. Organizat chiar în curtea locuinței. Unde, la o măsuță trasă sub socul de lîngă gard, ședeau laolaltă cu domnul profesor Burcă, în jurul samovarului aburind, bînd ceai cu uscățele. Însă fostul meu dascăl de fanfară arăta atît de congestionat la față și pus pe fapte mari, încît am dedus numaidecît că-n ceai se mai turnase ceva.

Altminteri, nu se putea explica de ce-l apucase pe aviator dorul de cîntări insolite. Căci, în vreme ce-și adăuga mereu rom în ceașca de ceai, dintr-o sticloanță de-un litru, adăpostită sub masă, operație pe care-o întreprindea permanent, din trei în trei minute, talentatul bariton le „zicea" muierilor năucite de emoție tot soiul de romanțe internaționale. Cu precădere din repertoriul slav. Iar nevastă-mea era într-al nouălea cer. Fiindcă Burcă știa și vreo cîteva piese bulgărești, printre care și „De imă vino cerveno, Raduleo".

Nevrînd să le tulbur petrecerea, m-am așezat și eu pe-un scaun. Și-am pornit să-l ascult pe profesor, rumegînd din uscățelele doamnei Jarbu. Pînă le-am terminat. De ceai nu m-am atins însă.

Isprăvindu-se uscăţelele, dar şi romul, domnul Burcă s-a ridicat cu prestanţă şi-a sărutat mîinile cocoanelor, comunicîndu-le :

— Scumpele mele doamne, vă mulţumesc din adîncul inimii... Atît pentru găzduire şi tratajie, cît şi pentru atenţia cu care m-aţi ascultat ! Acuma, rugîndu-vă să mă scuzaţi, am să vi-l răpesc pe Vladimir, elevul meu de-altădată...

Şi, în timp ce femeile miorlăiau, nevenindu-le să creadă că erau abandonate într-un mod atît de brutal, profesorul mi s-a adresat mie :

— Vladimire, pe cai ! Haidem, mergem la Măslină... Avem chestiuni arzătoare la ordinea zilei. Şi sîntem şi-aşteptaţi...

Într-adevăr, chiar aşa era. În grădina lui Măslină, la ora aceea încă pustie, Hagieştii şi cei doi nemţi, Ebervein şi Scheibler, adăstau nervoşi să fie serviţi. Măslină, aferat în exces, pregătea grătarul, aprinzînd mangalul şi ungînd grilele cu seu de oaie, punînd la rece, în hîrdaiele cu gheaţă, sifoanele şi sticlele cu samatoc rubiniu, coborînd în beci să scoată cărnurile pentru fripturi.

Cînd ne-a zărit intrînd în grădină, Ebervein, în numele colectivului, a exclamat încîntat, dar şi cu-o undă de reproş în glas :

— Bine că v-aţi mai adus aminte şi de noi ! De cînd vă tot aşteptăm. Luaţi loc şi nu mai zăboviţi. Trebuie să stăm de vorbă, să vedem ce-i de făcut cu băiatul ăsta...

Intrigat de interesul ce-l manifestau bătrîneii faţă de mine, m-am grăbit să m-aşez, între Burcă şi Scheibler. Iar mai tîrziu, cînd Măslină a purces să care la baterii şi la fripturele, şi ne-am pus pe băut şi mîncat, am stat cuminte în banca mea şi-am tăcut mîlc. Lăsîndu-i pe dînşii să vorbească mai întîi. De fapt, aşa şi era politicos.

Abia după ce-au dat gata a doua baterie, au demarat profesorii. Pe rînd. Mai întîi Scheibler, care m-a întrebat curios :

— Ascultă, măi copile, tu cu cine faci politică ?...

Pînă să-i răspund, a sărit şi bătrînul Hagiescu :

— Băiete, fii atent ce spui, că neamţu-i social-democrat de-al lui Titel... Ăştia or să ne vîndă !

Iar Ebervein, niţel enervat de intervenţia profesorului de desen, i-a luat apărarea colegului de catedră :

— Ba voi sînteţi nişte vînduţi, cu Guţă-al vostru cu tot ! Că v-aţi dat cu bolşevicii...

Apoi, turnîndu-şi un pahar de rubiniu, pe care l-a dat imediat duşcă, le-a declarat tuturor, neadresîndu-se nimănui :

— Bă hodorogilor, vremea noastră a trecut, geaba ne luptăm cu morile de vînt... Prieteni să fim, asta contează. Burcă face pe comunistul, Hagieştii s-au lipit de Tătărăscu, noi cu socialiştii lui Titel, însă, dacă stăm şi ne gîndim bine, sîntem cu toţii o apă şi-un pămînt. Viitorul e-al ăstora, al tinerilor, cum îi şi fostul nostru ucenic ! Mai bine să-l lăsăm în pace, să-şi aleagă singur calea...

Abia atunci m-am încumetat să zic şi eu ceva.

— Domnilor profesori, dragii mei dascăli, pentru că vă iubesc nespus, ţin să vă spun că nu mă interesează nici un fel de politică. Deocamdată. Iar calea pe care vreau s-o apuc, aia nu-i decît una, şi se cheamă editură !...

A urmat un moment de stinghereală generală. Numai la asta nu se aşteptau. În sfîrşit, Burcă, aprins la chip şi sîcîit probabil de nefericita mea declaraţie, s-a răstit la mine neaşteptat de dur :

— Mă beşleagă, ori eşti tîmpit, ori habar n-ai de ce se-ntîmplă ! Visezi să-ţi faci editură, fără să te-ntrebi dacă mai e posibil... Cu ce capital ? Cine o să te finanţeze ? Şi-apoi, ce fel de cărţi ai să tipăreşti ? Ai ?...

— Cărţi de-ale mele ! — i-am replicat eu. Şi-ale altor mari scriitori, ca de-alde Sinclair Lewis, Dostoievski, Margaret Mitchell, Cehov, Caldwell, şi-aşa mai departe ! Progresişti, unul şi unul... Pe măsura vremurilor noi...

Burcă m-a privit mai atent, apoi mi-a spus :

— Interesant ! Nu-i rău, ca idee... Şi Upton Sinclair a-nceput prin a-şi edita singur cărţile. Bineînţeles, fără a se considera, ca tine, mare scriitor. Eu zic să mai aştepţi, pînă îşi întăresc ai noştri puterile... Cine ştie, poate cu ei ai să-ţi realizezi idealurile !

— Rahat cu perje ! — a răcnit juniorul Hagiescu. Comuniştii tăi n-or să-i pună, în vecii vecilor, capitalul necesar la dispoziţie. Mai ales că sînt săraci lipiţi pămîntului. Numai noi avem băncile în mînă, noi, liberalii !...

Şi-astfel, noapte de noapte, în grădină la Măslină s-au pus la cale tot soiul de planuri în vederea întemeierii editurii mele.

Pînă una, alta, însă, profesorii au izbutit, în mai puţin de-o săptămînă, să-mi bea şi să-mi mănînce hainele şi pantofii nevesti-mii. Desigur, mai contribuiau şi dînşii la notele prezentate de patron. Dar nu în exces.

Dacă m-am ales cu ceva totuşi, în afară de lichidarea ultimilor bănuţi, a fost încredinţarea certă că nu mai era nevoie să umblu la roman. Toţi reprezentanţii partidelor mai sus citate căpătaseră convingerea că americanii nu mai vin. Deci, nimic nu mai impieta asupra personajelor, locurilor şi acţiunii cărţii mele.

În plus, am mai aflat şi-o sumedenie de amănunte utile despre tatăl meu cel mai recent. De la domnul Hagiescu-senior, liberalul. Care-l înjura de mama focului.

— Măi băiete, Micu Medina-Bulgaru e-un şnapan... M-a fraierit şi pe mine, punîndu-mă să-i girez un împrumut la bancă. Ţine minte ce-ţi spun, dacă e-adevărat că s-a-ncurcat cu maică-ta, atunci precis o lasă fără un sfanţ. Pînă nu-i papă şi ultimul leuţ, n-o să plece din casă... Face tot soiul de afaceri murdare. Cumpără geamantane pline cu lame de ras de la trupele aliate, aduse din Austria, şi le vinde la Bucureşti. De-asemenea şi ceasuri, şi zahăr, şi cafea... Cu parale garantate de mine. Iar mie mi-a dăruit un pachet de „Gillette". Care nu taie. De-aia am de gînd să-mi las barbă... Mare găinar, dom'le !...

Dar şi bătrînul Hagiescu era un mare ghicitor. Căci, peste nici un an, maică-mea se-mpăca cu fiu-său, adică subsemnatul. După ce dăduse faliment cu magazinul de confecţii. Şi după ce Medina-i şterpelise tot ce mai avusese prin locuinţă : blana de lutru, mobila din sufragerie şi covoarele de zestre, dăruite de Maica-Mare. Praful se-alesese de averea bătrînei, cîtă fusese. Şi-acum eram iarăşi băiatul ei cel bun. Iar fleaţa de nevastă-mea, miloasă nevoie mare, de cînd avuseseră loc ultimele evenimente din familia noastră, pe linie maternă, nu mai lipsea din casa Ongliţei. Îi gătea, îi spăla şi-i deretica, de parcă i-ar fi fost slugă. Lucru care m-a scos din ţîţîni. Încît, odată, am repezit-o pe biata bulgăroaică :

— Ori eu, ori soacră-ta ! Alege... Cînd am mai multă nevoie de tine, mereu îmi eşti plecată. Ajunge ! Pîn-aici !... Mîine mă duc la Bădescu, să-i predau manuscrisul. Dacă nu mi-l tipăreşte, vina o să fie şi-a ta... E clar ?...

— Sigur că nu ! — mi-a răspuns Penke, podidită de lacrimi. Cum s-o părăsesc pe măicuța, tocmai acum cînd îi e-atît de greu ?...

— Mă rog, fă cum vrei ! Lasă-mă pe mine, atunci...

— Aia s-o crezi tu, măiestrică ! De mine nu mai scapi !...

N-am scăpat. Și nici n-aș fi vrut. În curînd, peste puțină vreme, împlinim patru decenii. De cînd sîntem laolaltă. Răstimp în care am scris și tipărit vreo cîteva cărțulii. Din vina ei, se-nțelege. Binecuvîntată vină !

Bădescu, ascultînd povestea mea cu profesorii, precum și premonițiile lor referitoare la americani, n-a mai pregetat. Și-a trimis manuscrisul la tipografia „Ramuri". Împreună cu coperta. Splendidă. Desenată de Hagiescu-jr. În patru sau cinci culori.

Mai înainte de-a ne despărți, mai m-a întrebat o dată:

— Marincule, ai verificat bine ?

— Ce ?

— Chestia cu Nairobiul ! E sigur în Africa ?

— Precis ! De trei sau patru ori am citit „Cei trei cercetași"... Iar în fascicula 187, ajunseseră și ei pe-acolo !

— Bun ! După ce-ți apare romanul, vii la mine să-ți dau restul de bani. Dacă o să mai ai de luat...

— Și pînă atunci ? Ce-i fac, că nu mai am o para chioară !...

— Nici eu. Dar treci pe la mama, să-ți dea un sac de mălai!

PERIOADA DE INCUBAȚIE

TIMPURI GRELE, DE DEMULT

Pînă să-mi apară „La sud de lacul Nairobi", mai trebuia să tragem serios pisicul de coadă. Un cotoi al dracului, dotat c-un apendice exagerat de lung. Dacă n-ar fi intervenit restabilirea legăturilor dintre Ongliţa şi Micu Medina-Bulgaru, nu ştiu ce ne-am fi făcut.

Găinarul îşi organizase reapariţia într-un mod teatral. Sosind la casa maică-mii c-un camion din dotaţia Comisiei aliate de control, o hudubaie de vreo şapte tone, în care adusese sufrageria furată de la a bătrînă. O mobilă fantastică, de pe vremuri, lucrată la un tîmplar din Poiana-Mare. Şi care, fiind din nuc masiv, şi compusă din nenumărate piese, cîntărea enorm. Încît a fost nevoie de cinci zdrahoni, bine hrăniţi şi bine plătiţi, care să fie în stare s-o descarce şi s-o vîre în casă. După ce-au isprăvit treaba, cărînd masa, scaunele, gheridoanele şi cele patru bufete şi bufeţele, abia se mai ţineau pe picioare. Şi-am fost nevoiţi noi, eu, Micu, nevastă-mea şi maică-mea, să-i urcăm în camion. Că parcă erau damblagiţi. Şi-asta după tratative îndelungate şi penibile cu şoferul vehiculului. Care nici nu prea înţelegea româneşte. Şi nici n-a priceput, dealtfel, unde trebuia să-i ducă şi să-i predea. În orice caz, sper că nu i-a lăsat la vreun spital.

Cînd Micu îi mai dăruise maică-mii şi-un sac burduşit cu pielicele de karakul, cred că şterpelite, cine ştie de unde, Ongliţa uitase instantaneu totul. Şi-l iertase.

Plîngînd în hohote, la masă, cu lacrimi de crocodil, Micu Medina îi explicase, printre îmbucăturile de viţel gras sacrificat în cinstea întoarcerii fiului risipitor, cum fusese chestia cu dispariţia sa şi-a lucrurilor din casa ălei bătrîne. Totul se da-

torase unei stări de extremă urgenţă. Apărute din senin. Cînd fusese prins la mititica, adică, mai exact, cu mîţa-n sac, avînd asupră-i cîteva geamantane cu lame „Gillette", băşca cinci tîrne cu cafea boabe, trecute în ţară pe la Arad. Atunci se declanşase nevoia aceea acută de bani, imediată şi cumplită. Şi ne spunea, mîrîind furios :

— Auzi tu, Olgă, să-mi ceară banditu' două milioane. De lei !... Se poate aşa ceva ? Ce eram eu, bancă naţională ? De-aia, ca să-l cumpăr pe tîlharu' de comisar, a trebuit să amanetez mobila şi celelalte fleacuri pe care le-am împrumutat de la tine din casă. Cînd erai plecată la Poiana... N-aveam ce face. Altminteri, pînă te-ntorceai de la ţară, puşcăria mă mînca... Antisemit mare, şi fascistu' ăla de poliţai !

Apoi o liniştise pe-a bătrînă :

— Nu-ţi pară rău, Olgă, de falimentu' magazinului. Nu făcea, şi-aşa, două parale. Am o altă afacere în cap, mult mai di granda... Ia uită-te la teşchereaua asta !

Şi-i arătase o sacoşă uriaşă, plină cu ruble, mărci germane şi forinţi ungureşti. Pe care-o ţinuse lîngă el, sub masă.

— Dacă reuşesc să schimb toate hîrtiile astea, milionari ne-am făcut ! Şi-o luăm de la capăt. Trecem pe comerţ. Cu alimente. Însă va trebui să vinzi şi peticul ăla de vie, de la Pisc, ca s-avem cu ce porni. Trebuie să-mping ceva şi-ălora de la bancă... Şi-atunci, îmi mărită tot ce-i în teşcherea... Că-s numai hîrţoage, emise de autorităţile de ocupaţie !

Bineînţeles, fire slabă şi lesne impresionabilă, maică-mea îl ascultase. Şi-şi vînduse şi viuţa. Fără să mă-ntrebe şi pe mine. Aşa că, supărat foc, iarăşi întrerupsesem (definitiv) relaţiile cu Ongliţa.

Însă, de cînd în casa lor începuseră să curgă lapte şi miere, din bănuţii ălei bătrîne, se-nţelege, mai ne-ncropeam şi noi, adică eu şi bulgăroaica mea, cu cîte ceva de-ale gurii.

Şi-asta nu din pricină că m-aş fi milogit şi-aş fi cerut de pomană de la maică-mea bună, ci fiindcă era cineva care avea grijă de biata Penke. Din ziua sosirii nevesti-mii în casa părintească, Mica B. se îndrăgostise de ea, spontan şi-n proporţie de masă. Atît de mult ţinea la bulgăroaică, încît acum mereu ne-aducea, pe-ascuns, din cămara maică-mii, făină, mălai, slănină, dăraburi de brînză, zahăr-căpăţînă şi cafea boabe. Cînd mă interesam, întrebînd-o cum se făcea că nici Micu şi nici a bătrînă

nu băgau de seamă lipsurile respective, Mica B. îmi zîmbea blajin, liniștindu-mă :

— Domnu', nu-ţi fă tălică nici o grijă, că de la dînşii nu se ocservează ! Atîtea au speculat şi-au buşit în cămară, în pod şi-n magazia de lemne, încît chiar de-ai căra cu trenu', şi tot nu s-ar simţi... Că ovreiu' de Bulgaru, bată-l Dumnezeu de hoţ şi de mîrlan, învîrte nişte afaceri grozave, de-ţi stă mintea-n loc. La noi în casă nu mai e casă, ci băcănie de piaţa mare. Nu mai ai unde să-ţi sufli nici nasu', de cîţi se vîntură prin odăile coniţei, ca la mă-sa-n curte... Unu' şi-unu', care mai de care mai zbanghiu şi bocciu, de parcă i-ar fi strîns cu ghiotura de prin puşcării. Te-apucă spaima cînd îi vezi la chip... Mie, una, mi-e şi frică să mai rămîn în slujbă la coniţa, măicuţa matale! Îmi iau tălpăşiţa, domnu' ! Şi-aşa nu prea stau bine cu bojocii, şi-aş vrea să mă bag la spital...

Sărmana Mica B. ! Aflasem, mai de mult, de la maică-mea, că-i bolnavă rău cu plămînii. Iar a bătrînă susţinea în gura mare :

— Mai dă-o-ncolo de putoare ! Cum să nu intre oftica-n ea, dacă se-ntinde cu toţi hăndrălăii şi soldaţii... S-a dedulcit la preacurvie, aia e !

Ongliţa păcătuia amarnic faţă de Mica. O singură dragoste avusese şi ea la viaţa ei. Pe Costadin al lu' Mitroi, ordonanţa colonelului Strîmbeanu. Şi care murise pe front.

Cînd venise în casa noastră, să se-angajeze servitoare, pe masă şi casă, şi-o leafă de nimica, Mica B. era o năpîrstoacă de vreo optsprezece ani, bondoacă şi-ndesată, scurtă-n picioare şi-nţolită ca vai de lume. Însă atît de curată şi-ngrijită, primenită şi strălucitoare, încît ai mei o acceptaseră imediat. Iar taică-său, care-o adusese la oraş, să-i facă un rost în viaţă, îi spusese maică-mii :

— Uite ce-i, coană mare, ţi-o las matale, să faci ce ştii cu ea ! Mai am şase fete-acasă, şi nu-mi văd capu' de bine, nevoi şi belele... E bună de dîrvală, trage la treabă ca o vită. Ne-am ajutat mult cu ea, în gospodărie. Mica-i bună la suflet, nu minte şi nu fură. Deocamdată. Depandă de matale, cum o creşteţi, aşa o s-o-aveţi ! Că nici proastă nu-i, deşi e neştiutoare de carte...

Asta se-ntîmplase, dacă m-ajută ţinerea de minte, prin 1938, poate '39. În Craiova. Cînd stăteam la agenţia „Asigurării Româneşti", de pe Calea Unirii, spre Valea Vlăicii. Iar cînd maică-mea o-ntrebase cum o cheamă, ca s-o declare la circa de poliţie, bondoaca îi răspunsese :

— Mica !...

— Asta ştiu, că mi-a zis şi tac-tu... Mica şi mai cum ?

— Mica, şi-atît ! Ajungă-mi, că m-au botezat cu nume de vacă...

Abia într-un tîrziu, la insistenţele Ongliţei, se-ncumetase să-şi dezvăluie numele de familie. Şi-am înţeles-o de ce ezitase. Chiar mi se prelinsese şi-o boabă de lacrimă pe obraz, atunci cînd auzisem cum o chema — Mica Bou !

Iar maică-mea, pasionată de cinema, îi spusese la-nceput, mai mult de-un an, „Mica-Bé". Numai eu îi ziceam Mica B. Cred că datorită lecturilor mele extraşcolare, unde eroii purtau, uneori, numai iniţiale.

„MICO, STINGE LAMPA !"

Sîmbetele, cînd întreaga familie trebuia să se-mbăieze, Mica aprindea focul la cazanul din baie. Şi ne lua pe rînd, la curăţirea jegului. Mai întîi pe maică-mea. Apoi pe Oleia, sor-mea. Cu Octav, n-avea nici un soi de probleme. Fiind mai totdeauna cherchelit, se despuia fără jenă în faţa Micăi, şi-o punea să-l săpunească zdravăn. După care îl clătea în cadă, limpezindu-l de clăbuci.

Cu mine era necazul. Tînăr, de-aceeaşi vîrstă cu Mica, mă jenam cumplit să mă dezbrac înaintea bondoacei. Dar Mica B., fără pic de sfială, zvîrlea hainele de pe mine, în doi timpi şi trei mişcări, declarîndu-mi cu glas lejer răguşit :

— Lasă fîţîielile astea, domnu', c-am mai văzut eu dănaci ca tălică. Pe Costadin al meu, de la Strîmbeanu, nu-l scald tot eu ? Gol puşcă, de i se văd toate măruntaiele...

Şi, în timp ce mă vîram cît mai adînc în cadă, iar Mica B. mă „lucra“ c-un bolovan de săpun cît toate zilele, frecîndu-mi capul şi spatele, năpîrstoaca mă lămurea în continuare, aprinsă la faţă ca o pătlăgică :

— Ietete, mare brînză... Stai blînd, şi nu te mai bîţîi, că nu te mînc. Şi zi-i Domnului slavă, că nu mă vîr în baie peste matale... Dar şi dacă-ţi trece prin cap vreo trăsnaie, păi îl pun pe omul meu să-ţi moaie oasele, de nu mai zici pîs...

După masa de seară, cînd toţi ai casei plecau la culcare, mă pomeneam cu Mica B. la mine-n odaie.

— Mico, eşti nebună ?

— Stai, bre, liniştit, că n-am de gînd să te desfeciorez... Eu mă-c pînă la Costadin, să-l iau şi pe el la lăut. Dacă te-ntreabă coniţa de mine, că unde-am fost noaptea asta, de n-am dormit în patu' meu, să-i spui c-am fost la tălică. Că mereu îmi zice măicuţă-ta : „Mai du-te, fă, şi mai te culcă şi tu cu fiu-meu, că s-a umplut de coşuri !“ Dar eu te ştiu de om cuminte şi cu suflet, care n-o să-şi facă păcat cu-o pîrlită ca mine...

Ruşinat de mişculaţiile maică-mii, luam asupră-mi toate evadările bondoacei. Iar Mica B., recunoscătoare, mereu se-ngrijea de mine. Îmi servea ceaiul la pat, îmi călca pantalonii, mă spăla şi pe picioare, deşi nu-mi plăcea deloc treaba asta, nefiind predispus la prea multă curăţenie, pe vremea aceea.

O singură dată se-ncumetase să mă-ntrebe, peste vreun an, după ce ordonanţa lui Strîmbeanu plecase în linia-ntîi a frontului :

— N-ai vrea să dorm la tălică-n noaptea asta ?...

— Nu ţi-e ruşine, Mico ?

— Ba mi-ar fi ! — a mărturisit Mica B. privind în podea. Dar e mai mult de-o lună de cînd s-o dus Costadin al meu...

— Şi cînd s-o-ntoarce, ai să-i spui totul şi-ai să-l pui să-mi înmoaie oasele... Şi-apoi, crezi că-i chiar frumos să-ţi înşeli omul ?...

— Mde ! O fi... Dar şi eu mi-s tînără, şi m-am nărăvit !

— Du-te la baie şi răcoreşte-ţi năravul, c-ai destulă apă rece acolo ! Altfel te pîrăsc lui Costadin, să ştie ce pramatie-mi eşti...

M-a privit pe sub sprîncene, apoi, în timp ce părăsea odaia, mai m-a iscodit o dată :

— Domnu', e sor-mea a mică la mine, a venit să mă vadă... Să n-o trimit pe ea ?

Afurisita ! Simţea că mă trec şi pe mine tot soiul de frisoane. Însă i-am declarat moralizator :

— Trimite-o !... Tot la baie, să-i potoleşti fierbinţelile. Fire-aţi să fiţi voi de încroşnate, v-au apucat căldurile, şi m-aţi găsit pe mine de călăraş cu schimbul ?

A ieşit val-vîrtej. Supărată. Şi mi-a strigat de dincolo de uşă :

— Păi da, dacă ţi-o trimiteam pe domnişoara ceasornicarului, aia era taman bună ! Nu ?...

De unde-o fi ştiut Mica B. de Suci Duriu, marele meu amor de la ora aceea ? N-am mai apucat să aflu.

Acuma, după ani de zile, cînd eram om serios, la casa mea (cu chirie), nevastă şi-un roman la tipografie, tot Mica B. mă ajuta la ananghie. Pînă-ntr-o bună seară, cînd ne-am pomenit cu maică-mea orăcăind „indescifrabil", c-o falcă-n cer şi una-n pămînt. Speriat, să nu fi dat cumva peste micile sustrageri de alimente practicate de Mica, am luat-o şi eu pe-ocolite, cu duhul blîndeţii :

— Ce păţişi, Ongliţă daică, de-arăţi ca o locomotivă sub presiune ? Şi vorbeşte şi matale ca lumea, să-nţelegem ce vrei să spui !...

A bătrînă, înăbuşindu-se de furie, ne-a luat imediat la rost:

— Voi aţi aţîţat-o pe Mica, nefericiţilor, să nu-mi mai deie pic de ascultare ! Ce mă fac acuşa cu ea ?...

— Dar ce s-a-ntîmplat, măicuţă ? — s-a interesat Penke intimidată.

— Trage să moară, varsă sînge pe gură şi nu vrea să plece din casă... Na, ia banii ăştia, cată o trăsură, şi du-o la spital ! Scapă-mă de ea...

Bulgăroaica, privindu-mă înspăimîntată, probabil ca să mă consulte din ochi, a luat teancul de bancnote înmînat de Ongliţa şi-a întins-o ca din praştie. În direcţia Văii Vlăicii. După trăsură.

Maică-mea n-a mai zăbovit o clipă. Şi-a plecat imediat, anunţîndu-mă :

— Mă duc pe la Magereni, că m-au invitat la un maus !

Penke, a doua zi, spre miez de noapte, cînd s-a înapoiat acasă, mi-a povestit indignată tot ce-avusese de tras. La spital, deoarece Mica nu poseda un document din care să reiasă că era la zi cu cotizaţiile de asigurări sociale, pe care ar fi trebuit să i le plătească a bătrînă, nu acceptaseră s-o interneze. Şi-o cărase pe biata Mica B., în plin puseu hemoragic, îndărăt, la locuinţa Ongliţei. Cînd o zărise pe Penke cu Mica, maică-mea ţipase la bulgăroaică :

— De ce mi-ai adus-o înapoi ? Ce, vrei s-o molipsească pe fie-mea cu microbi de oftică ?... Ia-o de-aici !... Nu mai vreau să ştiu de ea...

— Bine, măicuţo, dar ţine-o la matale barem pînă mîine, cînd ai să-i plăteşti asigurările, şi-atunci o primesc la spital... Mi-au promis !

— Tot eu să ies cu parale ? — urlase Ongliţa.

— Păi ce, la mine-a lucrat, pînă şi-a dat snaga din ea, biata fată ? — se răţoise şi nevastă-mea, ieşindu-şi din ţîţîni.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Penke se ocupase de toate. Plătise şi cotizaţiile, alergase pe la circa sanitară, şi-o dusese pe Mica B. la un sanatoriu pentru pulmonari din afara oraşului. Asta, după ce întreaga noapte, nemaivenind acasă, veghease la căpătîiul Micăi, administrîndu-i injecţii cu ergotină, ca să-i stăvilească sîngerarea. Iar a bătrînă nici nu vrusese să iasă din dormitor, să asiste la plecarea lor.

Şase luni a zăcut Mica la sanatoriu. Din cînd în cînd, duminicile, îi mai îngăduiau să vină la oraş. Atunci, avînd grijă ca mai întîi să treacă pe la maică-mea, pentru a-i spune un „sărut mîna" protocolar, venea la noi. Se-ntindea la soare pe-o pătură, aşteptînd să ieşim din casă. Ştia că obişnuim să dormim după-amiezile. Şi ne povestea ce-i pe la spital, ce mai face maică-mea, întrucît bănuia că nu mă văd cu ea, şi cum îi merge cu sănătatea.

Odată, în timp ce nevastă-mea se dusese la bucătărie, să pună de-un ceai şi să pregătească o gustare, pentru a ne aşeza la masă cu toţii, Mica B. mi-a şoptit întristată :

— Acuma-i tîrziu... Ne-a trecut vremea şi mălaiu' ! Tălică ai nevastă, eu-s pe ducă, Costadin al meu n-a mai venit. Vezi ce rău ai făcut atunci, că nu m-ai ascultat ?

— Cînd, măi fată ?

— Ei, domnu', tălică ai şi uitat ?... Eu, nu ! Atunci, cînd m-ai dat afară din odaie...

— Taci din gură, nu mai vorbi prostii ! Ai să te-nzdrăveneşti şi-ai să-ţi găseşti şi tu un om de treabă...

După ce-am isprăvit cina, i s-a adresat nevesti-mii, la plecare :

— Coniţă Penke, de ce-oi fi trăit eu pe lumea asta rea ?... Nu-mi spune, că ştiu, zău... Lasă... De pomană, de-aia !

S-a stins, ca lumina unei lămpi, peste trei zile. Cerînd insistent să nu fim anunţaţi decît după ce-şi va fi dat duhul.

SURMENAJE — CĂ-S DE MAI MULTE FELURI

De cînd mi se ivise pe piaţă „La sud de lacul Nairobi", iar Mica B. trăgea să moară, chinuindu-se la sanatoriul acela din afara oraşului, n-aş putea spune că-ncepuse să ne meargă mai bine. Tot amărăşteni eram.

O vreme, mai mă ajutaseră distinşii mei profesori. Învitîndu-mă mereu la Măslină, să particip la agapele lor colegiale, şi plătind ei. Însă-mi stătea mititelul în gît cînd ştiam că, acasă, Penke n-avea ce să vîre în gură.

De aceea, într-o seară, mă-ncumetasem să pitesc în buzunarul de la pantaloni vreo zece mici şi-o fleică durdulie, bine împănată, de văcuţă. Din păcate, ziarul în care împachetasem hrana destinată nevesti-mii n-avea proprietăţi impermeabile. Şi, pe cînd fierbinţelea mititeilor şi-a fleicii îmi frigea pulpa piciorului, mustul răzbise prin hîrtie, pătîndu-mi infamant cracul nădragului.

— Ce-ai păţit, măi copile, — s-a interesat Scheibler bine afumat, te-ai scăpat pe tine ?...

Pentru a nu se crede că-s capabil şi de-asemenea performanţe, am scos pacheţelul din buzunar şi le-am arătat cinstit despre ce era vorba, mărturisindu-le apoi care era situaţia noastră financiară.

Ebervein, minunîndu-se, mi-a comandat numaidecît, ca pe vremuri, cînd eram la el în clasă :

— Elev, ascultă comanda la mine, chit că-s niţel cherchelit: mănîncă pe loc pachetul !...

— Cum adică, şi ambalajul ? — l-am cercetat eu iscoditor, nevenindu-mi a crede urechilor. Mai ales că, la masa din seara aceea, chiar că nu gustasem mai nimic, exceptînd vreo cîţiva mici şi două cotleţele.

— Fără ! — mi-a precizat fostul meu profesor.

— Şi ce-i fac cu nevastă-mea ? Ea să rabde de foame ?...

— Nu mă bate la Kopf, că şi-aşa-i destul de tumbăcit, şi fă ce-ţi spun. O s-avem noi grijă şi de domniţa ta...

Bineînţeles, m-am supus ordinului. Lichidînd conţinutul pachetelului în mai puţin de zece minute. Cu-atît mai mult cu cît îl auzisem pe Hagiescu-senior comandîndu-i lui Măslină :

— Jupîne, ia-nveleşte-mi într-un pergament o pulpă de porc ! Pentru acasă. Şi să fie grăsuţă şi fragedă. M-ai înţeles ?

— Se face, coane Hagiescule, cum să nu ! — îi răspunsese amabil Măslină, dînd fuga să execute comanda.

La despărţire, cînd cvintetul îşi terminase cheful, dar şi recitalul penetrant de melodii internaţionale, încît veniseră vecinii la Măslină şi-l luaseră la rost din pricina gălăgiei „beţivanilor", domnul Hagiescu, încă mai ţinîndu-se pe picioare, îmi suflase la ureche, împrejmuit de-un halou alcoolic :

— Măi copile, dacă vrei să mai încropeşti şi tu un bănuţ, mîine îl vizitezi pe Sandu Dumitrescu...

— Ăsta cine mai e, domnule profesor ? C-aş avea nevoie de nişte pituie, de ce să mint, chiar mai multe... Banii pe carte am să-i capăt abia după vînzarea primei ediţii !

— Sandu-i om de-al nostru, că noi îi finanţăm „Situaţia", gazeta lui independentă şi cotidiană... Apreciază-l cum se cuvine, căci e spirt de deştept ! Poate-l ajuţi să-şi pună pe picioare foiţa. O fi ea zilnică, însă apare cînd poate şi cînd are cu ce-şi plăti tipografia...

— Păi, nene Hagiescule, dacă n-are o para chioară, de unde să-mi mai dea şi mie de-o jimblă ?

— Face el rost ! De la abonamentele de sprijin... Că-n fiece lună îi ia la rînd pe toţi negustorii de pe Lipscani !...

Profesorul Burcă, dînd dispreţuitor din cap, mi-a făcut un semn discret să-l las în pace pe profesorul de desen, şi să plecăm mai repede spre căşile noastre.

De la un timp încoace, fără să se instaleze definitiv la madam Jarbu, obişnuia să mai doarmă, din cînd în cînd, şi-n odaia închiriată cîndva de Găucă. Îi era şi mai comod, fiind aproape de Măslină, şi nici nu-şi mai cheltuia banii cu trăsura. Dar nu renunţase la gazda sa en-titre, a cărei adresă misterioasă n-o dezvăluise niciodată.

Pe cînd ne-apropiam de casa coanei Florica, păşind agale şi cufundaţi în gînduri, ştiindu-ne aşteptaţi de femei, eu de nevastă-mea, iar Burcă de vajnica şi pasionata doamnă Jarbu, mereu mai însetată de recitalurile de romanţe oferite de profesor, deodată, pe nepusă masă, l-am auzit grăind pe fostul pilot de vînătoare ţarist :

— Măi Vladimire, cred că-i ultima noapte cînd mai mă culc la voi !...

Profesorul, deşi în seara aceea reuşise să nu se-mbete, ca-n alte dăţi, nu mai arăta atît de ţanţoş şi încrezător în viitor, ba, dimpotrivă, părea demoralizat. Ceea ce nu-i stătea în fire. De-aceea m-am interesat :

— Dar ce s-a-ntîmplat, domnu' Burcă ?...

— Nimic deosebit ! Decît un singur lucru. Spre mirarea mea, am constatat c-am început să-mbătrînesc... Obosesc din ce ce în ce mai uşor. Îmi vine greu să-i cînt întruna proprietăresei tale numai bucăţi lacrimogene. Şi-asta, pînă-n zori. Zău, ascultă la mine, nu-i zdravănă la cap. Nici eu, dealtfel, că-mi pun mintea cu ea. Asta-i situaţia !

Făcîndu-mi-se milă de fostul meu şef de fanfară, ba chiar militară, dacă-i să respectăm adevărul, l-am sfătuit şi eu cum m-am priceput :

— Păi, dom' Burcă, de ce nu vă rezumaţi numai la gazda dumneavoastră, zău aşa ? Cred şi eu că-i greu şi obositor să cînţi la două piane... Şi-ncă deodată. Apoi, aveţi şi-o vîrstă.

Profesorul s-a oprit locului şi m-a privit îndelung.

— Cum adică, Vladimire ! Se-observă atît de lesne că m-am hodorogit ? Bă, eu încă mi-s ţeapăn, şi m-aş mai ţine, dacă n-ar fi amatoarele astea de romanţe... Ca un cocoş aş fi ! Îmi mai zici de gazda mea. Asta, domnule elev, nu apreciază decît repertoriul de sorginte extravilană, cu precădere ţigănesc. Mi-a distrus laringele, dom'le !...

Cînd l-am depus în odaia unde era adăstat de madam Jarbu, cu samovarul gata înfierbîntat, bietul Burcă a mai apucat să-mi declare :

— Mîine, bre, de mai rămîn în viaţă şi după noaptea asta, mă cauţi la Măslină, să-ţi spun ce-ai de făcut. Dacă nu mîine, atunci în săptămînile următoare, că nu se ştie cum scap !...

N-a scăpat. Pînă-n zorii zilei îl silise coana Florica să-i cînte. Mai tot repertoriul aflat în zestrea muzicală a profesorului. De-şi pierduse bietul Burcă uzul raţiunii şi-al vocii. Iar a doua zi, madam Jarbu nu mai reapăruse din camera de la drum. Decît, niţel, către seară. Ce-o fi făcut fanfaristul, iacă, asta nu mai aveam de unde şti.

„SITUAŢIA" ŞI... „ÎNAINTE"

Mai înainte de-a mă duce la „Situaţia", considerasem c-ar fi nimerit să dau şi pe la Bădescu. Pentru a nu-l jigni cumva, trecînd peste luminile lui. Cine ştie, poate avea nevoie de mine, şi-mi dădea ceva de lucru.

Ei, uite, că n-avea !

Nici lumini disponibile, nici posibilitatea să mă utilizeze. Îmi arătase, demoralizat, mizeria din „birourile editurii", acum instalate în fosta sufragerie a locuinţei de pe Calea Bucureştilor.

Mobila adecvată şi tablourile de pe pereţi dispăruseră. În locul lor, erau dispuse cîteva măsuţe, pentru dactilografă, magazioner şi patron, iar odaia fusese tapetată cu copertele cărţilor tipărite de editura lui Bădescu, plus cele ale partiturilor tangourilor sale.

Domnul Nicky dăduse a lehamite din mîini, apoi mi se jelise :

— Marincule, stau rău ! Şi-ncă rău de tot... Nimic nu se vinde. Nici partiturile, nici cărţile ce mi-au mai rămas din anii trecuţi. Iar pe romanul tău, n-am încasat nici o para. Se vinde, nu zic nu, dar nu aşa cum mă aşteptam. Mîine, trebuie neapărat să-i schimb coperta... Stai liniştit, că n-o dau jos, ci-am să-i lipesc ceva deasupra, să se creadă că-i ediţie nouă !... Dacă vrei

să cîştigi un bănuţ, te poţi înfiinţa la editură, începînd de dimineaţă...

— Mă iei din nou la matale, dom' Nicky ? — am exclamat eu entuziasmat şi totodată nedumerit.

— Da ! Temporar... La cîrpitul coperţilor !

Şi-o săptămînă întreagă am lucrat numai în pap şi bidinea. Aplicînd un petic de hîrtie peste desenul lui Hagiescu-jr. După ce-am isprăvit de „pingelit" circa 1.800 de exemplare, din cele 3.000 tipărite, restul fiind vîndute, m-am prezentat la Bădescu. Şi l-am întrebat :

— Cît mai am de primit pentru roman ? Văd că s-au şi dus peste o mie şi ceva de bucăţi !...

— 360 de lei !

La cursul de-atunci al leului, asta reprezenta contravaloarea a vreo trei kile de carne (cu os).

— Numai atît ?... Pentru o carte din care s-a şi epuizat mai mult de-o treime ?...

— Nu, pentru lipitul peticelor ! 20 de bani bucata... Drepturile de autor le vom lichida cînd se va vinde tot tirajul ! Din care-ţi voi scădea refacerea copertei, desenul de pe petic, inclusiv lipitul...

Era clar. Nu de la patronul „ABC"-ului aveam să mă procopsesc şi să-nvăţ ce-i aia editură. Şi l-am anunţat pe Nicky Bădescu :

— De mîine nu mai vin ! Îmi iau valea... Mă duc la „Situaţia" !

— Şi crezi c-ai să-ţi faci vreo situaţie la pîrliţii ăia ? — m-a luat peste picior patronul.

— Om trăi şi-om vedea ! — i-am întors-o eu plin de optimism.

Sandu Dumitrescu, un bărbat tare oacheş şi slăbuţ, cu ochii sticlind a febră, directorul şi proprietarul gazetei, dar şi unicul redactor şi corector al acesteia, mă primise amabil, încîntat c-o să aibă un ajutor. Şi mă pusese să car nişte hîrtie de ambalaj. La tipografie. Vreo doi baloţi. Pentru numărul de-a doua zi. Care avea să apară într-o ediţie maron. Altă hîrtie nu găsise. Apoi, întrucît nu prea stătea bine cu sectorul cultural, neavînd timp să citească, m-a numit şeful paginii literare. Pe care trebuia s-o înţesez cu tot soiul de ştiri din domeniul respectiv.

— Dacă-ţi mai rămîne ceva timp, dai o fugă pe la piaţa mare,

vezi care-i situaţia pe-acolo, şi-mi tragi şi-un scurt reportaj despre preţurile practicate de speculanţi...

Şi m-am aşezat zdravăn pe treabă.

În orice caz, cu cele trei sute de lei, cîştigate în două săptămîni, de la Sandu Dumitrescu, am mai lungit şi eu boala, pînă am reuşit să mă văd cu profesorul Burcă.

Care, cînd m-a zărit intrînd în grădină la Măslină, a ţîşnit entuziasmat de pe scaunul său, de la masa cvintetului profesoral, unde se mai găseau Sheibler, Ebervein şi cei doi Hagieşti, de era să se-ntindă lat la pămînt, ca o plăcintă, împiedicîndu-se de piciorul său propriu. Spre mirarea generală, îşi recăpătase echilibrul imediat. Deşi era afumat ţeapăn. Şi-mi strigase în gura mare :

— Măi Vladimire, pe unde-mi umbli, dom'le, de nu te-am mai văzut atîta vreme ?... Ia loc, stai lîngă noi, să bem nişte rubiniu. Că mi-s alt om acum, de cînd m-am lăsat de cîntări !

— Păi, ce-aţi păţit, dom' Burcă ? — m-am interesat eu politicos, deşi cam bănuiam ce necaz dăduse peste dînsul.

— Mi-am suprasolicitat laringele, aia e ! — mi-a explicat fanfaristul, zîmbind pe sub mustaţă. De-aceea n-am mai trecut pe la gazda ta... Şi nici pe la a mea. Că m-am mutat... Stau de-astă dată la o băbuţă tare cumsecade, dar şi tare de ureche. N-aude boabă de vorbă. În schimb, ce să-ţi spun, m-a înnebunit ea cu cîntatul. La pian. A fost profesoară de muzică, la un pension de domnişoare... Şi, ca să mă convingă că sîntem colegi, îmi cîntă zilnic „Für Elise", „Appassionata", impromptu-urile lui Schubert şi mazurcile chopiniene. Şi-are talent, afurisita, deşi-i mai surdă decît Beethoven.

La plecare, pe cînd ne luam rămas bun pupîndu-ne pe ambii obraji, Burcă mi-a spus, mai înainte de-a se urca în binecunoscuta trăsură :

— Bine că mi-am adus aminte, Vladimire, că era să uit ! I-am vorbit de tine lui Roşianu, secretarul nostru regional. I-am povestit despre visurile tale cu editura, şi i-am spus că ai scris şi-un roman... Treci neapărat pe la regională, c-au nevoie de tineri talentaţi !

Mai mult n-am reuşit să aflu de la fostul meu profesor, întrucît, după ce se instalase în trăsură, adormise cît ai zice peşte.

Oricum, a doua zi m-am grăbit să-l caut pe Mihail Roşianu.

Care m-a primit nespus de frumos. Mai ales cînd a citit dedicaţia de pe exemplarul din „La sud de lacul Nairobi“ pe care i-l dăruisem. Şi mi-a spus, după ce am stat de vorbă vreun sfert de ceas :

— Ce-ai vrea să faci, măi băiete, în viaţă ? Că-ncep alte vremuri, şi nu te poţi ţine deoparte !...

— Editură, neapărat ! — i-am răspuns eu băţos.

Nu m-aş fi încumetat să-i vorbesc astfel, dacă nu mi-ar fi plăcut. Era cam negricios, pirpiriu, nu prea înalt, numai nerv, dotat cu nişte sprîncene stufoase şi zbîrlite, care-i adumbreau faţa smeadă.

— Va să zică, asta e ! Nu m-a amăgit Burcă, spunîndu-mi că ai o idee fixă... Nu-i rău. Fiindcă avem nevoie şi de editori. Bine, o să vedem ce se poate rezolva. Pînă una-alta, ai să lucrezi un timp la ziarul nostru, „Înainte“, să vedem cîte parale-ţi face pielea. Între timp, scrie-mi o autobiografie, şi adă-mi şi-o cerere de înscriere în partidul nostru...

Cînd am auzit de „autobiografie“, m-am înspăimîntat zdravăn. Păi, avînd în vedere prin cîte trecusem, trebuia să aştern pe hîrtie un întreg roman. De aceea, abia peste o săptămînă m-am dus din nou la Mihail Roşianu. Cu un teanc de pagini. Vreo 26 la număr. Din care doar una reprezenta cererea de înscriere, restul fiind înşiruirea păţaniilor vieţii mele.

La lectura autobiografiei, lui Roşianu i s-a ridicat părul în cap. Apoi, terminînd şi ultima pagină, m-a întrebat curios :

— Măi băiete, ce-ai scris aici e-adevărat, sau sînt invenţii de scriitor ?...

— Adevărul gol-goluţ !

— Nu s-ar putea zice că-i chiar goluţ, de vreme ce-ai trecut prin atîtea... Pentru vîrsta matale, am impresia că-i cam mult. Mă rog, o să verificăm. Am vorbit cu Aurel Cernea, redactorul ziarului. Mîine te duci la el, să te pună la treabă... Şi fii atent ce-ai să faci pe-acolo, deoarece ai să devii şi membru de partid. Bineînţeles, dacă se va adeveri că n-ai îmbogăţit prea tare povestea vieţii matale. Că-i prea încărcată, zău aşa !...

Iar la ziarul regionalei, „Înainte“, am muncit aproape un an de zile. Cu rezultate (să-i zicem) bune. Învăţînd meserie de la Aurică Cernea, cel care mai tîrziu avea s-ajungă la „Scînteia“, unde, pînă a ieşit la pensie, a fost tot timpul la pagina externă.

Aşa că, lucrînd la „Înainte“, în acelaşi timp mi-am văzut mai departe de investigaţiile necesare pentru realizarea visului care mă obseda.

De cînd primeam și noi o leafă lunară, gospodăria ni se mai pusese pe picioare. Mai ales că bulgăroaica se angajase și ea în cîmpul muncii. Ajutată tot de Mihail Roșianu. Care dispusese să fie încadrată la serviciul medical al regionalei. Unde se ocupa, în calitatea ei de fost cadru sanitar, de stîrpirea ploșnițelor din căminele cursanților, de dezinfecția latrinelor, de verificarea alimentelor la cantine.

Însă gazda noastră, buna și blajina coana Florica, începuse să gogească. Se vedea de la o poștă că nu-i în apele ei. Camera de la drum, acuma, stătea mereu goală. Nu mai obișnuia să se culce acolo. Cred că, din cauza absenței lui Găucă, eventual și-a lui Burcă, Florica noastră avea toate șansele să se-mbolnăvească.

Spre norocul ei, într-o bună zi, în plină vară, i-au sosit neamurile de la București. Să-i steie pe cap cine știe cît. Și ni le-a recomandat chiar din prima seară.

— Ele-s surorile mele bune, iar dînsu-i inginerul Burică, de-o ține pe-a mare !... Faceți cunoștință. Aștia sînt chiriașii mei, Lenuțo și Mărioaro, dragele mele, Penke și Vlăduț... Oameni cumsecade și tare de treabă, deși lucrează la comuniști ! După cum v-am mai spus, el e-un fel de scriitor de romane, iar bulgăroaica de nevastă-sa, infirmieră...

Era clar că madam Jarbu le povestise despre noi, căci cutrele de Mărioara și Lenuța ne priveau ca pe niște asasini potențiali, iar inginerul Burică dădea semne c-ar fi dispus să ne-mpuște pe loc.

În pofida atitudinii lor net dușmănoase, am pupat cazmalele cotoroanțelor, și i-am strîns mîna lui Burică atît de insistent încît am avut senzația certă că-i zdrobesc vreo cîteva falange. Din fericire, c-altminteri m-ar fi căsăpit, nu altceva, s-a dovedit imediat că era vorba doar de niște mătănii, un soi de biluțe înșiruite pe-o sfoară, pe care inginerul le tot număra în palmă. Ele scrîșniseră.

Dealtfel, din relatările anterioare ale coanei Florica, știam că posedă la București două surori, cam sărite de pe șine, ambele căsătorite cu habotnici, care practicau frenetic ortodoxismul. Acuma, după chestia cu mătăniile, aveam și argumentul concret că inginerul era obsedat de religie.

Iar madam Jarbu ne mai informase cîndva, spunîndu-ne indignată :

— Vai de capul lor, ce mai pătimesc şi bietele mele surioare ! Le ţin bestiile ălea de Burică şi Luncescu numai în posturi şi rugăciuni... Vinerile n-au voie să mănînce nimic, miercurile fasole fiartă, iar în restul săptămînii, cînd sînt în preajma Paştelor sau a Crăciunului, adică în posturile mari, le hrănesc numai cu măsline, halva şi cartofi, de parc-ar fi călugăriţe... Halal bărbaţi ! De-aia nici n-au fost capabili să le facă măcar cîte-un plod. Dar cum, dacă nu pun în gură picătură de vin ? Iar duminicile, în loc să mai steie şi ei pe-acasă, zac cu nasu-n stranele bisericilor, pînă la vremea prînzului, şi după-amiezile se duc la Cernica, la mînăstire, să-şi liniştească sufletele... Ce păcate or fi avînd, din moment ce nu mănîncă, nu se uită la femei şi nici măcar nu le calcă piciorul prin crîşme ?... Zău aşa, uneori îmi vine să cred că s-au înscris în organizaţia aia, a scopiţilor. Totu-i cu putinţă. De vreme ce le-au sărit doagele. Mai bine treceau la inochentişti...

Necunoscînd despre cine era vorba, am întrebat-o curios :

— Ăştia ce partid mai sînt ?

— Nu prea ştiu multe despre ei ! — a-ngăimat coana Florica. Deşi m-am interesat pretutindeni. Cu-atît mai mult cu cît îmi spusese o văduvioară, refugiată dinspre Moldova, că inochentiştii-s cei mai înfierbîntaţi credincioşi, întotdeauna în călduri...

Cam pricepînd pe unde-i umbla mintea, m-am prefăcut că plouă. Pe loc îmi amintisem de secta respectivă. Şi-am tăcut mîlc. Asta-mi mai lipsea, să-i vîr şi nevesti-mii în cap gînduri nesănătoase !

A doua zi, fiind o duminică normală, cînd nu se ţinea nici un fel de post, coana Florica a tăiat o găină grăsună, să le ofere o masă de gală rubedeniilor din capitală. Şi-a tras un pilaf şi-o supă cu tăiţei, ceva de pomină. Curat pomană, de vreme ce fuseserăm şi noi invitaţi.

Iar la prînzul servit în curte, sub umbra salcîmului, matracucile m-au şi luat în beţe.

— Ian ascultă, dom'le, e-adevărat ce spune Florica noastră, c-ai vrea să-ţi faci o editură ?...

Madam Lenuţa Burică mă străfulgera din ochi, aşteptîndu-mi informaţiile solicitate, de parcă ar fi ars de nerăbdare

să le-audă. Iar Mărioara Luncescu, fiind mai în „branşă", întrucît bărbatu-său era ziarist la „Universul", şef de pagină, cu „Viaţa ortodoxă", m-a iscodit şi ea :

— Ţi-am zărit cartea, în dormitor la sor-mea... Despre ce-i vorba în ea ? Şi de ce religie-s eroii dumitale, acolo, la Nairobi ?...

— Doamno Lenuţo şi coano Marioaro, nu-mi doresc nimic mai mult pe lumea asta decît să fac o editură ! Şi eroii mei, din „La sud de lacul Nairobi", cred că-s ortodocşi get-beget, de vreme ce-s româno-americani... Cinstit să fiu, nu mi-am pus însă problema. Dar avînd în vedere că tatăl lor, un mare savant progresist, vrea să-ndrepte societatea contemporană pe-un făgaş socializant, întocmai ca Iisus, înseamnă că precis sînt de-ai noştri !

Inginerul Burică, auzind chestia cu „de-ai noştri", a tresărit ca prăjit de viu în tigaie. Şi-a orăcăit cumplit :

—Ai voştri nu-s şi-ai noştri, domnule ! Dumneata, dacă te-ai dat în cîrd cu comuniştii, lucrînd la foaia lor păgînă, crezi c-ai să scapi atît de lesne ? Te-nşeli amarnic, tinere... Or să vă spînzure pe toţi, şi-o să atîrnaţi de felinarele oraşelor, aşa să ştii. C-aţi uitat de credinţă, de rege şi de naţiune... Na, poftim, cine doreşte să-l ajutăm la întemeierea unei edituri !...

— Stai liniştit, măi Onică, şi nu te enerva, că-ţi cauzează la tensiune ! — a intervenit împăciuitorist nevasta inginerului. Mai întîi să-l ascultăm ce fel de editură vrea să-şi facă... Şi pe urmă, de unde atîtea felinare ?

Şi, în timp ce-mi înghiţeam cu noduri supa şi pilaful, datorită reacţiei violente şi neprevăzute a bucureştenilor, am purces să le dezvălui planurile mele.

— Oameni buni, pardon, doamnelor şi domnilor, adică, domnule, mai întîi ne-ar trebui un sediu central, în inima Bucureştilor. Apoi, o serie de contracte cu cîţiva mari scriitori români, precum şi-altele cu străini, de obţinere a unor drepturi de traducere. Aici, în special, ar trebui să punem accentul pe caracterul progresist-democratic al operei unor Sinclair Lewis, Erskine Caldwell, Dostoievski, Cehov, Aragon, Margaret Mitchell, Aldous Huxley, Cronin, Priestley şi-aşa mai departe, dintre care să nu lipsească însă marele Şolohov, cel mai important scriitor sovietic. Cu cîteva mii de dolari, achizi-

ţionăm copyright-urile respective, şi-apoi ne-apucăm de treabă...

Ascultîndu-mă placizi, bucureştenii dădeau impresia că sînt plasaţi pe-o orbită extraterestră. De fapt, se prefăceau, fariseii dracului. Era imposibil să nu fi auzit de autorii pe care-i citasem. Numai Burică, s-a lăsat, la un moment dat, pradă unei crize isteriforme :

— He, he !... Hai că eşti tare ! Care va să zică, vrei să ne vîri şi pe noi în rahat. Adică, să-ţi facem rost de capital, ca să-i tipăreşti pe nenorociţii ăştia de bolşevici. Să devenim părtaşi la distrugerea neamului ! Nu ţine, dom'le... Mai bine mă-mpuşc singur, decît să fac una ca asta...

Florica Jarbu, parcă dorind să-l mai domolească, şi-a dat şi ea cu părerea :

— Onică, păi nu-s toţi bolşevici ! Am citit şi eu „La răscruce de vînturi", cartea aia groasă, în două volume, a lui madam Micheles... Nu era nici un rus pe-acolo, zău aşa...

Marioara Luncescu, femeie mai umblată prin literatură, a repezit-o imediat pe soră-sa :

— Tu să taci, fă, că eşti proastă ca noaptea ! Şi ce te bagi în chestii dintr-astea, ca musca-n lapte ? Mai întîi, romanul americancei se cheamă „Pe aripile vîntului", ceea ce-i altă mîncare de peşte. Însă şi ăsta-i subversiv, pînă-n măduva oaselor. N-ai văzut că sare în apărarea negrilor ? Iar ăştia cine sînt, la ora actuală, dacă nu comuniştii din America ? Că au şi americanii necazurile lor, cu putregaiurile astea !...

Apoi, dîndu-şi seama c-o ascultam, a-ntors-o ca la Ploieşti, şi-a schimbat macazul, începînd să-mi explice :

— Uite ce-i, domnule, nici inginerul de Burică, şi nici sor-mea nu se pricep la probleme dintr-astea, culturale. Însă bărbatu-meu e ziarist la „Universul", organ de presă de importanţă naţională, şi-ar putea să pună o vorbă bună pentru matale... Vremuri noi, oameni noi. Aşa că-nţelegem cum vin lucrurile. De-aia, zic eu, cel mai bine ar fi să întocmeşti matale un memoriu explicativ, în care să arăţi, pe larg, cum vezi o editură a zilelor noastre. Şi să-i treci, într-o listă aparte, pe toţi scriitorii despre care ne-ai vorbit. Şi, dacă mai ştii şi alţii, din aceeaşi tagmă, trece-i şi pe-ăia, să ştim cu cine vom lucra. Adică, să ne cunoaştem cadrele... E clar ? Cînd plecăm acasă, înapoi la Bucureşti, o să arătăm memoriul dumitale cui trebuie. Şi, cine ştie, s-ar putea să obţii capitalul de care ai

nevoie... Avem oameni mari în ţara asta, care se interesează foarte îndeaproape de ce le umblă tinerilor prin minte. Iar Luncescu-al meu îi vizitează mereu... Ai priceput care-i situaţia ?

Cum să nu pricep ! Că doar nu eram tîmpit. Cretinoizii vroiau să mă tragă de limbă. Să-mi întocmească şi-un dosar, la care să anexeze memoriul personalităţii subsemnatului. Şi-apoi, cînd le va veni vremea, dacă le va veni vreodată, ceea ce nu prea credeam, să mă agaţe de-un felinar pe stradă. Aşa cum prea bine spusese antevorbitorul, respectiv evlaviosul de Burică, blîndul inginer.

Eu însă, nepreafiind dus la biserică, mi-am văzut mai departe de treburi. Servindu-mi încă o porţie de pilaf. Pe care, de data asta, am înfulecat-o în tihnă. Mă lămurisem cu cine-aveam de-a face. Şi imediat am tras concluziile necesare : numai Roşianu mai mă putea ajuta în privinţa editurii. Aşa că le-am comunicat, plin de convingere :

— Neapărat am să-ntocmesc memoriul de care aveţi nevoie. Cît mai pe îndelete, şi cu toate informaţiile solicitate. Dar o să mai dureze. De aceea am să vi-l expediez prin poştă, de-a dreptul la Bucureşti.

„Cînd mi-oi vedea ceafa !“ — am completat eu. În gînd, bineînţeles. Şi m-am ocupat în continuare de copanul aflat în farfurie. Care zăcea tolănit pe-un strat grăsuţ de orez bine fiert, pufos şi umflat ca lumea.

Etete ! Se găsise cine să mă ducă de nas ! Pe mine ?...

PLECAREA „RÎNDUNELELOR“...

Nici n-apucaseră să se instaleze ca lumea rubedeniile gazdei noastre, că, la vreo patru zile de la sosirea lor în Cetatea Banilor, a şi izbucnit scandalul. Pe care, dealtfel, îl aşteptam. Îmi cunoşteam prea bine vecinii.

Madam Cleo Vardalà, văduvă şi dînsa, întocmai ca Florica Jarbu, cea mai bună prietenă a ei, se-ntinsese la palavre cu musafirii acesteia. Avîndu-şi locuinţa peste drum, o casă tare pricopsită, îi poftise la o cafeluţă de vorbă, să mai audă şi ea ce-i prin capitală. Iar Burică, în plin puseu de pioşenie acută, îi umflase capul :

— Stimată doamnă, păgînii s-au înmulţit înspăimîntător, au cotropit Bucureştii... Preacurvia la care se dedulceşte lumea, beţia şi dezmăţul, minciuna şi păcătoşenia puiesc pretutindeni. Nu ne-a mai rămas nimic de făcut, decît s-aşteptăm strigările îngerilor, exact ca-n Apocalipsă !...

Hoaşca de Vardalà, ca să nu se lase mai prejos, cu Craiova noastră, probabil din patriotism local, a ţinut să-l informeze :

—Şi ce, matale crezi că noi stăm mai prost ? Ba dimpotrivă ! Chiar aici, pe Sfîntul Gheorghe-Nou, se petrec fapte de groază... Avem şi local de perdiţie, grădina de vară a lui Măslină, unde se desfrînează intelectualitatea oraşului. Fiu-meu, aviator militar, acum trecut în rezervă, mi-a adus noră în casă de la Odessa, şi de-atunci o ţine numai într-o beţie. Larissa-i fată bună şi cuminte, nu mă pot plînge, însă mi-a smintit băiatu' ! Cînd se-mbată Victoraş al meu, mă-njură de mamă şi mă face de două parale, că nu-i dau bani de băutură. Iar în ce le priveşte pe cocoanele noastre, ce să mai zic, se coţăie toată ziulica, şi-şi vîră în culcuş tot soiul de ţopîrlani şi mocofani. Chiar şi Florica...

Dar nu mai dovedise să-şi isprăvească tirada, că Lenuţa şi Mărioara săriseră cu gura :

— Ce-i cu Florica ?... Spune-ne tot, madam Vardalà, că noi şi-aşa bănuim că-i încurcată cu chiriaşul ăla al ei, scriitoru' !...

Cleo Vardalà, speriată c-o luase gura pe dinainte, a vrut să dreagă lucrurile, şi s-a bîlbîit penibil :

— Vai de mine, să se-ntindă Florica mea cu nefericitu' ăla ? Care-i un pîrlit şi-un sărăntoc ?... Ea a avut în camera de la drum oameni serioşi, unu' şi unu', inspectori la cefereu, profesori. Chiriaşi care-i cîntau serenade populare, şi-i plăteau regulat... Nu-i ea dintr-ălea, zău aşa...

Pînă la urmă, intervenise şi Burică, ameninţînd-o cu pedeapsă dumnezeiască. Şi biata noastră vecină spusese mai mult decît ştia.

Despre plăcuta conversaţie aflasem chiar de la madam Jarbu. Căreia, cu lacrămi în ochi, scîncind ca o căţea, madam

Vardalà îi mărturisise cum se desfăşurase interogatoriul la care o supuseseră bucureştenii. Asta s-a petrecut însă mai tîrziu, după ce se-ncheiase scandalul despre care am pomenit la început.

Buricii şi coana Mărioara Luncescu, stacojii la faţă şi cu ochii scăpărînd, năvăliseră peste Florica Jarbu, de-a dreptul în bucătărie, unde le pregătea cina, şi-o bălăcăriseră ca pe-o albie de porci.

— Ne-ai făcut neamul de rîs, fă nenorocito ! — urla madam Burică.

— O să te arză focul iadului ! — o asigurase inginerul. Aşa cum zice proorocul...

— Spune-ne imediat cine-s amanţii pe care i-ai avut, jigodie, să-i dau în judecată ! — sărise şi Lunceasca. Să ne plătească daune, pentru ruşinea făcută...

Florica Jarbu, năucită de-a binelea, mai întîi îi ascultase răbdurie. Însă, mai încolo, cînd o auzise pe Mărioara, care-i solicita un tabel nominal al iubiţilor, îşi ieşise din pepeni. Şi-i luase pe bucureşteni la rost, răstindu-se la ei, fără să se jeneze de faptul că eram amîndoi alături, şi eu şi nevastă-mea, la noi în cameră :

— Cu ce drept vă băgaţi voi în viaţa mea, mironosiţelor şi scofîlcitelor ? Nu-ţi dai seama, fătălăule, i se adresă direct inginerului de Burică, vîrîndu-i-se sub nas, fiind mai mititică decît el, că nu mai ai nimic în cap, nici în inimă, şi, mai ales, nici prejos ? Ţi-au mîncat popălăii bărbăţia, atîta cîtă oi fi avut !... Voi să-mi ţineţi mie socoteală, de ce fac şi ce-nvîrt ? Mie ? Care mi-s încă femeie sănătoasă şi-n toată firea ! Ce mişelie am săvîrşit, dacă mi-a plăcut s-ascult şi eu un cîntec, zis de-un glas de bărbat, şi nu de cine mai ştie ce popi scopiţi ?... Afară cu voi ! Făceţi-vă catrafusele şi duceţi-vă-nvîrtindu-vă, acolo de unde mi-aţi venit...

Lenuţa Burică a-nţepenit locului, lipită de inginer. Numai coana Mărioara a mai izbutit să orăcăie :

— Cum, Florico, ne-alungi din casă ? Asta ai vrut să spui?...

— Dar bineînţeles ! Şi-ncă acuşica... Să nu vă mai văd în ochii mei, sclifosiţilor !

Peste o jumătate de oră, poate ceva mai puţin, asistam la plecarea precipitată a bucureştenilor. Cărora le-am cărat şi

bagajele, la rugămintea gazdei, pînă la trăsura adusă de inginer.

Care inginer, din lipsă de spaţiu, datorită geamantanelor îndesate lîngă cucoane, ba chiar şi la picioarele lor, a dat să se urce pe capră, lîngă birjar. Spre ghinionul lui. Căci, de-ndată ce proprietarul droaştei a dat bice cailor, Burică a alunecat spectaculos, prăvălindu-se pe caldarîmul şi în colbul străzii. Drept într-o baligă uriaşă. Cotoroanţele au ţipat speriate, iar apoi l-au luat la ocări, văzîndu-l că nu-i în stare să se ridice. Dacă nu interveneam personal, acolo rămînea.

După ce l-am suit iarăşi pe capră, Burică mi-a mulţumit destul de suspect :

— Dumnezeu să te aibă în pază, dragul meu... Că nici noi n-o să te uităm. Şi trimite-ne memoriul acela, cît mai curînd. Trece-i acolo pe toţi indivizii pomeniţi, şi dacă mai sînt şi alţii, la fel de valoroşi, pune-i şi pe-ăia, să-i luăm în seamă...

Trăsura a pornit brusc, iar Burică a căzut din nou. Între cucoane. Pe care le-a umplut de produsele organice culese de pe stradă, mai înainte, cînd nimerise cu fundul în ele, de-şi făcuse fleaşcă turul pantalonilor.

Rămas de unul singur în faţa curţii şi privind pe urmele trăsurii ce se îndrepta spre gară, mi-am amintit de două importante acţiuni. Care, neapărat, se cereau executate.

În primul rînd, să mă ocup de tranchilizarea coanei Florica Jarbu. Apoi, în al doilea rînd, să cuget cît mai intens asupra memoriului solicitat de treimea ce-şi luase tălpăşiţa.

Căci, într-adevăr, nu era deloc rea ideea emisă de inginer. Adică, să-mi întocmesc o listă, cît mai completă, a autorilor ce-aveau să constituie fondul de aur al „editurii mele".

Cu prima „acţiune", n-am avut probleme. Madam Jarbu era în culmea fericirii, izbăvită de prezenţa ştoarfelor ei de surori, şi, mai ales, de cea a „fătălăului". Motiv pentru care sărbătorea evenimentul. Cu bulgăroaica de Penke. La bucătărie. Unde se cinsteau, fără pic de cuviosie, dintr-o sticlă în care se afla un lichid rubiniu. Zîmbindu-mi galeş, Florica mi-a întins şi mie un pahar, îndemnîndu-mă :

— Ia, nu te sfii, toarnă-ţi şi ţie ! Că se merită... Ăsta-i Drăgăşaniul ce mi-a mai rămas de la răposatul Găucă, fie-i ţărîna uşoară...

Aşa că, sesizînd starea de spirit a gazdei, despre care se putea afirma că-i bună, dacă nu şi foarte bună, am lichidat, împreună cu cele două muieri, singura amintire plăcută lăsată de dispărutul Găucă. Plus vreo două castroane cu şniţele pané. Pregătite anume pentru cina bucureştenilor. De care nu mai avuseseră parte.

În ceea ce priveşte a doua acţiune, asta o lăsam pentru a doua zi. Făcînd iarăşi priză cu realitatea, m-am apucat serios de lucru. Ziua, la ziar, iar serile, acasă, înaintea măsuţei de lucru. Unde treceam pe hîrtie liste uriaşe de scriitori apţi de-a fi editaţi, planuri de organigrame, bugete şi idei trăsnitoare.

VIN RUŞII — NIKOLAI MIHAILOVICI ŞI EVDOKIA PAVLOVNA

Şi-am ţinut-o tot aşa. Renunţînd la escapadele de la Măslină. Mă făcusem băiat mare şi cuminte. Dulcii mei profesori nu mă mai tentau.

Dealtfel, apăruse la noi în casă un alt personaj interesant. Cu care-mi plăcea să-mi petrec timpul liber. Mai ales c-avea şi ce povesti.

Se prezentase la locuinţa doamnei Jarbu, însoţit de-un ofiţer român, cam pe la orele zece, poate unsprezece, într-o dimineaţă de duminică. Colonelul ne explicase că-i vorba de-un căpitan rus, de la Comisia aliată de control, care primise un ordin de cazare pentru odaia în care stătuseră, mai înainte, Găucă şi Burcă.

—Şi cine-o să-mi plătească ? — se interesase coana Florica, impresionată de făptura căpitanului sovietic, care depăşea binişor 1,90 metri, dar şi suta de ocale. Şi-apoi, cum o să mă înţeleg cu rusu' ?...

— Niet problema, domna dărăgaia ! — o informase chiar ofiţerul sovietic. Nikalai Mihailovici ştie romaneşti...

— O fi ştiind, dar de unde să-l iau eu pe Mihăilovici ăla ?...

— Eu esc Nikalai Mihailovici ! — declarase rusul zîmbind blajin. Plăteşte şi chiria, are şi maşina, şi alimente, pentru

gatit mancare, şi ceai, şi zahăr... De toate... Are şi pătiefon ! Haraşo ?...

Cînd a auzit de patefon, madam Jarbu s-a-nmuiat brusc. Înflorea de bucurie şi plăcere. Şi-a strigat în direcţia noastră, care ne retrăseserăm spre odăiţa în care locuiam :

— Copii, veniţi încoa, să m-ajutaţi să-l instalăm pe rus...

Căpitanul, aflînd că nevastă-mea ştia şi ruseşte, şi-ncă bine, iar eu de-aşijderea, dar mai pe-alături, deoarece o studiasem, fără profesor, după ureche, ne-a explicat amănunţit ce era de făcut, pre limba lui :

— Dragii mei, eu plec să-mi aduc bagajele... Peste vreo oră, sînt îndărăt. Spuneţi-i cucoanei să nu-şi mai facă nici un fel de griji. De-acum înainte, o să fie în subzistenţa mea. Dealtfel, astăzi sînteţi invitaţii mei la masă. Toată ziua. Şi la prînz, şi la cină. Bineînţeles, dacă o să ne gătească ceva. Carne, conserve, pîine albă şi de toate celelalte am să procur eu... Restul, vă priveşte pe voi !

Era un hominid falnic, bine bătut şi îndesat, înalt, uşor încărunţit, dotat cu nişte sprîncene impresionante, groase şi îmbîrligate, cu ochi ageri şi pătrunzători, îngrijit îmbrăcat, cu uniforma totdeauna proaspăt călcată. Cum aveam să aflăm mai tîrziu, după ce ne-mprieteniserăm la cataramă, în viaţa civilă era inginer de construcţii hidrotehnice, cu studii serioase la bază. În ţara lui de baştină, pare-se Ucraina, eventual Bielorusia, că nu-mi mai aduc bine aminte, poseda o căsuţă proprietate personală, cu grădină, nevastă şi copii, dar despre care nu mai ştia nimic precis. De la începerea războiului. Cînd plecase pe front. Ulterior, prin poştă, iar asta abia în ultimele luni, familia îi scrisese că se înapoiase cu bine din refugiu, şi-şi regăsise casa prădată de nemţi, distrusă şi aproape de nelocuit. Acuma se ocupa de reparaţiile de rigoare, aşteptînd să se întoarcă stăpînul. Însă rusul nu era convins de autenticitatea veştilor transmise de nevastă-sa. Se temea că i se ascunde adevărul.

Nikolai Mihailovici se-napoiase destul de repede. Într-o maşină militară, vopsită kaki, un „Gaz“ cu care bătuse mii de kilometri, şi-n care-şi adusese calabalîcul. Plus o femeie. În uniformă de sublocotenent. Pe care ne-a recomandat-o cu glasul său de bariton :

— Ea-i Dusea ! Omul care m-a-nsoţit mereu, pe toate fronturile de luptă, pînă-n Germania... Evdokia Pavlovna a avut pretutindeni grijă de mine, m-a spălat şi m-a hrănit, ba mi-a salvat şi viaţa. Îi datorez mult, şi n-am s-o pot uita niciodată. Deseară pleacă acasă, la Harkov. Şi-a terminat războiul ei... Aşa că, astăzi, sărbătorim evenimente importante. Despărţirea de Dusea, şi instalarea mea la voi ! Davai, haidem să descărcăm maşina...

Nu ştiu de ce, însă am avut senzaţia că madam Jarbu răsuflă uşurată. Fie din pricina plecării sublocotenentului-femeie, fie pentru c-aveam să petrecem. În orice caz, Evdokia Pavlovna era superbă. Cu bluzonul ei kaki, bine strîns pe talie, cu fusta uniformei învăluindu-i şoldurile fine şi armonioase, în cizmuliţe roşii, din marochin, cu un păr bălai, ca paiul, aproape alburiu, şi nişte ochi albaştri-verzui, cu zîmbetul ce-i stăruia întruna pe buze, se putea afirma că-i o apariţie ieşită din comun. Cu-atît mai mult cu cît nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi cinci de ani. Şi-i şi plăcea să pună osul la muncă.

După ce Nikolai Mihailovici l-a eliberat pe şofer, văzînd că încăperea în care avea să locuiască de-acum încolo era gata orînduită, a luat-o pe după umeri pe Dusea şi-a rugat-o frumos :

— Dusea, daragaia maia, mergi cu doamnele, să le dai o mînă de ajutor la pregătirea bucatelor. Că astăzi îi tragem un guleai de pomină !

Şi chiar de pomină a şi fost. Rusul pusese la dispoziţie o întreagă gamă de produse alimentare : slănină afumată, conserve americane, cu carne de porc, sardele din Kamciatka, icre de Manciuria, din cele roşii, care-ţi pocnesc în gură, precum şi nenumărate sticle de vodcă. Iar Dusea, asistată de femeile din casă, trîntise nişte colţunaşi, vreo patru lighene, ceva de groază. Umpluţi cu carne, sardele, icre, sau cu brînză telemea (pusă la dispoziţie de noi, cei ai casei).

Pe la şase, către seară, cînd dam să crăpăm cu toţii, de cîte băgaserăm în noi, dar şi euforizaţi zdravăn (din motive de vodcă), cîntam în gura mare. Pe mai multe voci decît eram de faţă. Fiecare pe limba lui. Penke, din folclorul bulgar, coana Florica o ţinea tot pe „Trandafir de la Moldova", pesemne întru pomenirea lui Găucă, eu lălăiam „Piatra, piatră, de e

seacă...", iar Nikolai Mihailovici şi cu Dusea, într-un splendid duet, melodii din repertoriul R.S.F.S.R.

Mai tîrziu, cînd mai rămăsese doar un ceas pînă la plecarea Evdokiei Pavlovna, căpitanul îşi scosese patefonul din casă şi, în sunetele emise de-o placă hîrjîită, o invitase pe Dusea la dans. Şi-amîndoi, faţă în faţă, ne-au demonstrat ce-i aia cazaciocul. Jucau rusul şi rusoaica de mama focului, de se cutremura pămîntul sub picioarele lor. Apelînd, din cînd în cînd, şi la autentice exerciţii acrobatice, de credeam că n-or să se mai ridice de pe jos. Lăsîndu-se pe ciuci, săltîndu-se, zvîrlind din picioare, încrucişîndu-le în tot felul, amîndoi uitaseră de tot şi de toate. Şi-au dănţuit cu-atîta încrîncenare, încît, la un moment dat, căpitanului i-a sărit o cizmă din picior, iar Dusea s-a trezit cu fusta crăpată într-o parte. Bine că se oprise şi patefonul, c-altminteri nu ştiu cum s-ar fi terminat. A vrut Nikolai Mihailovici să pună placa din nou, însă se rupsese arcul agregatului. Atunci, în vreme ce nevastă-mea-i cîrpea Evdokiei Pavlovna fusta, căpitanul şi-a adus din odaie chitara. Şi-a pornit să cînte nişte romanţe ucraineano-ruso-ţigăneşti, atît de trist şi disperat, de plîngeau muierile ca la pogribanie.

La opt fix, cînd a sosit „Gaz"-ul Comisiei aliate, cu lucrurile celei care trebuia să plece la gară, Dusea a-ncetat din smiorcăit. După ce ne-a sărutat pe toţi, iar pe Nikolai Mihailovici l-a îmbrăţişat pierdută definitiv, ştiind că n-or să se mai vadă niciodată, s-a repezit spre maşină, fără să-şi mai întoarcă privirile spre noi. Căpitanul înlemnise, asistînd la demarajul spectaculos al „Gaz"-ului. Apoi, cînd praful stîrnit s-a mai aşternut, a căzut distrus pe scaunul său, oftînd din adîncul rărunchilor. Şi-a exclamat, luîndu-şi iarăşi în braţe chitara :

— Vot jizni, suka parşivaia ! — şi-a adăugat în româneşte, ca să priceapă şi madam Jarbu : Aşa-i viaţa asta, căţelu părşiv !...

La prima încercare de-a-şi pune în funcţiune instrumentul, pe care dealtfel îl mînuia cu înfocare şi talent, acestuia i-au plesnit deodată două corzi.

Îngîndurat brusc, rusul s-a retras în odaia lui, spunîndu-ne:

— Do svidania, vsea kompania ! Noapte bună, oameni buni... Mergem culcăm !... Nikalai Mihailovici băut mult, mai rău ca un rus !

Peste vreo săptămînă, căpitanul îşi mai revenise. Lua ceaiul de seară împreună cu noi, ne cînta la chitară, nu mai punea picătură de vodcă în gură şi nici nu prea avea poftă de mîncare. Tînjea, nefericitul. Mai mult ca sigur, după Dusea.

Pînă-n ziua cînd, într-o bună dimineaţă, cam în jur de revărsatul zorilor, înapoindu-mă din fundul curţii, unde fusesem să-mi mai limpezesc gîndurile, răscolite de-o noapte de insomnie, m-am întîlnit pe coridor, faţă în faţă, cu madam Jarbu. Furişîndu-se din odaia de la drum, unde locuia acum rusul nostru. În capoţel. Şi-a acoperit imediat ochii, speriindu-se ca de-o arătare, şi-a zbughit-o drept în camera ei.

Către seară, întorcîndu-mă de la ziar, bulgăroaica de nevastă-mea mi-a destăinuit totul :

— M-a rugat Florica să n-o condamni. E îndrăgostită de Nikolai Mihailovici... Zice că-i e milă de el. Şi mi-a explicat : „Penke, sînt o păcătoasă, zău aşa, dar cîntă atît de frumos, încît mi se rupe inima cînd l-aud !“

Ce-i drept, sesizasem şi eu, din camera noastră, zdrăngănitul chitarei şi glasul baritonal al căpitanului. Şi cînd identificasem „Oci ciornîie...“, într-o interpretare mult mai armonioasă decît cea a lui Burcă, îi suflasem lui Penke :

— Ia ascultă ! Suferă omul nostru ca un cîine...

Nevastă-mea zîmbea înţelegătoare şi mă liniştea :

— Nu-ţi face griji, măiestrică dragă, că-i trece ! Ştiu eu ce-ţi spun...

Dar nu-mi spusese nimic mai clar, pînă n-o surprinsesem pe Florica.

Altă dată, cînd mă mai frămînta incidentul avut cu rubedeniile Floricăi, precum şi ameninţările acestora, am stat de taină, ceva mai îndelung, cu dragul meu Nikolai Mihailovici. Căruia i-am relatat totul.

— La noi a fost tot aşa, — mi-a spus căpitanul, ziceau c-au să ne spînzure, c-au să ne împuşte şi-au să ne hăcuiască... Şi-au făcut-o. Ei şi ? Nu s-a întîmplat nimic. Iacă, au trecut anii. Nu se poate face o revoluţie fără lacrimi şi dureri... Apoi a venit războiul. S-a terminat şi ăsta. Şi-acum e rîndul vostru. Să porniţi totul de la capăt... Noi am pierdut milioane

de oameni, şi nici voi n-aţi scăpat ieftin. Iar cu ingineri ca Burică al tău, care ziua zac cu nasu-n biblie iar noaptea tratează cu dracul, cu-ăştia să nu vă faceţi probleme. De ce să-ţi fie teamă de nişte nevolnici ?

Nu prea dumirit, m-am dus la mine-n odaie, să mă culc. Că ne prinsese miezul-nopţii, tot stînd la palavre. Şi n-am fost în stare s-adorm. De cîte gînduri îmi umblau prin cap. Ce dumnezeu o fi vrut să zică rusul, atunci cînd îmi vorbise de Rusia lui, de urmări grave, de vinovaţi şi nevinovaţi, de experienţa socialismului ? Trăiam timpuri noi, din care abia începeam să înţeleg cîte ceva. Dar tare anevoie...

Şi mi-am văzut mai departe de munca mea. La ziar.

Cu editura, deocamdată, o lăsam mai moale. Pînă cine ştie cînd.

PERSEVERARE HUMANUM EST, ERRARE DIABOLICUM

Dintotdeauna am fost un elev prost. La latină. Dar şi la alte materii. Însă cu limba lui Cicero aveam cele mai serioase dificultăţi. De-aia eram mai mereu corigent. Oricît se străduise nea Valică, unchiu-meu, stomatologul, să mă mediteze, în timpul vacanţelor de vară, apelînd la vagile sale cunoştinţe, culese în special din sectorul roz al Micului Larousse ilustrat, acolo unde se aflau înregistrate maximele şi locuţiunile strămoşilor noştri, prea puţine reţineam. Între altele, totuşi, maxima cu perseverenţa. Şi atîta l-am bătut la cap pe bietul Roşianu, cu obsesiile mele editoriale, încît, într-o bună zi, m-a transferat de la „Înainte". Unde, ocupîndu-mă o vreme de abonamente, asigurasem, pe cel puţin doi ani, bugetul gazetei. Încîntat de performanţa mea, mă trecuse la serviciul financiar, să-l ajut în muncă pe Novac, şeful departamentului respectiv.

Acesta mă chemase la el, chiar din prima mea zi de lucru, şi-mi comunicase :

— Măi, uite care-i situaţia. Pînă să-ţi întemeiem o editură, mai întîi ai să te apuci serios de organizarea unei librării. Dacă

va fi rentabilă, din beneficii vom scoate și-o editură ! De mîine, cel mai tîrziu poimîine, pleci la București, să faci rost de marfă. Local avem, chiar pe Calea Unirii, există și doi librari. Unul a ținut un debit în piață, iar ălălalt o tarabă cu ilustrate, creioane și gume. Fă imediat o listă de ce ți-ar trebui la o librărie modernă... Peste o oră te-nființezi aici, la mine, cu ea în dinți !

Întrucît la Nicky Bădescu învățasem ce-i aia o librărie, n-a fost o problemă să-i întocmesc un tablou de materialele necesare. Și m-am prezentat cu vreo șase pagini bătute la mașină.

Novac, citind mai atent propunerile mele, s-a luat cu mîinile de cap. Și-a strigat :

— Crezi că sîntem miliardari, să băgăm atîția bani într-un magazin cu cărți și caiete ?... Ce-ți trebuie secție cu mașini de scris, cărți din import, atelier de cartonaje și-așa mai departe! Fii serios și bagă-ți mințile-n cap. Deocamdată, faci comenzi numai pentru materialele de papetărie, să avem ce le da copiilor la școală. Asta e, și gata ! La București, te duci de-a dreptul la Bazavan, directorul penitenciarelor, că s-a și vorbit cu el la telefon... Treci și pe la Mihai Roșianu. El îl cunoaște mai bine, și-o să-ți spună ce și cum !

Nițel înspăimîntat, deoarece nu-nțelegeam de ce trebuie să iau contact cu pușcăria, m-am conformat. Și-am aflat, mai tîrziu, că temnițele confecționau și elemente de papetărie — caiete, maculatoare etc.

La Bazavan, sau Băzălan, în orice caz, ceva în genul ăsta, l-am cunoscut, în anticameră, pe cînd așteptam să fiu primit și să mi se înmîneze un ordin de intrare la Văcărești, pe Sandu Moscovici. Era un individ fantastic. De deștept. Peste ani, vreo cîteva decenii, avea s-ajungă profesor universitar. Atunci însă, lucra ca instructor la propagandă. În doi timpi și trei mișcări, numai din cele cîteva cuvinte schimbate atunci, a văzut cu cine are de-a face și și-a dat seama de pasiunea ce mă consuma. Și m-a asigurat :

— După ce-ți dai gata librăria, mă anunți și vin la Craiova, să văd ce se poate face, ca să-ți realizezi visul !

Încîntat, l-am îmbrățișat pe loc, față de secretară, de-a urlat bietul om ca din gură de șarpe, temîndu-se să nu-i fi sfărîmat coșul pieptului. Directorul pușcăriilor a ieșit alertat din cabi-

net, neştiind ce se-ntîmplă. Din fericire, nu era nimic grav. Doar, probabil, unele lejere fisurări. De coaste.

După vreo două luni şi ceva, dădusem gata librăria. Adică, o pusesem pe picioare, aprovizionînd-o cu de toate, şi-acuma se găsea într-un stadiu de dezvoltare îmbucurător. Nici gînd să dea chix, însă mereu era în prag de faliment. Aşa că şi-a continuat existenţa, tîrîş-grăpiş, străduindu-se să supravieţuiască. Ceea ce nu era chiar atît de uşor, mai fiind vreo patru librării, mult mai bine dotate, pe aceeaşi Cale a Unirii.

Considerîndu-mi misiunea încheiată, m-am dus la Novac să-l întreb ce se mai aude cu editura, şi dacă n-ar fi cumva cazul să-i dăm drumul. Şeful s-a uitat la mine ca la a noua minune a lumii, şi mi-a declarat cam în doi peri :

— Omule, de unde parale să-ţi întemeiem editura ? Mergi la alţii, cu afaceri dintr-astea, bunăoară la amicul Sandu Moscovici. Închipuie-ţi, a venit la noi să-i dăm un om pentru o chestie oarecum apropiată, ceva în legătură cu preluarea unei firme particulare care se ocupa de tipărirea de cărţi... Cred că de-o editură-i vorba, însă de una care-a şi dat faliment, şi şi-a scos în vînzare denumirea... Mă rog, nu prea ştiu bine cum stă problema !

Înnebunit de fericire, numai că n-am urlat :

— Şi unde-i Sandu, amicul ?

— Deocamdată e la Roşianu.

N-am mai zăbovit, ci-am dat fuga la cabinetul secretarului. Unde, iarăşi în anticameră, m-am ciocnit cap în cap cu Sandu Moscovici. În clipa cînd ieşea de la Roşianu. De astă dată, lucrurile s-au petrecut mai puţin grav. Sandu n-a mai ţipat de durere. A amuţit doar. Cred că de bucuria revederii. Sau pentru că-şi găsise omul după care venise.

Din păcate, eram în eroare. Nefericitul, din pricina şocului fizic, nu psihic, îşi pierduse temporar graiul. Temîndu-mă să n-aibă cumva sentimente vindicative faţă de personalitatea subsemnatului, fiindcă pentru a doua oară îi vătămam integritatea corporală, am dat buzna în biroul lui Mihai Roşianu. Să-i amintesc că mai exist şi eu pe lumea asta. M-a întîmpinat zîmbitor, după cum îi stătea în fire :

— Te-ai întîlnit cu Sandu Moscovici ?... După dumneata a plecat, la cererea lui şi-n conformitate cu dezlegarea noastră,

a comitetului. De n-ar fi fost librăria, nu te-am fi eliberat din muncă. Însă-i mai bine așa, să-i fericești și pe alții cu luminile dumitale !

— L-am întîlnit... Chiar în anticamera dumneavoastră ! Vă mulțumesc din inimă pentru recomandare. N-am să vă uit niciodată...

— Bine, bine! Nu mă lua cu promisiuni dintr-astea incerte... Du-te și stai de vorbă cu instructorul de la București, și vezi dacă-ți convine propunerea lui. Nouă ne convine...

LA ORIZONT — O EDITURĂ (PE JUMĂTATE SCUFUNDATĂ)

Peste o secundă zburam din cabinet. Deși aș fi dorit să mai adăst nițel, să-l îmbrățișez. Bine că n-am făcut-o. Cine știe ce s-ar mai fi putut întîmpla. Sperînd ca Sandu să-și fi revenit de pe urma ciocnirii, m-am dus după el.

Nu mai era în anticameră. Disperat, m-am uitat întrebător la dactilografă. Iar aceasta m-a informat :

— L-am trimis la dispensar.

Cînd am dat de Sandu, mai să nu-l recunosc, din cauza bandajului.

— Impetuos ești, domnule ! Bine, lasă scuzele. Trece. Te mai interesează editura ?

— Aoleu ! Ba bine că nu !

— Ai aflat despre ce fel de editură e vorba ?

— Vagamente ! De la Novac... Care n-a prea înțeles, după cîte mi-am dat seama, în ce anume constă planul matale. Pomenea de-un faliment, de-o vînzare de firmă, de-o preluare, cam așa ceva...

— Păi, cum să-ți spun, chiar de-așa ceva-i vorba ! — mi-a confirmat Sandu. Hai să mergem undeva, să stăm liniștiți și să-ți explic la amănunt care-i situația...

— Ce-ai zice, dacă ne-am duce la Măslină ?... La ora asta nu-i nimeni în local, așa că vom putea discuta în tihnă. Și-om mai lua și ceva în gură !

Nedumerit, Sandu m-a chestionat strîns, dornic să-şi limpezească mintea :

— Măi omule, eşti nebun ? Ce măslină ? Cu-o măslină vrei să-mi astîmpăr foamea, după ce n-am mîncat de-aseară ?

Abia cînd am ajuns la grădina de vară a lui Măslină, care acum funcţiona în caza jupînului, într-o odăiţă plăcută, călduroasă şi prietenoasă, aflîndu-ne în plină lună noiembrie, s-a lămurit instructorul unde-l dusesem. Iar cînd a dat ochi cu preparatele oferite de Măslină, a uitat de toate boacănele pe care i le făcusem. Şi, ciugulind din toate, de ici, de colo, pînă s-a săturat ca lumea, mi-a lămurit şi mie care era situaţia cu editura. Iar la plecare, spre seară, cînd l-am condus pînă la căminul unde fusese cazat, Sandu mi-a precizat :

— Săptămîna viitoare, luni de dimineaţă, chiar la prima oră, te aştept în birou, la Ilka... Să-ncepem lucrul ! Cu-acest prilej, ai să afli şi celelalte detalii, despre care, deocamdată, nu ştiu prea multe. Le ştie mai bine Grişa, directorul administrativ al editurii noastre, cea care va finanţa cumpărarea firmei falimentare, precum şi întemeierea noii edituri... Dacă o să-ţi placă, atunci rămîi la Bucureşti, să pui bazele „Europolis"-ului.

— „Europolis" ?

— Aşa se cheamă societatea anonimă română pe care o vom prelua... Şi-al cărei obiectiv principal era chiar editarea de cărţi, că de-aia a şi dat faliment. Pentru c-a tipărit numai lucrări de artă şi arhitectură, de care nimeni nu se interesa. Asta ne trebuie nouă astăzi ?... Dealtfel, i-am povestit Ilkăi despre planurile tale, referitoare la autorii pe care vrei să-i lansezi pe piaţă, şi s-a arătat încîntată. Aşa că, pînă una-alta, eu mă duc să mă culc, iar răspoimîine te-aştept în capitală... Rămîi cu bine, şi să ne vedem pe curînd !

S-o fi culcat, nu s-o fi culcat Sandu Moscovici, asta nu mai aveam de unde şti. Ceea ce ştiu precis, e că-n noaptea aceea eu n-am dormit deloc.

În plină euforie, mai întîi m-am plimbat pe străzile scăldate în beznă ale oraşului, să-mi potolesc nervii. Apoi am tras o fugă pe la Măslină, să-mi iau rămas bun de la dulcii mei profesori, după care m-am dus acasă, să-i spun nevesti-mii vestea cea mare.

Iar mai tîrziu, în jur de miez de noapte, stăteam cu toţii la taclale, eu, Penke, coana Florica Jarbu şi Nikolai Mihailovici, la dînsul în odaie, să punem la cale plecarea mea în capitală. Rusul desfăcuse o cutie de conserve, „carne tocată de porc în suc propriu“ (made in USA — Chicago), o sticlă de vodcă şi nişte „preaniki“ (un soi de prăjiturele uscate), cu care ne-am distrat pînă la ziuă.

Pentru că, totuşi, plecarea subsemnatului ridica o sumedenie de probleme, îndeosebi domestic-cazaniere, am ţinut să ştiu cum se va descurca nevastă-mea fără mine. Însă m-a liniştit madam Jarbu :

— Mergi în pace şi fă-ţi editura, că de Penke am să mă ocup eu. Dealtminteri, hai să fim serioşi, nici pîn-acuma n-ai prea avut grijă de gospodăria voastră !... Tot ea, săraca, s-a ocupat de toate, de casă şi de masă...

Iar Nikolai Mihailovici, troscănit bine, din motive de vodcă, mi-a spus şi el, bătîndu-mă pe umăr :

— Vladimir Efimovici, daragoi moi, nu-ţi face grija ! Sînt şi eu aici, lîngă Floricelu', şi n-o să lipsească nimic la hazeaice... Hai să te pup, că nu se ştie dacă ne vom mai vedea. Tu pleci Bucureşti, eu plec Rusia, nu ştie cînd, fiindcă n-o să rămîn aici toată viaţa. Mai bem o vodcă, davai piti !... Na zdarovie ! Sanatate !...

Ciudată, şi chestia asta cu sănătatea. De ce şi-or fi urînd toate popoarele, cînd ciocnesc un păhărel de alcool, numai sănătate, cînd este bine ştiut că băutura cauzează organismului ?

„EUROPOLIS" — GRANDOARE ŞI DECADENŢĂ

CUCERIREA COTEI NECUNOSCUTE

Evenimentele precipitîndu-se, datorită iminentei mele plecări la Bucureşti, unde trebuia să mă-ntîlnesc cu Sandu Moscovici, am trecut de urgenţă la pregătirile de drum.

— Copilă bună, — i-am zis eu nevesti-mii, decît să te smiorcăi, dînd apă la pisici, de parcă aş călători taman la Vladivostok sau Honolulu, mai bine fă ros de-un geamantan, în care să-mi vîr minimumul necesar de boarfe... Unde-s ale noastre, cu care-am sosit la Craiova ?...

— Măiestrică, păi ce, am avut vreodată geamantane ? Cînd am venit la maică-ta, care ştii cum ne-a primit, toată averea noastră a-ncăput în lădiţa aia de lemn, cumpărată de la Tarutino... Nu-ţi mai aduci aminte ? Şi nici pe-aia n-o mai avem, fiindcă ai zis s-o băgăm pe foc. N-ai zvîrlit-o în sobă, cînd a fost gerul ăl mare, din iarnă ?...

— Lasă, nu te mai necăji, şi geaba-ţi storci ochişorii tăi frumoşi, fiindcă tot nu făcea două parale. Ia-ntreab-o pe Florica noastră, nu ne împrumută vreun geamantan de-al ei ?...

Peste vreo cîteva minute, însoţită de madam Jarbu, nevastămea a apărut în odaie. Gîfîind din răsputeri. Împreună cu gazda, tîrîse ditamai hudubaia. Nu era geamantan, ci un soi de cufăr din împletitură de răchită. Mare cît un pat. De-o persoană.

— Bine, măi copilă, ce să fac eu cu coşciugul ăsta ?... Ce să bag înăuntru ? De vreme ce-am de gînd să iau cu mine doar nişte schimburi, înseamnă că nu-mi rămîne decît să mă vîr şi eu în el. Că n-o să-l car gol !...

— Păi nu-i gol ! — i-a sărit într-ajutor coana Florica. L-am umplut cu nişte mere, să le duci neamurilor mele, că tot mergi la Bucureşti...

Cînd am dat la o parte capacul cufărului şi-am privit în interior, am crezut că-mi vine rău. Mere şi numai mere, pînă-n buza lăzii. Privind însă la ochii zămoşi, de capră nemulgătoare, ai doamnei Jarbu, m-am înduioşat brusc :

— Bine, îl iau cu mine !...

Apoi, adresîndu-mă exclusiv bulgăroaicei, i-am precizat :

— Fată dragă, schimburile mi le pui în servietă, c-aici văd că nu mai e unde !

Entuziasmată, madam Jarbu m-a sărutat, violent şi brutal, drept în bot, de-am avut impresia că mi se umple sufletul de cele mai paradiziace arome. Fiindcă şi gazda noastră mînca la ceapă şi la usturoi în cantităţi industriale. Pretinzînd că alungă gripele. După care şi-a explicat gestul :

— M-ai scăpat de-o adevărată belea... Altminteri, dacă nu le trimiteam ălora, ai mei, putrezeau merele în beci. Bineînţeles, nici eu n-am să-ţi rămîn datoare. Am să mă-ngrijesc de Penke a ta, ca de lumina ochilor. Să nu-ţi faci griji în privinţa ei. Am să dorm numai cu ea, şi-o să mîncăm împreună, aşa să ştii !

Nu tocmai liniştit, auzind intenţiile samaritencei, i-am sărutat mîna, nu de altceva, dar ca să nu mă pomenesc iarăşi pupat.

Pe seară, în timp ce madam Jarbu şi nevastă-mea legau cufărul cu funia de rufe, ca să nu i se desfacă lăturoaiele şi capacul, destul de şubrede, am considerat util să dau o fugă pînă la maică-mea. S-o pun în temă cu bucureştenizarea subsemnatului.

Întrucît nu mai întreţineam relaţii cu-a bătrînă, Ongliţa s-a arătat suficient de surprinsă, văzîndu-mă la casa ei. Cînd i-am spus că mă mut la Bucureşti, unde voi avea o editură, a făcut ochii mari, după care l-a consultat pe Micu Medina :

— Ce zici, Micule, crezi ceva din braşoavele astea ?... Că-şi face şi el prăvălie, cum avem noi de gînd ?...

Bulgaru m-a privit cîş, printre gene, şi-a zîmbit verde-galben, declarînd faţă de toţi cei aflaţi în sufrageria maicămii :

— Mai ştii ?... N-are decît să-şi facă şi editură ! Dar ce-o să vîndă acolo ? Cărţi ? Ce fel de cărţi ? Cine are nevoie astăzi de cărţi ? Cel mult dintr-ălea de joc, pentru poker sau popa-prostu, ălea să mai aibă căutare...

Acasă, la cina de despărţire, oferită de madam Jarbu, în cinstea comisionerului, s-au vărsat lacrămi, s-a oftat din belşug, iar Penke, săraca de ea, m-a întrebat în şoaptă, fără să audă Florica :

— Şi pe mine, pe mine cînd mă aduci la Bucureşti ?...

— Imediat, copilă bună ! Adică, imediat ce-mi vor da casă oamenii care mă cheamă acolo. Că n-or să mă lase să dorm în stradă...

Şi chiar aşa a şi fost. Casă nu mi s-a dat, însă mi s-a indicat să mă cazez la un hotel. Cît mai economicos. Bineînţeles, asta s-a petrecut după ce-am căutat ore de-a rîndul adresa pe care mi-o lăsase Sandu Moscovici. Prilej cu care-am vizitat aproape jumătate de Bucureşti.

Dealtfel, mă deplasasem total deconectat, fără să mai car sarcofagul cu mere destinat familiei Burică. Îl urcasem la vagonul de bagaje, fără să bag seama că aparţinea unei garnituri cu destinaţia Petroşani.

Cînd am ajuns, în sfîrşit, pe Dionisie Lupu, acolo unde mă invitase bunul meu Sandu, cam în jur de ceasurile prînzului, cîteva momente bune am rămas cu gura larg căscată. La numărul respectiv, la intrarea în curtea unei case boiereşti, era o tăbliţă roşie pe care sta scris : „Editura P.C.R.“ !

Nu putea fi asta, aceea despre care-mi vorbise Moscovici. Precis. Şi-am dat s-o iau din loc, să caut prin împrejurumi. Tocmai cînd, cu ochii la tăbliţa indicatoare, vroiam s-o cîrmesc la stînga, în pas alergător, pentru a nu mai întîrzia de la întîlnirea fixată, m-am pomenit deodată la pămînt, pe trotuar. Izbit de-un individ cu capul în nori.

— Deşteptule, uită-te mai bine pe unde mergi ! — i-am strigat eu de la cel mai de jos nivel, acolo unde zăceam cu capul pe servieta personală.

Era Sandu Moscovici. Care se grăbea şi el, probabil, la întîlnirea cu omul de la Craiova. Cu mine, adică.

— Ascultă, mă, mi-a declarat necăjit Sandu, dacă ne vom mai vedea de multe ori, şi-n aceleaşi condiţii ca pînă acum, va fi nevoie să umblu-ntr-o armură ! Capul spart, coaste frînte, trîntit în plină stradă... Ce-o mai fi urmînd, după toate astea ? Ei, lasă, hai înăuntru, că ne-or fi aşteptînd Ilka şi Grişa...

— Unde înăuntru ? — am întrebat eu nedumerit.

— Aici, la editură !
— Păi asta-i aia ?
— Taci din gură, că eşti prost ! Aia-i alta !...
L-am urmat fără să mai pun întrebări. Ceva era neclar în toată chestiunea asta. Totuşi, cota necunoscută o atinsesem, de vreme ce dădusem de Sandu. Indiferent de modalitate.

„ECCE HOMO !"

Cînd am intrat într-un cabinet de la etaj, splendid amenajat, cu pereţii lambrisaţi şi cu perdele de catifea roşie la ferestre, la biroul de lîngă sobă şedeau doi indivizi, care mai de care mai interesant. O femeie tunsă băieţeşte, despre care am dedus lesne că-i aşa-numita Ilka, şi-un bărbat roşcovan, netuns deloc, deoarece era cam pleşuv, care trebuia să fie Grişa, după cum îi zisese Sandu.
Moscovici, încă de la intrarea noastră în încăpere, le strigase entuziasmat şi plin de elan :
— Ăsta-i omul ! Ecce homo, adus cu mari sacrificii...
— Chiar mari ! l-a aprobat roşcovanul. Dacă ai şti cîte datorii a trebuit să le fac uitate, ălora de la Craiova, ca să ni-l cedeze pe grăsunul tău...
A intervenit Ilka :
— Măi Naume, las-o moartă, nu mai insista, că i se urcă băiatului ăstuia gărgăunii la cap. O să-şi închipuie că l-am cumpărat pe greutatea lui în aur... Ia loc, te rog, şi spune-ne, cît mai pe larg, cum vezi dumneata o editură literară, de astăzi ? Ne-a informat, oarecum, tovarăşul Sandu, despre ideile ce-ţi umblă prin minte, însă ar fi mai bine să le-auzim şi-acum.
Mi-a plăcut spiciul femeii aceleia neobişnuite de agile la minte, minus referirile la dimensiunile personalităţii subsemnatului. Însă, acum, auzind-o că pomeneşte de-o editură literară, mi se luase o piatră de pe inimă. Deci, tot despre o altă firmă era vorba. Întrucît de sub ochelarii ce-i barau fruntea înaltă mă priveau nişte ochi iscoditori şi rîzăreţi, am căpătat curaj şi mi-am declanşat recitalul. Unul amplu şi detailat.

Dacă nu m-ar fi chinuit o foame cumplită, ce-mi sfîrteca măruntaiele, poate aş fi ţinut-o pînă seara tîrziu. Mi-era milă de mine, dar şi de figurile crîmpoţite, probabil din aceleaşi motive, ale pasionaţilor mei audienţi. Aşa c-am scurtat-o. Încheindu-mi expunerea cam în jur de orele cinci.

— Asta-i tot ? — m-a întrebat istovită Ilka Melinescu.

Doamne, ce-ar mai fi vrut ? Că-i înfăţişasem un program, de-ar fi murit de invidie şi cei mai celebri editori de calibru mondial, ca de-alde Gallimard, Random House sau MacMillan. Nu numai că-i citasem vreo şaizeci de autori, de prim rang, din literatura universală şi naţională, apţi de-a fi trecuţi prin tiparniţele editurii noastre, însă-i precizasem şi unele optimizări de branşă, încă neuzitate la noi. Care-o lăsaseră, pur şi simplu, buimacă. Şi nu numai pe dînsa, ci şi pe Grişa Naum, care părea să nu-şi mai poată veni în fire, de cîte îi fusese dat să audă. Căci le zisesem în încheiere :

— După mine, oameni buni şi tovarăşi, o editură modernă ar trebui deci dotată, neapărat, c-un combinat poligrafic, proprietate personală, plus o zdravănă fabrică de hîrtie... Una la mînă. Şi-n afară de cărţi, ar fi util să editäm şi reviste ilustrate, colecţii de publicaţii pentru copii, almanahuri, ba chiar şi-o gazetă proprie pentru propaganda cărţilor editurii, eventual săptămînală, în care să anunţăm data apariţiei, biografia autorului etc., etc...

— Cum, mai ai şi eteceuri ? — a exclamat îngrozită Ilka.

— Degeaba le are ! — a declarat sentenţios Grişa Naum. Că tot nu-i putem asigura nici un sfert din ce-a cerut... Uite ce-i, măi băiete, eu aş zice să mergi la culcare, să te mai odihneşti şi matale oleacă... Pînă îţi trece !... Iară noi, de-aşijderea. Că ne-ai căpiat cu editura asta utopică... Mîine dimineaţă, la prima oră, o să stăm iarăşi de vorbă !

— Şi unde mă culc ? — m-am interesat eu. Aveţi vreo casă de oaspeţi ?

— Nici pentru noi nu prea găsim, darmite pentru musafiri ! La hotel, băieţelule, la hotel... Vezi unde găseşti un loc mai ieftin, că nici paralele nu ne dau afară din casă ! — m-a informat iarăşi Grişa, zîmbindu-mi frînt de oboseală. Pînă mîine, te descurci pe banii matale, că şi casieria-i închisă...

Tot Sandu Moscovici m-a scos din belea. Dar şi din Dionisie Lupu. Conducîndu-mă, prietenos, pînă-n centrul oraşului, undeva pe Matei Millo. Extrem de atent însă, ca nu cumva să-l

otînjesc prin cine ştie ce mişcare bruscă, sau vreun gest excesiv de frăţesc. Şi chiar aveam de gînd să-l îmbrăţişez, pentru a-i mulţumi. Noroc că m-a oprit la timp, înmînîndu-mi un teanc de bancnote. Din buzunarul său.

— Am impresia că n-ai prea luat bani de-acasă... Este ?

— Sigur că este ! Şi nu-ţi mai face griji, că mă descurc şi singur. Cunosc, prin preajmă, un hotel de clasa a doua, „Pax", unde am un prieten care stă cu lunile acolo. Noaptea asta, să mă aciuiesc pe lîngă dînsul.

Sandu m-a abandonat în boii mei, luîndu-şi un rămas bun de la distanţă. Fără să-mi mai dea mîna. De teamă, probabil. Şi tot s-a ales cu glezna scrîntită. Călcînd greşit, nimerise în rigolă. Ridicîndu-se, m-a somat să stau blînd şi să nu-i sar într-ajutor. Ştia el ce ştia !

L-am lăsat şi eu, tot în boii lui.

Şi-am plecat spre hotelul „Pax". Să-l caut pe doctorul Urumoglu.

„HOTEL TRISTEŢE"

Nu era la hotel. Mi-au spus-o cei de la recepţie, pe care-i cunoşteam destul de bine : călătoream aproape săptămînal în capitală, ca să mă ocup de aprovizionarea librăriei de la Craiova. Şi, amărăştean, nepreafiind mai niciodată în franci, mă lăsam găzduit de doctorul Urumoglu, prietenul însoţitorului meu, Minu Solomon, de la serviciul „curieri speciali", din cadrul administrativului, omul lui Novac.

Era o figură şi doctorul ăsta. Din cele mai bizare şi misterioase. De ce i s-o fi zis doctor, asta n-am reuşit să aflu. După cîte îmi putusem da şi eu seama, cred că habar n-avea de medicină. Ceva practica totuşi, deoarece mai totdeauna era burduşit de parale. Iar relaţiile sale cu Minu Solomon, mai mult decît cordiale şi prieteneşti, chiar suspecte, miroseau de departe a afaceri pe picior. Pe picior, pe picior, dar pentru piciorul cui ?

Ei bine, aici era cuiul ! Absolut enigmatic.

— Mergi la doi, şi-aşteaptă-l pe coridor, că trebe să vie, mă puştiule ! — mă invitase Şarap, turcul de la poartă. În două, trei ceasuri, se-ntoarce el de la „Modern"... Că-i acolo, încă dinainte de prînz, cu nişte comisari, dintr-ăştia noii, care l-au poftit la masă. Vai de mama lor, că le bea şi le mănîncă şi doctorul nostru, de-i lasă săraci lipiţi pămîntului...

Intrigat de informaţiile „turcului", am suit la doi. Unde m-am aşezat pe canapeaua din hol. Să-l aştept pe Urumoglu. Omul ce se bucura de atenţia poliţiei. Dar şi de cea a „curierului special".

Flămînd şi frînt de oboseală, îmi venea să-mi trag palme. Fiindcă urcasem la etaj fără să-mi trăsnească prin cap să-mi cumpăr ceva de-ale gurii. Cînd mi-am tras servieta sub ceafă, să văd dacă-s în stare să aţipesc niţel, răstignit pe spătarul canapelei, am simţit că mă-mboldeşte o bolfă a genţii. Şi, pe loc, mi-am amintit de pachetelul vîrît de Penke, bulgăroaica de nevastă-mea. Instantaneu, mi-a pierit orice poftă de somn. Şi-am atacat servieta şi-apoi mesajul. O felie de pîine, groasă cît palma, şi-o bucată de brînză topită, ce-şi dădea nişte aere cumplite. Totul băgat într-o cutie de mucava. În orice caz, mult mai mare cutia decît conţinutul. Din păcate.

Pe cînd mestecam agale „mesajul" copilei, am pornit să cuget la ce-or fi mîncat sau or mai fi mîncînd şi-acum comisarii şi doctorul Urumoglu. Şi, mai ales, la cine s-o fi ascunzînd în dosul acestui personaj ciudat. Pe banii cui stătea la hotelul „Pax", luni de-a rîndul, cine-l îmbrăca atît de elegant, unde-i era adevăratul domiciliu, şi, în sfîrşit, cum de se-avea atît de bine cu Minu Solomon ?...

Oricum, doctorul Urumoglu era precis un „cineva" ! Care ştia de toate pentru toţi. Meserie din care-şi agonisea pîinea zilnică. Inclusiv garniturile (fripturica şi prăjiturica).

Iar în clipele următoare aveam să constat că nu greşisem cu presupunerile. Taman cînd îmi strîngeam resturile cinei, adică, de fapt, numai foile de ziar în care fuseseră împachetate alimentele mai sus citate, m-am trezit interpelat :

— Ia te uită cine-a venit pe la noi !... Ce-i cu tine-aici, măi copile ?

Urumoglu, legănîndu-se vizibil pe picioare, mă privea zîmbitor din capul scării. Într-un palton ultramodern, din „homespun" gris, avînd în picioare nişte cisme ultima modă, de tip „bilgheri",

așa cum se purtau prin anii aceia, cu capul descoperit, fiindcă niciodată nu l-am văzut cu pălărie, cu părul său argintiu, cîrlionțat și zbîrlit, s-a îndreptat spre mine pășind atent, ca și cum s-ar fi temut să n-alunece.

— Ei, ce-ai rămas așa, ca vițelul la poarta nouă ? Nu-mi răspunzi ? Hai la mine în odaie, să-mi dai raportul...

— Pot să rămîn la matale, nene doctore ? Mă mai primești ? Că m-am mutat cu slujba-n capitală...

— Poți să stai la mine cît îți poftește inima ! Chiar și-o săptămînă... Apoi, aranjăm noi, la ăștia, de la „Pax", că-s oamenii mei, să-ți facă rost de-o cameră... Hai înăuntru !

Odaia ciudatului doctor era o adevărată curte a miracolelor. În alt sens decît cea descrisă de Victor Hugo în „Cocoșatul de la Notre-Dame". Chiar invers. Acolo era mizeria cea mai crîncenă, o lume de vagabonzi, cerșetori și găinari, aici — belșugul cel mai neașteptat. Și-un singur găinar. Dibaci însă. În șifonier găseai, alături de nenumăratele costume ale lui Urumoglu, coșulețe și paneraşe cu fructe monstre, mere, pere, struguri cu bobul cît degetul mare, salamuri de Sibiu, sticle diverse, cu tot soiul de coniacuri din import, țigări americane, cartușe întregi, iar în baie, sub cîrligele de atîrnat prosoapele, damigenuțe pline cu Cotnari, Segarcea, Recaș și alte vinuri rarissime. Trăia bine, omul nostru.

Dar nu era scîrțan. Totdeauna mă omenea. Întocmai cum a procedat și-acum. Trîntindu-mi pe noptieră o bucată enormă de salam, cîteva mere și pere de expoziție, o chiflă aurie și, spre surprinderea mea, un cuțit marinăresc, scurt, cu arc, pe care l-a extras din buzunarul pantalonilor și i-a declanșat lama țăcănind dintr-un buton invizibil.

— Ia și gustă cîte ceva, pînă fac de-o cafea, pe reșoul din baie ! — m-a poftit doctorul. Atrăgîndu-mi atenția apoi : Fii cu băgare de seamă, cuțitul taie ca briciul !... Nu-i pentru servit masa, dar prinde bine...

După ce mi-am oblojit oleacă sufletelul, lichidînd cele de pe tăblia noptierei, în totalitate, doctorul m-a iscodit, în timp ce sorbeam amîndoi din cafele :

— Și unde-ai să lucrezi ?...

— La o editură ! Încă nu cunosc amănunte, însă o să le aflu mîine de la noii mei șefi, Ilka și Naum...

— Care Naum, nu cumva Grişa ? — s-a interesat Urumoglu tresărind.

— Exact ! Chiar aşa-i zicea Sandu Moscovici, omul care m-a adus la Bucureşti...

— Halal să-ţi fie, că nici nu ştii pe mîinile cui ai încăput ! — m-a felicitat, oarecum bizar, nenea doctorul. Măi copile, ăştia-s oameni însemnaţi... Îi cunosc bine. Şi-ncă de mult. Mă rog, treaba ta. Dacă te dai în cîrdăşie cu ei, te priveşte-n personal !...

Iar în minutele următoare mi-a povestit anumite detalii din biografia oamenilor cărora le fusesem prezentat.

Ilka, o veche ilegalistă, pare-se farmacistă de meserie, fusese arestată de Siguranţă şi torturată în beciurile din Calea Victoriei. Unde îi puseseră picioarele în apă cu gheaţă, pînă îi degeraseră degetele. Acuma era infirmă, fără nici o şansă de vindecare. Iar Grişa Naum, cică ar fi participat la acţiunile unui grup de partizani, specializîndu-se în aruncarea trenurilor nemţeşti în aer.

Impresionat de cele auzite, i-am zis doctorului :

— Şi de-aia spui că-s oameni însemnaţi ? Păi nu văd nimic rău şi urît în trecutul lor... Alţii se lăfăiau şi huzureau, în vreme ce ei îşi riscau viaţa ! Mi-ar place să lucrez cu dînşii, zău aşa...

— Mă rog ! — a mîrîit Urumoglu. Capu' face, capu' trage... Dar să nu vii să-mi plîngi la uşa mea, fii atent şi ţine minte !

Apoi şi-a luat cuţitul acela neobişnuit, marinăresc, de pe noptieră, l-a şters cu-o batistă şi l-a vîrît adînc în buzunar. După care mi-a spus :

— Culcă-te, băiete, că eu mai am probleme prin oraş ! Nu mă aştepta, fiindcă s-ar putea să dorm în altă parte, la nişte prieteni...

În noaptea aceea, n-am prea avut un somn liniştit.

Iar a doua zi, încă de dimineaţă, mai înainte de-a a mă înfăţişa la editură, mi-am luat catrafusele şi m-am mutat la un hotel bizer, de pe bulevardul Elisabeta. Unde mi-am făcut rost de-o cameră la cucurigu, o mansardă de la ultimul etaj. Extrem de convenabilă însă. Din toate punctele de vedere. Şi ieftină, şi singur în cameră. Lipsindu-mă, astfel, de prezenţa doctorului Urumoglu. Care mă speriase, nu ştiu nici azi de ce. Şi pe care, dealtfel, nu l-am mai revăzut niciodată. Deşi l-am căutat. Dispăruse fără adresă !

La șapte dimineața, mă instalasem. Și-am fugit apoi pe Dionisie Lupu. La editură. C-așa îmi spusese Grișa, să fiu la prima oră acolo. Și-am fost. Fix la 7.14 h. După ce gonisem ca un cal de curse. Pe jos, bineînțeles.

Pînă la 8, cînd a sosit Grișa Naum, am așteptat în hol. Cu capul pe servietă. În care-mi vîrîsem, din rezervele lui Urumoglu, niște chifle, vreo zece mere și-un salam de Sibiu. C-avea de unde, slavă Domnului !

— Hai la mine-n birou ! — m-a chemat șeful. Avem de pus la punct o sumedenie de chestii. Apoi, cînd o veni și Ilka, mergem la ea, să-ți transmită sarcinile editurii... O să vedem noi cum o botezăm, că încă nu știm !

Și și-a continuat expozeul în biroul de la parter, unde era administrativul. Spunîndu-mi, în continuare, după ce-mi făcuse semn să iau loc :

— Măi băiete, bagă bine la cap, notează-ți totul, fiindcă timpul ne mînă din urmă... Vom întemeia o editură specială, nedeconspirată, pentru tipărirea unei literaturi progresiste, democratice, necesară acestor vremi... Bun ! Preluăm o firmă, cumpărîndu-i activul și pasivul, precum și sediul. O să afli mai tîrziu despre ce-i vorba. Deocamdată, pînă una alta, te alegem președinte director general și administrator delegat al societății pe acțiuni. Cea care va fi, de fapt, stăpîna editurii. Acușica o să vină și-avocatul nostru, Mișu, cu toate actele trebuincioase. Și-o să-i aducă și pe foștii patroni... Aștia pleacă din țară, și vînd tot. Asta-i situația. Treaba lor... După ce isprăvim cu iscăliturile, te duci la casierie, unde ți se vor da niște parale, în contul salariului tău de președinte, și-așa mai departe... Cred că, deocamdată, or să-ți ajungă trei milioane !

Chestia cu milioanele nu m-a impresionat deloc. Și mai defel. Circulai, pe-atunci, purtînd sacul cu milioane la tine.

Peste vreun ceas, răstimp în care-și făcuse apariția și Ilka, totul era gata. Foștii patroni își primiseră paraua și dispăruseră din cîmpul nostru vizual. Avocatul, nea Mișu, mă pusese să semnez o serie de hîrtii, în noua mea calitate de președinte director general, dar și administrator delegat. Iar societatea

pe acţiuni, de editură şi operaţiuni culturale, fusese deja botezată — „Europolis“. Numele pe care-l avusese firma preluată.

Priveam năuc la teancul de acte îngrămădite în faţa mea şi aşteptam indicaţiile Ilkăi. Care mi-a spus :

— Măi băiete, cred c-ai aflat de la Grişa care-i scopul editurii. Te duci cu Mişu la sediul din Domniţa Anastasia, preiei birourile şi ce mai găseşti pe-acolo, iar mîine te-nfiinţezi din nou la noi, cu un plan de tipărituri. Dar să nu baţi cîmpii, aşa cum ai făcut ieri, ci să te rezumi la vreo cîteva cărţi esenţiale. Că nu sîntem miliardari... Şi-am să-ţi transmit şi eu cîteva manuscrise, pe care neapărat trebuie să le editäm pînă-n primăvară. E clar ?...

— Mai clar nici că se poate ! — am consimţit eu. Am plecat !...

Şi-am şi dat să ies pe uşă. Uitînd de nea Mişu, avocatul.

— Unde pleci, măi, aşa ? — s-a enervat Ilka.

— La casierie !

După ce mi-am încasat „milioanele“, Mişu, care mă ajunsese din urmă, mi-a înmînat o trusă de chei, de vreo jumătate de kilogram, şi mi-a zis destul de amabil :

— Luăm un taxi, că editura noastră încă n-are o maşină liberă, îl plăteşti, fiindcă te-ai umplut de parale, şi mergem să-ţi predau sediul ! Cînd ai să vezi în ce bloc vei lucra, şi ce birouri vei avea la dispoziţie, ai să rămîi ţuţ, zău aşa, ascultă la mine, că-s om bătrîn şi trecut prin multe. E ceva nemaipomenit! „Cristal Palace“, aşa se cheamă blocul cu pricina...

Într-adevăr, chiar aşa a fost. Am rămas literalmente „ţuţ“ !

Blocul ca blocul, era curat „Cristal Palace“. Dar ce... palace! Vreo opt sau nouă etaje. Peste drum de „Curentul“ (fostul). Dealtfel, îl cunoşteam foarte bine. Ce, lăptăria lui Mitică nu se găsea la o zvîrlitură de băţ de-acolo ? Însă sediul „Europolis“-ului era absolut... îndobitocitor. Ca să pătrundem în vastele sale birouri, a fost nevoie să cotrobăim îndelung prin subsolurile „palace“-ului. În sfîrşit, cînd am dat de uşa pe care scria „Europolis-Hasefer“, am priceput imediat unde ne găseam. Pe vremuri, pe-atunci cînd eram corector la „Curentul literar-magazin“, aici funcţiona o librărie de artă — „Hasefer“. Care fusese „românizată“, imediat după instaurarea la putere a legionarilor. Drept care, la un moment dat, se autodesfiinţase. Din lipsă de clienţi.

În clipa debarcării noastre în interiorul „sediului", nea Mişu a dispărut chiar cînd a păşit peste prag. Cu cheile în mînă. Pe care i le încredinţasem ca să descuie uşa, întrucît personal nu mă dovedisem capabil. El, însă, da. De-aceea, acuma, se afla la vreun metru sub nivelul podelei. Care se prăbuşise sub infima sa greutate, fiind mîncată de putregai şi de şobolanii ce fugeau în toate părţile, speriaţi de aterizarea avocatului.

— Ce faci acolo, nea Mişule ? — l-am întrebat speriat.

— Aştept !

— Ce ?

— Să mă scoţi din groapă ! Cît o să mă laşi aici ?

Brav, am păşit niţel peste duşumelele recent desfundate, şi i-am întins o mînă. De ajutor. Spre norocul amîndurora, scîndurile au rezistat. Nu erau, chiar toate, distruse de vreme şi guzgani.

Vizitînd, după aceea, uriaşa încăpere a „sediului", unica, dealtfel, pentru identificarea „birourilor", a trebuit să constat că acestea erau doar două, adică două mese de bucătărie, cu lemnul nedat cu vopsea. Pline de praf şi-alte murdării. neidentificabile. Şi m-am luat cu mîinile de păr. Mai precis, de cap.

În realitate, „Europolis"-ul nu reprezenta decît o magazie de cărţi. Unde zăceau, claie peste grămadă, mii de volume din „Charta Athenei", unica tipăritură a fostei firme. Din care nu se vînduse, pînă atunci, nici un exemplar. Iar Mişu m-a informat că noi eram cumpărătorii întregii cantităţi, eu urmînd să difuzez la librăriile din ţară totalitatea depozitului preluat. Îmi începeam grozav activitatea editorială !

Ce-i drept, mai exista şi sala fostei librării „Hasefer", cu vitrină la stradă. Aceasta însă, spre disperarea mea, nu aparţinea tranzacţiei semnate. Fusese vîndută unui neguţător de blănuri, pentru a-şi deschide acolo o prăvălie. Iar uşa dintre librărie şi magazie era definitiv condamnată. Nici nu mai exista, în locul ei fiind un zid recent ridicat.

— Asta-i editură, nea Mişule ?

— Păi, ce vrei să fie ? Sediul societăţii pe acţiuni „Europolis"... Acuma nu-ţi rămîne decît să te pui pe treabă !

— Cum adică ? N-am încă nici un manuscris... Mai întîi să-mi fac un portofoliu de cărţi apte pentru tipar, şi-apoi o să m-apuc de lucru !

— Aia s-o crezi matale ! Grişa mi-a zis că să faci ordine în sediu. Eşti preşedinte director general, aşa că ai tot ce-ţi trebuie la dispoziţie... Te descurci cum ştii. Faci rost de-o mătură şi-o găleată, vezi dumneata de unde, şi deretici peste tot. Gata, eu am plecat ! Mi-am făcut datoria. Actele ţi le-am predat, aşa că — rămîi cu bine... Şi nu uita de planul pe care ţi l-a cerut Ilka !

Şi-am rămas cu bine. Singur. Şi de capul meu.

Buimăcit de cele văzute şi aflate, mai înainte de toate mi-am desfăcut servieta. De unde am scos actele recent semnate, precum şi alimentele sustrase din dotaţia enigmaticului doctor Urumoglu. Îngrozit cum eram, îmi apăruseră unele mutaţii metabolice absolut terifice. Ca mai totdeauna cînd mă pomenesc în situaţii-limită. Peste vreo jumătate de ceas eram gata de atac. Şi decis ca-n ziua şi noaptea aceea să pun editura „pe picioare", dă-i şi luptă, şi luptă şi dă-i.

Cu nişte unelte rudimentare, împrumutate de la portarul blocului, respectiv o mătură şi-o găleată pentru zoaie, am făcut curăţenie lună. Pe la zece seara, după o frugală gustare, tot din servietă, am trecut la inventarul depozitului de cărţi. Să văd cum stau cu „Charta Athenei". Stăteam prost. Peste cinci mii de exemplare.

Spre miez de noapte, mi-au sărit siguranţele de la tablou. Vrusesem să repar un fasung, doar ajutat de-o sîrmă, şi uitasem să controlez dacă eram sub tensiune. Eram ! După ce m-am ridicat de la podea, unde mă trîntise curentul (bine că era numai de-o sută şi zece), am pornit să caut tabloul. Cu-o lumînare în mînă. Ceea ce nu m-a ferit de-a cădea în groapa făcută de Mişu în duşumea, acolo, lîngă prag. Mare noroc : chiar lîngă intrare se găsea şi tabloul.

Spre dimineaţă, cînd dădusem gata şi-un plan de tipărituri, într-o formă extrem de redusă (doar vreo treizeci de titluri), am fost în stare să aţipesc şi eu oleacă. Cu capul răzemat de eterna mea servietă. Din păcate, acuma golită de orice conţinut. Însă eram fericit. În pofida faptului că nenumărate detaşamente de şobolani treceau pe lîngă mine, luptîndu-se crîncen pentru ziarele în care fuseseră împachetate salamul şi chiflele.

După întrevederea de a doua zi cu Ilka, situaţia îmi era limpede. Căci Melineasca mă lămurise :

— Băiete, planul tău este nerealist ! De unde să-ţi dau eu dolari pentru copyright-uri de la Sinclair Lewis şi Margaret Mitchell ? Deocamdată, ai să bagi la tipar manuscrisele astea... Pe-urmă, om mai vedea noi...

Şi-mi înmînase două mape.

În vreme ce mă chinuiam să bănui ce se află înăuntru, Ilka a mai extras trei (tot mape) din birou. Şi le-a adăugat celorlalte. Şi mi-a comunicat urgent despre ce era vorba.

— „Sbuciumul" lui Costică Streia, un roman excepţional, pe care autorul l-a scris ajutat de noi, la un sanatoriu din munţi, trebuie să apară primul... Este bine orientat politic, antirăzboinic şi profund uman. Apoi, pînă-n aprilie, scoţi şi „Oameni la pîndă". Tot un roman. De-un ceferist autentic. Unul Liviu Bratoloveanu. Însă, pînă-n Anul nou, va trebui să pui pe piaţă şi-o carte ilustrată pentru copii — scrisă de-un zarist progresist, Al. C. Constantinescu, care-o semnează Al. Corodar. Ilustraţiile-s gata, comandate de autor... Aşa că, vezi, n-ai nici un fel de probleme. Şi mai este aici şi-un volum de nuvele, pe teme rurale — „Au fost trei plute, trei !..." Foarte juste şi interesante. Partea financiară, bani pentru tipografie şi autori, asta o aranjezi cu Grişa...

Uluit de cele auzite, am îndrăznit să-i zic şefulesei :

— Şi credeţi c-or să se vîndă ? C-o să meargă editura noastră, numai cu anonimi, fără nici un autor de reputaţie universală ?...

— Imaginează-ţi că nu ! Nu cred. Dar asta-i calimera... Am şi eu indicaţii ! Pînă apuci să le tipăreşti pe-astea, ai tot timpul să mai cugeţi la un alt plan, bineînţeles cît mai redus, de apariţii viitoare... Şi-o să-l luăm în discuţie !

Tot nedumerit, am insistat pe-o altă latură :

— Îmi trebuie o contabilă, un casier, un corector, o secretară, care să cunoască vreo cîteva limbi de circulaţie interna-

ţională, inclusiv rusa, o dactilografă, şi-o femeie de serviciu. Asta pentru început, pînă ne extindem...

— Măi, te simţi bine, sau ai probleme cu sănătatea ? De unde să-ţi dau atîtea cadre ?... Cată-ţi singur ! Deocamdată, numai o dactilografă. Dar care să poată îndeplini şi funcţiile de contabilă, secretară, casieră şi femeie de serviciu. Dacă n-o găseşti, atunci ai să le faci singur pe toate... În orice caz, mai sfătuieşte-te şi cu Grişa. Poate cunoaşte pe cineva dispus să execute operaţiile şi funcţiile de mai sus !... La urma urmei, de ce te-am adus cu-atîtea sacrificii, şi te-am mai numit şi preşedinte director general, başca administrator delegat... N-ai impresia că acumulezi prea multe posturi ?...

Ilka abia se stăpînea să nu izbucnească în rîs. Şi-a încheiat :

— Măi băiete, nu-ţi dai seama ce timpuri trăim ?... Şi, mai ales, prin ce-am trecut în anii aceştia ? Dă-i bătaie, şi nu te lăsa pradă demobilizării !...

Nu m-am lăsat !

Aproape două săptămîni am fost de toate. Femeie de serviciu. La prima oră a dimineţii. Cînd dereticam „sediul". Şi dactilografă. Şi casier. Contabil, mai puţin. Neavînd habar de matematică şi evidenţe. Corector, în schimb, cu brio. Avînd în vedere experienţa din tinereţe. Acuma eram măgar mare, trecut de 24 de ani. Ce, era puţin lucru să fii, la vîrsta aceasta, preşedinte director general, plus toate celelalte ? Ei bine, numai în funcţia de PDG n-am apucat să mă manifest... Din lipsă de timp. Motiv pentru care am renunţat, o vreme, şi la secretară.

De la prima oră şi pînă noaptea tîrziu, dă-i cu corectura, dă-i cu vizitele prin tipografie, discută cu desenatorii, pentru nişte coperte capabile să suplinească lipsa de notorietate a autorilor mei, ba chiar participă la întrevederi de afaceri, cu aceştia din urmă. Fiindcă, asta era culmea, mai vroiau şi bani. În avans. De unde ? Că nu dovedisem să apar cu nici o carte încă.

Norocul meu era că „sediul" se afla în buricul Bucureştiului. Tipografia era aproape, lîngă Cişmigiu, hotelul aşijderea, iar Mitică lăptarul, vechiul meu prieten, peste drum de „Cristal Palace".

Acolo îmi mai luam și eu mesele. De prînz și de seară. De data asta, avînd în vedere multiplele mele posturi, pe bani gheață.

După-amiezele, cam în fiece zi, mă duceam la Grișa Naum. Să-l bat la cap. Bani pentru tipografie, pentru autori, pentru copertiști. Cu duiumul. Norocul meu că șeful era un excelent organizator. Mereu îmi spunea :

— Mai du-te-ncolo, măi băiete, cu problemele editurii, că m-ai căpiat. N-am bani. Nici un chior. S-aștepte...

Iar la despărțire, ca să mă-mbuneze, se interesa :

— Dar ce-ai făcut cu milioanele pe care le-ai încasat ? Avansează de la tine, și pe-urmă ne socotim noi. În cel mai rău caz, vino mîine dimineață, să vedem ce bani mai avem la casierie...

Odată, cînd l-am informat că Bratoloveanu avea nevoie de vreo douăzeci și cinci de milioane, în contul „Oamenilor la pîndă", am crezut că Grișa este în pragul unui atac de apoplexie. Roșu la chip ca un gogoșar, gîfîind anevoie, a mai apucat să mă-ntrebe :

— În cont ? Numai în cont ? Păi cît o să aibă de-ncasat?...

— Încă de două ori pe-atîta... Conform legii drepturilor de autor ! Adică douăzeci la sută din prețul de vînzare...

— Pune și tu un preț mai mic, nu se poate ?

— Sigur că nu. Dacă procedăm astfel, noi de unde ne mai scoatem banii investiți ?...

— Da. Ai dreptate. Atunci, spune-i s-aștepte. Pînă îi apare cartea ! N-am bani ! Cine dracu' m-a pus să întemeiem și „Europolis"-ul ăsta afurisit ?...

Peste vreo lună, situația se-mbunătățise notabil. Vîndusem întreaga cantitate din „Charta Athenei". Unui fabricant. De pungi de hîrtie. Pentru piața Obor. Grișa mă felicitase, după ce-mi aprobase afacerea încheiată. Nu cred că meritam atîta cinste, de vreme ce, și-acum, am impresia că „pungașul" meu era cretin congenital. Numai că, și-aici era șpiribanțul, „Charta Athenei" fusese tipărită pe hîrtie cretată, extrem de grea la cîntar. Iar eu îi vîndusem „charta" la kilogram. Să fi fost aici vreun ce profit pentru fabricant ? Greu de spus. Ce-i drept, în chestii dintr-astea nu mă prea pricepeam... Totuși, avusesem cu ce să-l plătesc pe Al. C. Constantinescu (Al. Corodar).

Şi, din ziua aceea fastă, am fost mereu vizitat de scriitori. Şi de cei care aveau cărţi la „Europolis", şi de cei care intenţionau să fie tipăriţi de noi.

Într-o bună zi, spre surprinderea mea, m-am pomenit la subsolul nostru cu... Ion Călugăru. Unul din prozatorii importanţi ai literaturii române. Mi-a făcut o imensă plăcere să-l văd cum arată la faţă. Iar cînd i-am dezvăluit că i-am citit „Caii lui Cibicioc", pare-se prima lui carte, am văzut că nu i-a displăcut întîlnirea cu subsemnatul.

Era un tip îndesat, cu nişte ochi scînteietori, cu un păr lins şi atît de negru, încît am bănuit că şi-l cărneşte. Nu era chiar aşa. Căci, atunci cînd i-am răspuns la întrebarea cîţi ani am, a exclamat :

— Dom'le, eşti fantastic ! Editor la douăzeci şi patru de ani ? Eu, la cei patruzeci şi ceva ai mei, încă n-am făcut nici o brînză...

Făcea pe modestul. Cred c-avea vreo patruzeci şi nouă, şi era cotat printre scriitorii cu o oarecare faimă. Unii îl bîrfeau, că s-a dat cu „ăştia", alţii îl ridicau în slăvi. Mă rog, fiecare cu suporterii săi !

— Ce-ai zice, dacă-ţi dau un roman să mi-l editezi ?...

— Nimic !

— Cum adică ?

— Nimic ! Pentru că n-aş mai putea scoate un cuvînt... De emoţie ! Mîine-i transmit neapărat şefei marea veste...

— Care şefă ? — s-a interesat surprins Ion Călugăru.

— Ilka...

— Ea-i în spatele şandramalei ? Aşa, care va să zică ! Buuun !... Am impresia că n-o să mă cam înţeleg cu ea... Are ce-are cu ovreii, şi mie nu-mi plac deloc antisemiţii ! Prefer să mă duc la Ocneanu, la editura „Forum". Cel puţin, ăsta lucrează cinstit. Ovrei, neovrei, te tipăreşte şi te jupoaie !

N-am prea înţeles aversiunea lui Călugăru. Ilka şi antisemită ! De unde o mai scosese şi pe-asta ? Ceva nu era „cuşer" aici, ca să rămîn în sector. Şi m-am despărţit în cele mai bune relaţii posibile de talentatul scriitor. Sperînd să nu mă facă şi pe mine de antisemit. Pe mine, care fusesem şi ovrei temporar, încă din 1938 ?

Pînă-n februarie, realizasem o sumedenie de succese editoriale. Apăruseră „Sbucium" (în două ediţii, de fapt numai una, pentru că, nevînzîndu-se deloc romanul, îi schimbasem coperta şi-o declarasem „ediţia a doua"), „Oameni la pîndă", prilej cu care-l făcusem celebru pe Liviu Bratoloveanu, „Au fost trei plute, trei", „Marea de piatră" şi încă vreo două broşurele (una din ele aparţinînd lui I. Ludo).

În schimb, într-un tempo din cele mai accelerate, declanşasem o corespondenţă furibundă cu Margaret Mitchell, Sinclair Lewis, Erskine Caldwell şi... Walt Disney. Şi primisem şi răspunsuri adecvate, la cererile mele. De-a mă lăsa să-i traduc şi să-i editez. Sub forma unor proiecte de contract, în engleză, unde, mai totdeauna, se specificau şi sumele pe care ar fi trebuit să le plătesc — în dolari ! Şi-am rămas aici. Cu autografe inestimabile. De la toţi cei pomeniţi mai sus.

Cînd m-am dus la Ilka, şi i-am arătat ce-mi propunea Walt Disney, mai c-a rămas cu gura căscată.

— Măi, tu eşti nebun de-a binelea ? Nu vezi că Disney te ia peste picior ? De cînd a ajuns scriitor ?...

— Nu-s deloc nebun, şi nici Disney nu mă trage în piept ! — am purces eu s-o lămuresc pe Melineasca. Nu vedeţi c-aici scrie negru pe alb, şi-ncă pe hîrtie cu „en-tête", „Divizia europeană a companiei Walt Disney" ? Omul şi-a transformat filmele de desene animate în cărţi... Ia ascultaţi : „Sîntem dispuşi a vă ceda, în exclusivitate, pentru zona Balcanilor, drepturile de reproducere şi traducere a albumelor ilustrate şi semnate Disney, în limbile ungară, bulgară, sîrbă, română şi turcă... Compania noastră, divizia europeană, vă poate pune la dispoziţie plăcile de offset, în cinci culori, pentru a vă reveni doar tipărirea textului..." Păi, dacă vom edita, în atîtea limbi, fără nici un efort tipografic, toate albumele cu Mickey Mouse şi Pluto, oameni ne facem ! Ne umplem de milioane ! Nu-i formidabil ?...

— O fi ! Dar ia citeşte mai departe ! — m-a mobilizat Ilka. Ce zice ?

Din păcate, nu le zicea prea bine. Căci, lacomi, diviziŏnarii cereau 17 000 dolari, pentru a accepta să ne expedieze contractul şi plăcile de offset. Şi-am fost silit să-i citesc şefulesei

și amănuntul acesta neplăcut. După care femeia aceea isteață mi-a zîmbit.

— Mă, tu ai văzut vreodată cum arată un dolar ?

— Nu prea ! — i-am mărturisit încurcat.

— Nici eu ! Așa că, editorule, și-ncă de talie internațională, aș propune să ne-ntoarcem la oile noastre, de-aici, din țară...

Am ascultat-o, de nevoie, și-am rămas pe teritoriul național. Cu de-alde Bratoloveanu, C. Streia și ceilalți confrați, printre care, îl ultimul timp, o convinsesem pe Ilka să-i cooptăm și pe Arghezi și Cezar Petrescu.

Doamne, și cîte iluzii îmi făcusem în privința traducerii unor mari scriitori universali, cu vandabilitate asigurată ! Nu mai spun că-mi tipărisem și hîrtie cu „en-tête", în engleză, de-au rămas, sper, americanii și britanii cu gurile căscate. Căci suna astfel : „Europolis" — Publishing House, Cristal Palace, Romania. P.D.G — (numele personalității mele). Pînă la urmă, tot am reușit să-i traduc pe Erskine Caldwell, cu „Pogonul lui Dumnezeu", John Steinbeck, „Strada conservelor" și R. L. Stevenson. „În mările Sudului". Propunîndu-le să-i plătesc după apariție, în lei de-ai noștri, cu ocazia primei lor vizite în România. Sperînd însă, cu ajutorul Celui de Sus, să nu vină chiar atît de curînd. R. L. Stevenson era singurul cu care n-aveam probleme speciale. Trecuse în neființă, și n-aveam cunoștință să posede urmași direcți. Mai bine !

Tot în februarie, săturîndu-mă de hotel, făcusem rost și de-o locuință. Cu mari sacrificii. La un colonel pensionar și reacționar. La ultimul capitol, al dracului de încrîncenat. Norocul meu că „Europolis"-ul funcționa nedeconspirat, c-altminteri nici nu s-ar fi învoit să-mi închirieze apartamentul.

Apartament, asta în viziunea lui, de proprietar, fiindcă, de fapt, nu reprezenta decît o cămăruță de 2,5 pe 3, dotată c-un WC, unde se afla și chicineta (cum îi zicea el). În realitate, nu exista nimic. Poate să fi denumit astfel mașina de gătit, cu gaz lampant, care zăcea pe cimentul din minuscula celulă sanitară.

Fericit însă, și-ncă la cel mai înalt nivel, pînă-ntr-al nouălea cer, i-am telefonat numaidecît, la mare urgență, bulgăroaicei, spunîndu-i cu glasul gîtuit de emoție :

— Copilă, ține-te bine !...

— De ce să mă țin ? — s-a mirat Penke.

— De orice, de tot ce-ai la îndemînă ! Avem casă, asta e !...

— Şi mă chemi la tine ?

— D-apăi cum ! Nu-i clar ? Îţi faci bagajele, împachetezi tot ce mai avem pe-acolo şi, cînd eşti gata, îmi telefonezi la editură, să aranjez cu transportul...

— De ce să aranjezi, e ceva cu trenurile ?

— E !

Şi nu i-am mai spus că ne-ar fi costat enorm taxarea unui vagon, şi că-mi trecuse prin cap o idee de milioane, care ne economisea o groază de parale. Realitatea era că, încă din clipa cînd mă-nţelesesem cu colonelul, mă gîndisem la Bazavan, sau Băzălar, directorul general al penitenciarelor. Nu-mi prea era clar cum mă putea ajuta, însă-l ştiam om cu putere. De vreme ce-avea în grija lui atîţia inşi, nici nu putea fi altfel. Şi chiar aşa a fost. Căci, după ce l-am vizitat la minister, mi-a zis s-aştept nitel. A pus mîna pe telefon, a cerut închisoarea din Craiova, a discutat cifrat, aşa-mi imaginam eu, cu directorul pensionului, pentru ca apoi, după ce-a lăsat receptorul în furcă, să-mi comunice extrem de voios şi amabil :

— Gata ! S-a făcut... Cînd te cheamă nevastă-ta, spune-i să se prezinte, pe data de 24 februarie, la închisoare...

— De ce, că n-a comis nimic grav ?

— Măi blegule ! Ca s-o îmbarce în vagonul deţinuţilor...

— Cum ?

— Aşa, cum m-auzi ! — a precizat apoi Băzălan, sau Bazavan. De două ori pe lună ni se expediază, în vagonul nostru special, cîte o nouă încărcătură de marfă... E suficient de încăpător ca s-o suie şi pe consoarta matale, cu toată bagajele pe care le are... Şi nu te costă nimic. Plus că are cine s-o ajute la încărcat !

Pe 22 mi-a telefonat bulgăroaica, pe 24 a fost îmbarcată. Şi n-a mai venit !... Înnebunisem tot aşteptînd-o. Şi-l înnebunisem şi pe directorul penitenciarelor, tot bătîndu-l la cap, să-mi spună pe unde rătăceşte vagonul „special".

— Măi băiete, de plecat a plecat, dar nu se ştie pe unde-a luat-o ! Totuşi stai liniştit, că nu-i de una singură, mai sînt acolo vreo 18 băieţi de nădejde, başca cei doi gardieni însoţitori !...

Pe 27 februarie (27, cifra mea fatidică, aceea care m-a urmărit toată viaţa, în bine), pe cînd eram la „Europolis“ şi corectam nişte şpalturi, îmi telefonează Grişa Naum şi m-anunţă că sînt căutat de nevastă-mea, aflată la gara Basarab, sau cam aşa ceva, şi că-mi trimite o maşină s-o transport la noul meu domiciliu.

După trei ceasuri de căutări nesfîrşite şi chinuitoare, prin toate gările, cu excepţia Gării de Nord, o găsesc pe bulgăroaică, semicongelată, în triajul dinspre Chitila.

Ce pupături, ce îmbrăţişări ! Ce entuziasm pe însoţitorii ei, care abia aşteptau să fie cinstiţi, pentru că mi-o aduseseră întreagă şi nevătămată. După trei zile şi patru nopţi de drum. Şi-ncă ce drum ! Care trecuse prin Caracal, Piatra Olt, iarăşi la Caracal, apoi la Călăraşi, şi, în cele din urmă, la Turnu Măgurele, pentru ca, acuma, să fie la margine de Bucureşti.

Bineînţeles, neavînd posibilitatea să răzbatem, prin nămeţi, cu dubiţa lui Grişa, pînă la garnitura trasă pe-o linie moartă, „băieţii“ au pus mîna, cu voie de la poliţie, adică de la gardienii de pază ai vagonului-penitenciar, s-ajute la căratul bagajelor nevesti-mii.

Cînd totul a fost gata, s-au oferit tot ei, săracii, să ne vîndă o desagă de chibrituri, produs deficitar la vremea aceea. Şi i-am cinstit ca la carte. Cînd au vrut să ne comercializeze şi cîteva kilograme de talpă „crupon“, bulgăroaica i-a refuzat cu toată blîndeţea, asigurîndu-i că are aşa ceva în bagajele aduse de la Craiova.

Abia acasă, în Prelungirea Mătăsarii Noi, la apartamentul colonelului, mi-a comunicat biata Penke, stupefiată :

— Măiestrică, am despachetat lucrurile ! Sînt gata. Ne lipsesc însă chibriturile, treizeci de pachete, şi cele patru kilograme de talpă... Plus un săculeţ cu făină albă !...

— Să fie sănătoşi ăi de le-au luat ! Nu-ţi face griji, c-o să găsim noi alte chibrituri şi-alte pingele... Nu-i o problemă. Principalul e că sîntem iarăşi împreună. Asta contează. Hai să-ţi arăt vastele noastre apartamente !...

Minisălaşul nostru i-a plăcut enorm. Şi-a pus imediat de-un ceai, în „chicineta“ din WC, anunţîndu-mă :

— Am nişte costiţă afumată, adusă de la Craiova, ceva nemaipomenit ! Să juri că-i uger de văcuţă, zău aşa !

– Bravo ţie, copilă bună !... N-ai uitat cît de mult apreciez eu văcuţa. Mai ales cînd e purcel...

Nu mai era nici costiţa !

Totuşi, niciodată n-am băut un ceai, în doi, mai plăcut ca acel din ziua aterizării bulgăroaicei. Chit că-l consumasem „sec". Fără costiţă, fără brînzică, fără nimic altceva, decît cîţiva posmagi cu care ne miluiseră însoţitorii nevesti-mii, acceptînd să nu-i mai „zulească". Buni şi-ăia !

Iar spre seară, cînd ne-am culcaţ devreme, ca să avem suficient timp de poveşti, cu care ocazie am sfărmat vreo trei droturi de la dormeza colonelului, întrucît îmi închiriase „apartamentul" cu mobilă cu tot, biata Penke mi-a istorisit cum decursese fantastica ei călătorie.

„Băieţii" aveau „cuşeta" lor, un sfert din vagon, îngrădită cu zăbrele, însă cu-o uşiţă permanent deschisă, iar gardienii şi nevastă-mea, restul. Plus că bulgăroaica, pentru a-i „ţine la respect", şi pe unii şi pe alţii, preluase şi se-narmase cu pistoalele poliţiştilor, punîndu-şi-le la brîu, ca o „cowboycă" dintr-un western.

— Şi nu ţi-ar fi fost frică să tragi ? — am întrebat-o uluit.

— Nicidecum ! — mi-a declarat brava muiere. Scosesem pe furiş încărcătoarele...

Mai către miezul-nopţii, terminînd cu poveştile, Penke s-a interesat vădit curioasă :

— Măiestrică, dormeza asta-i extensibilă ?...

— N-aş prea crede ! — mi-am dat eu cu părerea. De ce-ntrebi ?

— Nu ştiu de ce, însă am impresia că nu prea încăpem. Ori te-ai cam îngrăşat tălică, aici, la Bucureşti, ori a fost proiectată doar pentru o singură persoană...

— Asta e, ai ghicit ! Lasă, c-aranjez eu şi cu dormitul...

Şi, într-o primă variantă, ne-am culcat cap la picioare. Cînd iarăşi au zbîrnîit nişte arcuri (rupte). În orice caz, pînă dimineaţa, precis rămînea somiera fără droturi. Spre ziuă, Penke a cerut să schimbăm. Să treacă ea cu capul spre fereastră şi eu invers, spre sobă. Şi, dacă-mi surîde, să zac într-o rînă, pe dreapta. Nu-mi surîdea. Am acceptat totuşi. Din fericire, nu s-a mai rupt nici un arc. S-a prăbuşit somiera cu totul. Dejghinîndu-se rama patului. Abia atunci ne-am putut şi noi culca în voie. Mai mult pe jos. Salteaua o cedasem bulgăroaicei, deh !

cavaler, iar eu îmi oprisem doar ce mai rămăsese din fosta somieră. Altă viaţă ! Fericiţi de tot ce ne oferea lumea şi natura. Restul nu mai conta. Avea să vină de la sine. Dacă se va munci cum se cuvine.

GRANDOAREA NU MIROASE A BINE !

Şi-am şi muncit, zău aşa ! Amîndoi. Şi eu, dar şi Penke. De-a doua zi am luat-o la editură. Şi-am mobilizat-o pe loc, fiindcă-i plăcuse ceea ce realizasem, la ambalarea pachetelor. Cu cărţi. Ce urmau să fie expediate, prin poştă, la librăriile din ţară. Bineînţeles, operaţia, la-nceput, am executat-o împreună, pînă avea să-nveţe meseria.

Apoi, după ce-am angajat şi-un băiat de serviciu, asta — două săptămîni mai încolo, l-am lăsat pe acesta la munca de jos, iar pe nevastă-mea am trecut-o la munca de sus. Dîndu-i să traducă, pentru marea editură „Europolis" (Cristal-Palace — Bucharest, Romania), o carte în care-mi puneam mari speranţe. A unui american, sau englez, unul Ralph Ingersoll, şi care se chema „Top secret" adică „strict secret", pre limba noastră.

Era un volum documentar, extrem de interesant, despre pregătirea operaţiilor de debarcare a forţelor aliate în Franţa. Întrucît la „sediu" nu găsea, biata de ea, suficientă linişte, i-am îngăduit să lucreze la domiciliu. Din nefericire, aveam la dispoziţie numai versiunea rusă a lucrării. Mergea şi-aşa, însă ne-a dat enorme bătăi de cap, îndeosebi cu transcrierea numelor anglo-americane. Ruşii le redau, datorită alfabetului lor, fonetic (cu unele aproximaţii şi deformări), iar noi trebuia să le dibăcim, pe nimeritelea, pînă ajungeam la o formă oarecum exactă.

Numai cerul ştie cît ne-am chinuit, pînă am stabilit că „Djon" era John, „Eizengouer" era Eisenhower, iar „Ghiugo" era Hugo, şi-aşa mai departe. La un moment dat, cînd ajunsesem la unul „Iudjen Flagherti", era cît pe ce să abandonăm splendidul documentar al lui Ralph Ingersoll. Numai ambiţia

şi stăruinţele noastre conjugate şi conjugale, plus ajutorul prestat de Ioan Aszody, ne-au convins că nu-i cazul să azvîrlim peste bord bunătate de carte.

Aszody, legătura mea superioară, stabilită în ultimul timp de Ilka, deoarece personal nu mai prididea cu problemele ei, darămite ale „Europolis"-ului, era un ins umblat şi citit, care străbătuse mai tot continentul. Om tare cumsecade. Numai datorită sprijinului său am dat de capăt lui Eugene Flaherty, şi-altor asemenea ipochimeni.

Întrucît singur nu mai făceam faţă, Grişa mi-a furnizat, în sfîrşit, văzînd că începem să devenim rentabili, şi-o serie de cadre (oarecum) specializate.

Bineînţeles, nu deodată. Ci în decursul lunilor. Astfel încît, cam prin aprilie, cînd apărea şi „Cartea cu jucării" a lui Tudor Arghezi, aveam la „Europolis" o contabilă, un corector, Immanuel Weisglass, care „compunea" şi poezii, şi pe care le semna James Weisglass, asta în timpul liber, precum şi-o secretară-stenodactilografă poliglotă. Pentru corespondenţa cu agenţiile literare de peste hotare.

Din păcate, în afară de corespondenţă, încă nu izbutisem să realizăm nimic cu autorii pe care mi i-aş fi dorit în editură. Nici Annie Sorga, poliglota mea, nu prea avea habar de engleza utilizată în relaţiile de „copyright"-uri. Compunea nişte texte, de parcă aş fi dorit să import textile pentru confecţiile de damă. Nefericita, pînă atunci activase doar la o firmă de pe Şelari, specializată în „voile georgette-uri", „dejalenuri" şi „popelinuri".

Cu oamenii de serviciu, am dus-o şi mai greu. Primul, pe care-l găsisem personal, vagabondînd pe Sărindar, el, nu eu, şi-am intenţionat să-l aduc pe calea cea bună, fugise după mai puţin de-o săptămînă. Cu bicicleta aflată în dotaţia editurii. Nefericitul luase cu el şi-un colet de cărţi. Vreo sută de exemplare din „Au fost trei plute, trei". În orice caz, astfel îl pedepsise Dumnezeu. Al doilea dispăruse chiar dintr-a doua zi. Luînd cu sine doar treizeci de exemplare. Tot din cele trei plute. Mai multe i-ar fi fost greu, fiindcă nu mai poseda bicicletă. Cu-al treilea, am mai avut ceva noroc. Furase maşina de scris, la care lucra Annie Sorga. Şi fusese prins numaidecît, de-un miliţian. La piaţa Matache Măcelaru. Unde se afla absolut întîmplător. Miliţianul. Mărturisise totul pe loc, se căise şi-l pri-

misem din nou în slujbă. Şi s-a pus serios pe treabă, măcinat de-un puternic sentiment al culpabilităţii.

Într-o bună zi, mai spre prînz, mă pomenisem cu Ioan Aszody. Şi nu era singur, ci însoţit de cîteva persoane, întru totul necunoscute mie.

— Mo, dumnealor au auzit de editura noastră, şi-au vrut să te cunoască... Sînt oamenii noii culturi, critici, scriitori şi amatori de literatură progresistă. Poţi să-i foloseşti în calitate de consilieri...

Am profitat de ocazie, şi le-am transmis o serie de cărţi, din cele avute la îndemînă. Ca să-mi facă referate. Le cumpărasem recent, de la o librărie centrală, care mai primea ceva cărţi în franceză şi engleză. Şi pe care aveam de gînd să le traduc. În vederea editării.

Abia la despărţire, cînd şi-au luat rămas bun, Aszody şi-a amintit că era cazul să mi-i şi prezinte :

— Ţine-i bine minte, c-au să ajungă toţi nişte cineva... Eugen Schileru, Ov. S. Crohmălniceanu, Silvian Iosifescu...

Eu i-am ţinut minte. Dînşii, pe mine, mai puţin. Peste cîtva timp, cu Eugen Schileru şi Silvian Iosifescu aveam să fiu coleg. La Editura de Stat, de pe Brezoianu. Şi-abia atunci m-au recunoscut. Drept care nu i-am mai uitat niciodată. Mai ales pe Ninel Schileru, cu care mă împrietenisem. Şi care, cîndva, practicase ca şi mine comerţul de anticariat. Şi, mai apoi, imediat după 1944, pe cel de editură. Recomandîndu-i lui Ocneanu, de la „Forum", să traducă, şi cît mai urgent, „Cui îi bate ceasul" şi „Mai presus de orice", celebrele romane ale lui Hemingway şi Eric Knight. Iar marele editor îl răsplătise cu-o strîngere de mînă. Atîta şi nimic mai mult. Ca să nu-l jignească, probabil. Deoarece Ninel era un om de-o rară gingăşie sufletească. Atît de gingaş, încît a plecat dintre noi — încă tînăr — fără s-anunţe pe nimeni.

„Europolis"-ul devenea din ce în ce mai cunoscut. Scriitori şi poeţi vizitau sediul, după îndelungi şi dificile căutări, întrucît intrarea în localul nostru rămăsese aceeaşi, trecînd prin catacombele „Cristal-Palace"-ului. Răzbăteau, bineînţeles, doar cei ce-aveau ambiţie şi răbdare, dar şi ceva de spus. Aşa cum s-a întîmplat, într-o după amiază de iulie, cu Marin Preda. Fostul meu coleg de cenaclu, din casa lui Ovidiu Rîureanu.

— Ehe-he, iacă, Marincule, te găsii şi-aici... Ce caţi tu în hambaru' ăsta ?... — exclamase Preda, de-ndată ce trecuse pragul uşii.

Mirat şi bucuros totuşi de sosirea tînărului nuvelist, căci aşa îl ştiam, de autor de proze scurte, i-am răspuns voios :

— Hambaru-i casa mea, şi-a altora, a celor care vor să fie editaţi de „Europolis"... Auzit-ai de editura noastră ?

— D-apăi cum ? Altminteri nu mă-nfăţişam la tine... Ţi-am adus un manuscris ! Te interesează să mi-l tipăreşti ?...

— Şi ce-i în el, un roman ?...

— Aş !... Mă vezi tu romancier ? Am adunat nişte nuvele, pe care le-am intitulat „Întîlnirea din pămînturi"... Ce zici, îţi place cum sună ?

Iarăşi am ezitat mai înainte de-a-i răspunde. Nuvele-mi trebuiau mie, cînd mai aveam în depozit vreo două mii de „Plute" ?...

— Măi Marine, am demarat eu, aproape bîlbîindu-mă, „Europolis"-ul nu editează încă volume de povestiri... Mai tîrziu, după ce ne vom pune mai zdravăn pe picioare, poate ne vom încumeta şi la aventuri dintr-astea. Deocamdată, ştii ce ? Am să-i telefonz lui Şicu, de la „Cartea Românească". A fost recent numit director acolo, la editură... Ei au tradiţie în materie de prozatori români contemporani. Cred c-o să-l intereseze cartea ta... Nu de-altceva, însă nu investesc banii lor, ci pe cei ai foştilor patroni. Ai răbdare s-aştepţi pînă mîine dimineaţă ?

Marin Preda m-a privit pieziş pe sub ochelari, surîzînd cam întristat :

— Răbdare ? Păi, de ani de zile, numai de-asta am... Şi-ncă destulă. Bine. Trec mîine pe la tine. Să văd ce scofală eşti în stare să faci !

Am fost. Şicu, pe care-l cunoscusem bine la Ilka, unde lucrase un timp, iar acuma fusese „avansat" la preluarea „Cărţii Româneşti", îmi spusese c-are pe cineva, în redacţie, care-l ştie bine pe Marin Preda, şi că-i interesează cartea acestuia.

Peste cîteva luni, parcă spre toamnă, apărea „Întîlnirea din pămînturi". La editarea căreia contribuisem şi eu puţin. Foarte puţin. Tehnoredactîndu-i coperta interioară. Mare brînză ! Totuşi, bună şi-aia...

De cînd aveam un personal atît de numeros, începuseră să se ivească unele dificultăţi. Cu plata salariilor. Vînzările mergeau ca pe roate, chiar bine, însă librarii, din nu ştiu ce motive, se cam plictisiseră de meserie şi-ncepeau să dea faliment, unul după altul. Uitînd, din păcate, să-şi plătească datoriile.

În ziua aceea sinistră, de toamnă timpurie, sau vară tîrzie, că nu mai ţin minte în ce perioadă s-au petrecut lucrurile, m-am trezit că n-am cu ce-mi plăti oamenii.

„CINE BATE, OARE, LA FEREASTRA MEA ?"

Mai precis m-a trezit contabila, atrăgîndu-mi atenţia că nu mai avem nici un bănuţ în casă.

— Nu se poate, draga mea ! — am luat-o eu cu duhul blîndeţii. Unde-s încasările ?...

— Care încasări ?... N-am mai primit nimic, de peste două săptămîni ! Una la mînă. Iar bruma de rezervă, pe care-am avut-o în casă, te-ai apucat matale şi-ai ordonanţat-o lu' Bratoloveanu, pentru ediţia a II-a a „Oamenilor la pîndă"...

— Mda ! Cam aşa-i... Şi ce-i facem ?...

— N-ar fi rău dacă i-ai telefona lui Jack... Naum se-ocupă acum de tipografii, iar de administrativ vede Jack... Poate ne-mprumută el cu vreo cîteva milioane !

Jack ne-a sărit imediat într-ajutor. Venind, chiar în după amiaza aceleiaşi zile, să ne facă un control de casă. Care a durat pînă aproape de miezul nopţii. La plecare, cînd totul se terminase cu bine, tipul m-a chemat la o parte, să stăm niţel de vorbă. Iar, în timp ce-aşteptam cu sufletul la gură, să aflu cîte parale o să ne dea, m-a întrebat pe nepusă masă :

— Care-i numele dumitale de familie ? Chiar cel pe care-l porţi ?...

— Dar bineînţeles ! — i-am răspuns eu nedumerit.

— Şi de ce neapărat bineînţeles ? — s-a enervat niţel Jack.

Neplăcută figură şi individul ăsta. Cu mutra lui pomădată, de pe care pudra se prefira ca o făină cernută de carii, umplîndu-i reverele surtucului extrem de elegant, cu părul lui cîrlionţat, rar şi grisonant, mereu dădea impresia că te suspectează de ceva. De ce anume, asta nu se putea şti.

Apoi continuase, coroziv :

— Nu mai merge aşa ! Chiar mă mir cum de n-ai dus „Europolis"-ul la faliment...

— Dacă nu ne daţi, şi-ncă repede, vreo cîteva milioane, să ieşim la liman, reuşesc şi performanţa cu falimentul pe care-l preconizaţi, tovarăşe Jack !...

Şi-am rostit atît de apăsat-englezeşte „Geack", încît personajul nu şi-a putut reveni cîteva clipe. Era neliniştit. Adică, îmi băteam joc de el, sau chiar ştiam foarte bine limba britanilor ? În cele din urmă a găsit portiţa de ieşire din situaţia în care singur se vîrîse, şi m-a întrebat rău-prevestitor :

— Dosarul matale-i la noi, sau ţi-a rămas la Craiova ?...

— Nu ştiu, şi nici nu mă preocupă chestia asta ! Dosarul sînt eu, şi-l port mereu în mine... Ce-i facem, ne daţi sau nu ne daţi ?...

— Stai liniştit, măi tovarăşe măi ! O să-ţi dăm... Şi bani, dar şi-un director-adjunct. Care să-ţi conducă departamentul financiaro-comercial. Dumneata, după părerea mea, n-ai talente deosebite în această direcţie. Am să mă consult cu Ilka şi cu Grişa Naum, şi-o să vedem cum rezolvăm situaţia dumitale. Probabil, dacă sînt şi ei de-acord, ai să te ocupi numai de aspectul pur editorial... Şi-o să aşteptăm să vedem cum te descurci pe mai departe !

După care mi-a strîns călduros mîna, chiar insistent, şi-a plecat grăbit şi aferat. De parcă ar fi atîrnat în cîrca lui întreaga greutate a pămîntului.

A doua zi, pe la vreo zece şi ceva, Lică Albu, noul director-adjunct, s-a prezentat la editură. Cu-o delegaţie, semnată de Jack, şi-o servietă burduşită de bani. Pe puţin vreo cincisprezece milioane.

Împrumutate de la Banca Naţională. Pe baza unui act de ipotecă asupra bunurilor editurii „Europolis". Nea Mişu, mobilizat de Grişa, aranjase toată afacerea. O singură chestiune mă tortura. Şi-anume, cine semnase oare în numele firmei noastre, de vreme ce numai eu aveam calitatea. Ca preşedinte

director general, dar și administrator delegat. Mari mai erau și misterele societăților ăstea anonime, și-ncă pe acțiuni !...

După ce plătisem oamenilor salariile, și-mi încasasem și eu drepturile, operațiune efectuată cu diligență și competență de Lică Albu, directorul meu adjunct, și intenționam să m-așez cu el la taclale, să văd ce-i în sufletul lui și ce hram poartă, ne-am pomenit cu un Marin Preda în culmea fericirii. Venise să-mi arate „Întîlnirea din pămînturi", proaspăt ieșită de sub tipar.

— Ce zici, Vladule, mă-ncropesc și eu o țîră, cu ce-am să iau pe carte ?...

Deoarece totul era în funcție de tiraj și de prețul de vînzare al volumului, l-am rugat să-mi comunice cîte exemplare trăseseră cei de la „Cartea Românească". Marin mă privise ciudat, apoi izbucnise într-o cascadă de rîsete sughițate.

— Păi, dracu' să-i înțarce, că nu mi-au spus nimic în privința tirajului ! Mă duc la ei să-i iau la rost... Chiar acu'... Hoți mari, dom'le, auzi ce hoți !

Bietul Preda ! Nu știu cît o fi apucat să-ncaseze pe „Întîlnirea din pămînturi". De fapt, peste trei zile avea loc prima stabilizare de la noi. Cînd leul devenea tare și mare.

Ori de cîte ori ne-am întîlnit după aceea, niciodată n-am discutat prea mult despre bani. Alte probleme ne preocupau.

PĂMÎNTEANUL MOROMETE, RISIPITORUL

PROLOG ÎN FĂRÎME

Eram poet. La Bucureşti. De cîteva luni asiguram corectura „Curentului literar magazin", unde fusesem adus în vara lui 1940 de Ioan Velicu, autorul unui volum de versuri straniu intitulat „Lucreţia Bugeac". Dar, parcă am mai povestit despre asta...

Velicu, al cărui „ţuţăr" devenisem, se ocupa îndeaproape şi obstinat de cariera mea literară, tîrîndu-mă după dînsul pretutindeni, prezentîndu-mă scriitorilor de toate vîrstele şi valorile, publicîndu-mi, pe ici pe colo, producţiile liricoidale.

Pluteam în al nouălea cer, atunci cînd, din drepturile băneşti, puteam plăti, la „Café de la Paix", vestită cafenea şi braserie a scriitorilor cu venituri modeste, cîteva porţii de cîrnaţi pe fasole. De cele mai multe ori însă, trebuia să ne rezumăm la un simplu şvarţ, întrucît nici maestrul şi nici discipolul diavolului nu prea erau în franci.

În schimb, priveam încîntat peste carosabilul Căii Victoriei la uriaşele ferestre ale „Capşei", prin care distingeam marile figuri ale literaturii contemporane (Ion Barbu, Şerban Cioculescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu ş.a.m.d.).

Altă viaţă literară la „Capşa" ! Dar şi alte preţuri.

Visul nostru, al celor cazaţi la „Café de la Paix", era ca, într-o bună zi, să ne permitem şi noi instalarea pe canapelele de catifea ale stabilimentului de peste drum, şi să avem cu ce plăti un „filtru" pe care să-l sorbim cît mai îndelung, în preajma magiştrilor.

Era într-o luni seara, după o duminică austeră, cînd făcusem numai zîmbre la gîndul iahniei de cartofi pe care am fi putut-o devora la iaurgeria poetului Cosma. Însă acesta, duminica îşi ţinea închisă locanta, pentru a-şi îngădui transcrierea

versurilor ticluite pripit în decursul săptămînii pe hîrtia utilizată la împachetarea chiftelelor cerute de mușterii grăbiți, care le luau acasă sau la locul de muncă.

— Ascultă, Marincule, ai ceva poeme la tine ?... Ai mai scris vreo baladă, dintr-ălea trăsnite ? — m-a întrebat la un moment dat Velicu, apucat parcă de-o inspirație subită.

— Am, meștere !... Că ieri, ce era să fac ? — i-am răspuns eu intrigat. Putem încasa niscaiva leuți pe ele ?

— N-aș prea zice, dar mai avem o șansă... Să ne prindem sufletele cu niște fursecuri. Mergem la Ovidiu Rîureanu. Ține un cenaclu literar, în fiece duminică, împreună cu Elena Diaconu, poetă și-un fel de nevastă... Poate o mai fi rămas ceva!... Haidem !... Totdeauna oferă cafea și prăjiturele preparate de mînuțele talentatei doamne...

După ce-am ajuns pe-nnoptate la casa lui Rîureanu, aflată pe undeva la periferia Bucureștiului, am constatat că nu eram singurii care contasem pe această disperată soluție, de ultimă oră (și la propriu, și la figurat).

Camera scriitorului (poet și el în timpul liber, dar și profesor de română), căreia îi mai zicea și „salon literar", era ticsită de-o mulțime de tineri cu ochii arși de friguri. Ori de foame, ori din pricina temperaturii creatrice interioare.

Gazda era totuși încîntată. Din ziua precedentă îi rămăsese un lighean plin cu fursecuri extra (uscate), plus ceva zaț de la cafeaua servită prea puținilor oaspeți. Era clar că avusese parte de-o duminică literară slabă, cînd aspiranții la glorie preferaseră să se hrănească pe la neamurile stabilite în comunele suburbane, posesoare de ogrăzi cu găini, ouă și pui la ceaun, de grădini cu roșii, ardei și castraveți, de beciuri cu molan de tip cărțălău.

În noaptea aceea l-am cunoscut pe cel ce-avea să devină, peste ani, marele Moromete. Velicu mi-a șoptit, în timp ce încruntatul prozator ne citea o schiță care-i apăruse în „Timpul", că se chema Marin Preda și că lucrează la celebrul cotidian.

A mai citit și Rîureanu, și iar s-a mai adus o tavă cu fursecuri și cafele, a recitat și Elena Diaconu, o femeie de-o frumusețe tulburătoare, pe care Marin o devora din ochi, și iar s-a mai făcut plinul ceștilor și-al farfurioarelor. Că mîncau scriitorii, nu se știau. Apoi am fost invitat și eu.

Atunci le-am declamat, găsindu-mă pentru întîia oară în faţa unui public de colegi, „Balada pasagerului care s-a sinucis în closetul unui hotel din dosul Gării de Nord". Apelînd la un timbru din cele mai lugubre, trăgeam cu coada ochiului la reacţiile asistenţei.

Aproape un sfert de ceas, cît a durat dramatica mea baladă, nimeni nu s-a mai atins de platoul cu fursecuri. Îl trăsesem lîngă mine, pentru clipa cînd aveam să-mi termin istovitoarea lectură.

Cînd am răcnit ultimele două versuri : „...de unde picase sinistrul pasager, nu oare din infern, zvîrlit de-o satanică muiere ?", Marin Preda m-a cercetat intrigat. Apoi, în „pauza de masă", m-a interpelat îngîndurat :

— Satanică muiere ?... Ete, al dracului !

Au urmat ani mulţi şi nenumărate întîlniri obişnuite, legate de apariţiile cărţilor sale, sau de nişte pokere de spaimă, cînd Morometele, la fiecare pot încasat de altul, declara sarcastic, dînd-o pe ţărănie :

— Te-ncropişi, monşer, îţi merge cartea !

Ceea ce nu-l oprea să joace ore de-a rîndul, pînă-şi recupera şi ultimul leuţ. De multe ori îi plăcea numai să asiste la joc, chibiţîndu-ne, atent şi curios la sucelile hazardului. După miezul nopţii, dîndu-şi seama că mai aveam de lucru, ne părăsea salutîndu-ne :

— He, he, să vă văz mîine ce-i faceţi, nenorociţilor !... Mă duc să scriu... Refac „Risipitorii"... Alţii, nu ca de-alde voi. Las' că vă-nvăţ eu minte. Pa !...

Îl vizitam frecvent la casa de creaţie, unde-şi avea atelierul de lucru. Se lăsa greu, cînd îl rugam să-mi arate manuscrisul aflat pe birou.

Îmi cinstea şi el casa de la Tîncăbeşti, călcîndu-i adeseori pragul. Îi plăcea sub şopronul din spate, unde ne ospătam pe timp de vară.

— Monşer, farmecul gospodăriei tale îs taman aracii ăştia, beligele şi proptele pe care le-ai grămădit lîngă perete... Cum aveam şi noi, la casa bătrînului... Mai ai gălbioară din aia, de-anul trecut ? Deşi mie îmi pică bine vinul roşu, nici gălbioara ta nu-i de aruncat... Ba dimpotrivă !

Mai am şi-acum. Cînd am să-l reîntîlnesc pe Moromete, că vine-o vreme, vine-o vamă, precis am să-mi iau şi damigenuţa cu mine. Şi iarăşi o să ne aşternem la taclale, iarăşi o să-şi rîdă de mine, pe seama acelei nefericite balade, cu pasagerul mort într-un hotel din dosul Gării de Nord... Parc-am să-l aud spunîndu-mi :

— Muiere satanică ?... Ete, al dracului !

„VAX ALBINA CAVALER PASTA"

Din păcate, ne-a fost dat să ne-ntîlnim abia după 1950. Cam aiurea. Din an în Paşte (eventual şi Crăciun). Ce să-i faci, activam fiecare în alt domeniu. „Moromete", în literatură, unde-şi croise un drum faimos — eu, în machetarea de presă, sector mai puţin public. Renunţasem şi la scris, şi la activităţile editoriale. Pentru moment. Un moment de vreo douăzeci de ani. Una-i să semnezi cărţi de mare succes, şi durabil pe deasupra, şi alta-i să ţi se pună numele (cu gil bloc, corp 8) la coada vreunei trecătoare reviste. Căreia i-ai găsit (să zicem) o fericită vestimentaţie grafică. De aceea ne şi vedeam atît de rar. Îmi cunoşteam lungul nasului, cîrn şi niţel borcănat.

O singură dată mi s-a întîmplat şi mie să fiu luat în seamă. Din greşeală. Plăcută, ce-i drept. Pe vremea cînd lucram la revista „Cinema" (1965—1966). Cu prilejul nu ştiu cărei „săptămîni" (a filmului german în România, sau invers, a filmului nostru în R.D.G.), într-o bună zi m-am pomenit invitat la o recepţie dată de ambasada germană. Cu soţia. Pe care a trebuit s-o îmbrac, neapărat, la „Arta modei", într-un taior de lux, special pentru asemenea festivităţi. De-am rămas eu dezbrăcat. De bani. Ce şi-or fi imaginat culturalii de la ambasadă, nu mai ştiu, însă-s şi-acuma convins că mă confundaseră cu redactorul-şef adjunct. Mai mult ca sigur. Deoarece, pe ultima pagină a revistei, figuram imediat după conducătorul acesteia. Parcă văd, înaintea ochilor, caseta redacţională. Redactor-şef : Ecate-

rina Oproiu, redactor artistic : personalitatatea subsemnatului. Eram şi eu cineva. Altminteri, nu m-ar fi aşezat la masă chiar lîngă ambasadriţă, în timp ce şefa mea fusese cazată alături de ambasador. Numai pe nevastă-mea o plasaseră într-un sector de foc continuu, printre cineaştii sosiţi de la Berlin, cîţiva actori tineri, bine făcuţi de maica natură şi excelent înţoliţi, frumoşi ca nişte nibelungi.

Pentru mine însă, era un adevărat supliciu. Trebuia să stau c-un ochi la făină şi altul la slănină. Adică, s-o supraveghez pe bulgăroaică (jumătatea mea, de fapt 1/4, raportat la greutatea subsemnatului) să n-o cucerească teutonii, şi să fiu atent şi la bucatele de pe masă. În plus, era de la sine înţeles, se cuvenea să am grijă şi de distinsa mea vecină. Amfitrioană amabilă, mă tot îmbia, zicîndu-mi ceva pe nemţeşte :

— Bitte, was nehmen Sie...

În realitate, poate nici n-a rostit cuvintele de mai sus, ci aşa îmi imaginasem eu, cu precarele mele cunoştinţe de germană. Din care nu ştiam o boabă. Uitasem mai tot ce învăţasem prin clasa a VI-a liceală.

Drept răspuns, i-am turuit şi eu la nimereală :

— Merci, Frailain, o ţîrîşică de Kaiserfleisch, un peu de Krenwurst et beaucoup de porcfleisch, fripturică de purceluş, vous comprenez ?...

Spre norocul meu, ambasadoarea se descurca de minune în franceza pe care bănuise s-o posed şi eu. Eroare ! Lecturile mele poliţiste („Série Noire“ şi „Le Masque“) mă înzestraseră doar cu vagi cunoştinţe de franţuzească argotică. Mă rog, bună şi aia !

Distinsa gazdă îmi vorbea despre Proust şi Sartre, iar eu, în schimb, i-am citat o sumedenie de titluri din Auguste Le Breton, Simenon şi San Antonio. Praf o făcusem. Dar nici n-am mai zis nimic.

Cu sufletul împăcat, am putut apoi să mă ocup serios de noţiunile germane aflate la îndemînă : „Schnaps-uri, Kirsch-uri şi Weinbrand-uri, precum şi apetisante Wienerschnitzel, Meyerbeefsteak şi Rostbraten.

Peste vreo jumătate de ceas, mai cu una, mai cu alta, din aproape în aproape, pornisem s-o îndrug binişor pe nemţeşte, dezlegîndu-mi-se inexplicabil limba. Probabil, datorită şi contactului direct cu elementele extranee mai sus citate.

Cînd s-a ajuns la Sekt (sau ceva care suna în genul acesta), adică şampanie pe românește, căpătasem un avînt şi-o energie considerabile. Mai eficiente ca după o sticlă de Pepsi-Cola autohton. Uitasem şi de necazurile cu taiorul de gală, şi de beleaua ce se abătuse asupra mea, de-a fi luat drept altcineva decît eram. Că, la urma urmei, oameni eram şi noi, machetatorii, nu fiare de călcat !...

Pe la două după miezul nopţii, trecînd peste orice protocol, dar şi încurajat de simpaticul ambasador, autentic om de cultură, încă mai beam cu acesta. În stil „bruderschaft". Şi nu numai eu trecusem la ritualuri nemţeşti, ci şi maestrul George Calboreanu, şi artistul poporului Nicky Atanasiu, şi alţi invitaţi de onoare. Ce mai calea-valea, fusese o recepţie ca-n filme. Tot era în legătură cu cinematografia.

Peste ani, prînzind la casa de creaţie cu Morometele nişte crenvurşti cu hrean, dar din cei de carne naturală, mi-am amintit de recepţia de la ambasadă şi i-am povestit pe îndelete cele întîmplate, şi ce lesne se poate deprinde o limbă străină, mai ales cînd există şi un factor catalizator.

Marin Preda a pufnit în rîs, chicotind sarcastic. Apoi, privindu-mă pe deasupra ochelarilor, mi-a explicat oarecum amuzat ieşirea sa neaşteptată :

— Monşer, la fel am păţit-o şi eu... Chiar în inima Germaniei, la Berlin, sau în alt oraş, mă rog, asta n-are importanţă. Învăţasem atît de bine nemţeşte, după cîteva halbe de bere, d-aia de-a lor, încît m-am certat cu un coleg de-al nostru, îl ştii... La un local... Ne-am beştelit reciproc în germană, deşi nici el şi nici eu n-o ştiam... Fapt e că m-am stricat rău de tot cu respectivul.

— Şi de ce nu-ncercaţi să vă-ntîlniţi iarăşi, tot aşa, în jurul unei mese cu lichide de-ale noastre ? Poate rezolvaţi neînţelegerea de-atunci... La alt nivel, cu alte substanţe !

— He-he, aşa oi fi crezînd tu !... Pe ce te bazezi ?

— Mi-o spune intuiţia mea, de om trăit numai printre scriitori !

— Intuiţia ? Vax Albina Cavaler Pasta !

— Adică, ce vrei să spui ?

— Că nu există intuiţie în materie de psihologie a scriitorilor. Aici nu ajută nici un fel de alifii şi unsori. Cînd făceam armata, aveam un majur care ne-nnebunise tot punîndu-ne să ne

lustruim nasturii de la veston. Urla la noi ca un apucat : „Freacă-ţi nasturii, răcane, cu vax albina, pînă s-or face ca oglinda !“ Se referea la o substanţă, celebră pe vremea aceea, care chiar aşa se şi numea : „Vax Albina Cavaler Pasta“. Ar fi bine dacă ar mai exista şi acum. Pentru nasturi. Că asperităţile caracterului rămîn cum au fost, iar scriitorii aşa sînt făcuţi, să nu se înţeleagă între ei. Decît rar, foarte rar. Păcat, dar asta-i situaţia — şi nu fac rău nimănui...

— Fie şi-aşa cum zici ! Dar singur ai spus că respectivul cu care te-ai luat la gîlceavă e-un scriitor bun. Cine-i ?

— Te faci că nu ştii ?... Sau te-a pus chiar el să mă tragi de limbă !

— Habar n-am de nimic... Şi-apoi, mă cunoşti de-o grămadă de vreme. Ştii prea bine că nu mă mai ocup de literatură. De pe timpurile cînd îmi intrase în cap că-s poet !...

— Ce vorbeşti, monşer ! Şi-acum crezi că ţi-au ieşit gărgăunii din minte ? Odată intraţi, nu mai scapi de ei ! Nici dacă-i tratezi cu Verde de Paris. Poate doar să-l bei, şi-atunci da, mai ai şanse să-ţi rezolvi problema... Dar nu se găseşte, spre norocul tău...

PRINTRE „TOVARĂŞII CREATORI“

Nu se mai găsea ! Ce-i drept, nici n-am depus eforturi speciale să-l caut. Ba dimpotrivă, prin 1968, poate '69, mă atacase iarăşi filoxera scrisului. Şi-n loc s-o combat cu teribilul insecticid, mă instalasem la o casă de creaţie, prin intermediul bunului om din Seciuan, scriitorul Mircea Micu, cel care se ocupa pe atunci cu plasarea „creatorilor“ la casele obştei.

Era pe la mijlocul lui august. Părăsisem totul. Şi grădina de la Tîncăbeşti, şi nevasta (bineînţeles temporar). Ca să-mi termin primul volum din serialul „Jocurile detectivului Conan Doi“. Îmi încărcasem în „Bombiţă“ („Fiat“-ul meu 600) maşina de scris, două topuri de hîrtie, cutia cu medicamente pentru slăbit, o damigeană cu vin, precum şi două geamantane cu speranţe şi iluzii.

Casa de creaţie mi s-a părut (doar la început) un adevărat loc de vis. Excelent pentru scrierea romanului. Dar, impresionat de „creatorii“ ce foiau prin preajma mea, chiar din prima zi am uitat totul. Şi de regimul de slăbire, şi de programul ştiinţific de lucru pe care mi-l impusesem. În loc să-mi văd de scris, urmăream extaziat nemaipomenita forfotă a scriitorilor. Doamne, cîţi erau şi ce mari mi se păreau ! Nu ştiu cum de se brodise, dar se-adunaseră deodată, în acel august torid, numai somităţi ale literaturii contemporane.

Dacă-mi mai amintesc bine, se aflau acolo Fănuş Neagu, Mircea Micu, Cella Serghi, Marin Preda, Nichifor Crainic, Octavian Stoica, Teodor Mazilu, Ştefana Velisar-Teodoreanu, Alecu Ivan Ghilia, Nicolae Breban, Nicolae Velea, Constantin Chiriţă şi mulţi alţii, mai tinerei şi mai vîrstnici, puşi pe lucru sau mai puţin. O lume incredibilă. Nicăieri altundeva n-aş fi avut ocazia să văd atîta eternitate pe metru pătrat !

Om organizat, cu program de lucru bine calculat, mă trezeam de la prima oră. Şi, în loc să mă aşez lîngă fidela mea „Erika“, prietenă de-o viaţă, ce niciodată nu mă trădase, indiferent de prostiile pe care i le bălmăjeam la ureche (recte claviatură), porneam să gonesc ca un căpiat pe aleile parcului. Într-un „jogging“ disperat. Tot nădăjduind să mai dau jos din kilogramele dobîndite la masa (interzisă de medici) din seara precedentă.

Interesantă descoperire şi „jogging“-ul ăsta !... Marin Preda nu-l aprecia deloc. Pe undeva, cred c-avea şi dreptate. Fiindcă, năduşit bine după atîta alergătură, cînd la trap, cînd la galop, făceam un duş sumar şi mă repezeam ca turbatul la restaurantul casei de creaţie, de la parter. Să-mi iau breakfastul. Altminteri, aş fi leşinat pe loc. De foame !

Mă întîmpina, zîmbind parşiv, tanti Aneta, femeia de la bufet :

— Ce serveşte astăzi tovarăşul creator ?... Un ceai de tei, sau un iaurt ?...

— Ia ascultă, tanti Aneto, chiar atît de ofticos să arăt, încît să-mi propui, mie, ceai de furaje ?... Ce mănîncă, dimineaţa, Fănuş Neagu, Mircea Micu sau Marin Preda ?

— Nu mănîncă deloc ! — îmi răspundea placid şi enigmatic gioconda din dosul tejghelei.

— Dumnezeule, că n-or fi şi ei la regim dietetic ! — exclamam intrigat şi dezamăgit.

— Nu, dimineţile dorm... Au lucrat toată noaptea. Numai dumneata te scoli odată cu cocoşii şi ne faci nouă greutăţi !...

— Aşa ? Ei bine, dacă tot îi vorba de greutăţi, ia arde-mi tălică patru ochiuri la capac, cu telemea şi costiţă prăjită, şi fierbe-mi şi-o cană de ceai, de-o juma' de litru, cu nişte untişor şi şunculiţă pe lîngă ea ! E bine ?...

— Sigur că nu ! Iar ai să te plîngi că te-ngraşi din pricina noastră, şi parcă te văz cum porneşti s-alergi pe cărări...

— Perfect ! Atunci fă-mi numai trei ochiuri... Plus, bineînţeles, celelalte mizilicuri... Pe-urmă, văd eu cum mă descurc !

În timp ce-mi legumeam breakfastul, răsfoiam presa centrală, revistele literare, din capitală şi provincie. Şi se făcea de zece.

Ora la care îşi organiza apariţia Fănuş Neagu. Pe care-l admiram de la distanţă, după ce-mi dădea un „bună dimineaţa" lipsit de entuziasm, cum se aşeza la masa de lîngă fereastră, din colţ, cu-o hîrtie în faţă şi-un creionaş bont şi, încruntat, absent total faţă de mediul ambiant, pornea să chinuie pagina cu plaivazul. Îşi scria săptămînala sa rubrică sportivă. Operă de bijutier al cuvîntului. La cărţile importante lucra în cameră, ferit de priviri.

Sufeream crîncen, alături de el, văzîndu-l cum îşi freca fruntea şi tîmpla stîngă, cum îşi strîngea ochii, de parcă ar fi vrut să şi-i vîre în adîncul creierilor, pentru ca apoi, îmblînzit, să scrie cîteva cuvinte. Şi-o ţinea tot aşa, pînă aproape de vremea prînzişorului (11 şi jumătate).

Cam tot atunci se iveau în sala de mese Mircea Micu, Teodor Mazilu, doamna Ştefana Velisar-Teodoreanu. Micu se pripăşea pe lîngă Fănuş Neagu, în vreme ce Mazilu îşi avea masa sa, binecunoscută. Nimeni nu-ndrăznea să se aciuiască acolo, mai ales că exista şi-un semn că era rezervată : sticla de cabernet. Din care dramaturgul sorbea arar cîte-o înghiţitură, şi care zăbovea pe masă pînă seara tîrziu.

Marin Preda cobora de la etaj pe la douăsprezece şi ceva. Cu ochii cîrpiţi de somn, după o noapte petrecută la masa de scris, îi cerea Anetei farfuria sa cu cele două felii de pîine prăjită. Ne privea curios, dînd un „bună ziua" general, adresat mai mult mobilierului din sufragerie, iar cînd trecea pe lîngă mine, în drum spre cameră, îmi spunea, adăstînd cîteva clipe, pentru a-mi examina teancul de farfurii din faţă :

— Hai cu mine, să mă pui la curent cu ce mai e nou prin lumea asta !

Nu-mi era deloc clar la ce lume se referea. La lumea ca lume, sau la cea literară. Pe-atunci, încă nu fusese numit director la „Cartea Românească".

Ce să-i fi spus eu despre lumea literară ? Nu cunoşteam decît vagamente culisele acesteia. Deşi, fie vorba între noi, tare mi-ar fi plăcut să intru şi eu în această mirifică bătătură a miracolelor scriitoriceşti. Dar, la vremea aceea, eram, ca şi acum, un permanent (bătrîn) debutant.

Şi, mai mult de-atîta, de ce să n-o spun deschis, cu imaginaţia mea, pervertită de lectura atîtor mii de romane poliţiste şi de spionaj, aş fi fost capabil să inventez cine ştie ce conspiraţii literare (inexistente), rocambolești şi catastrofale. Că la asta mă ducea mintea, de ce să m-ascund după deget.

Monşerul aştepta cu farfuria în mînă. Iar pîinea prăjită aromea ademenitor.

— Mărine, lasă-mă să-mi isprăvesc breakfastul, şi vin numaidecît !

— Ajungă-ţi cît ai mîncat ! Hai, nu mă lăsa să te-aştept cu tava în mînă...

Şi plecam după el, mestecînd din mers ultima îmbucătură de şuncă. Presată şi grăsuţă corespunzător. Dar şi dietetică. Presupun.

Cînd ajungeam înaintea uşii cu numărul 6, Preda îşi scotea din buzunarul halatului (îmbrăcat peste pijama) cheia de la cameră, descuia atent, ca şi cum ar fi vrut să verifice dacă nu i se forţase între timp broasca, şi mă poftea :

— Trage bine uşa după tine şi dă drumu' şi la yală !...

— Dar de ce ? Nu sîntem noi înăuntru ? — îl întrebam nedumerit.

— Păi tocmai de-aia, monşer ! Nu vreau să-mi vină cine ştie cine pe cap, şi să-mi steie bucăţica în gît... Mi s-a făcut foame. Şi trebuie şi eu să mănînc ceva !

Apoi dispărea în baie.

Rămas singur, purcedeam să examinez odaia, pentru a nu ştiu cîta oară, totdeauna vrăjit de ciudata atmosferă a refugiului în care scria romancierul.

Era o cameră suficient de încăpătoare, cu două paturi. Chiar lîngă prichiciul ferestrei din dreapta — o masă. Pe care se aflau

tot soiul de mape, hîrtii şi stilouri, ceasul de aur al scriitorului, precum şi cîteva cutiuţe cu medicamente. Mai exista, lipită de peretele opus ferestrelor, o bibliotecă redusă, cu cîteva rafturi ticsite de cărţi. Iar rezemată de-un teanc de volume, fotografia tatălui lui Marin Preda. Un ţăran în vîrstă, cu ochi scormonitori şi extrem de vii, cu obraji osoşi, avînd pometii bine reliefaţi. Poza era fantastică, executată pesemne de un mare artist al portretului fotografic.

La dreapta mesei de lucru, de fapt cam în spatele acesteia, tras lîngă zid, un dulap pentru haine, avînd pe acoperiş un morman, grijuliu rînduit, de cartuşe de ţigări.

Patul de lîngă fereastră era cu aşternuturile desfăcute, lăsat aşa de cînd se trezise prozatorul. Iar pe patul pereche, peste cuvertura uşor boţită şi, probabil, niciodată utilizată, un munte de cărţi şi reviste. Zeci de „Paris-Match"-uri, nenumărate volume în franceză şi română ; acestea din urmă, posibil, cărţi dăruite de colegi, cu dedicaţii, iar celelalte, cumpărate de Preda din străinătate. Multe din ele cu semne între file, altele deschise la o anumită pagină.

Reîntors din baie, în pantaloni şi cămaşă, mă privea suspicios, ca şi cum s-ar fi temut să nu-i fi umblat prin cărţi şi reviste. Niciodată n-a fost de acord să-mi împrumute, pentru lectură, vreo publicaţie sau volum din cele îngrămădite pe pat.

După aceea, mergînd la fereastră, scotea dintre geamuri, unde fuseseră păstrate la aer, un borcan cu nişte materie negricioasă şi-un pachetel de unt.

— Nu vrei să-ţi dau şi ţie ?

— Ce-i aia ? — îl întrebam intrigat, privind la borcănel.

Morometele întindea puţin unt pe pîinea prăjită luată de la Aneta, şi aşternea deasupra o linguriţă din substanţa aceea bituminoasă. Mușca zdravăn din tartină, o dată, de două, pînă termina felia. Din cealaltă, îmi rupea şi mie o bucăţică, mi-o ungea cu-o ţîră de unt, şi mă poftea să-mi iau singur din nămolul acela gelatinos.

Operaţia am efectuat-o „la liber", punîndu-mi un gogoloi. Golisem borcănelul. Cînd am gustat, mi-am dat seama că era vorba de icre, şi încă din cele negre, sau caviar pre limba lui Brillat-Savarin, celebrul gastronom al franţujilor.

— Ei, ce zici ? Mă, ăstea-s icre de morun din Caspica !...

— Mărine, drept să-ţi spun, mai bine-mi dădeai un „Kent". Cel puţin cînd îl tragi în piept, n-are duhoarea asta de mîl, a icrelor negre pe care ţi-ai zvîrlit bănuţii...

— Vezi-ţi de treabă, monşer, că n-am dat un franc ! Le-am primit în dar, la Moscova, cînd am fost în primăvară, cu delegaţia noastră, de la Uniunea Scriitorilor !... Ştii tu ce-nseamnă pentru organism caviarul ? Energie, longevitate asigurată, virilitate şi tonus vital... Am citit în „Le Monde" o reclamă nemaipomenită. Mint şi ăia, ce vrei ? Dar scriau că prinţul Trubetskoy mînca în fiecare dimineaţă o sută de grame de caviar, şi-a trăit nouăzeci şi trei de ani, călărind în fiecare zi.

— Pe cal ?

— Pe orice...

— Aiurea ! Am citit şi eu că sovieticii au ajuns să fabrice icre negre din petrol, şi tot din cel de Caspica... E bine ?

— Să ştii că-i ceva în chestia asta cu petrolul !... De cînd tot mănînc din caviarul ăsta, şi n-am simţit nimic deosebit. Şi parcă miroase niţel a gaz !

Dezamăgit, şi-a turnat un păhărel de „Johnnie Walker".

— Cînd lucrez, nu beau niciodată... Doar să-mi alung gustul ăsta de motorină... Deşi, de la engleji, te poţi aştepta la orice. Dacă fac şi ei vizichiul tot din benzină ?

Îi cunoşteam mai de mult meteahna : se lăsa extrem de lesne influenţat. Invenţia mea cu icrele făcute din petrol avusese succes.

— Mă, Vlade, nu uita să-mi aduci şi mie nişte gălbioară de-aia de-a ta, de la Tîncăbeşti ! Sper că n-aţi descoperit petrol şi pe-acolo... Cel puţin deocamdată...

În zilele următoare, oarecum lămurit în privinţa excelentelor condiţii de viaţă de la casa de creaţie, am purces şi eu să lucrez. În forcing.

Adică, de-ndată ce-mi ingurgitam obişnuitul meu breakfast, mă aşezam în faţa „Erikăi" şi porneam s-o maltratez infernal. Băteam la ea ca la fasui. De se cutremurau pereţii şi intrau în trepidaţie paharele de pe masă.

Abia după un timp mi-am dat seama că-mi incomodam groaznic colegii de breaslă, învecinaţi cu sălaşul meu. Aceştia scriau de mînă, stăruind concentraţi asupra paginii. Iar mitraliera mea, ale cărei rafale tulburau linistea celor de pe acelaşi palier cu subsemnatul, dacă nu şi-a celor de la etajele superioare, probabil că provenise spaima tuturor.

Numai aşa îmi explic de ce, după vreo două ceasuri de lucru intensiv, mă pomeneam că-mi bate cineva la uşă. Bineînţeles, n-auzeam de la primele ciocănituri. Şi-atunci vizitatorul îşi înteţea apelurile disperate.

Uneori, cel pe care-l descopeream în prag, cînd deschideam uşa, era bunul meu prieten Alecu Ivan Ghilia. Făptură sensibilă şi delicată, nu-mi spunea pe şleau că-l deranjez, ci se arăta interesat să-i citesc ceva din paginile pe care le terminasem. Îl invitam la o cafeluţă, îi cedam scaunul meu, mă aşezam pe pat şi începeam cu primele capitole ale romanului „De-a v-aţi ascunselea". Rîdea în hohote.

— Bravo ! Excelentă secvenţa cu pescarii amatori !... Aşa mi s-a întîmplat şi mie, la un pescuit, cu Pancu-Iaşi...

Cred şi eu. Eram sincer convins că-i plăcuse păţania narată. Cu atît mai mult cu cît despre el era vorba în capitolul respectiv. Cînd mă tîrîse, cu „Bombiţă" cu tot, pe Valea Argovei, la o baltă cu... peşte. La un preşedinte de céapé prieten. Împreună cu bietul Octav Pancu-Iaşi. Preşedintele fusese de negăsit, fiind plecat cu ploconul la „Peco", după motorină. Iar balta nu mai avea de multă vreme peşte, pe cînd faimoasa ciorbă de clapon, pe care i-o făgăduise dispărutul, existase numai în imaginaţia febrilă a prozatorului.

După două ceasuri de lectură, Alecuţu se retrăgea.

Alteori, eram solicitat de Octavian Stoica. Prozator talentat, mare gastronom, mă scotea din priză ca să-i furnizez ceva reţete culinare munteneşti, de la mine din Argeş. Şi ne prindea prînzul la poveşti. Cînd, înfometaţi şi excitaţi gastric la extrema limită, coboram la restaurantul casei de creaţie. Şi, uite-aşa, scăpau băieţii de mitraliera mea. Măcar în prima jumătate a zilei.

Că, după-amiaza, porneam din nou să bat la maşină. Şi mai îndîrjit. De nu mai izbutea nimeni să-nchidă un ochi. Pe la patru sau cinci, iarăşi mi se bătea la uşă. De astă dată — Fănuş (Neagu). Bucuros de cinstea pe care mi-o făcea, îl vîram în odaie şi-l invitam la o cafeluţă.

Marele prozator strîmba din nas, spunîndu-mi că nu-i prieşte cofeina.

— Mă grasule, dar altceva n-ai de băut ?...

— Cum să nu, coane Fănuş ! Posed nişte muscat hamburg de Tîncăbeşti, ceva de groaza lumii...

După ce gusta un păhărel, două :

— Chiar că-i de groază ! Şi nici n-am organ pentru vinuri dintr-astea, dulcegi...

În orice caz, după ce se sacrifica în numele prieteniei şi lichida conţinutul sticlei, timp în care stăteam la poveşti, dînsul iscodindu-mă în privinţa mîncărurilor mele preferate, iar eu trăgîndu-l de limbă despre tainele meseriei pe care-o profesa cu brio, Fănuş Neagu mă părăsea satisfăcut. Şi fiindcă mă obligase să-mi reduc, măcar temporar, urgia rafalelor, şi datorită faptului că mă izbăvise de vinul ce nu-i plăcuse. Bineînţeles, avînd grijă să-mi precizeze :

— Ascultă la mine, borţică, ăsta nu-i vin de bărbaţi ! Şi mă pricep la de-alde astea... Mă şi mir cum de l-am putut bea !

LEGENDE... APOCRIFE

Avea ce-avea Fănuş Neagu cu vinul meu. Muntele ăsta de om, dar şi de omenie, care m-a şi ajutat, odată, la mare nevoie, cînd mă-mbolnăvisem grav, nu se-mpăca defel cu produsele mele vinicole. Ce să fac ? Asta am, asta fumez !

După vreo cîţiva ani, tot la casa de creaţie, surprinzîndu-mă debarcînd din „Bombiţă“ cu-o sarsana încărcată cu sticle, m-a şi luat la trei păzeşte :

— Ce-ai acolo, bufleo ?... Iar umbli cu vinuri aranjate ?

— Sirop de căpşuni ! E valabil ? — i-am răspuns în glumă, rămînînd totuşi pe gînduri ; nu înţelegeam chestia cu „vinuri aranjate“.

De fapt, la cererea monşerului, adusesem nişte „gălbioară“, un amestec, sau cupaj, cum îi zic specialiştii podgoreni de la „Vinalcool“-ul din Obor, de aligoté, riesling şi muscat Ottonel.

La cîtva timp după aceea, m-am trezit abordat de-un poet foarte cunoscut, (nu-i dau numele), care s-a apucat să-mi laude demesurat vinul :

— Nea Vlăduţ, a fost formidabil ! De milioane, nu altceva !...

— Păi, maestre dragă, de unde-l ştii tălică ?... Ai fost cumva pe la Tîncăbeşti, în lipsa mea de-acasă, şi ţi-a oferit bulgăroaica de nevastă-mea să guşti din el ?

— Aş ! L-am fentat pe monşerul, şi i-am golit toată cămara, ca să mă exprim metaforic, deşi era vorba doar de vreo cîteva amărîte de sticle... I-am cîntat, împreună cu ceilalţi invitaţi, care ne aflam la dînsul în odaie, că vinu-i „făcut", că-i „de-a doua", că are gust de doagă, c-a fost mitocosit cu metabisulfit. Mă rog, o sumedenie de braşoave, de se speriase de-a binelea...

— Aoleu ! — am exclamat eu brusc alertat. Şi nu s-a supărat cumva pe mine ?...

— Asta nu ştiu ! — mi-a răspuns poetul zîmbind mefistofelic. Ni l-a dăruit nouă, să-l bem pe răspunderea noastră.

Nedumerit de reacţia prozatorului, care nu-mi suflase o vorbă despre cele întîmplate, şi încă atîta amar de vreme, am surîs (galben). M-am despărţit de poet în cele mai bune relaţii. Mai ales, fiindcă-i plăcuse gălbioara mea.

Peste cîteva zile, mi-a relatat şi Octavian Stoica, zîmbăreţ nevoie mare, cum îl băuse pe Moromete. De vinul adus de mine. Şi el îi spusese că-i dăruisem din „vinul meu de musafiri". Că altceva beau la mine acasă, unde posed un butoi pe care stă scris „P.S.M."

— Monşer, să ştii că-i ceva cu chestia asta ! — exclamase romancierul. Cînd l-am vizitat, la Tîncăbeşti, alt gust avea gălbioara grasului...

— Normal ! — insistase Tăviţă Stoica. Te tratase din „P.S.M."-ul lui !...

— Ce-i cu „pesemeul" ăsta ? — l-am chestionat îngrozit pe prozatorul de la Bîrlad.

— O născocire de-a mea, ca să-l aiuresc pe monşerul ! I-am dezvăluit şi încifrarea...

— Dumnezeule ! Şi ce bazaconie i-ai mai spus ?

— Că „P.S.M." înseamnă „pentru sufleţelul meu" ! E bună, nu ?

— Bată-te cucu să te bată de trăsnit ! Cum să fie bună ?... Ce şi-o fi închipuit Preda despre mine ?...

— Meştere, zău că nu arăta supărat... Altminteri, nu ne-ar fi transmis nouă licoarea aceea divină, ci-ar fi zvîrlit-o la privată ! Ştii cum e Preda ! Ne credea şi nu ne prea credea.

Cu timpul, ani de zile după evenimentul cu pricina, am mai aflat şi de la alţii cum îl mistificaseră pe Moromete. Tot în privinţa vinului meu.

Prin 1976, mi-am luat inima-n dinţi şi l-am întrebat :

— Măi Mărine, ia să-mi spui drept, ţi se pare vinul ăsta „făcut", „de-a doua", „cu gust de doagă împuţită" ?... Fiindcă mi s-a povestit totul, să ştii. Cum, cu cîţiva ani în urmă, nu mai ştiu cîţi, ai împrăştiat printre prietenii de la casa de creaţie gălbioara pe care ţi-o adusesem atunci. Este ?

— He-he ! Sigur că este. Numai că nu m-am lăsat dus... Ce, eram prost, să le dau lor vinişorul ăsta dumnezeiesc ? I-am ascultat, i-am lăsat să turuie vrute şi nevrute, ba am mai făcut şi unele aprecieri la adresa ta, nu prea plăcute, ce-i drept. Însă erau cu scop... Le-am organizat un întreg cinematograf, prefăcîndu-mă convins de aiurelile lor... Vorba aia a ta, „cinemascopul scuză mijloacele !" Şi le-am dat nefericiţilor cîteva sticle de vin pe care le aveam în baie. Nu era rău nici ăla, dar mi-l dăduse un alt prieten, de la Grădiştea, care nu se prea pricepe să-l potrivească la aromă şi buchet. Bătea în aceeaşi culoare ca şi al tău, însă mie mi s-a părut niţel cam acriu şi casat...

Bizară, şi întîmplarea asta, cu tentativa de „trombonire" a monşerului, şi cu răzbunarea lui ! Le-o fi dat Moromete alt vin ? L-or fi tras pe sfoară poetul şi Tăviţă Stoica ? Greu de ştiut. Curat mitologie... literară !

Tot aşa cum s-a creat şi-o altă mitologie, în legătură cu crasa inaptitudine a scriitorilor „vizavi" de tehnică. Total inexact ! Parcă n-avem scriitori cu studii politehnice la bază, bunăoară Ov. S. Crohmălniceanu, sau mari prozatori şi dramaturgi, absolveniţi ai Institutului Medico-Farmaceutic ? (V. Voiculescu, Aurel Baranga, Augustin Buzura, şi mulţi alţii.) Că şi ştiinţele medicale sînt tot tehnice. Mă rog, asta-i părerea mea, şi ştiu ce spun, ca vechi şi redutabil pacient al Institutului de Endrocrinologie şi-al Clinicii de boli de nutriţie. N-au încercat asupra mea toate tehnicile posibile de slăbire ? Şi ce tehnică ! Că n-au prea izbutit, decît în limita cîtorva sute de grame, asta-i altă poveste. Ori n-au insistat îndeajuns, ori n-am corespuns, fiind mai mult amator decît profesionist în materie de regim dietetic.

Însă în tehnică auto, aici chiar că-s neîntrecut. As, nu altceva ! Ceea ce Marin Preda nu era, deşi îl pasiona automobilismul. De-aia a fost nevoit să apeleze la luminile mele.

Eram, împreună, la Sinaia-Cumpătu. Eu, la una din vilele complexului de creaţie şi odihnă, el, la o vilă particulară, unde-şi închiriase, pentru întreaga vară, două sau trei camere, vrînd să şi scrie, şi, totodată, să-şi ţină şi nevasta la aer.

Pe vremea aceea, eram amîndoi posesori de „Fiat"-uri. Monşerul şofa un „1300" alb, iar eu un „600", cumpărat la mîna a doua.

Preda îşi cam rîdea de „Bombiţa" mea, luîndu-mă peste picior :

— Monşer, cum faci de intri, cu gabaritul tău, în gîgîlicea asta de maşină ?

— Ai să rîzi, Marine, însă-i mult mai mare pe dinăuntru decît pe din afară ! În schimb, consumă doar cinci litri la sută...

— Ce vorbeşti, monşer ! — chicotea Moromete. De ulei ?...

Pentru chestia asta, cu uleiul, l-a pedepsit într-o bună zi bunul Dumnezeu. Că şi el se ocupă, de la un timp, de tehnică. Ca să nu rămînă de căruţă cu ultimele cuceriri ale lumii pe care a creat-o.

Îl văd, odată, pe Marin Preda scormonind prin portbagaj, în timp ce capota motorului era dată peste cap. Bodogănea.

Inimă de mamă, imediat m-am apropiat de Moromete şi l-am iscodit, fără să-mi dezvălui profundele mele cunoştinţe auto :

— Ce păţişi, Mărine ? Are ceva ?...

— Are pe dracu' ! Cum să n-aibă ? Sigur că are, că dacă n-ar avea, n-aş fi dat pe ea banii de pe un roman, şi nici nu mi-ar face atîtea bucluri... Are roţi, are frîne, are şi roată de rezervă, are şi motor ! Ei, aici e-aici, ăsta nu merge ! Porneşte, tuşeşte de vreo cîteva ori, şi stă.

— Îmi dai voie să mă uit şi eu ?... Poate ţi-l pun la punct !

— Dar te pricepi ?...

— Cum să nu ! N-am şi eu tot „Fiat" ?...

— Şi se potriveşte cu-al meu ? Una-i „600", şi alta „1300" !

— Ai să rîzi, dar se potriveşte, la milimetru... Şi, în afară de asta, orice şurubelniţă este universală. Ai aşa ceva în trusa de scule ? Dacă da, dă-mi-o !

În doi timpi şi trei mişcări i-am demontat jiglerul de ralantiu, i-am tras o suflare, deoarece depistasem un gunoi şi, pentru mai multă siguranţă, l-am şi lărgit niţel la diuză, apelînd la un ac de curăţit bujiile.

Cînd am fost gata, motorul a pornit ca din puşcă. De-ai fi zis că-i reactor. Ce-i drept, cam scotea ceva fum şi gaze pe la

toba de eşapament. Dar şi avioanele cu reacţie, mai ales la decolare, emană nori de fum.

Monşerul a fost încîntat. La culme. Şi m-a poftit, în după-amiaza aceleiaşi zile, să-i fac o vizită.

Pe la şase, cînd m-am prezentat la vila monşerului, ceva nu era în regulă.

— Iar ai păţit ceva cu motorul ?

— N-aş prea zice, doar l-ai văzut că merge trăsnet... Altu-i necazul.

— Ce s-a-ntîmplat ?

— Monşer, oare-i posibil aşa ceva, să-mi consume peste o jumătate din rezervorul de benzină, numai pînă la Braşov, aller-retour ?...

— Este ! — l-am lămurit pe loc. Cu jiglerul reglat de mine, este... I-am lărgit diuza, ca pentru o maşină de curse, formula I, şi-i normal să mănînce jărăgai ca un Bucifal, adică benzină !

Morometele a dat din cap a înţelegere, dar şi a pagubă.

— O să m-aduci la sapă de lemn, cu formulele tale cursiere !... De unde atîţia bani pentru carburant, ulei şi alte chestii ? Trebuie să-i facem ceva, altminteri o dau dracului de maşină...

Abia am reuşit să-l liniştesc.

MENS SANA IN CORPORE SANO

Ceva mai tîrziu, l-am auzit întrebîndu-mă, pe nepusă masă :

— Apropo, tu cum stai cu sănătatea ?...

— Păi cum să stau, măi Mărinică ? Aş zice că bine, excelent, dacă nu chiar superb... Am diabet, însă unul ţeapăn, cu vechime, binecunoscut de terapeuţii mei, hipertensiune arterială, dintr-aia oscilantă şi niţel paroxistică, unele bătăi de inimă aberante, de tip extrasistolic, şi multe alte mărunţişuri... Mă rog, nu mă plîng ! Fac şi gimnastică de dimineaţă, şi niţel sport, fiindcă aşa mi-au spus medicii că se poate muri sănătos...

— Monşer, cred c-am încurcat-o ! Se pare c-aş avea şi eu un diabet... Ia spune-mi, că văd că le ştii şi le ai pe toate, de

parcă ai fi o enciclopedie medicală, cum e chestia asta cu diabetul ?... E-adevărat că slăbeşte organismul ?

— Pe mine mă slăbeşte rău. Şi, slab cum sînt, mi-e foame, şi încă din ce în ce mai crîncen... Dar, ca să fiu drept, s-ar putea să fie şi din pricina regimului alimentar extrem de sever... Nu mai am voie să mănînc o mulţime de lucruri dragi inimii mele ! Trebuie să mă abţin, asta e...

— Şi reuşeşti ?

— Nu !

— Nici eu nu sînt în stare să urmez prescripţiile doctorilor... Ia hai pînă la mine în cameră, să vezi ce medicamente mi-au dat ! Văd că te pricepi la bolile astea...

Cînd am examinat flacoanele, cutiile şi cutiuţele, cu tot soiul de tablete, pilule şi capsule operculate, pe care trebuia să le bage în el bietul Moromete, am rămas îngrozit :

— Şi chiar le iei ? Pe toate ?...

— Păi, ce să fac ? Trebuie... Mai ales că am unele necazuri şi cu vederea. M-a consultat o doctoriţă, doamna Elena Vaida, o mare oculistă, de la „Parhon", şi mi-a spus să fiu atent la fundul de ochi... N-aş vrea s-o păţesc şi eu ca Zaharia Stancu ! Suferă groaznic din pricina unei retinopatii, aşa-i zice bolii, şi-are şi el diabet... A fost chiar nevoit să se opereze !

Dacă-mi amintesc bine, avea în sertarul de la masa de lucru, unde le ţinea pitite de familie, vreo cincizeci de produse farmaceutice. Din toată lumea. Unele pentru diabet, altele pentru prevenirea accidentelor vasculare, celelalte cu-o destinaţie necunoscută mie.

Monşerul mă privea niţel speriat, ca şi cum ar fi vrut să surprindă pe chipul meu cine ştie ce reacţie. Bineînţeles, nefiind nici medic şi nici cretin, m-am abţinut de la orice mimică revelatorie. Am manifestat o anume indiferenţă tranchilizantă (credeam eu) :

— Ia ascultă, ziceai că încă nu-i sigură chestia cu diabetul... De ce vîri în tine drogurile ăstea ?

— De frică, monşer, de frică ! Indiferent de rezultatul analizelor, tot nu te poţi baza pe ele... Şi-atunci înghit pumni de tablete. Cu apă, cu sifon, cu whisky, cu ce se nimereşte !... Mi-e teamă că n-am să-mi pot duce la bun sfîrşit cărţile...

Adînc tulburat de mărturisirea prozatorului, nu i-am mai dezvăluit că şi eu îmi administrez, zilnic, şi-n proporţie de

masă, nenumărate medicamente. Bune la ceva, sau ne-bune, asta numai Dumnezeu o ştia !...

Mai să cad în misticism (pe vremea aceea). Ulterior, utilizînd oţetul de mere (după metoda preconizată de doctorul Jarvis), am trecut cu încredere şi abnegaţie la ateism.

EDITORIALE

Mai tîrziu, după vreun an, în vara următoare, eventual toamna, monşerul m-a invitat să văd noua locuinţă ce i se repartizase, o casă construită înainte de război, cu gaze la sobă, din cartierul Cotroceni.

Într-o dimineaţă de duminică, m-am urcat în „Bombiţă", împreună cu-o damigenuţă de gălbioară (că nu eram să mă duc cu mîna goală la casă nouă !), şi-am pornit în căutarea adresei pe care mi-o dăduse.

Deşi îmi notasem că stă pe undeva prin apropiere de Titi Chiriţă, am rătăcit mai mult de două ceasuri pînă să dau de strada cu pricina. Puteam s-o caut mult şi bine. Fiindcă, aşa cum transcrisesem eu, eronat, nu exista nicăieri. Şi, în disperare de cauză, mă rugasem de Constantin Chiriţă, marele „cireşar" (5 volume), care tocmai îşi revedea ediţia a III-a a celebrului său roman, să mă îndrume prin hăţişul stradelelor şi fundăturilor cu nume de doctori (umani, nădăjduiesc).

Cînd, în sfîrşit, am parcat înaintea vilei, Morometele se pregătea să plece la plimbare. De voie, de nevoie, l-am însoţit şi eu. Şi m-a purtat, cale de vreo cîţiva kilometri, prin jurul Academiei Militare. Mai mult tăcînd. Nu era deloc vorbăreţ în ziua aceea.

Abia la întoarcere, în casă m-am încumetat să-l întreb :

— Măi Mărine, ce te frămîntă ?

— Editura !

— Ai necazuri cu vreo carte ?

— Nea ! E vorba de „Cartea Românească"... S-a hotărît înfiinţarea ei ! N-am oameni, trebuie să-mi fac rost de redactori,

de contabili şi tehnoredactori, mai am nevoie şi de-un director tehnic, care să se priceapă într-ale tipografiei, la hîrtie şi alte chestii dintr-astea !

Imediat mi-au intrat în funcţiune toate releele. Şi i-am şi spus monşerului :

— Am un director tehnic de excepţie !... Editor bătrîn şi versat, cu imensă experienţă profesională...

— Ce vorbeşti, dom'le ! Unde-l ţii ? Acasă, în şifonier ?

— Exact ! Şi-acasă, dar şi-aici ! Căci, lăsînd modestia la o parte, eu sînt acela !...

Morometele m-a privit niţel cîş. Apoi, amintindu-şi probabil unele lucruri, şi-a săltat niţel ochelarii şi-a tuşit încurcat.

— Ia te uită, unde era directorul !... Cînd mi-a apărut „Întîlnirea din pămînturi", la fosta „Cartea Românească", parcă tu mi-ai pus-o în pagină. Erai şi la „Europolis", tot director...

— Hai, Mărine, că nu stai prost cu organul ţinerii de minte ! Mai tîrziu, am trecut la Editura de Stat, unde-am înfiinţat şi condus serviciul de tehnoredactare. Îţi dai seama ce meserie ştiu ? Apoi, am fost şef de serviciu la Direcţia generală a editurilor, iar mai apoi, cu Aszody, la Editura de stat pentru literatură şi artă, fosta „Espla"...

Interesat, monşerul a chemat-o pe nevastă-sa, să asiste la convorbirea noastră :

— Ia adu-ne nişte păhărele, dragă, să ascultăm cum ar trebui organizată lansarea „Cărţii Româneşti"... Unde-i damigenuţa aia cu gălbioară, monşer ?

Cred că amplul meu expozeu a durat insuportabil de mult. Cam pînă pe la patru după-amiaza. Timp în care s-a mai şi gustat cîte cevaşilea, s-a mai şi mîncat. În orice caz, de un lucru eram convins, cu certitudine, şi anume că le umflasem capul ambilor mei ascultători.

Dealtfel, de mult nu mi se mai oferise un asemenea prilej, să-mi susţin, şi încă „allegro con brio", originalele mele idei despre organizarea şi propăşirea unei edituri. Atît de originale şi trăsnite, încît, la un moment dat, Morometele m-a întrerupt :

— Ia stai niţel, monşer, pentru ce anume ai fost pensionat medical ?

— Adenom hipofizar !

— Adenomul ăsta e ceva la cap ?...

— Ferească Dumnezeu ! E-o chestie la hipofiză... O glandă endocrină, în suferinţă !

— Aha ! Slavă Domnului ! Zi-i mai departe...

Şi i-am zis. Că editura trebuia prevăzută c-un serviciu propriu de publicitate, pentru reclama cărţilor, că n-ar fi rău să tipărim şi-o revistă săptămînală, literar-editorială, ceva în genul lui „Publisher's Weekly", în care să anunţăm apariţiile, cu data precisă a punerii lor în vînzare, c-ar fi bine să creăm nişte cluburi „Prietenii Cărţii Româneşti", cu abonamente, pentru a li se tipări, din cărţile de mare succes, ediţii speciale, format de buzunar, în tiraje de masă şi la preţuri populare, c-ar fi minunat dacă editura şi-ar putea organiza emisiuni la radio şi TV, pentru susţinerea cărţilor ieşite de sub tiparniţele ei şi, apropo de tiparniţe, c-ar fi ideal ca editura să aibă o tipografie a ei, eventual un combinat poligrafic, care să imprime toate produsele editurii : reviste literare, reviste ilustrate, magazine de popularizare culturală, colecţii de romane de aventuri şi detective, ba chiar şi romane în fascicule... Idei vechi — şi minunate.

Şi Marin Preda şi soţia sa mă ascultau uimiţi. Păreau cuceriţi definitiv. La despărţire, pe seară, monşerul m-a întrebat în pragul uşii de la ieşire :

— Monşer, cam în cît timp s-ar putea realiza toate astea ?... Şi, mai ales, cum ?...

N-am stat mult pe gînduri. Că-mi umbla mintea. Şi l-am lămurit pe loc :

— Încetul cu încetul, în maximum 30—40 de ani !... Cum ? Tipărind mult, în tirajele cerute de masele de cititori, cărţi de tot felul, şi străine şi româneşti... Iar cele româneşti, şi-n traduceri pentru piaţa internaţională. Ce, ţi-ar sta rău s-apari, la aceeaşi editură, în patru sau cinci limbi de largă circulaţie mondială ?...

— Ete, na ! La asta nu m-am gîndit... Dar o să mai trăim noi atît ?

— Asta-i altă poveste ! Rămîne de văzut, că nimeni nu ne opreşte...

Peste cîteva luni, „Cartea Românească" îşi începea activitatea. Marin Preda — director, Ivasiuc — redactor-şef, iar director tehnic — bineînţeles... nu eu, ci Gheorghe Iacob, un bun prieten de-al meu, care-mi fusese elev la şcoala de tehnoredactori. Un excelent tehnician.

Iar monşerul mi-a explicat, cînd ne-am întîlnit, o dată, la „Casa scriitorilor" :

— Vladule, erai prea mare pentru editura noastră... Şi, pe deasupra, şi pensionar medical. Legea nu-ngăduie să angajăm pensionari... Asta-i viaţa ! Nu-ţi face inimă rea. Mai bine ţine-te de scris. Am auzit că „Dacia" ţi-a publicat un roman, acum doi ani, şi că „Albatros"-ul îţi tipăreşte şi el o carte. Aşa-i ?...

— Să vedem ! Aici lucrurile-s ca la diabet, pînă nu-ţi ies analizele, nu se ştie nimic precis... Iar redactorii sînt pretenţioşi.

— Îşi apără editura. În orice caz, dacă-ţi fac nişte analize bune şi te tipăresc, ne-aduci şi nouă un manuscris de-al tău. Cine ştie, poate te editäm şi noi.

„EXTRAVAGANTUL CONAN DOI"

Nu i-am dus nici un manuscris. Şi rău am făcut. Dar „Cartea Românească" nu poseda o colecţie de romane de aventuri, în care să-mi public şi eu prozele mele umoristice de moravuri, în tiraje corespunzătoare.

Totuşi, fiindcă a existat şi-un totuşi, peste mulţi ani de la cele povestite mai sus, instigat de Chiril Tricolici, prieten adevărat, de suflet, care-i spusese cîte ceva lui Moromete despre cărţile mele, prin 1977 i-am propus lui Marin Preda reeditarea celor patru volume din serialul „Jocurile detectivului Conan Doi", care, de ce să fiu modest inutil, se bucuraseră de-un anume succes (de public şi critică).

— Monşer, — mi-a spus Morometele, scrie-mi o propunere de contract. Cred că ne interesează. Dar numai cu o condiţie. Indiferent de numărul de exemplare pe care ţi-l vom tipări, nu plätim decît două tiraje... Ţi-o spun de pe acum, ca să n-avem vorbe mai tîrziu. Editura are nevoie de bani, trebuie să fim rentabili. Mai uită-te şi tu peste text, vezi ce prostii ţi-au scăpat, şi-apoi du-i lui Cornel Popescu manuscrisul...

Trecuseră aproape patru decenii, o viaţă de om, de cînd ne cunoşteam. Şi-n tot acest timp, nu-i cerusem nimic romancierului. Dacă ne mai vedeam şi-mbucam ceva împreună şi mai şi sorbeam un păhărel de gălbioară, o făceam ca să ne-amintim de tinereţele noastre. De vremea cînd eram amîndoi corectori. El, la „Timpul", iar eu, la „Curentul literar-magazin". De amărîtele de reviste în care publicam, nişte gazete literare cvasifantomatice, mai totdeauna falimentare. Şi care, dacă ne plăteau colaborările, asta se datora unor directori sentimentali, atinşi şi ei de maladia scrisului.

Cînd l-am auzit că-i dispus să mă publice, şi într-o reeditare, am făcut pe dracu-n patru şi m-am dus la el cu-o sticlă de „Johnnie Walker". Gălbioara nu i-ar mai fi surîs, deoarece de la un timp încoace se profilase pe „sînge de taur", vin negru şi vîrtos.

L-a primit pe „Johnnie", zîmbindu-i ştrengăreşte. Apoi, a dosit flaconul în dulap. După care mi-a spus, indicîndu-mi acoperişul şifonierului :

— Ia-ţi şi tu un „Kent", ca să nu rămîi în pagubă !

— Lasă, Mărine ! Să-ţi desfac tocmai eu ditamai cartuşul ?

— Mai du-te-n pisici, grasule, că mă superi ! Dacă nu-ţi răsfoiam unul din volume, cu blegul ăla de Conan Doi, şi n-aş fi văzut că-i şi ceva literatură pe-acolo, nu te-aş fi tipărit chiar de te-ai fi dat două ceasuri cu fundul de pămînt... Şi nici vizichiul nu ţi l-aş fi primit. Ia-ţi cartuşul şi umblă !...

Am umblat. Ca beat. Fără să fi gustat lacrimă de băutură. Pe mai toate aleile din preajma casei de creaţie. Că nici „Bombiţa" nu mi-o mai găsisem, de-atîta fericire. Ce, era puţin lucru să-ţi spună Marin Preda că eşti, întrucîtva, valabil, ca prozator ?

Ajuns acasă, i-am comunicat nevesti-mii bomba. Şi-am şi mobilizat-o la lucru pe bulgăroaică. O săptămînă întreagă am desfăcut amîndoi cele patru volume ale serialului „Jocurile detectivului Conan Doi" (apărute la „Dacia" şi la „Albatros"). Pagină cu pagină. Apoi le-am lipit pe coli de hîrtie STAS, ca să alcătuim manuscrisul pentru editură. După ce-am consumat zece tuburi de „Pelikanol", am apelat şi la pap. Din făină. De-ajunseseră furnicile să circule, pe patru benzi, de-a lungul şi de-a latul filelor, ca pe autostradă. Noroc c-am avut în casă nişte „Ecatox-50", şi-am impregnat manuscrisul cu teribilul insecticid

pe care-l utilizam la stropirile livezii. După care l-am vînturat în aer liber. Îmi amintisem că era posibil să-mi moară otrăvit lectorul romanului. Şi mai dădeam şi de belea.

Marin Preda, pe care-l vizitam din cînd în cînd, mă tot chestiona :

— Ei, monşer, cum merge romanul ?... Lucrezi, lucrezi ?...

— Pe frînte, Mărine, pe frînte... Deocamdată am încheiat faza manufacturieră, însă de mîine m-apuc de revizuiri !

— Dă-i bătaie, grasule, fiindcă s-ar putea ca reeditarea ta să fie ultimul tren spre Gun-Hill !... Dacă nu-l prinzi, rămîi de căruţă...

Şi m-am pus pe treabă. Recitind integral cele patru volume, corectînd şi completînd, îngrozit de cîte erori (de tipar şi redactare) îmi scăpaseră. Cu-acest prilej, am regăsit şi vreo şapte capitole ce-mi fuseseră eliminate din ediţia „princeps". De fapt, cele mai bune.

M-am dus cu ele la Moromete şi l-am consultat :

— Pot să le bag la locul lor, acolo unde trebuiau să fie de la bun început ?

— Dar de ce ţi-au fost scoase ? — s-a interesat monşerul.

— Au zis că din lipsă de spaţiu !

Moromete şi-a aruncat o privire asupra paginilor aduse de mine. Şi-a dat peste secvenţa în care tanti Raliţa îl instruieşte pe eroul meu, detectivul Conan Doi, în materie de jiu-jitsu. Preda a început să ridă.

— Bine-ai făcut că le-ai păstrat ! Acum o s-avem o ediţie revăzută şi adăugită... Totdeauna mi-au plăcut filmele cu Stan şi Bran. Iar Conan Doi al tău seamănă cu dolofanul de Bran, nu numai cu tine !

Asemuirea mea cu celebrul rotofei nu m-a prea amuzat în exces. Dar mi-a dat ideea titlului general al celor patru romane : „Extravagantul Conan Doi". Pornind tot de la un film, dar cu Gary Cooper, şi care se chema „Extravagantul Mister Deeds". Personajul meu fiind un antierou, un găulea ghinionist, fantast şi buclucaş, chestia cu „extravagantul" mi-a plăcut la culme. Se lipea de minune eminentului detectiv amator din cartea mea.

În mai 1978 mi-a apărut romanul. Priveam la el şi nu-mi venea a crede ochilor. Două volume, babane şi borţoşele, cu-o copertă extrem de atrăgătoare. Parcă nici nu era „opera" mea !

Au intervenit apoi şi criticii literari. Care, inimi de mamă, au scris frumos despre ea. Deie-le Domnul sănătate ! Că şi ei sînt oameni. De treabă.

Şi, fiindcă tot a venit vorba de oameni, mai ales că auzisem despre asemenea celebrări „festive", am considerat c-ar fi cazul să ofer şi eu o masă de gală, cu prilejul apariţiei cărţii. Dar ce gală !... De pomină.

PSEUDORECVIEM PENTRU OMUL DIN PĂMÎNTURI

De cîte ori m-am reîntîlnit cu monşerul, m-a poftit la nişte dejunuri. O dată la „Athenéee Palace" şi în alte dăţi la „Continental" sau la „Berlin".

— Monşer, bei un vizichi ?...

— Nu-mi place deloc explozivul ăsta, măi Mărine !

— Dar ce-ai prefera să bei ?

— Ştii ce ?... Pentru că tot mi-s la regim de slăbire, aş rîmni la un muşchi de porc la grătar, vînătoresc, tăvălit în mălai şi împănat cu usturoi şi costiţă afumată... Carnea, se spune, nu-ngraşă !

— Pe ce te bazezi ? — mă-ntreba Preda, apelînd la vorba unui personaj de-al său, „al lu' Parizianu".

— Uite ce-i, Mărine, m-ai invitat la masă, sau la policlinica de boli de nutriţie ?...

— Te făcuşi al dracului, Vladule, nu mai ţii seama de doctori ! Ai să vezi tu ce-ai să păţeşti...

Fiindcă ştiam că-n zilele următoare trebuia să mă internez la „Parhon", l-am liniştit pe loc şi urgent :

— Cunosc prea bine ce mă aşteaptă ! Analize, probe de glicemie, metabolism bazal, radiografierea hipofizei... Nu-i bai ! Mai ales că glicemia forţată se efectuează după „administrarea" unui muşchi de vacă, la grătar şi-n sînge, de cel puţin 600 grame...

Interesat de aventurile mele de la Institutul de endocrinologie, Morometele mă punea să-i povestesc, la amănunt, tot ce se-ntîmpla pe-acolo. Nu-şi lua note, bineînţeles, însă avea o

memorie fantastică. De parcă ar fi avut în cap un magnetofon, cu benzi cu patru piste de înregistrare.

Mi-am dat seama de-acest dar al monşerului, peste cîteva timp, citindu-i „Cel mai iubit dintre pămînteni". Unde am recunoscut, în secvenţa cu echipa de deratizare, relatarea unui cunoscut de-al romancierului. Reţinuse totul, dar mai pusese şi de la el. Că avea de unde, fiind în posesia unei puteri de plăsmuire cu totul neobişnuite.

Mă gîndesc azi, cînd au trecut atîţia ani, la întîlnirile mele cu Marin Preda. Şi, fără să fac mare filozofie — nefiind prea priceput în chestii dintr-astea — sînt nevoit să observ că ele ţineau de-o a treia vorbire a marelui scriitor. A treia vorbire ? Exact aşa ! Iar explicaţia nu-i din cale-afară de complicată.

Se spune că scriitorii au mai multe chipuri. Într-un fel arată creatorul — fără ghilimele — în camera lui de lucru, fericit sau nefericit cu manuscrisul pe care se străduie să-l ducă la capăt, inspirat ori în aşteptarea inspiraţiei, citindu-şi propriile rînduri, şi altfel arată aceeaşi persoană cînd, într-un moment de destindere, se aşază la un pahar de vorbă. Aşa se spune că stau lucrurile, şi chiar aşa stau. Cu un singur amendament, dacă-mi pot îngădui să amintesc de el : există distanţe mici şi distanţe mari între scriitorul-scriitor şi — să-i zicem aşa — scriitorul-în-vacanţă. La unii (cum aş fi eu, bunăoară, şi nu c-aş vrea să fac pe mititelul — ceea ce mi-ar conveni, ponderal vorbind), distanţa nu-i uriaşă. La el însă, era ! Cînd mă-ntind la palavre, beau, mănînc (mai ales), atunci sînt Vladone, Grasu', eventual Muş. Cînd scriu, se schimbă situaţia — sînt Vlad. Distanţa există, repet, şi nu-i de lepădat. Dar la Marin Preda diferenţa între omul-în-vacanţă (şi nu-i prea reuşea rolul acesta, fiind un ins fundamental serios, cu o gîndire lucidă, ironică şi autoironică) şi scriitorul-scriitor era enormă. Cu subsemnatul se-ntîlnea Mărinică, monşerul, Morometele — şi cred că mă simpatiza şi-i eram, puţintel, drag — iar nu Marin Preda. Folosea deci o a treia vorbire, cum spuneam. Dar de ce a treia ?

Păi, iată de ce ! Pe lîngă omul care scrisese cît fusese noaptea de lungă şi stătea de vorbă cu mine ca să se odihnească în mod plăcut (chiar nespus de plăcut, fiindcă-s un interlocutor cumsecade, fără nazuri, şi care îl admira de zeci de ani), mai exista şi-un alt Marin Preda. Cu care se putea sta de vorbă şi altfel. Serios. Cumpănit. Avînd tu, convorbitorul, înaintea ta

nu numai o veche înţelepciune ţărănească, ci şi inteligenţa fină a unui om cultivat, în stare să lase de-o parte fleacurile zilnice şi să-ţi vorbească despre probleme grave. Ale lui, ale literaturii lui, ale scrisului în general. Asta-i a doua vorbire. Care poate fi întîlnită în răspunsurile date la intervievatori, ba chiar şi într-o carte strălucită, ca „Imposibila întoarcere" (care a luat naştere tot din răspunsurile date la întrebările puse de altcineva).

Bineînţeles, aş fi dorit să apelez şi eu la cea de-a doua vorbire. Oare ? Sigur că nu ! Mie-mi plăcea şi-aşa, cu gulerul cămăşii desfăcut şi fără cravată — avea un farmec indicibil. Iar o discuţie serioasă presupunea nişte exigenţe mai mari, care mă depăşeau, cerînd din parte-mi eforturi (mintale), ba şi-o doză de îndrăzneală. Nu-mi era deloc la îndemînă să discut cu Marin Preda despre literatură. Îmi absentau calităţile necesare. Şi nici nu mi-ar fi convenit să le pun la bătaie, în cazul că le-aş fi posedat, fiind Marin Preda şi cam supărăcios. Şi de ce-ar fi fost nevoie să-mi bat singur cuie în cap ! Dacă ne-aşterneam pe vorbe, mai ales în „domeniile" mele de specialitate (artă culinară sau tratamente medicale lăutăreşti), nu riscam nimic. Dar dacă ne-am fi luat la harţă pe niscaiva teme literaturiceşti, atunci eram în pom.

Deci, băiat cuminte, am stat în banca mea. Şi, pe scriitor, nu l-am cunoscut decît din cărţile pe care le-a scris. Tot aşa cum nu l-am cunoscut prea bine nici pe cel ce utiliza cea de-a doua vorbire, pe gînditor.

M-am declarat mulţumit cu simpatia scriitorului-în-vacanţă, cel care apela la cea de-a treia vorbire şi nu-mi solicita cine ştie ce eforturi de concentrare. Şi bine am făcut ! Astfel şi-a păstrat şi el bunele sentimente faţă de mine, şi-apoi, chiar şi-n momentele de destindere, un om cu personalitate şi care mai e şi extrem de inteligent nu-şi pierde deloc calităţile...

După ce-i apăruse „Cel mai iubit dintre pămînteni", nu-mi oferise cartea, ci-mi dăduse un bon, pentru magazia editurii, ca să capăt şi eu setul celor trei volume.

În preajma Anului nou, avînd drum pe la casa de creaţie, mă abătusem şi la Marin Preda, să-i urez la mulţi ani şi alte politeţuri. L-am găsit abătut, nemulţumit. M-am mirat. Romanul se bucurase de un succes fantastic ! Totuşi, era clar că-l frămînta ceva. Pe masa de lucru din camera sa se aflau vreo cîteva pagini de manuscris.

— Ai început alt roman ?...

— Nea ! Habar n-am ce-o să iasă și din hîrtiile astea... Deocamdată am găsit titlul : „Ultimele zile ale unui scriitor“ !... Pe urmă, om vedea ce-o mai fi !

N-a mai fost nimic.

Nici acuma nu-s sigur de spusele de-atunci ale monșerului. Inventase pe loc titlul acela macabru, sau vrusese să mă pedepsească pentru indiscreția mea ?

Însă el s-a petrecut din viață pe neașteptate. Întocmai ca într-un roman neterminat. Fusese găsit, fără suflare, la marginea patului, de niște prieteni cu care trebuia să plece într-o deplasare, pare-mi-se la Focșani. La o întîlnire cu cititorii.

L-am mai văzut o ultimă oară. Atunci, pe catafalcul din holul Muzeului de literatură. Era să nu ne mai recunoaștem. El — încruntat, eu — întoiegit de durere. L-am privit nedumerit, cu inima crîmpoțită. Și-am plecat aiurea. N-am mai avut curajul să-l petrec pe drumul cel fără de întoarcere.

Acuma îmi pare rău. Fiindcă tare aș fi dorit să picur un strop de „Cordon Rouge“ peste țărîna pămînteanului Marin Preda. Pămîntean fusese, de vreme ce se-ntorsese în pămîntul dintotdeauna destinat țăranilor, pe care-i nemurise în majoritatea romanelor sale !

Mai tîrziu am aflat că „pămînteanul“ fusese înmormîntat cu pompă, cu discursuri și alte solemnități, dar fără slujbă lîngă groapă. Ce-i drept, nu-l prea auzisem vreodată pe Moromete manifestîndu-și înclinații bisericești. Exceptînd momentele cînd, scos din sărite, apela la bibliografia creștin-ortodoxă (Dumnezei, grijanii și parastase). Mă rog, fiecare se pune bine cu lumea de dincolo în felul său.

Numai Savu Dumitrescu, șoferul care-l însoțise, zi și noapte, timp de-aproape un deceniu, recursese la un gest neașteptat. După ce se retrăseseră toți cei ce-l înțărînaseră pe Marin Preda, șoferul angajase, pe banii lui, niște popi de ocazie, aflați pe-acolo, la îndemînă, și-i pusese să cînte „veșnica pomenire“ ! Chiar la groapa nemaipomenitului și nedusului la biserică Moromete.

Sînt convins că monșerul, „privind lucrurile de sus“, de-acolo de unde se afla în clipa aceea, se amuzase strașnic de scena ce se desfășura, rostind printre dinți, cu ochelarii săltați nițel, să vadă mai bine : „He-he, ete-ai dracului, va să zică mai e și dragoste !“

„EUROPOLIS“ — FALIMENT TOTAL

FOTBALISTUL DE LA „MACABI“...

După plecarea lui Marin Preda, nu aceasta, de-acum, nemiloasă, nedreaptă şi definitivă, ci aceea de-atunci, cînd se dusese să-i ia la rost pe „hoţii“ de la vechea „Carte Românească“, rămăsesem numai noi, eu şi cu Lică Albu, directorul meu adjunct. Vîrît peste mine de Jack.

Şi-am purces să discutăm vorbe. Tatonîndu-ne reciproc. Vreun ceas.

— Ascultă, tovarăşe Albu, — îmi pierdusem eu, la un moment dat, răbdarea, ce tot ne-nvîrtim pe după leuştean ?... Spune-mi, dom'le, pe faţă, care-i situaţia şi ce ţi-a ordonat Jack să faci cu subsemnatul ?...

Lică Albu, un munte de om, înalt, bine îndesat, tuns scurt, şi prevăzut de maica natură cu-o pereche de ochi extrem de vioi şi care scăpărau de inteligenţă, şi-a întins mîinile pe birou, lăsîndu-le să zacă acolo, nemişcate, fără să trădeze nimic din şocul stîrnit de întrebarea mea cam „independentă“, iar în clipa următoare a pornit să zîmbească subţire.

— Ei, tovarăşe Albu, ce zici ?

— Ce să zic ? Eu aş zice să-mi spui pe nume, Lică... Deşi Leonard îmi zice. În ce te priveşte, cunosc totul despre tine. Mi-a vorbit foarte mult un prieten de la Craiova. Care ştia destule despre poetul şi prozatorul Marincu... Nu eşti tu ăla ?...

— Eu sînt ! Mai bine zis, am fost... Acuma-s editor ! Ştii ce ? Spune-mi pe nume, Marincu, sau Vlad, cum îţi convine... Iar eu am să-ţi zic Lică ! Deşi-s tare curios să aflu cum ai ajuns de la Leonard tocmai la Lică... E şi-asta o chestie, nu ?...

— Păi este ! Dar aşa mi s-a spus dintotdeauna, încă de pe vremea cînd eram fotbalist, la „Macabi"... N-ai auzit niciodată de Lică, centru-atacant ?

— Nu prea ! O singură dată am fost şi eu la un meci de fotbal, prin 1938, la Balcaniadă, pe Giuleşti... Şi de-atunci nu m-am mai dus. Mi-a fost de ajuns o sticlă de limonadă. În scăfîrlie. Cu care mă onorase, atunci, un suporter înfierbîntat. Eram atît de afon în materie, încît mă entuziasmasem pe invers, tocmai cînd le vîrau alor noştri cîte-un gol... Ceea ce, se-nţelege, nu i-a convenit deloc preopinentului. Şi m-am vindecat... Acum am alte probleme. Bunăoară, cu Jack... Ce-o fi vrînd de la mine ?

— Nu numai de la tine... De la toată lumea. Ce să-i faci, ăsta-i omul ! De ce crezi că m-a trimis aici, adjunct ? Ca să-ţi bag beţe în roate ? Aş ! Ca să scape de mine, Marincule... Că-i stăteam în gît. Numai că mie nu-mi pasă de el.

— Atunci să-l lăsăm în boii lui ! Dacă te doare-n cot de Jack, n-am să mă las nici eu călcat în picioare. Hai mai bine să discutăm despre literatură, despre scriitori, despre ce-i frumos, căci în privinţa asta am ce-ţi povesti...

Lică m-a privit amuzat.

— Marincule, să nu-ţi treacă prin minte că fotbaliştii ar fi nişte tîmpiţi !... Dacă am dat cîndva din picioare, am făcut-o din plăcerea de a-mi pune sîngele-n mişcare. Ceea ce mi-a ajutat enorm la cap... Sînt licenţiat, cunosc două limbi străine, şi-n plus, am studii superioare, de perfecţionare, în materie de economie... În afară de asta, mi-am încercat şi eu condeiul pe hîrtie... Aşa că nu-ţi da aere ! Nu ţine...

Fixîndu-se, astfel, poziţiile noastre, am stat la palavre pînă-n jur de miezul nopţii. Şi-am continuat şi pe drum. Mergînd spre casă. Iar Lică m-a condus de-a dreptul în Prelungirea Mătăsari. Unde ne-am despărţit prieteni buni.

— Mă duc să mă culc ! Mi-s frînt de oboseală... — mi-a spus Albu, strîngîndu-mi îndelung mîna.

— Păi, măi omule, de ce te-ai mai ostenit, însoţindu-mă pînă aici ? — l-am dojenit eu.

— Ai să rîzi, Marincule, însă locuiesc chiar peste drum de tine... În căsuţa aia mică, nitel dărăpănată şi teşită. De fapt, e-a Monicăi, nevastă-mea... Moştenire de la mă-sa...

Cred c-am stat vreo cîteva clipe ca paralizat.

— De-aia mi te-o fi trimis Jack ca adjunct ? Știind că stai lîngă mine și că-mi poți observa orice mișcare ?...

Licã Albu a izbucnit în rîs.

— Pe dracu' ! Parcă-i nevoie să te urmărească cineva de-aproape, ca să te bage în seamă ? Hai să fim serioși !... Cu dimensiunile tale, Marincule, ești vizibil și de la trei kilometri... Iar Jack, ca să te supravegheze, are el și-alte posibilități și mijloace. Știi cine-i nevastă-sa ? Sora... Dar mai bine nu-ți spun, ca să nu intri la idei !

N-am intrat. Însă-n noaptea aceea nici n-am dormit. L-am avut mereu înaintea ochilor pe Jack, „cumnatul" lui... Al cui oare ?

DUBLU ATAC LA... COZONACI

Ceva mai încolo, ni s-au împrietenit și familiile, cunoscîndu-se reciproc nevestele, Licã nemaiscoțînd-o pe Penke din „bulgăroaică", iar eu pe Monica din „maramoaică".

Macabistul era un soț și-un tată ca-n povești. Avea grijă de familie, nu zăbovea niciodată prin crîșme, aduce tot ce cîștiga (nu cine știe ce) acasă, își creștea fetița atent, încurajînd-o la muzică, dans sau desen.

Serile, cînd mergeam la ei în vizită, o punea pe Jana să-mi facă portretul, spunîndu-i :

— Ia desenează-l pe nenea ! Poci ?...

— Poc ! — răspundea fetița, pornind să-mi examineze mutra, mai întîi, și-apoi statura, și, mai ales, gabaritul depășit.

După cîteva încercări, răstimp în care-și chinuia pînă și limbuța plimbînd-o peste buze, în toate direcțiile, renunța, anunțînd asistența :

— Nenea nu-ncape pe hîrtie !... Dar dacă-mi dai voie, tăticule, îl desenez pe perete. Acolo-i loc destul...

Monica, parțial amuzată, însă și-ngrozită de inițiativele fie-sii, îi lua creionul din mînă și-i propunea altceva :

— Mai bine dansează-ne ceva, să vadă şi nenea ! Hai, că-ţi pun „Într-o piaţă persană“ la patefon...

Ne stricam de rîs. Cu toţii. Numai Jana suferea. Era cam rotofeie, şi-ori de cîte ori tenta un „şpagat“, lăsîndu-se la podea, era necesară intervenţia maică-sii, pentru a o readuce la verticală.

Îi trecea repede. Cînd ne aşezam la cina oferită de familia Albu. La care ni se serveau şniţele din parizer, cu cartofi prăjiţi. Totdeauna stătea lîngă mine. Îi plăcea cum apreciam produsele servite de maică-sa. Mai ales că, fără să se insiste prea mult, în exces, îmi luam în farfurie cîte cinci, şase şniţele. Că le şi făcea la meserie, madam Albu. Din toată inima. Aducînd la masă cîte-un lighean de cartofi pai, başca tigăi după tigăi de şniţele fierbinţi.

— Mai luăm unul, Jano ? — o tentam eu.

— Dar tu iei ?

— Iau...

— Atunci, pune-mi si mie... Două !...

Aşa ne petreceam viaţa în casa lui Lică Albu. I-am fi poftit şi noi, însă în apartamentul nostru n-ar fi încăput decît, maximum, Jana. Şi ea, cu oarece dificultăţi. Căci, pe zi ce trecea, căpăta proporţii. Exact ca-n basme. Creştea într-o lună, cît alţii într-un an.

La editură, mă-nţelegeam şi mai bine cu Lică Albu. Se ocupa intensiv de încasările de la librarii restanţieri. În orice caz, lefurile personalului erau asigurate. Iar în privinţa relaţiilor cu tipografiile, aici făcea minuni.

— I-am obligat pe-ăia de la „Luceafărul“ (imprimeria care ne tipărise primele cărţi) să ne returneze paralele încasate în plus ! — m-a anunţat într-o bună zi Lică. I-am prins cu fofîrlica... Bandiţii umflaseră numărul de treceri prin offset şi plane... Dar matale ce-ai păzit, Marincule, de n-ai băgat de seamă nimic ?... Ai ?

Stînjenit, i-am mărturisit adevărul :

— Drept să-ţi spun, măi Lică, aspectul ăsta nici că m-a interesat vreodată ! Eu eram încîntat, şi-ncă la culme, c-acceptau să ne tipărească şi, mai ales, că-mi livrau marfa la timp... Dealtminteri, o clipă nu mi-a trecut prin cap c-ar fi în stare să ne fure. Pe noi ? Care doar se ştie cine sîntem ?... Eşti sigur că nu-i vreo eroare la mijloc ?

Albu chicotea de bucurie că-i demascase pe-ăia de la tipografie şi-mi dădea toate asigurările :

— Nici gînd de-aşa ceva ! Ăştia-s pricepuţi, mari şmecheri... Nu uita că, încă de prin 1928, au fost oamenii lui Hertz, editura aceea faimoasă, cu „Tarzan", „Vulturul morţii", „Submarinul Dox" şi colecţia celor „15 lei" !...

Cădeam niţel pe gînduri, aducîndu-mi aminte că citisem şi eu producţia în fascicule a editurii „Ignatz Hertz", şi că-mi plăcuse enorm. Şi-i sugeram lui Lică :

— Ce-ar fi, măi frate măi, dacă am găsi şi noi nişte romane de-astea, populare, cu vînzare asigurată ?...

— De unde ? Ne-ar trebui o literatură de aventuri şi călătorii cu substrat democratic, progresist...

— Va trebui să mă ocup de aspectul ăsta...

— N-ar fi rău ! Ca idee... De fapt, dacă stăm şi ne gîndim bine, Karl May, în romanele din seria „Winnetou", lua apărarea indienilor ăia, din Vestul Sălbatic, persecutaţi şi oprimaţi de capitaliştii americani !

Băiat citit, şi Lică Albu, zău aşa ! Şi, oarecum încurajat, i-am declarat înfierbîntat :

— Ştii ce-am să fac ? De mîine chiar, mă duc la „Biblioteca Arlus", să văd ce-au editat ruşii în domeniul respectiv...

Nu m-am dus. Aveam, în perspectivă, apropierea sărbătorilor de primăvară. Paştele. Cînd trebuia să ne pregătim, şi-ncă zdravăn, conform celor mai sănătoase tradiţii alimentare. Şi, întrucît n-aveam spaţiul corespunzător, l-am abordat pe Lică Albu :

— Măi omule, cînd cade Paştele la voi, la maramoi ?...

Spre surprinderea mea, era bine informat, deoarece mi-a spus :

— Ca niciodată, la cîteva zile de-al vostru, al goimilor !

Mi-o zisese. Cu zîmbetul pe buze, gata să pufnească în rîs. Atunci m-am încumetat :

— Ai avea ceva împotrivă, dacă le-am sărbători împreună, pe-amîndouă, la tine acasă ? Mobilizăm femeile, le punem să gătească, şi să ne simţim şi noi oameni ca toţi oamenii !...

Examinîndu-mă niţel mai atent, în cele din urmă şi-a luat inima-n dinţi şi mi-a dezvăluit ce-anume îl frămînta :

— Marincule, uite ce-i, eu-s mozaic, ca religie, însă ateu convins, în acelaşi timp, şi-ncă de mult, de cînd am intrat în

mişcare... Însă nu văd de ce antifasciştii n-ar avea şi ei dreptul să se bucure de-o mîncare mai acătării. Noi, în familie — că nici nu sîntem toţi evrei — dintotdeauna am sărbătorit ambele religii... Înţelegi ? Două bătăi strică, însă două mîncări, niciodată !

Ce ştia Lică Albu, bietul de el, c-or să vină bătrîneţile, şi n-o să ne mai ardă de excese alimentare ! Atunci însă, eram tineri şi buiaci. Aşa că, în primăvara aceea, am sărbătorit împreună amîndouă Paştele... Şi n-a fost deloc rău. Eu făcusem rost de-un mieluşel, Lică de pască, Monica înroşise ouăle, Penke le mai şi încondeiase, iar apoi, în afară de tradiţionalul miel la cuptor, mai trîntiseră şi nişte sărmăluţe în foi de viţă. Tot din cărniţa (excedentară) a mieluşelului. Iar cozonacii, în pofida vremurilor, grele şi deficitare la capitolul făină, untură şi nucă rîşnită, ieşiseră fantastici. Şi cei ortodocşi, şi cei mozaici. Atît de gustoşi şi apetisanţi, încît era dificilă depistarea vreunei diferenţe de... rasă.

SPIONAJ INTERNAŢIONAL

Tot intenţionînd să optimizăm „Europolis"-ul, în lunile următoare am dat la tradus o serie de cărţi lesne vandabile. Şi nu numai vandabile, dar şi juste. Din punct de vedere politic. Una era „Germinal", celebrul roman al lui Émile Zola, iar cealaltă „O tragedie americană", scrisă de Dreiser. „Germinal"-ul avea să-l traducă Lică Albu, împreună cu Aurel Cernea, fostul meu redactor-şef de la „Înainte" iar „Tragedia..." — personalitatea subsemnatului, care de multă vreme nu mai pusese mîna pe condei. Însă trebuia s-o traduc din franceză, întrucît nu ştiam boabă de... americană. Mă rog, mergea şi-aşa. Cu copyright-ul era mai dificil. Însă gîndeam în sinea mea : „Dreiser ăsta, parc-a fost şi niţel de stînga, nu ? Ce-o să facă ? O să ne jupoaie, tocmai pe noi, de parale ?" „Exclus !" — mi-am răspuns tot eu. „Şi-aşa-i plin de bani !"

După ce s-au lansat comenzile, mi-am adus aminte de convorbirea cu Lică Albu, referitoare la romanele populare sau cărţile de aventuri.

— Lică, măi frate, n-am uitat : mîine mă duc la „Arlus", la bibliotecă... E burduşită de cărţi ruseşti, multe din ele traduse din cele mai internaţionale literaturi. Trebuie să dau de ceva interesant !... Şi-l cunosc destul de bine şi pe colonelul ăla, care-i directorul „Casei", şi care vorbeşte şi româneşte... A urmat filologia, limbile romanice, la Kiev.

Colonelul şi-a adus aminte de mine şi m-a recunoscut imediat. M-a tratat cu-o cafea formidabilă, băşca o sută de vodcă. Asta, şi mai cumplită. Şi m-a dus la bibliotecară, spunîndu-i să-mi pună la dispoziţie cărţile ce-or să mă intereseze.

Doamne, peste ce cărţi dădusem ! De groază, nebunia lumii, nu altceva. Păi, dacă le dădeam la tradus şi le tipăream, ajungeam celebri. Numai lucrări documentare, altele chiar romane, din genul atît de plăcut anglo-saxonilor, şi care se cheamă „nonfiction", adică bazate pe fapte reale... Una şi una... Majoritatea, din domeniul spionajului. Apărute la „Editura Militară" din Moscova. Şi mi-am ales vreo treizeci.

Cînd m-am dus cu ele la colonel, acesta iarăşi m-a tratat cu-o vodcă. Apoi, aşezînd teancul de volume pe birou, mi-a spus zîmbitor :

— Pînă mîine rămîn la mine, să le vadă şi tovarăşul Jack... Cred că el răspunde de editura voastră, nu-i aşa ? După ce-şi dă avizul, îţi telefonez, să vii să le iei... Mai tragem o sută ?...

— Îi tragem ! Că se merită...

Chiar că se merita. Făcusem rost de o sumedenie de lucrări de excepţie. Dacă le aleseseră ruşii, şi le mai şi editaseră, înseamnă că erau „curate", fără probleme.

Într-adevăr, n-aveau nici un fel de probleme. Problemele însă erau. În privinţa mea. Fiindcă, a doua zi, pe la opt şi ceva dimineaţa, mi-a telefonat Ilka, spunîndu-mi să mă prezint de urgenţă la dînsa.

Nici n-am apucat să intru în biroul „şefei", că m-a şi luat la rost :

— Ce-ai făcut, nefericitule ? Tocmai acum te pui pe spionaj, cînd sînt dificultăţi cu burghezia ?...

— Care spionaj ? — am bîiguit eu.

— Lasă, că ştii tu, şi-ncă prea bine ! — s-a răţoit Ilka la personalitatea subsemnatului. Altminteri nu mi-ar fi telefonat chiar şefu', să mă interesez ce-i cu tine, cine eşti şi ce-ţi umblă prin cap. De anchete îmi arde mie, tocmai în zilele cînd trebuie să apară „Capitalul", primul volum ?... Ce-i cu lista asta de cărţi ? Toate despre spionaj ! Vrei să te specializezi în branşă ? Eşti nebun ?...

Acuma, totul mi-era clar.

Jack văzuse cărţile, îşi notase titlurile, alcătuise o listă probabil în cinci exemplare, şi, trecînd peste Ilka, se grăbise să-l alerteze pe şef. Iar acesta dăduse imediat dispoziţiile de rigoare.

Speriat bine, i-am povestit Ilkăi despre ce era vorba. Şi-am adăugat :

— Ştie şi Lică Albu de chestia asta. Că-mpreună am discutat problema.. Din dorinţa de-a optimiza situaţia editurii. N-aveţi decît să-l întrebaţi... Şi-apoi, hai să fim serioşi, astea-s din bibliotecă, aflate la îndemîna tuturor. Numai cine nu vrea nu le poate citi !

Jack, cel care fusese însărcinat de Ilka să poarte mai departe anchetarea amatorului de studiere a spionajului internaţional, încercase să mă încuie :

— Teoria dumitale nu-i valabilă... Cîtuşi de puţin. Te-ai întrebat cîtă lume ştie ruseşte ?... De-aia au fost date-n circulaţie, pornind de la premisa că n-are cine să le citească !

— Matale ce crezi, tovarăşe Jack, că sovieticii-s atît de proşti, încît să nu cunoască situaţia cunoscătorilor de limbă rusă... Păi, eu zic că tocmai de-aia au împănat biblioteca „Arlus"-ului cu cărţi de-ale lor, ca să studieze lumea rusa, şi s-o-nveţe citind, nu numai cîntînd. Matale nu eşti de-aceeaşi părere ?...

— Cum ? Am spus eu că tovarăşii noştri-s proşti ?...

— Sigur că da ! Pe-ocolite. Căci aşa se deduce din supoziţiile dumitale... N-ai afirmat că n-are cine să le folosească ?

— Eu ? Ferească sfîntu'...

— Atunci, dragă tovarăşe Jack, dacă n-ai spus aşa, ce rost mai are ancheta dumitale ?... Cărţile erau în bibliotecă, deci se găseau puse la dispoziţia tuturor. A dumitale, a mea, şi-a altora !... E bine ?

Tot Lică Albu a fost cel care m-a scos din belea. Ducîndu-se personal la şef, pe care-l cunoştea, şi lămurîndu-l în privinţa cărţilor. Dar şi-a lui Jack.

Iar Ilka, primind un nou telefon, mi-a confirmat că ancheta se-nchisese, nemaiavînd nici un rost, şi că-mi pot vedea mai departe de treburi. Însă, şi-aici e-aici, nici cărţile alese atunci, la biblioteca „Arlus"-ului, nu mi-au mai parvenit. Niciodată.

Cînd m-am dus să-l vizitez iarăşi pe colonel, acesta m-a primit la fel de afabil, tratîndu-mă tot cu-o cafea şi-o sută. De vodcă. Întrebîndu-l despre soarta cărţilor pe care le alesesem, mi-a răspuns zîmbind :

— Nu le mai avem în bibliotecă !... Cineva a spus, undeva, că reprezintă un adevărat pericol.

Relatîndu-i adjunctului meu cele aflate, Lică mi-a surîs mefistofelic, explicîndu-mi apoi semnificaţia zîmbetului :

— Deocamdată, Marincule băiete, 1 la 0 pentru Jack ! Să-l vedem la repriza a doua... Căci am fost fotbalist profesionist, nu cabotin amator ca dînsul ! Lasă-l pe mîna mea...

Degeaba l-am lăsat pe mîna fotbalistului. În repriza a doua, Jack m-a convocat la un simpozion cu totul aparte. Cerîndu-mi, aproape zi de zi, cîte o nouă autobiografie. La care, de fiece dată, îmi solicita completări. Pînă am ajuns, la vreo săptămînă după aceea, să am şaizeci de pagini. Dactilografiate. Aproape o nuvelă.

Cînd i-a solicitat acelaşi lucru şi lui Lică Albu, adjunctul l-a trimis la plimbare, informîndu-l :

— Dacă tot te interesează munca de cadre, du-te la secţia respectivă şi cere-le să-ţi împrumute dosarul meu ! Acolo-i şi autobiografia, precum şi-alte note despre indivizii cu care am avut şi mai am încă de-a face... Mai ales despre un tip cu care am avut unele legături, prin 1941, şi care poartă un nume asemănător cu-al dumitale... Era un papetar dubios, de pe uliţa Smîrdan. N-ar fi exclus să-l cunoşti.

La cererile ulterioare ale lui Jack, de-a-i redacta noi autobiografii, i-am predat numai copii (la indigo), de pe precedentele. Aşa mă-nvăţase fotbalistul. Să le dactilografiez în cîte şase exemplare.

După aceea, personajul a renunţat la exerciţiile mele prozastice. Din lipsă de spaţiu, în dosarul pe care mi-l întocmise. Probabil !...

„UNDE ESTE ILUZIILE MELE, PE CARE LE-AM PIERDUT !“
(CÎNTEC DE PAHAR SPART)

De cînd mă aşternusem iarăşi pe scris, întocmind autobiografii după autobiografii, mi se făcuse o poftă nebună de lucru. În definitiv, de ce să nu purced şi eu la construcţia unui roman, aşa cum făceau scriitorii pe care-i editam ?

Şi m-am destăinuit adjunctului :

— Mă Lică, de ce să stau citind şi corectînd lucrările altora, atîta timp cît pot întreprinde aceeaşi operaţie şi-asupra scrierilor mele ?...

— Păi, chiar aşa-i ! — mi-a răspuns surîzînd Albu. Dacă ai timp, pune-te pe scris... Chiar m-am întrebat de ce te-oi fi lăsat de literatură...

— Din pricina bolii mele pentru editură ! De-aia. Însă acuma regret. Şi tare mi-i teamă că-i prea tîrziu...

Pe seară, cînd am isprăvit cu treburile, şi ne-am îndreptat amîndoi spre căşile noastre, mi-am revărsat tot amarul din mine, povestindu-i fotbalistului despre tot ce-mi umblase, cîndva, prin minte.

Lică mă asculta tăcut, păşind rar şi agale, alături de mine. Din cînd în cînd, dădea din cap. Ca şi cum m-ar fi înţeles.

— Măi Lică, — îi turuiam eu, mai înainte de-a veni aici, ia Bucureşti, şi pe cînd eram la Craiova, ştii tu ce planuri aveam în materie de literatură ? O groază ! Subiecte, pentru tot genul de romane — de aventuri, ştiinţifico-fantastice, de moravuri, de călătorii !... O mulţime de personaje, unele inventate, altele întîlnite în viaţă, care mai de care mai interesante, pitoreşti şi insolite... O sumedenie de modalităţi tehnice, din cele mai originale, pentru realizarea temelor ce mă obsedau. Ce s-a ales din toate astea ? Praful ! Şi cu ce m-am ales eu ! Cu praful de pe tobă !... Aia e !

— Păi, deh ! Cine-i de vină ?...

— Dintotdeauna am fost, şi probabil mai sînt, un candriu, un papugiu, un terchea-berchea de doi bani perechea, un ahtiat după realizări uşoare, rapide, inconsistente... Mă, munca la un roman serios, sau la orice carte care să dăinuie, e muncă de ocnaş, de rob... Mie-mi plăcea să scriu repede, dînd rasol. Ba şi mai mult, eram înclinat să-nvăţ din experienţa altora. Odată,

mă cucerise isprava unui editor din Bucureşti, unul Dumitru Ion Lambru. Ce crezi că i-a trăsnit prin cap ? A fuşerit vreo trei romane poliţiste. Pe care le-a semnat Van Dil, Dil, de la Dumitru Ion Lambru. Care s-au vîndut ca pîinea caldă. Deşi erau tîmpite. De tot. Dintr-ăstea vroiam să scriu şi eu. Îmi găsisem şi-un nume adecvat, sonor — Amen W. Blood !... Altă tîmpenie. Să m-apuc de ticluit romane... americane. Ca Van Dil, al meu. Nu ţine, măi Lică. Nu ţine !...

Albu tăcea.

Dîndu-mi seama că bat cîmpii, am vrut să-mi verific impresia, şi l-am întrebat direct :

— Spune-mi drept, nu-i aşa că-s caraghios, pretenţios din cale-afară ? Îmi dau aere, nu-i aşa ?...

— Da ! Îţi cam dai... Fii bărbat, mă ! Ce-i cu asta, că te-a rugat Jack să-i scrii nişte amintiri din copilărie ? Vax, Marincule ! Vax !... Astîmpără-te şi ia-te-n mîini ! Şi nu mă mai bate la cap cu spovedaniile tale, că nu-s popă... Dacă vrei să scrii, scrie ! Că n-ai o sută de ani, să fie prea tîrziu !...

„FINIS CORONAT OPUS !" — OARE ?

În primăvara aceea zglobie, călduţă şi luminoasă a lui '48, treburile editurii mergeau normal, adică tîrîş-grăpiş, de pe o zi pe alta. Putea fi şi mai rău, însă ne puneam mari speranţe, şi eu şi fotbalistul, în traducerile pe care le pregăteam, precum şi-n recentele noastre apariţii — în special „Cartea cu jucării" a maestrului Arghezi, ca şi-n romanul de mare succes şi scandal „Pogonul lui Dumnezeu". Mari belele îmi mai adusese pe cap şi americanul ăsta de Erskine Caldwell.

Nu era zi în care Ilka sau Jack să nu ne telefoneze şi să ne chestioneze dacă lichidasem stocul cu „pornigrafica" (aşa-i zicea papetarul, „Pogonului"). Spre ghinionul meu, majorasem tirajul romanului, fără să-i mai consult, cu încă vreo cinci mii de exemplare. Şi, de ce să fiu modest, se vindea „Pogonul lui Dumnezeu" ca pîinea caldă. Un autentic „boom" editorial. Ei

bine, ambele mele legături erau de-o cu totul altă părere. Chiar inversă alei mele. Numai Lică mă susţinea. Nefiind prea pudibond la... caracter.

Oricum, într-o bună zi s-a-ntors de la Ilka total răscolit. Se vedea pe chipul său că fusese „săpunit". Şi-ncă zdravăn.

Şi mi-a povestit (numai parţial) ce se-ntîmplase :

— Marincule, am impresia c-ai rupt-o-n fericire ! Şi nici eu nu-s scutit de necazuri... Fiindcă nu te-am oprit la timp. Cel puţin aşa afirmă Jack.

— Fii mai explicit, măi Lică, fiindcă nu mă prea ajută mintea ! — l-am solicitat eu, prevestind că avusese loc „ruptura".

— Păi, cum să-ţi zic, vom fi traşi la răspundere... Ilka m-a primit relativ amabil. Erau însă toţi la ea în cabinet. Şi Grişa, şi Jack, şi nea Mişu avocatul. Iar Melineasca m-a luat imediat la rost. Că unde-i vigilenţa mea, că de ce n-am stat cu ochii pe tine... Şi-uite, tot aşa, pînă mi-au întunecat sufletul... Apoi...

Aici a tăcut. Şi l-am rugat să-mi spună ce-a fost mai departe.

— Apoi... N-a mai fost nici un apoi, ci mi-au ordonat să-ţi transmit că eşti convocat, şi-ncă de urgenţă, la Ilka noastră. Aşa că, asta-i situaţia... Du-te, cît mai rapid, şi vezi ce vor de la tine. Deocamdată, numai atît pot să-ţi spun. Şi nici nu ştiu mult mai mult... Însă bănui că nu-i a bună !

Şi eu mi-am zis că nu-i a bună. Precis. Încă din ziua în care m-apucasem să scriu noaptea, în plină euforie, „autobiografii" aiurite şi lipsite de condescendenţă, încă de-atunci îmi spusesem, în sinea mea, că n-o să fie a bună. Şi iacă, prevestirile mi se-mpliniseră.

Iar cînd m-am înfiinţat la Ilka în cabinet, şi-am văzut-o indispusă şi neştiind cum să mă ia, mi-am zis : „Fii tare, băiete, că n-o să te mănînce şefa !"... Nu m-a mîncat, ci mi-a comunicat vizibil stingherită :

— Dragule, n-am ce-ţi face ! Sînt alţii şi mai ai dracului decît mine... Care au ajuns la concluzia că „Europolis"-ul nostru nu-şi mai are rostul. Intrăm într-o altă etapă, mai favorabilă nouă. Cînd nu mai e nevoie de forme nedeconspirate... După părerea mea, în ciuda trăsnăilor tale şi-a erorilor comise, ai făcut treabă bună acolo. Deci, lichidăm afacerea din Domniţa Anastasia. Albu va mai rămîne un timp la sediu, pînă reuşeşte

să transfere stocul de cărţi şi cel de manuscrise, inclusiv lucrările aflate în tipografii, Editurii de Stat, care va prelua, să-i zicem şi-aşa, „Europolis"-ul. În ce te priveşte, du-te la Jack, şi-o să-ţi spună ce-ai să faci de-acum înainte... Orice-ar fi, să nu mă ocoleşti, cînd vei mai avea ocazia să treci pe la noi. Fiindcă nu de la mine ţi se trage pocinogul... Du-te, nu mai sta... Habar n-ai ce rău îmi pare de „Europolis". Că doar împreună îl întemeiasem !

Neştiind ce să mai cred, am coborît la parter. Acolo unde domnea fostul papetar.

Jack m-a întîmpinat suspect de binevoitor. S-a ridicat de pe fotoliu, a venit să-mi strîngă mîna, de parcă aş fi reprezentat cine ştie ce putere străină, şi mi-a indicat un scaun. Probabil, ca să mă aşez pe el. Altminteri, nu văd de ce-ar fi făcut-o.

Şi-a intrat imediat în subiect.

— Tovarăşe, am o veste bună pentru dumneata ! De mîine ai să activezi la serviciul tehnic... Ca să ne-ajuţi la campania de tipărire a afişelor şi publicaţiilor necesare congresului. Bun ! Şi-acuma să trecem la unele amănunte, referitoare la munca pe care ai depus-o la răposatul „Europolis"... Decedat, s-ar zice, şi din cauza dumitale...

Atunci m-am enervat, şi m-am oţărît la papetar :

— Da ? Şi ce i-am făcut ? L-am sugrumat, l-am jugănit, l-am otrăvit, i-am vîndut cadavrul pe sub mînă, traficanţilor, pentru aprovizionarea clinicilor de la facultatea de medicină, ca să-şi încerce studenţii bisturiele pe el ?... Hai să fim serioşi, domnule Jack !

— Pardon — tovarăşe Jack !...

— În nici un caz. Mai ales că nu facem parte din aceeaşi organizaţie de bază ! — i-am răspuns pus pe rele.

— Bine, biine ! Dacă-i aşa, atunci să jucăm cu cărţile pe faţă... Ia să ne povesteşti dumneata, cetăţene, şi-ncă în scris, cît mai en-detail, tot ce-ai făcut la editură... Din ziua în care ai fost însărcinat cu conducerea „Europolis"-ului, şi pînă azi ! Dealtfel, în timpul liber, cînd n-ai să fii ocupat cu tipografiile, vei avea suficient răgaz pentru a relata ce ţi se cere...

— Perfect ! Am s-o fac... Şi „en-gros" şi „en-detail", cu-atît mai mult cu cît văd că vă place terminologia comersanţilor din zona Lipscanilor !...

Jack a-nghiţit în sec, continuînd şi mai răutăcios :

— Bine, să discutăm deschis, negustoreşte ! Ce-ai urmărit prin traducerea şi tipărirea cărţii ăleia, pornografice, „Pogonul lui Dumnezeu", care, judecînd după titlu, mai e şi mistică pe deasupra ? Nu ştiai că noi ducem o politică ateistă ?...

Oleacă derutat, fiindcă nu-mi imaginam că papetarul e chiar atît de limitat, i-am răspuns după un timp de gîndire :

— Romanul lui Caldwell este o virulentă condamnare a unui anumit mod de viaţă. Una la mînă. Şi-apoi, cînd a apărut, de ce mi-aţi cerut să vă trimit zece exemplare la domiciliu ? Ca să mai reduceţi, contribuind personal, din nocivitatea cărţii, retrăgînd din vînzare o parte a tirajului ?...

Congestionat, papetarul mi-a mai pus o întrebare încuietoare :

— Cum se face, oare, că „Europolis"-ul n-a editat pînă azi nici o carte din marea literatură sovietică ?...

— Dar v-am trimis o listă cu propuneri, în care figurau Gladkov, Isaac Babel, Lev Gumilevski, Arţibaşev, Zoşcenko, Boris Pilniak şi mulţi alţii. De ce nu mi-aţi aprobat-o ?...

— Fiindcă a trebuit să examinez mai adînc situaţia lor. Deşi i-am citit, încă din tinereţe, era necesar să constat dacă reprezintă toate republicile Uniunii, sau numai pe cea Federativă Rusă !... Chestiune destul de neclară, întrucît la „Biblioteca Arlus" nu se găsesc toate cărţile lor, şi nici date bibliografice. Deci, ceva nu era în regulă cu ei... În privinţa asta trebuia să te orientezi, şi să-mi furnizezi nume uşor de verificat... Că nu sîntem de capul nostru !

Aici avea dreptate. Însă nu i-am mărturisit nimic. Pe-atunci, mai sus citaţii — poate cu excepţia lui Gladkov — nu prea erau agreaţi. Ulterior, îşi lămuriseră situaţia de cadre, şi-ncepuseră să fie reeditaţi. Deci, dacă-i să stăm strîmb şi să judecăm drept, încă de pe vremea aceea mă orientasem destul de just. Erau scriitori mari şi meritau a fi editaţi şi la noi.

Jack, sătul de-atîtea discuţii, în care nu se descurca deloc, mi-a spus că-i timpul să ne-apucăm de lucru, neuitînd să adauge :

— Ai grijă ce scrii despre munca dumitale de la „Europolis"... De-asta depinde soarta dumitale. Pe care n-o văd prea roză !

Chiar din aceeaşi seară, ajutat copios de Lică Albu, îmi terminasem expozeul solicitat de Jack. Vreo zece pagini, dactilografiate la două rînduri. Destul, cît să i se umfle capul.

Cînd ne-am despărţit, fotbalistul îmi atrăsese atenţia :

— Să nu te-apuci să-i predai imediat memoriul ! Mai lasă-i timp, papetarului, să fiarbă-n suc propriu... E mai bine aşa. Pînă se mai aşază lucrurile. Însă, în noua activitate, pune-te serios pe treabă şi dovedeşte-le că nu eşti omul care se lasă doborît atît de lesne, de cel mai mic fleac, cum ar fi, bunăoară, Jack al nostru !

De-a doua zi, am şi fost repartizat la o tipografie de pe lîngă bariera Vergului. Unde trebuia să urmăresc imprimarea mai multor afişe. Toate legate de apropiatul congres. Trebuiau să fie gata la o dată fixă care nu putea fi depăşită. Eram urmăritor, aşa se chema în limbaj editorial munca pe care-o depuneam.

Deşi căpătasem, oarecum, puteri depline, chiar şi de decizie, în pofida faptului că aveam de-a face cu-o tipografie particulară, condusă de-un patron, unul Arşavir Kirkorian, căruia mai toată lumea îi spunea Parşavir, din pricina vicleniei cu care-l dotase natura, întîmpinam totuşi greutăţi serioase.

— Domnu'!... Ascultă la mine, că-s om bătrîn şi paţit, nu face mata pe nebunu', că io mai făcut puşcărie, şi nu-mi pasa ce tîmpla la mine... De unde scoţeşte Arşavir cerneală de litografie, dacă nu se egzistă decît la negru, pe sub mînile ? — începea să se smiorcăie patronul, ori de cîte ori îi atrăgeam atenţia că batem pasul pe loc.

— Perfect ! Bine că „se egzistă"... Cumpără, nene, că de-aia eşti proprietar de tipografie !

— Cu ce, bre ? Daţi voi la mine parale ? Ioc ! Mă, ce comunişti estem, dacă omorîţi armenii mai rău ca turcii ! Io n-am vrut primeşti comandă la afişe, nu intereseza... Voi bagat pe gît. Descurciţi-vă singuri !

Dîndu-mi seama că n-o scot la capăt cu parşivul de Arşavir, i-am telefonat fotbalistului de Lică, să-l consult în problemă. Şi m-a lămurit pe loc. Dîndu-mi toate indicaţiile de rigoare.

După care l-am chemat pe armean şi i-am spus :

— Uite ce-i, nene Arşavire, fiindcă matale nu eşti capabil să conduci tipografia, depunem o cerere să ţi se rechiziţioneze atelierul ! E bine ?...

— Ho, nebunu' ! — a răcnit patronul. Vrai să omori la noi de foame, fomeie şi copilii ?... Stai încetu, că făcesc rost de cernelile !

— Vezi că se poate ? Fiindcă ai să te umpli de marafeţi, după ce-ai să ne livrezi afişele, fă ceva şi pentru oamenii matale, care-ţi lucrează aici pe daiboji. Nu-ţi dai seama că-s morţi de foame ?

Kirkorian a-ngălbenit vizibil.

— Mo turcule, vrai să facem economat ? La mine ? Care n-am decît zece lucratori ?... Nu se pote ! Mai bine mor, zău că mor !...

— De ce să mori, nea Arşavire ? Cine ţi-a zis de economat ?

— Brava ! Tot om rămas la tine...

— Atunci fii şi matale om. Ştii ce-i faci ?

— Face şi pe dracu-n patrule, numa' economat nu !

— Bun ! Te duci la Obor, cumperi un purcel de vreo şaptezeci, optzeci de ocale, îl aduci aici, îl tăiem şi-l gătim pentru toată lumea. Oamenii or să lucreze cu spor, n-or să-şi mai piardă vremea, măcinaţi de gînduri şi griji, eu am să urmăresc desfăşurarea lucrărilor, iar mata...

— Ce-o să fac mata ? — s-a interesat Arşavir. Io ce esc ?...

— Bucătarul tipografiei, asta o să fii, că la altceva nici nu te prea pricepi ! Îţi aduci de-acasă cazanul de rufe, o căruţă de lemne şi te pui pe gătit... Hai, nu te supăra, că important e să iasă treaba.

O săptămînă întreagă s-a trăit împărăteşte. Lucrătorii, apreciind gestul armeanului, dormeau la tipografie, avînd masa asigurată de trei ori pe zi. Şi ce masă ! Că era şi Parşavir ăsta, bată-l cucu de mincinos, un autentic artist culinar. Mult mai talentat şi dăruit decît ca patron de litografie.

Dintr-un biet rîmător, de nici optzeci de kile, a preparat de toate. Pentru toţi. Şi jumări, bine rumenite, şi cîrnaţi, şi tobă, şi cartaboşi, şi sarmale, şi tocăniţe cu cartofi. Bineînţeles, servind în fiece zi altceva. Cînd n-a mai rămas nimic din porc, terminaserăm şi noi cu afişele. Avîndu-le gata cu vreo zece zile mai înainte de termenul fixat.

Fapt pentru care-am fost felicitat personal de Grişa. În faţa lui Jack. Care n-a mai avut nimic de zis. Uitînd pînă şi de memoriul cerut.

Numai de Arşavir îmi era întrucîtva milă. Fiindcă-l obligasem la cheltuieli suplimentare, şi habar n-aveam cum o să fie plătit, de problema asta ocupîndu-se Jack.

Mi-a fost dat să-l reîntîlnesc peste vreo trei sau patru ani. Prin 1951, '52. Kirkorian răspundea de manualele şcolare în limba armeană, ca autor, traducător şi redactor. Iar eu, lucrînd pe-atunci la Editura de Stat, a trebuit să i le tipăresc şi să-i întocmesc formele de plată a drepturilor de autor, traducător şi redactor. Cam multe cumuluri ! Cînd m-a întîlnit la serviciul de tehnoredactare, al cărui şef eram, mai să-i vină rău. Şi l-am auzit văitîndu-se :

— Aolio ! Iar am de făcut traba cu nebunu' ? ! Nu se poate... Zau că nu ! De unde iei bietu' Arşavir atîtea porcile ?... Editura mare este, şi mulţi mîncatori trebe egziste la voi !

— Avem tot ce ne trebuie, nea Arşavire ! Ce mai faci ? Dealtfel, îmi pare bine că te revăd, fiindcă eram curios să aflu cum ai ieşit atunci cu afacerea noastră...

— Cu afişele ? E, cum sa spunem ? Foarte bine ! Încasat paraua, naţionalizat litografia, scapat belea, acuma scriitor armean... Ce mai vrai ? Dar mata, ce mai face, tot nebun ?...

— Nu ! Acuma-s băiat cuminte...

— Pacat ! — s-a exprimat armeanul. Atunci, nebun nebun, ma faceai treaba bună... La mine placut mata. Dar şi la mata placut cum gatit Arşavir, nu ?...

La Editura de Stat, datorită unei intervenţii obscure din partea fotbalistului, care-l prelucrase intensiv pe Grişa, fusesem transferat din dispoziţia Ilkăi Melinescu. C-a fost tare de treabă cu mine. Şi-asta împotriva opiniei domnului Jack, care m-ar fi dorit în continuare la serviciul tehnic, în subordinele sale.

Din fericire, nu-i reuşise figura.

TATAPETRE ÎŞI FACE BAGAJELE

ORICE POVESTE ARE UN ÎNCEPUT

Cînd „Europolis"-ul, din dispoziţii superioare, fusese nevoit să se declare în stare de... scoatere la vînzare, mi-am amintit că tot aşa procedase şi Tatapetre, bunicu-meu. Lichidîndu-şi, din proprie voinţă, tarapanaua de pe Strada Mare.

Cînd i-am povestit, cîndva, monumentului naturii, de 2,04 m. pe înalt, despre Tatapetre, m-a ascultat răbdător şi interesat. Timp îndelungat. Suflet mare, de mamă a răniţilor, şi „magistrul" ăsta, cum îi zice Bileţel, alias Miron Georgescu (poetul inefabil). Pentru ca, la despărţire, să-mi spună :

— Grasule, zău că tac-tu mare ar merita să fie personaj de roman !...

Atît mi-a trebuit. Şi l-am asigurat :

— Boss, precis îl scriu !... Am material suficient, cît pentru trei volume !

— Foarte bine ! — a mormăit. Totul este să-ţi găseşti şi-o editură, să-ţi tipărească toate elucubraţiile... Totuşi, dă-i drumu' !...

Şi i-am dat. Cînd am terminat, după timp îndelungat, lucrînd pe spetite, aveam gata romanul „Contratimp", în două volume. Şi care, spre mirarea mea, a fost premiat de Uniunea Scriitorilor. Nu numai a mea, ci şi-a editorului. Căci cartea îmi fusese tipărită de... „Albatros" !

Avînd în vedere caracterul aparte al „romanului" de faţă, consider că-i timpul să deconspir formula ce-a stat la baza „Contratimp"-ului.

Într-o seară nemaipomenită, cînd luna da să iasă pe cer, şi mă găseam cu Tatapetre pe gîrla Doamnei, bătrînul m-a întrebat într-un chip neaşteptat :

— Măi zgîmboi, n-ai cumva vreo ţigară la tine, dintr-ălea mai puturoase ?

Nu-l văzusem niciodată fumînd. Poate vroia să afle dacă dădusem în patima tutunului, şi-mi întindea o capcană. Dar nu mă-ndemna inima să-l mint.

— Aş avea, Tatăpetre, că nu m-ascund de tălică ! Din păcate, nu-i din tutun, ci din mătase de porumb uscată... Şi-i şi răsucită în hîrtie de ziar...

— Bine, dragule, o să folosim dintr-ale mele, deşi-s prea aromate ! Le-am căpătat şi eu... Credeam că umbli pe la mahorcă de-a noastră, „Naţionale“ sau „Plugar“. Încă nu m-am dedulcit la tabac, că niciodată nu mi-a plăcut fumul tras în bojoci, dar de la o vreme parcă mă trage Scaraoţchi să-mi bat singur cuie de coşciug în piept... Acuma mi-s atît de bătrîn, încît, vorba lu' moşu-meu, n-au cum să-mi mai cauzeze ţigările...

Scociorîndu-se prin buzunare, bunicu-meu scoase un pachet frumos colorat, lucitor şi arătos, în care zăceau mototolite cîteva „cuie“. Mi-a întins şi mie o ţîharcă. Apoi şi-a aprins-o pe-a dînsului, dîndu-mi şi mie chibritul.

După ce am tras adînc primul fum, am crezut că mă duc de pe lumea asta. Abia la al doilea şi la următoarele am perceput aroma îmbătătoare a unui tutun cum nu mai încercasem vreodată.

Cînd am descifrat şi ce scria pe pachetul din posesia bătrînului, l-am iscodit pe bunicu-meu :

— De unde ai tălică, Tatăpetre, ţigări „Camel“ ? De la debit ?...

Deşi nu-i plăcea să se lase tras de limbă, mi-a răspuns :

— De căpătat, măi zgîmboi... De la băcănia lu' Eftimie Ionescu, naşu-tău. Mi le-a dat chiar el, ca cinste şi trataţie. C-am fost şi eu, cîndva, patron de băcănie. Mai bine nu mi-aminteam de ea... Aoleu, ascultă, mă, să-ţi ţii gura, că dacă află mă-ta mare că tragem tiutiun, ne scoate ochii... Aprigă muiere mi-a mai hărăzit şi mie soarta, măi Andi ! Că din pricina lu' mă-ta mare am ajuns de-am dat şi faliment. Păi ce, băcănie îmi trebuia mie ?

Noaptea se-arăta minunată, cu-o mămăligă de lună pe cer cît un ceaun. Şi-atunci a fost să fie ca pe bunicu-meu să-l podidească o poftă de vorbă absolut anormală. Cum nu i se mai întîmplase.

Din cele povestite atunci de dînsul, cu glas moale şi adînc întristat, am aflat şi eu cum fusese istoria aceea cu băcănia de pe Strada Mare a Piteştilor, în plin centru.

— Mă, — zicea Tatapetre, Maca-Maia a ta, cum îţi place să-i spui, e şi ea din neam de ciobani, ca şi mine. Dar de cînd se văzuse la oraş, i se urcaseră fumurile la cap. Şi-a ţinut neapărat să ne facem boieri, cu prăvălie şi vînzători, cu bănuţi la teşcherea... Neam prost, mă zgîmboi, că şi tac-su s-o lăcomit dintotdeauna la negoţ păgubos, bată-l cucu de nărod...

BĂCĂNIA „LA PETRE-MĂŢĂUANU"

Puţină vreme după ce începuse veacul, Maca-Maia, cu bani împrumutaţi din punga bătrînului Bacria, taică-su, cioban ţeapăn de pe cuşmele Măţăului, care mulgea peste cinci sute de oi, îl silise pe bunicu-meu să-şi deschidă o băcănie universală. Împotriva nenumăratelor sale ezitări şi împotriviri. Şi nu oriunde, ci anume pe Strada Mare, buricul oraşului.

Mai înainte, acolo fusese magazinul lui Eftimie Ionescu, naşul lui taică-meu. Care, după ce dăduse un faliment răsunător (naşu', nu tata), îşi deschisese un alt comerţ, pare-se tot în Piteşti, însă pe-o altă uliţă. Alţi bani, altă prăvălie. Că nu rămăsese sărac de pe urma desfacerii celei dintîi. Ba dimpotrivă. Afacerile aşa sînt, tot afaceri. Cu-atît mai mult cu cît cedase, pe parale, bineînţeles, şi cu tot dichisul, băcănia de care se lepădase, începătorului într-ale negoţului — Tatapetre.

Cînd s-a inaugurat „La Petre-Măţăuanu", cu sfeştanie oficială de trei popi, dintre care nu absentase părintele Puturică, de la biserica mahalalei noastre, bunicu-meu plînsese. De inimă amară şi de necaz.

Apoi dăduse să fugă pe uşa din dos a prăvăliei. Însă bunică-mea, prevăzătoare la toate, avusese grijă s-o zăvorască din timp. Zdravăn bine.

— Auzi, mă zgîmboi, — relata Tatapetre, ce-i dăduse prin cap mă-tii mari, să mă-nţolească pe mine în straie de cioclu, din stofă neagră şi lucioasă, cum poartă chelnerii, şi să mă pună-n mijlocul prăvăliei, să fac sluj înaintea domnilor care veneau să cumpere o sută de grame de ţucăr-candel, pentru căţei !... N-am plîns eu la Moşu, acas', cînd mă alunga să rînesc căcărezele din ţarcul oilor, din zori şi pînă-n miez de noapte, însă atunci am pişat ochii două ceasuri de-a rîndul...

Bunică-mea, Maca-Maia, zîmbăreaţă, în rochie de tafta întunecată, cu volănaşe şi danteluţă la gît, se instalase la casă. Acolo trona fericită, mai ales cînd auzea sunînd clopoţelul maşinii, în momentul deschiderii şi închiderii sertarului în care vîra bănuţii încasaţi. Şi, în vreme ce dădea restul, se-ntindea la taclale cu cucoanele din lumea mare, făloşindu-se cu neamul ei, cu băieţii care-i învăţau la liceu, cu „pălatul" pe care şi-l ridicase pe strada Libertăţii, la bariera Piteştilor.

Tatapetre, pe post de patron, se ocupase în primele luni doar cu achiziţionarea de mărfuri de la angrosişti. Apoi fusese detaşat şi la vînzare. Din dispoziţia expresă a bunică-mii. Care-şi dăduse seama că nu-i mai ajungeau cei doi oameni de la tejghele, promovaţi „băieţi de prăvălie", prin aducerea lor de la Măţău. Ca să se facă şi ei domni.

Asta numai pînă într-o zi, cînd bătrînul se supărase foc şi plecase din băcănie. Tunînd şi fulgerînd, şi trăgînd nişte înjurături de năduşeau pereţii. La înapoiere, după ce-şi luase curaj la „Berbec", în Piaţa Mare, şi venise cherchelit binişorel, o somase pe Maca-Maia să-şi ia tălpăşiţa din prăvălie, ca să-şi vadă de casă şi de copii, şi să nu-şi mai vîre nasul în treburile negustoriei, unde mai mult încurca lucrurile cu ifosele şi ideile ei.

De-atunci, numai dînsul se ocupase de băcănie. Şi chiar dintr-a doua zi a angajat o casieriţă. O nepoată de-a lui socru-său, Bacria. Umilită, fierbînd în minte numai fiere şi răzbunare, Maca-Maia se retrăsese la gospodăria de pe Libertăţii. Avînd grijă totuşi ca, prin agenţi secreţi, adică tanti Sorica Măgeanu şi cutra de madam Cerchez, să afle ce se mai întîmpla la magazin.

După o bună bucată de vreme, băcănia începuse să miște. Și să aducă și beneficii. Astfel încît, la un moment dat, Tatapetre returnase banii împrumutați de la socru-său.

Din păcate, tocmai atunci bunicu-meu se săturase de tot de neguțătoria pe care i-o impusese nevastă-sa. În schimb, pornise să dea dovadă de unele inițiative. Cam stranii. Cum a fost, bunăoară, ideea de-a organiza și-o bodeguță. În odăița din fundul prăvăliei, unde să fie serviți funcționarii de la primăria aflată în apropiere, avocații și judecătorii de la tribunal, eventual și inculpații încă în stare de libertate, ofițerii, majurii și intendenții regimentelor din oraș, mă rog, o întreagă lume pofticioasă de-un aperitiv la botul calului.

Care, uneori, se prelungea cu mult peste orele obișnuite. Numai că tragedia bătrînului avea să fie lungă de tot. Nu una în trei acte, ci una în (aproape) trei decenii. Abia prăbușirea „afacerii" a dus la eliberarea lui Tatapetre, scutindu-l de servituțile unei ocupații ce-i stătea în gît. Și-i stătuse mult, că, se vede, ceva pricepere de negustor tot avea.

— Mă zgîmboi, — îmi spusese bunicu-meu în noaptea aceea de pomină, cu băcănia aia nefericită mi-am părăduit cei mai frumoși ani ! Aveam aproape treizeci, cînd o deschisesem. Însă, după ce-am tras obloanele, și mi-am cărat acasă toate rafturile, dulapurile, tejghelele, butoaiele și acareturile dughenei, eram de-acum om răscopt, trecut bine de cincizeci... Nu-i o viață irosită-n zadar ?... Ai ?... Cu bodeguța ce mi-am mai îndulcit și eu zilele. Dar și-asta a fost o năzdrăvănie de-a mea, care s-a fîrșit rău...

VRAJA VORBELOR DE NOAPTE

La ceasul aperitivelor, cînd clienții năvăleau buluc, Tatapetre se alătura petrecăreților. Și, pînă seara tîrziu, uitînd, ca și dînșii, de casă, masă și nevastă, o ținea tot într-un bairam. Dă-i cu țuiculița, dă-i cu șprițul, mai o brînzică, mai o păstrămioară, mai o măslină, stătea lîngă cheflii pînă se-nnopta bine. Atunci, fericit de atmosfera ce domnea în odăiță, ieșea afară

să stingă felinarul de deasupra firmei „La Petre-Măţăuanu". Pentru ca apoi să se-napoieze la ascultarea discuţiilor interminabile susţinute de admirabilii săi muşterii.

Dacă aceştia se cinsteau şi chefuiau cu abnegaţie, Tatapetre mai mult gusta (deşi...). Lui îi plăcea să bea numai acasă, din sticlă, şi-anume preparatul său special, pe bază de trăscău de Măţău. Bucuria lui a mare era să asiste la înflăcăratele şi înverşunatele dispute ale clientelei, să afle tot ce-i nou şi interesant în lumea mare, să mai zică şi el cîte una haioasă, din vreme de război, sau de pe teritoriul pitoreştii mahalale a haznagiilor. Aplaudat de asistenţă, lui Tatapetre i se umfla pipota. Motiv pentru care comanda vainburşului, pe socoteala firmei, să mai aducă un rînd de prunişoară. Întru cinstirea prietenilor şi muşteriilor. Şi nu numai băuturică, ci, înfierbîntat zdravăn, alteori cerea platouri întregi de şunculiţă fiartă, costiţă afumată, cîrnăciori la grătar sau ficăţei prăjiţi.

Noroc că-l mai trăgea afară casieriţa. Îl chema în prăvălia de mult închisă, şi-acolo îl mai domolea. Cerîndu-i să mai se hodinească, trîntit pe-o tejghea.

— De fapt, — spunea Tatapetre, erau singurele mele clipe de răgaz. Fată bună şi Panaghiia aia, măi băiete, că-i era milă de mine, văzînd că rămăsesem numai piele şi os... Stătea, săraca, pînă tîrziu de tot, chiar şi după miez de noapte, dacă era cazul, numai ca să aibă grijă de mine... Că alergam zi şi noapte, ba cu băcănia, ba cu bodeguţa. Iar în privinţa ăsteia din urmă, şi mai dihai. Era acolo o lume, de-ai fi zis că te găseşti la Bucureşti, nu-n tîrgul nostru împuţit. Numai oameni cu ştaif şi multă învăţătură... Mi-era drag să-i auz ciorovăindu-se sau povestind liniştiţi, pînă bătea orologiul de la Mavrodolu ceasurile mici ale nopţii... Că nu mă-nduram să-i supăr şi să-i alung afară, fiind oameni mari şi deştepţi : floarea Piteştilor, măi băieţele !

După ani de activitate intensă a bodeguţei, Tatapetre constatase că rămăsese dator la o serie de furnizori, iar marfa-i era din ce în ce mai pe sponci.

Băcănia vindea zdravăn, avînd un dever fantastic, din rezervele aflate în beci, fără să se mai poată aproviziona. Dar clientela bodeguţei nu-şi prea achita consumaţiile. De fapt, nici nu se grăbea să plătească, deoarece se considera de-a casei, prietena Măţăuanului.

Care, măgulit de-atîta onor, nu se-ncumeta să abandoneze bodeguţa. Dacă ar fi lichidat-o, bunicu-meu s-ar fi simţit văduvit de aleasa societate din fundul prăvăliei. Şi nu se făcea...

— Ştii tu ce oameni mă cinsteau cu nepreţuita lor înfăţişare ? — îmi explica bătrînul. Păi, numai profesorul Băcescu, de la liceu, care-i învăţa pe copiii noştri limba românească şi viaţa scriitorilor neamului, numai el făcea cît o sută de muşterii... Cînd namila asta de om, că arăta cît un urs, se-apuca să ne spună cum îl cunoscuse dînsul pe Domnia-sa domnul Vlahuţă, din care ştia pe de rost tot ce scrisese ca poezie, rămîneam toţi ca boii... Ăla poet ! Iar cînd se-ntărîta şi domnul Miltiade Ioanid, tot profesor şi-ăsta, dar de franceză, însă mai tinerel, şi-i zicea şi el o poezie, de data asta din scrierile Domniei-sale domnului Neniţescu, care luptase laolaltă cu mine la Plevna, păi plîngea toată adunarea. Cînd ne vedea întristaţi, atunci o cîrmea şi ne rostea, ca un actor, nişte romanţuri ale zilelor de mîine, de-un piteştean de-al nostru, zicea dînsul, unul — domnul Minulescu... Dar astea cu domnul Minulescu au fost tîrziu de tot, cînd îmbătrînisem. Şi, uite-aşa, o ţineam tot timpul numai în poveşti vesele şi amare, de la lume adunate şi iarăşi la lume date... Rîdeam şi plîngeam cu toţii. În hohote. Şi erau de faţă judecătorul Mavrihie, tartorul tribunalului, şi avocatul Hariga, nu rahatu' nostru de vecin, ci tac-su, care era om de inimă, şi colonelu' Mişu Spiroiu, şi Mihăiţă Argede, ziaristul de la gazeta socialiştilor, şi mulţi alţii, al căror nume nu-mi vine pe limbă... Plîngea şi rîdea şi Dorofeia, că era fată bună şi plină de suflet, care stătea cu noi să ne-asculte şi ea, lăsîndu-şi pe mai tîrziu socotelile casei...

— Păi n-o chema Panaghiia, pe casieriţă ? — încercam să-l readuc pe Tatapetre la realitate.

— Fată bună şi aia, dar fusesem silit s-o dau afară. Şi-asta numai din pricina lu' mă-ta mare ! Îi căşunase pe ea... Zicea că-mi strică viaţa de familie, umblînd să mă despartă de Caterina mea. Aiureli ! O cam iubeam eu, din cînd în cînd, pe Panaghiia, dar numai atît cît se cuvine, că nu eram omu' care să-şi lese casa şi copiii, pentr-un fund de muiere ! Parcă n-am iubit-o şi pe Dorofeia lu' Alohim ? La fel ca şi pe toate ălelalte, care i-au urmat. Că nu trecea anu', şi Caterina iar mă lua-n coarne, de-a-nboulea, şi mă silea să mă jur în genunchi că numaidecît le-alung din prăvălie... Sărmane fete !... Acuma-s pe la căşile lor, îşi cresc copiii şi-şi văd de bărbaţi ! Că pe toate le-am

înzestrat, le-am ajutat să-şi ridice casă şi le-am găsit şi oameni de treabă, care să nu ia seama la scornelile lu' mă-ta mare !

Atunci m-am cugetat şi eu, auzindu-l pe Tatapetre, că era foarte posibil să mai posed o sumedenie de unchi şi mătuşi prin mahalalele Piteştilor. Prea multe chipuri, întîlnite adesea pe stradă şi la voia întîmplării, mi se păreau că seamănă nespus cu nenea Valică, sau cu tanti Marioara, a lui Podaşcă, cu unchiu-meu Tică sau cu taică-meu Eftimie.

Mare minunăţie şi cu băcănia aceea, „La Petre-Măţăuanu "!

BĂTRÎNUL SE CARĂBĂNEŞTE

La vreo lună, poate mai puţin, de la discuţia noastră referitoare la băcănia ce-i măcinase zilele, pe cînd mă aflam în livadă, unde citeam nişte „Dox"-uri, am sesizat că-n bătătura noastră, mai exact a bunicilor, unde-mi petreceam vacanţa cea mare, se dezlănţuise un tărăboi cumplit. Şi-am dat fuga la gard, să văd ce se-ntîmplă.

Maca-Maia, bunică-mea, urla din adîncul bojocilor, ca apucată :

— Mărioaro !... Unde-mi eşti, fa Mărioaro ! Prinde-o, nu mai sta !... Săi pe ea... Că ne surpă şopru' !

Tatapetre, care pesemne se odihnea în magazia mare, avînd lîngă el sticla cu trăscău de Măţău, se ivi cu recipientul în mîna stîngă, ieşind în pragul uşii. Chipul ciolănos, bronzat de arşiţe şi vînturi, luminat de albastrul ochilor săi de oţel călit, cătă în direcţia orăcăielilor.

Lucrurile din ogradă se complicaseră. Tanti Marioara pornise şi dînsa să ţipe ca din gură de şarpe.

— Mamiţicooo ! Fereşte, Mamiţicoo !... Te omoară putoarea, nu vezi c-a turbat ?...

Nicidecum tulburat, Tatapetre îşi goli clondirul, îl zvîrli la o parte, după care răcni la muieri :

— Ce păţiraţi, nebunelor ? Ce-i zarva asta ? Iar ne calcă bătătura împuţita aia de Tonşoaica ?... Las' pe mine, c-o astîmpăr acuşica !...

— Tăticuleee ! Pe unde-mi umbli, dom'le, n-auzi că se dă javra la noi şi vrea să ne muşte ?... Săi, tăticule, săi, că-i de rău !...

Curios să văd ce-i face bătrînul domnişoarei Toňş, ţopîrlanca noastră de vecină, mă lipii cît mai aproape de gard.

Bunică-mea, cu făcăleţul în mînă, asistată de mătuşă-mea, şi dînsa înarmată cu prăjina de rufe, se apăra de atacurile înverşunate ale unei făpturi invizibile mie. Se găseau amîndouă în faţa şoprului, iar atacanta, probabil, trebuia să se afle acolo, întrucît ambele femei priveau înspăimîntate la ea.

Cînd Tatapetre se avîntă în ogradă, Maca-Maia începu să răcnească din nou :

— Uite-o, Mărioaro !... Nu mai zăbovi, fa, otînjeşte-o ! Că-i vîrîtă sub maşina de gătit...

Bunicu-meu, preluînd din mers prăjina mătuşi-mii, îi transmise competent fie-sii :

— Fereşte, bleago ! Las' c-o aranjez eu. Unde-i ?...

În aceeaşi clipă îşi face apariţia şi „beşniţa". Nu era domnişoara Tonş. Ci scroafa bunicilor, un adevărat mamut, scăpată pesemne din cocină. Mare minune, să n-aibă peste două sute de ocale.

Hipopotamul, adică scroafa, înfierbîntată de vipia cumplită de peste zi, se vede că-şi abandonase sălaşul şi pornise să gonească năucă prin bătătură, în căutarea unei băltoace unde să-şi astîmpere jărăgaiul ce-i ardea măruntaiele. Însă neinspirata intervenţie a bunică-mii şi-a mătuşii Mărioara, urletele lor bezmetice o întărîtaseră şi mai dihai, scoţînd-o din minţi.

Devenind brusc agresivă, mai ales de cînd zărise şi prăjina din mîna bătrînului, dădu să se repeadă pe lîngă dînsul, cu intenţia vădită de-a ataca femeile. Tatapetre, la repezeală, i-a otînjit una cu prăjina. Scroafa, şi mai aţîţată, se-ntoarse din mers şi demară rapid în direcţia porţii de la drum.

Excitat, bătrînul îi strigă bunică-mii :

— Caterino, fa Caterino, unde-i bicicletu' lu' Ionică, ginerі-miu ?... Zi-mi mai iute, că scapă animala pe uliţă !...

Maca-Maia îi arătă obiectul solicitat, total nedumerită. Era chiar lîngă şopru. Tatapetre, nici una nici două, se repezi la

velociped, îl înşfăcă de coarne şi, încălecînd pe şa dintr-un salt, purcese să pedaleze vertiginos după scroafă.

„Animala", cum îi spusese bunicu-meu, văzînd că-i urmărită cu mijloace de locomoţie moderne, se sperie şi mai zdravăn şi se năpusti de-a dreptul în roţile bicicletei. Iar bătrînul execută o cădere spectaculoasă. Apoi, înjurînd cumplit, se sui de-ndată în şa şi se avîntă după dobitoaca ce-o luase spre grădină.

Uluit de tot ce se-ntîmpla, avui timp să observ că bunicu-meu se lovise grav în timpul căderii. Un moment, nici nu-şi prea putuse păstra echilibrul ca lumea. Îl recăpătase rapid însă. Jivina, ajunsă lîngă gardul ce despărţea ograda de grădina cea mare, nu mai ţinu seama de palan. Ci-l doborî dintr-o unică îmbrîncitură, trecînd vijelios peste leaţurile prăbuşite.

Bunicu-meu, întărîtat de succesul scroafei, a încercat să facă aşijderea. Cu rezultate catastrofale. Roata din faţă a bicicletului s-a proptit într-un lănteţ, dîndu-l peste cap pe bătrîn.

Atunci am dat să mă reped spre Tatapetre. Tardiv însă. Însîngerat, spumegînd de furie, bătrînul îşi smulsese vehiculul dintre sfărîmăturile gardului şi-acum pedala dezordonat după scroafa ce dispărea spre fundul grădinii. Mugind de durere, bunicul răcnea necontenit :

— Caterino !... Vita dracului, stai să te-ajung ! Putoareo !...

Ceva nu era în regulă cu Tatapetre. De ce-i zicea animalei Caterino ? Aşa că m-am luat, în goană, după bătrîn. Cînd m-a zărit, Maca-Maia a strigat la mine :

— Unde-mi fugi, dom'le Sandi ?... Eşti mai rău ca tac-tu Petre, bătu-l-ar cucu' să-l bată de nărod, că s-a apucat să prindă scroafa de-a-ncălarea...

Tare nu-mi plăcea cum îmi spunea bunică-mea. Sandi, ca la clovnii de la circul din Tîrgu de Vale. Din străfundurile grădinii se-auzeau strigăte de om şi guiţatul dobitocului. Iar la un moment dat, un ţipăt înfiorător, de groază, prelung şi sinistru, ca şi cum ar fi şuierat rapidul de noapte la bariera gîrlei.

Cînd l-am găsit pe Tatapetre, lîngă coliba de pîndă din vie, zăcea pe spate, prăbuşit pe grămada de fîn ce-i slujea de culcuş, în nopţile de veghe. Iar bicicleta era căzută peste el.

— Tatăpetre ! — am răcnit eu îngrozit. Ce-ai păţit, de ce nu mai zici nimic ?

— Stai că zic ! — a mai murmurat bunicu-meu. Stai niţel... că zic. Dar ce-i cu tine, plîngi ?... Stai că...

Peste cîteva clipe, îşi dădea duhul.

Cînd m-am îndreptat spre casă, le-am găsit pe bunică-mea şi pe tanti Mărioara aşezate la cină. Mestecînd piftele prăjite. M-au ascultat neîncrezătoare, fără să-şi curme clefăitul. Iar Maca-Maia m-a liniştit :

— Mă, eu una nu cred că-i mort ! Ţi s-o fi părut ţie... Nu-l ştii pe tac-tu mare ?... Se trezeşte la viaţă, cînd ţi-i lumea mai dragă. Ne-a mai făcut-o de-atîtea ori, nu-i întîiaşi oară !...

Am fugit vraişte, cu sufletul împrăştiat, să mă refugiez în dosul magaziei. Abia acolo mi-am putut plînge în voie bunicul. Lîngă podul cu minuni al hambarului, unde se aflau îngrămădite comorile de cărţi ale bătrînului.

GARDA DE ONOARE

Următoarele trei zile, pînă l-am aşezat în ţărînă pe Tatapetre, au fost un terifiant prilej de-a verifica, în cele mai infime şi infame măruntaie, ce-anume reprezenta în realitate o anumită fracţiune a familiei noastre.

Băieţii de la Bucureşti, nenea Valică, recent sosit de pe front, unchiu' Vasile, reîntors în ţară cu ultimul avion de evacuare, taman din Crimeea, şi nea Tică, librarul de pe strada Doamnei, se prezentaseră de urgenţă. La chemarea lansată de tanti Marioara. Care le dăduse o telegramă, de la oficiul din barieră.

Debarcaseră cu toţii, în cursul după-amiezii, din personalul de 16.48. Nea Valică, mai mare în grad, că era medic militar, călătorise la clasa întîia, împreună cu nevastă-sa de-a doua, tanti Ariadna. Înalt, bine construit de maica natură, nenea Valică arăta, la coborîrea din tren, ca un general sosit la paradă. Cînd s-a ivit şi tanti Ariadna, care mai zăbovise niţel, a pufnit morocănos :

— Fii atentă, cucoană, n-o lua chiar ex-abrupto, c-atunci ai feştelit iacaua ! Ia aminte cum cobori !... Natura non fecit saltus, adică să nu sărim mai multe trepte deodată, că ne frîngem picioarele, ca-n gară la Titu...

După care coborî primul.

Nea Tică, inimă de mamă, încercase s-o ogoiască pe tanti Ariadna :

— Nu pune la inimă, cumnată, c-aşa-i frate-miu Valică ! Înfumurat şi megaloman, de parcă l-o fătat Mamiţica pe Champs Elysées, iar nu pe uliţa haznagiilor... Numai ifosele-s de Valică ! Altminteri nu-i băiat rău, şi nici prost, de vreme ce ştie Larousse-ul roz pe dinafară !...

Unchiu' Vasile şi tanti Rodica, veniţi la clasa a doua, întrucît Vasilică nu era decît căpitan, tot medic, dar ginecolog, laolaltă cu librarul, se alăturară mai apoi celorlalţi doi, pentru a tocmi împreună o trăsură.

Către seară, au pornit să se înfăţişeze neamurile şi cunoştinţele din localitate. Mai întîi s-au prezentat ţaţa Mariţa şi nea Niculae, urmaţi de moş Apostol, fratele lui Tatapetre, de tanti Sorica Măgeanu şi bărbatu-său, curelarul, precum şi de fetele ţaţei Mariţa — Tiişoara, Leni şi Mioara. Fără bărbaţi. Că nici nu erau măritate.

Cînd se-nnoptase de-a binelea, a sosit şi nea Ionică Podaşcă, soţul mătuşă-mii Mărioara. Chior de beat. Aflînd de la naş' Tocilă că se prăpădise socru-său, omul la care ţinea cel mai mult din familie, poate şi mai abitir decît la nevastă-sa, se refugiase în crîşma din gara Dîlgăi şi, tot aşteptînd trenul, plînsese gît la gît cu clondirul de vinişor. După ce pierduse două personale şi-un accelerat, în cele din urmă fusese urcat de-un prieten într-un marfar şi predat frînarului. Acesta, om de inimă, îl debarcase la halta de lîngă bariera noastră, aflată în imediata apropiere de grădina bătrînilor. De unde nea Ionică Podaşcă venise pe jos. Cu mijloace proprii. Însă destul de nesigur. Fiind vorba de picioare.

Rubedeniile de la Măţău, atît din partea bunicului cît şi-a bunică-mii, cîţiva veri îndepărtaţi, cu soaţele lor, picaseră noaptea tîrziu, cînd şi începuse priveghiul. Erau nişte oameni ciudaţi şi morocănoşi, cu chipuri brăzdate şi tăbăcite de vînturi, ciobani de munte, din tată în fiu, care-şi îmbrăcaseră ţoalele de

„ţinere“ şi-şi făcuseră bocancii cu vax şi scuipat. Fuseseră singurii care sărutaseră dreapta de gheaţă a bătrînului.

Numai tanti Raliţa nu se arătase la faţă, fiind dispărută inexplicabil din localitate.

Lîngă năsălia lui Tatapetre, nenea Valică păstrase o clipă de tăcere încruntată, privind grav la chipul împietrit. Apoi rostise rar şi apăsat :

— Pulvis et umbra sumus... Asta-i viaţa ! Sîntem doar o pulbere sumbră... Ne-o făcuşi, dom' Petre ! Că n-ai avut niciodată astîmpăr... Mă rog, acuma-i tîrziu să mai discutăm. De mortuis nihil sine Deo !...

Apoi se corectase singur :

— Pardon ! De mortuis nil nisi bene... Să nu-i vorbim de rău pe morţi, că nu se ştie ce mai poate ieşi şi dintr-asta !...

Tata Eftimie, genitorul meu, om al cifrelor, contabil de profesie, privise urît la frate-său, după care şuşotise, astfel încît să fie auzit de întreaga asistenţă :

— Ba se cam ştie !... Numai să terminăm odată cu bîlciul...

Unchiu' Vasile, avînd-o lîngă dînsul pe tanti Rodica, mătuşă-mea dragă, mîngîiase zîmbind amar fruntea răposatului. Şi îngînase :

— Straşnic şi mîndru bărbat ! I-a plăcut să trăiască, din plin, cu mîncărică bună, cu vin şi femei. N-a trecut degeaba pe pămînt. S-a ales cu ceva...

Enervată, Rodica i-a tras un cot, suflîndu-i drept în ureche :

— Ruşine să-ţi fie, dacă şi-n asemenea ocazii îţi umblă mintea după femei !

Nea Tică, librarul, înveselise fără voie asistenţa, atunci cînd i se adresase mortului :

— Tăticule, tăticule, fii atent, c-am venit cu toţii ! Nu-i aşa că-ţi pare bine ? M-auzi ?...

— Sigur că nu, saltimbancule ! — îl repezise nenea Valică. Vox clamantis in deserto... Adică îţi baţi gura de pomană, că mortul de la groapă nu se mai întoarce !

Bunicul, frumos şi drept, ca un brad prăbuşit, se afla întins pe masa marilor zaiafeturi, din odaia de la drum.

Îl îmbrăcaseră în straiele pe care le purtase, cîndva, demult, la inaugurarea băcăniei. I le găsise tanti Mărioara. Cătîndu-le în podul magaziei mari. Răstimp în care Tatapetre fusese con-

servat la întuneric, numai în izmene şi-o cămaşă cu guler tare, din carton presat, prevăzută cu cravată neagră, rămasă şi-aceea de la înmormîntarea lui Aurel, primul băiat al bunicilor, decedat în vremea războiului de la '916. Iar costumul era atît de ciuruit de şoareci, mirosind a slănină rîncedă şi-a mucegai, încît mă miram că se mai ţinea din cusături şi urzeală.

În coşciugul încropit din cîteva scînduri vechi, smulse din rafturile depozitate în magazie, provenind tot de la fosta băcănie, bunicu-meu fusese alungit pe-un aşternut din gîţe. Sub cap îi puseseră un puişor de pernă, lîngă umăr pălăria cea neagră, de mers la biserică, pe care nu cred s-o fi purtat vreodată în viaţa lui de enoriaş contestatar, întrucît refuza cu obstinaţie să frecventeze dugheana părintelui Puturică. Iar în buzunarul de la piept îi vîrîseră ochelarii cu ramă din sîrmă, deasupra batistuţei albe, care ieşea niţel în afară, şi care nu era chiar batistă, după cum mi-am dat seama, examinînd-o atent şi scîrbit, ci un şerveţel de hîrtie creponată.

Pantofii din picioare, în loc de şireturi, fuseseră legaţi cu sfoară înnegrită cu cremă de ghete. Şi, pentru a camufla mizerabila vestimentaţie a bătrînului, împodobiseră întreaga năsălie cu hîrtie dantelată. Şi-aceea tăiată de Maca-Maia şi tanti Mărioara din ambalajele colorate rămase de pe vremea băcăniei. Iar deasupra, în chip de flori, zăceau cîteva smocuri păduchioase de regina nopţii, veştede şi rău mirositoare. Motiv pentru care, din cînd în cînd, tanti Mărioara stropea coşciugul cu odicolon. De frizerie. Pe care-l răspîndea cu ajutorul unei pompe „Flit", din cele ce se foloseau, pe-atunci, la distrugerea ploşniţelor.

Maca-Maia, bunică-mea, păzea căpătîiul bătrînului, terciuind muştele c-un floştomoc confecţionat din pagini de „Universul". Privea fix şi încruntată la Tatapetre şi, atunci cînd bănuia că se află în atenţia neamurilor de la Măţău, pornea să jălească şi să bocească cu glas distorsionat, nefiresc şi acordat într-un registru străin de cel pe care i-l ştiam în zilele obişnuite.

După ce-şi potrivea vocea, de parcă s-ar fi pregătit să cînte, tuşind lejer pentru eliminarea eventualelor flegme, îşi declanşa recitalul :

— Petreee, Petreee ! Hîhî... Te duci, mă, şi nici că-ţi pasă. Ai scăpat de treburile casei... Cine-o să dea mîine la purcei, uruială şi sfeclă fiartă ? Ai ?... Scoală-te odată, Petreeee ! Hîhî... Că veniră băieţii să te vază, iar de mine puţin se-nteresează... Îi doare-n cot de belelele de pe capu' meu ! Că trebe să le pun

ăstora de mîncare, şi să-i îndop cu piftele şi sarmale, cu colivă şi colăcei, cum îţi plăcea ţie !

Tanti Mărioara, lîngă dînsa, o mai trăgea din cînd în cînd de mînecă, şoptindu-i cuviincios :

— Taci, Mamiţico, taci că ne-aude lumea şi ne faci de rîs !...

— Ce să tac, fa ? Am zis ceva de rău ?... Mai bine grijeşte de pifteluţe... Ooof, Petreee, Petreee ! Dormi, ai ? Păi da ! Habar n-ai că porcu' ăla de Puturică nu vrea să-ţi facă slujbele de pe urmă. Fiindc-ai fost păgîn şi ţi-ai bătut joc de cele sfinte... Trei sute cere, caiafa ! De-am ajuns să umblăm ca orbeţii după alt popă, la Mavrodolu. Că, de erai om de-nţeles, mîine te-ngropa Pîrţăngău numai pe-o sută, bată-l Dumnezeu de hapsîn !...

GUSTARE LA BOTUL CALULUI

Cînd, peste vreun sfert de ceas, am fost strigaţi la masă de tanti Mărioara, în odaia de-alături, bătrînul s-a văzut abandonat de toţi cei sosiţi la priveghi. Chiar şi de măţăuanii lui, care-i spuseseră, la un moment dat, bunică-mii :

— Ţaţo Caterino, unde-am putea sta şi noi, să luăm ceva în gură ? Că sîntem porniţi de pe la căşile noastre încă din zori... Am adus şi cîte cevaşilea de-ale mîncării, niscai brînză de burduf şi ouă răscoapte, să-l pomenin pe bietu' Petre. Ne pui tălică de-o mămăliguţă ?

Degeaba am vrut să rămîn lîngă Tatapetre. Maca-Maia a zbierat la mine, să dau o mînă de ajutor la descărcarea traistelor aduse de măţăuani. Şi, împreună cu dînsa, am orînduit pe masă băşicile cu brînză de burduf, roata de caşcaval afumat, precum şi zeci de ouă răscoapte.

Mămăliguţa aburea pe-un fund de lemn, iar Maca-Maia oficia solemn, tăind-o c-o sfoară. Nea Ionică Podaşcă şi începuse s-atace damigenuţa cu Drăgăşani, în vreme ce mătuşă-mea, flămîndă ca o lupoaică, spărgea ouăle cu făcăleţul. Şi peste o clipă nu se mai auzi o vorbă. Lumea mastica de zor, ca şi cum, pînă

atunci, ar fi tras la jug. Numai rubedeniile de la Măţău gustau arar şi cuviincios, de ici de colo, nelăcomindu-se.

Însă, peste cîtva timp, nu ştiu ce-i veni bunică-mii să-i întrebe pe muşceleni :

— Bă, voi ăştia, chiar sînteţi neam cu Petre, că nu prea vă cunosc ?

— D-apăi cum, ţată Caterino ! De-ai lu' Bezdechie...

— Aţi încurcat-o, cioflingarilor ! — a răcnit Maca-Maia. Pezevenghilor... Păi, ce căţaţi voi la parastasu' lu' Petre ?... Şi mai vă şi aşezaraţi la masă, să-mi înfulecaţi bucatele pregătite pentru-ai noştri !...

Nea Ionică Podaşcă vru s-o domolească :

— Lasă-i, Mamiţico, să le tihnească bucătura ! Că-i din traista lor, şi nu din cămara matale !... Şi, la urma urmei, tot oţi fi rubedenii pe-undeva, între de-alde voi...

Băieţii, respectiv nenea Valică, Tică, Vasile şi taică-meu Eftimie nu părură prea încîntaţi de intervenţia cumnatului Podaşcă.

Ceea ce-o deranjă serios pe-o băciţă din Măţău, ramura Bezdechiilor, deoarece aceasta, verde la faţă, de obidă şi ruşine, strigă la bărbatu-său :

— Saltă-te de pe scaun, Mituşe, că asta-i din neamu' lu' Bacria, şi-i în stare să ne scoaţă şi merindea noastră, scociorîndu-ne prin beregăţi ! Haidem acas' !... Ce mai zăboveşti ? Eu aşa mi-aminteam, că-l luase pe Pătru al lu' Bezdechie, cînd fugise din ograda lu' tac-su, cărpănosu' de Bacria... Aşa să ştii, ţaţo, că ni s-a crîmpoţit şi ne plînge inima şi după bietu' Petre al lu' Muşat... Mai ales acu', cînd văzurăm pe ce mînuri a-ncăput... Să-i fie ţărîna uşoară, Caterino ţaţo, iar lu' tălică să-ţi fie ruşine, şi să-ţi steie în gît bucatele aduse de noi !

Maca-Maia vru să zvîrle în măţăuani cu resturile de pe masă, pornind să chiriie şi să se răţoiască după dînşii :

— Luaţi-vă-ţi îndărăt împuţiciunile, pezevenghilor, c-aşa vă ştiu, de cioflingari şi ţopîrlani ! Gîndeaţi c-o să-mi luaţi ochii cu cîteva ouă clocite şi-o băşicuţă de brînză iuţită ?

Cumătra de la Măţău, ajunsă de-acuma dincolo de prag, îşi mai întoarse o dată capul către bunică-mea :

— Ţaţă Caterino, om fi noi cioflingari şi pezevenghi, dacă zici tălică, dar nici cu de-alde-ai lu' Bacria nu ni-i ruşine ! Bine că n-am apucat să scoatem şi caşcavelele, că-ţi aduseserăm cîteva rotocoale de pomană... Dar le luăm înapoi, şi mai bine

le-azvîrlim la dulăii de la tîrlă, decît să ţi le lăsăm matale... Că-s mai omenoşi !

După ce grupul celor sosiţi de la Măţău se pomeni cu efectivul redus la jumătate, prin plecarea reprezentanţilor neamului Bezdechie, se putu lesne observa că se simţea înstrăinat şi stingher.

Tăcînd încruntaţi, şi nemaiîndrăznind să soarbă din pahare, oamenii priveau atenţi la tăblia mesei, fără să-şi mai ridice capul.

— Păi, ţaţă Caterino, noi ne-am duce pînă la Petre, să-l priveghem mai departe, după datină ! — declară, la un moment dat, un muntean ţeapăn şi fălcos, dînd semnalul de sculare de la masă.

— Duceţi-vă-ţi unde vreţi, că mie mi-i poftă să mai zăbovesc ! — îi anunţă bunică-mea. Să-mi mai liniştesc sufletu', că tare m-au mîniat ţărănoii ăia nesimţiţi şi necioplţi...

— S-ar zice că tot dintr-ăştia am fi şi noi, ţato ! — îi întoarse vorba măţăuanul. Ţărani, ţărani, tomite ca şi tac-tu şi mă-ta, de la Măţău, că nu te-or fi fătat la oraş, atunci cînd te-au adus pe lume !... Asta e, să ştii şi tălică !

Gustarea a mai continuat şi cînd am rămas numai între noi, neamurile directe ale bătrînului. Însă nu prin consumarea celor de pe masă, ci prin demararea unei discuţii penibile, iniţiate de nenea Valică. Acesta o întrebase pe bunică-mea :

— Ia ascultă, Mamiţico, ce ne-a lăsat dom' Petre prin testament ?... Unde-s bănuţii ? Pentru că trebuie să ne gîndim şi la utile cum dulci, la auri sacra fames !

— Exact, Mamiţico ! — a sărit şi nea Tică, librarul. Că bine-a zis Valică. Să-mbinăm foamea cu aurul. De mîncat mîncarăm, aşa c-a mai rămas chestia cu aurelul... Unde-i ?

Bunică-mea, virînd rapid spre-o culoare stacojie, de-am crezut că face pe loc o criză de apoplexie, le-a răspuns amînduror a, tăios :

— Care bani, nefericiţilor ? Gîţele de la izmene, asta v-a lăsat !

Iar „moştenitorii" au amuţit brusc. Cu bucătura-n gît.

Întrucît a doua zi aveam să-l petrecem pe Tatapetre, am părăsit dezbaterile de la masa rotundă, referitoare la testament, și m-am dus la culcare. Scîrbit de moarte ! Ce-avea să se mai întîmple ? Asta era întrebarea, cu-atît mai mult cu cît, eram sigur, bunicu-meu n-avea să-ngăduie continuarea blestemăţiilor de pînă atunci.

Pe la zece dimineaţa, sau pe-aproape, a sosit popa Sîrmă, părintele paroh al bisericii Domniţa Bălaşa, căreia i se mai spunea și Mavrodolu, împreună cu dascălul și doi ţîrcovnici.

În vreme ce-și despachetau instrumentarul de lucru, pentru oficierea slujbei, priveau intrigaţi la neamurile adunate în odaia de la drum. Unul nu plîngea. Dîndu-și seama că nu mai era loc suficient și pentru cadrele bisericești, o rugară pe bunică-mea să organizeze transferul lui Tatapetre. În curte.

— E mai bine în ogradă, coană Caterino ! — o lămurea părintele Sîrmă. Și să-mi faci rost și de-o umbrelă...

— Ce, nu ţi-e bine, părinte ?

— Ba da ! Însă nu vroi să-mi fie rău... Că, dacă trece pe-aici părintele Puturică, și mă vede că slujesc în parohia lui, atunci s-a zis cu mine... Mă spurcă și mă blesteamă !

În cele din urmă, Maca-Maia se-nvoi. Însă, mai înainte de-a purcede la strămutarea bătrînului în bătătură, îi pofti pe-oamenii bisericii sub șopru, la o gustărică. Acolo n-avea cine să-i mai vadă. Și mai era timp destul, pînă la sosirea cioclilor cu dricul.

Peste vreun ceas și ceva, cînd își făcu apariţia carul mortuar, tras de doi bidivii famelici, prăpădiţi și jigăriţi, de li se puteau identifica și număra coastele, popa Sîrmă era beat cui și se pupa bot în bot cu nea Ionică Podașcă, delegat special cu adăparea și hrănirea lui, și care se găsea la aceeași cotă de saturaţie alcoolică.

Dricul gară în faţa porţii, iar dinăuntru descinseră trei ciocli și cinci indivizi janghinoși, cu nişte cutii în mînă. Abia cînd le desfăcură și scoaseră dinăuntru instrumentele muzicale adăpostite acolo, abia atunci s-a putut realiza că era vorba de muzicanţii tocmiţi de nea Tică, librarul.

Același lucru îl văzu și tanti Mărioara.

— Mamițicooo ! Mamițicooo !... Vină să vezi ce-a făcut nărodu' de Tică ! În loc să ne-aducă fanfara regimentului, așa cum ne-nțeleseserăm, cînd l-am trimis după muzică, s-a apucat și-a angajat taraful lui Ciomîrtan... Înnebunesc, Mamițico ! Mor ! Să-l duc la groapă pe Tăticu, fără trombon și tobă mare ?... Pe el, care toată viața a fost veteran de război ?...

— Stai blînd, fa cucoană, — a intervenit unul din muzicanți, probabil Ciomîrtan în persoană, c-avem și tobă !...

Și, fără să mai adaste reacția mătușă-mii, a strigat la cioclul de pe capra dricului :

— Dă, mă Bălică, toba jos, mînca-ți-aș gurița !... Dă-o mai repede !

Cînd constată starea în care se găsea pretinsa tobă, flendurită și hărtănită, tanti Mărioara porni să plîngă cu năduf.

— Băi oameni buni, rău am mai ajuns de-l îngropăm pe Tăticu numai cu doi cai... Ticăăă ! Ce-ai făcut, nenorocitule ? Unde-s soldații ?... Nu ți-am spus că vreau un pluton ? Să tragă cu puștile și cu tunul, cînd o să-l slobozim în mormînt pe Tăticu !... Ionică, lasă-l în plata Domnului pe țapul ăla de Sîrmă, și vină de vezi ce se-ntîmplă !

Însă nea Ionică Podașcă nu mai făcea de mult priză cu realitatea.

Și, ca un făcut, taman atunci se ivi în fața porții, parcă adus de diavol, iar nu de cel al cărui reprezentant legal pe pămînt era, popa Puturică, parohul nostru, de la Sfîntul Nicolae, din capătul străzii.

Examinînd febril ambianța, îl căută din priviri pe colegul ce îndrăznise să-i încalce spațiul vital. Cînd îl depistă sub șopru, unde părintele Sîrmă conversa în continuare cu damigenuța lui nea Ionică Podașcă, purcese să orăcăie :

— Bată-te Dumnezeu să te bată, sfinția-ta, c-ai ajuns să furi pîinea de la gura fraților tăi !... Nu știai că n-ai ce căta în parohia mea ? Rîvnești, ca un hapsîn ce-mi ești, la bănuții altora... Te reclam la Patriarhie, așa să știi sfinția-ta, lacomule și nesătulule ! Să te răspopească... Pe-ăsta te-ai găsit să-l slujești la groapă ? Pe păgînul de Petre ? Care n-a pășit în viața lui nici măcar pînă-n tinda bisericii ? Huideo ! La oase, mămăligarule !...

Numai intervenţia salutară şi competentă a lui taică-meu, care-i strecură lui Puturică nişte monede neidentificabile, izbuti să ne scape de ruşine şi de bîrfele mahalalei.

După ce băieţii lui Tatapetre, ajutaţi de ciocli, scoaseră în ogradă sicriul cu rămăşiţele pămînteşti ale bătrînului, porţile curţii fură date la o parte. Şi lumea venită să participe la spectacol se buluci în interiorul ogrăzii.

Popa Sîrmă, secundat de părintele Puturică-Pîrţăngău, cu care se-mpăcase la un păhărel de Drăgăşani, după o scurtă tranzacţie, probabil reciproc avantajoasă, începu oficierea slujbei de înmormîntare (partea întîi). Citea cu limba împleticită, pe sărite, omiţînd pasaje întregi din textul pe care-l avea în faţă. Puturică mai bălmăjea şi el cîte ceva, în vreme ce dascălul şi ţîrcovnicii cîntau pe de lături, încurcînd mereu isoanele. Şi, în doi timp şi trei mişcări, eventual numai două, totul fu gata.

După aceea, se procedă la suirea coşciugului în carul mortuar. Iar Maca-Maia îşi demonstră posibilităţile vocale, dezvoltînd un bocet ca la carte :

— Peeetree ! Peeetreee ! Mai stai o ţîră, Petreee, mai stai şi nu pleca ! Aolică, aoleu, ce mă fac acuşa eu, că mi-a fost cu tine bine, aoleu şi vai de mine !... Peetreee, Petreee ! Ce-ţi pasă, ai scăpat de greul vieţii, de-acuma-ncolo — trai pe vătrai ! Iar pă mine mă laşi pe mîna copiilor, să jupoaie şi pielea de pe mine...

Tanti Mărioara, jenată de ultima precizare a bunică-mii, o înghionti pe-ascuns :

— Mamiţico, vină-ţi în fire !... Termină odată, că te-aude mahalaua !

— Taci, fă, pînă-mi isprăvesc osînda... Mai am niţeluş !

După ce-şi execută, cu brio, ultima bucată de rezistenţă, vru să se caţăre de-a dreptul în dric. Probabil, ca să-şi demonstreze intenţia de-a-şi însoţi bărbatul pînă şi-n groapă. Bunică-mea însă îşi agăţă catastrofic poalele rochiei de-un ornament al carului funerar. Maca-Maia purta pe dedesubt nişte izmene de-ale lui Tatapetre.

Mătuşă-mea Mărioara, cu lacrimi în ochi, mai mult de necazul păţit de maică-sa, îi desprinse rochia de pe ciubucul dricului şi-o ajută să şi-o tragă la loc. Bătrîna nu se prea ruşină.

— Zi-le cioclilor să-i deie drumu', c-altminteri pierdem ziua-ntreagă!... Şi tu ai grijă, fă, de-nchide peste tot, să nu ne

fure tîlharii şi hoţomanii ăştia de vecini, că sînt în stare, şi ne mai şi lasă săraci lipiţi pămîntului !...

Peste cîteva minute cortegiul se urni din loc, urmînd dricul. Maca-Maia, renunţînd la confort, păşea acuma în frunte, sprijinită de tata Eftimie şi de nea Valică, băieţii ei dintîi. Ceilalţi, conform vîrstei, gradului în armată şi-altor neştiute de mine considerente, se orînduiseră pe căprării.

Cînd convoiul porni să urce costişa străzii, dintr-o curte izbucni o maşină. Unica, dealtminteri, de pe strada noastră. Era „Ford"-ul profesorului Oncică. Şoferul, claxonînd disperat, din pricină că se pomenise cu alaiul în faţă, provocă o debandadă sinistră.

MARCIA FUNEBRE — CÎND LA TRAP, CÎND LA GALOP !

Telegarii aceia prăpădiţi şi costelivi, mai înspăimîntaţi decît conducătorul auto, o luară la goană, în pofida slăbiciunii lor evidente, tîrînd după ei caleaşca morţii. La primul hop, coşciugul îşi părăsi lăcaşul şi aterizâ pe caldarîm. Părintele Sîrmă şi popa Puturică-Pîrţăngău, care călătoreau şi ei, în aval de răposat, tot în dric, se pomeniră debarcaţi intempestiv în colbul uliţei haznagiilor.

Muzicanţii tarafului lui Ciomîrtan, dinaintea carului mortuar, şi care pînă atunci interpretaseră, cam în dorul lelii, un soi de marş funebru, văzînd că întreaga instalaţie funerară se năpusteşte asupra lor, iuţiră pasul. Fără a-şi întrerupe de tot cîntarea. Numai că, datorită schimbării de tempo, marşul căpătă valenţe noi, sunînd acum a bătută, sîrbă sau ciuleandră.

Bineînţeles, cortegiul înţepenise locului. Participanţii, paralizaţi, cu gurile căscate, priveau la dricul ce se dezmembra la orizontul străzii, la cioclii care alergau după el, precum şi la instrumentiştii în panică, şi care dispăreau din cîmpul lor vizual „molto allegro".

Bunică-mea, fără să-şi fi pierdut cumpătul, se răsti la tata Eftimie :

— Mă, ce mai stai, fugi după nenorociții ăia cu dricul și adă-i înapoi !... Vrei să ne-apuce noaptea, cu tac-tu mort în drum ?... Ălora le convine s-o-ntindă pe la cășile lor, fiindcă și-au încasat paralele !

La un scurt răstimp, în capătul uliței, pe coastă, își făcu reapariția taraful lui Ciomîrtan. Formația se deplasa tot în pas alergător, cîntînd același marș funebru. De astă dată în ritm de sîrba popilor.

— De-aia-i bine să nu dai toți banii înainte ! — a constatat satisfăcut nea Tică, librarul. Că ce mi-am zis, le dau o arvună, și nimic mai mult... Uite, c-a prins figura !

Însă nu era vorba de-așa ceva. Instrumentiștii erau fugăriți din urmă de fantastica noastră tanti Ralița.

Dealtfel, era singura din familie care nu participa la funeralii. De cînd se luase în bețe cu bunică-mea. În cea de-a doua zi a priveghiului. Prilej cu care dezlănțuise un scandal monstru. Bălăcărind-o pe Maca-Maia ca pe-o albie de porci, osîndind-o pentru meschinăria cu care organizase înmormîntarea.

— Să-ți fie rușine, țață Caterino ! Cum de te-a lăsat inima să-l îmbraci pe neica Petre în țoalele ăstea de chelner ?... Imediat, m-auzi, să faci pe dracu-n patru, și să-l pui în straie cuviincioase !...

— De unde, fa Raliță ? Ai înnebunit ? De unde să-i fac rost de haine potrivite, lux a-ntîia ?

Tanti Ralița, și pe-atunci tot atît de energică și dinamică, o strigă pe mătușă-mea Mărioara :

— Mărioaro, adu-mi fracul lui Ionică... Da, da ! Fracul, ăla pe care l-a-mbrăcat doar la nuntă... Ce-i mai trebuie, că nu mai apucă el să se-nsoare și-a doua oară ?

Peste cîteva minute, Tatapetre era despuiat de costumul în care inaugurase băcănia și-mbrăcat în fracul lui nea Ionică Podașcă. Tanti Mărioara plîngea cu lacrimi amare. Nu de mila lui taică-său, ci de-a hainelor festive ale bărbatului personal. Maca-Maia, mormăind și bodogănind înfundat, ajuta la operație, în vreme ce tanti Ralița proceda la modificarea întregii decorații din odaia mortuară.

Cînd își manifestase și intenția de-a tapisa sicriul cu fața de masă, aceea din catifea vișinie, ce era utilizată doar la ocazii solemne, atunci izbucnise a doua fază a scandalului.

Bunică-mea, trăgînd de-un capăt al catifelei, pornise s-o-nfrunte pe tanti Raliţa :

— Ia ascultă, fa, cine te-a poftit să-mi faci ordine-n casă ?... Nu-ţi convine cum arată nen-tu Petre, n-ai decît să te cari de-aici... Larivoar şi-un praz verde ! Ei, asta-i bună ! Că n-oi fi vrînd să-l îngrop pe nen-tu în zestrea fie-mii...

Mătuşă-mea, auzind că-i vorba să i se mai reducă din dotă, se răţoise şi dînsa la tanti Raliţa :

— Mamiţica are dreptate ! Cine eşti tu, de-ai ajuns să ne porunceşti nouă, de parcă ţi-am fi slugi ?...

— Uite ce-i, Caterino, şi tu, fa Mărioaro, eu nu mai stau, mă duc, îmi iau lumea-n cap !... Decît să v-aud şi să vă văd smiorcăindu-vă din pricina unor otrepe, mai bine vă las în plata Domnului ! Faceţi cum vreţi, că de cărpănoase ce-mi sînteţi, aţi fi în stare să-l îngropaţi pe bietul neica Petre şi fără de izmene, ca să vă coaseţi din ele guleraşe pentru zaiafeturi !...

Şi tanti Raliţa îşi luase geanta şi plecase turbînd de supărare. Iar bunică-mea şi mătuşă-mea, fericite că scăpaseră ieftin, văzîndu-se izbăvite de prezenţa şi gura spurcată a Raliţei, îl schimbaseră din nou pe Tatapetre de haine. Însă cînd tanti Mărioara băgă de seamă că fracul fusese „ajustat", retezîndu-i-se coadele din scurt, cu foarfeca, operaţie întreprinsă de Raliţa, dădu să fugă după dînsa. Era tardiv, din păcate.

Cu biciul într-o mînă şi cu frîiele în cealaltă, pe capra unui camion de cărat lemne de foc, la care erau înhămaţi doi cai uriaşi, de tracţiune, mătuşă-mea Raliţa mîna de mama focului în direcţia noastră.

Cînd opri bidiviii, stătură locului şi bieţii muzicanţi. După care, spetiţi de-atîta goană, şi la deal şi la vale, căzură la pămînt.

— Slavă Domnului că i-am întîlnit pe ciocli, cu rămăşiţele dricului în stradă, c-altminteri nu mai aflam ce s-a-ntîmplat cu voi ! — ne comunică tanti Raliţa. Dar au fost băieţi de treabă, căci şi-au adus de-acasă camionul, ăla cu care lucrează în zilele cînd nu-s înmormîntări... La depozitul de lemne. Trebuie să sosească şi ei, că m-am grăbit şi nu i-am mai aşteptat... Gata, haideţi, suiţi-l pe neica Petre în camion, puneţi şi florile, urcaţi-i şi pe beţivanii ăia de popi !... Ciomîrtane, ce zaci acolo ? Dă-i drumu' la muzică. Zi-i marşul lui Chopin !...

— Şopăn ?... Care Şopăn, coană Raliţico ?... Nu-i ştim marşul, zău aşa ! — declară jenat şeful tarafului.

Noroc c-a intervenit, la timp, Mărioara Podaşcă.

— Ascultă-l la mine, Ciomîrtane, şi-l înveţi într-o clipită !...

După care mătuşă-mea purcese să răcnească în gura mare, cu patos, linia melodică a celebrei compoziţii. Peste cîteva momente, ţambalagiul formaţiei strigă încîntat :

— Bă, Oică, păi ăsta-i marşu' lu' Zavaidoc !...

Oică, brunetul de la trombon, porni de urgenţă s-o acompanieze pe tanti Mărioara. Mătuşă-mea, încîntată, vru să şi dirijeze taraful. Însă îşi reveni la timp, pentru a se încadra în cortegiul care demara către cimitir. Cioclii îşi preluaseră posturile din mers, iar tanti Raliţa supraveghea desfăşurarea operaţiunilor. Din în cînd în cînd, îi mai îmboldea cu codirişca biciului, de pe capră, pe părintele Puturică şi pe popa Sîrmă, să se trezească din mahmureală, îl mai admonesta pe Ciomîrtan, cînd observa vreo abatere de la marşul de doliu al cuplului Chopin-Zavaidoc. Căruia şeful formaţiei îi conferea, uneori, o versiune interpretativă proprie, total instabilă.

La marginea oraşului, pe cuşma unde se afla cimitirul, convoiul se opri pentru o haltă de ajustare. Lumea era atît de istovită din pricina urcuşului, încît mulţi se trîntiră pe iarba de lîngă drum. Soarele îşi înteţise vipia. Popa Sîrmă, scăldat de toate sudorile iadului, începu să-şi facă vînt cu poalele rasei. Uitînd că n-avea aproape nimic pe dedesubt. Maca-Maia, împresurată de membrii familiei, se aşezase pe-un muncel de pămînt, lîngă zidul împrejmuitor al cimitirului. Să-şi mai tragă şi dînsa un pic sufletul. La un moment dat, cînd nimeni nu se aştepta, chiţăi speriată, atît de strident, încît toată omenirea sări în picioare :

— Mişcă !... Mişcă şi pişcă ! Aoleu, ce-o mai fi şi-asta ?...

Luînd-o la goană către camionul tras lîngă intrare, bunicămea îşi scutura din mers poalele rochiei. Oferindu-ne iarăşi priveliştea rufăriei de corp ce aparţinuse lui Tatapetre. După cum se dovedi mai apoi, muncelul era, de fapt, un muşuroi uriaş de furnici roşii.

Incidentul fu numaidecît uitat. Porţile cimitirului se dăduseră la o parte, îngăduind intrarea camionului şi-a cortegiului.

Ce-a fost după aceea, n-a mai prezentat vreun interes deosebit. Decît pentru mine, tanti Raliţa şi nea Ionică Podaşcă.

Tustrei plîngeam cu lacrimi amare, asistînd la înţărînarea bătrînului. Ceilalţi, în special băieţii, îi zoreau în şoaptă pe popa Sîrmă şi pe părintele Puturică să isprăvească mai repede cu slujba cuvenită.

— Lasă, taică, — îi liniştise Pîrţăngău, nu vă pripiţi, că mă pricep la meseria asta... Dacă mai ieşiţi c-un sutic, peste o jumătate de ceas sîntem cu toţii la masa de pomenire ! Că şi mie mi-i foame... Şi-aşa nu se prea omora răposatul după slujbele noastre.

Astfel îşi făcuse bagajele bietul Tatapetre, neştiind că va avea parte şi de însoţitori. În lungul său drum către noapte. Iar eu n-am putut uita niciodată cele întîmplate atunci. De-aia i-am închinat nu numai o carte întreagă, ci şi întreaga mea viaţă. Fiindcă, de ce să mă ascund după deget, am impresia că l-am moştenit întru totul. Şi-n ce-a avut bun, şi-n cele rele. De n-ar fi fost cum a fost, nu s-ar fi chemat om. Dar şi bărbat. Ci fleandură, otreapă umană, mascară, orice altceva, în nici un caz strămoşul pe care l-am avut, fie-i numele binecuvîntat !

„CONCERT LA CONTRABAS“

„URAGAN LA TOPRAK-KALA“

Îmi mai fusese dat să cunosc un bătrîn nemaipomenit. Tot de basm. Asta s-a petrecut însă mai tîrziu, cu mult după autoplasarea lui Tatapetre pe-o altă orbită. După părerea mea, precis uranică, dacă nu, eventual (hai să zicem), chiar saturniană. Fiindcă astea erau stelele lui. Pe individul respectiv l-am întîlnit prin 1951. Mai mult ca sigur. Cu-atît mai mult cu cît, şi-acesta, a contribuit, esenţial aş spune, la încurajarea scribului ce zăcea în personalitatea subsemnatului. Dîndu-i consilii de specialitate, fiind şi dînsul în... branşă.

Cînd m-am dus la Ioan Aszody, directorul meu dar şi-al Editurii de Stat, să-l rog să-mi acorde un concediu de creaţie, de cel puţin patruzeci şi cinci de zile, Iancsi-baci m-a luat numaidecît la trei păzeşte :

— Asculta, Muş, cîte romane vrei tu scrii ? Nu dat şi anul trecut două luni, pentru cartea aia arheologico-ştiinţifico-fantastică ?... Acuma ce mai trosneşte la tine prin capu-ăla sucitul ?

— Tot aia ! — i-am răspuns eu, mai pe scurtătură.

— Cum adica ? Deja umbli pe la idei fixe, ca la nebunii !...

— Nu mă mai necăji, Iancsi-baci ! Am vrut să spun că tot de romanul ăla-i vorba... De „Uragan la Toprak-kala“...

— Exact ! Dar l-ai mai scris şi-anu' care trecut...

— N-am reuşit ! Cum să ticluieşti, la Sinaia, un roman a cărui acţiune are loc într-un peisaj desertic, nisipos şi calcaros, selenar ?... Nu ţii minte ce ţi-am spus, că Horezmul dispărut era prin Asia, pe-undeva, şi-a fost acoperit de furtunile de praf, venite dinspre Gobi ?...

— Ţocănit mai eşti, mo Muş ! Ce, acuma vrei să te trimit în Mongolia, şi-nca pe banii editurii ?... Hai, să fim serioşi !

Dacă era mai pe-aproape, atunci alta poveste, vorba lui Kipling, „Cărţile junglei"...

Atunci l-am prins pe director. Fiindcă-i scăpase chestia cu „pe-aproape". Şi i-am declarat, pedalînd forte pe ideea lansată tot de dînsul :

— Ai să rîzi, Iancsi-baci, nu-s nici trei sute de kilometri pînă la Horezmul meu !

— Cum ? S-a găsit cetatea aia de pămînt ?... s-a mirat Aszody.

— Sigur că nu ! Însă nădăjduiesc să dau eu de ea, prin cartea pe care intenţionez s-o scriu. E-acilea, lîngă noi...

— Unde, mo ? — a insistat excedat directorul.

— La Tekirghiol !... Regiune nisipoasă, calcaroasă, şi-aşa mai departe, exact ca-n visurile mele !

Peste o săptămînă, luîndu-mi cu mine maşina de scris, nevasta şi bagajele necesare, aterizam la Tekirghiol-băi. Unde-aveam de gînd să-mi termin romanul. Dar să şi întreprind un tratament balnear. Îmbinînd literatura cu nămolul ! Altă viaţă, nu-i aşa ?

Din păcate, în staţiune nu se putea ajunge decît cu vaporaşul. Pe care trebuia să-l luăm de la Eforie. La ora aceea, cînd sosiserăm noi, soarele se căţărase la cea mai înaltă altitudine posibilă, şi ne prăjea creierii. Pînă să depistăm debarcaderul, de unde pornea ambarcaţiunea respectivă, pînă să ne găsim un locşor, în vaporaşul acela supraaglomerat, nădușisem în aşa hal, încît ziceai că ţîşnesc din mine izvoare termale. Datorită inumanei temperaturi.

— Măiestrică, — mi-a spus nevastă-mea grijulie, n-ar fi mai bine să ne tragem către centrul vaporului, ca să nu cădem cumva în apa lacului ?

Biata bulgăroaică se referea la ghiol. Spre care toţi pasagerii priveau încîntaţi, sprijinindu-se de bordurile ambarcaţiunii. Gîndindu-se că-n undele acestuia se afla salvarea de reumatismele ce-i chinuiau.

— Atunci haidem, copilă bună ! — i-am comunicat imediat acordul meu, procedînd apoi la strămutarea noastră spre locul propus de Penke.

Şi-atunci a avut loc „naufragiul". Dacă s-ar putea numi aşa.

De unde să-mi treacă mie prin cap că, datorită deplasării noastre spre mijlocul vasului, extrem de aglomerat şi-acesta,

cărînd totodată cu noi şi bruma de bagaje (trei geamantane, două rucsacuri, maşina de scris şi-o sacoşă cu alimente pentru drum), inclusiv voluminoasa mea personalitate, mulţi călători aveau să opteze, cam îmbrînciţi, pentru bordul stîng ? Cei de la bordul opus, respectiv drept, care se mai cheamă şi tribord, pare-mi-se, ca să rămînem la terminologia navală, au intrat în panică. Deoarece au avut impresia că se dezechilibrează vaporaşul. Şi-au pornit să strige, înspăimîntaţi :

— Veniţi înapoi, că se răstoarnă harabaua !...

Neştiind cui se adresează apelul, am dat năvală spre vechiul nostru loc. Aşijderea şi cei care se refugiaseră la babord. Şi-abia în clipa aceea s-a realizat şi dezechilibrarea la care se-aşteptau pasagerii ce cobiseră. Iar vaporaşul s-a înclinat serios spre ghiol. Găsindu-mă la margine, probabil şi împins de unii călători, care-şi imaginaseră că, zvîrlindu-mă peste bord, se va recăpăta navigabilitatea ambarcaţiei, m-am trezit înotînd în undele ghiolului. Şi nu numai eu, ci şi bagajele. Pe nevastă-mea o cruţaseră.

De fapt, nu s-ar fi putut spune că înotam chiar. Mai curînd pluteam. Apele sărate ale lacului mă susţineau la suprafaţă. În pofida supraponderalităţii subsemnatului.

— Săriţi, că se-neacă bărbatu-meu ! — ţipa nevastă-mea îngrozită, deşi mă vedea mergînd pe ape, întocmai ca nazarineanul.

— Astîmpără-te, cucoană, — a dat s-o liniştească şeful marinarilor, aflat la cîrmă, că nu s-a înecat nimeni la noi. Niciodată !...

Întrucît nu mă prea convinsese asigurarea acestuia, pentru a-i capta bunăvoinţa am vrut să-l măgulesc, întrebîndu-l de la distanţă, avînd în vedere că vaporaşul se mai îndepărtase cu vreo cîţiva metri :

— Domnule căpitan, şi eu ce-i fac, nu mă urcaţi la bord ?...

Flatat de gradul la care-l înălţasem, şi care n-avea nici o justificare, fiindcă vasul nu poseda decît doi „marinari", inclusiv şeful de mai sus, individul mi-a curmat numaidecît temerile :

— Nici gînd de-aşa ceva ! De-abia atunci ne vom răsturna, cînd vom încerca să te suim în şalupă... Stai acolo, că-ţi zvîrlim o parîmă, să te tragem cu ea, pînă ajungem la debarcader.

Şi-astfel am ajuns la mal. Cu bine. Ud leoarcă, saramurat şi remorcat. Iar bagajele, pe care le salvasem, legîndu-le laolaltă cu mine, de-aceeaşi funie, căreia „căpitanul" îi spusese parîmă, am fost nevoit, şi eu şi bulgăroaica, să le despachetăm la mare urgenţă. Şi să le întindem conţinutul, la uscat, pe plaja de la Tekirghiol. Acolo unde se prăjeau la soare, unşi cu alifia aceea puturoasă, extrasă din lac, oamenii aflaţi la tratament. Apreciind just situaţia, ne-am despuiat şi noi. Trecînd numaidecît la prima şedinţă de băi solare.

Aburi ieşeau din noi, aburi răspîndeau şi lucrurile ce fuseseră în bagaje (exceptînd alimentele din sacoşă, majoritatea lor constînd din cutii de conserve — peşte, paté de ficat şi fasole cu costiţă), în aburi cred că se transformaseră şi creierele noastre, expuse în exces la infraroşii. Numai aşa îmi explic cum de-a putut Penke să-mi spuie :

— Măiestrică, rămînem şi peste noapte aici, sau pornim să ne căutăm o gazdă ? Eu una, dacă n-o luăm din loc, m-arunc în ghiol !... Aşa să ştii... Că nu mai pot îndura !

Peste vreo jumătate de ceas, de-acuma uscaţi, din toate punctele de vedere, umblam brambura prin localitate. După o gazdă. Eu purtînd geamantanele şi-un rucsac, iar Penke restul. Peste altă jumătate de oră, frînţi de oboseală, şi iarăşi leoarcă de năduşeală, respiram totuşi uşuraţi. Dădusem peste limanul visurilor noastre. O căsuţă, la margine de sat, în apropiere de ghiol, la vreo opt sute de metri. A cărei proprietăreasă, fiind şi moaşa localităţii, îşi ridicase bojdeuca apelînd la ce căpătase şi dînsa de la populaţie. Şi n-avea de-nchiriat decît două apartamente. Celelalte, la ora aceea, fiind deja ocupate. „Apartamentele", de fapt odăiţe prevăzute cu lavoare şi căni cu apă, pentru igiena de dimineaţă, abia au fost în stare să ne-ncapă. Eu într-unul, cu maşina de scris, şi nimic altceva, din lipsă de spaţiu, iar nevastă-mea în cel de-al doilea. Cu bagajele. Dar numai o parte din ele. Restul, mărinimoasă, acceptase să le adăpostească moaşa noastră. Căci aşa-i ziceam, împrietenindu-ne mai încolo cu dînsa. Fiindcă eram tineri şi proşti. Ce vremuri ! Acum sîntem bătrîni şi proşti... Nu-i chiar acelaşi lucru.

Într-o dimineaţă, de fapt chiar a doua zi, îi spusesem :

— Moşico, ne place aici, la tălică...

— Păi, domnule dragă, cum să nu-ţi placă ! Acilea-i linişte, şi satu-i departe, nici zgomot nu-i, nici magazine unde să se-nghesuie ăştia de la oraş, veniţi la băi, ca să-şi cumpere băutură în loc de nămol... Şi-apoi, fiindcă veni vorba de nămol, mîndria noastră, a tekirghiolilor, află că-l ai chiar lîngă matale, la mine-n ogradă. De-aia pute niţel a pucioasă pe-acilea...

— Ştiu, am băgat şi eu de seamă, însă mi-am zis c-o fi de la cocina porcilor ! Totuşi, unde ne-am putea găti şi noi, pentru hrana noastră cea de toate zilele ?...

Moşica m-a privit uimită. Şi mi-a explicat nedumerirea ei :

— Miroasele le-ai băgat de seamă, dar bucătăria mea de vară, anume ridicată pentru chiriaşi, pe-aia n-ai ocservat-o ?

— Credeam că-i vreo magazie de lemne, moşico, zău aşa ! — i-am declarat eu sincer, vrînd să-i dau de-nţeles că nu-s chiar chior.

— Este ! Dar numai iarna...

În orice caz, de-acord cu bulgăroaica, am renunţat să beneficiem de confortul propus de moaşa noastră. Şi ne-am abonat la o pensiune de familie. Care servea prînzul şi cina, fără breakfast. Exclusiv pentru tratamentişti. Era cam departe de oaza noastră de linişte, însă acei doi kilometri parcurşi pe jos ne făceau bine. Căpătam şi poftă de mîncare şi sănătate. Toţi doctorii îmi recomandaseră „footing"-ul. Pentru ca să mai dau jos din greutatea personală. Ca şi cum ar fi cărat-o ei, şi nu eu, cu forţele mele. Mă rog, îi priveşte, poate c-au şi dînşii ceva rezon. De slăbit n-am slăbit, dar sănătate am dobîndit. În cantităţi industriale. Mai ales fiindcă, hrănindu-ne cei de la pensiune, în majoritatea cazurilor, cu hanuşi şi guvizi, am acumulat atîta fosfor în mine, încît noaptea, mai mult ca sigur, deveneam luminiscent.

Cînd i-am dezvăluit bulgăroaicei chestia cu iradierile nocturne, mi-a precizat un fenomen la care nu mă gîndisem :

— Dar ziua, n-ai observat nimic ?...

— Ce anume ? — am întrebat-o eu intrigat. Trebuia să fie ceva ?...

— Da ! Datorită fosforului, ar cam fi fost cazul să dobîndim măcar un dram de inteligenţă în plus...

— De ce ?

— Păi, măiestrică dragă, dacă-ntrebi, înseamnă că nu s-a produs saltul calitativ... Ne-ar fi prins bine însă. Căci ne-am

fi dat seama că moşica noastră-i o şmecheră, ca să nu-i spun altfel, şi-ar fi bine să ne mutăm de la dînsa... Cu distanţa asta, de la ea şi pînă la pensiune, în loc să slăbeşti ai pus pe tine. Minimum trei ocale !... Cu tot fosforul din peşte. Este absolut necesar, după mine, să ne luăm o cameră mai spaţioasă la madam Şchifîrneţ... Peste drum de pensiune. Are şi odăi de-nchiriat, şi ne-asigură şi mesele de peste zi !

„PENSIUNEA DOAMNEI PIPERSBERG"

Nevastă-mea avea perfectă dreptate. Nemaifiind de parcurs distanţele acelea oripilante, mutaţiile metabolice, declanşatoare de apetit, n-au mai apărut. Şi n-am mai mîncat în exces. În schimb, m-am îngrăşat în continuare. Din pricina lipsei de mişcare. Altă viaţă !

Însă cîştigul real, de astă dată din punct de vedere spiritual, a fost declanşat de întîlnirea cu bătrînul despre care am pomenit la începutul capitolului.

Pe cînd ne aflam la breakfast, eu şi Penke, şi ne ciorovăiam pe teme dietetice, dacă să consum tot ce ne pusese pe masă madam Şchifîrneţ, sau numai parţial, adică doar trei chifle din cinci, un ou din trei şi nu peste două sute de grame de telemea, dar şi-aceea desărată, excedat de insistenţele nevesti-mii, că-s şi bulgarii ăştia nişte încăpăţînaţi fără pereche, i-am declarat destul de enervat :

— Uite ce-i, măi copilă bună, mai slăbeşte-mă cu chestiile astea !...

— Păi, măiestrică dragă, nu mai vrei să ţii seamă de ce ţi-a recomandat endocrinologul ăla din Cotroceni, elevul lui Parhon ?...

— Nu ! i-am spus eu, destul de ritos. Cîtă vreme am de scris o carte, de care atîrnă viitorul nostru, nu mai vreau să ştiu de nici un doctor ! Să nu mai aud de ei...

Acuma, cînd scriu rîndurile acestea, îmi pare rău de ce-am spus atunci despre medici. Că oameni sînt şi ei. Mai ales că

Mircea Bălănescu, fost coleg de liceu militar, la Craiova, şi-a-juns eminent endocrinolog, mă dusese la un profesor. În vederea unui consult din cele mai autorizate. Prin 1948. Iar marele specialist mă avertizase, zicîndu-mi destul de grav :

— Domnul meu, dacă matale nu-mi slăbeşti rapid la normal, nu ai mai mult de cinci ani...

Speriat de cele auzite, o dădusem pe glumă :

— Imposibil, domnule profesor, la patru mai împlinesc douăzeci şi şase !...

— Cinci ani am spus, — continuase endocrinologul, ca să mai trăieşti pe lumea asta !

Bineînţeles, fiind total lipsit de voinţă, nu l-am ascultat. Şi-am trăit ! Rău am făcut. Fiindcă am mai pus ceva pe mine. Şi-au trecut decenii de-atunci.

Cînd am ridicat tonul, afirmîndu-i bulgăroaicei că nu mai vreau să aud de medici, un individ osos şi bronzat ca Belzebuth, lejer pleşuv şi dotat cu nişte ochelari mamut, care se găsea la o masă alăturată, fiind, probabil, şi dînsul, un client de-al doamnei Şchifîrneţ, mi-a strigat încîntat :

— Bravo, băiete, îmi place cum vorbeşti ! Dă-i încolo de doftori !... Mai rău e că şi pe mine mă bate nevastă-mea la cap... Că să ţin regim, că să iau pilule, că... şi-aşa mai departe...

În clipa următoare se muta la masa noastră, luîndu-şi cu el iaurtul pe care-l arătă lui Penke, spunîndu-i cu glasul său indimenticabil, de lăută dogită :

— Scuză-mă, cucoană, că mă bag în vorbă şi pentru măgăriile lansate la adresa nevesti-mii !... Aşa sîntem noi, bărbaţii, cam porci. Dar asta-i mîncare pentru oameni în toată firea ?...

Şi-i prezentă iarăşi ceaunelul cu lapte prins. De parcă ar fi avut înăuntru cine ştie ce tălăburcă. Nevastă-mea, deloc intimidată de prestigiosul bătrîn, care nu se jenase să vină la micul dejun doar în pantaloni scurţi şi-ntr-o cămaşă kaki, fără mîneci, îi preciză poziţia ei faţă de iaurt, afirmînd ritos, fără drept de replică :

— Dar bineînţeles, domnule dragă ! Este un aliment ideal... Atît pentru zdraveni, cît şi pentru suferinzii de ficat, stomac, rinichi şi pancreas...

Surprins şi devenit brusc suspicios, neinvitatul nostru o întrerupse :

— Ia stai niţel, domniţă, n-oi fi cumva şi matale vreun medic ?

— Nu vă temeţi, că nu-s !...

— Slavă Domnului ! — oftă uşurat bătrînul, ştergîndu-şi lentilele ochelarilor. Lent şi tacticos. De parcă ar fi vrut să-i cureţe de-o aburealâ invizibilă.

— Totuşi, să nu ocoliţi iaurtul, brînza dulce de vaci şi-alte produse similare, deşi, după cum arătaţi, nu păreţi a fi un beteag !

— Sigur că nu ! — exclamă radios comeseanul nostru. În ciuda nefericiţilor de doftori, care mă cred copt de bolnav. Singura betegeală pe care-o recunosc e poezia !...

— Iubiţi stihurile ? Vă felicit... Citiţi multă poezie ?

— Dragul meu, — mi-a răspuns bătrînul blajin, oarecum întristat, situaţia-i mult mai gravă... Nu numai că citesc la versuri cu nemiluita, dar le şi scriu ! Sînt unii care susţin c-aş fi şi poet... Ceea ce eu nu-s atît de convins ! Aş prefera să fiu considerat romancier...

— Şi-aţi izbutit să publicaţi ceva ?...

— Mda ! — a răspuns cu glas spart amatorul de literatură.

— Formidabil... E ceva, la vîrsta dumneavoastră ! — i-am declarat entuziasmat, ca unul care ştie ce-nseamnă să-ţi vezi numele tipărit.

Bătrînul mi-a zîmbit viclean, pe sub mustaţă, privindu-mă lung, după care mi-a comunicat :

— La ora cînd am debutat, aveam o vîrstă, e drept ! Peste douăzeci şi ceva de ani... Acuma-s cătană veche în meserie !

— Vă supăraţi dacă vă rog să-mi dezvăluiţi şi mie ce-aţi tipărit ?

— De ce să mă supăr ? Eu-s dintr-ăia ce nu-şi ascund păcatele !... Cîteva volume de poeme, printre care „Brom", „Eu şi Orientul", şi două romănele — „Bagaj" şi „Pensiunea doamnei Pipersberg"... Atît deocamdată !

În secunda următoare mă ridicam de la masă. Luînd poziţie de drepţi în faţa bătrînului meu, ososul şi pîrlitul de soare, şodul şi vicleanul, şi declarîndu-i emoţionat :

— Maestre, v-am citit toate cărţile ! N-aş fi crezut să am vreodată parte de fericirea de-a vă cunoaşte în carne şi oase...

— Mai mult oase ! — m-a întrerupt măreţul personaj.

— ... în carne şi oase, — mi-am continuat eu declaraţia de dragoste, în personal, adică, vreau să zic, personalitatea, ba nu, persoana...

— Las-o baltă, că mă tulburi ! — a propus H. Bonciu.

Căci el era. H. Bonciu — unul din scriitorii ce-mi fermecaseră adolescenţa. În stadiul suprarealist. Cînd citisem, cu sufletul la gură, mai întîi „Bagaj", şi-apoi „Pensiunea doamnei Pipersberg". Abia după aceea, intrigat de scriitura trăsnită şi originală a măiestrului, trecusem şi la volumele sale de poeme. Iar în ultimul timp, prin gazetele literare, lecturasem şi vreo cîteva versuri, apărute sub semnătura sa, şi care mi se păruseră deştul de „progresizante". Mai ales o poezie închinată statuii ecvestre din piaţa palatului, înfăţişîndu-l pe Carol I şi pe animalul de sub el, şi-n care H. Bonciu deplîngea nenorocul bietei gloabe.

Iar în clipa aceea solemnă, cînd îl aveam în faţă pe iubitul meu autor, mi-am amintit de nişte stihuri băşcălioase, şi i-am recitat bătrînului :

— „Ferdinand Sinidis, nas de conopidis..."

— Exact ! — m-a aprobat el. Şi-a întregit : „Barbişon de fetru, capul de nisetru..."

După care a izbucnit în rîs. Un rîs subţire, fin, de autentic cunoscător într-ale suprarealismului. Spre bucuria nevesti-mii, mare amatoare şi dînsa de-atare performanţe poetice.

Bătrînul Bonciu, într-o pornire de reală bucurie, mai ales cînd auzise cu cine are de-a face (mă refer la „cititorul de poezie", deoarece încă nu mă recomandasem), a dat să mă îmbrăţişeze. Prilej cu care-a răsturnat de pe masă ceaunelul cu iaurt.

— Acuma, că dădu Dumnezeu şi scăparăm şi de blestemăţia aia de scrobeală lactată, haidem să mîncăm ceva ! Mi s-a făcut o foame nemaipomenită... Ce-aţi zice de nişte ochiuri englezeşti, cu costiţă afumată, bine prăjită, şi cîteva ceaiuri ruseşti, tari şi parfumate ? Ei ?...

— Pozitiv ! N-am nimic la din contra ! — l-am aprobat eu. Avînd şi oarece motive sărbătoreşti.

— Mă rog, — a bombănit bulgăroaica, faceţi cum vreţi ! Vă priveşte... Însă, după aceea, să nu v-aud că vă plîngeţi !

Iar H. Bonciu a asigurat-o :

— Domniţă, chiar de-o să fie aşa, o să scîncim interior, păstrînd lacrimile-n noi !...

După care ne-am întins la un breakfast de pomină. Cu „ham and eggs", nenumărate ceaiuri negre, însoţite de sandvişuri (şuncă, icre, paté de ficat etc.). Că şi madam Şchifîrneţ aia, în afara pensiunii, era capabilă să ofere clienţilor tot soiul de preparate extrabugetare, avînd în cămară o adevărată băcănie.

Pe la zece şi ceva, apropiindu-se şi ora de nămol, cînd trebuia să ne ducem la plajă, Bonciu, neastîmpărat şi pus pe fapte mari, ne-a poftit la o cafeluţă, rugîndu-ne să mai zăbovim niţel.

Scînteindu-i ochii în găvane, ne-a anunţat că va prepara singur cafeaua, explicîndu-ne :

— Copiii mei, în problema cafelei, eu mi-s turc ! Nimeni nu se pricepe mai bine ca mine la chestia asta...

Se pricepea ! Şi-a adus din odaie spirtiera, ibricul de aramă, borcanul cu boabe rîşnite recent, precum şi-o sticloanţă plată, în care se clătina un lichid ruginiu. Şi, înaintea noastră, pe masă, a pus la fiert cafeaua, mai precis apa, lăsînd-o pe flacăra spirtierei pînă a pornit să dea în clocot. Abia atunci, după ce-o supraveghease cu ochi iradiind o plăcere indescriptibilă, a presărat deasupră-i trei linguriţe cocoşate de cafea. Nici n-a apucat să se ridice ca lumea spuma fierturii, c-a şi retras ibricul de pe foc, spunîndu-ne :

— Numai ţaţele lasă cafeaua să fiarbă mult, imaginîndu-şi că-i borş sau ciorbă de potroace !...

Apoi, culegînd caimacul, l-a depus lin pe fundul ceştilor. După aceea a turnat zeama din recipient. Iar odaia unde servisem breakfastul s-a umplut de-o aromă indicibilă. Cumplită. De ne fremătau nările. Înfiorate de plăcere. Şi cînd a destupat şi flaconul, romul şi-a spus şi el cuvîntul. Căci rom era înăuntru. De Jamaica.

— Rareori îmi sorb cafeaua fără rom ! — ne-a precizat maestrul Bonciu. Hai, turnaţi-vă şi voi... La început, doar cîteva lacrimi. Apoi, pe măsură ce goliţi ceştile, completaţi-le. Tot cu Jamaica...

Astfel, n-am mai apucat să dăm de fundul ceştilor, decît în momentul cînd golisem total flaconul acela plat. Pe puţin, după aprecierea mea, vizuală, o jumătate de litru.

Ochii bătrînului H. Bonciu străluceau satanic. Şi datorită unor arderi interioase. Că, despre cele pricinuite de rom, nu mai era nevoie să spunem nimic. Şi-acum, după atîţia ani, tot

stau şi-ncerc să-mi amintesc, chinuindu-mă crîncen, culoarea ochilor maestrului. Erau verzi, cenuşii, ca tabla de oţel decapată, căprui ? Greu de precizat. În orice caz, pot afirma, cu mîna pe conştiinţă, că arătau fantastic. Iradiind inteligenţă, bunătate, viclenie, sarcasm, amărăciune, şi-o infinită dragoste de viaţă.

Pe la unsprezece, aproape fix, ni s-a făcut rău. Amîndurora. Mie şi maestrului. De cîte băgaserăm în noi. Cînd ne-am întors, sloboziţi de necazuri, nevastă-mea zîmbea parşiv şi comprehensiv. Cred şi eu. Mai ales că i se împliniseră previziunile. Însă ne-am ţinut vajnici, şi n-am arătat prin ce trecusem. Lacrămile erau în noi, vorba maestrului.

Iar Bonciu, zîmbind spăsit, ne-a informat educativ :

— Numai un strop de coniac, atît ne-ar fi necesar, ca să ne recăpătăm aplombul !... Mă duc pînă-n cameră, să-l iau cu mine. Fiindcă plecăm apoi la nămol, să ne facem ca dracii !...

Legănîndu-se abia vizibil, satanicul personaj a purces spre etaj, acolo unde-şi avea sălaşul. Cînd s-a înapoiat, purta cu sine iarăşi o sticloanţă plată. Dar şi-un volumaş, format de buzunar. Probabil, mi-am zis eu, lectură pentru plajă.

Pe drum, în vreme ce ne-ndreptam spre nămol, H. Bonciu mi-a destăinuit ce-anume reprezenta cărţulia, spunîndu-mi niţel îngîndurat :

— L-am luat pe Eminescu !... Vreau să văd cum arată noua ediţie bibliofilă, tipărită de-ăştia, de la Editura de Stat „Doina“ o fi oare înăuntru ?

Întrucît mă ocupasem personal de tipărirea volumului respectiv, l-am asigurat pe maestru :

— Nu e !...

— Nu e ? — a bombănit necăjit H. Bonciu. N-are decît... Pe Eminescu îl am totdeauna în mine. Ediţie completă şi nerevizuită. Ştiindu-l pre dînsul pe dinafară ! Altminteri nu m-aş mai considera om de litere... Ştii ce ?...

— Nu ! — i-am răspuns eu destul de nepoliticos, fiind încă tehui de cap. Tot din motive de Jamaica.

— Uite ce-i, îţi dăruiesc ţie ediţia asta ! Nici că mă mai uit la ea... Dealtfel, hai să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului,

nu-i curată blasfemie să mergi la nămol cu Eminescu-n buzunar ?... Este ! Deci, înseamnă că-s cam beat... Urît din partea mea ! Deşi aş avea unele scuze. Dar astea mă privesc numai pe mine. Exclusiv... Inclusiv suferinţele !

NUDISMUL, CA FORMĂ EXISTENŢIALĂ

De vreo zece zile, de cînd mergeam împreună la nămol, departamentul nudiştilor, H. Bonciu îmi devenise nespus de drag.

Imediat ce ne instalam pe plajă, complet despuiaţi, porneam să ne ungem cu alifia aceea puturoasă şi slinoasă. De sus şi pînă jos. Bătrînul îşi dădea şi pe cap, încurajîndu-mă să procedez aşijderea :

— Habar n-ai, băiete, ce mult ajută rahatul ăsta la întărirea rădăcinilor părului !... Este, pur şi simplu, formidabil...

Bonciu era atît de pleşuv, încît uneori s-ar fi putut spune că posedă o minge de rugby în loc de cap. Iar alteori, un cantalup. În funcţie de soare. Unicele fire de păr pe care le avea îi ornamentau doar tîmplele şi ceafa. Ceea ce nu-l împiedica să-şi trateze, în continuare, inexistentele rădăcini cu crema obţinută din undele ghiolului.

Pe cînd aşteptam să ni se usuce nămolul pe noi, Bonciu se tolănea pe nisipul plajei, fără să-i fie ruşine de ruşinea bărbăţiei lui. De multe ori m-am întrebat singur, fără să mă-ncumet a-i cere informaţiile necesare, ce vîrstă să fi avut oare maestrul ? Îl consideram bătrîn, dar nu eram convins că trecuse de şaizeci de ani. Poate ceva mai mult, eventual mai puţin. Însă se ţinea bine : un corp de atlet.

Ceea ce, bineînţeles, nu corespundea mai defel firii sale. Conform propriilor mărturisiri.

— Mă băiete, toată viaţa am fost un trîntor !... Nu mi-a plăcut niciodată să depun eforturi fizice, să execut exerciţii de gimnastică, sau să mă plimb kilometri întregi pe şoselele bucureştene. Vocaţia mea e să zac. Nu fără folos... Ci asupra

cărţilor. Sau, rareori, asupra paginii albe, de hîrtie, ce se cerea scrisă !...

Din cînd în cînd, îl apuca dorul de poezie. Şi-mi recita timp îndelungat. Zeci de versuri, sute, mii. Din Heine, în traducerea sa, originalul cunoscîndu-l pe dinafară, şi-n întregime încă. Din Eminescu, Goga, Blaga... Ba chiar, odată, cîndva, într-o zi de arşiţă cumplită, şi din poezia lui Crainic. Spre uluirea mea.

— Ascultă, bernebecule, nu mai căsca ochii la mine !... Ce te miri ? Că un ovrei îl ştie pe-un ortodoxist ? Nichifor ăsta, mai înainte de-a deveni ceea ce-a devenit, a fost totuşi poet...

Atunci, la nudism, mi-a pomenit şi de un nou volum al său care zăcea prin sertarul nu ştiu cui ; omului îi zbîrnîia ciudat titlul.

— Şi cum se cheamă noua carte, de nu-i place ipochimenului ?

— „Concert la contrabas" !... Nu-i frumos ? — s-a interesat temător H. Bonciu, privindu-mă pe sub sprîncene.

— Cum să nu fie ! — i-am declarat eu. Cu toată sinceritatea de care eram capabil. E minunat !

— Păi este ! Mai ales c-am adunat în „contrabas" cele mai recente stihuri, dragi inimii mele...

CU TRĂSURA, LA ŞOSEA !

Multe am mai aflat de la H. Bonciu !

Şi despre tainica meserie a făuririi stihurilor, şi despre viaţa lui atît de ascunsă (pînă atunci) mie. Datorită interminabilelor şedinţe de nudism pe plaja de la Tekirghiol, bătrînul îşi dezlegase şiragul mărturisirilor.

— Măi băiete, de multe ori mă frămîntă gînduri de cruntă vinovăţie. Stai liniştit, că n-am omorît pe nimeni. Poate doar, niţel, pe biata nevastă-mea. M-am lăsat întreţinut de dînsa. Niciodată n-am adus un ban în casă. De unde ? Cunoşti pe cineva care să fi făcut avere din poezie ?... Nu există ! Datorită soţiei am avut posibilitatea să-mi văd de scris, să am ce

băga în gura asta păcătoasă. Sărmana, şi-a stins lumina ochilor, trebăluind în mizerul atelier pe care-l are de la tată-său. Un atelier de „Mode". Unde, din zori şi pînă-n noapte, le confecţiona putorilor din Bucureşti rochii şi taioare !...

Jenat, am tăcut mîlc. Bătrînul m-a privit ciudat. Apoi a adăugat, zîmbind îndurerat :

— Pedeapsa însă mi-a fost scrisă ! E-n adîncul meu...

Neştiind la ce se referă, l-am luat pe de departe, încercînd să-i alung gîndurile negre :

— Hai să fim serioşi, nene H.B. !...

Aşa începusem să-i zic în ultima vreme. Întrucît obişnuia să scrie cu creioane „Castell", tăria H.B., echivalentă cu nr. 2, al condeielor indigene.

— Păi, dragul meu, asta susţin şi eu ! Şi-ncă sus şi tare...

— Dacă mă-ntrerupi, n-o să auzi niciodată ce-am vrut să-ţi spun. La altceva mă gîndeam. În sensul că să fim serioşi, şi să luăm totul în glumă !

— Sînt de aceeaşi părere ! Să luăm totul în glumă. Dealtfel, de cînd mă ştiu, totdeauna m-am jucat cu viaţa... De-aia îţi comunicam că sentinţa a fost pronunţată. Tot în glumă !... Acuma, să trecem la problemele noastre arzătoare. De cînd stăm la soare ?

— De pe la zece ! — i-am livrat eu informaţia solicitată. Şi-acuma-i trecut de doişpe !...

— Perfect... Mai rămînem la prăjeală un ceas, şi-apoi mergem la masă ! I-am lăsat doamnei Şchifîrneţ un bileţel, rugînd-o să-mi facă, pentru prînzul de azi, o tavă întreagă de guvizi la cuptor. Cu unt topit... Iar voi sînteţi invitaţii mei. Este cel din urmă prînz pe care-l mai luăm împreună...

Surprins, l-am întrebat imediat :

— Dar ce s-a-ntîmplat ? De mîine te pui pe regim de slăbire ?...

— Exact ! — mi-a răspuns H.B. Întrucît mîine-mi iau tălpăşiţa, şi mă-ntorc la Bucureşti, n-am să mai pup de la nevastă-mea mîncărurile cu care m-am destrăbălat aici... Doftorii ăia blestemaţi m-au condamnat la o dietă din cele mai severe. De-aceea am şi venit la băile Tekirghiol, ca să scap de gura lor... Iar tot ce-am făcut, pînă acum, îmi era total contraindicat. Ziceau vracii. Iar eu zic, din partea mea, că mi-a

făcut o plăcere nemaipomenită, cu care n-am să mă mai întîlnesc. Poate niciodată !...

Deodată întristat, din pricina plecării scumpului meu „bătrîn", care numai bătrîn nu era, avînd în vedere exploziva-i vitalitate, m-am întins pe nisipul plajei. Iar lîngă mine, culcat cu burta la soare, maestrul adormise pe loc, și-acuma sforăia de se cutremura crusta de nămol de pe el.

După prînzul de gală, oferit de H. Bonciu și preparat de mînuțele personale ale doamnei Șchifîrneț, cînd consumasem împreună două tăvi cu guvizi, stropiți c-un vin de zile mari (producție locală), acru, nițel acidulat și negru, atît de negru încît ar fi putut fi utilizat și-n loc de cerneală, ne-am dus la odihna de după amiază. Să ne trîntim oleacă la pat.

Seara, la cină, n-a mai coborît din odaie. Și-am chestionat-o pe madam Șchifîrneț :

— Ce-i cu maestrul Bonciu, încă le mai doarme ?...

— Poate-n tren, c-aici nu mai este ! S-a simțit rău și-a plecat de-a dreptul la gară...

— Cum așa ? — am exclamat eu uluit. De ce n-a mai rămas ?

— Păi, de ! Te puteai pune cu el ? Tot așa i-am zis și eu... Însă și-a luat valiza, și-a pornit-o pe jos, fără să mai treacă ghiolul cu șalupa... Dînd înconjur lacului !

Nu l-am mai reîntîlnit niciodată pe H.Bonciu. Pur și simplu, dispăruse din capitală. Și cît n-am întrebat de dînsul... Nimeni nu știa nimic despre el.

Abia peste ani, cînd discutam cu maestrul Vlaicu Bîrna, plîngîndu-ne amîndoi de soarta unor cărți ce nu mai apăruseră, rătăcite prin fundul sertarelor, la diferiți factori culturali atotputernici din anii '50, mi-am amintit că H. Bonciu îmi pomenise de Vlaicu Bîrna, ca fiind posesorul unei còpii dactilografiate a volumului său.

— Și ce-o mai fi cu cartea lui Bonciu, „Concert la contrabas", mai știi ceva de ea ? — l-am întrebat pe poet.

Bîrna a dat din cap, brusc înfuriat, și mi-a explicat gestul său atît de neașteptat. Mai ales că, pînă atunci, zîmbiserăm, rîseserăm și ne distraserăm copios. Pe seama birocrației imbecile.

— Meştere, a fost ceva misterios cu cartea lui Bonciu ! Am avut-o în mînă. Şi-am împrumutat-o, ca un fleţ, unuia de la minister. Care pierduse manuscrisul original, şi-avea neapărată nevoie de copia aflată la mine. De unde aflase că sînt posesorul acesteia ? Şi, îndeosebi, pentru ce-i trebuia exemplarul meu ?... O sumedenie de enigme, nu-i aşa ? Cînd l-am mai întîlnit pe individ, şi l-am luat la rost, mi-a recomandat să-mi văd de treburile mele. De-aia m-am amărît deodată, şi m-am mîniat ! Fiindcă s-a pierdut o carte de mare preţ...

Îndurerat şi eu de cruda soartă a volumului, l-am rugat pe poetul Bîrna să-mi spuie ce mai ştie despre maestrul Bonciu. Acesta m-a privit stupefiat :

— Păi, cum aşa, n-ai aflat de dispariţia poetului ?...

— Ba da ! Deoarece l-am căutat pretutindeni, şi toată lumea-mi spunea că-i dispărut de la domiciliu...

— Nu, domnule, mă refeream la dispariţia lui dintre noi, ăştia care mai sîntem încă în viaţă... H. Bonciu s-a prăpădit, şi-s ani de-atunci. Chiar mulţi. Vreo cincisprezece, dacă nu şi mai mult. Era grav bolnav, de-o maladie necruţătoare. Fugise de-acasă, fără s-anunţe pe nimeni, nici pe nevastă-sa, o croitoreasă din cartierul Sfînta Vineri, şi se refugiase undeva la ţară, pare-se prin preajma Slănicului... De-aia ţi s-a spus că-i dispărut...

După aceea, poetul Vlaicu Bîrna, sau altcineva, nu-mi mai amintesc prea bine cine anume, mi-a povestit cum s-a petrecut din viaţă fantasticul bătrîn. Întocmai cum trăise. La modul suprarealist.

Se-napoiase acasă, pe neaşteptate. Şi-o rugase pe nevastă-sa să-l îmbrace în hainele cele mai bune şi elegante. Se simţea tare rău, şi-l chinuiau dureri cumplite. Apoi, cu zîmbetul pe buze, se urcase într-o trăsură adusă taman de la Sfîntul Gheorghe, pe unde se mai găseau muscali, şi-l rugase pe birjar să-l plimbe la şosea.

O după-amiază întreagă îl plimbase muscalul. De la un capăt la altul al Kiseleffului. Iar mai încolo, cînd durerile se-nteţiseră, iar Bonciu strîngea din dinţi să nu urle, cedase rugăminţilor poetului, şi-l dusese şi pînă la pădurea Băneasa.

Pe seară, întorşi la domiciliul maestrului, vizitiul a fost nevoit să constate că muşteriul adormise în trăsură. Cuprins

de somnul cel fără de trezire. Iar H. Bonciu își păstrase același zîmbet pe chip, pe care-l avusese și atunci cînd pornise la ultimul său drum. Cu trăsura, la șosea. Sfîrșit de om la București...

„Concert la contrabas" n-a mai apărut. Nici sub formă de carte, nici ca manuscris. Parcă pierise în neant. Pentru totdeauna. Oare ?

„OM BOGAT, OM SĂRAC“

BĂTRÎNA DE CRIȚĂ

Dintotdeauna am avut o propensiune deosebită față de vîrstnicii veșnic tineri și verzi. Care nu se lasă pradă rușinii pricinuite de trecerea anilor. Scîrșnind din dinți, rumegîndu-și în ei chinurile artrozelor, reumelor sau altor necazuri din măruntaie, bătrînii pe care i-am iubit atît de nesățios continuau să-nainteze spre finish, fără să le pese.

Cap de pluton, după mine, ar fi fost vajnicul Tatapetre, bunicu-meu. Neînfricatul coborîtor din mușcelul Mățăului. Apoi, la rînd, au urmat bătrînul Vlahuță, întîlnit la Galați, Petre Bellu, pe care-l cunoscusem și prețuisem la Sinaia, H. Bonciu, maestrul care, ros pe dinăuntru de-un cancer necruțător, murise plimbîndu-se la șosea cu trăsura, și-ncă mulți alții. Printre care, neapărat, merită să-l pomenesc și pe pirpiriul acela din Găgeni, care mă oprise pe uliță și mă-ntrebase :

— Cîți ani ai, taică ?... Văz că ți-a albit de tot barba !...

— Peste șaizeci, nene !

— Bravo ! Și mie cîți îmi dai ? — se interesase pumnul acela de om.

— Păi, știu eu ? Vreo șaizeci și cinci !...

— Rahat cu mac ! Nouăzeci și doi, taică, fără reparații capitale ! Și-asta fiindcă n-am băgat în mine vin, țigară sau cărnăraie...

Venea dinspre centrul alimentar din colonia Plopenilor, iar eu mă duceam într-acolo, să-mi cumpăr iaurtul cel de toate zilele. Cînd am ajuns la dugheana cooperației, am întrebat-o pe responsabilă :

— Doamnă Mariana, cine-i bătrînelul ce-a plecat adineauri de la matale ? Zice c-are peste nouăzeci de ani... Îl știi ?

— Cum să nu-l știu ! Anul ăsta împlinește nouăzeci și patru, însă nu vrea să-i mărturisească... În fiece zi semnează condica la mine, la prima oră a dimineții. Cînd își cumpără o sticluță de „Două prune", ca s-o bea în dosul magazinului, răstimp în care-i trage și vreo cîteva țigări, de-ălea de instalatori de closete...

Și-acesta mă trăsese în piept. Întocmai ca tatăl coanei Aurica (sau Anica) Tifigiu, de la Bobolia. Mai toată ziua îl vedeam pe prispa casei, așteptînd parcă ceva sau pe cineva. Politicos, îl interogam pe probleme de sănătate :

— Cum o mai duci, moșule ?

— Greu, greu de tot, măi copile, îmi vine tare greu la vîrsta asta !

— Păi, nu te supăra, cîți ani să ai ?

— Dracu-i mai știe, că eu i-am uitat !

După care, ca și cum și-ar fi făcut apariția persoana pe care-o aștepta, se repezea ca din pușcă în fundul curții, anunțîndu-mă :

— Iar au scăpat găinile lu' Vasile, bată-le cucu' ! Mă-c să le-alung, că scurmă semănăturile grădinii !...

Peste vreo două ceasuri, întorcîndu-se din nou în prispă, mai stătea cîteva minute, pîndindu-mi întrebarea. Pe care știa c-am să i-o pun.

— Și nu ți-e greu, moșule, s-alergi întruna după păsăretul ginerelui ?

— Greu, greu de tot, măi copile, că nu mă mai țin picerele !

Pentru ca-n clipa următoare, satisfăcut de conversația noastră, care se repeta de trei sau patru ori pe zi, iarăși să plece după găinile lui Vasile. Care, bineînțeles, nu scăpaseră deloc. Ci erau doar un pretext inventat de bătrîn, ca să-și parcurgă kilometrii necesari.

Coana Aurica (sau Anica) Tifigiu, că nu mai țin minte la care din ele stăteam în gazdă, mi-a mărturisit într-o bună zi, mai spre toamnă :

— Mult se mai chinuie și bătrînu' ! L-a ajuns neputința...

Care neputință ? Că n-avea deloc astîmpăr. Nu-l mai țineau picioarele, însă parcurgea mai mulți kilometri decît îmi recomandaseră mie doctorii. Ca să slăbesc. În același anotimp a murit. La nouăzeci și șase de ani ! Bătuți pe muchie.

Iar deadu Caragancea, și-ăsta a fost un bătrîn de poveste. De oricîte ori mergeam în vizită la fiu-său, Arcadie, totdeauna

îl găseam stînd cu urechea lipită de difuzorul aparatului de radio.

— Ce faci acolo, deadule ? — mă interesam eu.

— Ascult radiojurnalu' ! — mă lămurea deadu Caragancea. S-auz ce mai e nou la Port Arthur...

Era trecut de sută. De ani. Participase la luptele de la Port Arthur, din 1905. Cunoştea la perfecţie efectivele ruseşti şi japoneze, numele tuturor comandanţilor, atît ţarişti cît şi-ai Mikadoului, desfăşurarea bătăliilor, ce-anume vase de război se aflau în rada portului, componenţa flotei ce realizase blocada.

Un singur lucru nu mai ştia. Cum îl cheamă pe fiu-său. Dar şi-n privinţa asta era ceva neclar. Întrucît îmi ţinea minte numele, şi-apoi am constatat că-i ştia şi pe toţi vecinii din cartier, ca nume, vîrstă şi funcţii, însemna că-ntre deadu Caragancea şi Arcadie se produsese o ruptură. Despre ce anume era vorba, asta nu mi-a mai fost dat să aflu.

Nici Arcadie şi nici bătrînul nu suflau un cuvinţel despre neînţelegerile lor. Numai Vera, nevasta lui Arcadie, mi-a dat odată să-nţeleg :

— Bătrînul îl pedepseşte pe bărbatu-meu !...

Pare-se, avînd în vedere că deadu Caragancea s-a prăpădit la o sută şi vreo patru, de ani, mai durase ceva perioada de ispăşire a păcatelor filiale.

Numai Maica-Mare, bunică-mea de la Poiana Mare, n-a avut parte de-o longevitate asemănătoare celor mai sus citaţi. Cînd şi-a dat duhul, împăcată cu soarta, perfect lucidă şi recitîndu-şi singură rugăciunile de rigoare, refuzînd să-l primească în casă pe părintele Triftor, pentru ultima împărtăşanie, împlinise doar optzeci şi nouă de ani. Plus vreo unsprezece luni şi ceva. I-ar mai fi trebuit o săptămînă, ca să facă nouăzeci. Nu i-a fost dat. Iar popa Triftor, pre numele său adevărat Zbîrlea, răspîndise zvonul că bunică-mea nu-l acceptase deoarece era cam pilită. Nefericitul ! El era beat. Cui. Maica-Mare, săraca, în dimineaţa zilei cînd se prăpădise, coborîse, ca-ntotdeauna, în beci să-şi clătească gura şi sufletul cu nişte frunte de comină. Cît să fi tras, bătrîna ? Că nu obişnuia mai mult de-un tîlv. Iar acesta era din cele mici.

Păi, hai să fim serioşi, nici de Crăciunuri, cînd ne-adunam la casa bunicii, o dată la doi ani, fiindcă sărbătoream

alternativ data respectivă, cînd la Tatapetre, cînd la Maica-Mare de la Poiana, nici atunci n-o văzusem pe-a bătrînă afumată. Deşi le bea ţeapăn. Pornind de la comina de dimineaţă, trasă cu tîlvul, şi pînă la ulcelele de samatoc, cu care-şi potolea setea la prînz şi la cină.

Că-mi zicea Maica-Mare, fiind oarecum nepotul ei preferat :

— Maică, să ţii minte, pentru cînd ai s-ajungi dănac mare, niciodată să nu-ţi spurci gura cu porcării dintr-ălea din care beau bogătanii, ca de-alde Băgerenii sau Trigoreştii ! Mai ştiu eu ce şampaniuri şi masticării sau coniece... C-ălea strică la burtă şi la rînză, nu-s bune de nimic, nici la dulăi să le-arunci !

Respectuos, o asiguram, vrînd să-i intru în voie :

— Aşa am să fac, Maică-Mare, întocmai ca matale !...

— Aşa, maică ! Eu nu beu că-s beutoare, ci fiindcă vroi să-mi păstrez sănătatea. Comina îmi limpezeşte minţile, iar samatocu', din viişoara mea, îmi curăţă şi-ntăreşte sîngele, făcîndu-l să-mi umble mai iute prin vine, că mi-s bătrînă şi simt nevoia...

Avea ce-avea bunică-mea cu Băgerenii şi Trigoreştii, fiindcă se ţineau mari şi făloşi, dîndu-şi aere de boieri.

— Batîr de-ar fi ceva de neamu' lor ! Facu-le-aş şi dregule-aş... Nu se trag oare tot din şpiţa lu' Tac-tu Sima ?

Întrucît, la data aceea, nu posedam suficiente informaţii despre originile bunicului, mă resemnam s-o ascult pe-a bătrînă. Care îi bălăcărea în continuare :

— Maică, ăştia-s dintr-ăia ce şi-au adus privata-n casă, să-mpută sufletu' şi aeru' ! Ai mai pomenit tu aşa ceva, să-ţi faci nevoile-n odaie şpeţială, şi să nu te duci în fundu' curţii, ca tot creştinul ?

Trei nepoţele căpătase şi Tata Sima, din partea alor săi. Două din ele, drăguţe foc la vremea lor, avuseseră norocul să se mărite de tinere cu militari. Care, cu timpul, tot înaintînd în grad, ajunseseră să fie şi generali. Cu două sau trei ordonanţe în casă. Başca averea căpătată de la socri. Care şi-aceea sporise. Cea de-a treia, tanti Jenica, cea mai cumsecade dintre toate, n-apucase să-l vadă pe nea Ghiţă Boica decît colonel. Şi-acela în rezervă. Din nu ştiu ce motive.

Însă bunică-mea părea să ştie ceva, întrucît, uneori, cînd rădea vreo ulcea în plus, şi nu ne aflam la cină decît noi doi, îmi spunea cu ochii sticlind de bucurie :

— Maică, Ghiţă ăsta, al lu' Boica, cel de-o ţine pe Jenica, păi ăsta-i om, mă, dintr-o bucată ! De-aia a rămas de căruţă. Fiindcă parşivii de Băgereanu şi Trigorescu s-au ajuns ghinărari, de azi pă mîine, numai jumulindu-i pe nefericiţii ăia de roşiori şi dorobanţi...

În realitate, lucrurile nu stăteau chiar aşa. Băgereanu era un om timid şi la locul său. Ca şi Trigorescu, de-altfel. Nevestele, însă, tanti Margareta şi tuşa Mărioara, se zbătuseră să-i înalţe în grad. Punînd la bătaie averea căpătată de la părinţi. Dota, de care bărbaţii lor n-avuseseră voie să se-atingă.

Iar cînd îi văzuseră ditamai generalii, ambele îşi cumpăraseră, tot la Poiana Mare, castelele dăruite de prinţul Carol Obrenovicilor, refugiaţi din Muntenegru la noi. Nu erau chiar castele, ci nişte conace mai procopsite. Ceea ce le sporea importanţa, valoarea şi prestigiul, erau parcurile din jurul construcţiilor, precum şi gardurile împrejmuitoare. Din fier forjat, plantat în beton. Iar parcurile, uriaşe, cuprindeau cei mai falnici arbori pe care-i văzusem vreodată. Fiindcă avusesem şi eu norocul să mă preumblu prin ele. De foarte puţine ori.

Doamne, şi ce Crăciunuri petreceam noi la Maica-Mare ! De basm, nu altceva. Din prima zi, în preajma Ignatului, cînd debarcam la Poiana Mare, şi pînă-n ultima, după sfîntul Ion, cînd plecam pe la căşile noastre.

Atunci aveam ocazia să mă-ntîlnesc cu toate mătuşile mele, din partea Ongliţei, maică-mea. Cu tanti Clemenţa, soră-sa cea mică, Mama Lena, veterana fetelor, cu tanti Marioara, cu tanti Milica. Aceasta din urmă era singura care venise neînsoţită de nea Pistol, bărbatu-său.

Iar a bătrînă o şi lua la rost :

— Unde-i, fă Milico, buhaiu' de Ion al tău ?... Iar umblă pe la ţigănci, asta e !... Ţi-am mai zis eu să stai cu ochii pe el, şi nu m-ai ascultat. Vezi ce-i faci, că rămîi fără ! Bată-l cucu' de armăsar, că nu se mai astîmpără odată... Are grijă însă Domnul de el ! De l-aş vedea ca pe Vercea al nostru, hodorog şi fără puteri, scăpînd vînturile !

Avea și bunică-mea o teorie a ei, în privința familiei noastre. Mai ales cînd venea vorba de Băgereni sau de Trigorești.

Și-i spunea lui nea Giuică, avocatul, bărbatul mătușă-mii Marioara :

— Ascultă la mine, maică, mi-s femeie bătrînă și știu ce spun ! Ai noștri-s mulți. Și din partea Marincilor, adică a răposatului Sima, și dintr-a Negreților de la Dobridor, adică a mea... Pe-ăi de s-au procopsit îi poți număra pe degete. Ăștia-s moșierii bogați. Ca de-alde Băgereanu, sau Trigorescu. Numai din hoțomănii s-au ajuns ! Apoi vin ăi de mijloc, ca Ghiță Boica, de la Desa, ăl de-o ține pe Jenica Marincu. Care, de n-ar fi penzia lui de militar, ar fi vai și-amar de capul lor. Chit că mai au ceva pămînt. Iar cei de pe urmă sîntem noi, ai lu' Sima... Că el s-o dus, sărmănelu', și ne-a lăsat cu-o palmă de loc. De-am avut ce da fetelor. Ca să le pot mărita. Cu tine, cu Ionică Pistol, cu Gogu-al Clementei, cu Dănciulescu, de-a lăsat-o pe Lena văduvă, fugind încotro a văzut cu ochii, sau cu Eftimie, de la Pitești... Noi, ce fel de moșieri mai ne numim, dacă tragem targa pe uscat ? Moșieri săraci, după părerea mea... Vai de moșieria noastră !... Ei, Simo, Simo ! De ce nu ți-ai văzut tu de treburile tale ?...

Invocația asta, adresată răposatului Tata Sima, bunicumeu, n-am prea priceput-o atunci, pe loc. Ci-abia mai tîrziu. Nici nu-mi ardea în ziua aceea de dezlegat enigme familiale, ci-abia așteptam să demareze sărbătorile Crăciunului. Că de-aia veniserăm, cu toții, la Poiana Mare.

A doua zi, încă în zori, avea să se petreacă tăierea porcului. Cînd se prezentau finii Costea și Mitică, să-i vină de hac Țuguloaiei, scroafa bunică-mii. La ora decesului, bine-nțeles că n-asistam. Deoarece le dormeam de le buseam. Auzeam doar, ca prin vis, guițăturile disperate ale dobitocului. Însă cînd ne deșteptam, liota de nepoți, treziți de mobilizările bunică-mii, care striga la noi : „Haideți odată, puturoșilor, să vă dea Maica-Mare șorici și jumări fierbinți !“, ne repezeam urgent în bucătăria de iarnă. Mare cît o magazie.

Aici, fina Frusina și fina Marița trebăluiau pe lîngă uriașa plită de gătit. Pe care fierbeau nenumărate cratițe și oale. Cu

sarmale, ciorbe şi piftii, sau cu tobele şi caltaboşii scufundaţi în zeama clocotindă.

Într-o albie de rufe, finul Costea decupa şuncile, operînd ca un chirurg. Iar finul Mitică, bărbatul Mariţei, trecea carnea pentru cîrnaţi sub satîr, tocînd-o mărunt. Numai din tăişul bardei. Vetuţa şi Domnica, finele mici, fetele Frusinei, sfărîmau usturoiul pentru piftii şi cîrnaţi, pisau ardei roşu şi rîşneau piper, sau alegeau varza murată, destinată călitului, după o prealabilă hăcuire în felioare subţiri, mai fine decît firul de păr.

Maica-Mare, veghind la desfăşurarea lucrărilor, cu ulcica lîngă dînsa, ne poftea la măsuţa scundă, pe trei picioare, aranjată anume pentru noi, într-un colţ al bucătăriei :

— Aşezaţi-vă, bernebecilor, şi-nfulecaţi tot ce-am pus acolo ! Că pentru voi am ales ce era mai bun...

Şi ce nu se găsea pe măsuţa „pomenii porcului“ ! Moşieri săraci ? Aiurea ! Nici moşieri, dar nici chiar săraci ! Parcă văd : jumări bine rumenite, şorici fraged, ca ugerul de văcuţă, bucăţele de carne, fripte pe plita maşinii, cîte-o fărîmă de cîrnăcior, din primele şarje debitate de tulumba mînuită de finul Mitică. Dar şi samatoc fiert ! Vin din via bunicăi. Niţel îndulcit, cu puţină miere, şi-aromat cu piper, scorţişoară şi-alte mirodenii necunoscute. Dumnezeieşti, însă.

Noi mîncam ca sparţii. Numai bătrîna, finii şi finele nu se-atingeau de rămăşiţele pămînteşti ale Ţuguloaiei. Păstrau postul. N-aveau să se-nfrupte din răposată decît în prima zi de Crăciun. Aşa le trebuia ! Dacă se luau după gura popilor. Că prea le căutau în guşă.

Obrăznicindu-mă, îi spuneam bunică-mii :

— Vezi, Maică-Mare, acilea greşeşti tălică !... Nu Dumnezeu ne-a lăsat nouă bucatele astea mustoase şi bune la gust ? Păi, dacă-i aşa, de ce-l supărăm, lepădîndu-ne de ele, pînă se dă dezlegarea ?...

Bătrîna se chiora la mine, zîmbind galeş, şi-apoi îmi făcea un semn cu ochiul, să nu ne-audă Frusina şi Mariţa, Domnica sau Vetuţa.

— Mai ţine-ţi fleanca, maică ! Ce-ţi închipui, că nu m-am spurcat şi eu o ţîrişică ?... Mie mai mi se-ngăduie, că-s beteagă şi nu-mi face chiar atît de bine fasolea şi varza. Deşi, fie vorba-ntre noi, tare-mi plac şi ele...

Apoi, observînd că ceilalţi nepoţi, făcîndu-şi plinul, plecaseră într-ale lor, mă trăgea lîngă plită, şi-mi scotea un cîrnat din cuptor, unde sfîrîiau metri întregi, puşi pe varză călită.

— Ia-l şi pe-ăsta, Vladule ! Că tu preţăluieşti ce bagi în gură !... Şi nu-ţi face griji în privinţa finilor, că nu-i las nici pe ei de izbelişte. Le-am dăruit un purcel, de vreo sută de ocale, să şi-l împartă. Doar m-au ajutat, nu-i aşa ?...

Aşa era. Nici nu ştiu cum s-ar fi descurcat bunică-mea, fără Mariţa şi Frusina. Şi, mai ales, lipsindu-se de prezenţa Vetuţei şi-a Domnicăi. Finele mici, pînă la măritiş, aveau să locuiască la Maica-Mare. Exista o înţelegere. Fetele urmau s-o ajute la treburile gospodăriei, iar bătrîna să le înzestreze. Aşa cum procedase şi cu măicuţele lor, Mariţa şi Frusina. Cînd fuseseră tinere. Şi-nvăţaseră treburile unei gospodării, învîrtindu-se pe lîngă bunică-mea.

De-aceea o şi iubeau, pînă la Dumnezeu. Nescoţînd-o din : „Naşă Miţo !“ sau, alteori, „năşico !“, eventual „coană naşă !“.

Cînd le măritase, cu Mitică şi Costea, le dăruise cîte-o vacă de lapte, lemn pentru ridicarea casei, şi-o bucată de pămînt, ruptă din partea ei de moştenire, fără să se-atingă de drepturile fetelor dînsei. Tot aşa avea să fie şi cu finele mici. Numai că, de data asta, chiar stăteam şi mă-ntrebam, de unde-o să mai facă rost Maica-Mare de văcuţe şi celelalte ? Că, la ora aceea, nu prea mai avea mare lucru din ce-i lăsase Tata Sima. Decît dacă-şi vindea şi ultimele parcele. Din vie şi pădure. După cîte o cunoşteam, eram sigur că aşa avea să facă.

Pe seară, fiind invitaţi la tanti Margareta, a generalului Băgereanu, către orele şase, poate şapte, rebegiserăm cu toţii la porţile parcului. Înghеţaţi şi flămînzi. Şi urlam. Mai dihai ca lupii.

— Răcniţi mai tare ! — ne-ndemna Ongliţa.

Adică pe mine şi pe tata Eftimie. Deoarece eram unicii bărbaţi ai familiei poftiţi de generăleasă. Pe de-alde Giuică, Pistol şi Gogu, inclusiv nevestele lor, tanti Margareta nu-i prea agrea. Dar nici ei pe dînsa.

— Strigaţi măi, c-altminteri nu ne-aude paznicul ! Şi nu mai pupăm nimic de la Băgereni...

Încurajat de perspectiva vreunui cadou de Crăciun, din partea neamurilor noastre bogate, mi-am încordat corzile la-

ringelui din răsputeri. Şi numai datorită mie ne-a deschis portiţa nea Buliu, argatul de la curte.

Generalul şi nevastă-sa ne-au primit în salonul „castelului". Destul de afabili. Tanti Margareta era cherchelită vizibil, şi-ncă ţeapăn, iar generalul dădea s-adoarmă pe el. Totuşi, de ce să-l mînii pe bunul Dumnezeu. Ne-au tratat cu minciunele şi bomboane de colivă. Probabil, şi-acelea căpătate de la nenumăraţii fini din sat.

Peste vreun ceas, generăleasa ne-a informat :

— Dragii mei, noi ne culcăm devreme ! Ne pare rău că nu mai vreţi să rămîneţi, însă sîntem mulţumiţi că v-am văzut sănătoşi...

Care sănătoşi ? Eu, cel puţin, eram grav bolnav. Mă dureau maţele, atît de crîncen, din pricina foamei, încît ajunşi acasă, la bunică-mea, m-am refugiat urgent în braţele dînsei, scîncind şi gemînd :

— Nu ne-au dat nimic, Maică-Mare ! Nici cadouri, nici de-ale mîncării... Doar nişte uscăţele, tari şi vechi, de scrîşneau în dinţi ca nisipul !

— Mai dă-i în brînză, Vladule maică ! Ăştia nu-s oameni, ci fiare... Că, dacă erau altfel, le-aduceau finii plocon numai muşchi şi sfîrc !

TATA SIMA

Cîndva, nu-mi mai amintesc precis în ce perioadă, probabil în decursul unei vacanţe de vară, la Poiana Mare, după ce-mi executasem osînda, respectiv somnul de după-amiază, impus de bunică-mea, m-am pomenit chemat de dînsa. Bineînţeles, întrucît avusese niscaiva treburi pe la grajd şi prin curtea păsărilor, şi mă lăsase singur în odaia ei, citisem pe rupte din „Tarzan", volumul al cincilea, dar şi ultimul, spre regretul meu. Noroc c-o auzisem intrînd în cameră, şi-avusesem timp să pitesc cartea sub pernă.

— Ia hai încoa, bernebecule ! Vină să-l vezi pe tac-tu Sima...

Coborînd din pat, numai în cămăşuţă de noapte, m-am lăsat dirijat de bunică-mea. Spre ferestruica ce dădea în sufrageria mare. Era o poveste şi cu sufrageria „mare". De fapt, pe vremuri, în uriaşa încăpere funcţionase crîşma bunicilor. Iar oficiul de zid, transformat ulterior în ferestruică, era utilizat pentru debitarea comenzilor transmise din crîşma propriu-zisă.

— Îl vezi? — m-a întrebat Maica-Mare, arătîndu-mi cu degetul spaţiul de dincolo de geamul lucarnei. Parcă-i viu, nu-altceva !...

Am privit atent. Nici un Tata Sima. Sufrageria mare, mai totdeauna pustie, era şi-acum lipsită de orice prezenţă.

— Unde-i, bre Maică-Mare ?

— Pe zid, încroşnatule, cască ochii mai bine !...

Abia atunci am răsuflat liniştit. Mă lămurisem.

Ei bine, acolo l-am depistat în fine pe Tata Sima. Bineînţeles, în chip de fotografie. Mai curînd un impresionant tablou, înalt de vreun metru şi ceva, realizat prin înrămarea unei măriri colorate de mînă, de cine ştie ce „artist" calafetean.

— Spune, măi Vladule, nu-i aşa că trăieşte ? — am auzit-o iarăşi pe bunică-mea.

— Ba da ! Zău aşa... — i-am declarat bătrînei.

Fără s-o mint anume, ca să-i fac şi dînsei o plăcere. Într-adevăr, nu ştiu cum se întîmpla, însă razele soarelui cădeau astfel asupra tabloului, încît Tata Sima părea dispus să coboare de pe perete.

În după-amiaza aceea, de neuitat, am auzit versiunea bunică-mii despre cel ce fusese „omul ei". Bărbat şi soţ, adică. Satisfăcută de confirmarea mea anterioară, mă vîrîse la loc, în pat, şi pornise să povestească.

Tata Sima o luase de nevastă pe cînd era încă fragedă şi n-avea decît vreo şaisprezece ani. Fără s-o ceară părinţilor, Negreţii din Dobridor. Ci, aşa cum se mai obişnuia pe vremurile acelea, furînd-o într-o noapte. Bătrînul Negreţu, care ştia c-o să-i fie răpită fata, din moment ce căzuse la învoială, mai dinainte, cu falnicul dănac sosit de la Poiana Mare să cumpere vin pentru locanta ce tocmai şi-o deschisese acolo, declanşase un scandal monstru. Mai mult de ochii lumii. Prilej cu care-o bătuse ţeapăn pe nevastă-sa. Ca să se-nveţe minte şi să-şi supravegheze mai bine copila.

— În mine n-a mai îndrăznit să dea, — spunea bătrîna, fiin'că tac-tu mare, om cinstit, dintr-o bucată, ferches, înalt și frumos ca un arhanghel, bălai cu ochii verzi, îmi dezvăluise adevărul ! Păcat... Mi-ar fi părut bine să rămîn cu credința că mă furase de la tata, de dragul meu, și nu în urma tocmelilor. De fapt, nici taica nu-i dăduse nimic, că nici n-avea de unde, și nici sărmanu' Sima... Toate paralele și le băgase în crîșmă. Așa a fost...

După care își depănase mai departe istoria pe care și-o născocise. Atît pentru sine, cît și pentru uzul nepotului. Care-o asculta cu gura căscată. Plăcîndu-i nespus modelul Sima, așa cum reieșea din afirmațiile bunicii.

Nunta avusese loc la Poiana Mare. Chiar în incinta localului. Participaseră toate neamurile, din ramura Marincilor, plus cele sosite de la Dobridor. Absentaseră doar părinții ginerelui. Acesta fiind orfan total. Și de mamă, și de tată. Și, de-a doua zi chiar, se-așternuseră pe treabă. Trudind amîndoi. Din zori și pînă-n noapte.

— Așa am ajuns de ne-am încropit și noi o țîrișică ! Cu bănuții cîștigați, am început să cumpărăm pămînt. Puțin cîte puțin, pînă s-a adunat ceva...

Dacă n-ar fi fost cele două războaie prin care trecuseră, ar fi putut avea moșii. Însă se iviseră și copiii. Apoi îl pierduseră pe unchiu' Gică, eveniment care l-a dărîmat pe bunicu-meu. Într-atît, încît nu-l mai interesase nimic, nici pămîntul și nici locanta. Mulțumindu-se cu ce-agonisise pînă atunci, mai departe și-a văzut doar de gospodărie.

— Mă Vladule, tac-tu Sima a fost dintotdeauna răzbătător și descurcăreț. Îi plăcea să pună osul la toate ! — insista Maica-Mare văzînd că zîmbisem, atunci cînd se referise la renunțările bunicului. Și n-a pregetat o clipă, cînd a venit ceasul să-și deie copiii le învățătură, pentru a le face rost de hăinuțe, bani pentru cărți și taxe la pansionuri... Din pricina fetelor s-a lăsat de moșierit !

Nimic nu-mi mai era clar. Să fi fost Tata Sima un simplu rentier care trăia doar din ceea ce-i aduceau învoitorii ? Greu de crezut. Și-apoi, de ce abandonase crîșma, lichidînd-o și transformînd-o în „sufrageria mare" ?...

Întrucît Maica-Mare își terminase recitalul, considerînd că-mi dezvăluise suficiente elemente pentru o biografie posibilă a bunicului, m-a poftit să cobor din pat :

— Ajungă-ţi atîta puturoşenie ! Mai du-te şi tu, bernebecule, s-o ajuţi un pic pe Mamă-ta Lena, să-şi încheie socotelile pentru priceptor... Că ne belesc ăştia, ca pe hoţii de cai ! Haida, mai repejor, c-am şi eu alte treburi decît poveştile ăstea de demult !

Mama Lena, chiar în ziua aceea, sau mai tîrziu, asta nu mai ştiu, mi-a înfăţişat un alt portret al bunicului. Provenind dintr-o mare familie, a Marincilor, un soi de boieri locali, dacă nu şi latifundiari, întrucît mătuşă-mea îmi enumerase vreo cîteva sate, ca aparţinînd neamului, luînd-o de nevastă pe Maria Negreţului, fata unor sărăntoci din Dobridor, realizase o mezalianţă. Coborînd enorm în faţa rubedeniilor. Care-şi luaseră mîna de deasupra lui. Aşa ajunsese de-şi deschisese şi crîşmă. Spre ruşinea clanului Marincu. Dacă s-ar fi dat bine pe lîngă ai lui, şi nu s-ar fi luat după sfaturile lui socru-său, ar fi izbutit să-şi înjghebe şi el o autentică moşioară, întocmai ca moşu' Ghiţă Marincu, care-şi număra pogoanele cu miile.

Atunci am întrerupt-o pe mătuşă-mea, fiind curios din fire :

— Care moşu' Ghiţă ?... Ăl de-a ajuns şi ministru ?...

— Exact ! — mi-a confirmat bănuiala Mama Lena.

Dacă n-aş fi cunoscut şi basmul cu cocoşul roşu, adică legenda despre fala neamului, moşu' Ghiţă Marincu, „ministrul", mai c-aş fi înghiţit şi biografia confecţionată de mama Lena. Însă demnitarul nu fusese decît un mic directoraş. Pe la ministerul Agriculturii. Fără să posede nici o palmă de pămînt. Că de-aia se-angajase în politică, şi-l băgaseră oamenii lui la munca de birou. Dacă avusese vreodată o moşioară, dacă o avusese întradevăr, căci şi-n privinţa acesteia circula o versiune neconfirmată, atunci precis o pierduse la ruletă. Plăcîndu-i Coasta de Azur şi-alte cazinouri. Ce-i drept, ceea ce aflasem despre „ministrul" nostru nu provenea dintr-o sursă din cele mai sigure. Deoarece nea Ion Pistol fusese cel care-mi povestise aventuroasa viaţă a acestuia. Şi dînsul, fie vorba între noi, nu prea avea motive să-l înghită pe moşu' Ghiţă. Mai ales de cînd acesta îl făcuse de rîs în plin centru al Calafatului, strigîndu-i în gura mare :

— Mai potolește-te, armăsarule, și ține-ți în teacă pistolul, că ne umpli tîrgul de plozi fără tată !... Ai s-ajungi ca socru-tău Sima !

Iar chestia asta o auzisem, trăgînd cu urechea, chiar de la tanti Milica, nevasta admonestatului, care-i relata măicuții, pitite amîndouă în via din ogradă :

— Da, așa i-a spus, fă Olgă ! Ce-o fi avut cu tata, ei bine, asta nu mai înțeleg. Că eu i-am vorbit numai de isprăvile nepricopsitului de Pistol, bărbatu-meu. Rugîndu-l pe moșu' Ghiță doar să-l dojenească, iar nu să ne-mproaște cu ocări, pe Ionică al meu și pe bietu' taicu !

— Păi, Mamă Leno, — am vrut eu să pun lucrurile la punct, de unde a făcut rost Tata Sima de pogoanele cu care și-a dotat fetele, la căsătorie ? Nu din munculița lui și-a Miței, cum îi zici matale lui Maica-Mare ?...

— Taci, că nu știi nimic, muceo-căcîceo ! — m-a repezit mătușă-mea. Dacă-l lăsa mama în pace, taicu ar fi făcut avere. Cu agricultura, și nu din vînzarea vinurilor aduse de la Dobridor, din beciul Negreților... Și-aș fi avut și eu o zestre mai ca lumea. Și nu mi s-ar fi prăpădit Dănciulescu al meu !... Hai, cară-te de-aici, că n-avem ce discuta. Ești prea mic, ca să pricepi chestiile astea...

Săraca Mama Lena ! Tot nu-l putea uita pe bărbatu-său. Iar cînd afirma că „se prăpădise", era un fel de-a spune. Prăpădit putînd însemna și c-o întinsese, sătul de cicălelile dînsei. Și nici pe Maica-Mare nu era în stare s-o ierte. Fiindcă mereu îi ținuse parte „prăpăditului". În orice caz, ceva era în neregulă. În toate privințele. Și-a dispariției lui Dănciulescu, dar și-a adevărului despre Tata Sima.

Cu atît mai mult cu cît maică-mea poseda, totdeauna la îndemînă, o altă istorie (apocrifă) referitoare la genitorul dînsei.

Cînd îi era poftă de laudă de sine, se-ntindea la palavre cu cucoanele de la Pitești, povestindu-le (iar eu ascultam, uluit) :

— Taicu, Sima Marincu, boier vechi și proprietar de moșie, cu ogoare la Poiana, Desa, Pisc, Cătane și Tunari, că nici el nu le mai știa pe unde se-ntindeau, moștenise întreaga avere de la părinți, care și aceștia o aveau din moși-strămoși. Fiindcă străbunii luptaseră alături de Baba Novac, Preda Buzescu și-alți

viteji olteni, oameni de încredere ai domnitorului de-atunci, Mircea cel Bătrîn, sau Mihai Viteazu, că nu-mi mai aduc aminte care din ăștia doi erau la guvern pe vremea aia !

Şi tot aşa, trăgea la braşoave, de li se umfla capul nefericitelor ălora, soţii de funcţionari modeşti, prieteni sau colegi de-ai lui taică-meu, casier şi el la o bancă cvasifalimentară.

Vară-mea, Speranţa, fata mătuşă-mii Milica şi-a lui nea Pistol, părea să fie singura care cunoştea cîte ceva în privinţa lui Tata Sima. După spusele ei, lucrurile se prezentau cu totul altfel.

Bunicul ar fi fost un copil orfan, născut într-un cătun sîrbesc, şi care, găsit pribeag pe malurile Dunării, fusese crescut şi adoptat, mai apoi, de nişte româno-bulgari, sau invers, bulgaro-români, de lîngă Vidin. Peste drum de Calafat. Aceştia, cu nenumărate rubedenii la Poiana Mare, la un moment dat îşi părăsiseră sălaşul şi se stabiliseră pe lîngă neamurile lor. La data cînd fusese adunat de pe drumuri, băieţelul acela bălai, de vreo cinci sau şase anişori, ştia numai că-l cheamă Sima. După cum îl botezaseră părinţii. Care pieriseră, laolaltă cu satul incendiat de turci. Apoi, uitînd mai tot ce ştia din bruma de sîrbească învăţată acasă, păstrase în memoria traumatizată doar un singur cuvînt, pe care-l repeta uneori, cuprins de spaime şi frisoane : „Ţeno ! Ţeno !“

— Ce-nseamnă asta ? — o chestionam impresionat pe Speranţa.

— Nimic deosebit ! Marincii noştri au presupus, la un moment dat, că era, probabil, numele de familie al părinţilor lui Tata Sima... Însă nici în privinţa asta nu se puteau emite decît supoziţii. Mai ales că, alteori, din senin, copilul îşi amintea de locurile unde îşi trăise pruncia, şi le descria la amănunt. Iar Marincii, ăi de lîngă Vidin, tot interesîndu-se, din om în om, aflaseră că bandele de başbuzuci dăduseră foc la mai multe aglomerări rurale, de-a lungul decindei Dunării. Printre care se găseau comunităţi de cele mai diverse naţionalităţi, multe din ele convieţuind. Bulgari cu români, sîrbi cu nemţi, macedoneni cu istrioţi, mă rog...

Deşteaptă mai era şi vară-mea, dacă ştia atîtea despre originile neclare ale bunicului. Elevă excepţională, dotată cu varii cunoştinţe de istorie şi geografie, nu era exclus să mai fi pus şi de la ea, peste cele învăţate la şcoală, unele detalii. Totul

însă, ca să-l scoată basma curată pe Tata Sima. Deoarece încerca să mă convingă, spunîndu-mi cu patimă :

— Astfel, îţi dai seama, mă Vladule, că bunicul nostru putea fi orice ? Şi sîrb, şi român, şi bulgar, şi neamţ !... Aparent totuşi. Fiindcă, dacă stăm şi ne uităm mai atent la chipul său, de bărbat frumos, blond, chipeş, bine închegat la trup, sîntem obligaţi să deducem că-i prototipul olteanului ! Înţelegi ? Numele de Sima, pesemne că şi-l dăduse singur, auzindu-l, cine ştie pe unde, în timpul pribegiei sale. Era doar un ţînc, pe-atunci. Şi-nregistrase la-ntîmplare. Aşijderi şi presupusele vorbe sîrbeşti. Oltenii noştri, indiferent dacă vieţuiesc de-a stînga sau de-a dreapta Dunării, vorbesc toate limbile din zonă. Deci e clar, nu ?...

— Ce anume ? — mă prefăceam eu că nu-nţeleg unde vrea să bată vară-mea.

— Că Tata Sima-i oltean !... Pur sînge !...

— Ştii ce, Speranţo, asta mă interesează mai puţin ! Mai bine povesteşte-mi ce-a fost mai departe... Cum de-am ajuns moşieri săraci, trăgîndu-ne dintr-un asemenea bunic ?

Vară-mea, surprinsă de întrebarea mea, m-a privit un timp neîncrezătoare, bănuindu-mă de cine ştie ce gînduri ascunse. Apoi şi-a dat drumul :

— Păi, ia stai niţel, de unde-ai mai scos-o şi pe-asta, c-am fost moşieri, sau că mai sîntem ? Cine ţi-a mai băgat în cap şi gogomănia de care-ai pomenit ?...

Cuprins brusc de unele suspiciuni, i-am mărturisit adevărul :

— Cum cine ? Maica-Mare, Mama Lena, Ongliţa !... Fiecare în felul său, adică altfel...

— Minciuni, Vladule ! Legende !... Scorneli, pentru aiurirea lumii...

După care a urmat dezvăluirea adevărului. Atît Marincii de la Vidin, care-l adoptaseră şi-nfiaseră, cît şi Tata Sima în persoană, tot timpul, pînă crescuse bunicul mai mare, şi-ajunsese dănac în toată firea, nu făcuseră nimic altceva decît să argăţească la curţile rubedeniilor de la Poiana Mare. Tot din marea tulpină a neamului Marincu. Şi-o ţinuseră tot aşa, cît s-apuce şi ei a-şi ridica o casă pe una din uliţele satului. Bine plasată, la o răscruce de drumuri. Cînd se prăpădiseră bătrînii ce-l cres-

cuseră, Tata Sima s-a lăsat de muncit pentru alţii, şi, cu puţinii bani agonisiţi, şi-a deschis crîşma bine ştiută.

A luat-o pe Maica-Mare, au trudit împreună ca nişte robi, numai ei doi, pînă s-a pus pe picioare stabilimentul. Şi-a purces s-aducă şi oarece beneficii. Cu paralele cîştigate, bunicul s-a lansat în afaceri. Prilej fericit. Ca să-şi piardă averea, atîta cîtă se adunase, arendînd pămînturi. De la „boierii" locali.

— De-aia s-a prăpădit Tata Sima, blegule ! — mi-a spus Speranţa pufnind într-un rîset reţinut, jumătate voios, jumătate trist. Înglodat în datorii la bancă, pînă peste cap, alergînd pretutindeni să vadă cum i se lucrează „moşiile", a dat într-o dublă pneumonie şi dus a fost !... Şi-a lăsat-o pe Maica-Mare cu arenzile pe cap şi cu datoriile de la bancă. Noroc că bătrîna a fost bătăioasă şi ţeapănă. Şi şi-a achitat poliţele şi ipotecile... Iar din vînzarea grînelor, a grîului şi-a porumbului dintr-un an excepţional de bogat, a fost în stare să cumpere cîteva pogoane la Pisc. Abandonînd crîşma, dar fiind şi mai dotată pentru afaceri decît Tata Sima, a continuat să arendeze pămînt. Numai astfel, zbătîndu-se de una singură şi-ajutîndu-se cu finii şi finele, a izbutit să-şi înzestreze fetele, c-altminteri rămînea cu ele în casă ! Maica-Mare a fost adevăratul bărbat al familiei. Deşteaptă, de-i bubuia mintea, descurcăreaţă şi isteaţă, a obţinut totdeauna ce-a vrut...

Amărît că bunicul meu nu fusese aşa cum mi-l imaginasem, şi că spusele alor mei se dovediseră simple şi puerile poveşti, am sistat brusc investigaţiile referitoare la enigma Tata Sima. În cele din urmă, aflasem doar că bătrînul avea atîtea feţe, cîte persoane se străduiseră să-i creeze o legendă viabilă. Nici asta însă prea stabilă. Fiindcă mereu, cînd se ivea ocazia să fie pomenit, se adăgau noi episoade.

VIAŢA LA ŢARĂ

În zilele următoare, ca şi-n alte vacanţe de vară petrecute la bunică-mea, am ajuns la concluzia că merita să-mi judec altfel

neamurile apropiate. Fiecare din ele se afla în posesia unei tragedii proprii. Şi pe care se chinuia s-o camufleze cît mai abil, ca să nu ştie lumea de ce-ascundea în suflet. Deci, nimeni nu era perfect. Dar nici fiară !

Pînă şi Mama Lena, cu care aveam cele mai frecvente conflicte, întrucît mă ţinea din scurt, supraveghindu-mi lecturile, îşi manifesta adeseori, în cele mai gingaşe moduri, dragostea faţă de nepoţi.

Cînd ne trezeam din somnul de după-amiază, impus de Maica-Mare, dar mai niciodată executat, mătuşă-mea, văzîndu-ne în ogradă, striga la noi, din tinda de sus a „apartamentelor" sale :

— Costele, Vladule, ia faceţi-vă-ţi într-acoacea !... Haideţi, c-are Mama Lena ceva pentru voi...

Urcînd scările spre cerdac, găseam masa întinsă, cu farfurii şi cuţite. Iar mătuşa striga înspre casă, unde se afla ajutorul ei de nădejde :

— Fine Costică, mă Segărcene, mişcă odată, cînd îţi zic... Du-te şi scoate lubeniţele din puţ !

Apoi, către noi :

— Ce beliţi ochii la mine ? L-am pus pe Costică să spele duşumeaua, de-aia-i în casă...

Se simţea cu musca pe căciulă, biata mătuşă-mea. Se vorbea că Mama Lena ar avea unele relaţii, deloc principiale, cu finu' Costică Segărceanu. Tot ce-i posibil. Însă, la vîrsta aceea, ne interesau foarte puţin, durîndu-ne-n cot de aventurile dînsei. Mai mult eram preocupaţi de ceea ce se afla în fîntînă.

Iar cînd bondocul de finu Costică venea gîfîind şi asudat cu două lubeniţe uriaşe în braţe, eu unul exclamam încîntat :

— Nemaipomenite, Mamă Leno ! De unde le-ai luat, şi ce ne mai dai pe lîngă ele ?...

Fericită de faptul că-i apreciam producţia, întrucît ştiam că lubeniţele-s de la via dînsei, dinspre Golenţi, mătuşă-mea îmi dezvăluia secretul, nebănuind că eram în temă :

— Mă găuleo ! Păi ăstea-s de la mine, din bostana mea, culese-n zori... Acuma, zic eu, trebuie să fie reci ca gheaţa, de cît au stat în apa puţului. Şi-am nişte brînză a-ntîia, fragă nu-altceva. Cu turtă proaspătă şi caldă, abia scoasă de la ţăst !

Bineînţeles, nici n-ar mai fi fost nevoie de informaţiile mobilizatoare ale mătuşă-mii. Era suficient să vezi pulpa roşie şi brumată a ditamai feliei de lubeniţă, ca să-ţi înfigi cuţitul în ea.

În ea şi-n dăraburile de telemea de oaie, furnizată de ciobanii ce-şi vîrîseră oile pe mirişte a de la Tunari, acolo unde-şi avea Mama Lena tarlaua recent secerată. Turta, sau lipia, cum i se mai spunea, aburindă, de trebuia s-o frîngi cu mîna, se brodea nemaipomenit la gustarea de după-masă.

Băgam în mine atîta lubeniţă, brînză şi lipie, încît nu era de mirare că, peste vreun ceas sau două, mă alergam singur prin bătătură, căutînd un loc mai ascuns, unde să mă pitesc.

Şi-i iertam mătuşă-mii totul. Şi că nu mă înfiase, după cum fusese vorba, ci-o preferase pe soră-mea, şi că se ţinea cu finu' Costică. În definitiv, chestia asta, din urmă, o privea în personal. Că era majoră şi vaccinată. Sănătoasă să fie, că fini avea destui !

În afară de tratafiile mătuşă-mii, mai era un aspect pentru care o preţuiam. Şi-anume, curajul pe care-l manifesta în cazurile-limită. Nejenîndu-se să-şi utilizeze lexicul atît de bogat, aflat în dotaţia dînsei. Aşa cum s-a petrecut în ziua aceea, cînd ne duseserăm împreună să vizităm parcul Băgerenilor.

Era într-o după-amiază, pe la apus. Înaintea porţilor, iarăşi fusesem nevoit să urlu şi să răcnesc. Pînă să-şi facă apariţia Buliu, paznicul.

— Dă-ne drumu', Buliule, că vroim să ne plimbăm şi noi o ţîră prin hăţişurile stăpînă-tii, cărora le zice şi parc ! — l-a somat Mama Lena.

— Aoleu ! Păi, coană Leno, ce-o să spună domnu' ghenerar, că tot nu-i la castel ? Mă-c s-o-ntreb pe coana Margareta...

— Mai dă-o-n moaşă-sa, că-i vară-mea bună, şi nu te-ci nicăiurea ! Stai acilea şi deschide-ne, c-altminteri mă iau de tine... M-auzi ?

Parcul „castelului", de fapt o parcelă de pădure lăsată în părăsire, străbătută, pe ici şi colo, de cîteva alei defrişate alandala, neîngrijite şi pline de frunziş putred, era o splendoare.

La ceasul acela, strecurîndu-ne printre tufani groşi cît omul şi înalţi de zece metri, fagi uriaşi şi sute de dafini ţepoşi şi cu frunza-n dungă, bătînd în argintiu, jugaştri şi carpeni, frasini drepţi şi semeţi, aveam prilejul s-ascultăm păsăretul dîndu-şi ultimul concert din zi, urmînd apoi să plece la culcare. Chiar şi mătuşă-mea, de obicei nu prea sensibilă la atare spectacole de vis, părea cuprinsă de-o stare neobişnuită. Ca şi cum s-ar fi mi-

rat că mai există o muzică a gîzelor, a vrăbiilor gureşe şi-a altor specii greu de identificat.

— Bată-i Dumnezeu de hapsîni ! De ce-or fi ţinînd oare frumuseţea asta doar pentru ei ? În locul lor, lăsam pădurea la-ndemîna tuturor. Să se hîrjonească dănacii şi fetele pe sub copaci, să vină bătrînii la umbră şi răcoare... Ce-i trebuie Margaretei, numai pentru ea, atîta nemărginire ?...

Ca un făcut, taman atunci s-a găsit şi tanti Margareta Băgereanu să-şi facă apariţia pe-o alee a parcului. În orice caz, nu ieşise la aer. Ci era vizibil că ne căuta. Avertizată de Buliu, mai mult ca sigur.

Sprijinindu-se într-un baston, păşea falnic şi legănat, datorită pesemne şi unei stări euforice. Bondoacă bine, congestionată-n obraji, s-a apucat s-o ia la rost pe mătuşă-mea, gîfîind de pe urma efortului depus :

— Ce-ai dat buzna, Leno, la mine-n parc, fără să-mi ceri voie ?... Crezi c-aici e loc pentru toţi mocofanii şi ţopîrlanii ?

Atît i-a trebuit mătuşă-mii.

— Etete ! — a izbucnit dînsa. Care va să zică, eu mi-s mocofană şi ţopîrlancă, eu, care ţi-s vară dreaptă ?... Păi, fă Mărgărito, de cînd te-ajunseşi tu atît de măreaţă ? Că, dacă nu te lua amărîtu' ăla de Băgereanu, rămîneai fată mare, fă !...

Generăleasa, apoplectică, a vrut să dea în Mama Lena cu bastonul. Pentru a-şi demonstra atotputernicia. De stăpînă-n parcul castelului. Dacă şi-ar fi văzut de nevoile ei, n-ar mai fi păţit ce-a urmat. Căci, lipsită de sprijinul celui de-al treilea picior, recte bastonul, şi-a pierdut (explicabil) echilibrul. Şi s-a lăţit pe alee. Bastonul, scăpîndu-i din mînă, nimerise sub fundu-i măreţ. Şi-acum zăcea pe el, deşi acesta se frînsese, şi-o împungea neplăcut.

În pofida nenumăratelor încercări de-a se ridica la verticală, cu forţe proprii, accidentata nu obţinuse nici un rezultat vizibil. Atunci, milos cum eram şi-am fost dintotdeauna, am dat să-i sar în ajutor. Însă m-a oprit mătuşă-mea :

— Stai locului, că te pocnesc ! Laso-n pace, de boieroaică... Vrei să i se facă scîrbă, văzîndu-se săltată de-un pui de ţopîrlan ?...

Tanti Margareta, care acuma renunţase la orice tentativă, mai ales că-şi rupsese şi rochia, agăţînd-o de resturile bastonului, se adresă scîncind vară-sii :

— Ridică-mă, Leno, că nu mai poci !

— Păi de ce nu poci, fă Margareto ? ! se răsti la dînsa Mama Lena. Că doar şezi ca lumea, pe fundu' tău, fără să lucrezi ceva !... Stai aici, liniştită. C-o să ţi-l trimit pe Buliu, să te ia în braţe. Dacă o fi în stare. Ar trebui să mai slăbeşti, să mai dai jos din osînze... C-altmintrelea, nici dracu' nu te mai urcă-n maşină. Ştii tu care, maşina aia, cu care ne împroşti pe uliţă, cînd te fuduleşti cu nefericitu' de general...

Iar mătuşă-mea, care n-o iertase pe tanti Margareta, i-a mai furnizat o satisfacţie. De zile mari. Adică, în zilele de duminică. Organizînd ghiluşurile mahalalei noastre lîngă gardul împrejmuitor al castelului.

Ghiluşurile, marea horă a satului, adunau dănaci şi fete cu duiumul. Iar cînd se porneau să joace, în sunetele stridente ale clarinetelor şi trompetelor, acompaniate de-o unică tobă, însă din cele mari, ca la fanfara militară, se făcea o hărmălaie şi-un nor uriaş de praf, de-ţi venea să-ţi iei lumea-n cap.

Mai înainte, danţul se petrecea la răscruce, lîngă fosta crîşmă a bunicilor. Mama Lena, a cărei gură putea face şi minuni, nu numai să bălăcărească, îi convinsese pe flăcăi :

— Mă dănacilor, de ce nu vă duceţi voi să jucaţi lîngă gardul Băgerenilor ? E şi loc mai mult, şi-apoi, ce fel de bărbaţi îmi sînteţi voi, dacă n-o să vă pupaţi cu fetele ? ! În văzul lumii, nu-i cu putinţă, însă în parc, unde-s copaci destui, sînteţi la largul vostru... N-am dreptate ?

— Ba ai, naşă Leno ! — exclamase un fin de-al nostru, dănac la vreo douăzeci de ani.

Cred şi eu că avea dreptate. Mai ales că, dat fiind şi-un obicei al locului, băieţii se cam vîrau în poalele fetelor, sprijinindu-le cu spatele de-un perete sau un gard. Şi unde-alt-undeva ar fi găsit ei un gard mai lung şi mai ţeapăn, decît cel al parcului de la castel ?

Şi tanti Margareta, în zilele de ghiluş, ca să nu mai audă hărmălaia şi să nu-nghită colbul ce răzbătea pînă la conac, se troscănea mai zdravăn ca de-obicei. Pînă cădea într-o stare de letargie. Binefăcătoare. Înjurînd-o de mama focului pe vară-sa, Lena.

Maica-Mare, aflînd de la mătuşă-mea că Băgereanca o făcuse de mocofană şi ţopîrlancă, deci, implicit, şi pe dînsa, refuzase să-i mai vîndă samatoc lui tanti Margareta. Deşi gene-

răleasa avea vin, şi încă destul, în cantităţi industriale, acesta provenea din viţă americană, care nu poseda aceeaşi savoare ca samatocul bunică-mii, stors din struguri de viţă românească, veche, scăpată de filoxeră, în pădurile de dafin de la Cătane.

Şi nu numai atît, însă cînd îşi dăduse duhul bietul Băgereanu, generalul, pe care bunică-mea îl considera victima sorţii, întrucît avusese ghinionul să dea de Margareta Marincu, în loc de-o fată cuminte şi fără ifose, acceptase să-i plămădească şi să-i frămînte colacii pentru praznic, punîndu-i la copt în vatra cea mare, din bucătăria de vară. Avînd grijă să-i pecetluiască şi cu pristolnicul, ca să fie primiţi cum se cuvine. Şi de Cel de Sus, şi de cei de jos. Iar asta numai ca să-i dea peste bot generălesei. Care nu era în stare să-i asigure răposatului o înmormîntare ca lumea.

Frumos din partea bunică-mii ! Care, deşi refuzase să meargă la pogribanie, asigurase şi samatocul pentru masa de pomenire. Mai ales cînd aflase că tanti Margareta, beată criţă şi totuşi lucidă, pitise cheile de la beci. Şi că strigase la fie-sa : „Nu dau nimic, făi fată ! Ce, să-mi beie toţi nenorociţii vinişoru' meu ?... De vrei să-i saturi, na, ia bani, şi cumpără nişte zaibăr... Ăsta-i de nasu' lor !... Încearcă la Miţa lu' Sima, poate-ţi vinde ea, ceva mai ieftin... Zice că-i neam cu noi. Păi s-o văd, dacă-i aşa ! Că mie una nu-mi vine a crede... Noi sîntem Marinci adevăraţi, din os domnesc, iară nu proveniţi dintre sărăntocii şi gunoiu' familiei !"

Cînd l-am văzut şi pe Burică Băgereanu, colegul meu de clasă, de la liceul militar „D.A. Sturdza — Craiova", un fel de nepot de-al răposatului, că-şi dă aere de moştenitor direct, însoţindu-l pe general, în ultimul său drum, pe scara maşinii Băgerenilor, întrucît tanti Margareta nu-l acceptase înăuntru, m-a cuprins o milă cumplită faţă de „lepădăturile" neamului. Printre care, neapărat, mă număram şi eu, întocmai ca toţi ai noştri.

Bietul Burică ! Cîte iluzii îşi făcuse, sperînd să devină urmaşul generalului. Nu la grad aspirase el, ci la castel şi la pămînturile aferente. Însă, după ce se terminase şi cu înmormîntarea, fusese chemat la ordine de tanti Margareta, care-i ţinuse un foarte scurt speech :

— Măi căcărează, oi fi tu Băgerean, te priveşte ! Dar acilea n-ai ce căta... Uite-o sută de lei, să ai de drum, şi ia-ţi valea.

Acuma, gata, lipseşte din ochii mei, că mi-a fost de ajuns un Băgerean, pe care l-am suportat o viaţă-ntreagă !

EXODUL

•

În aceeaşi toamnă, după o vară în care se petrecuseră atîtea evenimente memorabile, mai sus pomenite, mi-a fost dat să mai asist la un episod umilitor. Cînd biata Maica-Mare a fost nevoită să-nghită, cu noduri, pretenţiile şi nazurile lui nea Gogu, bărbatul Clemenţei, sora mai mică a maică-mii.

El, urmaşul şi moştenitorul latifundiarilor, neapărat în ghilimele, Coandă, sau Goangă, mă rog, ceva în genul acesta, după ce-şi mîncase la Bucureşti, unde trăise vreo cîţiva ani, îndată ce-o luase de nevastă pe tanti Clemenţa, „latifundiul" de la Prunişor, vreo cîteva amărîte de hectare de pămînt impropriu agriculturii, se refugiase, urmărit de creditori, la Poiana Mare. În casa soacră-sii.

Aici, în timp ce Maica-Mare se străduise, făcînd pe dracu-n patru, să-i plătească poliţele, una cîte una, pe rînd, vreme de vreo doi sau trei ani, o ţinuse într-un chef continuu. Bînd din samatocul bunică-mii. Şi mi-a mărturisit odată, cînd i s-a oferit prilejul să mă prindă, ceea ce nu se întîmpla prea des, întrucît îl evitam, fiind un pisălog nemaipomenit, care-ţi împuia capul ceasuri de-a rîndul :

— Vladule, ascultă la mine, Vladule, eu nu beau că-s beţiv, eu beau de supărare... Păi bine, măi, s-ajungă Gogu la cheremul ălei bătrîne ? Şi-apoi, ce-i dacă stau la ea ? N-o ţin pe fi-sa ? Că din dragoste ne-am luat... Şi nu mi-am păpat averea cu Clemenţa ? Dar am trăit, măi, nu glumă ! Ca-n rai am dus-o... Trei maşini le-am dat gata. Un Nash, apoi Chevroletul, iar la urmă, înainte de accident, Packardul. De care s-a ales prafu', cînd m-am dat cu el peste cap, în drum spre Piteşti. O juma' de an am stat cu picioru'-n ghipsos ! Acuma-s vindecat, şi-umblu ţanţoş, ca cînd eram cavaler... Nu-i aşa că nu se mai observă nimic ?

Şi, pentru a-mi demonstra cît păşea de „ţanţoş", s-a repezit spre grădina din fundul livezii. Clătinîndu-se lejer, din motive de samatoc. Şi fără să ia aminte pe unde călca. Astfel c-a nimerit drept în gropiţa de sub nuc, unde veneau să se răcorească rîmătorii, cînd era vipia prea mare şi nu mai puteau îndura fierbinţeala ce le ardea maţele.

— Grijania mă-sii de treabă ! — a răcnit supărat nea Gogu. Iar mi-am betegit genunchiu', tomite cînd îmi pusesem costumu' ăl nou...

Văzîndu-l zbătîndu-se în troaca porcilor, m-am grăbit să-l extrag de-acolo, ajutîndu-l apoi să-şi cureţe hainele de nămol.

— Mersi, Vladule, — m-a oprit nea Gogu din acţiunea de ecarisare, las' că le dau Clemenţei, şi mi le face lună !... Păcat c-am împachetat mai toate lucrurile, c-altminteri îmi luam costumul de călărie. Nu-i nimic, găsesc eu ceva să pun pe mine. Barem de n-aş fi păţit ceva cu picioru' !

Întrucît chestia cu împachetatul lucrurilor îmi reţinuse atenţia, l-am iscodit pe unchiu-meu :

— Nea Gogule, plecaţi cumva la băi ?...

— Aş ! Care băi, măi Vladule ? Luni pornim spre Prunişor, la casa noastră...

Chiar în seara aceea am aflat ce era cu plecarea la Prunişor. De la Maica-Mare. Pe care am găsit-o în dormitor, supărată foc şi numărîndu-şi banii dintr-o geantă. Nu o geantă de cucoană. Ci din cele folosite pe vremuri de voiajorii comerciali. Mare cît o valiză.

Iar bunică-mea mi-a dezvăluit că-şi vînduse o bună parte din comină, vreo trei butoaie. Ca să aibă de unde plăti mutarea familiei Gogu-Clemenţa. Acum nu mai erau datorii de achitat, şi-şi puteau permite instalarea la casa părinţilor lui nea Gogu, decedaţi între timp. Iar totul fusese declanşat de unchiu-meu, care nu mai suporta viaţa de la Poiana Mare. Vroia să trăiască la „moşia" lui. Despre care bunică-mea mi-a furnizat unele informaţii astfel :

— Halal moşie ! Că i-am zis fetii : „Clemenţo, Clemenţo daică ! Ce cauţi tu acolo, în fundătura aia, să te mănînce lupii ? Stai cu mama, fată, aici, şi nu te lua după gura lu' tontu' de Gogu"... Ce-ţi închipui tu, mă Vladule, c-are blegu' de Gogu acolo ? Un nimic de casă, cu vreo trei odăi, o curte cît să-ntorci brişca-n ea, nişte cocini şi coteţe, şi vreo cîteva pogoane de

scaieţi şi mărăcini... Asta-i moştenirea pe care i-a lăsat-o boieru' de tac-su !

Bunică-mea mi-a spus apoi, îndurerată, că Gogu pretinsese, vrînd să rupă gura lumii, atît la Poiana cît şi la Prunişor, să-şi care lucrurile într-un convoi de căruţe. Fudulindu-se faţă de-a bătrînă :

— Coană Miţo, noi ăştia, care ne tragem din boieri străvechi, trebuie s-arătăm mocofanilor că nu sîntem dintr-aceeaşi plămadă cu ei !... De-aia nu vroi să-mi urc averea-n tren. Lasă că-i bine aşa, cum îţi spun eu, să vadă tot poporu' ce-are Gogu-n gospodărie... Dacă am luat nevastă din neamul vostru, al Marincilor, nu-nseamnă că-s şi eu ca voi ! Aia e !...

Biata Maica-Mare ! Tăcuse şi plătise. Angajase oameni şi căruţe, mai dintre fini, mai dintre cumetri, pînă ajunseseră să se-adune, în curtea mare, la vreo douăzeci de harabale, adică vehicule tractate de doi cai şi prevăzute cu lăturoaie. Ca să fie cît mai încăpătoare.

Sîmbătă şi duminică, două zile de-a rîndul, s-a tot încărcat. În prima căruţă, cea din fruntea convoiului, se afla Packardul lui nea Gogu. Mai exact, atît cît mai rămăsese din el. Caroseria şi roţile. Restul fusese îngrămădit pe dedesubt. Apoi, urmau căruţele cu mobile. După aceea, coteţele cu păsări. Din dotaţia bunică-mii. Şi-o cocină cu doi porci. Tot de la dînsa. În celelalte harabale, îngrămădiseră lăzi cu grîu, tîrne cu porumb, tărîţe, uruială şi-alte furaje, geamantane şi valize, cazanul de rufe, cu pirostrii cu tot, cherestea pentru reparaţiile solicitate de „conacul“ de la Prunişor, tot soiul de boarfe.

Luni, pe la vreo şapte şi ceva, în văzul sătenilor adunaţi ca la bîlci, s-a dat plecarea. Maica-Mare plîngea reţinut. Nea Gogu, călare pe Vercea, bătrînul armăsar al bunică-mii, care i-l împrumutase pentru a călători conform rangului, îşi dădea aere de şerif, transmiţînd ordine contradictorii.

Bine că li-l dăduse Mama Lena pe Costică Segărceanu al ei, că nu ştiu dacă s-ar fi urnit din loc cortegiul. Mai ales că Vercea, enervat de ţipetele lansate de unchiu-meu, dăduse cu el în gardul de lîngă poarta mare, trîntindu-l în şanţ. Fără jenă, nea Gogu a renunţat la cal şi s-a urcat la volanul Packardului. În căruţă, bineînţeles. Iar finu' Costică, văzînd că „boierul“ se potolise, le-a strigat oamenilor :

— Fraţilor, cu boier Gogu în maşină şi cîntecu-nainte, daţi-i drumu' !

Şi tot finu' Segărceanu a pornit să intoneze primul „M-a făcut mama oltean !“ Spre bucuria asistenţei, destul de numeroase, care se amuza cumplit, mai ales cînd „boier Gogu“ claxona în Packardul dezafectat. Fericit că era petrecut cu surle şi trîmbiţe, la un moment dat a intenţionat să se ridice în picioare, pentru a saluta mulţimea, Şi-a salutat-o cu roata volanului care îi rămăsese în mîini, desprinsă din axul ruginit.

PETRECERE LA CONAC

La vreo cîţiva ani după plecarea în exod a familiei Gogu-Clemenţa, am avut şi noi ocazia să ne îmbarcăm. Pentru a întreprinde o vizită la nea Ionel Cocorăscu, un neam îndepărtat de-al Marincilor. Îndepărtat chiar bine, însă moşier de-adevăratelea, căci poseda vreo mie de pogoane.

Maică-mea fusese cea care acceptase invitaţia lansată de Cocorăscu, deoarece era singura din familie care întreţinea relaţii cu Hipopotamul (alintarea acordată de prieteni latifundiarului). Nea Ionel, fiind grav bolnav, de maladia pokerului, era mai mereu în casă la noi, la Craiova, pe Calea Unirii. Unde Ongliţa organiza nişte pokere monstre, de faimă. Cu care prilej, atît dînsa cît şi madam colonel Lenuţa Chiciu, precum şi Strîmbeanca, îşi întregeau veniturile personale. De ce-o fi jucat cărţi nea Ionel numai cu muierile, asta nu-mi prea era clar. Cel mult, dacă era să mă iau după bîrfele Lenuţei Chiciu, fiindcă, astfel, îşi putea continua curtea întreprinsă asiduu, dar neîncununată de succese notabile, asupra Strîmbencii. Care, într-adevăr, merita să te-ocupi de ea. Era şi frumoasă, şi ochioasă, şi mereu plecată de-acasă. Cînd cu unul, cînd cu altul.

Hipopotamul, păgubos în toate, şi-n amor şi-n materie de poker, pierdea cu dezinvoltură sume apreciabile. Însă puţin îi păsa. Că avea de unde, slavă Domnului. Iar noaptea, tîrziu, cînd oboseau de-atîta frecat la cărţi, nea Ionel îi zvîrlea maică-mii vreo cîteva bancnote, spunîndu-i :

— Na, Olgă, să-ţi scoţi şi tu pîrleala pentru ce-ai dat de mîncare ! Că n-o să mă bucur eu, să capăt de pomană de la neamurile mele de mîna a treia.

Maică-mii îi venea să urle, însă-şi ţinea pitită-n inimă umilirea, cu-atît mai mult cu cît cîştigase zdravăn în seara aceea, şi-i mulţumea luîndu-l niţel peste picior, ca şi cum şi-ar fi permis, pasămite, să facă haz de aerele moşierului :

— Mersi, boier Cocorăscule, şi să fie primit ! Săru' mîna, şi să mai vii şi-altă dată... Că bani ţi-oi lua, şi vin ţi-oi da, şi haina de pe mine !

— Fă, dacă-mi pun mintea cu voi, ăştia de la Poiana, vă cumpăr pe toţi c-un muşuroi de mărunţiş !

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Ongliţa-l trezea pe Octav, şi-l muştruluia pentru cele păţite cu Ionel Cocorăscu :

— Bine, măi fleţule, în loc să stai lîngă mine şi să-l plesneşti peste bot pe porcu' ăla de Ionel, cînd l-auzi că se dă la mine, tu pleci la culcare ?

Eram în odăiţa mea şi-ascultam fără să vreau ciondăneala alor mei.

Octav, mototol cum era, îşi lua inima-n dinţi :

— Ciociule, de ce nu mă laşi să dorm ca lumea ?...

— Cît să mai dormi, dormire-ai pînă ţi-o veni somnul ăl mare ! Ştii ce mi-a zis Ionel, vita aia încălţată ?...

— Ciociule dragă, asta-i treaba ta ! Că n-o să mă pun eu cu ditamai hipopotamu'... După ce că-i cît o huidumă, de nici nuncape pe uşă, îl mai şi-ndopi cu toate bunătăţile din cămară, de se-ngraşă şi pune osînza pe el văzînd cu ochii...

Ionel Cocorăscu, o namilă de om, un autentic accident al naturii, cum nu-mi mai fusese dat să văd vreodată, era mătăhălos şi înalt, lat cît o butie şi greu cît un bou. Cîntărea, bîrfeau Strîmbeanca şi madam Chiciu (de unde-or fi ştiut ?) peste o sută şi optzeci de ocale. Avea un chip porcin, cu buze groase şi unsuroase, nasul turtit, un cap mic şi învăluit de hălci de slănină, păr rar şi pieptănat întins, de parcă l-ar fi lins vaca. Iar cînd îi făcea zîmbre Strîmbencei, devenea şi mai respingător. I se scurgeau ochii după ea. La propriu.

La poker, totdeauna trebuia să aibă la îndemînă, lîngă el, un platou plin vîrf cu şuncă de Praga, salam de Sibiu şi mormane de pîine. Din care se servea aproape automat, la fiecare donă. Cînd îl dădea gata, maică-mea avea grijă să-i aducă altul. Şi-i

şi trăgea cu băutura, ţinînd la piciorul scaunului o găleată cu gheaţă, în care sta la rece clondirul cu Sauvignon de Segarcea. Vinul preferat. În orice caz, pînă se ridicau de la masa de joc, nea Ionel lichida un salam întreg, o şuncă, două franzele şi-o damigeană de cinci litri. Sau cam aşa ceva...

În afară de asta, manifesta un dispreţ suveran faţă de neamurile de categoria a treia. Cărora le spunea „flămînzii de la Poiana", sau „janghinoşii", iar alteori „limbricii Marincilor". Eu unul, chiar la vîrsta aceea, sufeream crîncen. În numele tuturor alor mei. Şi nu eram unicul reprezentant al familiei care-l detesta pe Ionel Cocorăscu. Ci le-aveam, alături de mine, pe Maica-Mare şi pe Mama Lena. Care, ori de cîte ori îl vedeau la Poiana Mare, unde venea în ospeţie pe la Băgereni sau Trigoreşti, şi trecea şi prin faţa ogrăzii noastre, ca să-i zică un săru' mîna bunică-mii, temîndu-se niţel de dînsa, îl şi luau la trei păzeşte.

— Ce băgaşi în tine, Ionele maică, — îl înfrunta a bătrînă — c-ai ajuns cît o batoză ?...

Iar Mama Lena, de pe buza uliţei, se hlizea la el, mirată nespus, ca şi cum atunci l-ar fi văzut întîiaşi dată. Pentru ca apoi să-i zică bunică-mii, în gura mare, pentru a se face auzită de toată asistenţa, că se strîngea lumea în jurul lor ca la urs :

— Care batoză, coană Miţo, mai curînd aş zice c-arată a manument ! Cum îi ăla de la Calafat, de se vede tomite de la Vidin...

Cocorăscu nu-ndrăznea să le dea replica. Luîndu-şi rămas bun, destul de respectuos, le-njura, în schimb, printre măsele, în timp ce se-ndrepta către „castelul" generalului. Ne spusese Oprea lu' Fîs, cîndva.

— Coană Miţo, v-a făcut de cotoroanţe !... Zău aşa, pe-amîndouă. Şi că vă vine el de hac ! Mare porc, Leno daică ! Dacă-l tai, iese un camion de săpun din animala asta, ascultă-mă pe mine...

La conacul lui nea Ionel am petrecut ca-n basme. Pînă la Desa călătorisem cu trăsura. Trăsura lui Tata Sima. Care nu mai fusese scoasă din magazie de peste două decenii. Împrumutînd un cal de la Mişu Damian, care făcea pereche bună cu Vercea al nostru, am ajuns în mai puţin de trei ceasuri.

Întrucît eram prea mulţi, Maica-Mare, Mama Lena, maică-mea, Octav şi personalitatea subsemnatului, vlăjgan de vreo

şaişpe ani, bunica se dispensase de vizitiu şi-mi lăsase mie grija să mîn caii.

Cocorăscu ne întîmpinase afabil. Invitîndu-ne imediat la masă. Unde, în timp ce ne ospătam, le-a propus bunică-mii, mătuşă-mii şi Ongliţei să-i vîndă pămîntul de la Pisc. Maica-Mare, inexplicabil de drăguţă, l-a întrebat cu glas prefăcut blajin :

— Ionele maică, nu-ţi ajunge cît ai, de-l mai vrei şi pe-al nostru ? Eu una, de ce să mint, ţi l-aş da, zău aşa. Dar dacă n-apuci să te bucuri de el ? Te-ai gîndit că, datorită osînzii de pe tine, ai să dai ortu' popii, şi-ncă mai înainte de vreme ?...

Mama Lena, tot în acelaşi stil, l-a sfătuit prietenoasă :

— Mă, dacă nu slăbeşti repede, să arăţi şi tu a om, nu a huidumă, nu te văd deloc bine !... De ce nu faci şi tu ca mă-ta, ţaţa Frosa ? Că dînsa, de zgîrcită ce-i, îşi mănîncă de sub unghie, de-a ajuns ca un ţîr uscat... Şi-am auzit că merge la privată doar o dată pe săptămînă, nemaiavînd ce să scoaţă din ea ! Aşa mai zic şi eu viaţă !...

Nea Ionel a-ngălbenit şi s-a făcut că plouă. Degeaba a-ncercat să capete sprijinul maică-mii care, probabil, fusese mai dinainte prelucrată, că dînsa n-a scos o vorbă. De teama bătrînei. Si nici Octav nu-i putea fi de vreun ajutor. La ora aceea, obosit de drum şi băutură, dădea s-adoarmă pe el. Atunci, în disperare de cauză, a dat drumul la aparatul de radio. Să mai distreze asistenţa.

Cînd văzusem ce radio poseda nea Ionel, nu mă răbdase inima şi-l examinasem îndeaproape. Interesîndu-mă în mod deosebit bateria de alimentare. Un lădoi cît toate zilele, prevăzut cu vreo douăsprezece orificii astupate cu dopuri de plută. Deoarece lucea nişte lichid pe fundul bateriei, constatare personală, efectuată de mine, cînd ridicasem un dop, am completat imediat deficitul. Cu ulei de salată. Fără să fiu observat de nimeni. Nu ştiu din ce motive, agregatul n-a mai vrut să funcţioneze.

— Nu-i o problemă, — ne-a anunţat nea Ionel, mă duc imediat pînă la frate-miu Nicu, şi împrumut bateria lui ! Cu „Ford"-ul, sînt îndărăt cît ai zice peşte... Asta-i maşină de lux, nu coteneaţă ca a voastră, de pe vremea lu' Pazvante ! Dacă-mi vindeaţi bucata de la Pisc, vă puteţi cumpăra şi voi un vehicul ca lumea...

În clipa următoare demara demenţial. Pe poarta conacului. Uitînd însă, din pricina grabei, s-o şi ocolească. Praful s-a ales de ea. Dar şi de „Ford"-ul moşierului.

Pe drumul de întoarcere, în timp ce mînam caii spre Poiana, am auzit-o pe Maica-Mare spunîndu-i Ongliţei :

— De-aia ne-ai dus, fă bleago, la malacu' de Cocorăscu, fiindc-ai fost înţeleasă cu el, să-i vindem moştenirea lăsată de tac-tu ! Facu-ţi-aş şi dregu-ţi-aş de chisnovată... Adică, ce-oi fi zis de-alde tălică, Lena-i o tîmpită, iar mama şi mai abitir ! Iacă na, că nu ţi-a mers... Om fi noi Marinci dintr-ăi sărăntoci, însă, să ştii de la mine, avem minte cu caru' ! Cît să vindem şi la alţii, iar nu pămînţelul nostru...

Prin '45, poate '46, Cocorăscu rămăsese „fost latifundiar". Şi se milogea la maică-mea :

— Dă-mi, fă Olgo, o prăjitură, că mor de doru' dulcelui !... N-am mai pus aşa ceva în gură, de săptămîni întregi. Dacă n-ai în casă, trimite-l pe fi-tu, să-mi cumpere un cartof de la cofetărie !...

Ongliţa, revenită la sentimente ceva mai umane, îi oferea cîteva felii de pandişpan. Şi-i spunea :

— Ia şi mănîncă, Ionele ! Numai bagă de seamă să nu-ţi steie în gît, ca să mai dau şi de belea cu tine...

— Cum aşa ? — se interesa speriat Cocorăscu. Ai pus ceva în prăjitură ?...

— Ce să pun, în afară de făină şi zahăr ? Rahat n-am avut, că l-aţi mîncat pe tot, voi ăştia, boierii mari, de la Desa !...

Liniştit oarecum, nea Ionel înfuleca pe sparte. Cu ochii podiditi de lacrimi amare. Slăbise enorm, şi prezenta evidente dificultăţi de respiraţie. Şi-i părea rău după cel ce fusese odinioară. Şi nici n-avea dîrzenia să se ieie în mînuri, ca să-nceapă o viaţă nouă, aşa cum precedaseră mulţi din cei ce fuseseră „promovaţi" într-o altă condiţie socială. Probabil, rămăsese alături de tagma celor ce-ascultau la radio, cît era ziulica de lungă, să afle cînd vor veni americanii.

El unul n-a mai apucat să-i vadă. Nici măcar la televizor. Căci s-a stins din viaţă, măcinat de-un diabet parşiv. După cum spunea ţaţa Frosa, maică-sa, femeie vajnică, de vreo nouăzeci şi ceva de ani :

— Bietu' Ionel ! L-a mîncat zahăru' din sînge, cum l-a mîncat şi el, o viaţă-ntreagă, cu caru'... Curată mişelie ! Şi dintr-o parte, şi din cealaltă... Că nu-l mai sătura Dumnezeu, de cîte băga în burdihan !

Avea băbătia o logică fantastică, de fier, nu-altceva.

DRAGOSTE FĂRĂ SPERANŢA

Pe la sfîrşitul lui iulie, într-o vară de demult, cînd mă aflam la Poiana Mare, petrecîndu-mi vacanţa la bunică-mea, împreună cu văru-meu Costel, băiatul lui nea Gogu şi-al Clemenţei, ne-am pomenit cu Speranţa la noi. Terminase liceul, luîndu-şi şi bacalaureatul, şi venise la maică-sa, tanti Milica. În convalescenţă, după un tifos atrapat la Calafat. Unde locuise un timp la nea Pistol.

Tanti Milica se despărţise de bărbatu-său, şi-şi ridicase casă aproape de Maica-Mare, peste drum de ea. Nemaisuportînd isprăvile lui nea Pistol, care-o apucase pe căi greşite, încurcîndu-se cu-o tutungioaică extem de oacheşă şi tînără, se refugiase la Poiana. Dinu, băiatul, urma să fie crescut de taică-său, iar Speranţa, de mă-sa. Conform unui aranjament de familie. Pentru că de divorţat nu divorţaseră.

Vară-mea se dezvoltase, căpătase unele forme, şi-arăta splendid. Inteligentă, citind enorm, mai cînta şi la pian, deoarece trebuia să-l acompanieze pe nea Pistol, un violonist pătimaş, şi ştia să povestească fantastic, ca nimeni altul. Mai mare ca mine, cît fusesem copil îmi încîntase serile de la Poiana. Cînd venea la mine-n odaie şi mă-ntreba cu vocea ei caldă, frumos timbrată :

— Ei, Vladule, ce-ai vrea să-ţi povestesc ?...

— Mai spune-mi o dată basmul ăla cu prinţul fără de noroc !...

Pe măsură ce creşteam, mi se formau alte gusturi Şi-o întrebam pe vară-mea :

— Speranţo, tu nu l-ai citit pe Jules Verne ?...

— Ba da !
— Pe tot ?
— Aproape...
— Atunci ştii ce, ia să discutăm noi despre „Un căpitan la cincisprezece ani", că mi-a plăcut nemaipomenit de mult...

Şi, pînă tîrziu în noapte, stăteam îndelung de vorbă. Nu numai despre căpitanul cu pricina, ci şi despre alte cărţi citite de-amîndoi. Bunăoară, „Amantul doamnei Chatterley"... Roman de faimă mondială, găsit ascuns în biblioteca lui nea Pistol. Bineînţeles, nici unul din noi nu-nţelesese mare lucru din povestea destul de încurcată a celor doi iubiţi. Şi ne rezumam doar la interpretări aiurite... Aiurite, da, însă de ce roşeam ?

Odată cu trecerea anilor, în fiece vară, cînd ne-aşterneam la poveştile de seară, mereu reveneam la cartea lui Lawrence. Speranţa, care ştia acuma ceva mai multe despre literatură, se străduia să mă lămurească în privinţa relaţiilor dintre personajele romanului.

Şi, tot aşa, din aproape în aproape, ajunsesem să pricep cîte ceva. Îndeosebi, că mă-ndrăgostisem nebuneşte de vară-mea. Fără nici o nădejde, avînd în vedere că eram rude de sînge. Eu unul sufeream crîncen. Ea, probabil, mai puţin. Oricum, a continuat să-mi comenteze cartea aceea blestemată.

Iar în acel iulie fierbinte, cînd Speranţa avea vreo douăzeci de ani, şi-arăta ca o zeiţă, mai ales cînd îşi lua pe ea costumul de baie, şi se scălda în balta Dămienilor, sau alteori în cea a Stănoilor, de lîngă noi, eram pierdut, simţind cum mă trec fiorii disperării.

În afară de corpul armonios împlinit al vară-mii, bronzat de soare, şi-ncă bine, încît părea o prună răscoaptă, mai era ceva tulburător în înfăţişarea ei. Ceea ce mai înainte nu existase. Şi-anume, părul. De cînd contractase tifosul, se-alesese cu-o sechelă caracteristică maladiei. Adică, mai pe şleau, la un moment dat se pomenise cu părul căzut. Aproape cheală. Însă acum, în timpul convalescenţei, începuse să-i crească la loc. Dar nespus de creţ şi frumos cîrlionţat.

O prindea minunat. De-ai fi zis că-i statuie grecească.

Zadarnic încercam s-o ademenesc iarăşi la poveşti de seară, că Speranţa nu mai era amatoare. Şi-mi venea să-mi iau lumea în cap, deoarece nu înţelegeam ce se petrece cu ea.

— Haide, Speranţo, nu vii să mai vedem ce-i cu lady Chatterley ? — îmi mai încercam eu norocul.

— N-am timp ! Mi-e somn şi vreau să mă culc devreme...

— Păi culcă-te aici, că Maica Mare-i la vie şi doarme acolo! — îi propuneam eu, mai nădăjduind încă.

— Acuma eşti măgar mare, şi nu se cade...

A doua zi, pe la zece dimineaţa, familia toată se-nţolise sărbătoreşte. Şi-am aflat motivul, în clipa cînd o maşină oprise în faţa casei mătuşă-mii Milica. Unde, imediat după aceea, se deplasaseră şi Ongliţa, Maica-Mare şi Mama Lena, inclusiv vară-mea. Din maşină, şi nu una obişnuită, ci din cele militare, de culoare kaki, au coborît trei ofiţeri. De la maior în sus. Şi-au pătruns în casă, la tanti Milica. Unde s-au aşezat la masă. Cu toţii. Pe mine şi pe Costel lăsîndu-ne în afară.

Însă eu, fiind mai interesat, curios să aflu ce se pune la cale, am rămas să mă joc prin bătătura mătuşă-mii. Doar-doar voi putea trage cumva cu urechea.

Peste vreun ceas şi ceva, ofiţerii aceia au ieşit din casă. Iar după dînşii, Mama Lena. În plină formă. Fiindcă am auzit-o strigîndu-i din urmă, în timp ce se-ndreptau spre maşină :

— Ei, alooo, domnu', tu, ăla cu tînichele pe umăr, ia fă-te într-acoacea !... Cît ziceai că lipseşte ?...

— Zece pogoane, coană mare ! — a informat-o unul din maiori, sau colonei, sau ce dracu' or fi fost. Destul de neinspirat totuşi.

Fiindcă Mama Lena l-a şi luat în beţe :

— Coană mare să-i zici mă-tii, iară nu mie, care mi-s doamnă şi văduvă fără deces !... Cînd ţi-oi otînji una după ceafă, ai să-nveţi a vorbi cuviincios. Haide-ndărăt, că dau de la mine pogoanele !...

Pe cînd avea loc amabila conversaţie de mai sus, ieşiseră din casă şi celelalte membre ale consiliului de familie. Maica-Mare încruntată, Ongliţa supărată foc, tanti Milica disperată şi Speranţa plîngînd în hohote.

Mătuşă-mea, trăgîndu-l de servietă pe colonel, sau maior, a strigat la vară-mea :

— Potoleşte-te odată, Speranţo ! Gata, s-a făcut, acuma ai dota cerută de tîlharii ăştia !

După plecarea ofiţerilor, înzestraţi de-astă dată şi cu două damigene de samatoc, din beciul bunică-mii, şi patru curci din partea mătuşă-mii Milica, am avut ocazia să aflu despre ce era vorba. Speranţa urma să se mărite cu Petre al lu' Popa, de la noi din Poiana. Care era căpitan în armată. Legea lor însă, a ministerului de război, nu îngăduia căsătoria unui ofiţer, fără ca viitoarea mireasă să posede o dotă. De cel puţin o sută de mii de lei. În bani gheaţă, sau în natură.

Aşa că, lucrurile erau clare acum. Petre Popa, căpitanul, se-alegea cu dota şi cu Speranţa, iar eu cu praful de pe tobă, adică, mai exact, cu dragostea fără Speranţa.

A doua zi, rugîndu-mă de Ongliţa, am izbutit s-o convi ıg. Să-mi deie voie să plec singur acasă, la Craiova. Sau la Piteşti. Că, de durerea ce-mi sfîrtecă şi în clipa asta inima, nici nu mai ţin minte unde locuiam pe vremea aceea.

Niciodată nu i-am dezvăluit Speranţei cît o iubisem, la cei treisprezece ani ai mei. Nici cînd ne-am reîntîlnit, în casa familiei Popa, de pe strada Cazărmii, din Craiova. Peste vreo zece ani. Cînd Speranţa născuse deja vreo doi năpîrstoci, iar eu aveam nevastă personală.

Petre Popa, un falnic exemplar al speciei, era om dintr-o bucată, inteligent şi muncitor, iubitor de familie. Ţinea enorm la mine, şi totdeauna mă întîmpina gospodăreşte. Cu vinişor de Poiana, pecie sărată şi gogoşari la oţet, pe care-i prepara, în borcane, în fiece toamnă, cu mînuţele proprii. Ţăranul oltean nu se dezmintea. Şi nici mai tîrziu, cînd ajunsese colonel de stat-major. Nici atunci nu şi-a uitat obîrşia !

Stau şi mă gîndesc, acum, aşternînd rîndurile acestea, cînd vară-mea a rămas singură, Petre petrecîndu-se dintre noi, ce-o să zică oare, de-i va fi dat cumva să citească romanul acelor ani. Dumnezeule ! Are, biata de ea, la vreo şaptezeci de primăveri. În orice caz, ideal ar fi să lectureze alte cărţi. De ficţiune pură. Nu ca aiasta. Unde adevărul se află pretutindeni şi ţîşneşte prin toţi porii hîrtiei, în proporţie de minimum 85% !

De fapt, întîmplă-se şi-asta. Ce-a fost a fost ! Ca-n cîntecul acela popular, cu frunza verde, care nu se mai vede.

Bine că sîntem sănătoşi, şi ne mai aducem aminte.

În decursul anilor ce-au trecut de-atunci, cînd avusesem de înfruntat fudulia şi făloşenia neamurilor noastre, care făcuseră tot posibilul să ne simţim bine, dîndu-ne de-nţeles că sîntem nişte amărăşteni şi janghinoşi, în repetate şi nenumărate ocazii am fost în stare să examinez mutaţiile apărute între timp.

Trigoreştii şi Băgerenii, abandonînd volens-nolens castelele de la Poiana Mare, au trăit o vreme pe socoteala rezervelor acumulate. Tot aşteptînd să se producă o schimbare. Schimbarea s-a produs ! Şi-au vieţuit după aceea pe socoteala copiilor. Sau a rubedeniilor sărace.

Cum s-a întîmplat şi cu tanti Margareta, care se prezenta la soră-sa, tanti Jenica, sub pretextul unei vizite de întreţinere a relaţiilor familiale, şi-i spunea cu glas mieros şi prefăcut :

— Ce-i facem, Jenico ? Nu vezi c-am ajuns cei de pe urmă, şi nu mai avem nici ce pune în gură, batîr o picătură de frunte de comină, cum obişnuia biata Miţa lu' Sima al nostru... Că le cam trăgea la măsea, peizana aia de la Dobridor !

— Ce să-i facem, Margareto ! — îi dădea replica tanti Jenica, singurul factor uman din treimea acelor surori de poveste. Trăim însă, şi-asta-i tare bine... Iar dacă ne obişnuim şi cu răul, atunci sîntem cineva. Eu m-am şi învăţat... Datorită lu' Ghiţă Boica al meu, omul de care vă băteaţi joc, c-a rămas doar colonel. O fi fost el colonel, şi-ncă mai este, deşi în retragere, însă ştie să ia viaţa în piept. Mi-a zis să mă las de coniac, şi m-am lăsat. A zis că se pune pe treabă, şi-acuma-i contabil. La moară, în Sineasca...

— Cum, fă Jenico, — exclama neîncrezătoare Băgereanca, bărbatu-tău lucrează pentru ăştia ?... Şi nu mai pui şi tu un strop de coniac pe limbă ? Nu se poate... Adică, venii şi eu la tine, să te văz, şi nu mă tratezi cu nimic ? Nu se mai găseşte la tălică în casă o lacrimă de ceva albitură ?... Că beau acum orice, chiar şi comină de corcoduşe ! Ia zi-i, nimic, nimic ?

— Ioc, Margareto !

— Asta ce mai e ?

— Ciuciu ! Adică nimic, pe turceşte...

— Bine, Jenico, bine ! Om mai vedea noi, cînd or veni ăia, ştii tu cine... Şi-atunci ai să mă rogi în genunchi să-ţi dau şi

ţie un strop de vizghi. Şi-am să-ţi dau un ioc, şi eu, cît toate zilele ! Şi-un ciuciu !

Tanti Jenica, om de omenie, şi care se purtase nemaipomenit cu mine şi cu nevastă-mea, cînd sosisem la Craiova, nu se supăra deloc din pricina ameninţărilor soră-sii. Ci-i spunea, cu duhul blîndeţii :

— Aşa să faci, fă Margareto ! Dar mai ai timp s-aştepţi venirea mincinoşilor ?... Eu zic să te grăbeşti, că poate nu mai apuci...

Nea Ghiţă Boica, omu' lui tanti Jenica, mă vizita adeseori la Bucureşti, pe Calea Moşilor. Pe vremea cînd lucram la Editura de Stat, ca tehnoredactor. Şi mă lua pe de departe :

— Cum o mai sucești şi-nvîrteşti, măi nepoate ?

— Binişorel, nene Boica ! Dar tălică ?

— Tot aşa ! — îmi răspundea el băţos, colonel pînă-n măduva oaselor. Fac pe contabilu', duc de mîncare Jenicăi şi lu' ăla micu', iar în timpul liber, pînă noaptea tîrziu, stau şi lucrez şi-acasă...

Apoi, pînă să-mi revin din surpriză, scotea din servietă o pungă dolofană, şi mi-o înmîna spunîndu-mi :

— Ţi-am adus nişte făină „trei nule", de la moara mea !... Că mi-a zis Jenica să nu viu cu mîna goală. Şi-aşa am făcut. Că am cu mine şi nişte monstre...

— Ce mostre ? — îl interogam de urgenţă, ştiind că la moara din Sineasca se fabricau nişte biscuiţi de renume naţional.

Nea Ghiţă Boica îşi lua iarăşi servieta, de unde-mi întindea un teanc de caiete. Şi mă lămurea, observînd că priveam la ele ca la alte drăcii :

— Asta lucrez eu ! Ca să vezi şi să nu crezi, de unde sare iepurele... Şi-astea-s numai monstrele. Că mai am acasă, încă de două ori pe-atîta. Ţi-am adus un roman, trei piese de teatru, şi vreo cîteva zeci de povestiri scurte, din activitatea mea de vînător... Cărora o să le dăm un titlu potrivit : „Poveşti vînătoreşti", sau ceva asemănător. Ce zici, nu-i aşa c-ai rămas cu gura căscată, de ce e-n stare nen-tu Ghiţă ?...

Atunci, pe loc, drept să fiu, am fost mai mult amuzat. Ulterior însă, în timp ce pe nea Ghiţă Boica îl culcasem, fiind spetit de cît drum străbătuse, iar eu m-am apucat să cercetez „monstrele", atunci chiar am rămas, nu cu gura căscată, dar absolut stupefiat, nevenindu-mi a crede ochilor. Romanul se chema

„M-a făcut mama oltean colectivist !". Piesele, mai direct, dezbăteau probleme din aceeaşi ramură. Una purta un titlu de specialitate : „Îngrăşămintele vieţii", iar alta, dintr-un sector agricol învecinat — „Dragostea faţă de animale, dragoste omenească".

Bietul nea Ghiţă depunea eforturi considerabile pentru a-şi ispăşi păcatul de-a se fi-nsurat cu-o „moşiereasă". El, ţăran din Desa, din tată-n fiu, devenit temporar proprietar de pămînt, mult şi prost, numai scaieţi şi mărăcini, acuma vroia să obţină, prin recalificare, o nouă categorie şi situaţie socială — aceea de scriitor „al zilelor noastre".

Mutaţii vizibile apăruseră şi la un alt exemplar din lumea latifundiarilor olteni. Nicu Cocorăscu, fratele lui nea Ionel, părăsit de nevastă, de moşie şi de casă, se-angajase... tractorist. La o staţiune de maşini agricole. Undeva, pe lîngă Corabia. Şi declara pretutindeni, neamurilor şi prietenilor ce-i mai rămăseseră :

— Mă, blegilor, abia acuma-s şi eu om !... Am scăpat de toate angaralele. Cîştig binişorel, pe munca mea, am şi-o vacă, şi nevastă, fără cununie, ce-i drept, şi mă simt liniştit, cum n-am fost niciodată... Cleo, fosta mea jumătate, mă-nşela cu frate-meu bun, şi sufeream ca un cîine. Administratorul de la moşie mă-nşela şi el. Cînd cu Cleo, cînd cu oamenii lui, pe care-i plătea din banii mei, întocmind acte false, şi iar sufeream. Dar pînă cînd atîta suferinţă ?... Nu vă mai spun că, şi-asta numai datorită traiului în aer liber, pe ploaie şi pe vînt, am scăpat de astmă, de osînza de pe mine, şi-acuma-s sănătos tun ! Nu mai am nimic... Nici avere, dar nici boli !

Numai Maica-Mare şi cu Mama Lena n-avuseseră probleme de-acelaşi calibru. De cînd contribuiseră la înzestrarea Speranţei, la trimiterea lui Dinu Pistol la o şcoală de ofiţeri de aviaţie, ocazii ce determinaseră vînzarea celei mai mari părţi din pămînt, se autoeliberaseră de belelele generate de titlul de „moşier". Iar bruma de teren rămasă o donaseră, şi pe-aia, cînd luase finţă prima colectivă de la Poiana.

După care muriseră liniştite, la casa lor. De care nimeni nu se atinsese. Şi cît le mai fusese dat să trăiască, vreun an sau doi, avuseseră finii şi finele grijă de ele. Ba finu' Costică Segărceanu, ba finele Frusina şi Mariţa.

Spunea Ongliţa, maică-mea, în braţele căreia îşi dăduse duhul bunica, povestindu-mi cum se petrecuse trista întîmplare :

— A fost cu mintea limpede pînă-n ultima clipă !... Ştia că se duce, şi totuşi nu se plîngea de nimic. Ba mai făcea şi haz de necaz, glumind cu mine : „Lasă, Olgă, că-i mai bine aşa, să mori sărac şi curat, decît să trăieşti cerşind pe la neamurile pe care le-ai scuipat, fiin'că erai mai procopsit ca ele !“

Avea dreptate Maica-Mare. Cîte umilinţe nu-ndurase ? Din partea Băgerenilor, Trigoreştilor şi Cocorăştilor. Însă vine-o vreme, vine-o vamă. Asta-i viaţa !

„CHEMAREA VREMII" — BULETIN METEO ('941—'943)

SĂ MAI SCHIMBĂM DECORUL!

Pregătindu-mă să scriu, mai adinenea (oltenism, pentru adineauri), despre viaţa pe care am dus-o la „Gazeta literară", unde „şeful" era un om ieşit din comun, în sensul bun al cuvîntului, mi-am amintit, cu groază, de-un alt conducător de revistă. Tot ieşit din comun. Dar pe invers. Capabil să demoleze orice — oameni, situaţii, chiar instituţii şi principii, numai ca să-şi atingă scopurile.

Pînă şi modul în care ajunsesem să lucrez la revista condusă de „Herr Profesor" fusese neobişnuit, altfel decît acela oferit de soartă pentru a lucra în sînul gazetei lui Zaharia Stancu şi Paul Georgescu. Dar să procedăm metodic, şi să luăm totul de la capăt. Nu de-altceva, însă am mai pomenit, în primul volum al cărţii acesteia, despre activitatea mea la „Chemarea vremii". Fără să intru în detalii. Acum a venit timpul să fac un efort de memorie, şi să-mi aduc aminte de vremuri întunecate, ca să nu se creadă că mereu am trăit scăldat de soarele de pe cer, sau de cel din sufletele oamenilor întîlniţi, în lungul meu drum către zilele de-acum.

Fire nefericită şi impulsivă, păguboasă chiar (pe-atunci), într-o bună zi i-am spus bădiei Ioan (Velicu, maestrul meu):

— Meştere, mă paşte gîndul să părăsesc gazeta !... Nu mai suport...

Poetul, făptură blajină, generoasă, cu-o inimă de jimblă în piept, m-a privit niţel cam lung, de parcă s-ar fi îndoit de sănătatea mea mintală, şi m-a întrebat duios :

— Bre Marincule, zeamă ai tu în cap ? Cînd te-am adus aici, spuneai că-ţi vîjîie în el numai poezii, şi-ncă dintr-ălea trăsnite... Ce nu-ţi convine ?

Îmi era greu să-i mărturisesc adevărul, fiindcă arămiul tecucean nu avea nici o vină. Cu-atît mai mult cu cît dînsul mă oploşise pe lîngă el, îngrijindu-se să am un culcuş şi-o masă caldă. Totuşi mi-am luat cordul în dinţi şi i-am spus ce mă deranja :

— Bădie, nu mai ţine figura ! Zău aşa !... Păi ce viaţă de poet mai e şi-asta ? Să dorm în baia redacţiei, să zac toată ziua cu nasu-n şpalte, corectînd pînă-mi ies ochii din cap, şi-ncă producţiile altora, şi să mănînc pe daiboji la Cosma... Apoi, mai e o chestiune. De cînd sînt corectorul „Curentului literar-magazin", nu-mi mai publicaţi nimic. Şi cînd asta ? Cînd am zeci de poeme transcrise pe curat ?...

Vedeam clar pe chipul bronzat al bădiei cum îl cuprinde mila de mine. Niţel stînjenit, mi-a explicat situaţia :

— Uite ce-i, Marincule, mai du-te-n moaş-ta pe gheaţă ! N-ai decît să pleci, învîrtindu-te... Ce crezi, că paginile revistei aparţin poetului Alexandru-Vlad Marincu ? Ce eşti tu, bre ? Nu-mi răspunde, că-ţi spun eu — un mucea ! Asta eşti !... Şi-apoi, ia zi-mi, unde-ai să te duci ?...

Aveam răspunsul gata pregătit :

— La „Universul literar" ! Publică mai multe poezii decît orice altă revistă literară... Mă las de corectură, şi mă pun pe scris ! Cu banii cîştigaţi îmi închiriez o cameră mobilată, să mă culc şi eu într-un pat omenesc... Iar dacă am şi noroc, poate-mi fac rost de-un serviciu, la vreo editură ! Ce zici, bădie Ioane, nu-i bine gîndit ?

Velicu a dat din cap a pagubă, şi mi-a spus zîmbind întristat :

— Mai mult decît bine, cretinule !... Chiar excelent, din partea unui arierat mintal. Habar n-ai pe ce lume trăieşti. Mă rog, fă cum îţi pofteşte inima... În orice caz, cînd vei fi la ananghie, ştii unde să mă cauţi. Şi-atunci o să stăm iarăşi de vorbă. De pe alte poziţii ! Fiindcă ai să capeţi şi tu o experienţă utilă, tot umblînd după cai verzi pe pereţi şi cîini cu covrigi în coadă... Căci asta-i poezia ! În concepţia ta, se-nţelege...

— Bădie Ioane, mai rămîne de văzut, dac-o fi sau n-o fi aşa ! Cretin, cum zici tălică, au negru înger posedat de luciferice străfulgerări, cum cred eu...

Şi mi-am completat spusele, recitîndu-i şi lui, aşa cum aveam să procedez, la vreo douăzeci de ani după aceea, faţă de

Paulică Georgescu, din versurile obsedante ale lui Verlaine, în tălmăcire autohtonă :

— „Că eu mă duc, pe-un vînt năuc..."

— Priponeşte-ţi telegarii, năucule ! — m-a întrerupt în plin avînt bădia. Cunosc ce urmează. Că mi-ai umflat capul cu poezia asta, a franţuzului, de-am ajuns s-o ştiu pe dinafară... Du-te oricum, numai du-te, şi-ai să vezi ce-ai să păţeşti !

Şi dus am fost. Părăsindu-mi „slujba", sălaşul şi mentorul. Ca vîntul. Care m-a purtat, întocmai ca-n Verlaine, de colo-ncoa, şi-aşa mai departe. Mai întîi, la Gara de Nord. Unde-am dormit, vreo două sau trei nopţi, în sala de aşteptare de la clasa a III-a. Răstimp în care, pe ziuă, l-am tot căutat pe Victoraş Popescu, şeful „Universului literar". Fără să dau de preţioasa sa persoană. Era plecat la Sinaia, la vila lui taică-său, patronul „Universului". Iar Postelnicu, secretarul de redacţie, mă informase că se-ntoarce abia peste vreo trei săptămîni. Apoi, tot vîntul meu de nebunie m-a silit să umblu din casă în casă, sperînd să-mi găsesc o cameră mobilată. Aveam în buzunar o listă întreagă de adrese, culese de pe feluriţi stîlpi, de telegraf sau de felinare.

Nimeni nu se-nvoia să mă ia în gazdă. Normal. De vreme ce nu puteam indica locul unde lucrez, şi nici unde-mi sînt lucrurile. Pe care, de altfel, nici nu le posedam. Nici serviciul, nici bagajele. Cu excepţia unei mizere serviete. În care-mi căram hîrţoagele cu manuscrise, plus nişte otrepe personale, cărora mi-era şi ruşine să le spun schimburi de rufe.

Abia în cea de-a treia zi, cînd nu mai aveam curajul să mă duc iarăşi la Gara de Nord, unde ajunsesem să fiu cunoscut, am dat de-o băbuţă tare cumsecade. Undeva prin preajma cimitirului Bellu. Iar adresa o găsisem, scrisă cu creion chimic pe-o hîrtiuţă, lipită chiar pe zidul instituţiei de mai sus.

După ce-am urcat cele şase sau şapte etaje ale blocului în care locuia ţăţica, şi-am bătut puternic şi îndelung în uşa persoanei, conform instrucţiunilor de pe bilet, întrucît blocul nu era dotat nici cu ascensor, nici cu sonerii la apartamente, mi-a deschis o cotoroanţă (judecînd numai după aspect şi vestimentaţie) extrem de afabilă. Şi, fără să mă-ntrebe ce doresc, mi-a zis răcnind :

— Poftim înlăuntru, maică dragă, să-ţi arăt camera !... O să-ţi placă, fiin'că-i mare şi bine mobilată, şi nici n-o dau scump.

Mi-s bătrînă şi-mi prinde bine s-am la mine-n casă un bărbat, care să mă apere de tîlhari şi de bagabonţi... Nu prea stau bine cu sănătatea, n-aud mai defel, şi nu prea văz, dar nici ţinere de minte nu mai am. Ai să-mi fii de mare ajutor...

Geaba am urlat la băbuţă, încercînd să-i spun că n-am o para chioară şi c-am să-i plătesc doar la finele lunii. Nefericita dădea mereu din cap, repetînd cu glas strident :

— Bine, maică dragă !... Bine, maică dragă !...

— Dacă-i bine, atunci diseară vin să mă instalez ! — am anunţat-o eu.

— Bine, maică dragă ! Dar ce ziseşi ?...

Nu i-am mai zis nimic, ci m-am resemnat să-i reprezint „manual" intenţiile mele. Îmi imaginez c-a priceput ceva, deoarece mi-a spus ţipînd :

— Bine, maică dragă ! Mă culc şi eu, tot tîrziu...

Am lăsat-o în plata Domnului, şi-am plecat la treburile mele. În direcţia lăptăriei lui Mitică. Să-mi consum, la acea oră tîrzie, prînzul şi cina laolaltă. Pînă atunci nu băgasem nimic în gură.

Mitică Cosma, ca-ntotdeauna, m-a întîmpinat surîzîndu-mi stînjenit, de parcă ar fi vrut să-şi ceară iertare pentru faptul că mă hrăneşte pe de-a moaca, fără să-mi ceară un ban, mulţumindu-se doar cu trecerea mea la catastiful în care-şi nota datornicii. Şi-n care, mai mult ca sigur, ocupam vreo cîteva pagini pline.

— Ce-ai mai făcut, mă Marincule, ai găsit ceva ?

— Anume ce, serviciu sau cameră mobilată ?

— Şi-una, şi-alta...

— Ei bine, Miticule dragă, de cameră am făcut rost ! Mai rămîne problema cu serviciul. Însă, aici e-aici ! Fiindcă nici nu vreau să mai aud de corectură... Redactor, la vreo gazetă, treacă-meargă. Dar mai întîi să-mi publice ăia de la „Universul literar" poeziile, că am peste două caiete. Îţi dai seama, aşa capăt şi eu o poziţie, de pe care să pot discuta. Nu-ţi face griji, că vine ea şi poziţia aia !...

— Bine măi, dacă zici tu aşa, dă Doamne să-ţi iasă pasienţa ! Pînă atunci, să-ţi dau să guşti ceva... O iahnie de fasole nemaipomenită. Şi merge şi fără cîrnaţi, că tot n-avem. Ce zici, te-ar interesa ?

— Ba bine că nu ! Mă ştii că nu-s mofturos...

Pe la vreo zece, eventual şi ceva, după ce-mi potolisem sufleţelul, alinîndu-l cu două porţii de iahnie, plus un ceaun de iaurt (şi ce iaurt făcea Mitică, de oaie !), îmi luam rămas bun de la poetul-lăptar şi mă îndreptam spre cimitir. Mai precis, spre „camera mobilată" din apropierea staţiei Bellu. Staţie „terminus". Şi pentru cei sosiţi cu tramvaiul, şi pentru cei căraţi în dric cu cai mascaţi.

Mort de somn, am bîjbîit mai mult de-un ceas. Nu mai găseam blocul cu pricina. În sfîrşit, pe la miez de noapte, încercînd la mai multe bloace, nimeream la băbuţa mea. Şi-am purces să bat la uşă. Cu degetul îndoit, cu pumnul şi-apoi cu piciorul. Deoarece nimeni nu mă auzea, ca să-mi deschidă, disperat şi rebegit de frig, am încercat să forţez uşa. Împingînd zdravăn în ea. A cedat imediat, dîndu-se bubuitor de perete. Nefiind încuiată şi nici închisă. Şi-am făcut-o terci. Pe cotoroanţă. Care stătea de veghe în dosul uşii, ghemuită pe-un taburet.

Speriat, am extras-o grijuliu dintre sfărîmăturile scăunelului. Făcut praf. Băbuţa mai puţin, deşi era şi ea praf. De beată. Am încercat să-mi cer scuzele de rigoare. Cu glas tare. Gazda mi-a şoptit la ureche, sprijinindu-se de mîne, însă atît de penetrant, încît am crezut să-mi crapă timpanul :

— Bine, maică dragă, n-ai zis că te culci în altă parte, aşa cum mi-ai arătat cu mînurile dumitale ?... Ce-i fac acuşi ? Că-mi aşteptam chiriaşa... Biata Nina, m-a rugat să-i dau odaia pînă mîine dimineaţă, că are noapte liberă, şi vrea şi ea să doarmă într-un pat ca lumea. Altminteri, lucrează numai pe-ntuneric, iar acasă la ea, o cată ăia de la năravuri !...

Înnebunit de bălmăjelile băbuţei, din care nu-nţelegeam mare lucru, fiind frînt de oboseală, i-am strigat şi eu, tot în timpan, întrucît nu risca nimic, că doar îl avea beteag :

— Ascultă, tanti, nu vreau să ştiu de nimeni, de nici o chiriaşă ! Mor de somn şi, dacă Nina dumitale n-a venit pînă acum, să fie sănătoasă... Să doarmă pe unde-o găsi !

În acelaşi moment m-am pomenit bătut pe umăr, şi-o voce guturală mi-a vorbit ca din mormînt, înfundat şi-aproape omeneşte :

— Băieţelule, eu acilea am găsit, acilea o să dorm ! Şi nu mă cheamă Nina, ci Nina Fantoma... Mă rog, aşa-mi spun muşteriii. Dacă-ţi place, zi-mi Nina Fantoma, că sună mai elegant. Ca la cinemale. Unde joacă filme dintr-ălea, de groază, cu Amedeo Nazzari, în rol de vampir. Şi-apoi, şi la urma urmei, tu ce caţi la tanti Sica ?...

— Domnişoară, — am încercat eu să mă explic, tulburat de frumuseţea neobişnuită a noii sosite, încă din timpul zilei am închiriat camera în care vrei să te culci dumneata, lăsîndu-mă pe mine fără adăpost !... D-aia sînt aici...

Femeia în negru, a cărei frumuseţe veştedă mă înfiora, m-a examinat atent, privindu-mă de sus pînă jos, ca şi cînd ar fi intenţionat să-mi precizeze valoarea. A hainelor de pe mine, a pantofilor scîlciaţi ? Sau, poate, altceva, mai ştii !

Cred că ajunsese la un rezultat pozitiv, deoarece m-a interpelat pe nepusă masă :

— Ce meserie ai, măi pîrlitule ?...

Cînd am auzit-o tratîndu-mă astfel, m-am decis pe loc să-i iau maul, şi să-mi dezvălui identitatea şi profesiunea, ca să ştie cu cine are de-a face, şi că nu eram un mucea cum zisese bădia Ioan Velicu :

— Poet, domnişoară Nina Fantoma !... Fac poezii, pe care le semnez Alexandru-Vlad Marincu, precum şi-n multe alte feluri. Nu mi-ai citit nicăieri numele ?

Fără nici un efort de gîndire, „domnişoara“ mi-a răspuns rapid :

— Nu ! Însă dacă iscăleşti şi Militaru, atunci te ştiu, fiindcă mă dau în vînt după poetul Vasile.. De-aia cumpăr mereu „Universul“ !

— Îmi pare rău, dar ăla-i altu' ! — am informat-o dezamăgit pe întunecata Nina Fantoma.

Însă tînăra femeie, ce nu părea să aibă mai mult de vreo treizeci şi ceva de ani, dar cu-o uzură avansată şi inexplicabilă a fizicului, nu era deloc dezamăgită, căci m-a acroşat numaidecît ;

— Haidem la odaie, poetule ! Că-mi plac poeziile şi romanţele... Şi-o fi destul loc pentru doi amărîţi, să se culce împreună !...

Mie, ce să spun, brusc au pornit să-mi bîţîie toate mădularele. Fantoma, în schimb, fără să-mi mai îngăduie vreo opinie,

m-a înşfăcat de mînă şi m-a tras în „camera mobilată“ a băbuţei. Care, cîtă vreme conversasem cu Lady, adormise de-a-n picioarelea. Sprijinindu-se în continuare de făptura mea. Aşa că, vrînd-nevrînd, am tîrît-o şi pe dînsa. Iar doamna neagră a nopţii mi-a poruncit :

— Aşaz-o pe scaunul ăla, de lîngă sobă... Acolo doarme, cînd îşi închiriază camera. Că nici n-are alta, în afară de holişor. Iar noi doi o să ne culcăm în patul babei... Întoarce-te cu spatele, pînă mă dezbrac !

M-am supus. Şi-am privit-o, într-un hîrb de oglindă, cum se despoaie, dîndu-şi jos hanţele de pe dînsa. Păcat că avea ceva geros în privire, o fixitate a chipului, o înţepeneală a mişcărilor care explicau, de fapt, de ce i se spunea „Fantoma“.

Cînd am văzut-o că-şi dă peste cap rochia aceea neagră, din satin lucios şi niţel slinos, şi că rămîne doar într-o cămăşuică flendurită şi plină de cîrpeli, pentru ca, după aceea, să-şi zvîrle pantofii din picioare şi să se vîre sub plapumă, am întrebat-o nerăbdător :

— Acuma pot să mă-ntorc ?...

— D-apăi cum, oţule ! Că te-am ginit chiorîndu-te la mine...

— Şi eu ce-i fac ?

— Cum ce-i faci? Te dezbraci şi vii să te culci lîngă mine ! Pe gratis, că eşti amărăştean de-al meu...

Bineînţeles, m-am urcat şi eu în pat. Fără să mă dezbrac. Numai de dragoste nu-mi ardea la ora aceea. În afară de faptul că eram sloi de rebegit, dar şi frînt de oboseală, mai aveam şi principii. Pe-atunci, iubeam. La disperare. Şi fără nici o şansă. Mă-ndrăgostisem demenţial de Coca Farago. Iar poeta şi fiica doamnei Elena Farago, cea care-mi îndrumase primii paşi în poezie, era muza bădiei Velicu. Deşi „mentorul“ fusese nebun după o sculptoriţă, căreia îi închinase şi-un volum de versuri, unicul dealtfel, acum îşi încerca şi el norocul pe lîngă Cocuţa. Aşa că, sufeream în tăcere. Dar nici nu eram de-acord să-mi înşel iubita cu te miri cine, indiferent dacă persoana purta un nume atît de liric, trăsnit şi suprarealist.

Cînd Fantoma şi-a dat seama că-s de lemn Tănase, şi n-am nici o intenţie să întreprind ceva, a mai zăbovit cîteva minute, şi-apoi mi-a mărturisit cu vocea ei guturală, stinsă şi-adînc îndurerată :

— Știu ce-i în mintea ta, pîrlitule ! Că nu-s vrednică de tine, eu, o amărîtă de femeie de stradă... Ca să vezi ! Și-mi închipuiam că-ți fac o bucurie, primindu-te în culcușul meu ! Păi deh, Nina Fantoma, de pe maidanul țintirimului, iubita oricui are cincizeci de franci în buzunar... Să fii tu de nasu' ei ? Nu se poa' !...

Peste cîteva minute, băgînd de seamă că rămăsesem fără replică, Fantoma s-a întors spre mine și m-a întrebat bănuitoare :

— Ia spune, poetule, n-oi fi cumva dintr-ăia, cum să zic, ca să nu-ți fac inimă rea, de-ăia... Mă-nțelegi ?...

Jignit de moarte, am zvîrlit peste bord orice principii și sentimente, și i-am răspuns cocoșește :

— Eu, my Lady ?... Habar n-ai de ce-mi poate pielea ! Stai numai să vezi... Ține-te bine !

În secunda următoare mă cuibăream la pieptul ei, străduindu-mă s-o strîng în brațele-mi de oțel. Iar peste alte cîteva secunde, adormeam. De parcă aș fi fost drogat cu cine știe ce hipnotic.

Cînd m-am trezit, eram singur. În pat. Ceas neavînd, m-am orientat cum am putut, privind pe fereastră. Geamurile, înghețate bocnă, mi-au îngăduit să deduc, datorită tolborselii de-afară, că trebuia să fie ziuă. Dar că era dimineață sau nămiază, asta n-am mai fost în stare să aflu.

Buimăcit de somn, uitasem că sînt în camera mobilată a băbuței Sica. Numai de Nina Fantoma îmi aminteam. Vagamente. De parcă aș fi trăit un capitol din „Misterele Londrei", romanul lui Paul Féval.

Iar cînd biata făptură a nopții, „femeia străzii", cum își spusese chiar ea, mi-a povestit pățaniile incredibile ale unei vieți de coșmar, cu șiroaie de lacrimi prelingîndu-i-se pe obrajii veștezi și scofîlciți, după cum îi dădea acum la iveală lumina zilei, impresia de roman popular și ieftin mi s-a întărit și mai dihai.

Nina Fantoma, pe care-o crezusem dispărută în chip misterios (apropo de „Misterele Londrei"), își refăcuse apariția în odaie, însoțită de cotoroanța de Sica, cu-o tavă uriașă în brațe. Iar pe tavă erau trei căni cu ceai aburind, o tigaie cu jumări, niște brînză și-o jimblă întreagă.

Și-mi relatase „autobiografia", în timp ce consumam împreună breakfastul acela de vis. Picat la vreme. Fiindcă de-aseară nu mai pusesem nimic în gură. Și nici n-aș fi avut cînd, din moment ce trecusem prin întîmplările mai sus pomenite.

Baba Sica asculta extrem de atentă, fără s-audă nimic, e clar, și din cînd în cînd dădea din cap aprobativ, rostind cîte un :

— Bine, maică dragă !... Dacă zici tu, maică dragă !...

Iar Nina povestea și plîngea, înfulecînd zdravăn, și iar plîngea și povestea, mai îmbucînd o gură de jumări, de-ai fi crezut că-i nemîncată de săptămîni întregi.

Nefericita, avea ce povesti. Conform afirmațiilor ei, provenea dintr-un tîrg îndepărtat, Chișcăneni-Rozloghi, în care tatăsău fusese primar, și de unde se refugiase la București, de frica frontului. Pe drum, se rătăcise de familie. Ajunsă în capitală, fără o para chioară, fusese luată în gazdă de „tanti Sica". Care, de mila ei, văzînd-o muritoare de foame, o lansase pe piață.

— Totuși, femeia lui Dumnezeu, de ce nu ți-ai căutat o slujbă ?...

Nina Fantoma a mai smiorcăit niței, apoi m-a înfruntat contrariată :

— Ce slujbă ? Servitoare, sau femeie în casă ?... Ca să-și bată joc de mine stăpînul, culcîndu-se în patul meu pe degeaba? Și cînd să muncesc, dacă nopțile eram ocupată cu clienții ? Ziua trebuia să mă odihnesc și să dorm și eu, că om sînt...

Pe la prînz, cînd Fantoma a izbutit, în sfîrșit să-mi expună și planurile ei de viitor, în care un loc important trebuia să-l ocup eu, fără să-mi precizeze în ce calitate, decît că urma să locuiesc la dînsa, împărțind împreună totul, eu unul eram lămurit. Pe deplin.

Și, îngrozit de perspectiva ce mi se oferea, de-a deveni poet-scrumbie, crap-caras, sau orice altă specie „piscicolă", mi-am luat geanta cu manuscrise și-am întins-o. Ca din gură de tun.

Aproape trei săptămîni, pînă să vină la redacție Victoraș Popescu, șeful „Universului literar", am dormit prin toate gările capitalei — Basarab, Filaret, de Est, ba chiar și la triaj, într-o garnitură abandonată.

Iar cînd m-am prezentat directorului „Universului literar", care, în sfîrșit, se arătase la față, acesta mi-a răsfoit grăbit manuscrisele și mi-a spus destul de amabil :

— Domnule, sînt bucuros c-ai venit la noi... Lasă poeziile aici, să le citim pe-ndelete, şi mai treci pe la redacţia noastră!

Încîntat de primire l-am întrebat pe Victor Popescu :

— Şi cînd să vin, maestre ?

Îi spusesem dinadins astfel, întrucît ştiam că publicase şi el nişte proze oarecare, adunate într-un volumaş costeliv. Şi, cine ştie, poate era sensibil la atare apelative. N-a fost !

— Păi ştiu eu ? Să zicem aşa, cam prin primăvară, sau vară...

Dintr-o dată îmi spulberase toate iluziile. Fără poeziile publicate în „Universul literar", n-aveam cum obţine o poziţie „de forţă". Şi, amărît pînă la Dumnezeu, am luat drumul „Curentului". Să dau de bădia Ioan Velicu. Să mă salveze din beleaua în care singur mă vîrîsem.

HERR PROFESOR

Cînd m-a zărit pătrunzînd în biroul său, cu geanta subsuoară, Velicu m-a întrebat curios :

— Ei, Marincule, făcut-ai gaură-n cer, ai rupt gura tîrgului ?...

— Am făcut pe dracu' ! Şi m-am ales cu-o sumedenie de cunoştinţe în materie de mersul trenurilor, plus că era cît pe ce să devin şi sardea, mai exact spus, un „nene" întreţinut de fantome lejere, nocturne şi sentimentale !

Ioan Velicu a făcut ochi mari.

— Ascultă, măi omule, nu cumva eşti bolnav de pe urma relaţiilor cu fantomele tale ?.

— Deloc, bădie Ioane ! Însă am feştelit iacaua, aia e...

Şi-apoi i-am povestit ce-mi fusese dat să trăiesc. Cînd am isprăvit cu microrecitalul oferit de personalitatea subsemnatului, poetul plîngea cu lacrimi. Din pricina hohotelor de rîs ce-l cuprinseseră şi care nu mai conteneau. Abia într-un tîrziu s-a potolit.

— Măi, tu ai mîncat ceva astăzi ? — s-a interesat el, vădit preocupat de ceva.

— Astăzi nu ! Însă alaltăieri m-am ospătat pe cinste, adică pe datorie, la sfîntul nostru Mitică...

— Bine ! Adică nu-i bine deloc... Du-te la lăptărie, bagă ceva în tine, şi-aşteaptă-mă acolo. Între timp, am să vorbesc cu Ion, prietenul meu de la „Chemarea vremii". Poate au ei nevoie de-un corector... Roagă-te bunului Dumnezeu să aibă, c-altminteri eşti în pom... La noi s-a ocupat locul, chiar în ziua în care ne-ai abandonat !

Pînă la sosirea bădiei, am fost nevoit s-aştept mult şi bine. Mai sorbind o ciorbă de cartofi, mai o iahnie de spanac.

Bine c-a apărut Ioan Velicu.

Bădia l-a îmbrăţişat frăţeşte pe lăptar, şi i-a comunicat voios :

— L-am aranjat pe Marincu... O să lucreze la „Chemarea vremii". Aşa că trece-i în cont şi ce-a consumat astăzi !

După care, luîndu-mă de mînă, mi s-a adresat mie :

— Haide, găuleo, să discuţi cu directorul ! Trebuie să sosească la redacţie din moment în moment... Mai întîi o să-i pomenească de tine Ion, prietenul de care ţi-am vorbit, şi, dacă şeful va fi în toane bune, atunci precis te-angajează ! Corectorul lor a dispărut, pur şi simplu, de cînd s-a certat cu stăpînul şi jupînul gazetei... Haide, lasă dracului spanacul ăla, că ţi-o ajunge !

Pe Ion Droman, dacă nu mă-nşelam, parcă-l mai văzusem pe la redacţia „Curentului literar". Acuma, cînd m-a primit prietenește, şi m-a chestionat în privinţa ultimelor mele producţii, mărturisindu-mi că-mi citise unele poezii, mi-am amintit brusc că era şi el poet. Şi de-aia îl vizita pe Velicu, ca să-i mai publice şi lui cîte-o poezea. Şi nu numai atît, dar şi că bădia îmi vorbise, cîndva, despre el, lăudîndu-se că are un prieten universitar, parcă lector, asistent, sau ceva în genul acesta.

Observînd că-s îngrijorat şi tensionat, datorită apropiatei întrevederi cu directorul gazetei, Ion Droman a-ncercat să mă liniştească :

— Marincule, nu te mai frămînta, că azi profesoru-i fericit, în al nouălea cer... L-au definitivat şef de catedră !

Habar n-aveam despre care profesor bălmăjea omul bădiei Velicu. Însă m-am lămurit numaidecît. Cînd în redacţie a năvălit un individ nervos, întărîtat, agitat, gesticulînd dezarticulat şi aproape urlînd :

— Daţi-mi-l la telefon pe porcul ăla de Şeicaru, să-i zic una să mă ţină minte ! Fă-mi mai repede legătura... Auzi, dom'le, să-mi facă el mie una ca asta ! Defectează ascensorul, numai ca să urc cinci etaje pe jos şi să-mi provoace un infarct... Parastasul lui de ţigan slinos...

Femeia de la telefon, secretară sau ce-o fi fost, că încă nu-mi fusese prezentată de Droman, şi nici eu dînsei, a purces imediat să formeze numărul lui Pamfil Şeicaru. Iar Ion Droman, sărind de pe scaun, ca împins de nişte arcuri, s-a repezit să-i ia servieta personajului, care se muncea zadarnic să-şi dezbrace paltonul îmblănit, cu guler de lutru. Cînd a văzut că acesta nu vroia să-i cedeze geanta, l-a rugat :

— Herr Profesor, liniştiţi-vă ! Daţi-mi voie să v-ajut...

Deci, acum aflasem ceva. Profesorul era directorul gazetei. Şi invers. Directorul poseda şi titlul de profesor. Şef de catedră la germană, pe deasupra.

Droman l-a dezbrăcat de palton. Cînd a rămas numai în costum, unul confecţionat din stofă englezească a-ntîia, elegant croit, călcat la mare ştaif, individul şi-a pus servieta la picioare, să-i fie la îndemînă, şi şi-a scos un pieptene din buzunarul de la piept. Cu care a pornit să-şi aranjeze părul. Atîta cît îl avea. Pe la tîmple şi ceafă. Un păr roşcovan închis, sfeclă putredă, niţel cărunt şi bătînd în castaniu, cu irizări arămii. Probabil cănit. Apoi şi-a potrivit cravata. O piesă superbă, din mătase naturală, de culoare maro. Se vedea cît de colo că-i plăcea să se poarte la „patru ace". Iar operaţiile de mai sus le întreprinsese cuprins de-un tremur bizar, ca şi cum ar fi fost branşat la o reţea de înaltă tensiune. O clipă nu stătea locului, privind mereu în toate părţile. De parcă ar fi căutat ceva anume. Iar ochii îi sticleau, în găvanele adînci şi cercănate, iluminaţi de-o febră interioară bizară.

În orice caz, directorul impresiona. Puternic. Şi nu fiindcă ar fi degajat „efluviile" caracteristice unei personalităţi. Însă avea o mutră atît de neobişnuită, cu pometii osoşi şi ieşiţi mult

în afară, mai ţinîndu-şi şi buzele strînse, încît, uneori, semăna cu un cimpanzeu furios, evadat dintr-o grădină zoologică.

Cînd l-a avut pe Şeicaru la telefon, directorul a purces să răcnească :

— Ascultă, mă Pamfilică, cît ai să-ţi mai baţi joc de mine?... Uiţi cu cine ai de-a face, şi că mă cheamă Ion Sân-Giorgiu, şi nu-s născut pe maidane ?...

Nu se putea auzi ce-i spunea proprietarul şi directorul ziarului „Curentul", însă din felul în care s-a-ncheiat plăcuta conversaţie era limpede că nu-l scăldase în amabilităţi. Căci Herr Profesor, şi mai mînios, a dat-o pe româneşte :

— Dacă mă dai afară din tipografie, şi nu-mi mai scoţi gazeta, atunci te bag în moaş-ta ! Cu mine n-o să-ţi meargă, cum ţi-a mers cu escrocii ăilalţi, cu banii cărora ţi-ai ridicat etajele! Las', că te-aranjez eu !

Trîntind receptorul, Herr Profesor ne-a privit pe toţi oarecum liniştit. Îşi descărcase oful. Luîndu-şi servieta în mînă, i-a comunicat bălaiului de Ion Droman :

— Ascultă, mă, transmite-i lui Cucu să trateze cu-ăia de la tipografia „Dimineaţa" trecerea gazetei la ei... De bani fac eu rost, de la oamenii noştri, să n-aibă nici o grijă. Că de-aia îi susţinem, ca să plătească...

Abia atunci observîndu-mă, l-a mai întrebat pe blonziu :

— Şi famelicul ăsta cine-i şi ce caută aici ?...

Aici o nimerise. Chiar că mi-era foame, de cînd tot aşteptam să fiu băgat în seamă. Şi l-am auzit pe Droman spunîndu-i lui Ion Sân-Giorgiu :

— E-un protejat de-al lui Velicu... Ni-l propune să-l angajăm corector. Puţin îl cunosc şi eu, şi i-am citit şi nişte poezioare !

— Iar un poet ? — a exclamat profesorul, mai mult rînjind decît zîmbind. Tu nu-mi erai de-ajuns, va să zică !...

În ciuda aversiunii faţă de poeţi, de fapt numai de caragaţă, deoarece şi dînsul umbla pe la literatură, după cum aveam să aflu mai tîrziu, profesorul m-a chemat în biroul său, să discutăm aspectele angajării mele.

C-un gest smucit mi-a indicat să iau loc pe-un scaun, iar el, extrăgînd din servietă un teanc de hîrţoage, a pus mîna pe telefon şi-a purces să vorbească, în germană, cu un personaj ceva mai săltat, probabil, fiindcă mereu îi spunea „Meine Exzelenz"

(sau ceva pe-aproape, că nu știam boabă de nemțească), citindu-i din formularele aflate în față-i.

Cînd a isprăvit, fața îi strălucea. Ca un fund de maimuță. Și, spre stupefacția mea, a purces să bodogănească de unul singur, rînjind și chiocotind satisfăcut. „L-am aranjat, parastasu' lui de țigan ! Dacă nu-i vine baronu' de hac, să mă scuipe-n gură..." Și multe alte asemenea amabilități.

Apoi, parcă trezindu-se din transă, și-a dat seama că eram și eu pe-acolo. Și m-a întrebat răstit :

— Bă, vrei să te fac om ?... Uite cum ! Te iau la mine aici, la revistă... Și nu numai corector, că asta-i floare la ureche, dar și om de încredere. Ai să dormi la redacție, în baie, ai să capeți opt sute de număr, în fiece sîmbătă, iar pentru adăpostul pe care ți-l ofer, te vei ocupa de curățenie, și, fiindcă ai să fii prezent noapte de noapte, vei sta de gardă lîngă telefon, și-ai să-ți notezi cine mă caută... În afară de asta, îmi vei face anumite servicii speciale, ca un fel de secretar particular... Am să-ți spun mai încolo despre ce-i vorba ! Ei, ce zici, îți convine?

— Îmi convine, domnule Herr Profesor ! — i-am declarat eu nu prea entuziasmat.

Că-n baie dormisem și la „Curentul literar-magazin".

ATMOSFERĂ ÎNCĂRCATĂ, PRESIUNE BAROMETRICĂ SCĂZUTĂ

— Așa să-mi zici, de-acum înainte, băiete, Herr Profesor, fără domnule, și n-o să-ți fie rău ! — mă asigurase Ion Sân-Giorgiu. O să-ți mai public și cîte-o poezie, plătită domnește, că avem de unde, dacă voi fi mulțumit de tine ; poate-ți fac rost și de-o rubrică, o să văd eu anume ce... Acuma cheam-o la mine pe madam Rădulescu, să-i spun că te-am angajat, să știe și ea, că de-aia-i administratoare !

Era și madam Rădulescu asta o figură. Femeie la vreo patruzeci de ani, scurtă-n picioare, bărbătoasă, suficient de drăguță, deși îi cam dădeau mustățile, avea buze groase, nedate cu

ruj, puternic roşite de natură, un nas cîrn şi fermecător, o crupă de iapă, muşchi bine reliefaţi, şi la braţe şi la jamboane, mă rog, un exemplar splendid, din punct de vedere fizico-atletic.

După ce-a convorbit cu profesorul, a venit la mine numai zîmbet, şi m-a luat în primire, spunîndu-mi :

— Copilul meu, cum te vei purta, aşa vei trăi ! Fii drăguţ şi atent cu mine, fiindcă, de azi înainte, eu ţi-s mamă, eu ţi-s soră... Spune-mi tot ce-ai pe suflet, ca la un frate mai mare, fără să te sfieşti, şi-am să mă-ngrijesc de orice-ţi trece prin minte ! Mă-nţelegi ?...

Bineînţeles c-o înţelesesem. Mai întîlnisem eu asemenea muieri mămoase. Cărora le plăcea să se ocupe de subalterni. Părinteşte. Probabil, fiind lipsite de copii şi de dragostea filială.

Marţi, miercuri şi joi, de dimineaţă şi pînă-n seară, fusesem mereu ocupat. Cu corectura revistei. La tipografia „Dimineaţa". Unde, după ce Herr Profesor se certase cu Pamfil Şeicaru, imprimam „Chemarea vremii" şi ni se repartizase o cămăruţă. La etajul al II-lea. Pentru depozitarea prisoaselor, a şpaltelor şi pentru instalarea unui mic birou, la care să-mi efectuez meseria. Iar către zece, unsprezece, noaptea tîrziu, mă retrăgeam spre „dormitor".

Bineînţeles, nu mă culcam numaidecît. Fiindcă, în baia redacţiei din blocul „Curentul", trebuia făcută nitică ordine. Să scot din cadă colecţia revistei, să-mi aştern o parte din ea, circa 60%, pe fundul vanei, ca saltea, iar restul să-l ţin alături, pentru a mă acoperi. În afară de pregătirile de mai sus, conştiinţa profesională nu-mi dădea pace, pînă nu dereticasem serios prin cele două încăperi ale „sediului". Cu mătura, găleata cu apă caldă, şi otrepele pentru frecat parchetul. Cînd eram gata, mă trînteam în cadă, aproape îmbrăcat, şi-adormeam dus, ca un dulce copil. Şi n-am avut niciodată o plapumă mai scumpă, plăcută şi călduroasă, ca hîrtia exemplarelor revistei. O plapumă cu „geometrie variabilă", ca să-i zic aşa, deoarece aveam posibilitatea să-i reglez grosimea. În funcţie de temperatura mediului ambiant. Era frig, puneam cîte douăzeci de reviste peste mine. La cald, doar zece.

Vineri seara, gazeta intrînd la rotativă, iar eu nemaiavînd nimic de corectat, am închis odăiţa şi-am plecat „acasă".

Unde-am ajuns în jur de orele nouă. După ce cinasem, la lăptăria lui Mitică Cosma, două castroane cu fasole sleită. Felul meu preferat, nebunia lumii, nu-altceva.

Bine dispus, am intrat fluierînd în „dormitor". Şi mi-a stat fluiericiul în gît. Cînd am văzut-o pe madam Rădulescu. În baia mea. Goală puşcă, sub stropitoarea duşului. Îşi săpunise zdravăn făptura şi-acum se clătea de clăbuci, dîndu-şi la iveală anatomia. În întregime.

Am ţipat speriat şi mi-am cerut imediat scuze :

— Iartă-mă, madam Rădulescu, nu ştiam că vă-mbăiaţi aici !...

— De ce strigi, copilul meu, — a-ncercat dînsa să mă liniştească, ce, n-ai mai văzut femeie despuiată ?...

— Ba da ! — am asigurat-o eu. Dar nu ca matale, de ce să mint...

Şi m-am retras numaidecît în odaia directorului, trîntind uşa băii. Ca să nu se jeneze biata noastră administratoare. Şi, aşteptînd să-şi termine operaţiile, am încercat să mi-o reimaginez pe Rădulească sub jetul duşului. Ca să nu mă plictisesc, pînă îmi voi prelua „dormitorul".

Nu minţisem, cînd afirmasem că nu mai văzusem muiere ca ea. Căci, oricum, nu se putea spune că era o Afrodită ieşind din spuma mării. Muşchiuloasă şi zdravănă, bine proţăpită pe picioarele ei scurte şi vînoase, cu nişte sîni pietroşi cît două lubenişe, avea atît de mult păr pe trup, încît ai fi zis că-i o panteră neagră. Ei bine, chestia asta cu pantera mi-a trezit unele idei nesănătoase. Şi, pe cînd mă străduiam să-mi alung felina din minte, am auzit-o pe madam Rădulescu :

— Marincule, copilul meu, vino repede, să mă freci pe spate, că mă ia cu frig !...

Gata, dădusem de dracul !

Şi, ca împins de necuratul, cel mai sus citat, am pătruns în camera de baie. Unde Rădulească, ieşită din cadă, se chinuia să-şi usuce trupul cu un prosop cît o batistă. Cînd m-a auzit intrînd, s-a întors brusc cu faţa la mine, fără pic de jenă. Şi mi-a întins otreapa, rugîndu-mă :

— Zvîntă-mi spatele, copilul meu, dar freacă-l pînă ţîşnesc flăcări din el, că m-a luat tremuriciul !...

Bineînţeles, i-am dat ascultare. Din toată inima. Şi-am frotat la madam Rădulescu, şi pe spate şi pe faţă, tot holbîndu-mă

la anatomia administratoarei. Nu știu dacă țîșneau flăcări din ea, din mine însă scăpărau scîntei. Atunci, electrocutat de atmosfera supraîncărcată, în care furtuna abia aștepta să-și elibereze fulgerele și tunetele, n-am mai putut îndura și mi-am înfipt mîinile în amîndouă lubeniţele cucoanei.

N-a țipat, n-a opus nici o rezistență. Ci mi-a trăsnit o scatoalcă, de m-am pomenit într-o clipită de-a dreptul în cadă. Unde, plecîndu-se asupra mea, de mă asfixiaseră lubeniţele ce-atîrnau peste fața subsemnatului acoperind-o în întregime, mi-a explicat concepția ei despre situația amorului în lume și-n baia noastră :

— Vezi ce-ai pățit, copilul meu, dacă nu ești cuminte ! Păi la mine te-ai găsit să te dai ? La mine ? Care dintr-o bleandă otînjesc cinci malaci de două ori cît tine... Nu ți-am spus că eu ți-s mamă, soră, frate, ba chiar și tată, dacă-i nevoie ?... Atunci, cum de-ți trece prin cap să te culci cu-ăia din familie ?

N-am mai zis nimic. Rușinat, asfixiat și brusc liniștit, am așteptat desfășurarea operațiilor următoare. Care-au decurs normal. Rădulеasca m-a extras din cadă trăgîndu-mă de cravată, m-a dus în biroul directorului, unde m-a depus pe-un scaun, în aceeași ținută „negligé", adică total despuiată, și mi-a poruncit blînd :

— Marincule, copilul meu, așteaptă aici, să mă-mbrac ! Că trebuie să vină omul meu, să mă ia la barul chinezesc... În noaptea asta mă dansează, pînă-n zori...

Peste vreo douăzeci de minute, cînd Rădulеasca își luase taiorul pe ea și-mi dăduse opt sutici, avans pentru numărul de săptămîna viitoare, probabil ca să-mi țin gura și să n-o ia la cafteală „omul", că se-mbăiase față de mine, a apărut și individul.

Văzîndu-l, deodată am înlemnit. Era Chișlăucă, zis și Soie, prescurtarea diminutivală a numelui său mic, Sisoie, achizitorul de reclame al revistei. Un tip mărunțel și negru-antracit, de vreun metru și jumătate înălțime, slab ca un țîr, iute ca o sfîrlează și rău de gură. Pe care Rădulеasca, fără pic de efort, îl putea ridica pînă-n tavan doar cu-o singură mînă. Minunîndu-mă de extravaganțele firii umane, dar și niţel umilit, că-l prefera pe limbricul ăsta, în locul meu, care trăgeam ceva la cîntar, le-am urat petrecere bună și i-am petrecut pînă la ușă.

VARIAŢIUNI PE-O TEMĂ GERMANĂ, EVENTUAL „LILI MARLEEN“

Ciudată redacţie mai avea şi „Chemarea vremii“ ! În afară de Ion Droman, bălanul asistent de la catedra şefului, care trecea pe la gazetă doar cîteva ore, după-amiezele, profesorul Ion Sân-Giorgiu, apariţie fantomatică la ceas de seară, Soie Chişlăucă, achizitorul de reclame, precum şi administratoarea noastră, n-am avut prilejul să văd nici un redactor propriu-zis de-al revistei. Şi nici pe redactorul-şef, sau secretarul general de redacţie, că n-am reuşit niciodată să aflu ce hram poartă, nici pe-acesta nu l-am văzut la chip. Domnul Cucu, un fost secretar de-al „Curentul“-ui, stătea tot timpul acasă. Mergea Rădulească la dînsul, cu manuscrisele, şi respectivul, în mai puţin de-un ceas, o expedia îndărăt cu oglinda gazetei gata făcută. Din cîteva mîzgăleli, trasate pe-un exemplar vechi de-al revistei, Droman trebuia să-şi imagineze unde trebuia plasat fiecare material. Ca o culme, mai totdeauna reuşea.

Numai în ziua cînd se plăteau salariile, o dată la două săptămîni, mai era ceva circulaţie prin redacţie. Cînd se iveau tot soiul de indivizi ciudaţi, cu nişte mutre de pitecantropi, înţoliţi în zăbune, anterie sau zeghi, purtînd pe cap căciuli uriaşe, nebărbieriţi, ba mai şi vorbind unii stricat româneşte.

După ce-şi încasau bănuţii din mîinile Rădulescăi şi semnau nişte formulare bizare, imprimate în germană, plecau furişîndu-se, ca şi cum s-ar fi ferit unul de altul.

O dată, mi-am luat inima-n dinţi şi l-am întrebat pe Ion Droman :

— Cine-s figurile astea, dom'le Ioane ?...

Droman s-a uitat în stînga şi-n dreapta, deşi nu era nimeni în odaie, şi mi-a spus încrîncenat :

— Redactorii noştri ! Oamenii profesorului...

Mai încolo, la vreo săptămînă, căpătînd mai multă încredere, Droman mă informase că „băieţii“ lucraseră pe la „Strîmbă-lemne“, „Buna-Vestire“, precum şi pe la alte organe de presă colorate, acuma dispărute. Şi că Ion Sân-Giorgiu, care avusese unele ciocniri cu legionarii, fusese totuşi obligat să-i angajeze, la dispoziţia cuiva de la Institutul de cultură germană, sau ceva în genul acesta, unde domnea şi comanda prie-

tenul profesorului, şi-ăsta tot profesor, unul Ernst Gamilschegg.

Îmi dădusem mai de mult seama că profesorul nu era zdravăn la cap. De cînd mă chemase la el acasă. Să-i bat la maşină un material de vreo zece pagini, pentru o conferinţă ce urma s-o citească la radio. Ceva despre „influenţele culturii germane în ţara românească". Sau pe-aproape. Că nu mai ţin minte. Însă ce n-am uitat, au fost împrejurările, osebite, ocazionate de pătrunderea în intimitatea locuinţei sale. Aflată undeva într-un bloc, la etajul prim sau al doilea, de pe strada Armenească.

Nici n-apucasem să-mi dau jos balonzaidul cu mesadă, că încă din vestibul l-am auzit pe Herr Profesor răcnind :

— Bebs, vîră-ţi minţile-n cap ! Termină odată cu aventurile astea stupide, cu tinerei plătiţi din banii mei... Dacă-ţi plac juncanii, treaba ta, te priveşte, însă fă-o cu perdea. O lume întreagă îţi ştie năravurile !... Gîndeşte-te totuşi la cariera mea... Vremurile ni-s prielnice, şi nemţii nu-nghit familii dezonorate !

Nu ştiam şi nici n-am ştiut vreodată cum arăta soţia şefului, însă Droman îmi povestise că era tare drăguţă şi fîşneaţă, totdeauna elegantă, îmbrăcată după ultimul strigăt al modei. Singurul păcat, zicea el, era că-i plăceau în exces masculii, consumîndu-i în cantităţi industriale.

Iar profesorul continua să zbiere :

— Dacă eşti nimfomană, du-te, fă, la doctor, să-ţi dea nişte pilule !

Totuşi, nevastă-sa l-a pus cu botul pe labe, căci am auzit-o şi pe ea declarîndu-i, c-un glas frumos timbrat şi nespus de cald :

— Cretinule, ştii prea bine de ce-mi caut bărbaţi... Fiindcă nu-i am acasă ! Dacă te consideri om normal, de ce-mi umbli după studenta aia a ta, căreia i-ai luat şi garsonieră, numai ca să-ţi mîngîie, din cînd în cînd, orgoliul vătămat ?... Ca să te creadă nemţii tăi bărbat ?

Pesemne rămas fără replică, şeful a tăcut mîlc. Am auzit o uşă trîntită, şi-apoi am fost invitat în biblioteca profesorului. De bona casei. Care zîmbea viclean, bănuind că ascultasem conversaţia soţilor.

Sân-Giorgiu, cu faţa scăldată de toate sudorile iadului, se refugiase în fotoliul dinaintea biroului, cu capul în mîini, şi-ncerca să-şi mai reducă din tremuriciul ce-i muncea întreaga făptură. Fără prea mare succes.

Cînd m-a observat, într-un tîrziu, mi-a zîmbit feroce şi ambiguu.

— Marincule, am pentru tine o misiune secretă... Hai cu mine, să-ţi arăt ce-ai de făcut !...

Şi m-a dus după dînsul, scrîşnind din dinţi inexplicabil, probabil ca urmare a convorbirilor cu Bebs, căci alte motive n-ar fi avut, într-o cămăruţă, la etaj, pesemne rezervată slujnicelor casei. Aici, în afară de-o măsuţă şi-un scaun, mai era doar un pat de campanie, din metal tubular.

— Vezi, aici e cabinetul meu de taină, unde lucrez nederanjat... Uite manuscrisul ăsta. Mi-l baţi urgent la maşină. Pînă la douăsprezece să fie gata. După masă, la cinci şi douăzeci de minute, vorbesc la radio. Iar acesta-i textul conferinţei...

Ochii îi sclipeau a nebunie, străfulgerînd şi dilatîndu-se aiurea. Şi nici nu trăia pe pămînt. Era trecut de zece, şi-mi cerea să-i dactilografiez, în două ore, zece pagini. Dementă curată, nu altceva. Doar nu eram dactilografă.

Mai înainte de-a-mi încredinţa maşina de scris, o „Erika“ model 1939, nou-nouţă, mi-a atras atenţia :

— Bagă de seamă, oricine te-ar striga, nu deschizi nimănui... Dealtfel, am să te-ncui pe din afară. Sînt mulţi cei ce-ar dori să-mi cunoască ideile, mai înainte de-a le expune în faţa microfonului...

Cu chiu cu vai, mi-am îndeplinit totuşi misiunea „secretă“. Din păcate, profesorul avea un scris mizerabil, ilizibil. Aşa că, în disperare de cauză, am făcut şi eu ce-am putut. Iar pe la orele patru, eram cu textul gata dactilografiat. Întrerupt, din ceas în ceas, de colericul meu şef, dornic să cunoască stadiul lucrării. Mort de foame şi de oboseală, m-am dus de-a dreptul la lăptăria de pe Domniţa Anastasia. Să-mi astîmpăr tulburările gastrice.

Cînd am ajuns la redacţie, cam după orele şapte, Droman m-a avertizat din prag :

— Fugi repede acasă la profesor, că-i belea mare ! Cred că e ceva în legătură cu conferinţa de la radio... L-am ascultat şi

eu, şi n-am auzit în viaţa mea o tîmpenie ca asta, plină de bîlbîieli, reveniri, ezitări !...

Herr Profesor m-a primit în bibliotecă, odaia aceea uriaşă, cu pereţii tapetaţi, de sus şi pînă jos, numai cu cărţi legate în piele, sau alţi înlocuitori existenţi pe vremea aceea. Era negru. La faţă. Bărbia, a cărei formă de galoş era şi mai evidentă acum, îi tremura vizibil.

— Cine te-a cumpărat, Marincule, ca să-mi strecori în textul conferinţei idioţeniile pe care le-am rostit la microfon ? — a urlat Sân-Giorgiu scos din ţîţîni. Că din capul tău, nu se putea... Prea erau ticluite ! Spune tot, că, de nu, te dau pe mîna... O să văd eu cui...

Nu m-am lăsat intimidat. Şi i-am prezentat argumentul cel mai valabil.

— Păi, Herr Profesor, nu m-aţi încuiat dumneavoastră cu cheia ?... Chiar de-ar fi vrut cineva să intre în odăiţă, n-avea pe unde. Decît pe fereastră. Care-i spre curtea de lumină, la etajul al treilea...

Sân-Giorgiu, săracul, şi-a tras o palmă pe frunte, de-am auzit trosnindu-i oasele. Ale capului, sau cele ale degetelor, asta nu mai ştiu.

— Nemaipomenit ! La asta nu m-am gîndit ! — a exclamat el. Înseamnă că mi-au schimbat textul în taxiul cu care m-am dus la radio... Ce canalii ! Cred că tot ei mi-au furat şi ochelarii de lucru. Fiindcă de-aia n-am putut citi mai dinainte paginile dactilografiate, şi nici apoi, la microfon, unde mai mult am bîjbîit printre rînduri... Ia ascultă, Marincule, nu ştii nimic de ochelarii mei ? Chiar nimic ?...

— Absolut nimic, Herr Profesor !... Aveţi nişte ochi atît de vioi şi inteligenţi, încît nici n-am bănuit că purtaţi ochelari... Zău aşa !

Măgulit, Ion Sân-Giorgiu a lăsat-o mai moale cu ancheta sa gestapovistă. Îi plăcuse cum o-ntorsesem, cu „Herr Profesor“ şi „ochi vioi şi inteligenţi“. Că om era şi el, săracul. Sărit bine de pe şine.

Deodată, ca şi cum şi-ar fi amintit brusc de ceva, mi-a zîmbit cuceritor, mi-a făcut cu ochiul şi mi-a înmînat cîteva sute de lei, extrase din portofelul din buzunarul interior al sacoului.

— Du-te la „Capşa“, acolo unde-i braseria, şi cumpără un carton de şaumrole, pe puţin o duzină ! Ştii ce-s alea ? Dacă

nu, află că-s cornete din millefeuilles umplute cu frișcă... Însă germanii le spun șaumrole, cum ai auzit !...

— Mulțumesc, Herr Profesor, dar nu trebuia să vă deranjați ! — l-am întrerupt eu, luîndu-i vorba din gură. Și-apoi, sînt prea mulți bani pentru un carton de prăjituri...

— Stai, că n-am terminat, Marincule ! Nu-s pentru tine... Nici șaumrolele, și nici banii în plus ! Te duci cu prăjiturile la Fräulein Brigitte, și-i spui că sosesc mai tîrziu, iar banii-s pentru cumpărături. Anunț-o că mi s-a făcut poftă de niște Wienerschnitzel, pe puțin vreo zece... Ai să ții minte ? Poftim, na și adresa exactă...

Bineînțeles, pînă să ajung la Fräulein Brigitte, mi-am dat seama că persoana trebuia să fie studenta la care se referise soția profesorului, cînd pomenise de operațiile „mîngîierea orgoliului". Iată-mă, deci, și „curier intim".

Ajuns la ușa garsonierei, după ce-am urcat cinci etaje, fără lift, n-a mai fost nevoie să sun, deoarece fusesem auzit dinăuntru. Ușa s-a deschis brutal, atît de brusc, încît era să cad peste gingașa făptură din prag. Și care, mai înainte de-a mă depista în penumbra coridorului, a și-nceput să orăcăie :

— Iar ai venit, hoașcă bătrînă ? Pleacă de-aci, pînă nu te-opăresc cu apă fiartă... Ți-am spus să nu mai calci prin mahalaua mea !

Puternic impresionat de românească sadea vorbită de Fräulein Brigitte, care era excesiv de brunetă pentru o reprezentantă a Marelui Reich, dovedind mai curînd o proveniență colentiniană, zona Cocioc, dar și de glasul ei plîns și ochii brodați cu roșu, m-am arătat în lumină, pentru a pune capăt penibilei confuzii.

— Cine ești și ce vrei ? — m-a întrebat frailana, făcînd priză cu realitatea imediată.

— V-am adus un pachet de la domnul profesor, și-o sumedenie de parale !

— Acum s-a găsit, hodorogul ! — s-a exprimat persoana, acuma, cînd nevastă-sa, putoarea aia de Bebs, vine să mă bată la cap, și să mă iscodească ce-i fac lu' bărbat-su...

În timp ce studenta mă punea la curent cu ultimele evenimente, din interiorul garsonierei cineva a-nceput să intoneze un cîntec la modă, iar în secunda următoare s-a ivit și-n hol, interesîndu-se :

— Ce face tu, pisicuţu ?... Nu auzit signal : Lili Marleen ? Vor die Lanterne, vor den grossen Thor... Fritz vrei face la tine... musik !

Aici s-a oprit, dînd ochii cu mine. Şi tare-aş fi dorit să aflu ce fel de muzică vrea să-i facă Fritz, un tînăr Unteroffizier, bălai ca paiul de ovăz, şi îmbrăcat doar în tunică şi cizme, restul lipsind cu desăvîrşire şi total neregulamentar. Şi-a rămas cu „Lili Marleen" pe corzile laringelui.

VORBA CEEA : „A INTRAT ÎN DIFICULTATE !"

Fräulein Brigitte l-a invitat în odaia de unde venise, dîndu-i un brînci destul de brutal, iar pe mine m-a poftit în holişor. Totul numai prin indicaţii „manuale", deoarece şi dînsa amuţise. Privindu-mă adînc în ochi, m-a întrebat mai apoi, ezitant :

— Lucrezi cumva la revista profesorului ?...

— Exact ! După care mi-am amintit de ce-mi spusese Sân-Giorgiu. Şi i-am comunicat frailanei : Vine şi el mai tîrziu, la şniţele ! Uitaţi şi banii, pentru cumpărături !...

Studenta înlemnise. Cu pachetul de la „Capşa" la sîni. Şi pe care a continuat să-l strîngă şi să-l frămînte, pînă a ţîşnit frişca din cornete. Atunci, trezindu-se la realitate, Brigitte m-a abordat învăluitor :

— Ascultă, dragule, scapă-mă de beleaua asta ! Şi n-am să te uit, că n-au intrat zilele-n sac şi-o să ne mai vedem... Cînd vom fi numai noi doi ! Fugi la babalîc şi ţine-l vreun ceas de vorbă, iar eu fac pe dracu-n patru, să-i cînt „Lili Marleen" dobitocului de Fritz... Într-o oră termin. Şi cu muzica, şi cu Wienerschnitzelele profesorului !

Am acceptat. Din milă faţă de trăsnitul meu de şef, care dăduse în mintea copiilor, şi de ruşinea care mă cuprinsese, constatînd cîte se mai pot întîmpla pe lumea asta. Lui Sân-Giorgiu i-am spus că frailana plecase după cumpărături, să

facă rost de nişte carne de viţel, pentru şniţele. Mulţumit, profesorul îşi frecase palmele încîntat, exclamînd :

— Mamă, mamă, ce mai şniţele o să pap în noaptea asta ! Şi, dacă-mi pică bine şi şaumrolele, atunci îi trag şi-un „Eine kleine Nachtmusik" !

L-am lăsat în boii lui, plecînd la „dormitorul" meu. Iar pe drumul de întoarcere mă gîndeam la variatele travalii muzicale ale frailanei. Pe care intenţionam să n-o mai vizitez în viaţa mea, orice s-ar întîmpla. Prea era diversificată. Şi nici n-aveam voce, să-i cînt cine ştie ce lieduri.

Ulterior, am aflat că n-o mai vizita nici Herr Profesor. Cînd se prezentase la „garsoneria" Brigittei, domnişoara încă nu-l terminase pe Fritz, şi izbucnise un scandal monstru. Cîntînd tustrei, laolaltă, dar pe voci diferite, de la soprană piţigăiată, tenor furios şi pînă la bas dogit, un potpuriu de muzică, exclusiv germană.

După incidentul de mai sus, Sân-Giorgiu intrase într-o altă fază a paranoiei sale. Decis să răzbune totul, scrisese o dramă în trei sau patru acte, despre care Ion Droman spunea că-i comedie alegorică, intitulată „Timon al II-lea". Şi tot pe mine căzuse magaoaia. Fiindcă fusesem invitat să i-o bat la maşină. Şi-apoi, zile de-a rîndul, să umblu cu manuscrisul dactilografiat, în cinci exemplare, pe la directorul „Naţionalului", terorizat de ameninţările nemţofilului, la regizorul Paul Gusty, cel ce-avea să pună-n scenă piesa, pe la cenzură, şi pe la tot soiul de instituţii pendinte de foruri oculte germane.

La premieră, fiind şi eu invitat, cu bilet de favoare, la balcon, din partea profesorului, am asistat la cel mai grandios fiasco văzut vreodată. Spectatorii începuseră să plece încă de la mijlocul actului al doilea. Iar cînd s-a tras cortina, în teatru mai erau doar Sân-Giorgiu, Droman, madam Rădulescu, Soie Chişlăucă, eu şi vreo zece reprezentanţi ai culturii germane. Directorul teatrului, deşi obligat să asiste la orice spectacol, indiferent de calitate, în seara aceea preferase să se-mbete şi să se zăvorască în biroul său.

— Să vină directorul, — răcnea profesorul, în ţinută de gală, cu papillon la gît, gesticulînd dezordonat şi tremurînd tot, să declare faţă de mulţimea de-aici, ca o mărturie a vremurilor pe care le trăim, cine-s masonii care-au organizat sabotarea

capodoperei mele !... Ridicaţi cortina, să le spun vreo cîteva şi actorilor... Să-i întreb de ce n-au jucat rolurile încredinţate, conform înaltelor sensuri ale textului ! Aha, vă e teamă, — a strigat profesorul şi mai puternic, văzînd că nu se mişcă deloc cortina, vi-e frică să nu vă huiduiască lumea...

Cînd dramaturgul, vînăt la faţă şi cu spume la gură, a vrut să sară peste scaune şi să se repeadă spre scenă, Droman şi Chişlăucă l-au reţinut din răsputeri. Bietul Ion, scăldat de sudori, tot încerca să-l domolească pe marele nedreptăţit :

— Herr Profesor, liniştiţi-vă, vă rog mult... Dealtfel, sînteţi aşteptat la „Athenée Palace“ ! Colegii dumneavoastră de la Institutul de Cultură Germană au şi plecat din sală...

Hăbăuc, privind buimac în jur, sărmanul profesor şi-a dat seama că-l părăsiseră pînă şi nemţoii. Atunci, pe neaşteptate, şi-a potrivit papillonul, şi-a îndreptat haina, şi-a declamat inconştient, nemaiştiind unde se află :

— Meine Herren, finita la commedia, der Mohr hat seine Schuldigkeit getan, der Mohr kann gehen... Asta-i din „Fiasco“, pardon, „Fiesco“ al lui Schiller, şi nicidecum Schiller, pardon, Shakespeare, cum pretind unii analfabeţi masoni... Aşa că, meine Herren und Damen, gehen wir la „Athenée Palace“...

Dacă n-aş fi ştiut de la Sân-Giorgiu în persoană, care obişnuia să repete la infinit chestia asta, cu „maurul şi-a făcut datoria, maurul poate să plece“, şi-mi arătase şi pagina cu replica respectivă, dintr-un volum de „Opere complete“ (Fr. Schiller), pentru a mă convinge că nu era maniac, muream prost. Şi nemîncat. Fiindcă nemţeasca mea era aproape nulă. Şi n-aş mai fi fost în stare să deduc că ne invitase la masa de gală.

Zguduit serios de insuccesul lui „Timon al II-lea“, care, totuşi, după ce l-am mai „vizionat“ o dată, nu mi s-a părut chiar atît de rău, profesorul nu prea mai făcea priză cu realitatea.

În ultimul timp, îmi încredinţa misiuni „secrete“, din ce în ce mai des, în ciuda faptului că încurcam mai mereu borcanele şi-i făceam numai boacăne. Ba mă trimitea la muzeul „Al. Saint-Georges“, să-i aduc unele documente sau manuscrise, depuse acolo, ba mă expedia cu bileţele la profesorul Gamilschegg, de la Institutul de Cultură Germană (dacă i s-o fi zis chiar astfel, fiindcă n-am reţinut niciodată atare denumiri). Totdeauna febril, degaja o vitalitate forţată, artificială, ca şi cum ar fi vrut

să-şi vîre singur în cap că-i măreţ şi unic, destinat unui mare viitor.

— Mon cher, — îmi spusese adînc întristat domnul Saint-Georges, curatorul muzeului cu-acelaşi nume, Jean al nostru nu mai are pic de minte ! De ce-mi depune aici, la muzeu, încărcîndu-mi saltarele, tot felul de hîrţoage şi notiţe, lipsite de-orice valoare, pentru ca apoi să mi le ceară înapoi, dîndu-mi atîta bătaie de cap ?... Zău aşa, m-a-nnebunit cu nemţii lui ! Şi, dacă stai să gîndeşti mai serios, sîntem de-un sînge, şi ne tragem dintr-o familie străveche, transilvană, îndîrjită luptătoare împotriva imperiului Habsburgilor !

Hop aşa ! Ia te uită ce mai poveste. Sân-Giorgiu era, de fapt, Saint-Georges. Iar curatorul muzeului, propriul său frate. Însă cu totul altă figură. Din toate punctele de vedere. Şi nici nu-i semăna, ca fizic.

De la o vreme, profesorul părea să fie chinuit de-o frică animalică. Şi, nu ştiu din ce pricină, se-apucase să scrie, săptămînal, articole de fond, pe care le publica în „Chemarea vremii". Şi-n care, printre rînduri, părea să-i reproşeze mareşalului Antonescu că nu-i sprijină îndeajuns pe nemţii lui Hitler. De-aici, fricţiuni nesfîrşite cu cenzura militară. Care-i mai tăia din text. Iar şeful, crezîndu-se persecutat, se temea şi mai dihai.

Cînd îi adusesem la cunoştinţă că ne fusese scoasă pagina „cinema", în întregime, îl luase la telefon pe colonelul de la cenzură şi-l beştelise ca pe hoţii de cai. Iar şeful cenzurii, om cumsecade, îşi ceruse scuze şi-l liniştise, anunţîndu-l politicos, însă suficient de tare, ca să-l aud şi eu :

— Herr Profesor, c-aşa-ţi spun în faţă amicii dumitale, ştii la cine mă refer, că-n culise ţi se zice altfel, şi mi-e ruşine să rostesc vorba aia de ocară, s-a produs o eroare... În săptămîna asta ţi-am tăiat nu numai pagina cu filmele, ci toată revista, în întregime... Şi, dacă nu-ţi bagi minţile-n cap, rişti să nu mai apară deloc fiţuica pe care-o scoţi, şi nu pe banii matale !

Sân-Giorgiu s-a-nverzit instantaneu. După un timp, destul de îndelungat, şi-a revenit şi mi-a spus rînjind cvasiapoplectic :

— Ai grijă de pagină, Marincule, şi fii mai atent ce publici în ea... Că de rest, văd eu ce-i fac ! Plec chiar acum, să mă consult cu cine trebuie... Grijania lor de francmasoni !

ŞEF DE PAGINĂ

De vreo două sau trei luni, şeful îmi dăduse pe mînă pagina intitulată „Cinema". Nu ştiu cine m-a pus de-am preluat-o, că numai de belele am avut parte. Mai întîi, fiindcă nu contribuiam cu nimic la conţinutul şi aspectul ei. Iar în al doilea rînd, pentru că nu mă alegeam, ocupîndu-mă de ea, decît cu praful de pe tobă. Nefiindu-mi plătită aparte. De-aş fi avut ceva de spus, personal, alta ar fi fost situaţia.

În realitate, pagina „Cinema" era, în întregime, o pagină de reclame. Pusă la dispoziţia casei de filme „UFA", cu sediul la Berlin, şi care-şi avea oficiul de distribuire a producţiei sale pe strada Romei, în Bucureştiul nostru. De-aici, unde mă deplasam săptămînal, în fiece marţi, primeam de la Bauer, directorul oficiului, sau de la Silvia Precu, secretara sa, o frumuseţe de femeie, care mai totdeauna mă inhiba, anulîndu-mi orice posibilitate de reacţie psihică, morală sau imorală, primeam deci, cum am spus mai sus, texte cu titlul, subiectul şi actorii filmului respectiv, care se cerea prezentat (un fel de cronichete, scrise de ei), precum şi clişee pentru tipografie, gata executate, reprezentînd scene din pelicula în chestiune. Numai că, la ora aceea, piaţa era invadată de filmele nemţilor, şi celelalte reviste nu erau dispuse să scrie despre acestea, la modul în care-ar fi dorit producătorii. Doar „Chemarea vremii" lăuda cinematografia lor, fără nici o rezervă.

Cred că asta era şi pricina pentru care se purtau cu noi, mai exact cu mine, ca nişte stăpîni amabili şi generoşi, totdeauna zîmbitori şi bine dispuşi, de parcă aş fi fost un valet de cea mai înaltă calificare.

Barem de-aş fi avut în posesia mea şi vestimentaţia respectivă, corespunzătoare funcţiei. Însă, în ultimul timp, ţoalele porniseră să mi se subţieze, uzura dîndu-şi la iveală simptomele.

De aceea, m-am simţit extrem de stînjenit, auzind-o pe Silvia Precu la telefon :

— Domnule, astăzi sînteţi invitatul nostru, la cocteilul oferit în cinstea presei de casa noastră de filme... Se-apropie Anul nou, iar germanii ştiu să preţuiască sărbătorile tradiţionale !

Pentru mai multă siguranţă, am chestionat-o totuşi :

— Frumoasă domniţă, se cere cumva vreo ţinută de rigoare? Nu de-altceva, însă croitorul meu, extrem de ocupat, nu mi-a terminat costumul...

— Nici o problemă, specialistule !...

— Specialist în ce ? — m-am interesat, temîndu-mă de vreo confuzie.

— Ei, parcă nu ştii ?... În flatulări ! — a gîngurit superba făptură, de-ai fi zis că are un porumbel în gîtlej. Totdeauna mă flatulezi, domnule Marincu.

Era şi proastă pe deasupra, nu numai frumoasă. Îşi dădea aere „lexicale". Şi cînd asta ? În ziua cînd mă poftea la un cocteil, iar eu sufeream cumplit de-un puseu de flatulenţă. Datorită consumului, în exces, de fasole.

Pe la şase şi jumătate, după ce mă consultasem cu Herr Profesor, care-mi dăduse liber pentru acţiunea respectivă, eram la casa de filme. În holul imens al sediului acesteia. Unde se-adunaseră o mulţime de ziarişti „cinemalişti", acreditaţi pe lîngă „UFA". Dacă m-ar fi lăsat în pace, să rămîn cu balonzaidul pe mine, aş fi fost cel mai fericit om. La un moment dat s-a ivit însă Silvia Precu, mai resplandisantă ca oricînd, şi-a anunţat :

— Domnilor, Herr Direktor vă aşteaptă în salonul de recepţii... Garderoba se află în biroul de-alături. Fiind un cocteil special, am plăcerea să vă comunic, din partea directorului nostru, Herr Bauer, că, în afară de gustări substanţiale şi băuturi naţionale germane, se vor oferi şi cadouri. Pentru serviciile aduse filmului nostru...

Cînd am auzit-o pomenind de gustări substanţiale, mi-am amintit pe loc că eram aproape nemîncat. Şi, tot pe loc, mi-au dispărut neplăcutele fenomene ale flatulenţei. Nenorocirea nenorocirilor, însă, era că nu-mi puteam da jos balonzaidul. Dacă aş fi făcut-o, mi s-ar fi observat pantalonii sfîşiaţi chiar în faţă, deasupra pulpei piciorului, precum şi cele trei ace de siguranţă cu care prinsesem stofa nădragilor.

Văzîndu-mă ezitînd, platinata Silvia Precu s-a apropiat felin de personalitatea subsemnatului, mi-a întins mîna să i-o pup, cunoscîndu-mi obiceiul, şi m-a îndemnat :

— Cutează, domnule Marincu, cutează !... Avem nişte crenvurşti fantastici, anume aduşi de la Frankfurt. Şi nu numai atît ! Dă-mi balonzaidul, să-l las la garderobieră...

După ce i-am pupat laba, care mirosea a toate bunătăţile de pe lume, şi-a crenvurşti, şi-a lebervurşti, şi-a frankfurteri, m-am eschivat, asigurînd-o :

— Vin imediat, splendidă minune ! Şi mă duc singur la garderobă, să-mi aranjez niţel ţinuta...

Cocteilul a fost realmente fantastic. Neamţul, hoţ mare, mă refer la bălaiul de Bauer, dispusese şi zeci de scaune în jurul tarabei pe care se găseau nenumărate platouri, pline vîrf cu toate produsele deficitare ale Reichului. Mă rog, pentru susţinerea filmului, făcuseră rost de cele cuvenite. Şi nu se putea şti pe spinarea cîtor nemţi înfometaţi. Că mai aflasem şi eu, de la diverşi călători, pe banii statului, cîte îndurau vikingii şi nibelungii imperiului de-o mie de ani.

Ţinînd în mîna stîngă ultimul număr din „Chemarea vremii", cu care acopeream pantalonul, am fost nevoit să mă servesc numai de dreapta. Pentru a-mi astîmpăra curiozitatea. Vroiam să ştiu şi eu ce-nseamnă crenvurşti autentici, dar şi-alte preparate specifice. Oricît de chimizaţi erau nemţii, nu şi-ar fi permis să ne-ofere ersatzuri. Că se ducea de rîpă faima cuceritorilor, şi-aşa destul de feştelită.

Din păcate, am fost nevoit să constat că nici zece mîini nu mi-ar fi fost de ajuns. Confraţii acţionau ca nişte contrafraţi, devastînd într-un ritm incredibil ceea ce era pe masă. Ce-i drept, nici eu nu m-am lăsat handicapat. Şi-am vîrît în buzunarele pantalonilor zeci de pateuri. Care, inexplicabil, nu prea avuseseră căutare. Ce ştiau băieţii ! Erau de-ale noastre, cu carne şi cu brînză, furnizate de cofetăria „Nestor". Le recunoscusem numaidecît, fiind mare amator de patiserii.

La un moment dat, cînd lumea se cam cherchelise, abuzînd de Weinbrand şi-alte alcooluri cu denumiri ciudate, Bauer s-a ridicat de pe scaun şi-a cerut cuvîntul, bătînd cu pumnul în masă.

— Meine Herren, — a demarat el, clătinîndu-se îngrijorător, probabil şi mai beat decît asistenţa, şi-a continuat în româneşte : domnilor mele, marele studiorilor „UFA" mulţumeşte... Servis bun, cadou bun ! Auf wiedersehen, meine Herren !... Şi-a căzut. Pe-acelaşi scaun de pe care se ridicase. Troscănit atît de ţeapăn, încît arăta ca o mumie de aramă.

Restul a fost operat de Silvia Precu. Surîzînd încîntător, ne-a înmînat fiecăruia cîte-o sacoşă splendidă, dintr-un material sintetic, destul de burduhănoasă.

Cînd am ajuns afară, pe strada Romei, m-am dus sub primul felinar, şi-am vrut să examinez conţinutul traistei. Imposibil. Niţel cherchelit, uitasem că trăim în plin camuflaj, şi că becul n-ardea deloc.

Abia la redacţie, unde am dat de profesor, care vorbea la telefon cu ultima sa achiziţie, Fräulein Mitzi, de fapt botezată de dînsul astfel, altminteri fiind o Miţi autentică şi aborigenă, am avut posibilitatea să constat ce se afla în sacoşă. Însă faţă de director. Care-şi abandonase convorbirea. Numai pentru a se bucura, împreună cu mine, de cadoul casei de filme.

După ce-am întins pe biroul directorului cele găsite înăuntru, mi-am dat seama că nemţii se pricepeau la propagandă. Erau acolo, în sacoşă, şi-acum pe birou, două sticle de Weinbrand, un stilou „Kaweko-meister", un creion automat, aceeaşi marcă, o mapă de birou, din piele sintetică, precum şi zeci de fotografii de actori germani, fiecare prevăzută cu autograf.

— Vezi, măi Marincule, ce-nseamnă civilizaţia germană ! — a exclamat profesorul, încîntat.

Apoi, după ce-a tras deoparte stiloul, sticlele de coniac şi mapa de birou, mi-a spus zîmbindu-mi feroce, ca un aligator :

— Fiindcă te-ai ocupat şi tu de pagina specială, restul îţi revine ţie, ca să ai cu ce să te lauzi la prieteni... Cine mai are atîtea fotografii autografiate ?... Aşa am învăţat de la ei, adică de la nemţi, că-i frumos să-mparţi frăţeşte numai ce-ţi prisoseşte !

PLECAT FĂRĂ ADRESĂ

De cînd împărţisem totul frăţeşte, mă lămurisem în privinţa directorului meu. Deşi era profesor, şef de catedră, predînd filologia germanică, sau literatura nemţească, ceea ce era cam

tot aia, eu nepricepîndu-mă în domeniu, nu-nvăţase nimic din opera şi viaţa marilor oameni ai ţării respective. Măcar să fi reţinut vorba aia, din „Nathan înţeleptul", al lui Lessing, pe care mi-o spusese Ion Droman, germanist şi dînsul, şi care-mi plăcuse nespus : „Mulţumeşte-te să fii om" ! (în original, după cum îmi scrisese bădia Droman, pe-o bucăţică de hîrtie, vroind să mă intelectualizeze : „Begnügt euch doch ein Mensch zu sein !". Bineînţeles, deie Domnul să fie asta cea aparţinătoare lui Lessing, şi nu altuia, căci mă-nzestrase bălaiul de Ion cu-o sumedenie de aforisme emise de scriitori nemţi).

Însă profesorul, ambiţios, frenetic, zurbagiu, setos de mărire, studia şi răspîndea cultura germană prin intermediul ambasadei respective, unde-avea o mulţime de prieteni şi suporteri, care mai de care mai fudul şi cu pretenţii. De-aceea îi finanţau scoaterea revistei „Chemarea vremii". Halal de-aşa vreme ! Neguroasă, pîcloasă, posomorîtă — după cum prognosticau toate buletinele meteo din '42. Dar şi prevestitoare de furtuni nemaipomenite, spunea o lume întreagă.

Ultima oară cînd l-am mai văzut pe Sân-Giorgiu, peste vreo lună, la dînsul acasă, unde mă chemase pentru a-mi încredinţa unele comisioane, cărora continua să le spună „misiuni secrete", aproape că nu l-am recunoscut. Era îmbrăcat în uniformă militară, de ofiţer al armatei române, pare-se cu rang de căpitan, şi-umbla crăcănat prin birou, ca turbat, bocănind din blacheurile cizmelor. Şi m-a interpelat aproape ţipînd :

— Ce zici, Marincule, sînt eu făcut să fiu militar, eu, Sân-Giorgiu, unul din eminenţii gînditori şi intelectuali ai ţării ăsteia nenorocite, boier vechi şi ardelean din tată-n fiu ?...

Scăpărînd din priviri, s-a oprit în faţa biroului, de pe care a luat nişte plicuri, fără să mai aştepte răspunsul solicitat, mi le-a înmînat, şi mi-a transmis indicaţiile necesare :

— Cu-ăsta te duci la Fräulein Mitzi, şi-i spui putorii că nu mai vede un chior de la mine, plicul celălalt îl depui la Gamilschegg, iar ăstelalte două le predai Rădulescăi şi lui Droman !... E clar ?

— Absolut clar, Herr Profesor ! — l-am asigurat eu, deşi nu pricepeam ce se întîmplă.

— Clar, pe dracu' ! — m-a repezit căpitanul-director. Nimic nu se ştie. Totul depinde de audienţa pe care-o am cu şeful

Marelui Stat-major. Dacă nu-i intră-n cap că-i unealta clicii mareşalului, dar şi-a masonilor anglo-saxoni, atunci îl bag în mă-sa şi-l aranjez eu, unde ştiu... Şi-o să fie trimis el în linia-ntîi a frontului, iar nu profesorul Sân-Giorgiu ! Hai, cară-te de-aici, că mai am de pus la punct nişte treburi...

Pe seară, după ce-mi executasem „misiunile" şi m-am dus la redacţie, la culcare, în confortabila mea baie, am găsit uşa de la intrare închisă. Dar şi sigilată. Cu ceară roşie, şi-o sfoară sub ea.

Nemaiînţelegînd nimic, am zburat glonţ la „Curentul literar", să-i spun bădiei Ioan Velicu despre cele întîmplate. Nu era la birou. Însă Aurel Tita, colegul său, m-a sfătuit să-l caut la lăptăria lui Cosma.

Acolo era. La o masă, împreună cu Ion Droman, madam Rădulescu, Soie Chişlăucă şi Mitică-poetul. Discutînd aprins, însă-n şoaptă. Cînd m-a zărit, Droman mi-a făcut semn cu mîna să vin la ei. Şi m-a-ntrebat :

— Unde-mi umbli, măi Marincule ? Pînă la cinci te-am aşteptat la redacţie... Ştiam că fuseseşi chemat de profesor, şi vroiam să aflu în ce ape se mai scaldă !

— În ape negre şi rele, bădie Dromane ! Bine că te-am găsit, pe matale şi pe madam Rădulescu... Uite, aveţi două scrisori de la director !

Imediat le-au deschis, curioşi şi nerăbdători. Nu cuprindeau decît vreo cîteva rînduri. Prin care Sân-Giorgiu îi informa că, dacă vor avea probleme cu revista, să se-adreseze numaidecît ambasadei germane, ataşatului cultural, precum şi lui Ernst Gamilschegg.

Ion Droman, privind lung la Velicu, căruia îi dăduse să citească scrisoarea, i-a spus niţel înfricoşat :

— Nu mă duc nicăieri ! Ce-s nebun ?... Mai ales după cele întîmplate... Circulă fel de fel de zvonuri ! Din cele mai ciudate...

Mai încolo, pe cînd cinam îngînduraţi nişte spanac, fără carne, am aflat că, pe la şase, veniseră nişte indivizi, în civil, care-i evacuaseră din birouri pe Droman, Rădulească şi Chişlăucă, nefurnizîndu-le nici-o explicaţie, după care sigilaseră uşa.

Peste vreo săptămînă, răstimp în care am dormit iarăşi în baia de la „Curentul literar-magazin", ca vechi abonat, aştep-

tînd nerăbdător desfăşurarea evenimentelor, birourile „Chemării vremii“ au fost desigilate şi ni s-a permis să ne luăm catrafusele personale. Eu, în afară de geanta cu manuscrisele producţiei mele lirice, n-am avut prea mult de cărat. Ceilalţi, Rădulească şi Chişlăucă, s-au descurcat mai greu. Deoarece au trebuit să predea, la amănunt, întreaga administraţie unor anumite organe. Care s-au apucat să descifreze şi să purice toată hîrţogăraia gazetei, de la facturi, state de plată şi pînă la şpaltele materialelor neapărute.

Cînd s-au încheiat lucrările, ni s-a comunicat că revista a fost suspendată. Despre director — nimic, nici o iotă !

Reuniţi iarăşi la iaurgeria de pe Domniţa Anastasia, Droman ne-a informat îngrijorat :

— Herr Profesor a dispărut ! Fără adresă... Mi-au spus băieţii de la „PP“ (serviciul de Presă şi Propagandă al armatei — N.A., adică nota autorului) că s-a certat la cuţite cu generalul, şeful Marelui Stat-major, l-a înjurat de mamă şi i-a tras o pereche de palme. Generalul l-a arestat şi l-a deferit Curţii marţiale... Iar Sân-Giorgiu, pe cînd era tîrît afară din cabinet, a urlat la el, ameninţîndu-l că sînt mareşali germani mai mari decît al nostru... Şi c-or să-i vină ei de hac !

Velicu, pare-se mai la curent cu dedesubturile sistemului de ştiri, făcînd parte din redacţia unui ziar uns cu toate alifiile, l-a completat :

— De dispărut, într-adevăr e dispărut... Pînă la un punct, totul corespunde celor afirmate de tine, Ioane. Dar nu-i arestat. Mi-au spus-o cei de la tribunalul militar... Cel mai credibil zvon, dacă un zvon poate fi crezut, e că s-ar fi refugiat la ambasada germană, iar alţii presupun că misiunea lor militară l-ar fi expediat peste hotare... Probabil în Marele Reich, că tot a tînjit după aşa ceva o viaţă-ntreagă. De el să aibă parte !

Aşa a şi fost !

Pe la sfîrşitul lui '42, sau '43, nu mai ştiu precis, chiar presa noastră anunţa că transfugii legionari formaseră un guvern în exil. În nu mai ţin minte ce localitate din Austria, asta nu mai contează. Principalul era că ministrul învăţămîntului şi culturii fusese numit... Ion Sân-Giorgiu ! Tocmai el, care mai întotdeauna îi înjurase pe oamenii lui Horia Sima, proţăpit acum în postul de prim-ministru al guvernului-fantomă.

Stăteam și mă gîndeam la „pitoreasca“ figură a profesorului. În sfîrșit își ajunsese scopul. Să fie mare și tare.

Cînd cuget la nenorocitul — care pe mulți a nenorocit — Ion Sân-Giorgiu, la gazeta lui și la alte gazete unde-mi cîștigam iahnia cea de toate zilele, mă mir și eu de norocul ce dăduse peste mine că am rămas doar corector-secretar, dactilograf-curier, și n-am devenit, Doamne ferește și apără, autor de articole cum se scriau pe atunci. Tare nu mi-ar fi priit o treabă ca asta după 1945, chiar dacă m-aș fi explicat lui Jack în o sută de autobiografii ! Cred că două zeițe, sau două muze, ca să fiu în ramură, m-au apărat : Poezia și Prostia. Exact așa-i ! Poezia, deoarece nu scriam articole, ci versulețe macabre, total apolitice, și care, ca o culme, nici nu mi se prea publicau. Prostia, pentru că neînvățat cum eram și prea necopt la minte, din pricini de junețe, nimeni nu mă socotea bun de scris articole de fond. De zăbăuc însă, toți mă știau. Iar un amărăștean de talia mea, nici că merita vreo încredere. Și bine au făcut că nu m-au „onorat“, invitîndu-mă să fiu de-al lor. Aveau dreptate aici. Că nici nu eram.

Și s-a găsit cineva care a afirmat în scris că poezia „Cruce albă de mesteacăn“ ar aparține condeiului lui Sân-Giorgiu. Eu credeam că celebra romanță fusese scrisă de Arthur Enășescu, iar Ionel Fernic îi compusese muzica. Poate greșesc.

La urma urmei, merita și Herr Profesor, în ciuda „năzdrăvăniilor“ sale, deloc nevinovate, să aibă o cruce a lui, la căpătîi. Așa că, să-i punem cruce !

„ÎNTOARCEREA FIULUI RISIPITOR"

„ȘATRA" ITINERANTĂ

De multe ori, căzînd pe gînduri, mai înainte de-a mă așeza la mașina de scris, mă întreb :

— De unde se ivesc atîtea noi episoade ale romanțului meu?

Și-mi răspund singur :

— Din vîrtej !

Păi, dacă-i vorba de vîrtej, e normal ca ele să irumpă turbionar, alandala, cînd nici nu te aștepți, din cine știe ce străfunduri ale unei memorii ușor deteriorate de oxidările inerente vîrstei. De-aceea nici nu-s sigur că eroii din carte au rostit întocmai cuvintele pe care li le-am pus în gură. Or fi zis așa, n-or fi zis, pentru mine asta nu mai contează. Ci faptul că ei au existat, au acționat, suferind sau bucurîndu-se, la data cînd i-am întîlnit, în chipul în care mi i-am imaginat, atunci cînd m-am încumetat să istorisesc despre persoana lor. N-aș fi făcut-o, asta-i clar, dacă nu și-ar fi lăsat o puternică amprentă în sufletul meu. În definitiv, și benzile de magnetofon se mai demagnetizează. Ceea ce rămîne totuși, sînt sunetele insolite, mai grave sau mai stridente, zgomotul de fond. Ei bine, astea m-au impresionat, după trecerea anilor. Destul de zdravăn, ca să nu se fi șters de pe benzile mele de înregistrare, adică neuronii aceia însărcinați cu ținerea de minte.

Așa se face că, pomenind de Herr Profesor, deodată mi-a apărut înaintea ochilor figura neobișnuită, plină de farmec, a unui alt profesor. De înaltă și fină calitate. Umană. De aceea, pentru tot ce mi-a dăruit, țin să-l aduc aici, în paginile ce urmează.

Aprilie '45. Asta mi-amintesc cu certitudine. Neobișnuita și aglomerata noastră șatră, ca să-i spun așa, deoarece a șatră de nomazi arăta, își instalase sălașul lîngă marea gîrlă a Dunării,

drumul fără de pulbere, la vreo doi sau trei kilometri de Galaţi.

Pe-un tăpşan întins, larg cît vedeam cu ochii, plin de muşuroaie ridicate de cîrtiţe, presărat cu tufe de scaieţi, cu băltoace mocirloase, abia dezgheţate de aburul primăverii, căruţele ce ne-aduseseră se orînduiseră la nimereală, care pe unde putuse găsi un loc ceva mai zbicit. Firește, în funcţie de preferinţele proprietarilor lor, rechiziţionaţi pentru transportul refugiaţilor.

Căci refugiaţi eram, şi mulţi încă, de vreme ce ne-ntorceam la căşile noastre. Fiecare sosind din altă parte. De pe meleaguri mai îndepărtate sau mai apropiate, de-acolo unde ne zvîrlise infernul războiului. Pe drum, în timp ce micul nostru convoi înainta spre Dunăre, ni se alăturaseră alte grupări de atelaje. Astfel încît, la un moment dat, se-adunaseră la vreo şaizeci, poate chiar şaptezeci de căruţe. Pline cu oameni dornici să-şi revadă locurile de baştină. Bărbaţi, mai tineri sau mai vîrstnici, femei, neveste sau fete, soacre sau bunicuţe, copii de tot felul, de la pruncii de ţîţă şi pînă la puştii şi puştoaicele ce nu-şi mai găseau astîmpăr. Şi nimeni n-avea poftă de vorbă, fiind fiecare preocupat de ceea ce ne aştepta acasă. Numai conducătorii şi proprietarii căruţelor mai schimbau o vorbă. Căinîndu-se că fuseseră luaţi de la treburile lor, ca să-i care pe amărîţii ăştia de refugiaţi, şi-njurînd de mama focului mîrţoagele obosite, biciuindu-le fără noimă, mai mult ca să-şi verse necazul pe ele.

În răstimpul celor trei zile, cît am aşteptat să ni se îngăduie intrarea în oraşul care se temea de molimă, pe-atunci bîntuind un tifos exantematic de pomină, stăpînii harabalelor şi-ai gloabelor s-au mai îmbunat. Văzînd cum se chinuiau oamenii pe care-i adunaseră de pe drumuri, la cererea autorităţilor, şi-i aduseseră pînă aici, să-şi înjghebe un adăpost, care să-i ferească de frig, burniţă şi năprasnicele rafale de vînt ce se năpusteau dinspre bălţile din preajma fluviului. Fiecare cum putea şi cum îl ajuta capul.

Unii strînseseră, de pe unde găsiseră, cutreierînd imensitatea tăpşanului, crăci, ramuri, scînduri putrede şi lănteţi frînţi, şi le utilizaseră ca suporţi pentru încropirea unor corturi, folosind ca acoperişuri ţoale, pături, preşuri sau cuverturi întinse pe crăcanele înfipte în glod, şi legate apoi cu gîţe, sforicele sau bucăţele de sîrmă ruginită. Şi-şi vîrîseră muierile şi copiii sub ele, crezînd că-s feriţi de intemperii.

Alţii, mai industrioşi, confecţionaseră din cutii de carton, din bucăţi de mucava şi din lădiţe de ambalaj un soi de bordeie, fixînd pe ele, cu ce-avuseseră la îndemînă, cuişoare, piroane sau chiar cîrlige, rufăria de pat, haine, paltoane şi-alte boarfe din dotarea familiei. Iar apa trecea prin ele ca printr-o sedilă de scurs zerul.

Căruţaşii, cuprinşi de milă, îşi întinseseră prelatele sau cergile peste loitrele înălţate, şi-i chemaseră înăuntru pe cei neîndemînateci sau inapţi de atare eforturi constructive.

În ziua întîi, cam pe la orele amurgului, tabăra era aproape constituită. Şi, înaintea corturilor şi-a bordeielor, în preajma căruţelor, au pornit să se-aprindă focurile. Pentru pregătirea fierturii de cină. Surcelele, gătejele şi ciulinii ardeau fumegînd îngrozitor, umplînd întreg tăpşanul de-un nor înţepător, care pişca amarnic nasul şi ochii oamenilor. Unii, mai precauţi, îşi luaseră cu ei cartofi, slănină, sare sau o desagă cu mălai, şi-aveau cu ce-şi astîmpăra foamea. Alţii, neprevăzători sau ridicaţi la iuţeală, făceau zîmbre. Privind la cei fericiţi cu duhul. Care avuseseră minte. Printre cei lipsiţi de articolul respectiv, ne număram şi noi, eu şi bulgăroaica de Penke, nevastă-mea. Săraci cu duhul, luaserăm în valiză şi-n două sacoşe doar schimburi, încălţăminte, o ştofă de pantalon, unica noastră valoare, şi vreo zece kile de săpun de rufe, dăruit de mama de la Tvardiţa, soacră-mea, fie-i numele binecuvîntat. În rest, numai cărţi fundamentale, Eminescu, Biblia, Arghezi şi Minulescu. Cîte mai încăpuseră în geanta mea cu manuscrise.

Nevastă-mea, care băgase de seamă schimbarea la faţă a căruţaşilor, a ţinut să-mi atragă atenţia, dîrdîind de frig şi de foame :

— Măiestrică, n-ai impresia c-au devenit deodată oameni ?... Omul nostru, care ne-a adus pînă aici bodogănind, blestemînd şi-njurînd înfundat, i-a întins un dărab de pîine puradelului ăla drăguţ, care ne tot dădea tîrcoale !...

Nu m-am mirat. Conducătorul hipo, adăpostit sub coviltirul harabalei, se-ospăta în toată regula, avînd de-acasă toate cele necesare. Noi, care ne-njghebasem un surogat de cort-bordei, peste care aşternusem lodenul meu, priveam la dînsul cu ochii holbaţi. Dînsul nu ne privea deloc. Şi cînd te gîndeşti că împreună călătorisem, peste o sută de kilometri. Atunci i-am spus bulgăroaicei :

— Copilă bună, ai puţintică răbdare, că fac eu rost de niscaiva merinde ! N-am să mă milogesc la căruţaş, ca bietul prunc... Şi-apoi, nu uita că tuciuriii, săracii, vin taman din exil, şi n-au de nici unele. De-aia i s-a făcut milă de copilul lor... C-o fi avînd şi el, acasă, copii, poate de-aceeaşi vîrstă...

„LUME, LUME, SORA LUME !"

Fără să mai zăbovesc o clipă, m-am furişat afară din „cort", luîndu-mi cu mine sacoşa în care se aflau rufele de pat şi săpunul. Cu gîndul să le mărit. Şi-am purces să vizitez căruţă cu căruţă, cort cu cort. Doar doar s-o găsi vreun amator de pînzeturi sau de săpun.

Lîngă o haraba ceva mai acătării, alături de care se ridicase un bordei procopsit, am dat peste un cîrd de oameni. Stînd la masă. Înfulecînd jumări de ouă cu slănină. Cînd am identificat conţinutul ceaunului, şi i-am mai şi văzut ştergîndu-şi gurile de grăsime, mi s-a făcut deodată rău. Mi s-au înmuiat picioarele şi m-am lăsat pe ciuci. Chiar lîngă ei.

Erau vreo patru sau cinci ciobani, ţepeni şi vînjoşi, roşii în obraji, precum şi-un civil, ca să-i zic aşa, un tip jigărit, cu mustăcioară tunsă englezeşte, înţolit de vară, numai într-un costum din doc cenuşiu.

— Noa, că ce păţişi, măi fircaşule ? — m-a întrebat cel mai în vîrstă dintre ei.

Mi-am luat inima în dinţi, şi i-am spus adevărul :

— Mi-e foame, oameni buni !...

— Păi, mîncă, mă, de ce să rabzi ? — s-a exprimat alt cioban, ceva mai descuiat la minte, de vreme ce găsise pe loc soluţia.

— De mîncat aş mînca eu, dar nu prea am ce !...

— Atunci, fii sănătos ! Ia şi-mbucă de la noi ! — m-a poftit bătrînul. Ce meserie ai, de nu te-a ajutat mintea să-ţi iei de-ale gurii ?...

— Meserie păcătoasă, nene !

— Ai fi vreun hoţ, au tîlhar ? — s-a mirat baciul.

— Mai rău ! Sînt poet...

— Aha ! Ca Goga al nost' ! — a exclamat ciobanul acela care mi se păruse mai deştept, şi chiar s-a dovedit că era, din moment ce auzise de marele poet al pătimirii transilvane. Că şi noi ne sîntem ardeleni, ca şi Măria-sa... Hai, fă cum ţi-a zis baciu', ia şi mănîncă !...

Le-am explicat, încercînd să nu-i jignesc, că nu vreau nimic de pomană, şi-aş dori să cumpăr, dacă au, nişte ouă, slană, şi pîine. Nu pe bani, că n-aveam aşa ceva, ci făcînd schimb. Şi le-am arătat ce-adusesem în sacoşă. Cearceafurile din zestrea nevesti-mii, precum şi bucăţile de săpun. Pe cînd îmi expuneam marfa, a intervenit pricăjitul acela cu mustăcioară, întrebîndu-mă :

— Domnule, nu te supăra, n-ai frecventat cîndva cenaclul din casa lui Ovidiu Rîureanu ?... Alexandru Vlad Marincu, parcă aşa te-ai recomandat, şi ne-ai citit o baladă cu nu ştiu ce hotel !... Eu sînt Aurică Jipescu, prieten de-al lui Ovidel, mare amator de poezie. Iar oamenii aceştia, aici de faţă, sînt cei mai de treabă de pe lume, că dînşii mă ţin pe lîngă ei, nelăsîndu-mă să mor de foame. Bagă-ţi boarfele în desagă, fiindcă-i mîhneşti, vrînd să le oferi bruma de lucruşoare ce ţi-au mai rămas...

— Noa, că bine grăit-ai, mă Jipică ! — l-a aprobat baciul. Ce-om fi noi, cîini, să-l jumulim pe bietu' nost' poet ?...

Încîntat că fusesem recunoscut şi, oarecum, susţinut de Aurică Jipescu, de care nu-mi aduceam aminte, le-am spus deslușit şi ciobanilor cum mă cheamă, făgăduindu-le să-i răsplătesc, cu prima ocazie, dacă-mi împrumută alimentele necesare.

Peste o jumătate de ceas, după ce mă cinstiseră şi cu vreo cîteva gîtleje de palincă, de-am crezut că-mi iau foc maţele, mă-ntorceam la Penke cu darurile ardelenilor. Douăzeci de ouă, o bucată zdravănă de slană şi-o pîine întreagă, de casă, cît o tingire de mare. Însoţit de Aurică Jipescu. Care dorea să-mi cunoască, mai la amănunt, situaţia. În special, cum de-ajunsesem, ca şi el, pe-acele îndepărtate meleaguri.

Şi, în timp ce bulgăroaica ne prăjea vreo cinci ochiuri pe slană, Jipescu ne-a informat ce era cu ciobanii aceia. Ardeleni de baştină, veniseră cu oile la iernat, taman în capătul de răsărit al ţării. Aici, nemţii le rechiziţionaseră turmele. Lăsîndu-le doar carele, caii şi ce mai apucaseră şi ei să ascundă. Acuma

se-ntorceau acasă, cu mijloacele lor de locomoţie, nădăjduind să-şi cumpere alte oi şi să se pună pe picioare.

Nevastă-mea, înduioşată de marele necaz al bieţilor ciobani, m-a dojenit :

— Bine, măi, şi ai acceptat să le iei hrana de la gură ?

Însă Jipescu a lămurit-o pe loc :

— Doamnă dragă, nu-ţi face griji din pricina lor... Că-s oameni mintoşi, şi şi-au încărcat harabalele numai cu de-ale mîncării, cît să le-ajungă şi-un an...

După ce ne-am potolit foamea, fiind nemîncaţi de cînd porniserăm la drum, Aurică Jipescu ne-a povestit o sumedenie de minunăţii despre lumea ce-alcătuia şatra de lîngă gîrla drumului fără de pulbere.

Şi el, ca şi toţi cei aflaţi acolo, se refugiase în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit, şi-ntr-o zonă îmbelşugată. Cînd se pusese problema reîntoarcerii acasă, „emigranţii" se-adunaseră de prin toate coclaurile. Aşa că printre noi se găseau la ora aceea reprezentanţi din toate colţurile ţării. Şi olteni, veniţi să facă grădinărie prin preajma oraşelor şi tîrgurilor, şi care adunaseră ceva parale, şi bănăţeni, să se-angajeze la moşierii locurilor, şi dobrogeni, dislocaţi din sudul regiunii respective, mari specialişti în fabricarea brînzeturilor, şi care fuseseră obligaţi să predea trupelor germane vagoane întregi de telemea şi caşcaval, şi nenumăraţi ţigani, ridicaţi cu forţa, şi care acum, după ce străbătuseră mii de kilometri, abia aşteptau să-şi reîntemeieze căminele şi să se-apuce de meseriile lor.

Datorită însă evenimentelor, cînd armata nemţilor se retrăsese călcată în călcîie de trupele ruseşti, hitleriştii jefuiseră ca-n codru, „rechiziţionînd" tot ce fusese de-ale mîncării şi de-ale îmbrăcăminţii.

În următoarele două zile, cît am mai aşteptat autorizaţia de-a ne strămuta la Galaţi, m-am vizitat mereu cu ciobanii mei, cu Jipescu, cu olteni şi dobrogeni, oameni necăjiţi, a căror singură speranţă era ţara, locurile în care se născuseră, de unde nemţii fuseseră alungaţi datorită întoarcerii armelor din partea alor noştri.

Abia în cea din urmă zi, cînd mai erau cîteva ore pînă la sosirea celor ce trebuiau să ne preia, Jipescu s-a încumetat să mă-ntrebe :

— Dom'le Marincu, dar matale ce-ai căutat acolo de-unde am fost ridicaţi ? În nici un caz, cred, un editor care să-ţi tipărească baladele alea trăsnite !... Este ?

— Sigur că este ! — l-am aprobat eu. Şi i-am spus adevărul (parţial). Am fost agricultor, angajîndu-mă la moşia unuia Giroveanu, un căpitan în rezervă, care arendase vreo trei mii de pogoane, la Malu Mic... Aici, nevoit fiind, am prestat cele mai insolite şi bizare specialităţi agrotehnice. De la plantator, şef de echipă, casier de moară, supraveghetor de bostană, şi pînă la paznic de noapte... Lasă, c-am să-ţi mai povestesc eu, cînd vom fi la Galaţi !

— Totuşi, — a insistat Jipică, cu ce te-ai ales de pe urma unei agriculturi atît de vaste ? Sau ţi-au luat şi ţie nemţii agoniseala, şi-ai rămas cu praful de pe tobă ?...

Cînd mi-a pomenit de „agoniseală", mai că era să mă pufnească rîsul. N-apucasem să mă procopsesc. Giroveanu era schizoid, nebun de legat, şi era s-o păţesc rău de tot cu el. În orice caz, mă alesesem cu ceva. Cu-o bulgăroaică. De milioane. Şi i-am zis Jipescului :

— Frate Aurică, încă nu mi-ai dezvăluit ce mare brînză ai făcut, pe-acolo pe unde-ai ajuns, însă eu am izbutit să-mi fac rost de-o muiere de nevastă, cum nicăieri altundeva n-aş fi putut găsi !

Jipescu, pricăjitul acela cu mustăcioară, om de mare cumsecădenie, a privit intimidat şi emoţionat la Penke, şi şi-a dat şi el cu părerea :

— Aşa-i, coane Marincule ! Cum eşti tălică sărit de pe şine, zurliu şi buiac, ba şi trăsnit pe deasupra, numai o dumnezeoaică te-ar fi luat... Un om normal, în nici un caz !

Se pricepea la complimente băiatul, n-am ce zice. Deşi aş fi ţinut să-i precizez că nevastă-mea era un exemplar uman mai mult decît normal. N-am mai avut posibilitatea. Cînd mă pregăteam să-l bălăcăresc o ţîră, fiindcă mă făcuse de zurliu, iar pe bulgăroaică iresponsabilă, s-au auzit ţipete şi răcnete dinspre gîrla cea mare a Dunării :

— Încolonarea !... Toată lumea să-şi facă bagajele, să strîngă totul şi să urce-n căruţe !... Mai repede, mai repede, că sîntem aşteptaţi de organele sanitare...

Peste vreo două ceasuri eram la graniţa oraşului. Căruţaşii şi-au luat rămas bun de la noi, dăruindu-ne merindele ce le prisosiseră.

Iar lumea noastră, şi ce lume încă, adunată grămadă, adăsta încordată sosirea doctorilor şi a felcerilor, care trebuiau să ne examineze din cap pînă-n picioare. De parcă am fi fost purtători de holeră sau ciumă.

ÎNCAZARMAREA „LEPROŞILOR"

Cînd mulţimea, obosită de-atîta aşteptare, începuse să dea semne de nerăbdare şi pornise să mîrîie înfundat, de-ai fi zis că sîntem un stup uriaş, iar ceva mai încolo chiar o escadrilă de „Liberator" zburînd la joasă altitudine, s-a ivit la orizont o maşină „Zis". Oprind lîngă grămădirea de oameni, din ea au coborît vreo patru sau cinci persoane. În civil.

— Bună ziua, oameni buni, şi bine aţi venit ! — a răcnit unul din ei, ceva mai mărunţel de statură. Sîntem comisia de recepţie şi de filtrare a Ministerului Afacerilor Interne... Însărcinată să vă primim cum se cuvine. Eu sînt colonelul Mădîrghici, iar colegii mei, tot militari şi dînşii, maiorul doctor Patrufraţi, veterinar la regimentul de cavalerie, căpitanul Popescu, de la spitalul militar, ăla de oameni, căpitanul Dragoman, jurist pe lîngă Curtea marţială, şi locotenentul Scheibler, consilier la cabinetul ministrului. Ăştia sîntem, că alţii nu mai avem... Dau cuvîntul domnului veterinar. Hai, frate dragă, nu ne mai ţine de la treabă, fă-ţi meseria...

Cel căruia îi fuseseră adresate ultimele cuvinte, maiorul Patrufraţi, a ieşit mai în faţă, şi-a strigat răsunător, cu glas de bas pedalist :

— Fraţilor, are careva tegnafes sau alte maladii cabaline ?... Mă refer la cai, cred că se-nţelege !

Cine dracu' să aibă cai, în afară de ciobanii lui Jipescu ? Însă aceştia, în cor, au răspuns de lîngă căruţele lor :

— N-avem, să trăiţi, domnule doftor !... Nici de unele... Doară baciu' nost' se plînge oleacă de picere, că-l dor reumele !

Medicul uman, mai expeditiv, şi-a rezolvat misiunea în doi timpi şi trei mişcări :

— Pentru mine, dragii mei, sînteţi cu toţii sănătoşi tun... C-altminteri nu v-aţi mai ţine pe picioare ! Aşa că, fiţi atenţi, să ştie fiecare... Pînă una alta, trebuie să vă bag la carantină, minimum patruzeci de zile. Îmi pare rău, dar altminteri n-am cum face. Fiindcă, dacă intră molima-n oraş, exantematicul, care va să zică, atunci mă bagă pe mine la pîrnaie... Şi nici nu pot să vă caut pe toţi de păduchi !...

Locotenentul Scheibler, consilierul ministrului, ne-a comunicat şi el :

— Trăim zile grele, oameni buni, războiul încă nu s-a terminat... Însă guvernul nou al ţării, în frunte cu doctorul Groza, care-a alungat de la cîrmă burghezo-moşierimea, va căuta să vă asigure o cazare corespunzătoare, la unul din regimentele oraşului, hrană caldă şi bani de buzunar. De mîine chiar, voi sta de vorbă cu fiecare familie în parte şi, în funcţie de greutăţi, voi înmîna o anumită sumă, drept ajutor din partea guvernului...

Cumsecade om şi Scheibler ăsta, că parc-aşa-i zicea. S-a ţinut de cuvînt. Iar în materie de militărie, era şi el locotenent cum eram eu popă catolic. După cum mi-a mărturisit, cînd ne-mprietenisem de-a binelea, fiindcă patruzeci de zile nu s-a mişcat de lîngă încazarmaţii de la regimentul 10 artilerie grea, fusese înălţat în grad odată cu venirea la putere a doctorului Petru Groza. Şi imediat ataşat pe lîngă cabinetul ministrului de interne. Pînă atunci, practicase avocatura. Şi-aceea, abia un scurt răstimp. Căci, în timpul nemţilor, ovreii n-avuseseră dreptul să-şi exercite meseria.

După ce-am fost conduşi încolonaţi, în fruntea noastră avînd „Zis"-ul comisiei, la cazarma regimentului 10 artilerie grea, acum pustie, întrucît unitatea lupta pe front, undeva prin Ungaria, sau Cehoslovacia, că nu mai ştiu precis, aşa cum nu mai ştiu dacă regimentul era 10, sau 17, sau 101, ni s-a îngăduit să ne-alegem dormitoarele, după doleanţele fiecărei familii. De fapt, erau doar două dormitoare puse la dispoziţia noastră. Însă în care ar fi încăput şi trei regimente. Fiindcă erau pustii cu desăvîrşire, lipsite total de paturi. Ca să nu mai zic de saltele,

cearşafuri, pături şi perne. În schimb, fuseseră recent văruite. Tot era ceva.

Iar nefericitul de Scheibler, lăsat de comisie s-o reprezinte din toate punctele de vedere, zadarnic s-a muncit să explice, celor vreo şaizeci de familii, că dormitoarele fuseseră evacuate şi dezinfectate numai din teama de-a nu se transmite trusoului regimentului cine ştie ce maladii incurabile. Decizie luată în absenţa comandantului de unitate, plecat la război, de veterinarul Patrufraţi, cavaleristul.

— Şi noi cum o să dormim ?

— O să dormiţi pe jos. N-avem ce face.

— Da ? Şi tălică o să te duci la hotel ?

— N-ai nimerit-o, nene ! Tot aici am să mă culc şi eu...

Drept care a procedat în consecinţă. Chiar din noaptea aceea. Cînd ne-am aranjat cu toţii pentru odihna trupurilor noastre istovite. Care cum am putut. Unii şi-au întins pe duşumea pături, paltoane, boarfe scoase din geamantane sau desagi, ca să-şi încropească nişte surogate de saltele, cît de cît, iar în loc de perne, şi-au făcut sul vreo haină sau vreun pantalon, ca să aibă ce pune sub cap. Mai dificil ar fi fost cu acoperămintele. Însă-n dormitoare era îngrozitor de cald, aşa c-au fost suficiente hainele de pe noi. Că doar nu era să ne dezbrăcăm faţă de-atîta mulţime de oameni. Iar de focul din uriaşele sobe de teracotă se ocupaseră fraţii noştri. Vîrînd în ele tot ce găsiseră prin curtea şi magaziile regimentului. Chiar lăzi de muniţii. Din fericire, goale.

Numai entuziastul de Scheibler n-a avut ce-aşterne sub el. Nefiind, ca noi, purtător de bagaje. Şi s-a culcat de-a dreptul pe jos, în palton şi cu căciula pe cap. Altă viaţă !

BORŞ DE CRAP CU CAP

Primele cinci zile, din cele patruzeci, cît avea să dăinuie carantina, au trecut tare anevoios. Ne plictisisem de moarte. Mîncarea era mizerabilă, procurată şi-aceea cu incredibile sa-

crificii de „omnipotentul“ consilier al ministrului, nefericitul de Scheibler, care cred că-şi blestema zilele şi faptul că se lăsase atras de militărie (în civil). Ajunsesem să ne săturăm de ceaiul de dimineaţă, confecţionat din rumeguş de cicorie, la care ni se mai oferea o felie de pîine, unsă cu magiun, de nu se ştie ce, de prînzurile, mereu aceleaşi, cînd ingurgitam vagoane de cartofi degeraţi, sub formă de ciorbe, iahnii sau infame piureuri, laolaltă cu resturi de ciolane afumate, bineînţeles, lipsite de carnea care ar fi trebuit să fi fost pe ele, de cinele costelive, cînd ni se servea aceeaşi mîncare de la nămiază, însă într-o proporţie de 50%, ca să nu ne cadă greu.

Nevastă-mea, vajnică femeie, mă-ncuraja mereu :

— Măiestrică, mai du-te şi tu la Jipescu, să mai staţi şi voi la o palavră, poate mai auzi ceva interesant !... Hai, du-te, nu mai sta !...

Sărmănica de Penke ! Ce ştia ea de Jipică ? Aurică al nostru, pînă una alta, se alăturase unuia din zecile de grupuri de jucători de cărţi, care-şi tocau între ele bruma de bănuţi înmînaţi de Scheibler, ca ajutor din partea guvernului. În privinţa asta, Jipică scăpase de griji, nu mai avea probleme. Rămăsese fără un sfanţ. Pierzînd totul la barbut. Cu balaoacheşii sosiţi de la Bug.

Cînd l-am abordat, era într-o dispoziţie calamitoasă.

— Nene Marincule, nu mai pot ! I-auzi, dom'le, să mă aflu în Galaţi, port la Dunăre, şi să n-apuc şi eu să gust o bucăţică de peşte ?... Pînă şi ţiganii s-au înfruptat cu şalău, cegă şi ştiucă, că deh, au de unde, bănuţii mei fiind acum la ei ! Ştii ce-i fac ? O şterg şi eu în oraş, cum fac atîţia, şi-mi vînd paltonul... Mor, dacă nu mă onorez c-un borş de crap, pasiunea vieţii mele !...

Uluit de cele auzite, mai întîi de posibilitatea de-a o-ntinde în tîrg, precum şi de belşugul de peşte existent pe plan local, l-am potolit pe disperatul de Jipică, propunîndu-i :

— Stai blînd şi nu-ţi vinde paltonul... Încă ! Eu am toate paralele primite de la Scheibler. Arată-mi cum se poate fugi din cazarmă, şi eşti invitatul meu la orice specie de peşte...

— Faci asta pentru mine ? — a exclamat mirat Aurică. Păi îţi spun tot. Şi cum se iese şi cum se intră la leprozeria noastră...

Aș zice să ne luăm valea chiar acum, că-i ora cea mai nimerită ! Dealtfel, nici n-am palton...

Fiindcă tot eram învoit de bulgăroaică, am roit-o. Împreună cu Jipescu. Tehnologia evadării era extrem de simplă. Totul era să ai în buzunar o teslă și-un ciocan. Cu tesla scoteai cuiele unei scînduri mai late din gard, iar cu ciocanul le băteai la loc. Cînd i-am arătat colegului de fugă posibilitatea de-a-nfige cuiele tot cu tesla, m-a pupat frățește. Și și-a zvîrlit cît colo unealta devenită acuma de prisos, declarîndu-mi :

— Dac-ai ști ce greu era nenorocitul ăla de ciocan și cît îmi atîrna în buzunar ! Cu tesla-i o joacă, fiindcă mi-o prind de cureaua de la pantaloni... Acuma, haidem ! Mergem la „Raftopol“... Specializat în preparate piscicole !

În după-amiaza aceea, mi-am recăpătat moralul. În întregime. Nu numai consumînd, cu brio, două castroane babane de borș de crap (cu cap, dar ce cap !), reducîndu-mi la jumătate finanțurile, cu ce mai servise și Jipescu, dar și făcînd o cunoștință memorabilă. Cu un bătrîn existent (oarecum) în „Istoria literaturii române“ a lui George Călinescu.

Observasem eu, tot trăgînd cu ochiul, stupefiat de uluitoarea sa prezență la masa de lîngă noi, operațiunile ciudate și intensive ale unui bărbat vajnic, impozant, cărunt bine, dotat cu-o mustață bogată și pleoștită pe buze, cu părul vîlvoi și pletos, căzîndu-i pe ceafă, care se-adăpa zdravăn dintr-un clondir cu merlot, sînge de iepure, sfîrtecînd între măsele niște baboi prăjiți. Cu oase cu tot.

Și i-am zis lui Jipescu :

— Mă Aurică, sîntem noi oameni dintr-ăia, care să se mulțumească doar cu niște amărît de borș ? Ia uită-te ce halește bătrînul de lîngă noi !

— Ce-or fi peștișorii ăia ? — s-a mirat Aurică.

— Bibănași ! — am auzit deodată vocea vecinului nostru, cel cu clondirul. Și, dacă-mi mai ziceți o dată bătrîn, vă arăt eu vouă de ce mi-s în stare...

Bună ureche mai avea şi cetăţeanul respectiv, dacă înregistrase conversaţia noastră. Destul de modestă, măsurată în decibeli. Bineînţeles, ne-am grăbit să-i cerem scuze, declarîndu-i :

— Nu vă supăraţi pe noi, domnule dragă, şi iertaţi-ne că ne-a luat gura pe dinainte şi v-am făcut de bătrîn !

— Cum să fiu bătrîn, măi dolofanule, — mi s-a adresat personajul mie, personal, dacă nici n-am împlinit şapte'j-şapte ?

— Numai atît ? — am vrut eu să-l măgulesc, gafînd însă. Nu s-ar zice că-i aveţi...

— Nici eu n-aş zice... că-mi eşti atît de fleţ !...

— N-aţi vrea să poftiţi la masa noastră, să cinstim un pahar de sîngele Domnului, ronţăind împreună nişte bibănaşi ? Vă rugăm frumos, domnule... Domnule... dar nu vă cunosc numele, scuzaţi !...

— Vlahuţă ! — ni s-a recomandat bătrînul fălos.

Atunci mi-a căzut fisa. Pe loc. Ştiam de unde-l cunosc. Îi văzusem poza în manualul de limba română, precum şi-n „Istoria“ lui Călinescu. La o altă vîrstă, firește. Cînd părul şi mustaţa îi erau negre. Ca peana corbului, cum sună clişeul. Totuşi, nu-mi venea a crede că-i posibil să mai fie în viaţă, deşi semăna perfect fotografiei poetului. Pentru a mă convinge, l-am întrebat ca un bleg :

— Vlahuţă, poetul ?...

— Vlahuţă, profesorul ! — a precizat ricanînd mirabila făptură. Poetul era frate-miu, Alecu... Eu-s doar Vlahuţă, şi-atît. Eventual, profesorul...

— Poetul s-a prăpădit, nu-i aşa ?

— El, da, că scrie-n toate cărţile de cetire... Însă Vlahuţă, numele nostru, nu piere niciodată! Sîntem neam de nemuritori, indiferent de meseriile pe care le practicăm... Staţi niţel, că mă las invitat la masa voastră. Tot aţi făgăduit un păhărel, deşi eu nu beau niciodată doar unul.

Mare povestitor, şi profesorul ! Pînă la miez de noapte, dînd gata două clondire de merlot şi vreo cinci castroane de bibănaşi prăjiţi, împreună, se-nţelege, a sporovăit vrute şi nevrute, mai

exact, ne-a relatat întreaga desfăşurare a vieţii sale. Şi care nu era una obişnuită. Iar la plată, am constatat că-mi lichidasem total şi global bănuţii furnizaţi de bietul nostru Scheibler.

La plecare, l-am condus pînă la domiciliul său. Care, spre stupefacţia noastră, a mea şi-a Jipesculuí, se afla chiar lîngă noi. La cazarma regimentului 10 artilerie grea. În cel de-al doilea dormitor. Unde l-am predat, cherchelit bine şi suficient, soţiei sale, o femeie mai tînără ca el cu minimum douăzeci de ani, dacă nu cumva şi mai mult.

— Măi — ne-a anunţat Vlahuţă, aproape bîiguind, mîine ne vedem din nou, în acelaşi loc, să vă povestesc totul pe-ndelete !...

Şi eu, naivul, care crezusem că ne spusese tot ce-avusese de spus.

POVEŞTILE DE LA „SALOON"

Aiurea ! Ce să termine ? Vlahuţă, probabil, datorită unei ereditãţi colaterale, dacă există şi-aşa ceva, ceea ce nu prea cred, avea un har fantastic de-a născoci şi identifica păţanii, din cele mai insolite, referitoare la îndelungata sa carieră. Şi care izbuteau să ne farmece după-amiezele. Petrecute la „saloon"-ul lui Raftopol.

Cînd i-am povestit nevesti-mii despre Vlahuţă, a ţinut neapărat să-l cunoască şi ea. Fericită inspiraţie ! Fiindcă, astfel, încîntată de persoana profesorului, dar şi mai dihai de cea a tinerei sale soţii, s-a împrietenit la cataramă cu aceasta. Lăsîndu-ne pe noi, bărbaţii, să ne vedem de întîlnirile noastre. Iar ele să se-ntindă la taclale. Ca să-şi mai omoare urîtul zilelor de carantină. Că încă mai erau, destule.

Scheibler, preocupat cu „administraţia" lagărului, alergînd ca nebunul prin tot oraşul, să facă rost de-alimente, şi, mai ales, de lemne de foc, fiindcă, altminteri, exista riscul să intre în

uriaşele noastre sobe tot ce era scîndură, gard, scaune, mese sau dulapuri din dotaţia regimentului, utilizate cu entuziasm de „bugeni“ la încălzirea dormitoarelor, observase şi el c-o-ntindeam în oraş. Dar se făcuse că plouă, şi nu scosese o vorbă.

O dată însă, pe cînd ne aflam la „Raftopol“, eu, nea Vlahuţă şi Jipică, a intrat şi el în local. Să-şi mai odihnească sufletul, de-atîta goană şi oboseală, la o ceaşcă de ţuiculiţă fiartă.

Văzîndu-l, Aurică Jipescu s-a speriat :

— Ce-i facem acu' ? — ne-a întrebat făcîndu-se cît mai mic în scaun, de parcă aşa nu l-ar mai fi băgat de seamă consilierul.

— Stai, măi, liniştit, nu fi prost, că nu se-ntîmplă nimic ! — l-a asigurat pitorescul nostru profesor. Mă-c eu la el, şi-aranjez lucrurile. Mai bine să vază că l-am prins noi la crîşmă, decît să zică el că ne-a prins cu mîţa-n sac !...

Nu era deloc rea ideea bătrînului. Peste cîteva minute de conversaţie cu Scheibler, se-ntorcea la masa noastră. Însoţit de reprezentantul ministrului. Care-şi aducea şi ibricul cu ţuică fiartă.

Jenat, consilierul ne-a mărturisit cum se petrecuse racolarea sa :

— Dragii mei, oameni sîntem ! Pe de-o parte... Pe de altă parte, şi domnul profesor Vlahuţă are dreptate, cînd afirmă că alcoolul alungă molimele. Mi-a povestit chestia aia din cartea lui Romain Rolland, cum a scăpat Colas Breugnon de nu ştiu ce holeră sau ciumă, bîndu-şi tot vinul pe care-l avea în beci !...

— Păi, chiar aşa-i ! — l-a susţinut bătrînul. Vinişoru' şi ţuiculiţa ne fac să năduşim, iar năduşeala omului alungă pînă şi păduchii ăştia, cu exantematicul... Ei, ce comandăm acu' ?...

Simţind unde bătea nea Vlahuţă, i-am sugerat :

— N-ar fi deloc răi nişte bibănaşi prăjiţi, niţel tăvăliţi prin mălai, făcîndu-i să înoate în merlot de Podul Turcului ! Dar avem suficiente parale ?... Că eu mi-am cam terminat banii ! Ştiţi şi voi c-am vîndut materialul de palton al nevesti-mii, şi l-am mîncat aici, împreună...

— Eu am fost mai boier ! — a purces să se laude nea Vlahuţă. Nu m-am atins de lucrurile soţiei... Însă mi-am amanetat ceasul ! Dar l-am păpat şi pe-ăla...

Numai Jipescu n-a mai zis nimic. Nici n-ar mai fi fost nevoie. Îi cunoşteam povestea. De cînd se-nhăitase cu noi, şi-şi mai pierduse şi „ajutorul“ la barbut, nu mai avea nici o para

chioară, decît hainele de pe el. Dar şi-astea arătau, de parcă Aurică atunci ar fi ieşit de la un azil de noapte.

Aflînd, astfel, situaţia în care ne găseam, Scheibler ne-a încurajat, bătîndu-se cu palma stîngă peste partea dreaptă a pieptului :

— Nu vă faceţi probleme, fraţilor ! Că are balta peşte... Sînteţi invitaţii mei. Astăzi. Că, de mîine, nădăjduiesc să vă suplimentez ajutorul guvernamental. Banii se devalorizează într-un ritm infernal, şi-am să apelez la fondurile ce mi s-au pus la dispoziţie... Ia să gust şi eu din merlotul ăla ! Poate-mi iese ţuica din cap...

În seara aceea, care a durat pînă noaptea tîrziu, bătrînul profesor s-a întrecut pe sine. Povestindu-ne iarăşi viaţa sa. Într-o versiune ameliorată şi mult adăugită. Sfărîmînd bibănaşi prăjiţi şi fierbinţi între măselele lui de cal nărăvaş, şi dînd vinul pe gît, pahar după pahar. Fără să se pilească ioc. Deocamdată. Pentru că, la plecare, spre cazarmă, l-am purtat mai mult pe braţe. Triumfal. Fiindcă şi merita. Pentru cele istorisite.

— Măi amărîţilor — demarase profesorul, la un moment dat, după ce trăsese primul stacan de Podul Turcului, păi ştiţi voi cine-am fost eu, în viaţa asta prăpădită ?... Dacă frate-miu Alecu n-a avut altceva în cap decît să se facă poetul Alexandru Vlahuţă, şi bine-a făcut, că de-altceva nici nu era bun, eu, în schimb, de mic copil, m-am pus pe învăţătură !...

— De-aia aţi şi ajuns profesor ! — am vrut eu să-l flatez.

— Nu de-aia, fraiere cu cioc ! — mi-a dat peste bot Vlahuţă. Profesor am fost nevoit să mă fac, fiindcă, altminteri, riscam să mor de foame... Prin '918, poate un an mai tîrziu, fugisem de-acasă cu-o cîrlană, prima mea nevastă nelegitimă. Şi, ca să nu mă prindă părinţii ei, care m-ar fi hăcuit, nu altceva, ne-am ascuns într-un sat îndepărtat, din Moldova, cred că la Nisporeni, dacă nu cumva la Sculeni. Că nu mai ştiu bine, fiindcă am cutreierat mai toată provincia... Dealtfel, cînd ne instalasem la Năduşita, eu şi cea de-a doua soţie, tot fără cununie şi acte la primărie, că prima mă părăsise încă de cînd eram acţizar la Hăncești, aici m-am lăsat de slujba de la ocolul silvic, unde lucram la parchetarea pădurilor. Bună meserie !...

— Păi, dacă era bună, nene Vlahuţă, — a intervenit Jipică, de ce zici c-ai părăsit-o ?...

— Pentru că tu eşti bătut în cap, iar eu nu ! — l-a lămurit într-un chip aiuristic profesorul. Pe vremea aia eram băutor, nu ca acum, suge-lapte... Pădurea era pe mîna mea, şi căpătam vin cu butoiu', nu cu damigeana. Parale, mai puţin, sau chiar deloc. În afară de amărîta aia de leafă. Însă veniseră nişte haini şi căpcăuni de ingineri silvici, care-au pus ei mîna pe ciolan !... M-au reclamat la prefectură, că-s element amoral, că-mi beau minţile, că trăiesc în concubinaj, şi-alte fleacuri de-astea... Atunci, ca să-i învăţ minte, şi să-i las în pom, mi-am dat demisia. Dealtfel, mai aveam în casă ceva osînză, din ce agonisisem şi eu. Însă curînd am ajuns la fundul sacului... Că nimic nu ţine pe lumea asta ! Şi m-am făcut profesor... Mai exact, suplinitor, la gimnaziul din localitate. Directorul, cu care eram bun prieten de pahar, m-a numit profesor de muzică, în locul rămas liber, prin decesul lăutarului ce preda materia respectivă, tot suplinitor şi el...

— Aveai cunoştinţe muzicale, moş Vlahuţă ? — l-am chestionat eu mirat.

— Ba bine că nu ! Nu cîntam şi-n biserica Sfîntul Dimitrie, la strana din stînga părintelui ? Şi-aveam un glas de bariton, de se cruceau muierile auzindu-mă şi văzînd cum tremură policandrele şi flacăra lumînărilor din sfeşnice... Şi-şi şopteau între ele, paţachinele : „Auzi-l, fă, ce le mai zice buhaiu' ! Se vede cît de colo c-are organ... Dacă pune ăsta mîna pe tine, fă, şi-ţi mai trage şi-o cîntare, cade tavanu' peste amîndoi !“ Însă, de cînd mă numiseră la gimnaziu, tot tîrgu-mi zicea „dom'prăfiesăr“... Şi multă lume mă invita, la nunţi şi botezuri, să le cînt de-ăle lumeşti, de inimă albastră. Cînd o dădeam pe romanţe, plîngeau mesenii cu nasu-n pahar, iar muierilor le venea să-şi ia lumea-n cap, fiind în stare să-şi lase bărbaţii şi să fugă cu mine încotro le-or vedea ochii. Că eram bărbat frumos şi ţeapăn, de li se scurgeau privirile tuturor cucoanelor !

Niţel ostenit de îndelungatul excurs, bătrînul mai sorbea cîteva păhărele şi, neiertîndu-ne, după un timp continua :

— Aşa că, dragilor, nu mi-a părut rău de slujba de la ocolul silvic. Ba dimpotrivă. De cînd eram profesor, o duceam ca-n sînu' lu' Avram !... Părăsit şi de-a doua nevastă, mă-ncurcasem cu Raşela lu' Avrum Goldenberg, unul care-avea cel mai mare depozit de vinuri din Năduşita, şi care, fericit că-i cîntam seară de seară melodii din folclorul ovreiesc, în cele din urmă mă luase la el în gazdă... Unde-am trăit ca-n rai !... Masa, masă, casa, casă,

plus cele de cuviinţă, mă-nţelegeţi, că doar v-am zis de Raşelica... Că prepara nişte ştiucă umplută, ca la mama ei ! Coana Sarah. Mă-sa. Care ţinea la mine de parcă eu i-aş fi fost ginere.

Scheibler, cherchelit zdravăn între timp, s-a ridicat deodată de la masă şi, aproape cu lacrămi în ochi, s-a apucat să-l pupe de mama focului pe vajnicul nostru profesor. Iar nea Vlahuţă, nedumerit, l-a întrebat :

— Ce te-a apucat ?... Ai dat în boala lu' Calache, zău aşa !...

— Sînt tare fericit, ba chiar emoţionat, dom'le profesor, că un Vlahuţă autentic n-are prejudecăţi rasiale... Mai ales că Raşela Goldenberg e mătuşă-mea bună... Acuma trăieşte aici, la Galaţi. Nenea Avrum s-a prăpădit, şi dînsa-i singurică pe lume. Cînd va auzi că te afli în localitate, fiindcă-i spun, neapărat, o să moară de bucurie...

Moş Vlahuţă, o clipă, a rămas ca împietrit. Apoi s-a răstit la bietul consilier :

— Ba să-ţi ţii gura, nefericitule ! De ce să moară biata femeie ?... Şi-apoi, dacă află nevastă-mea de-acum, cea de-a patra, şi-ncă legitimă, mă omoară şi pe mine ! Şi-i păcat... Fiindcă mai vreau să trăiesc, avînd planuri mari de viitor !

Curios să-l aud la ce mai visa, la vîrsta pe care-o avea, l-am întrebat imediat :

— Ce-ţi mai trece prin cap, nea Vlahuţă, iarăşi vrei să te-apuci de predat muzica ?...

— Aiurea ! Ce-s nebun ? Altceva am de gînd... Stai oleacă, şi-ţi spun tot. De cînd ajunsesem profesor, respectat dè-ntreg tîrgul, de la un timp autorităţile, şi locale şi cele din întreaga Moldovă, începuseră să-l omagieze pe celălalt mare Vlahuţă, pe frate-miu. Care, după ce murise, devenise poet naţional, fără să mai apuce să afle şi asta. Aşa că eram mereu chemat, prin toate tîrgurile şi oraşele, să conferenţiez. De parcă eu aş fi fost răposatul. Mi se cerea să povestesc despre copilăria şi tinereţea lui Alexandru, adică a lui nenea Alecuţu, după cum îi ziceam noi acasă, despre cum scria, la ce ore, din zi sau din noapte, dacă avusese vreo muză, dacă mai am manuscrise de-ale lui, şi-aşa mai departe. Din păcate, fiind mult mai mic decît Alexandru, habar n-aveam de toate astea. Însă, din ce mai auzisem şi eu pe-acasă, de la rubedenii şi prieteni, ticluiam nişte conferinţe de-nmărmureau ascultătorii. Că-ntreaga noastră familie era dăruită cu harul povestirii, iar eu şi mai dihai !

— Chiar așa-i, nene Vlahuță, — l-a aprobat entuziast Aurică Jipescu, cum le zici matale, de-ngheață și apele, nu-i nimeni altul !... Și-apoi, era o datorie de onoare față de marele poet. Frumos din partea dumitale... Să colinzi o provincie-ntreagă, pierzîndu-ți timpul și banii, numai ca să-i cinstești memoria ! Frumos, tare frumos !...

Bătrînul, troscănit binișorel, a trecut peste gafa convivului nostru, cea cu „înghețatul apelor", și-a chicotit înfundat, de parcă și-ar fi amintit de vestitele sale conferințe.

— Bă, chiar c-a fost frumos ! Cînd îmi aduc aminte ce bine-am trăit atunci, mă podidește rîsu-plînsu... Că nu era pe gratis, Jipicule dragă, și nici nu-mi pierdeam timpul ! După ce-mi terminam conferința, care avea loc în vreo sală din localitate, primăria, în frunte cu primarul și toate oficialitățile, oferea o masă în onoarea mea. Și ce masă ! Că ținea pînă noaptea tîrziu, iar apoi stăruiau cu toții să rămîn la ei, cel puțin o săptămînă, pe cheltuiala lor, adică a primăriei, și să le mai povestesc cîte ceva... Îmi convenea treaba ! Că nu mă costa o para chioară, și-i mai și făceam un serviciu lui frate-miu... Iar în afară de asta, cînd mă porneam să le cînt, la ora aceea de vrajă, la care lumea-i bine dispusă și pusă pe fapte mari, mai spre miez de noapte, cu vinișoru-n cap și mațele pline, le-nnebuneam cu romanțele mele pe cucoanele prezente. Și unele din ele, încă de-a doua zi, îmi trimiteau scrisorele și bilețele, prin care mă invitau la ele acasă, să le onorez cu făptura mea... Trai, neneacă !

Fermecat de istoriile profesorului, care începuseră să-mi sune a fantasmagorii, deși era totuși posibil ca bătrînul să nu fi exagerat, mai știind și eu cîte ceva din năravurile provinciei, am ținut să aflu și amănunte :

— Trai pe vătrai, cum zici matale, dar și plin de primejdii ! Dacă te prindeau bărbații cucoanelor, și te luau la cotonogeală, pe unde mai scoteai cămașa ?...

— Nu era nevoie, dolofanule, că era gata scoasă ! Și nici nu mă prea lăsam dus cu preșu'... Mai întîi, mă interesam și eu cine era gazda, și-abia după aceea mă duceam la dînsa. Numai cu una am pățit-o, la Bălți, sau la Soroca... Aflasem că era văduvioară, nurlie și fîșneață, însă informatorul uitase să-mi atragă atenția că avea și-un beteșug. Păcat de ea, că tare arăta bine. Mai către noapte, după ce ne-ospătasem cu specialități locale,

ied la cuptor, cu sos de smîntînă şi ierburi aromate, plăcinte cu poalele-n brîu şi tot felul de iofcale şi baclavale, iar eu îi cîntasem „Pe lîngă plopii fără soţ", la ureche, deodată m-am pomenit cu ea că mă-ntreabă : „Mă iubeşti, nebunatecule ? Spune-mi că mă iubeşti, c-altminteri mă omor !" Era o noapte de vară, fierbinte şi scăldată de lună, cînd trebuia să stăm neapărat cu ferestrele deschise. Iar cele ale sufrageriei, în care ne găseam, dădeau chiar spre uliţa mare. Tulburat de chestiunea pusă de văduvioară, i-am mărturisit sincer, din toată inima : „Te iubesc, fata mea, sigur că te iubesc ! Altminteri, îţi mai cîntam eu cu-atîta patimă ?" „Spune-mi mai tare că mă iubeşti !" — a insistat gingaşa făptură. „Te iubesc !" — aproape c-am răcnit eu. „Mai tare, zi-i mai tare !" — a răcnit şi zăluda. Mie, să-mi vie rău. Că nu-nţelegeam nimic. Noroc că m-a lămurit o voce, răsunînd pe fereastra deschisă a casei de peste drum : „Dar iubeşte-o, domnule, odată, că ne-aţi înnebunit ! Vrem şi noi să dormim... Iubeşte-o fără cuvinte. Nu ştii că zurlia-i surdă bocnă ?"

Cînd ne-am potolit din hohotele de rîs, că ne ţineam toţi cu mîinile de burtă, şi eu, şi Aurică, dar şi Scheibler, bătrînul, satisfăcut de succes, a continuat :

— Da, măi, aşa am dus-o pe-atunci ! Cînd se-apropia ziua plecării din localitate, îi făceam o vizită protocolară primarului, de rămas bun, şi-l luam la sigur : „Ia spune-mi, pezevenghiule, cît aţi încasat pe conferinţele mele ? Că trei am ţinut, şi-am văzut că vindeaţi bilete de intrare..." Că hîr, că mîr, nu-l lăsam în pace, pînă nu-mi dădea partea ! Mai încoace, spre zilele noastre, cînd am simţit că-ncep să se apropie primele semne de bătrîneţe, am lăsat-o mai moale cu conferinţele. Prea mă oboseau. Şi, ca să am şi eu un ban alb pentru zile negre, m-am dus în audienţă la unul mare de tot şi i-am zis-o de la obraz : „Păi bine, domnule, aveţi dumneavoastră inima aia, să-l lăsaţi pe fratele marelui poet naţional Alexandru Vlahuţă să moară de foame, şi unde, într-o provincie condusă de-un om de talia dumneavoastră ?" Băiat bun, individul mi-a fixat o pensie specială, chiar rezidenţială, zicea el, cu care mi-am dus zilele. Pînă mai de curînd... Acuma, asta am de gînd. Să mă prezint la ministrul cel nou, c-am auzit că s-a ajuns om mare şi Ion Pas ăsta, şi să-i cer o pensie de urmaş. Cît mai pricopsită, fiindcă am şi nevastă de întreţinut... Ce ziceţi, îmi iese figura ? Eu, din-

totdeauna, am fost cu ăştia, cu democraţii şi progresiştii, ba chiar şi cu socialiştii...

Se făcuse tîrziu. Singurul care i-a răspuns a fost Scheibler, consilierul, care l-a asigurat pe moş Vlahuţă, cu limba îmbleticită :

— Precis îţi va face o pensie, maestre ! Că unde mai găsim un Vlahuţă, şi cînd, tocmai în zilele noastre, cînd am ajuns la putere ?... Dacă Pas nu face nimic, atunci mă duc la ministrul meu, şi nu te lasă el. Cînd ajungi la Bucureşti, meştere, mă cauţi neapărat !...

LA REVEDERE, MAESTRE VLAHUŢĂ, PE CURÎND !

În zilele următoare, cînd consilierul ne făcuse rost de-un „supliment" la ajutorul oferit de guvern, ne-am reîntîlnit mereu la „saloon"-ul din centrul Galaţiului.

Nevastă-mea, rămasă şi fără stofa pentru palton, acuma îşi omora timpul tricotîndu-mi un pulovăr. Simţindu-mă vinovat, am vrut de vreo cîteva ori să abandonez convorbirile pasionante de la „Raftopol". Însă tot bulgăroaica nu mi-a îngăduit :

— Du-te şi tu, măiestrică ! Cine ştie cînd vei mai avea ocazia să dai de-un Vlahuţă în viaţă... Poate-ţi va prinde bine, cîndva, faptul că l-ai cunoscut. Bătrînu-i extrem de interesant, deşi le cam înfloreşte cînd se-apucă la depănat poveşti.

Avea dreptate ! Noile istorisiri ale urmaşului neamului Vlahuţă deveneau din ce în ce mai fantastice. Totuşi, pline de farmec. În orice caz, în momentul lichidării „suplimentelor", bătrînul îşi cam terminase repertoriul, şi-ncerca să ia unele întîmplări de la început. Dar se terminase şi perioada noastră de încazarmare. Carantina se apropiase de sfîrşit.

În ziua fericită, cînd aceeaşi comisie care ne-ntîmpinase, sosită la cazarma regimentului, ne-a anunţat să ne facem bagajele şi să ne pregătim de îmbarcare, pentru a doua zi, mulţimea a izbucnit în urale. Manifestîndu-şi bucuria prin îmbrăţişări spectaculare. Soţi cu soţii, mame cu copii, necunoscuţi cu ne-

cunoscuţi. Era un delir general, care a culminat prin ridicarea pe braţe a celor cinci membri ai comisiei. Încît bieţii militari plîngeau laolaltă cu refugiaţii. Temîndu-se, totodată, ca aceştia să nu-i scape. Ca răsplată fiindcă rămăseseră în viaţă şi nevătămaţi, la prînz au oferit „carantinezilor" o masă memorabilă — fasole bătută, cîrnaţi prăjiţi şi, la desert, ceea ce nu se mai întîmplase niciodată, prăjituri. Savarine cu frişcă, aduse de la una din cofetăriile tîrgului. Prilej cu care toată lumea fusese mai mult decît încîntată, iar consilierul Scheibler îşi lichidase şi ultimii bănuţi din suma cu care-l dotase ministerul.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Scheibler mă luase deoparte şi-mi comunicase îngrijorat :

— Ce mă fac ? Nu mai am fonduri pentru închirierea unui autobuz, care să vă ducă pînă la gară... Şi nici măcar cu ce să vă iau bilete de tramvai !

— Fii liniştit ! — l-am luat eu cu duhul blîndeţii, neavînd însă nici o garanţie că refugiaţii vor fi de-aceeaşi părere cu mine. Mergem pe jos, cu toţii ! Sîntem atît de bucuroşi că scăpăm de lagărul „leproşilor", încît am fi în stare să mărşăluim, chiar în pas alergător, pînă la capătul lumii... Numai să ne vedem odată acasă !... Principalul e să-ţi mai fi rămas parale pentru tren...

— În privinţa asta, n-am nevoie de bani ! Mi s-au înmînat foi de drum, gratuite, de la comenduirea oraşului...

— Atunci e perfect ! — am exclamat eu, neştiind ce afirm.

— Rămîne de văzut, maestre ! — a exclamat Scheibler, în cunoştinţă de cauză.

Cînd am dat ochi cu ceea ce „rămăsese de văzut", am realizat că era departe de-a fi perfect. După ce merseserăm pe jos, toată mulţimea aceea, cărînd bagaje, bocceluţe, copii şi puţinele lucruri luate în bejenie, peste doi kilometri şi jumătate, am constatat că trenul special, anume format pentru noi, era compus, în afară de locomotivă, numai din vagoane de marfă, din cele numite „bou-vagon". Spre mirarea mea şi-a nefericitului de Scheibler, nimeni nu şi-a exprimat vreo nemulţumire.

Ba dimpotrivă. Garnitura avînd zece vagoane, iar grupul nostru numărînd doar vreo şaptezeci, optzeci de oameni, urma să călătorim chiar confortabil, fără să stăm înghesuiţi ca dobi-

toacele. Şi-au început să se alcătuiască grupurile de călători, pe vagoane, în funcţie de staţia de debarcare.

Şi-atunci, mai înainte de-a ne sui în vagoane, a avut loc una din cele mai emoţionante scene. Cea a despărţirii. Cînd, după ce stătuserăm încazarmaţi împreună patruzeci de zile, suferind laolaltă, trebuia să ne luăm rămas bun. Poate, pentru totdeauna.

Jipescu, urmînd să coboare la Ploieşti, iar moş Vlahuţă la Bucureşti, împreună cu Scheibler, care însoţea detaşamentul pînă-n capitală, s-au apropiat de mine cu braţele-ntinse, dispuşi să-mi frîngă coastele îmbrăţişîndu-mă. Pentru că eu şi nevastă-mea, călătorind în „bou-vagonul" de Craiova, nu mai aveam să fim cu ei.

Moş Vlahuţă, răbdător şi înţelept, niţel afumat, fiindcă mai trăsese nişte trăscău pe drum, abătîndu-se doar o clipă pe la „Raftopol", cînd trecusem prin faţa locantei, i-a lăsat pe Jipică şi Scheibler să procedeze la operaţia de fracturare a coşului pieptului meu.

— Maestre, — mi-a declarat Jipescu, după ce-a-ncercat, fără succes, să mă cuprindă în braţe, fiind mult prea firav pentru-aşa ceva, sper să ne revedem la Bucureşti !... Acasă rămîn doar vreo săptămînă, apoi plec în capitală, să-mi încerc norocul pe la vreun ziar...

— Te las cu bine, şi-ţi urez numai noroace ! — s-a exprimat Scheibler, strecurîndu-mi în mînă cartea sa de vizită. Orice necazuri ai avea, îmi telefonezi imediat şi-aranjez eu totul !

Oare de ce-ar fi trebuit să am necazuri ? Am lăsat pentru mai tîrziu răspunsul la această problemă, şi l-am aşteptat pe moş Vlahuţă, rămas pe gînduri. Văzîndu-mă preocupat de ideea ce-ncepuse să-mi vehiculeze prin minte, bătrînul m-a luat în braţe şi mi-a şoptit, astfel încît să nu-l audă nimeni din preajmă:

— O să-mi fie dor de tine ! De-asta să fii convins... Aşa că n-are nici un rost să te-ntristezi din pricina despărţirii noastre... E vremelnică, ascultă la mine, că ştiu ce zic ! Noi n-o să murim niciodată. Tu, fiindcă ai s-ajungi scriitor, ca şi frate-miu, iar eu pentru că-s Vlahuţă... Şi-am trăit ca un Vlahuţă. Din plin. Cîntînd, iubind, mai bînd şi-un păhărel, aşa cum îi şede omului bine ! În definitiv, mai dă-o-n mă-sa de viaţă, că pentru asta-i făcută... Trăieşte-o din răsputeri, ca mine, şi n-ai să mă uiţi niciodată !

De revăzut, n-am mai apucat să-l revăd pe moş Vlahuţă. În schimb, nu l-am uitat. Niciodată, aşa cum îmi ceruse. Ceva-ceva, tot învăţasem de la dînsul. Întrucît mă asigurase că despărţirea noastră-i vremelnică, înseamnă c-o să ne reîntîlnim cîndva. Unde ? Că pe pămînt n-am mai izbutit. Totuşi, rămîne de văzut ! Vorba lui Stephane Roll, zis Gheorghe Dinu : „Om muri şi-om vedea !"

Atît de mult semăna cu Vlahuţă, poetul, cel din „Istoria literaturii", încît stau şi mă-ntreb cum o să-i deosebesc, acolo unde ne vom aduna cu toţii. Poate, numai, dacă vreunul din ei se va porni să-mi povestească iarăşi povestea vieţii sale, atît de învolburată şi incredibilă, din care nu va lipsi episodul cu „saloon"-ul de la Galaţi, atunci voi fi sigur că-i vorba de moş Vlahuţă de la Năduşita, Nisporeni, Hăncești şi Sculeni, locurile pe care le-a binecuvîntat cu bărbăţia sa falnică.

Aşa că :

— Maestre Vlahuţă, ţin-te bine, tot cum ai fost ! La revedere, pe curînd !... Măcar în mileniul al treilea, dacă nu reuşesc într-ăsta !...

PATIMILE DUPĂ MATEI, ȘI DE LA ALȚI DOCTORI CETIRE!

CALVAR '47

Nefiind mai defel mistic, ba chiar niţel ateu şi antipopist, utilizînd terminologia ortodoxă doar la anumite înjurături (în gînd), ceva mai la obiect, totuşi n-aş vrea să jignesc ordinul mucenicilor, atunci cînd ţin să afirm că s-au găsit unii care m-au chinuit mai rău ca pe Hristos.

Ce-i drept, nu m-au răstignit, însă m-au supus unor suplicii absolut inumane. De-a dreptul diabolice. Şi mi-au dat să beau şi oţet.

Tot caiafele şi fariseii, recrutaţi prin '947, dintre rubedenii şi prieteni (aşa-zişi), m-au forţat să urc dealul Cotrocenilor, spre a mă lăsa supus calvarului. Mai exact, să mă las consultat de-un eminent endocrinolog. Care-şi avea cabinetul (pe-atunci particular) pe-una din stradelele din cartier, care, ca o culme, mai purta şi nume de doctor. Şi asta, numai din dorinţa de-a mă vedea slăbit. Şi-mi zicea nea Tudorică, unchiu-meu de-al treilea :

— Du-te, măi pişpirică, la Milcu, să te vadă şi să-ţi dea un tratament ca lumea, care să te facă şi pe tine om... Normal !

Deşi mă simţeam normal, au năvălit asupra mea neamurile şi amicii, care-au interpretat eronat gluma dramaturgului titanic. Numai Penke, bulgăroaica de nevastă-mea, mi-a ţinut parte, spunîndu-mi în preziua executării sentinţei pronunţate de partidul advers :

— Măiestrică, explică-i doctorului că nu te doare nimic, că n-ai nici o hibă, decît că mănînci niţel mai multişor, şi că pofta pune ocale pe tine, iar nicidecum cine ştie ce glandă ! C-am auzit că Milcu ăsta, specialist de talie internaţională, numai de glande se ocupă... Să nu cumva să admiţi vreun tratament bru-

tal, care să mi te scoată din minţi, şi să-ncepi a umbla brambura după... după...

Văzînd-o că ezită să rostească numele respectiv, am rugat-o să precizeze, ca să nu mor prost :

— După ce, copilă bună ?...

— După alte copile ! — a găsit nevastă-mea cuvîntul ce-i stătea pe limbă.

— Ia te uită, şi eu care crezusem că vroiai să-mi spui să nu umblu după vreun restaurant mai acătării, unde să mă omenesc şi eu c-un muşchiuleţ de purceluş ! — am oftat uşurat.

Aşa că, la insistenţele rubedeniilor, care continuau să mă considere anormal, m-am prezentat la cabinetul eminentului medic. Unde, cu mari dificultăţi, obţinusem o oră pentru consultaţie. Şi-asta numai datorită fostului meu coleg de liceu militar, Mircea Bălănescu, doctor şi el.

— De cînd te-ai îngrăşat, domnule ? — m-a întrebat Milcu, după ce-şi terminase toate investigaţiile de rutină (cîntărire, puls şi tensiune, bătăi cu ciocănelul în genunchi, glezne şi cap, parcă).

— De la vreo optsprezece ani, iar de la douăzeci încoace, de cînd m-am mai maturizat şi eu, s-a îngroşat gluma !...

— Domnule, cu matale nu-i de glumă, eşti supraponderal ! — şi-a dat verdictul, zîmbind subţire, Ştefan Milcu.

I-am zîmbit şi eu, spunîndu-i :

— Domnule doctor, deşi sînt un biet tehnoredactor, cred că nu-i nimic grav, dacă sînt, în acelaşi timp, şi supraponderal... Bine că nu-s supraterestru !...

— Ai toate şansele s-ajungi şi extraterestru ! — m-a asigurat endocrinologul, bărbat cu umor, falnic ca înfăţişare, distins la chip, înalt şi-nţolit cu mult gust. Am să ţi le expun mai clar, după ce vom vedea şi rezultatele unui metabolism bazal. Şi, dacă tot eşti în bune relaţii cu Mircea Bălănescu, roagă-l pe el să ţi-l facă. Şi-apoi vii la mine, din nou...

Mi-a plăcut de Milcu mai întîi, fiindcă încă nu-mi prescrisese nimic. Apoi, deoarece, pare-se, era şi amator de literatură „SF“, de vreme ce-mi pomenise de „extraterestru“.

Neştiind ce-i aia „metabolism bazal“, m-am dus la Mircea încîntat. Trecusem şi pe la „Capşa“, să mă pun la punct, şi-apoi

mă înfăţişasem la el în cabinet. Bineînţeles, întrucît aranjasem totul telefonic, mă aştepta. Exact la ora stabilită. Cînd a aflat că venisem la probă mîncat, s-a luat cu mîinile de cap.

Ajutat de sora sa, la vremea aceea studentă medicinistă, Mircea m-a pus să mă despoi pînă la brîu, după care m-a întins lat, pe-un pat dur ca piatra. Aparatul, sau agregatul, că habar n-am ce era dispozitivul acela pentru constatarea metabolismului, se găsea la căpătîi. Arăta ciudat. Ca un căzănel de tablă, semănînd cu-acelea în care se fierb rufele. Din care ieşea un furtun, gros cît un cartaboş, prevăzut la capăt c-un muştiuc.

Cînd mi-a strîns nasul c-un cleşte de prins indispensabilii pe funia de uscat rufele, şi mi-a mai şi vîrît în gură gogoaşa aia, din cauciuc scîrbos, am simţit că mor. Asfixiat. Însă Mircea mi-a ordonat :

— Respiră liniştit, cît mai adînc şi fără efort !...

Întrucît eram legat de mîini şi de picioare, pentru a mi se determina alte bîzdîgănii, probabil pulsul sau tensiunea, n-am avut ce face. Şi-am procedat în consecinţă. Adică, speriat de faptul că nu-mi ajungea aerul, am aspirat şi eu, prin maţul acela infernal, cît am putut de adînc. Dar şi intens. În momentul următor, cînd mi-am slobozit tot ce-aveam în plămîni, cazanul a sărit în aer. De pe stativul pe care era aşezat. Mai exact, capacul cazanului. Apa dinăuntru s-a răspîndit pretutindeni, furtunul mi-a ţîşnit dintre dinţi, unde-l ţineam strîns din răsputeri, rămînînd fără găluşca de cauciuc, înghiţită fără voie de personalitatea subsemnatului. Iar patul s-a răsturnat, cu mine cu tot, datorită spaimei ce mă cuprinsese.

— Ce-ai făcut, nefericitule, mi-ai distrus aparatul ! — a exclamat Bălănescu supărat, ajutîndu-mă s-ajung la verticală.

Timp de-o săptămînă, tot am făcut probe de metabolism bazal. Mereu era ceva în neregulă. Ba-nghiţeam furtunul, ba se prăbuşea patul cu mine, nefiind recondiţionat cum trebuie, ba leşinam, uitînd să respir. În sfîrşit, cînd am avut rezultatele, înscrise pe-un buletin, şi m-am prezentat cu ele la cabinetul lui Milcu, acesta m-a privit bizar. Şi-a mai modificat niţel expresia ochilor, cînd i-am relatat condiţiile în care-mi fusese efectuată investigaţia. Şi, la despărţire, înmînîndu-mi vreo trei reţete, precum şi-un formular tipărit, cu alimentele ce-mi erau permise

şi interzise, şi-a amintit să-mi precizeze (aşa cum am mai povestit) :

— Uite care-i situaţia, domnule, dacă n-ai să ţii regimul dietetic prescris şi n-ai s-ajungi la greutatea normală, nu mai ai de trăit decît maximum cinci ani !... Dealtfel, nici eu nu-s prea sănătos, şi-urmez şi eu un regim alimentar special... Peste şase luni, te prezinţi iarăşi, să mai facem un control !...

Nu m-am mai prezentat ! Dacă tot era să mă duc de pe lumea asta, de ce să-ncerc imposibilul ?

Deci, nefiind convins de posibilităţile ştiinţifice ale endocrinologiei, cel puţin de la ora aceea, am plecat spre casă total... nedemoralizat. Cu gîndul să studiez reţetele, mai înainte de-a le comanda la vreo farmacie, şi să mă documentez serios, citind formularul cu alimentele cuvenite mie. Plin de optimism, dar nedorind să-mi sperii nevasta, m-am dus de-a dreptul la „Capşa". Locul ideal. Pentru a mă pregăti în vederea zilelor grele ce mă aşteptau. De asemenea, şi ca să-mi iau un călduros rămas bun. De la atîtea lucruri plăcute şi nocive sănătăţii.

Pe cînd îmi aşteptam comanda lansată bunului meu prieten, domnul Luca, am aruncat o privire asupra formularului primit de la Milcu. Şi-am îngheţat. Instantaneu. Nimic, din ce-i solicitasem eminentului chelner, nu se afla pe tabelul produselor permise.

Brusc, luînd o decizie bravă şi fără pic de remuşcare, am renunţat ! Ca un bărbat curajos ce eram. Am renunţat la citirea în continuare a formularului. Lăsînd pentru acasă aprofundarea sa. Nici nu era serios să-l studiez la locul „crimei" !

Acum, în '85, mi-amintesc cu drag de profesorul Ştefan Milcu. Totdeauna am ţinut minte prescripţiile sale dietetice. Fără să le aplic. Şi dînsul trăieşte, dar şi eu. Deci, ne-au prins bine. La amîndoi.

A doua zi, acasă, împreună cu Penke, am purces la analizarea regimului ce mi se recomandase. Cînd am isprăvit de lecturat formularul, luînd notiţe amănunţite, ne-am privit îngroziţi unul pe altul. Eram condamnat. La moarte. Prin inaniţie. Pîinea mi se redusese la 100 de grame, untul, untura fuseseră eliminate total, macaroanele cu brînză, cartofii franţuzeşti, cu ouă, smîn-

tînă şi caşcaval ras, băgaţi la cuptor, de-asemenea, de mezeluri (şuncă, salamuri, parizer sau krakauer) să nu mai discutăm, erau otravă pentru mine, carnea de purceluş grăsuţ, mielul, viţelul, cîrnaţii de casă — strict interzise. Şi-aşa mai departe. O listă lungă, cît să umpli un caieţel de şcoală, din cele de teze. Iar ceea ce-mi era îngăduit, încăpea şi pe-un bilet de tramvai. Brînză de vaci, iaurt, rasol de vacă sau de ştiucă, zaharină, furaje verzi (salată, spanac, ridichi, lobodă, părăluţe).

Deci era clar, ori muream din pricina supraponderalităţii, ori de inaniţie. A treia alternativă nu exista. Conform „Dicţionarului de neologisme" care susţine că sensul cuvîntului acesta-i : ori una, ori alta !

De comun acord, am decis s-o trimit pe bulgăroaică la farmacie, să-mi cumpere pilulele şi tabletele din reţete, iar apoi să-ncercăm, barem cîteva săptămîni, să mă hrănească raţional, cu puţinele elemente rămase netăiate din formular.

Întrucît ne cumpărasem şi-un cîntar medicinal, să-l avem în casă, la îndemînă, în fiece dimineaţă bulgăroaica mă lua la-ntrebări :

— Cît ai mai dat jos ?...

În primele zile, cît am suportat regimul de înfometare, îi comunicam bucuros :

— Două sute de grame, eventual două sute şi cinci !...

Şi-o invitam şi pe nevastă-mea :

— Ia cîntăreşte-te şi tu, copilă bună !...

Fiind normoponderală, îşi păstra mereu aceeaşi greutate. Abia mai tîrziu, după ce-am abandonat, clandestin, dieta alimentară, mai gustărindu-mă prin tîrg, ca tot omul, şi telefonîndu-i că sînt reţinut în oraş de treburi, şi-a fost nevoită să consume ea preparatele culinare destinate mie, a-nceput şi bulgăroaica să slăbească. Ceea ce nu era deloc rău, avînd în vedere că grăsimea-i profund dăunătoare organismului.

Şi-am renunţat amîndoi, temporar, la cîntărirea zilnică. Şi-apoi, după un timp, şi la regimul alimentar. Pînă urma să mai consult şi-alţi specialişti în domeniul respectiv, ceva mai blînzi însă. Dacă tot trebuia să părăsesc în cinci ani lumea asta, barem s-o fac cu conştiinţa împăcată. Că am făcut totul pentru a muri sănătos !

AL 41-LEA SFÎNT MUCENIC

Nu prea am cunoştinţe, serioase şi verificabile, în privinţa isprăvilor celor patruzeci de sfinţi mucenici, pe care în schimb i-am sărbătorit totdeauna. Conform tradiţiilor culinare. Consumînd castroane întregi de covrigei fierţi în zeamă cu multă nucă rasă, zahăr sau miere, şi-aromată cu coajă de lămîie şi scorţişoară, şi-alte preparate închinate lor, purtînd numele de „măcenici", pregătite mereu altfel, în funcţie de regiunea unde se confecţionau : Moldova, Oltenia, Transilvania sau Banatul.

Însă, pentru suferinţele pe care le-am îndurat, umblînd din medic în medic, şi tentînd toate indicaţiile lor, supunîndu-mă unor regimuri dietetice atroce şi contradictorii, cred c-aş merita nu numai titlul de mucenic de onoare, ci şi acordarea unui număr de ordine, şi să fiu considerat cel de-al patruzeci şi unulea. Şi nu numai atît, dar şi amintirea pătimirilor mele să fie sărbătorită, tot culinar, închinîndu-mi-se bucatele de care am fost privat de... sfinţii doctori fără de arginţi Arghir şi Iosafaat. Din păcate, cei pe care i-am consultat nu se chemau astfel, şi m-au şi costat zdravăn. O mulţime de arginţi. Dar nici creştineşte nu s-au comportat faţă de mine. Aşa cum ar fi procedat, probabil, cei mai sus pomeniţi. De-ar fi făcut ca ei, acuma se-afla şi numele lor în calendarul editat de Patriarhie, nu numai în cartea de telefon.

Într-o bună dimineaţă, la breakfast, însă un breakfast ceva mai real, întrucît abandonasem, temporar, indicaţiile primite, bulgăroaica m-a anunţat plină de entuziasm :

— Măiestrică, sîntem salvaţi !... Există un doctor care face minuni, unul Nini Petrescu, de pe strada Biserica Enei. Mi-a vorbit despre el madam Drîmbă, vecina noastră, de la 155... Are nişte injecţii, de te slăbeşte cît ai zice peşte !

Auzind de peşte, pe loc mi-am amintit de nişte şalău „meunier", şi mi-a lăsat gura apă. Totuşi, chiar în aceeaşi seară, mă prezentam la cabinetul omului care face minuni. Împreună cu Penke. Tipul lucra numai noaptea, ziua avînd serviciu la nu ştiu ce spital. Era tînăr şi descurcăreţ, nu bătea apa-n piuă. M-a pus imediat pe cîntar, a citit greutatea, m-a măsurat, pe circumferinţă, c-un centimetru de croitorie, şi mi-a spus :

— Domnul meu, ştiu ce ai, şi n-am nevoie de nici o investigaţie de laborator ! Eşti un caz tipic de hipofizar... Chiar acum am să-ţi administrez o injecţie de-a mea, care o să-ţi suprime fenomenele bulimice. Poţi să mănînci orice, normal, că tot n-o să ai pic de poftă de mîncare ! De trei ori pe săptămînă, la orele unsprezece noaptea, te înfiinţezi aici, îmi spui cum te simţi, te măsor iarăşi cu centimetrul, îţi mai fac o injecţie, şi-n maximum trei luni ai să fii alt om...

Tratamentul a reuşit neaşteptat de rapid. Şi nici nu mai eram acelaşi om. După două săptămîni, aveam patru centimetri în minus, la circumferinţa personalităţii subsemnatului, îmi pierdusem total pofta de mîncare, îmi pierdusem şi somnul căpătînd în schimb o energie fantastică, de-mi venea să umblu pe pereţi, şi-mi pierdusem şi salariul pe trei luni, atît cît mă costaseră, pînă la data aceea, consultaţiile, injecţiile şi măsurătorile cu centimetrul de croitorie. De muncit la editură, unde lucram pe vremea aceea, nu mai munceam. Fiindcă nu mai posedam creier în cap, ci un vid imens, în care voltija un elicopter cu două sau trei motoare, dacă nu chiar patru.

Dacă nu venea la noi Vladimir Cavarnali, pe care-l invitasem la prînz, şi nu m-ar fi observat că privesc năuc şi buimac la ceea ce serveau el şi nevastă-mea, poate c-aş fi continuat să urmez cu minunile medicului de pe Enei. Însă poetul m-a întrebat :

— Meştere, ce-i cu matale, nu mănînci nimic ?

— Nu !

— Dar ce-ai păţit, eşti bolnav ? De ce nu te laşi examinat de-un doctor ?...

— Păi, Vladimire dragă, sînt în tratament la Nini Petrescu, de pe Biserica Enei !... De-aia am ajuns la stadiul acesta...

Cînd a auzit despre cine era vorba, Cavarnali a răcnit inuman :

— Eşti nebun, cretin, complet idiotizat şi isterizat ! Nu ştii că ăsta injectează bolnavilor amfetamine şi anorexigene, ca să le suprime apetitul ?... Fără să ţină seama de riscuri. Te duci imediat la doctorul Teodorescu, pe C. A. Rosetti, şi-i spui că vii din partea mea, să constate în ce hal ai ajuns şi ce-i de făcut, ca să nu dai ortul popii cînd ţi-o fi lumea mai dragă !...

După-amiază, avînd în buzunar o scrisoare de recomandaţie de la Cavarnali, m-am supus unui examen aprofundat. Medical-ştiinţific, la cel mai înalt grad. Teodorescu fiind doctor în bal-

neologie şi fizioterapie. Simpatic şi rubicond, m-a ameninţat cu degetul, spunîndu-mi voios :

— Îmi umbli mie cu injecţii şi vaxuri, în loc să te-apuci de proceduri naturale ! Hai să fim serioşi, maestre... De mîine, ai să mergi zilnic la Baia centrală, din dosul Universităţii, şi-ai să-mi faci o baie de aburi, urmată de-un masaj ca la mama lui ! E clar ? Săptămîna viitoare, vii să te cîntăresc...

Mi-a prins bine sfatul doctorului. Era o plăcere să te laşi cuprins de aburii fierbinţi din cabină, să dai afară din tine tot lichidul pe care-l posedai, şi-apoi să treci la masaj. Meşterul Tarhon, maseurul, un uriaş de vreo doi metri pe înalt şi-unul pe lat, dintr-o bleandă mă buşea pe masa de masaj, o instalaţie din marmură albă, mă săpunea bine, pînă nu mai vedeam nimic, din pricina clăbucilor ce-mi pişcau ochii, după care pornea să-mi maltrateze corpul în întregime. Aici era chinul !

Că-mi sucea şi răsucea braţele, picioarele, gîtul şi labele, de-auzeam trosnindu-mi ciolanele şi vertebrele ; ai fi zis că-s surcele frînte. Apoi pornea să-mi frămînte cărnurile, despre care eu-mi imaginam că-s muşchi, pe cînd Tarhon susţinea că-s numai straturi de celulită, ca şi cînd ar fi fost cocă de pîine. Mai încolo, în clipa cînd nu mai simţeam nimic, de-atîta luptă împotriva asalturilor întreprinse de maseur, acesta începea să mă bată. Dînd în mine cu muchea palmelor. Şi-avea nişte palme, ca nişte satîre.

Ieşind de la Baia centrală, după ce mă cîntărisem în holul stabilimentului şi constatasem că slăbisem vreo trei kile şi ceva, clătinîndu-mă pe picioare ca beat, fiind, ce-i drept, complet deshidratat, mă repezeam de-a dreptul la „Capşa". Să mă refac. Cu-o sută de coniac, pentru recăpătarea tonusului vital, şi cu trei supe de pui cu găluşti, ca să-mi recîştig apa pierdută.

— Ce-ai făcut, domnule, acolo la Baia centrală ? — m-a luat la întrebări doctorul Teodorescu, dîndu-mă jos de pe cîntar. Ştii că mi te-ai îngrăşat cu vreo cinci ocale ?

Întrucît Teodorescu a insistat să continui băile de abur şi masajele, fără a mai purcede la recuperări de inspiraţie personală, l-am lăsat în boii lui. Şi n-am mai trecut pe la dînsul. Dar nici pe la Tarhon. Ce, adică să mă ducă acasă cu salvarea ? Altminteri, fără doar şi poate, n-ajungeam pe picioarele mele nici pînă la statuia lui Mihai Viteazul. Măcar el avea un cal, pe cînd eu, nici un mijloc de locomoţie !

Şi-am intrat, după experienţa cu băile de abur, în tratamentul unui drag şi scump prieten, de nepreţuită amintire, oculistul Horaţiu Riconte. Care m-a luat la rost, ca pe hoţii de cai, dojenindu-mă :

— Bine, măi omule, nu puteai să mă-ntrebi şi pe mine, mai înainte de-a te apuca de năzbîtia asta cu băile de abur... Vezi ce-ai păţit ?

N-aveam cum să văd. Din pricina nefericitelor masaje şi-a sinistrei idei de-a mă supune zilnic la aburi de înaltă presiune, făcusem un spasm vascular, şi pierdusem parţial capacitatea vizuală. Trei săptămîni s-a chinuit bietul Riconte să-mi redea vederea. Şi-a izbutit.

Ulterior, căpos cum eram, şi mereu slab de înger, m-am lăsat influenţat de colegi şi prieteni, şi-am început iarăşi să umblu pe la diverşi specialişti în slăbire.

— Maestre, — mi-a zis unul din ei, care mai făcea şi literatură în timpul liber, tratamentul meu a dat rezultate senzaţionale, mai ales printre scriitorii mari, cei care depăşeau suta de kile ! Constă în ceea ce se cheamă regimul de lactate. Lactate însă, şi nimic altceva... Lapte degresat, iaurt dietetic, fără pic de grăsime, brînză de vaci slabă, chişleag şi zer ! Înţelegi ? Peste două săptămîni, n-ai să te mai recunoşti !...

Ăsta da, doctor. Exact cum prevăzuse, peste două săptămîni nu m-am mai recunoscut. Nici eu, dar nici nevastă-mea, prietenii şi familia. Mă procopsisem c-o colită de toată frumuseţea. Şi, din pricina anumitor fenomene bizare, de flatulenţă generală, mă buhăisem ca un ţîfoi, băgînd în mine producţia zilnică a unei vaci fruntaşe pe regiune.

Şi-am trecut la o altă eminenţă în materie (de slăbire, nu de lactate). Care, examinîndu-mă corect şi atent, mi-a recomandat „Preludin“ — ultimul răcnet mondial. Un anorexigen scump şi eficient. L-am căutat, mai întîi, fiindcă nu se prea găsea la orice debit, şi-apoi l-am luat în dozele prescrise. Cu rezultate fantastice. Într-o lună slăbisem opt ocale. Dar îmi defectasem şi sistemul renal. Aceeaşi eminenţă cenuşie a medicinei mi-a sistat de urgenţă „Preludin“-ul. Iar peste o lună, luasem la loc cele opt kilograme pierdute, plus alte şase — cîştigate.

— Muşetică, — mi s-a adresat entuziasmată, într-o bună zi, o colegă de redacţie, am dat de-un regim de slăbire nemaipomenit !... Fără medicamente, fără doctori !

Cînd am aflat că-i fără elementele de mai sus, am întrebat-o, brusc interesat :

— Şi-n ce constă ?

— Am să-ţi spun mai tîrziu, după ce mă-ntorc de la Karlovi-Vary, unde mă duc să-l încerc pe pielea mea ! Ai niţică răbdare...

Cînd s-a întors Sănduţa, n-am mai avut pic de răbdare, şi-am început şi eu, la mare urgenţă, să urmez acelaşi regim dietetic pe care-l urmase colega. Slăbise vreo şapte kile. Arăta superb. Şi ca om, şi ca femeie. Timp de douăzeci şi una de zile, fusese supusă unui regim cu... vin. În prima zi, 300 de mililitri, într-a doua, 350, apoi o săptămînă, cîte 500 zilnic, şi, după aceea, cu cîte 100 mai mult în fiecare zi, pînă la două zile de vin. Trei săptămîni de vis şi euforie, cînd umblase mai mult beată. Din păcate, n-am avut parte decît de-o săptămînă de fericire. Îmi plăcuse atît de mult soluţia cehoslovacă, încît o luasem pe scurtătură... de la un litru de „Muscat Ottonel". În prima zi.

După care am abandonat soluţia cehoslovacă. Riscam să fiu dat afară din redacţie. Pentru sosirea la slujbă în permanentă stare de ebrietate. În afară de asta, mai intervenise un factor, ce-mi întărise hotărîrea de ultimă oră. Apăruse Sănduţa, revenită din concediul de odihnă. Şi care i se acordase pentru a-şi recăpăta forţele. Nefericita, slăbind prea brusc, dăduse în anemie. Acuma se refăcuse complet. Avînd şi douăzeci de kile mai mult.

Şi nu m-am mai luat după gura lumii. Ci-am pornit să mă documentez singur. Citind presa noastră şi cea de peste hotare. Dornic să aflu ce mai era nou în problema spinoasă a supraponderalităţii.

Astfel, îmboldit de-o ştire din „Observer", am tentat şi-un tratament englezesc. Destul de interesant. Care îngăduia să mănînci, fără cîntar şi calcule de calorii, orice cantitate de „bacon" (costiţă afumată de purcel). L-am părăsit şi pe-ăsta, observînd că luam mereu în greutate. Undeva greşisem. Şi-abia recitind articolul din gazeta britanică am băgat de seamă că sărisem peste indicaţia cea mai importantă — puteam să mănînc oricît bacon, însă fără pic de pîine. Aici era chichirezul. Absolut inuman.

Cel mai apetisant regim dietetic, găsit şi-ăsta într-o revistă anglo-saxonă, a fost cel cu puncte, folosit de cosmonauţii de la

Houston. Foarte atractiv. Mai ales că, pentru cele 30 de puncte admise, conform tabelului de echivalenţe, aveai posibilitatea să consumi şi 24 de ouă. Fierte. Bine şi răscoapte. Sau cinci cutii de sardele „Robert". Am încercat ambele variante. Extrem de agreabile şi satisfăcătoare. Declanşîndu-mi-se o criză de colică hepatică, am renunţat să devin astronaut. Cu-atît mai mult cu cît riscam să ajung şi extraterestru, cum îmi prezisese Ştefan Milcu. Dar prin deces. Ceea ce nu-mi convenea deloc.

În orice caz, a fost un an de groază. Anul acela, în care aproape epuizasem modalităţile de slăbire la normal. La sfîrşitul perioadei, eram şi eu epuizat. Total dereglat metabolic, cu ficatul pus pe moaţe şi rinichii buni de grătar. Disperat, am recurs la unica şi ultima soluţie. Internarea la Institutul de endocrinologie „C. I. Parhon" !

SECHESTRATUL DE LA „SAINT VINCENT DE PAUL"

Cînd mi s-a spus că Institutul de endocrinologie „C. I. Parhon" fusese mai înainte un spital celebru, luat sub oblăduirea unui ordin de călugăriţe catolice, din congregaţia „Saint Vincent de Paul", mi-am zis că n-ar fi deloc rău şi neplăcut să fiu îngrijit de nişte măicuţe drăguţe şi miloase, care să nu mă chinuie cu cine ştie ce posturi dietetice, impuse de medicii păgîni (pînă atunci).

— Păi ştii tu, mă Marincule, — mă informase Tibi Tretinescu, prietenul şi colegul meu de breaslă, ce mănîncă înalţii prelaţi, chiar şi-n posturile mari ?...

— Posmagi şi apă, probabil ! — i-am răspuns eu, complet lipsit de entuziasm.

— Aiurea ! Am avut ocazia să iau odată masa cu Înalt Preafericitul nostru, un om de treabă şi fin cunoscător într-ale culinariei... Ce crezi c-am înfulecat atunci, în plină vinere neagră ? Sarmale, dom'le, sarmale !... Nemaipomenite, de să-ţi baţi copiii, nu altceva...

— Pesemne c-avea vreo dispensă sau derogare ! Ce-ţi închipui, că ştabii ortodocşi sînt scutiţi de privilegii ?...

— Ai să rîzi, n-avea nevoie ! — mi-a chicotit în nas Tretinescu. Sarmalele, servite atunci, la mînăstirea Căldărușani, unde au unul din cei mai calificaţi şi faimoşi bucătari specializaţi în preparate de post, nu erau umplute cu farş din carne, cum crezusem la-nceput, ci cu tocătură din ciupercuţe „champignons" !... Aşa că, asta te-aşteaptă la endocrinologie, dacă mai sînt monahinele pe-acolo...

Încă nelămurit în privinţa măicuţelor, am acceptat să mă las internat. Cu inima-ndoită, la ralantiu, de parcă aş fi fost trimis la cine ştie ce lagăr de exterminare prin înfometare. Redactorul-şef, Ioan Aszody, îmi aranjase totul, fiindcă nu era chiar atît de uşor să obţii un pat la „Parhon".

Bulgăroaica de nevastă-mea, şi mai înfricoşată decît personalitatea subsemnatului, a ţinut să mă-nsoţească neapărat. Pentru a-şi da seama. De situaţie. Adică, dacă voi fi îngrijit de „măicuţe", sau de surori medicale. În taxi, a ţinut să-mi atragă atenţia :

— Măiestrică, fiindcă tot ai să stai la odihnă, aproape o lună de zile, ţi-am pus în servietă notiţele şi documentarea pentru romanul „Uragan la Toprak-kala"... Ăla, pe care-ai vrut să-l scrii la Tekirghiol ! În timpul liber dintre investigaţiile de laborator, ai putea să-l începi măcar...

— Foarte bine, copilă bună ! — am felicitat-o eu pentru iniţiativa luată. Cu de la sine putere.

Uitasem de „Uragan la Toprak-kala". Dealtfel, de cîte ori vrusesem să demarez, nu-mi reuşise figura. Aşa că eram oarecum sceptic, în privinţa actualei tentative.

Bineînţeles, asistat de Penke, am fost preluat de gealaţii spitalului. Care numai măicuţe nu erau. Ci nişte „tăicuţi", ca să le zic aşa, care m-au silit să mă dezbrac, la pielea goală, să-mi împachetez hainele şi să le depun la magazie. Oferindu-mi în schimb o pijama vărgată, ca la deţinuţi, şi-un halat vişiniu, dintr-un material pîslos, mirosind a formol.

— Haide, îmbracă-le, maestre ! — m-a îmbiat destul de politicos unul din infirmierii magazioneri, bănuind c-aş fi vreun scriitor, sau ceva asemănător.

Mai tîrziu, cînd avea să sosească la „internat" și omul cu care fusesem confundat, mi-am dat seama că era vorba de Alfred Mendelsohn, compozitorul. Cu care, într-adevăr, semănam fantastic. Parcă la Sinaia, la casa de creație a scriitorilor și artiștilor, nu mă întrebase odată un coleg de serie estivală :

— Ce mai compui, maestre, la ce lucrezi acum ?...

— La „Uragan la Toprak-kala" ! — i-am răspuns încîntat că-mi zisese maestre.

— Aha ! Te-ai lăsat de titluri d-alea... Foarte bine, foarte bine !... Așa-mi place cum sună...

— Păi, ia stai nițel, dragule, — l-am luat nițel la rost, ce titlu de-al meu nu ți-a căzut bine ?

— „Reconstrucția" ! Ceea ce-i oribil, pentru o simfonie !

Imediat am realizat că era vorba de tizul meu, ca înfățișare și volum, Alfred Mendelsohn, poreclit și „Burtoldi". Căruia chiar eu îi tipărisem „Simfonia a III-a Reconstrucția", la Editura de Stat. În calitate de șef al serviciului tehnoredacție. Prilej de-a comite atîtea erori în partitură, încît fusese necesară și tipărirea unei anexe, de patru pagini, intitulată „Errata". Ca, o dată, cînd opera maestrului Mendelsohn se interpretase de către o filarmonică de provincie, și fusese aplaudată, dirijorul, în culmea fericirii, s-o anunțe astfel :

— La bisurile solicitate de public, oferim în supliment „Errata" la „Simfonia a III-a Reconstrucția" ! Tot de marele nostru compozitor, Adolf Mendelsohn...

Dragul de Mendelsohn ! Umblase vreo cîteva săptămîni după mine, să mă strîngă de gît. Cînd mă văzuse însă, și constatase uluitoarea asemănare dintre noi, începuse să rîdă în hohote, urîndu-mi :

— Mă, nu-ți doresc nimic altceva, în cariera ta de poet, c-am auzit că umbli și pe la poezie, decît să ți se recite, la radio sau în public, numai „Erratele" volumelor ce-or să-ți apară ! C-or să aibă și „Errate", dacă ai să te ocupi tot tu de tipărirea lor... Neapărat !

Și-am rămas în cele mai bune relații.

Cînd infirmierul-magazioner, care mă invitase să-mbrac pijamaua și halatul spitalului, și-a dat seama că nu mă-ncăpeau, oricît m-am forțat să mă vîr în ele, pînă au pîrîit și plesnit cusăturile, mi-a declarat, dînd neîncrezător din cap :

— Maestre, deocamdată îţi înapoiez hainele ! Iar cucoana matale va trebui să-ţi aducă de-acasă efecte personale... Pe dimensiunile dumitale. De fapt, aici avem trusouri mai curînd pentru cei puşi la îngrăşare !

Şi m-am îmbrăcat la loc, în ţoalele mele. Cu care m-am prezentat la salonul ce-mi fusese indicat de medicul-şef al secţiei „Hipofizari".

Cînd am pătruns în uriaşa încăpere, unde se aflau dispuse vreo douăzeci de paturi metalice, însoţit de şeful secţiei, mai sus pomenit, am fost întîmpinaţi de-o tăcere mormîntală. Pacienţii, vîrîţi sub păturile trase pînă la nas, făceau pe adormiţii. Chicotind, doctorul a izbucnit brusc :

— Terminaţi cu bancurile, şmecherilor !... V-am păcălit. Nu vi l-am adus pe profesorul Milcu, ci pe noul vostru coleg. Fiţi atenţi cu el, că-i gazetar. Pa, şi să ne vedem cu bine. Mîine, la cîntărirea obligatorie !

Apoi, adresîndu-mi-se, mi-a şoptit :

— Roagă-ţi soţia să-ţi aducă şi nişte muşchi de vacă... Mîine îţi facem o probă specială, de hiperglicemie provocată, cînd va trebui să-nghiţi o porţie zdravănă de grătar de vită. Şi-i mai bine să fie muşchi decît pulpă, aşa cum avem noi, la bucătăria spitalului !...

Bucuros, m-am repezit pe culoar, unde mă aştepta bulgăroaica. Teribil de îngrijorată. Şi-am liniştit-o, relatîndu-i cele spuse de doctor.

— Ai reţinut, copilă bună, dragă şi scumpă ? Faci rost, de unde ştii şi cum poţi, de-un muşchi de vacă... Şi-mi aduci, odată cu vaca, şi-aparatul de radio ! După cum vezi, dracul nu-i atît de negru... Ba dimpotrivă, am impresia c-am să mă simt minunat aici, mai ales dacă o-ncep cu fripturi la grătar... Mergi liniştită acasă, şi-ai grijă de tine !

Reîntors în salon, am fost înconjurat rapid de noii mei tovarăşi de detenţie. Care s-au grăbit să-mi pună o sumedenie de întrebări, care mai de care mai enigmatice şi insolite. Dacă mi-am făcut „şaua turcească" (?), dacă am zahăr (!), dacă mă simt în puteri (?), dacă mi s-a propus operaţia „Olivekrona" (eventual „Oliver Krona") şi-aşa mai departe. Încît, la un moment dat, am avut senzaţia precisă că mi se dilată capul. Ceea ce le-am şi mărturisit colegilor mei dragi :

— Staţi încet, oameni buni, c-a început să mi se umfle creierul de-atîtea chestiuni, şi-ncă puse deodată !...

— Asta-i precis adenom hipofizar cromofob ! — m-a informat un nene tare simpatic, care mi se recomandase Rică Macavei, ceferist de la Constanţa. Ai şi-ntrat în faza a doua, cu presiune cranianã... Tot aşa a avut şi neica Dimirlie, săracu', de s-a prăpădit alaltăieri !

— Hai, bă Rică, nu-l mai speria pe ziaristu' nostru ! — l-a repezit un alt tovarăş de salon pe ceferist.

— Malacule, lasă-te de goange, că nu-i chiar un motiv de spaimă ! Dimirlie s-a lăsat operat pe hipofiză de-unul de-aici, de la noi... De-aia s-a curăţat ! Dacă-l duceau neamurile la spitalu' din Berceni, scăpa cu viaţă.

De fapt, ceea ce m-a speriat era altceva. Şi-anume bizara „compoziţie ponderală" a pacienţilor din salon. Din douăzeci de făpturi aflătoare acolo, inclusiv personalitatea subsemnatului, douăsprezece se găseau într-un hal fără de hal, de slăbiciune cumplită. Ajunse într-un stadiu avansat de schelet umblător, şi din care rămăseseră numai pielea şi osul. Iar restul arăta splendid. Nimeni sub suta de kile. Intrigat şi înspăimîntat de ciudata combinaţie de extreme, şi-ncă adunate la un loc, totuşi dialectic, l-am chestionat pe nea Rică Macavei, cît mai aparte, să nu jignesc cumva pe cei din partidul de opoziţie :

— Meştere, de ce ne-au băgat pe noi, ăştia mai trupeşii, laolaltă cu slăbănogii ?...

— N-au saloane destule, nene, de-aia !

Tot Rică, împreună cu Malacu, mi-au demonstrat că eram în eroare crezînd să nimerisem în iad, lămurindu-mă :

— Nene ziaristule, faţă de alte saloane, aici, la noi, e raiul !... Raiul de pe pămînt... Că-n ăl din cer, care nu se ştie dacă se există, n-apucăm să mai ajungem, fiindcă mult am păcătuit cu gura, mîncînd ca sparţii !... C-om muri, mai devreme sau mai tîrziu, atît noi, cît şi aschimodiile ălelalte, adică subdezvoltaţii, ăsta-i lucru precis. C-altminteri nu se internau la hipofizari... De-aici nimeni nu scapă ! Fie slab, fie gras... În schimb, pînă una alta, ne bucurăm că sîntem laolaltă cu ei !

Mi-au plăcut enorm sentimentele de solidaritate umană exprimate de cei doi.

Deocamdată, în primele zile, avusesem parte de-un regim alimentar excepţional. În special din pricina probelor de hiperglicemie provocată. Cînd mi se oferea un muşchi de vacă la grătar, de vreo 600 de grame, pentru ca, după aceea, să mi se ia sînge la control, din oră în oră.

Întrucît nevastă-mea, biata, se zbătuse şi-mi adusese un muşchi de vacă întreg, care trăgea vreo trei kile la cîntar, şi-mi părea rău să-l las neconsumat, aranjasem în aşa fel chestia cu prizele de sînge, pentru controlul glicemiei, încît, umblînd niţel pe la ceasul sorei Nina, care se ocupa de acest aspect al problemei, ieşea totul alandala. Iar bietul Hîrjeu, înnebunit de-a binelea, mă chema la dînsul în cabinet şi mă prelucra cu duhul blîndeţii :

— Maestre, nu te supăra, însă-i ceva în neregulă cu matale ! Va trebui să repetăm proba... Mai poţi mînca un grătar ?...

— Pot ! — l-am asigurat eu. În numele ştiinţei, sînt gata la orice sacrificiu...

Pînă n-am dat gata întreg fragmentul de vacă, unul din cele mai fragede din anatomia animalului, ceasul sorei Nina n-a mers ca lumea, şi nici proba n-a reuşit. Aşa cum n-au ieşit, normale, nici rezultatele celorlalte investigaţii.

Însă Hîrjeu, la ultima noastră convorbire intimă, tot la dînsul în cabinet, mi-a atras atenţia :

— Gata ! Să terminăm cu prostiile... Ştiam eu că-i ceva în neregulă cu tine, dar nu chiar în halul ăsta. Avea dreptate Aszody, cînd mi-a zis că eşti trăsnit bine !... Mîine, faci din nou proba de hiperglicemie provocată... Îi cumperi Ninei un ceas de mînă, că pe-al ei l-ai dat gata, şi-nghiţi, sper că forţat, chiar cu noduri, nişte pulpă de vacă ! Şi-mi repeţi toate celelalte investigaţii... Ne-am înţeles ? Altminteri, te externez imediat. N-am nevoie de alienaţi mintali la mine-n clinică !...

Prins cu mîţa-n sac, mi-am cerut scuze şi i-am declarat, cu toată sinceritatea :

— Meştere Hîrjeu, s-a făcut ! Adică, băiatul s-a făcut cuminte...

Un timp, mi-am respectat promisiunea. Probele și investigațiile au reușit cu bine. Rezultatele ? Din cele mai proaste. Drept care, în cea de-a șasea zi a internării mele, am și fost trecut pe-un tratament intensiv de slăbire rapidă și eficientă.

Penke, vizitîndu-mă de două ori în răstimpul acesta, la ultima vizită mă întrebase îngrijorată :

— Măiestrică, te simți bine ? Ai dat ceva jos ?

— Cred că da ! — i-am spus eu stînjenit. Cam vreun kil... Însă bănuiesc că-i vorba de sîngele luat la analize, că m-au ciuruit prin toate venele. Dar de mîine, gata, încep să scad... Așa pretinde Hîrjeu !...

— Totuși, nu mi-ai răspuns ! Cum te simți ? — a insistat bulgăroaica.

— Copilă bună, deocamdată mixt, adică amestecat, și prost, și mai puțin prost... În curînd, dacă ne-ajută soarta și destinul, s-ar putea să ne simțim bine, chiar mult mai bine !

— Nu-nțeleg, de ce vorbești la plural ?...

— Fiindcă a venit și Mendelsohn, și sîntem mai mulți în aceeași situație ! — am lămurit-o eu, destul de neclar.

După trei zile de regim dietetic special și tratament intensiv, slăbisem vreo opt sute de grame. Nu numai eu, ci întreg grupul nostru de comando, recent constituit. Adică Mendelsohn, Malacu, Macavei și subsemnatul. Hîrjeu, după ce ne cîntărea, exclama încîntat :

— Bravo, băieți, așa-mi place ! Astăzi, drept recompensă, veți primi la prînz și-un desert. O cremă de zahăr ars. Însă dietetică. Fără zahăr, fără ouă, fără lapte... Preparată după o rețetă de-a mea, numai din albuș de ouă !...

Mare bucurie ! Care bucurie, și la voi să fie. Parcă nu știam noi ce reprezîntă rețetele dietetice ale inventatorului Hîrjeu ?

Dimineața, la ceai, primeam o cană plină cu un baiț fierbinte, probabil zeamă de cicoare, îndulcită cu zaharină, o bucățică de brînză, cît o cutie de chibrituri, și-o felie de pîine uscată, tăiată probabil sub microscop, deoarece se vedea prin ea ca prin geam. Prînzul, în schimb, era oarecum mai copios (ca volum). Căpătam un castron mare de supă de legume, prin care naviga, ca un submarin răzleț, avînd și-o formă asemănă-

toare, un morcov fiert, de dimensiunile unui deget. De copil. La felul doi, o bucată de rasol de vacă. Bună şi-aia. Deşi era cît un ou de bibilică, iar vita răposase, probabil, din motive de bătrîneţe. Le felul trei, mere Jonathan. La singular. Adică numai unul. Şi-ăla pipernicit şi veşted. Cina, ca să putem dormi liniştiţi, un somn adînc şi odihnitor, se compunea doar dintr-un borcan de iaurt. Însă cu pîine. O felie întreagă, de-aceleaşi dimensiuni ca şi cea de la breakfast.

Ne venea să ne plîngem singuri de milă.

Mendelsohn, încă de cînd îşi luase în primire patul şi constituise grupul restrîns de prieteni adevăraţi, avea o idee în cap. Aşa ne asigurase atunci, şi-abia după ce-avusese criza din ziua a patra ne dezvăluise în ce anume consta.

— Doctore, doctore, — răcnea cît îl ţinea gura Mendelsohn, gonind pe coridoare, nu te-ascunde şi dă-mi o bucată de pîine, una mare şi caldă, că-mi vine să mor ! Unde eşti, bestie umană ? Ieşi afară, să mă vezi în ce hal am ajuns... De-abia mai mă ţin pe picioare !...

Hîrjeu se-ncuiase în cabinet, şi nu manifesta nici un interes să-l vadă la faţă pe grăsunul de compozitor, scundac şi bine îndesat, ca un poloboc, executîndu-şi, destul de alegru, crossul.

După ce-i trecuse clipa de nebunie, Mendelsohn ne convocase la closet, şi ne comunicase ultima sa decizie :

— Maestre, Malacule, Macavei, ne-ajunge atîta suferinţă ! Diseară trecem la atac... Noi ne cunoaştem mai de mult, aşa că ştiţi ce-avem de făcut ! — se adresase direct lui Malacu şi ceferistului.

— Dar eu nu ştiu nimic ! — l-am informat pe compozitor.

— Ai să ştii ! Mai tîrziu, cînd va suna ora H...

Ora H a sunat doar la figurat. Deoarece, pe cînd aşteptam nerăbdător să văd în ce consta trecerea la atac, cucăind în patul meu, Rică Macavei m-a tras de mînă, suflîndu-mi la ureche :

— Haidem, că-i dăm drumu' !...

Peste cîteva minute, adunaţi cu toţii în holişorul toaletei etajului, ne ospătam crăieşte. Cu sarmale, fripturi la cuptor, reci, bineînţeles, cîrnaţi de casă, pui, piept de curcan, şi-alte delicatese. Numai pîine nu găsisem. Atunci cînd dădusem iama prin dulăpioarele slăbănogilor, ale celor puşi la îngrăşat, cărora familiile le-aduceau de-acasă tot soiul de bunătăţi. Pentru a completa alimentaţia pusă la dispoziţie de administraţia spitalului.

În timp ce foloseam cozonac, în loc de franzelă sau jimblă, peste care dădusem în dulapul unui moldovean slab ca o scrînghiță, compozitorul ne susținea moralul :

— Copii, dacă nu-i pîine, e bun și cozonacu' ! Precum a spus și Marie Antoinette, regina Franței, nu mai știu cînd și cu ce prilej... În orice caz, e singura modalitate de-a supraviețui supliciilor la care ne supun zărghiții ăștia... Altminteri, pățim ca bulgaru' !

— Care bulgar ? — m-am interesat eu, avînd nevastă din aceeași branșă.

— Ce, n-ai auzit de cazul profesorului universitar de la Sofia, adus aici să slăbească, avînd peste o sută și patruzeci de kile ?

— Și ce-a pățit, n-a slăbit ?

— Ba da ! Le-a reușit tratamentul... Însă n-au mai fost în stare să-l țină pe loc. Nenorocitul slăbea întruna, fără oprire. Cînd l-au expediat acasă, începea într-un cărucior de copil !

— Vorbești serios ?

— Bineînțeles ! Mi-au spus-o o mulțime de oameni. Care aflaseră și ei de la alții... Cică s-ar fi petrecut chestia asta imediat după război !

Deși era ceva în neregulă, întrucît, la data aceea, precis, nu ființa Institutul de endocrinologie, am continuat să atacăm, noapte de noapte, rezervele de întărire ale celor puși la-ngrășat. Spre bucuria neamurilor acestora, care se mirau de cîtă mîncare băgau în ei „bolnăviorii" lor.

Dar și spre disperarea bietului Hîrjeu, nevoit să constate, zi de zi, la operația de cîntărire, îngrijorătoarea noastră creștere în greutate. Întrucît nu găsea vreo explicație valabilă, ne-a luat la rost :

— Nenorociților, n-ați înghițit cumva alte tablete decît tiroida profesorului, și-ați luat, din eroare, pilulele subponderalilor ? Fiți atenți... Mergeți înainte, pe-același tratament, pînă mă consult cu domnul profesor și cu doamna Pitiș !... Mi-e teamă să nu fie vreo reacție adversă a preparatului pe care-l primiți...

Deoarece Parhon, Milcu și Marcela Pitiș erau plecați în străinătate, la cine știe ce simpozion sau congres al endocrinologilor, noi ne-am văzut de treabă, după cum ne-ndemnase și Hîrjeu.

Nemaidevalizînd dulăpioarele slăbănogilor, că nu ne lăsa inima. Obţinusem o sursă mult mai plăcută şi consistentă. Avînd la dispoziţie şi cîtă pîine pofteam. De vreo două zile fusese internat, la o rezervă specială, un general în rezervă, om la vreo şaptezeci de ani. Slab ca un ţîr. Îl aduseseră „la îngrăşare". Tipul era simpatic, cult, avea conversaţie, îi plăcea muzica, şi simţea o nevoie acută de companie agreabilă.

Bucurîndu-se de-un tratament aparte, zilnic i se aduceau de la „Capşa" platouri cu paté de foie-gras, şalău în sos remoulade, homari, şuncă de Praga, salam de Sibiu, friptură de pui, miel şi purcel, plus deserturi de basm : profiterole înecate în frişcă, torturi cu nucă şi charlote de ciocolată. Mă rog, tot ce era necesar pentru a sătura o întreagă promoţie de generali. Iar grupul nostru era permanent invitat, seară de seară, pînă noaptea tîrziu, la interminabile partide de conversaţie plăcută, de zaiafeturi intelectuale şi de fine degustări de vinuri alese.

Intrînd la idei (nesănătoase), observînd cantităţile industriale pe care le consuma generalul, dar şi îngrijorat fiind să nu i se întîmple ceva fatal, doctorul Hîrjeu s-a postat într-o noapte, lipsindu-se de binemeritata odihnă, la o pîndă de lungă durată. Prilej cu care i-a fost dat să audă, ascultînd la uşă, ceea ce nu era prea frumos, o serie de expresii abominabile. Ca :

— Plus trei ! — rosteam eu, filînd cartea pentru a doua oară, deoarece aveam impresia, nesigură, din cauza „Ottonelului", că am în mînă o chintă.

— Trei, ca trei, dar ce ? — se interesa generalul.

— Să zicem, copane de pui ! — îi declaram eu, optînd pentru carnea de pasăre, mai uşoară.

— De-acord, — se-nvoia generalul, că avem de unde !

— Eu, unul, nu merg ! — anunţa amărît Macavei, nefiind în carte.

— Ba eu, da ! — sărea Mendelsohn cu gura. Şi mai cer cinci, peste ce-a vrut grasu' !

— Tot copane ? — s-a auzit şi glasul lui Malacu, de pe tuşă, care nu participa la joc, însă administra poturile din platouri.

— Nu ! Baclavale, că nu mă prea omor cu carnea ! — îşi preciza poziţia compozitorul.

— Ce-ai prins la mînă, maestre ? — îl întrebam pe Mendelsohn, renunţînd să mai plusez, deoarece mă consideram tare şi mare.

— Caré de aşi !

— Eşti nemaipomenit ! — exclamam eu. Să ai patru aşi, şi să nu mai ceri nimic ? Pokerist eşti matale, sau frizer de lux ?... M-am supuărat ! Şi propun să facem o pauză, ca să ne halim cîştigurile... Nene Malacule, cum stăm ? Eşti în regulă cu contabilitatea, sper !...

— Bine, în colonel ! — aprecia administratorul jocului, deşi ar fi trebuit să spună „în general". Dar nu vroia să jignească gazda.

Şi ne-a comunicat şi stadiul exact al „bănuţilor" noştri :

— Pînă la manşa asta, ziaristu' are cinci copane, un şalău cu sos remoulade, trei profiteroale, şi-o porţie de miel la cuptor... Compozitoru', şapte baclavale, doi cîrnaţi şi-o salată de bou, adică de „bef". Generalu' stă ceva mai prost, doar un piept de pui, un cîrnat şi-o felie de tort... Iar nea Macavei, care-i perdant, n-are nimic la activ, aşa c-o să se mulţumească doar cu răbdări prăjite !...

Nea Rică Macavei se mînia pe soartă şi-njura de mama focului. Însă n-aveam noi inima aia, să-l lăsăm cu burta goală. Ca să-l îmbunez, eu îi cedam două copane de pui, iar Mendelsohn o juma' de cîrnat, că era şi cam scîrţan de felul său. Generalul, generos, renunţa la tot ce cîştigase, în favoarea lui Malacu.

Tocmai cînd ne pregăteam să eliberăm masa de cărţi, pentru a ne înfrupta din munca noastră, Hîrjeu, care nu mai putuse răbda, a năvălit în odaia generalului :

— Nefericiţilor ! Nu vă daţi seama că vă tăiaţi craca de sub picioare ? Unde-o s-ajungeţi, trişînd în halul ăsta ?... Domnule general, de ce vă angajaţi în asemenea aventuri, cu iresponsabilii de la hipofizari ? Ăştia-s bulimici, din pricina maladiei ce le macină creierii ! Sînteţi dator să consumaţi numai dumneavoastră ceea ce vi se aduce, zău aşa... Dacă mai continuaţi în felul acesta, mă dau afară de la spital !

— Ce vrei să fac, doctore, că mor de plictiseală ! Cu ei îmi mai îndulcesc zilele... Şi-apoi, de-oi băga în mine tot ce mi se cară, în mai puţin de-o săptămînă ajung cît Mendelsohn şi ziaristul, la un loc !... Iartă-i şi iartă-mă, că n-o să mai jucăm pe bucate. Trecem pe bani !... E bine ?

Bietul Hîrjeu, brusc domolit, probabil şi datorită respectului ce-l purta generalului, a zîmbit timid, a chicotit apoi ceva mai tare, după care a purces să rîdă în hohote. De nu se mai

putea opri. În cele din urmă, s-a aşezat laolaltă cu noi, să lichidăm ce era prin platouri. Era şi obosit omul, şi flămînd. Doar renunţase la cină, în seara aceea de pomină.

A doua zi, împreună cu Mendelsohn, m-am dus la Hîrjeu în cabinet şi l-am rugat omeneşte :

— Nene doctore, fie-ţi milă de noi şi externează-ne ! Nu mai putem îndura... Ne-am pierdut şi somnul, şi liniştea sufletească, vrei să ne pierdem şi minţile ?...

Hîrjeu nu s-a lăsat prea mult rugat. Ba dimpotrivă, ne-a declarat zîmbit pe sub mustaţă :

— Cum tot nu aveţi ce pierde, deoarece mintea vă absentează cu desăvîrşire, de astăzi consideraţi-vă externaţi ! Precis, şi sînt convins de asta, diseară o să-mi fiţi amîndoi la „Capşa"... Punem pariu ?...

CE-ŞI FACE OMUL CU MÎNA LUI !

Bineînţeles, nu ne-am încumetat să-ncheiem rămăşagul propus de doctor. Ştiam şi noi, şi-ncă prea bine, că vom sărbători evenimentul eliberării la faimosul stabiliment. Şi, fiindcă fusese om cu noi, şi-avea, din plin, şi simţul umorului, am luat iniţiativa de a-i lansa o contrapropunere :

— Nene Hîrjeu — i-am zis eu, cu duhul blîndeţii, eşti suficient de conştient că nu sîntem zdraveni. Nici la glande, dar nici la minte. Uite ce, în seara asta eşti invitatul nostru. La mai sus citata locantă, căreia chiar tălică i-ai zis pe nume. Ca să ne luăm un rămas bun călduros, în condiţii civilizate... Şi-ţi făgăduim că vom comanda numai elemente de regim dietetic ! grătar de vacă, şalău rasol, şi-alte sortimente similare. Ca să fie masa bogată. În bucate hipocalorice, hipoglucidice şi hiposodice...

— Bine, s-a făcut ! — a acceptat dulcele de Hîrjeu. Barem, ca să fiu cu ochi pe voi. Altminteri, mai mult ca sigur, s-ar putea să vă reîntoarceţi la institut mai rapid decît vă imaginaţi !...

Parcă i-a fost gura daurită ! Peste doisprezece ani, mă internam iarăşi la „Parhon". Acum însă, altă viaţă ! Deşi eram tot la „Hipofizari". Dar într-un salon anume rezervat supraponderalilor. Condus de-un şef de clinică nou, conferenţiar universitar proaspăt şi bine pregătit, sever şi autoritar, dar cu care m-am împrietenit la toartă. Fiind şi om cult pe deasupra. Îmi zicea numai „Maestro", iar eu „Doru-doctòru".

În '68, alte năravuri. Medicina avansase mult, între timp. Serviciu radiologic tip-top, doctori unul şi unul, care mai de care mai „doctor". Şi la propriu, şi la figurat. De asemenea, şi alte servicii ultraspecializate. Dotate cu figuri eminente în domeniu, ca madam Elena Vaida-Păunescu, o gingaşă şi scumpă oculistă, care, printre altele, se ocupa şi de ochii lui Marin Preda, mereu temător să n-aibă ceva cu vederea.

La dînsa în cabinet, mi-a fost dat să remarc şi cel mai haios tablou de testare a acuităţii văzului, pe care era imprimat, cu litere de tipar, de la cele mai mari şi pînă la cele mai mărunte : „Dragostea este oarbă".

Iar la cardiologie, unde oficia Dinu Popovici, totdeauna găseai la inteligenta sa personalitate, de erudit în materie, încurajare şi sprijin. Cu-atît mai mult cu cît acţiona prin puterea exemplului personal. Îţi recomanda, să zicem, „Dipiridamol", lua şi dînsul o pilulă. Cînd te prezentai la control, îţi oferea „Corinfar", a doua generaţie de vasodilatatoare coronariene. Şi iarăşi înghiţea o tabletă. Astfel, pînă la urmă, am ajuns să am o întreagă colecţie de medicamente similare, însă aparţinînd tuturor generaţiilor. Chiar şi „Isoptin", ultimul răcnet al industriei farmaceutice. Deoarece nu-l avea, iar eu făcusem rost, i-am oferit personal o mostră. Minunat om, ca şi doamna Vaida. Le plăcea amîndurora literatura. Dar şi scriitorii. Cred că, şi sînt convins de-asta, numai datorită lor nu mi-am pierdut încrederea în medicină.

În ce-l priveşte pe Doru-doctòru, era şi acesta o figură. Cînd aflase că adunasem o întreagă bibliotecă de literatură medicală, m-a îndemnat, zîmbind feroce :

— Maestro, citeşte-o pe brînci, şi-ai să fii pacientul ideal !...

— Chiar crezi, nea Dorule-doctòrule ?

— Dar bineînţeles ! Într-un timp record, ai să te-mbolnăveşti de toate maladiile existente în volumele respective... Şi nici un medic n-o să-ţi mai dea de capăt !...

Am renunţat temporar la lecturile mele de specialitate, şi m-am lăsat pe mîinile lui. Care, pînă şi-asăzi, m-au păstrat încă teafăr. Din punct de vedere fizic. Mintal, aici problema-i neclară.

Deoarece, după vreo săptămînă de „internare", am fugit, ca un evadat, de la endocrinologie, fiind incapabil să suport regimul. Nu cel dietetic, că nici acela nu-mi prea surîdea, ci regimul de detenţie. Totdeauna am iubit libertatea şi nici ca bolnav (închipuit, credeam eu) nu-mi plăcea claustrarea. Mai mult de-atît, aveam enorm de lucru.

Şi m-am explicitat, în faţa lui Doru-doctòru, pe cînd jucam nişte table de pomină, la Tîncăbeşti, între o partidă şi alta :

— Nu-i de mine spitalul !... Prefer să slăbesc prin forţe proprii. În afară de asta, n-au mai fost şi alţi scriitori grăsuţi ? Gîndeşte-te numai la Balzac, bunăoară...

Totuşi, spre mirarea generală, în şapte ani am izbutit să slăbesc. Chiar impresionant. Peste douăzeci de ocale. Fără să recurg la furaje şi-alte minunăţii citite prin diverse reviste. Fără să-mi plimb prin gură ulei de salată, fără să-nghit boabe de orez, fără să ajung la excese de „post negru". Ci încetul cu încetul, din aproape în aproape, bînd oţet de mere, din cel utilizat de americanul Jarvis, veterinarul care tratase vacile din Vermont cu acelaşi produs, sau ceva similar, că nu mai ţin minte. A trecut atîta timp de cînd m-am lăsat şi de oţetul de mere, încît nu-mi amintesc decît chinurile prin care am trecut, preparîndu-l cu mîinile mele.

În orice caz, trecînd la un regim invers, de combatere a aciditătii, m-am mai reîntremat niţel. Cu vreo zece ocale. Şi mă simt bine şi sănătos, muncind cu drag şi rezultate. Nespectaculoase.

Acuma, rememorîndu-mi patimile prin care am trecut, atîţia amar de ani, ca să ajung de unde-am pornit, îmi vine să zîmbesc. Şi ştiu de ce. Şi sfînt am fost, şi mucenic, şi pacient neascultător, numai normal n-am izbutit să fiu. Ponderal vorbind.

Dacă supravieţuiesc, şi-ncă mulţumitor, cred că-i datorită noilor iniţiative întreprinse de personalitatea subsemnatului. În ultimul timp. De vreo doi ani, dimineaţa, la breakfast, ingurgitez două linguri mari, de supă, pline cu tărîţe crude. La cele trei mese cotidiene, mănînc, cu ochii scăldaţi în lacrimi, cîte-o

ceapă. Iar la desert, o cană de ceai, cu suc mixt, din sfeclă, morcovi și mere.

Totuși, trebuie să obțin și rezultate mai notabile. Cîndva. Dar nu se știe cînd. Vorba strămoșilor noștri : „ars longa, vita brevis". Sau cum traducea nenea Valică, unchiu-meu, medic și el, însă stomatolog : „arde lung și vita-i bravă ! Adică, taman bună de mîncat".

Pînă una alta, să mulțumim Domnului că mai sînt în viață. Mai corect zis, domnilor. Domnilor doctori. Că mai sînt și printre ei oameni !

INDIMENTICABILA GAZETĂ

„CENTROCOOPIST" DE CURSĂ LUNGĂ, DAR ÎN POM !

De cînd plecase ultimul redactor-şef de la „Flacăra" (nu cea de-acum, ci înaintaşa ei), un ins cu care întreţineam relaţii de producţie aproape cordiale, am fost nevoit să-mi iau şi eu valea. Păcat ! Şi de mine, şi de el. Fiindcă era un om aparte, chiar anormal. De cumsecade.

Ne cunoşteam mai de mult. La un moment dat, omul meu — care lucra pe atunci la „Albina" — pornise să tragă tare, publicînd, poem după poem, un serial de versuri adînc împlîntate în realitatea imediată. Care, nu ştiu de ce, îmi sunau artificial, ostentativ. Ce-mi păsa mie de „cardinalii" şi „reacţionarii" lui ? Păi, dacă era cazul să combatem serios şi zdravăn atitudinile retrograde şi noxele sociale, de poezie aveam nevoie ? În nici un caz, îmi ziceam eu, de vreme ce existau organisme specializate pentru realizarea unor atare obiective.

Şi, întrucît aveam prostul obicei să spun, pe faţă, ca fleţul, tot ce-mi era în guşă şi căpuşă, i-am zis-o şi maestrului, o dată, pe cînd prînzeam, la „Capşa", un „Chateaubriand" în sînge (muşchi de vacă, nu poetul francez cu-acelaşi nume).

Drăguţ şi zîmbitor, luase loc la masa mea, văzînd ceea ce consumam cu brio :

— Aha ! Va să zică, te-am prins... Şi matale ţii regim ! Ai ceva cu ficatul ? Că şi pe mine mă supără...

— Cu ficatul, n-aş zice. Mai curînd cu stomacul... Fiindcă mereu mă terorizează, silindu-mă să-l satur ! Ce mai faceţi ?... Scrieţi, scrieţi mereu, în plin „forcing", ai ?

— Cam aşa ceva ! — mi-a surîs blajin Eugen Frunză. Căci el era mai sus pomenitul. Ţi-au plăcut poeziile mele ?...

În momentul acela mi-a stat „Chateaubriand" în gît. Nu numai din pricină că trebuia totuşi să-i răspund, ci şi fiindcă, la ora aceea, iarăşi mă luasem în beţe cu mînzul meu, de la „Flacăra", adjunctul ce-mi mînca ficaţii. Unde lucram „cu ziua", machetînd, din cînd în cînd, cîte un număr de revistă. Şi tocmai atunci mă apucasem să ridic probleme literare, cînd nu-mi stătea deloc gîndul la aşa ceva.

Şi i-am mărturisit deschis comeseanului, în pofida faptului că-mi era simpatic :

— Nu, meştere dragă, de ce să te mint ! Păi ce, poezie-i asta ?... Mai curînd, după părerea mea, articol de fond versificat. Cu talent, e drept. Ai putea să scrii altfel.

— Cum, adică ?

— Aşa cum a scris dumnealui !... — l-am lămurit eu, arătîndu-i-l pe Ion Barbu, care se afla la vreo trei mese distanţă de noi.

— Mda ! — a oftat Eugen Frunză. Din păcate, nu mai scrie ! Dar să lăsăm pe-altă dată dezbaterea asta... Ce mai faci, cum te descurci, ia spune-mi ?

Şi i-am spus :

— Nici nu fac nimic, şi nici nu mă descurc ! Aştept un răspuns de la „Flacăra". Unde-am depus o cerere de-ncadrare, nădăjduind să mi-o aprobe noul redactor-şef, a cărui numire se-aşteaptă în curînd... Cu adjunctul nu-s în stare să mă-nţeleg. E-un dogmatic, şi-un încuiat, dar din cei cu cap patrat...

Peste vreun ceas ne-am despărţit. Eugen Frunză, niţel cam indispus. Iar eu, aşijderea. Deşi eram sătul. De toate. Şi de „Chateaubriand", şi de insensibilitatea poetului Frunză, care nu mă deplînsese. Şi nici nu-mi spusese vreo vorbă bună, de încurajare. De, dacă-l înfruntasem, ce pretenţii să mai fi avut de la dînsul ?

Peste vreo trei zile, m-a sunat la telefon Hănţeasca. Şefa de cadre de la „Flacăra". Care m-a anunţat că mi s-a aprobat încadrarea la revistă, ca redactor artistic-machetator. Şi-am întrebat-o urgent :

— Madam Hănţescu, avem un redactor-şef nou, a fost numit?

— Da ! Te-aşteaptă mîine, la el în birou... Îl cheamă, stai niţel, să mă uit la dosar, aha, E... un... gen, şi Frunză... Cum adică, Eungen ?...

— Eugen, tanti, Eugen ! E drept că e un gen cu totul deosebit de om, din moment ce m-a angajat...

Apoi, Eugen Frunză a plecat. Director la „Editura Tineretului". Iar eu, director la... domiciliu. Mai bine-așa, decît să rămîn cu adjunctul. Numai pe-ăsta nu-l avansa nimeni ! Păcat, totuși... Că era băiat răzbătăreț și încăpățînat.

Spre norocul meu, ca-ntotdeauna cînd mă aflam în asemenea situații-limită, s-a găsit un cetățean care să țină la mine. Unul, Mimi Cerban. Căruia îi machetam o revistuță, de anunțare a cărților noi. Și care, căpătînd ceva de lucru, ca redactor, la o instituție centrală, m-a propus și pe mine. Să machetez publicațiile acesteia.

Așa că, prezentîndu-mă la Zamfir, șeful serviciului respectiv, m-am pus pe treabă. Și dă-i și luptă, și luptă și dă-i, cînd cu reviste ilustrate, pentru propagarea activităților instituției respective, cînd cu vreo cinci gazete în limbi străine, dedicate aceluiași scop, cînd cu „Almanahul Cooperației". Pentru că aceasta era instituția ce mă utiliza, și-ncă din plin. Mai exact : „Centrocoop" !

Zamfir era un tip receptiv, inteligent și priceput în meserie, știa să se-nconjoare de-un colectiv redus de redactori, și să-mi aprecieze, la justa valoare, eminenta mea contribuție. Fără să mă încadreze pe-un post adecvat. Din lipsă de... schemă. Mă rog, eram mai avantajat astfel — colaborator extern. Niciodată nu-mi plăcuseră șefii !

Probabil, și Zamfir era alergic la șefi. Deoarece ne distram împreună pe socoteala celora de la „Centrocoop"-ul de pe vremea aceea. Fără ca bieții oameni să fi avut vreo vină. Însă parcă era un făcut. Pe directorul de la achiziții-cereale îl chema ...Secară, iar pe cel de la legume și verdețuri... Fasole. Dacă ar fi fost invers, mai treacă-meargă, dar să se fi nimerit chiar așa, încît fiecare să răspundă de sectorul corespunzător numelui său de familie, era prea de tot.

— Ce-ar fi, maestre, — îmi zicea Zamfir, dacă ți-ar scrie în buletinul de populație, la rubrica respectivă, A. V. Garamond, sau Cicero, sau Cvadrat ? Că tot te-aud operînd cu noțiunile astea tipografice...

— Cicero, mai c-ar merge, c-a mai fost unu', în istorie, și care-a ajuns un cineva ! — i-o-ntorceam eu.

Ce să-i faci ! Ne mai distram şi noi. În timpul liber. Pentru că, la muncă, se amuzau alţii pe spinarea noastră.

Întrucît machetele revistelor trebuiau prezentate vice-preşedintelui de resort, căruia îi revenea şi supravegherea serviciului nostru, operaţia respectivă era un adevărat chin. Şi care dura ceasuri de-a rîndul. Răstimp în care „vicele" îşi comanda cafele şi fuma ţigări străineze, şi noi îi înfăţişam, pagină cu pagină, fiecare publicaţie (în machetă, se-nţelege). Avea şi-o parte bună, „vicele". Niciodată n-a respins vreo machetă. Privea placid schiţa de pagină, şi-apoi cerea să-ntoarcem foaia, adică să-i arătăm pagina următoare.

Numai în două rînduri am avut ocazia să schimb unele opinii cu „vicele". Prima oară, cînd i-am prezentat o revistă bine pusă la punct, afirmîndu-i :

— Curat „centrocoopistă", zău aşa !...

— Ia ascultă, maestre, ar trebui să-nveţi că la noi se spune cooperatist, nu centrocopist, care-nseamnă altceva, adică un copist central ! Ai grijă, Zamfire, şi prelucrează-l pe dînsu' !...

A doua oară, discuţia s-a desfăşurat muzical, exact ca-n cîntecele acelea fără cuvinte — „Chanson sans paroles". Întrucît „vicele", în faţa noastră, băuse vreo trei cafele babane, una după alta, iar mie-mi lăsa gura apă, şi după o cafea, dar şi să-i trag o ţigară, dintr-ălea din care fuma pătimaş personajul, am purces la represalii. Mute. Mi-am scos din servietă mîncarea adusă de-acasă şi-am întins-o lîngă mine, pe măsuţa de lîngă biroul „vicelui". Acolo unde mai aveam şi teancul de machete.

Şi, în timp ce-i prezentam o pagină, îmi vîram în gură o feliuţă de păstrămioară (bine usturoiată). La pagina a doua, o bucăţică de pîine. Lipie proaspătă, încă aburindă. Şi tot aşa, pagină după pagină, păstrămioară după păstrămioară, pînă am ajuns la jumătatea pachetului, iar pîinea o terminasem toată.

Zamfir stătea ca pe ace, cu gura făcută pungă. Mimi Cerban şi mai abitir. Iar „vicele" pornise să fumeze ţigară de la ţigară. Din ce în ce mai congestionat. Cînd l-au trecut şi năduşelile, a sunat-o pe secretară şi i-a spus :

— Telefonează la bufet, să ne servească la mine-n cabinet o gustărică ! Spune-le că am oaspeţi străini... S-aducă şuncă de Praga, costiţă afumată, crenvurşti fierbinţi şi ficăţei prăjiţi...

— Pentru cîte persoane ? — s-a interesat secretara, imaginîndu-şi că oaspeţii urmau abia să sosească.

— Dar ce, matale eşti chioară, nu vezi că sîntem şapte aici ?

Atunci mi-a plăcut de personaj. Crescuse în ochii mei. Eram patru, în total. Însă, cînd ne-am aşezat la „taclale", uitînd de machete, am mîncat cu toţii cît şapte ! Iar, după aceea, ne-a tratat şi cu cafele. Iar mie, fiind, în afara sa, unicul fumător, mi-a dăruit un pachet neînceput de „Pall Mall" (pe-atunci neavînd curs „Kent"-ul).

Niciodată nu m-am putut plînge de perioada colaborării mele cu „Centrocoop"-ul. Vice-preşedintele mă simpatiza vizibil, constatare personală a subsemnatului, ţinînd seamă de trataţiile cu care se încheiau prezentările machetelor. Zamfir, de asemenea. Incît ajunsese să-mi povestească, aflînd de ambiţiile mele scriitoriceşti, despre interesanta sa activitate din cadrul miliţiei. Nădăjduind să scriem un roman miliţist împreună.

Din păcate, n-am mai apucat. Nici el, nici eu. „Vicele" a fost trecut în altă muncă. Iar de serviciul lui Zamfir s-a ocupat, după aceea, un individ bizar, unul Punteanu, şi nu mai ştiu cum. Un obsedat, zic eu.

De cînd l-am surprins, fără voie, se-nţelege, cu secretara alungită pe biroul de şedinţe, examinîndu-i anatomia personală, nu mai mă-nghiţea. Deloc şi mai defel. Treba lui. Că şi Bica aia, secretara, despre care colectivul susţinea că-i paraşutistă, (sau paraşută, ceva în genul ăsta), nu făcea două parale. Era bondoacă şi-ndesată, boită peste tot, şi pe faţă şi pe dos.

După ce Zamfir a fost numit inspector la oficiul de legume şi fructe, Punteanu m-a convocat la el în birou şi mi-a comunicat extrem de afabil :

— Scumpe maestre, ne pare rău că nu mai vrei să colaborezi cu noi ! Şi, fiindcă insişti atît, de mîine eşti liber... O să ne descurcăm şi fără aportul dumitale. Ce să-i facem ? Asta-i viaţa !...

Şi, uite-aşa, dintr-o nebăgare de seamă, deoarece dădusem atunci peste Bica şi Punteanu, acum eram în pom. Şi-am mai fost pomicol, încă vreo lună de zile.

Prin '57, sau '58, poate chiar şi '59, că nu mai ţin bine minte cînd se petreceau evenimentele de mai sus, de pe urma cărora ajunsesem şi „şomer", îmi cam făceam veacul pe la „Capşa".

Năravboieresc. Însă speram ca, stînd pe fază, în centrul vieţii spirituale a capitalei, unde se-adunau oamenii de litere, şi cei alăturaţi lor, ziarişti din presa literară, să dau peste cineva care să aibă nevoie de-un machetator de nădejde. Cum mă autoconsideram.

Înfiinţat în locantă mai înainte chiar de ora prînzului, mă aşezam pe-o banchetă mai retrasă, cît mai la „umbră". De unde să am posibilitatea de-a studia atmosfera. Oare nu visasem, de mult, s-ajung şi eu un „capşist", ca marii maeştri ? Pe care-i desluşeam de la distanţă. Prin geamurile uriaşe ale „Café de la Paix"-ului. Unde-mi sugeam eternul şvarţ. Pe cînd dînşii beau doar „café filtre". Altă viaţă !

Acum îmi realizasem speranţele. Eram un cineva. Deoarece îi aveam lîngă mine, să-i zicem şi-aşa, pe marele Ion Barbu, pe Tudor Vianu, esteticianul şi istoricul literar, pe Şerban Cioculescu, criticul cel mai temut între cele două războaie, şi care-acum se ocupa, pare-se, de anticariat, precum şi-alţi maeştri de renume naţional. Beam şi eu, ca şi dînşii, un filtru. De unul singur. Pe cînd maeştrii mai sus citaţi îl „discutau". Vîrîţi unul într-altul, destăinuindu-şi cine ştie ce secrete de fabricaţie din literatură, rîzînd, şuşotind, izbucnind adeseori în rafale de chicoteli.

Mai încolo, alt solitar. Maestrul Nicu Kanner. Omul care-i scrisese cupletele lui Tănase. Autor de reviste şi spectacole de varietăţi. Sorbind din cafea şi trăgînd din trabuc. Să juri că-i Churchill, nu altceva. Iar lîngă acesta, dar la altă masă, doi venerabili aşi ai literaturii române — prozatorii Al. Cazaban şi N. Dunăreanu. Dacă nu mă-nşel, ambii aproape centenari. Pe-o altă banchetă de catifea stacojie, unul din cei mai mari „cafegii" pe care i-am cunoscut vreodată, poetul şi strălucitul traducător Taşcu Gheorghiu. Întunecat, cu ochii cerniţi de nopţile nedormite, cînd lucra la fantasticele sale versiuni ale atîtor poezii şi proze din producţia universală, privea atent în gol. Deoarece îl iubeam nespus şi-l mai abordasem, m-am deplasat la măsuţa sa, să-l întreb :

— Cum mai merg treburile, dom' Şuli ?

Îi plăcea alintarea dăruită de prieteni, şi-mi îngăduia şi mie, fără să se considere jignit, să-i zic astfel. Şi-mi răspundea sumbru, cu glasul său catifelat :

— Groaznic, dragule ! Înfiorător de prost... Mă simt sleit de puteri, şi numai cafeaua asta mai mă ţine-n picioare ! Apropo, ai auzit ce i-a zis Neagoe ziaristului acela simpatic ?... Ştii la cine mă refer, moldoveanul ce ştie să bea gospodăreşte şi scrie cele mai colorate reportaje !

Domnul Coriolan Neagoe era vărul scriitorului Peter Neagoe, americanul, bun prieten cu titanul Brâncuşi. Despre care scrisese şi-un roman. Domnul Coriolan servea mai totdeauna la braserie. Era un bărbat falnic, cu picioarele niţel obosite, care străbătea, legănîndu-se ca un uriaş răţoi, zeci de kilometri prin cafeneaua-cofetărie-braserie, să-şi satisfacă muşteriii. Avea un cap rotund şi acoperit de-o claie de păr coliliu, încît impunea oricui respect şi admiraţie, mai ales datorită ochilor săi negri, inteligenţi şi pătrunzători.

Aşa c-am fost curios s-aud ce mai trîntise domnul Neagoe. Că le cam zicea. Şi-ncă adeseori. Fără jenă.

— N-am aflat de ultima vorbă a „vărului", dom' Şuli, zău aşa !...

— Păi să ţi-o spun ! Că-i de-o logică formală impecabilă. I-a cerut moldoveanul nostru : „Dom' Coriolan, dă-mi şi mie, te rog, un pahar de vin fără sifon !". Neagoe, văzîndu-l cam troscănit, a dat-o pe glumă, şi i-a spus : „Maestre, nu mai avem sifon ! Pot să vă servesc un pahar de vin fără borviz ! Însă nu vă sfătuiesc... Borvizu' ăsta nu-i bun la nimic !"

La masa autorului „Jocului secund", unde Ion Barbu, arătînd ca o morsă albă, cu mustăţile sale pleoştite şi stufoase, privea atent, sprijinit în bastonul ţinut între picioare, la Tudor Vianu, iar Şerban Cioculescu, costeliv, chicotea sarcastic, apăruse între timp, probabil pentru a-i saluta, un tip îmbrăcat sportiv, însă elegant, într-un demipalton din homespun, şi haine din acelaşi material lînos, iar în picioare purtînd pantofi cu talpă dublă şi feţe gălbui. De fapt, nu felul cum era îmbrăcat mă impresionase, ci ochii de-un magnetism şi-o vioiciune nemaipomenite. De parcă ar fi iradiat efluvii şi descărcări termonucleare. Să fi avut la vreo cincizeci şi ceva de ani. Însă în ciuda bruinei de-afară, umbla fără nimic pe cap. Şi nu

ai fi putut spune că-l apăra de frig părul alb, scînteietor, pe care nu-l poseda decît în jurul craniului.

După ce-a părăsit grupul Barbu, s-a îndreptat spre raionul de cofetărie, unde-a comandat cu glas plăcut și melodios :

— Fetițelor, ia să vedem cu ce-mi îndulciți voi sufletul ! Așa... Bun. Va să zică, îmi faceți un carton cu tort Richard, cîteva mascote, niște cartofi, bine tăvăliți prin cacao, iar separat, o pungă mare cu pavele...

Intrigat de preferințele voiosului personaj, care erau și-ale mele, întrucît mă dădeam și eu în vînt după cartofi și pavele, niște bomboane confecționate din șerbet de portocale, l-am întrebat pe Tașcu Gheorghiu :

— Dom' Șuli, cine-i făptura ? Vreun scriitor, cumva, necunoscut mie ?

— Mai rău ! — mi-a răspuns șăgalnic tenebrosul poet. E marele compozitor Paul Constantinescu... N-ai auzit de el ?

— Cum să nu, meștere dragă ! I-am ascultat la Ateneu oratoriul de-astă primăvară... Plus ce i se cîntă la radio !

— Păi vezi, dragule, asta-i problema. Că nu se mai cîntă. Din pricina oratoriului „de primăvară"... Misticism curat, și-oratoriul ăsta pascal ! Numai că Paulică-i artist pînă-n măduva oaselor, și nu se lasă dus cu anasîna... Îi trage-nainte. Vînă tare, ciobănească !

Pe la unu fără un sfert mă mutam în salonul restaurantului. Unde trebuia să mă-ntîlnesc cu Titi Chiriță, cireșarul. Să luăm masa împreună. Deși încă nu se deschisese departamentul respectiv, mai mult de jumătate din mese erau ocupate. De oamenii ce pătrunseseră înăuntru prin coridorul ce lega braseria de restaurant. Erau de-ai casei, clienți vechi și respectabili. Din cele mai diverse domenii ale artei.

Pînă să se-nființeze Titi, mi-am ales și eu o masă mai acătării, la fereală, în colțul salonului cel mic, de lîngă intrare. Din două motive. Să stau cît mai aproape de bucătărie, ca să fiu servit mai rapid, și să mă aflu în vecinătatea ușii prin care urma să apară Chiriță. Care, mai totdeauna, obișnuia să-ntîrzie. Artist — ce să-i zici. Și nici n-ar fi avut vreun rost să-i faci reproșuri, deoarece nu-ți oferea posibilitatea. Imediat ce sosea, te-mbrățișa frățește, entuziast, și te-nvăluia sub avalanșa exploziilor sale verbale. Ce-i drept, îi mergea guriță, dar și-avea ce spune.

În apropiere, la vreo două mese distanţă, Petre Ştefănescu-Goangă, marele în toate, şi ca volum, celebru bariton al Operei, discuta aprins cu nevasta, aruncînd priviri furişe spre mine. Mai mult ca sigur, urla invidia în dînsul, încît nu mai aveam mult şi-ajungeam şi eu la greutatea sa. Care nu era de ici de colo. La ochi, pe puţin o sută şi douăzeci de ocale.

Trăgînd cu urechea, l-am auzit pledînd :

— Dragă, nimic mai mult... Doar un muşchi de vacă, două sute de grame, cît a spus doctorul, şi-o feliuţă de pîine prăjită. Totul fără sare !... Pînă vine domnul Luca, să ia comanda, mă duc să dau un telefon lui Enigărescu...

Maria Tănase, aflată chiar în stînga măsuţei mele, i-a şoptit soţului măriei-sale, însă suficient de tare ca s-aud şi eu :

— Bebe Goangă lucrează acu' la bucătărie ! Să-mi zici cuţu, de n-o fi aşa... Năravu-i tot năravul, bată-l sfîntu' !

Pe cînd rostea accentuat chestia cu „năravul", marea doamnă a cîntecului nostru mi-a făcut cu ochiul, ştrengăreşte, aşa cum proceda mai totdeauna cînd mă zărea hăpălind cît patru, şi mi-a arătat direcţia bucătăriei, ca şi cum mi-ar fi propus să-i verific afirmaţiile.

Bineînţeles, întrucît mi-era nespus de dragă, m-am îndreptat urgent spre locul binecunoscut, unde bucătarul Zamfir, maestru culinar de excepţie şi prieten mie, mai mă invita, uneori, să-i degust preparatele rezervate sieşi. Şi-am dat peste maestrul Bebe Goangă. Plasat lîngă uriaşa maşină de gătit, pe plita căreia Zamfir îi aşezase o tavă. Plină cu chifteluţe prăjite, fierbinţi şi sfîrîinde.

— Gustă şi matale, grasule ! — m-a îndemnat baritonul. Dar să nu mă torni nevesti-mii, că te spun lu' Tudorică... Am aflat că i-ai cam fi nepoţel !...

Pînă s-apuc şi eu vreo trei, patru chifteluţe, maestrul răsese totul. Şi-l întreba pe Zamfir :

— N-ai şi-altceva pe-aici ?...

Însă depistase şi singur ceea ce-l interesa. O tingire cu salată de boeuf, plină vîrf, şi care urma să fie „aranjată" pe platouri. N-a mai fost nevoie decît de unul. Restul se afla, acum, în interiorul baritonului. Care, grăbit, probabil, uitase să mă poftească şi pe mine.

Întors în salon, întărîtat metabolic de cele văzute, mi-am amintit să dau şi eu un telefon. Nevesti-mii. Şi-am sunat-o din micul hol, unde era aparatul garderobierei.

— Copilă bună, îmi pare rău, însă astăzi nu vin la masă. Am de discutat cu Titi, şi nu se ştie cît durează. Îl ştii doar cum vorbeşte !... Deci, ai să mănînci de una singură...

— Bine, măiestrică ! Înseamnă că astăzi iar am să ţin regim dietetic. În locul tău... Şi-ţi făcusem rost de-o brînză de vaci excepţională ! Fii atent ce serveşti acolo...

Sosind între timp şi Chiriţă, însoţit de-un tip pe care-l mai văzusem la „Capşa", ţinînd seamă de „atenţionarea" nevesti-mii, i-am comandat domnului Luca, cel mai formidabil chelner întîlnit vreodată în viaţa mea :

— Domnu' Luca, astăzi aş vrea ceva uşor ! Fii drăguţ, deci, şi oferă-mi nişte şalău rasol, cu sos remoulade... Apoi, la felul doi, tot şalău. Însă „bonne femme", la cuptor !... Şi nimic altceva.

Pe la patru şi-un sfert, cînd terminasem de mult cu masa, şi-acuma stăteam de vorbă, la nişte cafele şi coniacuri, cu Titi şi celălalt personaj, le-am dezvăluit şi cîte ceva din necazurile mele.

Prietenul lui Titi Chiriţă, un individ simpatic, plin de umor, blond şi blajin, lejer bîlbîit, înţolit la mare fix, într-un costum gri, dintr-o stofă incocoloşabilă, bine ras, bine tuns, bine frezat, de la un timp începuse să devină atent la spusele mele. Cînd mi-am încheiat recitalul, m-a întrebat direct, spunîndu-mi pe nume, însă prescurtat :

— Ia ascultă, Muş, n-ai vrea să lucrezi la noi ?...

— Unde ? — m-am interesat imediat, extrem de curios, neştiind cine-i personajul, Chiriţă uitînd să facă prezentările.

— La „Gazeta literară" ! Treci mîine, pe seară, să vedem ce zice şi dom' Paulică... Pe bulevardul Ana Ipătescu. Acuma plec, trebuie să fiu la teatru ! Am repetiţii...

Şi dus a fost. Fără să mai aştepte răspunsul meu.

— Cine-i ăsta, mă cireşarule, care mă cheamă să lucrez la gazetă, iar el activează în teatru ?...

— Păi, cum aşa, nu-l cunoşti ? E autorul unei piese de mare succes. Adică, mai precis, o să aibă un succes monstru, fiindcă premiera va avea loc peste vreo lună sau două...

A doua zi, nu chiar spre seară, cum îmi ceruse dramaturgul, ci pe la şase după-amiază, eram proţăpit în sala de aşteptare a redacţiei. Aşteptînd să-mi apară omul.

Eram în cele mai bune relaţii, de cunoştinţă, cu localul unde funcţiona „Gazeta literară". Cîndva colaborasem în paginile acesteia. Cu scurte note despre viaţa literară internaţională. Pe care le traduceam din revistele străine. Cam la nimereală, ce-i drept. Însă, încurajat şi susţinut de Vladimir Cavarnali, poet premiat, parcă prin '38, de Editura Fundaţiilor, dar şi prieten drag inimii mele, din cînd în cînd reuşeam să ciupesc o para, să-mi ajungă de-un „café-filtre".

Din păcate, mi s-a sistat, la un moment dat, colaborarea. Iar Cavarnali, săracul, nici nu mi-a spus cîte a tras din pricina mea. Îi dădusem spre publicare o notiţă, culeasă din „Novîi Mir", unde se vorbea despre un roman. Neatent, n-am băgat de seamă, şi nici nu m-a interesat dacă proza sus-numitului era lăudată sau desfiinţată. Abia cînd am citit, în acelaşi număr al gazetei în care apăruse ştirea furnizată de subsemnatul, sau în cel următor, că nu mai ţin minte, un articol fulminant al lui Zaharia Stancu, intitulat „Pasternak, n-am auzit de Pasternak !", am realizat că trăsesem în bară. Şi, totodată, îmi faultasem şi prietenul. Iar directorul publicaţiei ne penalizase pe-amîndoi.

Cînd s-a ivit „dramaturgul", în jur de orele opt, opt şi ceva, şi m-a zărit ghemuit într-un fotoliu, m-a luat la rost zîmbindu-mi :

— Ce faci aici, Muş dragă, nu ţi-am spus să vii pe-nserate ?...

— N-are importanţă ! Am vrut să fiu sigur că nu-ntîrzii. Bunicu-meu, Tatapetre, avea şi el o vorbă : „Mă zgîmboi, cînd pleci cu trenu', du-te la gară cu-o zi mai înainte... Că nu se ştie ce se mai poate întîmpla !"...

— Deştept, Tatapetre ăsta, al matale !... Haidem la dom' Paulică. Şi să-i spui şi lui chestia cu trenul. O să-i placă. E şi el dornic de punctualitate. Ceea ce, pe-aici, nu se prea există !...

Cînd am ieşit din camera în care lucra Paul Georgescu, eram într-al nouălea cer. Tipul mă-ncîntase, cucerindu-mă definitiv. Şi-ncă zdravăn. Plus că ştia ce-i aia umorul şi vorba de duh, sarcasmul şi băşcălia compromiţătoare a unor anumite năravuri. Nu-mi spusese tot el, în decursul convorbirii :

— Va să zică aşa, „maestre", te-mboldeşte dracu' să vii la noi, la „Gazeta laterală", cum fac haz unii deştepţi ? Bine, dar să nu-ţi pară rău... C-aici e de lucru, nu glumă ! Mai ales că, începînd de-azi, avem un nou secretar responsabil de redacţie... Pe care nu-l văd cum o să se descurce !

Dom' Paulică, după cum aveam să-i spun, cu îngăduinţa sa, în toată perioada următoare, era un tip fantastic. Permanent în mişcare, şi exterioară şi interioară, mereu c-un zîmbet diabolic (aş zice) în colţul gurii, privind febril, neastîmpărat, cercetător, atît la interlocutori cît şi la manuscrise, cu părul său şaten deschis niciodată pieptănat, decît cel mult cu degetele, într-atît era de învolburat, fuma în neştire, aprinzînd ţigară de la ţigară. Iar cafelele, ce să mai zic, le bea la aceeaşi înaltă tensiune. Din căni mari. Buzele îi erau arse, de nicotină şi cafea, negre chiar, degetele, gălbejite zdravăn, din aceleaşi motive.

— Uite ce-i, „maestre", — îmi declarase el, mai înainte de-a-şi da verdictul în privinţa mea, deocamdată te-angajăm de probă... Să vedem ce-ţi poate mintea ! Şi nu mai arde gazul de pomană, stînd aici pe capul meu, ci apucă-te imediat de treabă. Cu-amîndouă mîinile...

Apoi, adresîndu-se dramaturgului, îl rugase nerăbdător :

— Cheam-o, dom'le, pe Ady, să-l ducă odată la Gică, şi să ne elibereze spaţiul !... Nu ştii că trebuie să alcătuim sumarul ?

Frenetica Ady Fianu, mai exact Andriana Fianu, factotumul redacţiei, din toate punctele de vedere, o personalitate zglobioasă şi rîzăreaţă, căreia îi fusesem predat, cu toate explicaţiile de rigoare, de către „secretarul responsabil", m-a luat de mînă, mai mult tîrîndu-mă, şi-a pornit cu mine pe coridor, anunţîndu-mă :

— Ţin-te bine după mine, că timpu' nu ne-aşteaptă !... Gică a şi dat drumu' la materiale... Şi fii atent, dom'le Muş,

cum cum te porţi cu el, că-i muncitor tipograf sadea, unul din cei mai vechi colaboratori ai noştri ! Băiat bun, sensibil, devotat redacţiei, ca nimeni altul... Aşa că, bagă la cap ce-ţi spun !... Haide, dă-i bătaie, nu mă lăsa să te car în cîrcă...

Impulsionat de Ady, am grăbit pasul. Accelerînd într-atît, încît am fost nevoit, cînd am ajuns în dreptul uşii unde trebuia să ne oprim şi unde lucra Gică, să pun o frînă brutală, proptindu-mă cu talpa pantofilor în linoleumul duşumelii. Dacă n-aş fi avut-o pe Ady, ca balast, treceam precis prin geamul ferestrei de la capătul coridorului.

Gică Balaban, bărbat drăguţ şi bine-ncropit de muma care-l născuse, brunet, îngrijit îmbrăcat, curăţel şi pus la punct, m-a primit destul de binevoitor. Mai ales că Fianca-i explicase cine sînt şi ce-aveam de făcut.

— Hai să-i dăm drumu' la machetă, maestre ! — mi-a zis Balaban, fără pic de animozitate, deşi ar fi fost normal să mă considere un intrus, şi încă unul ce-i primejduia pîinea.

Pe cînd îmi arăta materialele, informîndu-mă la ce pagină ar fi trebuit incluse, l-am întrebat, vrînd să mă asigur de colegialitatea sa :

— Dom' Balaban, îmi dai voie să-ţi spun „nea Gică" ?...

— Păi cum să nu ! C-altminteri, cine mă ştie de Balaban ? Balabanii îs mulţi, însă Gică-i unu' singur... Tipograf zeţar-paginator, băutor de faimă, şpriţar mai ales, ba şi pokerist pe deasupra ! De excepţie...

— Dacă-i aşa, nea Gică, atunci ne punem pe lucru ! — i-am declarat eu liniştit.

Şi-n seara aceea, pînă noaptea tîrziu, am terminat prima machetă, producţie proprie, la „Gazeta literară". Mai exact, prima versiune. Deoarece, cînd a văzut-o, dom' Paulică mi-a spus zîmbind amar :

— Perfect ! Îmi place... Iacă şi sumarul cel nou, iar mîine dimineaţă mi-l prezinţi transpus în machetă ! Aşa-i la noi, totdeauna gazeta se definitivează în preziua apariţiei... Dacă nu şi-n cea următoare, cînd e-n rotativă... Iar alteori, c-avem şi şefi deştepţi, chiar şi după ce s-a pus în vînzare ! Meserie aleatorie, maestre, şi presa asta, literară...

Mai tîrziu, în săptămînile care-au venit, mi-am dat seama cîtă dreptate avusese Paul Georgescu. Pînă şi articolele sale, scrise pe jumătăţi de coală, înghesuit şi ordonat, cu cerneală albastră, încît literele se-ncălecau, parcă, unele peste altele, ca nişte purici magnetizaţi, pînă şi-acelea sufereau modificări. Ce-i drept, nu-n manuscris, ci de-a dreptul în pagină. Datorită intervenţiilor solicitate din exterior. Mie-mi plăceau însă aşa cum erau. Chiar într-atît, încît uneori, după ce erau culese, le luam cu mine acasă, pentru a le păstra la „muzeul meu literar".

La vreo două luni de la începerea activităţii, primeam şi eu drepturile mele băneşti. Pentru contribuţia subsemnatului la optimizarea vestimentului revistei. Neexistînd însă forme contabile, banii i-a încasat S. Damian (criticul literar). Ca ajutor medical, de la Fondul Literar. Transmiţîndu-mi-i apoi mie. Nu era rău nici aşa. Ba încă bine. De tot. Încît l-am întrebat pe delicatul meu coleg :

— Dom'le, chiar eşti atît de suferind, încît să ţi se ofere un ajutor de boală de-o asemenea valoare ?...

— Fii serios, că n-am nimic, bate-te peste gură ! Totul a fost aranjat de Paulică... A vorbit cu directorul Fondului, i-a explicat situaţia matale, şi m-a-mbolnăvit pe mine !

Dramaturgul, aflînd că-mi încasasem paraua, m-a felicitat şi mi-a spus :

— De mîine, Muş dragă, ai să fii încadrat... Paul Georgescu a ajuns la concluzia că eşti valoros, ceea ce-i, desigur, o formulare de-a lui, ca să te poată plăti mai convenabil... Nici pe Damian nu-l putem băga în spital, datorită atîtor ajutoare medicale. Mai intră şi la idei nesănătoase, bietul om. Şi-i păcat de el...

Plin de entuziasm, i-am machetat dramaturgului două numere speciale, tematice, ale „Gazetei literare", inspirate de dînsul. Avea şi minte, zău aşa. Atît de multă, încît după apariţia celebrelor gazete tematice, una dedicată teatrului, şi alta criticii (literare, plastice, muzicale şi cinematografice), dramaturgul s-a lăsat, de bună voie şi nesilit de nimeni, de secretariat, mai întîi, şi-apoi şi de redacţie. Bineînţeles, nu chiar ex-abrupto, ci pe-ndelete. Şi s-a transferat la un teatru. Secretar literar.

ŞEDINŢA DE ANALIZĂ-FULGER (ŞI TRĂSNETE)

De cînd începusem să activez la secretariatul „Gazetei literare", ca redactor artistic-machetator, îl zărisem doar de vreo cîteva ori pe directorul revistei. Zaharia Stancu, directorul, căci el era, nu prea avea timp de redacţie. Era şi la Teatrul Naţional, şi-acolo tot director, şi mai trebuia să şi scrie. În fiece săptămînă. Cele douăzeci de pagini dactilografiate, care reprezentau episodul hebdomadar al romanului-fluviu „Rădăcinile sînt amare". Şi care apăreau, la centrul revistei, pe două pagini întregi.

Aşa îmi explicam eu, bătut în cap fiind, dar şi naiv pe deasupra, prezenţa directorului la revistă, mai mult trecătoare. În plus, mă durea în suflet, şi-ncă enorm, faptul că nu mă observa deloc. Ca şi cînd nici n-aş fi existat prin preajma dînsului. În pofida volumului personalităţii subsemnatului. Deci, ceva nu era în regulă !

Căci, pe vremuri, avusesem prilejul să colaborez foarte îndeaproape cu maestrul. Pe-atunci îmi zicea „Grasone", iar eu mă adresam lui cu „nea Za'aria". Ce să fi intervenit între timp ? Asta era întrebarea !

La care am căpătat un răspuns neaşteptat de rapid.

Cînd frenetica Ady Fianu a anunţat că va avea loc o şedinţă de analiză-fulger a muncii, nimeni n-a luat-o în serios. Însă, precizînd că adunarea va fi prezidată de Zaharia Stancu, asistat de nişte reprezentanţi ai *secţiei,* subliniind apăsat cuvîntul secţie, telefoanele au pornit să zbîrnîie, mobilizînd corpul redacţional pentru orele 10. Dimineaţa. A doua zi. Ceea ce era un autentic eveniment, oamenii obişnuind să apară la sediu, îndeobşte, după-amiaza.

La ora indicată, toată lumea era prezentă. Iar la masa prezidiului, Zaharia Stancu, avîndu-i în dreapta pe Paul Georgescu, şi-n stînga pe Bujor şi pe Ionel Roşianu (de la secţie). Văzîndu-l pe Roşianu, băiatul fostului meu şef de la Craiova, că mă recunoaşte în mulţimea din sală şi-mi mai face şi-un semn de salut, destul de discret, mi s-a umflat pipota-n mine. Nu mă uitase. Stancu, însă, nu mă recunoştea !

Abia mai tîrziu, cînd se-apropia de încheierea cuvîntului său, mi-am dat seama că eram în eroare. Pentru că, după ce făcuse harcea-parcea nivelul ideologico-artistic al gazetei, dînd în stînga şi-n dreapta, de parcă n-ar fi condus-o dînsul, trăgînd, de fapt, în adjuncţii săi, Paulică, Milo şi Vicu, l-am auzit dîndu-se şi la mine.

— Îl cunosc pe tovarăşul, şi-ncă de mult îl cunosc !... Dacă m-ar fi-ntrebat şi pe mine, cînd l-au adus aici, la „Gazeta literară", aş fi aprobat ideea... Fiindcă ştie ceva meserie ! Meseria dacă şi-o ştie, atunci de ce-a fost lăsat să-şi facă de cap ? Priviţi aici, chiar în ultimul număr... Material politic, cu titlul pe-o coloană, şi materiale aşa-zis literare, literare să zicem, cu litere de-o şchioapă, lăbărţate pe cinci coloane ! Păi, unde ne trezim ?...

Eram lămurit. Trăgeam ponoasele, fără să fiu vinovat. Că doar nu-mi aprobasem singur macheta numărului incriminat. Cu-atît mai mult cu cît articolul în cauză, mai defel politic, ca să-i zicem aşa, n-avea nimic comun, nici în clin, nici în mînecuţă cu orientările zilei. Era o biată şi amărîtă însemnare, referitoare la campania strîngerilor de semnături pentru încetarea luptelor din Vietnam. Ce-i drept, campania respectivă ar fi meritat şi şapte coloane. Dacă s-ar fi publicat un material anume, corespunzător. Însă notiţa respectivă, cîteva rînduri numai, anunţa de fapt apariţia în numărul viitor a unor pagini speciale, dedicate acţiunii în cauză.

Cînd s-a ridicat „şedinţa-fulger", care durase mai mult de două ceasuri, iarăşi ajunsesem la concluzia că nu mai pricep nimic. Mai ales că, în final, directorul îşi lăudase adjuncţii, îndeosebi pe Paulică Georgescu. Şi nici pe mine nu mă dăduse uitării. La plecare, îmi strînsese mîna şi-mi spusese zîmbindu-mi amar :

— Grasone, pe la mine n-ai venit !... Te-ai dat însă cu noi, ăştia, din presa literară. În loc să-ţi vezi de editură... Bine-o fi oare ?...

În săptămînile următoare, începusem să mă cam dumiresc. Puţin cîte puţin, şi din aproape în aproape. Mai de la unul, mai de la altul, precum şi din constatările personale, aflasem că directorul se retrăsese de la conducerea operativă a gazetei, continuînd să fie tot director, că „Rădăcinile sînt amare" îşi sistau apariţia, şi că Paul Georgescu avea să se ocupe mai de-

parte, ca şi pînă atunci, de treburile revistei, deci, era clar ca bună ziua !

Adică, existaseră unele neînţelegeri între cei din conducere. Anume în ce privinţe, asta nu mai aveam de unde şti. Fapt e că stăteau liniştiţi şi-şi lingeau rănile de după bătălie. Bătălie în care nu fusese nici un învins.

Mare-i şi grădina asta, a lumii gazetelor. Şi multe-s minunile ei. Oricum ai suci-o şi-nvîrti-o, tot nu-i dai de capăt. Mă rog, aşa se prezentau lucrurile pe-atunci. Prin 1959, îmi pare. Dar prin '40, cînd eram la „Curentul literar-magazin", oare era altfel ? Tot aşa !...

În orice caz, este o lume dumnezeiască. Şi va mai fi.

BUCUREŞTI—BERLIN, DUS ŞI ÎNTORS, DE MAI MULTE ORI PE ZI

Avînd în vedere că tipografia (fostă) „Universul", unde imprimam gazeta noastră, se afla pe Brezoianu, colţ cu Sărindar, iar sediul revistei la dracu-n papură, taman pe bulevardul Ana Ipătescu, era un adevărat chin să goneşti pe-această distanţă, cînd încolo, cînd încoace, şi cu paginile la subsuoară. Mă refer la paginile pentru „cap limpede" sau la cele pentru „bun de tipar", eventual şi „bun de calandru". Acestea trebuiau citite, cu maximum de atenţie, vizate şi supervizate de întreaga filieră — redactor de pagină, şef de secţie, redactor-şef adjunct cu sectorul „arte", redactor-şef adjunct cu sectorul „critică", şi-uite, tot aşa, pînă se-ajungea la redactorul-şef. Dacă nu cumva şi mai sus. Cînd era nevoie. Şi cînd nu era ?

În orice caz, cu-o zi mai înainte de apariţia gazetei, era un trafic atît de intens între sediul redacţiei şi tipografie, încît bietul Gică Balaban abia mai prididea să facă faţă solicitărilor.

Striga Ady Fianu la el, destul de mobilizator, cu zîmbetul pe buze şi toţi dracii în ea :

— Nea Gică, ce-i cu pagina a patra ? O cere Petroveanu, şi-ncă urgent !...

— S-aştepte, că vine ! — mormăia sărmanul Gică.

Sau se-nfiinţa la secretariat Vicu Mîndra, să-l roage, cu calmul său imperturbabil :

— Ce se mai aude cu pagina mea ?... Adu-mi-o, bre, mai repede !

— Ia mai lăsaţi-mă şi matale, dom' Vicu ! Ce mai vrei de la sufletu' meu ? Abia ai băgat alte modificări la cronica pe care ai scris-o tot dumneata, şi-acuşica mai ai şi pretenţii, s-o vezi neapărat în pagină ! Păi, cînd s-o fi lucrat ? Că nici eu nu-s maşină... Şi fiin'că veni vorba de maşină, nici nea Tudorică nu-i aici, să mă ducă la tipografie, că-i cară pe-alţii, ştii matale care... Cu maşina redacţiei ! Hai să fim serioşi, c-aşa nu mai merge...

Chiar că nu mai mergea ! Gică-n sus, Gică-n jos, du-te-ncolo, du-te-ncoa, se uscase bietul Balaban de tot. Cînd s-a băgat de seamă că aveam toate şansele să-l pierdem pe secretarul nostru tehnic, şi să rămînem cu apariţia gazetei în aer, a fost totuşi cineva, nu mai ţin minte cine, care a emis o idee salvatoare. Extrem de simplă, ca oul lui Columb, sau nodul lui Machedon, ăla, gordianul. Şi care consta din următoarele : Balaban avea să fie stabilizat la tipografie, ca să steie cu ochii pe linotipişti şi paginatori, Mirel (un soi de trepăduş, bun la toate) să facă pe curierul intelectual de cursă scurtă, iar factorii responsabili să-şi găsească un „sediu temporar", eventual şi itinerant, însă neapărat prin preajma „Universului".

Paul Georgescu, şi dînsul om cu idei, şi-ncă ce idei, a stabilit locurile ideale — Bucureştiul şi Berlinul. Mai precis, restaurantul „Bucureşti" (fost „Capşa") şi braseria-bar „Berlin". Peste drum de „Capşa", chiar pe strada ce dădea spre tipografie. Şi mi-a atras atenţia :

— Meştere, în zilele grele, de dinaintea apariţiei, caută să te ţii pe lîngă noi ! Că nu se ştie ce schimbări de punere-n pagină mai intervin, şi trebuie să le operezi pe loc... E bine ?

Entuziasmat, i-am declarat numaidecît :

— Mai mult decît bine, chiar perfect ! Totdeauna la datorie, indiferent de cîmpul de bătaie...

Cum să nu-mi fi convenit noile condiţii de lucru, din moment ce urma să mă stabilesc la „Berlin", sau la „Capşa", şi

s-aştept, laolaltă cu eminenţele redacţiei, paginile aduse de Mirel ?...

Din ziua aceea, la fiece sfîrşit de săptămînă eram gata de luptă. Cu arme şi bagaje asupra mea. Aici, în privinţa zilei de apariţie a „Gazetei literare", s-ar putea să fiu în eroare, neamintindu-mi dacă ieşea pe piaţă joia, vinerea sau sîmbăta. Principalul era că mă aflam la post. Dar ce post !

Om conştiincios, îl luam în primire de la şapte. Ora de deschidere a restaurantului. Şi, ca să nu-mi irosesc timpul, îl întrebam pe bunul meu prieten din activul de chelneri ai „Capşei" :

— Domnu' Luca, dragul meu, ce mi-ai putea servi, pînă la masa de seară ?... Însă ceva uşor, că-s la regim !

— Cunosc, maestre, cunosc ! Fără grăsime multă, fără sare, fără pîine, fără condimente... Ce-aţi zice de-un şalău cu sos remoulade ?...

— Excelent ! Aşa mi-a recomandat şi endocrinologul : şalău şi numai şalău, eventual ştiucă...

Pe la opt, fără ceva mărunţiş, se ivea statura filiformă a criticului Mihail Petroveanu, zis şi Milo. Purtînd o geantă cu manuscrise sub braţ. Venea şi se instala la masa subsemnatului, privea intrigat la farfuria dinaintea mea, acuma goală, ba chiar şi ştearsă bine, şi mă dojenea :

— Iar ai mîncat ?...

— Exagerezi, ca-ntotdeauna, dom' Milo ! Am luat o gustărică, şi nimic mai mult... De mîncat o să mănînc mai tîrziu, cînd mi s-o face foame !

Criticul îşi comanda o cafea dublă, fără zahăr, şi se cufunda în cititul manuscriselor.

După aceea, din sfert în sfert de ceas, îşi făceau apariţia, pe rînd, în ordinea intrării în scenă : Dumitru Solomon, cu nişte cronici dramatice pentru Vicu, şeful său, omul sosit de la tipografie cu paginile de mijloc, care nu prezentau probleme, S. Damian, pentru a se consulta cu Petroveanu, lucrînd amîndoi în acelaşi sector, V. Mîndra, aducînd cronica dramatică, s-o citească Paulică Georgescu, şi, ultimul, redactorul-şef, în persoană, cu noile schimbări de sumar şi, deci, şi de punere în pagină.

Bineînţeles, pînă la sosirea acestuia, majoritatea îşi şi comandaseră cafelele de rigoare. Abia după ce se lua cunoştinţă

de operaţiile ce trebuiau executate, şi care erau mitocosite pe loc, stante pede, sau stande pe mande, cum zicea băşcălios şeful, se trecea la masa de seară. După cum era şi normal. Oamenii fiind obosiţi de alergătura diurnă, în goană după manuscrise, aprobări superioare, modificări ulterioare etc.

Paulică Georgescu mă privea suspicios şi zîmbitor totodată, şi mă-ntreba cu glas parşiv, jumate serios, jumate în glumă :

— Ei, meştere, ne spui şi nouă ce-ai comandat pentru cina dumitale dietetică ?...

Întrucît toţi cei de faţă făceau pe mironosiţele, jucînd rolul unor asceţi nesiguri de convingerile lor, mai luîndu-mă uneori şi peste picior, deoarece aveau impresia că-s un mare gurmand, m-am gîndit să le ofer o lecţie zdravănă. Care să-i vindece de-a mai face haz pe socoteala personalităţii subsemnatului.

— Păi, dom' Paulică, numai de-ale regimului ! Exact ce mi-au recomandat medicii... Mai întîi un „şalău bonne femme". Peşte alb, uşor, cu sos de smîntînă, caşcaval ras şi ciupercuţe, băgat la cuptor şi gratinat ca la carte !...

De pe acum, Vicu Mîndra dădea semne de neastîmpăr. Mititel şi îndesat, cu privirea blajină şi prietenoasă, se vedea că-i lasă gura apă. Petroveanu, slăbănog şi înăltuţ bine, mereu mai miop decît era în realitate, îşi dădea jos ochelarii de pe nas. I se aburiseră lentilele. De foame, probabil. Numai Paulică Georgescu, aprinzîndu-şi altă ţigară, din pachetele de „Pall Mall" aduse de Mirel, omul care găsea orice-ai fi vrut şi-ai fi poftit, la preţuri oficiale, mă cerceta nerăbdător. Ştiind că mai aveam de spus şi-alte minunăţii. Şi mă-mboldea :

— Bun, asta-i pentru-nceput... Şi-apoi ?...

Neam de macedoneni ageri la minte, simţise, nu-mi dau seama datorită căror senzori, că le-ntinsesem o capcană psihologică.

— Apoi, un grătar lejer !...

— Ei, nu mă omorî ! Şi care-i ăla ?

— Muşchi de porc vînătoresc ! Despre care toată lumea ştie că se confecţionează din cea mai slabă carne a jivinei, aceea desprinsă de pe coastele cotletelor... Şi, ca să nu pară prea fadă, se-mpănează cu căţei de usturoi şi bucăţele infime de costiţă afumată, după care se tăvăleşte în mălai de porumb, şi se vîră la frigare. Astfel, zic eu, devine întru totul dietetică,

deoarece se degresează perfect. Un singur lucru se poate obiecta preparatului respectiv !

— Anume ce ?

— Gramajul ! Opt sute de grame porţia... Ceea ce-i mult pentru un om normal !

— Şi cine ţi-a spus, meştere, că noi sîntem normali ? — a intervenit cineva din asistenţă. Poate chiar şeful, dacă-mi forţez memoria. Pentru că, imediat după afirmaţia de mai sus, l-am auzit pe Paul Georgescu propunîndu-mi :

— Dom' Muş, uite ce-i ! Îmi comand şi eu, ca şi matale, un muşchi de porc vînătoresc... Dacă-i pe placul meu şi-al stomacului, ai de la mine două pachete de „Pall Mall"... Dacă nu, îl plăteşti din bănuţii tăi. Că ai de unde. Crezi că n-am aflat cîte reviste machetezi, de cînd te-am luat la noi, la „Gazeta literară", făcîndu-ţi reclamă ?... Iar mîine eşti invitatul meu, la „Berlin", sus la braseria-bar, unde fac ăia nişte crenvurşti de groază, curat nemţeşti !...

Deşi întreg grupul se repezise la preparatul recomandat de mine, şi-l devorase, în pofida gramajului exagerat, toţi îmi declaraseră că nu le căzuse bine. Neavînd nici o convenţie cu dînşii, i-am lăsat să-şi plătească singuri consumaţia. Că nu eram cîştigat la belciuge !

Numai Paulică Georgescu, pesemne ca să-mi servească şi el o lecţie, şi să mă las de caragaţe, m-a pus la punct anunţîndu-mă :

— Plăteşti, maestre, ca popa ! Nu mi-a plăcut „vînătorescul" dumitale... Poftim, îţi cadorisesc totuşi un „Pall Mall", ca să nu zici că sînt meschin ! Mîine, cel mai tîrziu săptămîna viitoare, ne-ntîlnim la „Berlin", unde eşti invitatul meu. La crenvurşti...

Odată terminată şi masa, se-aşterneau la discuţii şi cafele. Interminabile. Şi unele, şi altele. Iar Paulică Georgescu bea la cafele în neştire, plus că fuma aşijderea. Aprinzînd ţigară de la ţigară.

Niciodată nu l-am văzut obosit. Învîrtea treburile redacţiei pe degete, ştiind perfect ce-are de făcut şi fără să-i pese de consecinţe. Că mai apăreau şi fenomene de-acestea. Citea fantastic de repede, îşi dădea imediat cu presupusul, şi niciodată nu retracta. Chiar l-am auzit spunînd :

— L-am publicat pe cutare, să fie sănătos. Merita. Indiferent de faptul că acuma mă-njură şi zice că-l persecut, că nu i-am dat o pagină întreagă de revistă ! Parcă ar fi moşia lui tata, iar nu organul Uniunii Scriitorilor... Iar Uniunea-i mare, şi-are aproape mia de membri. Unde să-i publici pe toţi ?...

Într-o seară, tîrziu, aproape de miez de noapte, pe cînd aşteptam înfriguraţi ultimele pagini de la tipografie, iar şefii se frămîntau neliniştiţi din pricina inexplicabilei întîrzieri, a apărut la „Capşa" Zaharia Stancu. Mohorît, niţel încruntat, obosit. Păşind anevoios, datorită piciorului beteag, căuta din ochi un loc la o masă. Cînd ne-a zărit laolaltă, întreaga echipă operativă a redacţiei, a pornit de-a dreptul spre noi, fără să-şi modifice expresia întipărită pe chip.

Milo i-a suflat şefului :

— Paulică, ţin-te bine, că bătrînu-i supărat foc !

Ei bine, nu era. Nici supărat, nici pornit împotriva cuiva. Căci l-a întrebat pe Paul Georgescu :

— Pot să m-aşez lîngă voi ?... Sau nu mă mai suferiţi ! Spuneţi-mi-o deschis, să ştiu cu cine-am de-a face... Da, da, cu cine... Hai, nu vă fîstîciţi, că vă iubesc mult ! Mult vă iubesc... V-am crescut la sînul meu. Cum staţi cu gazeta ?...

— Binişor, spre bine ! — i-a răspuns Paul Georgescu. Acuş' trebuie să vină şi Mirel cu paginile, şi-o să le vedeţi şi dumneavoastră... Nu serviţi nimic, pînă atunci ?...

— Ce, dom' Paulică ? Nu ştii că am diabet ?...

Apoi, zărindu-mă cum surîd mefistofelic, m-a luat pe mine-n tărbacă :

— Ce-i, măi Grasone, n-ai auzit de diabet ? N-ai auzit, că diabetul nu-l are fiştecine... Nu fiştecine, da, da !

— Exact, maestre ! — l-am aprobat, surîzînd şi mai intens. De-aia posed şi eu o doză apreciabilă de zahăr în sînge...

— Zău ? — s-a prefăcut mirat Zaharia Stancu. Atunci, nu mai zăbovi, scoate lipia din geantă... Că te ştiu cine-mi eşti ! Toate le ştiu...

Le ştia ! Fiindcă nu era pentru întîia oară cînd mă prindea cu lipii, proaspete şi fierbinţi, cumpărate de la „Spicul", şi-adăpostite în servieta subsemnatului. Supunîndu-mă dispoziţiilor superioare, am depus o lipie pe masă. Rumenă, coaptă pe vatră de cărămidă, taman bună s-o frîngi cu mîna.

Operație pe care romancierul a întreprins-o numaidecît. Bucurîndu-se ca un copil de coaja crocantă a turtei. Pe care-a mestecat-o îngîndurat. Apoi, brusc, l-a chemat pe chelnerul nostru :

— Dom' Luca, mai ai niște mici la ora asta ?...

— Pentru dumneavoastră, avem orice doriți, maestre ! Cîți să vă pun la grătar ?...

— Grasone, mănînci și tu niște mici cu mine ?

— Mănînc ! Pentru matale, mănînc orice !...

Din păcate, sesizasem tardiv tîmpenia emanată de gura personalității subsemnatului.

— Chiar și rahat ?... Hai, că glumesc, n-o lua de bună ! Dom' Luca, dă drumu' la cinșpe mici, și mai adu-ne și ceva de rontăit, pînă-s gata mititeii...

Paulică Georgescu, molipsit, probabil, a comandat și dînsul niște mici. Pe lîngă cafele și țigări, nu se dădea niciodată înapoi dinaintea unei mîncărici ca la mama ei. Nu era ceea ce se cheamă gurmand, ci mai curînd un pofticios. De tip neurogen. Citindu-i cărțile din ultima vreme, oricine poate deduce lucrul acesta. Nu-i roman de-al său, în care să nu se mănînce zdravăn, copios. Însă psihologic motivat. Cum îi stă bine prozatorului de moravuri. Cine să fi bănuit, pe-atunci, că-n redactorul-șef de la „Gazeta literară" stă la pîndă un romancier ? Și-ncă ce romancier !

Zaharia Stancu, potolindu-și mutațiile metabolice, purcedea apoi să ne povestească. Cîte-n lună și-n stele. Din perioada tinereții sale, din timpul războiului, cînd stătuse și-n lagărul de la Tîrgu-Jiu, dar și mai dincoace, cînd colindase țara-ntreagă, în calitate de candidat al B.P.D.-ului. Multe mai știa ! Dar se și pricepea să le istorisească.

Cînd a sosit ultima pagină din tipografie, bătrînul s-a ridicat de la masă, fără să-și azvîrle ochii asupra „bunului de tipar". Și i-a zis lui Paul Georgescu :

— Dă-i drumu', pe barba dumitale !... Însă citește-o atent, uită-te bine în pagină, că nu se știe ce-i printre rînduri. Cînd dădeați „bun de tipar" pe barba mea, vă durea-n cot... Era cine să vă acopere ! Acuma, deh, mai acoperiți-vă și singuri, că sînteți băieți mari și deștepți... Apoi, dacă mai ai timp, treci și pe la mine, la „Național", să bem o cafea. Și să mai stăm de vorbă...

„CAPODOPERA NECUNOSCUTĂ"

De cîte ori asistam la atare întîlniri, ce-aveau loc între „director" şi „băieţi", mă chinuia gîndul că exista un drăcuşor, parşiv şi mititel, ce-şi vîra coada între ei, umblînd cu vorbe şi scorneli.

„Bătrînul" era informat că băieţii îl lucrează, iar aceştia din urmă că-i lucrează directorul.

De fapt, atît cît îmi putusem da seama, din ce mai auzeam şi vedeam şi eu, Paul Georgescu nutrea un respect deosebit, cu totul aparte, faţă de Stancu, omul şi scriitorul. Permiţîndu-şi unele glume, destul de incisive, pe socoteala romanelor de tip popular, ca „Rădăcinile sînt amare", însă preţuind nespus „Desculţ"-ul bătrînului, precum şi poeziile şi articolele sale din tinereţe.

Iar Zaharia Stancu aprecia rolul lui Paulică Georgescu întru lansarea şi impunerea scriitorilor din noua generaţie. Atunci cînd Paul Georgescu publicase un articol, devenit celebru, intitulat „Capodopera necunoscută", maestrul îi spusese lui Sergiu Dan, aflat la el, în cabinetul directorial de la Teatrul Naţional :

— Păi da, măi hodorogule, Paulică al nostru vizează la capodoperele ăstora de după noi, tinerii pe care-i publică în gazetă, şi-i oploşeşte prin redacţie, dîndu-le cîte-o juma de normă... Bine face, ascultă la mine, că-s om hîrşit şi ştiu ce spun ! Da, da, ştiu ce spun, dar şi spun ce ştiu... Într-o bună zi, îngeraşul ăsta diabolic va binemerita de la literatura română! Fiindcă o face cu mîna lui... Cu mîna lui o face ! Şi şi-o şi face ! Şi-are mînă bună...

În privinţa celor de mai sus, Zaharia Stancu sesizase de minune intenţiile criticului. Acesta manifesta o propensiune deosebită faţă de tinerii dăruiţi, faţă de oricine scria literatură dînd dovadă de har şi pasiune.

Cînd în glumă, cînd în serios, emitea aprecieri din cele mai îndrăzneţe asupra unor recente apariţii. Parcă-l auzisem o dată spunînd cuiva :

— Domnule, Preda ăsta, cu „Moromeţii“ lui, o să-i bage pe mulţi în cofă ! După mine, romanul este o capodoperă...

Pe Nichita Stănescu îl iubea. Lucru rar la nea Paul. Îl iubea fără să i-o spună de-a dreptul. Îl angajase la „Gazetă“, numai ca să-i facă rost de-o brumă de salariu. Dar urmărea foarte atent tot ce publica. Iar cînd îl întîlnea la tipografie, în sala unde Nichita depunea munca de corector al revistei, i se adresa zîmbindu-i voios, deşi purta o undă de tristeţe în glas :

— Ce-i facem, dom' Nichita, ne descurcăm în viaţa asta literară ?...

Poetul îl privea senin, cu ochii săi albaştri, şi-i răspundea cuviincios :

— Domnule Georgescu, literară au neliterară, o purtăm totuşi în cîrcă, atît cît ne ţin puterile !...

— Bine că le ai, dom' Nichita ! Şi zi-i mersi... Şi vieţii, şi celor ce te-au făcut. Va veni o vreme cînd îţi va ara şi dumitale plugul !...

Nu pot garanta, bineînţeles, că aşa chiar a decurs schimbul de cuvinte dintre protectorul noii generaţii şi poet, deoarece amintirile-s înşelătoare. În orice caz, cam aşa s-au petrecut lucrurile. Pe-aproape.

Pe-atunci, Nichita Stănescu era un tînăr superb, frumos şi bălai ca un viking înalt şi suplu, avînd nişte ochi de-un albastru terific, ca bolta cerului în aprilie, şi buzele scăldate de-un surîs permanent, blajin şi prietenos, ascunzînd însă multe cuvinte nespuse. Lua viaţa, aşa cum era, în răspăr. O dată, într-o noapte geroasă, l-am întîlnit pe Calea Moşilor, lîngă cinema „Mioriţa“. Venea, păşind vioi şi vrăjit de cine ştie ce gînduri, dinspre Intrarea Domneşti, o hudiţă dosnică a mahalalei noastre. Era însoţit de, aşa cred, Petre Stoica, eventual Nae Velea, sau alt bun prieten de-al său. Şi-amîndoi îşi ţineau palma dreaptă ridicată, cam în dreptul pieptului, purtînd ceva între degetele chircite şi rebegite de frig. L-am înterpelat, intrigat şi impresionat de solemnitatea gestului :

— Ce-aveţi acolo, domnu' Nichita ?...

— Cîte un ou, bătrîne ! Oul dogmatic... Însă fierbinte. Căpătat şi-acesta, de la o doamnă scumpă inimii mele !

— Şi-unde vă duceţi, oameni buni, dacă nu-s indiscret, pe gerul ăsta ?

— Ehei, bătrîne, aproape-aproape, şi nu prea departe, ca-n vechea baladă, la meşterul mare ce scrie poeme de noapte ! —

m-a informat Nichita, legănîndu-şi vorbele. Apoi, trecînd într-un alt registru, mi-a precizat ; „la modestul nostru, de pe uliţa Spătarului“...

După care ne-am luat rămas bun. Ei, pierzîndu-se în noapte, iar eu pătrunzînd gînditor în curtea casei unde-mi aveam sălaşul. Tot frămîntîndu-mă şi întrebîndu-mă, cine să fie oare „modestul“ ? Abia într-un tîrziu mi-a picat fisa, amintindu-mi că pe Spătarului locuia Modest Morariu. Împreună cu încă vreo cîţiva poeţi. Toţi laolaltă, într-o unică odăiţă. Despre locuinţa lor colectivă, parcă-mi pomenise cîndva Dimitrie Stelaru. Cînd anume, asta nu mai ştiu...

Tot în sala corectorilor, în afara lui Nichita Stănescu mai activau şi alţi „oameni de litere“. Angajaţi de Paul Georgescu. Dintre studenţii eminenţi, de la filologie. Prozatorul Nicolae Velea, criticul Gabriel Dimisianu. Aceştia doi, din urmă, precis făceau corectură. Ceilalţi, Dumitru Solomon şi S. Damian, şi-alţi tineri veniţi să-şi vadă produsele în şpalt sau în pagină, dădeau şi ei o mînă de ajutor. Cel puţin, Petre Stoica şi Grigore Hagiu erau mai totdeauna nelipsiţi de-acolo. În pauze, Nichita le citea din manuscrisele sale, băieţii îl ascultau vrăjiţi, şi-apoi îşi scoteau şi ei hîrtiile de prin buzunare. Tot cu poezii.

Cînd se ivea Paul Georgescu în sala corectorilor, încetau jenaţi recitalurile. Temîndu-se că vor fi dojeniţi de redactorul-şef. Nici vorbă.

— Ce mai scrieţi, băieţi ?... Tot fleacuri de-alea, cum ne-ndemna pe vremuri conu Heliade, cînd lansa apelul : „scriţi, băieţi, numai scriţi !“ Hai să fim serioşi... Nu sînteţi voi dintr-ăia, lacomi să vă vedeţi publicaţi. Dom' Hagiu, şi matale, dom' Stoica, ce ne-aţi mai adus ?...

Pe Nae Velea, prozatorul pe care Paul Georgescu îl considera un soi de cap de pluton al generaţiei, îl lua deoparte şi-l prelucra pe şoptite. Probabil îi transmitea unele opinii, referindu-se la schiţele acestuia, aflate în portofoliul redacţiei, dar care întîrziau să apară.

La plecare, redactorul-şef îl avertiza pe mărunţelul corector, din capul mesei, care nu se-ncumeta să ridice ochii de pe pagina la care trudea :

— Te faci că nu mă vezi, Dimisache ! Halal să-ţi fie... Dom'le Dimisache, dacă nu-i dai mîine materialul promis lui Milo, nu mai apari două săptămîni la gazetă, aşa să ştii !...

Nae Velea, butucănos şi prefăcut agresiv, se-apropia de mine lent, rotindu-şi dreapta într-un chip semnificativ. Ştiam ce-nseamnă gestul. Şi iar îi împrumutam nişte lovele. Pînă la avans. Avea nevoie de parale, băiatul, că era şi el tot pe-o jumătate de normă. Deşi, dacă ar fi fost să fie după mine, le-aş fi acordat tuturor celor de-acolo, din sala de corectură, chiar şi trei norme. Fiindcă de pe atunci erau „valoroşi". Aşa cum s-a dovedit foarte repede.

S-au numit, se numesc şi se vor numi mereu : Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Petre Stoica, G. Dimisianu, S. Damian, D. Solomon, Nicolae Velea, Cezar Baltag, Modest Morariu şi-aşa mai departe. I-am pomenit şi eu, nefiind prea priceput în „branşă", cum mi s-au nimerit sub peniţă. Deşi, sînt sigur de-asta, mult mai mulţi trebuie să fi fost cei ce s-au bucurat de preţuirea şi sprijinul luminatului, omenosului şi „dogmaticului" critic de la conducerea „Gazetei literare". Oricîte păcate i-or fi pus unii în cîrcă — poate c-a şi avut ! — el şi-a făcut totuşi datoria. Lansînd, pe apele învolburate ale literaturii noastre, atîtea nave trainice şi de nădejde, în care a crezut nestrămutat, şi care nu s-au scufundat, ba continuă să navigheze şi-astăzi. Spre eternitate. Petrecute de privirea armatorului. Uitat. Ca armator. Din fericire, mereu prezent ca romancier.

CĂ OAMENI SÎNTEM !...

Deşi, uneori, suferea chinuri îngrozitoare, din pricina picioarelor, rămase betege de pe timpul cînd făcea muncă subterană, de conspirativitate, şi căzuse pe mîinile Siguranţei, care-l supusese unor tratamente speciale, omul în cauză nu mărturisea niciodată mucenicia sa. Şi nici nu se fălea cu isprăvile sale din ilegalitate. De la alţii mi-a fost dat să aflu că jucase un anume rol într-o anumită vreme. De la dînsul, nici o iotă.

Ba dimpotrivă, căuta să aibă o comportare de om normal, sănătos tun, pe care nu-l durea niciodată nimic. Îi plăcea să

bea un păhărel de vin, să se bucure de-o masă ca lumea, sau să iasă la un local. A venit şi ziua cînd am fost invitat de persoana respectivă să merg la „Mon Jardin". Împreună cu soţia.

Invitaţia mi-o transmisese Andriana Fianu, etern neastîmpărata, simpatica şi zurlia secretară a gazetei, prinzîndu-mă pe coridor :

— Dom' Muş, mîine seară o iei pe Penke de mînă, şi te prezinţi cu ea la grădiniţă !...

— Mă Ady, tu te ţii de snoave, zău aşa ! Ce să cat cu ea la grădiniţă, că-i om în toată firea ?... Şi nici n-avem copii ! De nici o vîrstă, de nici o culoare...

— Să se mai distreze şi ea oleacă... Prea o ţii închisă-n casă. Ne-a poftit dom' Paulică, pe mine şi pe matale, să-l însoţim la „Mon Jardin", că de-aia i-am zis grădiniţă... Şi-a spus să nu venim singuri, că-şi ia şi el soţia !

A doua zi, pe la nouă şi ceva, seara, eram cu bulgăroaica de nevastă-mea la „Mon Jardin". În hol. Aşteptînd să apară şeful. Care, peste vreo cîteva minute, şi-a şi făcut apariţia. Împreună cu doamna sa, o femeie distinsă, de o frumuseţe de tip oriental, cu părul necoafat, ci pieptănat strîns şi neted. Şi-avea nişte ochi mari şi-ntunecaţi, niţel migdalaţi, care priveau adînc în sufletul omului, încercînd să-i pătrundă toate ascunzişurile. Cel puţin aşa mi s-a părut mie, total nepriceput cum sînt la investigarea misterului feminin, însă puternic impresionat de făptura soţiei şefului.

Laolaltă cu dînşii, sosiseră şi Ady cu prietenul ei. Un tip înalt, suplu, muşchiulos, plin de vigoare şi prezenţă scenică (dacă se poate spune şi-aşa). Iar Andriana Fianu, după ce ni-l recomandase, mă informase, chicotindu-mi la ureche, să n-o audă nimeni :

— El e condamnatul din seara asta !... Şi va trebui să muncească din greu, dansîndu-ne pe-amîndouă, pe mine şi pe Dina, ba şi pe Penke, dacă n-ai nimic împotrivă...

— Ba am ! — i-am declarat tăios secretarei noastre. Pot să mă ocup şi singur de nevastă-mea... Fiindcă dansez ca un Dumnezeu !

— Tare-aş vrea să-l văd pe Dumnezeu dansînd ! — s-a făcut auzită vocea lui Paul Georgescu, a cărui ureche surprinsese afirmaţia destul de hazardată a personalităţii subsemnatului.

Aşezaţi la masă, am ascultat îngrozit comenzile lansate de şef, care solicitase, pentru el şi soţie, mititei, fripturi, băuturi şi deserturi. Apoi a urmat „dansatorul", care-a cerut în numele amîndurora, al lui şi-al lui Ady, cîte un „cherry-cobler", la început, apoi momiţe, măduvioare, creieri şi-alte organe de măruntaie, neapărat cu cartofi prăjiţi, din cei numiţi „pai-parmezan". Mie, să-mi vină să-nnebunesc, nu altceva. Mai ales că mă treceau toate sudorile iadului, auzind cu ce-aveau să se alimenteze tovarăşii mei de drum. Pe de-o parte. Pe de alta, nevastă-mea mă ştia la regim, convinsă fiind că nu-ncalc niciodată prescripţiile medicilor mei curanţi. Deci, ce să fac ? Asta era întrebarea. Mai tare ca-n Shakespeare. „To be or not to be ?"

Şi-am întrebat-o pe Penke, fîstîcit bine şi-aproape bîlbîindu-mă :

— Tu bei ceva, or not tu bei ? Stai aşa, copilă bună, că nu mai ştiu ce spun... Iei ceva înainte ?

— Ştiu eu ? Să-mi aducă şi mie ce-a comandat pentru Ady... Pe tine, însă, vreau să te-aud ! Ce iei ?...

Lămurit în privinţa situaţiei, i-am comandat ospătarului ce-aştepta răbdător lîngă spatele meu :

— Un „cherry-cobler", pentru doamna, şi-o citronadă, fără zahăr, pentru mine... După aia, cîţiva mititei, un cotlet de purcel şi-un tort Richard. Tot pentru dînsa, că eu-s la regim. Mie, în orice caz, dacă ai face rost de-o salată verde, preparată anume, doar cu niţel ulei şi zeamă de lămîie, nu mi-ar displace aşa ceva...

Bulgăroaica, încîntată de tăria mea, mă mînca din ochi. Eu, în schimb, aş fi mîncat tot ce se găsea pe mesele din preajma noastră. Că se hrănea lumea ţeapăn, nu se jena. Şi nici nu era la regim dietetic.

Şeful şi Ady Fianu abia se ţineau să nu se tăvălească pe jos. De rîs. Doar mă ştiau de ce-s în stare să bag în mine, sub numele de preparate dietetice.

Ca să nu-mi fac nervi, m-am distrat şi eu cum am putut. În timp ce comesenii se ocupau cu devorarea comenzilor trasate ospătarului. Şi-am purces să citesc, prefăcîndu-mă indiferent la tot ce se petrecea, la soartă şi la destin, că de fatalitate nu mai pomenesc, lista de bucate a „Mon Jardin"-ului. Dar nici indiferent n-am mai putut rămîne. Mai ales cînd descoperisem că citronada mea avea acelaşi preţ la desfacere ca şi

„cherry-cobler"-ul. Şi mi-a stat în gît nefericita aia de salată verde, gălbejită şi veştedă, pe care mi-o servise nenea chelnerul. Parcă în batjocură. Barem de n-aş fi băut citronadele, patru sau cinci la număr, cu care intenţionasem să-mi estompez dezastrul metabolic din maţe.

M-am răzbunat totuşi. Pe viaţă, pe tot ce-mi stătea împotrivă. Dezlănţuindu-mi obscurele şi latentele rezerve ce zăceau în străfundurile mele, oprimate de nedreptele sentinţe ale vracilor endocrinologi. Cînd a-nceput să bubuie formaţia instrumentală a localului, interpretînd o serie de trepidante „rock'n roll"-uri, atunci la modă, l-am auzit pe dom' Paulică, voios nevoie mare, lucind de încîntare şi bucurie, fiindcă-i plăcea şi lui cum se zbănţuiau dansatorii pe podiumul ce le era rezervat, adresîndu-mi-se mobilizator :

— Maestre, acuş să te văd ! Ai promis c-o dansezi pe soţia matale... Dă-i drumu' !

De-aia nu-i bine să iei numele Domnului în deşert. Îl pomenisem, atunci cînd mă lăudasem că dansez ca un Dumnezeu. De unde să fi bănuit că nebunii ăştia frumoşi, ai marilor oraşe, jucau chestii de-astea americane, în loc să se mulţumească doar c-un tangou sau un vals, unicele dansuri pe care le mai cunoşteam (întrucîtva).

În disperare de cauză, n-am mai avut pe-unde întoarce căruţa. Blestemîndu-mi zilele, am procedat şi eu întocmai cum îi văzusem pe alţii din preajma noastră. M-am repezit la nevastă-mea, cît mai smucit posibil, şi-am ridicat-o de pe scaun, pentru ca apoi să ne-avîntăm în epicentrul cataclismului. În nădejdea că, unde-s mulţi puterea creşte, dar nici nu se bagă de seamă nepriceperea.

Mişcările „rock'n roll"-ului nu mi s-au părut atît de complicate. Penke, fiind cu dansul în sînge, le-a prins imediat. Iar eu le-am prins de la ceilalţi, făcînd ca ei. Dînd dezordonat din stîngul şi din dreptul, smulgîndu-mi braţele din umeri, bîţîindu-mă din toate mădularele. Cînd am văzut că orchestra n-are de gînd să se-oprească, apucat de toate năbădăile, fiindcă eram leoarcă de năduşeală, mi-am zvîrlit şi haina de pe mine. Atunci s-a produs catastrofa.

Impresionaţi de gestul şi avîntul meu, dansatorii au eliberat brusc podiumul. Lăsîndu-mă singur cu nevastă-mea. Iar ei

băteau din palme, trepidant şi zgomotos, în ritmul cerut de formaţie. Debusolat de febra dansului ce-mi fierbea sîngele, n-am mai ştiut ce fac, şi-am vrut să execut una din figurile cele mai interesante ale „rock"-ului. Darea peste cap a partenerei.

Din păcate, nu mi-a reuşit figura. Şi cît m-am străduit s-o conving pe bulgăroaică să se lase înşfăcată de gît. Ca să-mi vie mai lesne s-o sui în cîrcă. Eu, cam furios, mă repezeam s-o apuc, ea, speriată bine de mutra mea, se dădea la o parte. Şi-am ţinut-o tot aşa. Cîteva minute bune. Pînă am izbutit s-o prind. În strigătele şi uralele entuziaste ale asistenţei. Cînd m-am scremut s-o urc în spinare, am auzit un pîrîit bizar. Nu era spondiloza. Ci pantalonii. De-ar fi fost numai atît, mai treacă-meargă, însă mă lăsaseră şi genunchii. Şi-a fost necesar să fiu purtat pe braţe. Cu ovaţii. Pînă la masa noastră. Unde Paulică Georgescu, Ady şi cavalerul ei, infatigabilul dansator, se ţineau cu mîinile de burtă.

Şi le-am zis-o şi eu, ca să le demonstrez meritele regimului dietetic :

— De-aia vă doare burta, fiindcă aţi înfulecat ca sparţii !... Pe cînd eu, fără nimic în mine, aţi văzut de ce-s în stare...

Numai soţia şefului, doamna Dina, singura care părea să n-aibă necazuri stomacale, dar mă şi compătimea, m-a susţinut :

— Are perfectă dreptate ! Şi mai terminaţi odată cu figurile astea...

Dom' Paulică a contrazis-o :

— Imposibil ! Altminteri, murim de rîs...

Apoi mi s-a adresat mie şi bulgăroaicei :

— Maestre, ce-mi place la matale este curajul !... Te-ai lăudat, însă ai suportat bărbăteşte consecinţele. Deşi ţi-ai chinuit inuman cucoana... Dacă-s vinovat întrucîtva, îmi cer scuzele de rigoare. Am impresia că eu te-am provocat... Doamnă Penke, am petrecut împreună o seară memorabilă. Şi n-am să te uit niciodată... Fiindcă ştii să-ţi aperi omul, chiar şi cînd se zvîrle singur în gura lupului !

După care, comandînd o sticlă de şampanie, şi-a motivat gestul :

— Merită să ciocnim o cupă de şampanie ! Că oameni sîntem, şi-avem şi noi dreptul să ne mai bucurăm de viaţă... Barem din cînd în cînd !

„TROMPIȘOR" ȘI-A FĂCUT DATORIA, „TROMPIȘOR" POATE SĂ PLECE!

Și-au mai fost prilejuri cînd am avut posibilitatea să constat, cu ochii mei personali, că redactorul-șef de la „Gazeta literară" iubea viața nespus. Așa cum era ea, cu pîcle și neguri, dar și străfulgerată de explozii solare. Fără să facă nazuri, sau caz de handicapul ce-i stînjenea motricitatea. Și nici pe mironosița nu făcea, sau pe ascetul. Mereu cu țigara între buze și cana de cafea lîngă el, era dispus oricînd să petreacă vreo cîteva minute privind la năzbîtiile și trăsnăile colegilor sau prietenilor. Apoi, lăsîndu-i în boii lor, să-și facă de cap, se cufunda în lectura hîrțoagelor pe care le purta în geanta ce nu-l părăsea niciodată.

Uneori, cînd eram în ședință de lucru, la mine acasă, pe Calea Moșilor, cu cei patru cavaleri ai apocalipsului (Titi Chiriță-romancierul, Damian-criticul, dramaturgul și Gică Balaban), jucînd în cinci acele pokere de pomină, cu față umană, deoarece plafonam pierderile sau cîștigurile pînă la limita posibilităților celor mai amărâșteni dintre noi, și care-au dăinuit vreo cîțiva ani la rînd, în fiece după-amiază de miercuri, săptămînă de săptămînă, uneori, cum spuneam, ne pomeneam cu șeful la ușă. Bineînțeles, îl pofteam în casă, întrebîndu-l îngrijorat :

— S-a-ntîmplat ceva cu gazeta, dom' Paulică ?

— Încă nu, dar se va-ntîmpla ! Fiindcă așa-i normal... Eu să mă zbat, alergînd după colaboratori, după manuscrise și după redactorii mei, iar voi să vă destrăbălați aici, bătînd cărțile în neștire... Brava !

După ce dădea mîna cu toți cei prezenți, privind amuzat la mutrele lor contrariate, avea pentru fiecare o vorbă bună. Pe mine mă lăsa la urmă, fără să mă uite, și nici să mă ierte.

— Dacă tot nu dai astăzi pe la redacție, întrucît ai alte ocupații, sper mai fructuoase, barem fă-mi și matale o cafea... De-aia am trecut pe aici, că mi-a zis Milo, care-o să vină și el, că ești găsibil la domiciliu, unde lucrezi cu Gică, plus alte cadre din afara revistei. Așa că, dacă ne-ngădui, o să lucrăm și noi...

Nițel fîstîcit, nemaiștiind pe unde să scot cămașa, l-am întrebat pe șef :

— Dom' Paulică, fierb cafeaua cu zahăr, sau fără... ?

— Fără ! Însă multă şi tare, de să te ridice de pe scaun, cum îţi place matale să zici...

— Dar un păhărel de vinişor ? Am primit, de la nişte neamuri, un „alicante" epocal...

— Nu zic ba ! N-ai cumva şi ceva ţigări ?

Aveam. Şi două pachete de „Pall Mall", şi nişte „Snagov", o ţigară de-a noastră, recent apărută pe piaţă. Care, pe-atunci, utiliza un tutun de cea mai fină calitate. I-am înmînat şefului un „Pall Mall", să aibă ce face pînă vin cu cafelele.

După ce-a apărut Milo Petroveanu, şefii s-au pus pe discutat manuscrise şi sumare, iar noi, grupul, ne-am reluat şirul de full-uri, careuri şi chinte. Din cînd în cînd, fiind nevoit să prepar alte cafele, Milo îmi lua locul. Îi plăcea şi lui jocul dracului. Dramaturgul, om plin de parale, de cînd i se prezenta piesa cu casa închisă, se comporta uman cu partenerii, practicînd un poker deconectant. Cu banii lui, ar fi putut să ne lase săraci lipiţi pămîntului, fără nădragi şi cămeşe pe noi. Însă n-o făcea. Îi plăcea să „isterizeze" partida, plusînd aiurea, trăgînd cacialmale după cacialmale, fără să aibă nimic în mînă.

Am avut şi eu ocazia să-l învăţ minte, şi să nu ne mai terorizeze. Psihologic vorbind. Fiindcă nu se lăcomea cîtuşi de puţin la amărîţii noştri leuşteni.

La un moment dat, cînd, datorită unei rafale de paroluri, se-adunase la masă un purcoi de monede, şi se cerea deschis cu tot potul, mi-am filat liniştit cartea din mînă. Eram ultimul care trebuia să vorbească, deoarece eu împărţisem foiţele. Dramaturgul, amator de senzaţii tari, a spus clamînd :

— Pas ! Pas pe neve !...

— Pas, — l-a aprobat şi Damian.

— Pas, pas ! — s-au declarat de acord şi Titi şi nea Gică Balaban. (Jucam în cinci.)

Bineînţeles, după ce-şi examinaseră cărţile. Nefericiţii ! Nu le intrase nimic. Erau în mîinile mele. Care prinsesem trei şeptari. Întrucît dramaturgul nu se uitase ce avea în mînă, am şoptit, fără păreri de rău :

— Pas !

După care l-am rugat pe dramaturg :

— Maestre, ia uită-te la carte, să vedem şi noi cu ce-ai pasat !...

Cînd şi-a etalat foiţele, una după alta, pe rînd, în faţa noastră, şi a văzut că prinsese un caré de aşi, servit, a emis un urlet :

— Trompişor, nefericitule, ce mi-ai făcut !... Cum de-ai zis pas ? Chiar n-ai avut nimic, nici măcar perechi ?

— Ba am avut ! trei bucăţi... Mici însă, nişte bieţi şeptari !

— He, he, he, maestre, de cînd ţi se spune „Trompişor“ ? — m-a întrebat Paulică.

— De cînd s-au culturalizat amicii, citind cărţi pentru copii, de tipul celeia scrise de Nina Cassian, despre aventurile unui pui de elefant, botezat de autoare „Trompişor“...

— Şi nu te supără aluzia ?

— Deloc !

Pesemne că-i plăcuse porecla ce mi-o dăruise dramaturgul, fiindcă şi-a amintit de ea, într-o clipă de maximă tandreţe, cînd fusese nevoit să-mi comunice :

— Dragul meu, deşi-s numai cîteva luni de cînd eşti alături de noi, mă văd silit să-ţi aduc la cunoştinţă o veste destul de neplăcută !...

De fapt, auzisem şi eu cîte ceva. Cum că forurile superioare dispuseseră reduceri serioase de personal.

— Dă-i drumu', dom' Paulică, şi nu te jena ! Sînt gata de orice... Vorba poetului, ăla cu cîinele Degringo : „Numai veşti rele mai aştept !“ Care-i baiul ?...

Privindu-mă surprins, şeful a surîs stînjenit şi întristat. După care mi-a transmis noutatea, însă-n stilul său caracteristic :

— Dom' Muş, mai ţii minte chestia aia cu maurul ? În aceeaşi situaţie te afli şi matale. Trompişor şi-a făcut datoria, Trompişor poate să plece ! Îmi pare rău că ne despărţim, întrucît ai făcut ceva pentru gazeta noastră... Dar asta-i soarta !

Ca să nu-i amărăsc şi mai mult gălușca pe care era nevoit, fără vină, s-o înghită, l-am liniştit, tot eu :

— Dacă o dăm pe literatură, dom' Paulică, atunci n-am nici un motiv să mă simt umilit. Ba invers, sînt chiar onorat să mă văd vîrît alături de eroii marilor tragedii ! Aşa că, pe bune, nu te mai frămînta... Mai ţii minte poezia aia cu viorile, emanată de nea Paulică Verlaine. În aceeaşi situaţie mă aflu acuşi... Ca să te iau şi eu cu citate celebre !

— Care, Trompişor ? De „Violons d'automne" vrei să-mi pomeneşti ?

— Exact ! Dar pre limba noastră, într-o versiune personală, şi care sună aşa, brodindu-se nemaipomenit de bine : „Că eu mă duc, pe-un vînt năuc, care mă poartă, de colo-ncoa, întocmai ca pe-o frunză moartă !" Deci, dragă şi mult iubite şef al meu, rămîi sănătos, fiindcă mi-ai fost tare scump, oricît ar zice unii că eşti aşa şi pe dincolo, chestii ce nu mă privesc, nefiind avizat în materie... Că eu mă duc !

Şi dus am fost. Cu inima în ralantiu. De-a dreptul la „Capşa". Aşa cum am procedat totdeauna cînd mă aflam în situaţii-limită. Şi l-am chemat pe domnul Luca şi i-am zis, fără să-mi mai tremure glasul :

— Măi fratele meu, astăzi îl dau dracului de regim dietetic !...

— Perfect, maestre ! — m-a aprobat liniştit superchelnerul. Că şi eu m-am lăsat...

— Atunci, e mai mult decît perfect ! Rade-mi, rogu-te, şi-ncă urgent, o porţie dublă de sarmale... Dar aşa, ca la mama lor, cum îmi plac mie !

— Cunosc, maestre ! Cu nişte costiţă prăjită, rumenită bine, aşternută deasupra, şi-apoi vîrîte ceva mai mult la cuptor, să se gratineze ca lumea, iar apoi, cînd îs gata, să le spoiesc şi eu vreo trei linguri de smîntînă dulce, ca frişca, nu-altceva !...

Ascultîndu-l pe domnul Luca recitînd atît de încîntător lecţia învăţată de la mine, deodată m-am simţit măreţ. Altă viaţă ! Adică, din aceeaşi clipă, începeam o nouă etapă în lunga mea carieră (niciodată prea clară).

Ce-avea să fie mai încolo, doar soarta mai ştia cîte ceva.

Iar soarta se-afla la vreo trei mese distanţă. Unde venise să ia loc sub chipul dramaturgului. Care, cînd m-a văzut vioi şi bine dispus, aşteptînd să-mi vină comanda, s-a deplasat numai-decît la masa mea, întrebîndu-mă zîmbăreţ :

— Ce-i cu tine aici, Trompişor ?...

— Ce să fie ! Sînt cătrănit foc...

— Nu s-ar zice, după cum arăţi !

— N-ai învăţat nimic, meştere, judeci numai după exterior, fără să te gîndeşti la conţinut ! Ce fel de realism mai e şi-ăsta ?...

După care, iertîndu-l pentru slabele sale cunoştinţe în materie de estetică, i-am relatat tot ce mi se întîmplase. Dramaturgul nu s-a mirat deloc. Dar nici nu m-a compătimit. Ba dimpotrivă, mi-a spus încurajator :

— Hai, că nu-i rău să fii liber ! Mai erai aici, la „Capşa", dacă trebuia să semnezi condica de prezenţă ? Totuşi să gustăm ceva, şi-apoi stăm de vorbă, mai pe-ndelete...

Abia după ce ne-am potolit instinctele primare, m-am lămurit în privinţa a ceea ce-nţelegea comeseanul meu prin „a sta de vorbă, pe-ndelete". Căci îmi propusese, pe scurtătură şi de-a dreptul !

— Uite ce-i, te iau la mine, la teatru ! Să-mi machetezi programele de sală şi afişele... Dealtfel, ştiam de la bietul Paulică despre eliberarea unei anumite cote din personalul lucrător... Întrucît eşti utilizabil, cunoscînd bine meseria pe care-o practici, repetăm figura de la-nceput, cînd ţi-am oferit să vii la „Gazeta literară". Am pleçat eu, ai plecat şi tu, mă simt oarecum dator... Ce zici ?

N-am mai zis nimic. Ar fi-nsemnat să-l jignesc, făcîndu-i declaraţii de dragoste, penibile prin slugărnicie şi autoumilire. Nu era tipul care să-nghită asemenea fiţe demodate. Dealtminteri, şi-aşa ne-ntîlneam în fiece miercuri, la pokerele noastre, şi niciodată n-adusese vorba despre condiţiile în care plecase de la gazetă. Nu-i plăceau intimităţile... Între bărbaţi, se-nţelege. Despre celelalte, nu mă bag, nu mă amestec. Abia la despărţire i-am zis :

— La ce oră te găsesc la teatru, să-mi dai textele ?...

— Cam în jur de unu, unu şi ceva ! Stăm niţel de vorbă cu directorul, şi după ce ne transmite doleanţele, venim încoace să punem la punct programul...

Niţel nedumerit, l-am rugat să-mi precizeze :

— Unde-ncoace ? Tot la „Capşa" ?...

— Exact şi întocmai ! Ca să nu ieşi din mînă...

Iar Ioan Grigorescu, proaspăt uns redactor-şef al revistei „Cinema", tot la „Capşa" m-a solicitat să-i machetez publicaţia. Şi-uite aşa, mă procopsisem cu două colaborări esenţiale, dar şi existenţiale, căzînd din lac în puţ. Ce-i drept, lacul secase, din pricini independente de voinţa mea, însă puţul, sau, mai exact spus, puţurile aveau destulă apă.

Totuşi, am regretat mult „Gazeta literară". Şi nici n-am fost în stare s-o uit vreodată. Atît atmosfera care domnea acolo, sau oriunde fiinţa redacţia ei itinerantă, cît şi acei oameni minunaţi şi maşinaţiile lor zburătoare, nevinovate, ţinînd de artă.

Şi-acum, cînd o seamă de prieteni îmi relatează că-l văd ades pe Paulică Georgescu, şi că bea mereu la cafele, ca şi mai înainte, şi că fumează incontinent, în timp ce scrie romanele ce i-au adus o faimă meritată, şi pe care le citesc pe nerăsuflate, îmi pare nespus de rău că n-am inima aia, şi nici curajul, să-i dau un telefon şi să-i reamintesc de indimenticabila perioadă de la „Gazeta literară", cînd am colaborat atît de fructuos.

Dacă mă ia la-ntrebări şi îşi aminteşte tocmai ce nu mi-ar conveni ? Bunăoară despre exhibiţiile mele acrobatice, de „rock'n roll"-ist frenetic, sau despre regimurile dietetice, practicate pe vremuri la „Capşa". Acuma, cînd m-am făcut băiat bătrîn şi cuminte, şi consum brînză de „veci" în cantităţi industriale ? Şi dacă se interesează de ce nu l-am căutat niciodată, în decurs de-aproape douăzeci şi cinci de ani ?

Renunţ. Şi citez şi eu, ca şi el adesea, vorba lui Anton Pann : „Dacă nema puterinţa, ce mai chichirez gîlceava ?"

MARELE „DETECTIV“

EXPUNERE DE MOTIVE

Una din autenticele aventuri ale personalităţii subsemnatului, ce s-ar dori personaj secundar în această carte, mi se pare a fi fost scrierea seriei de romane subintitulată „jocurile detectivului Conan Doi“. Curat aventură ! Pentru că una îmi propusesem, şi-alta a ieşit.

De fapt, molipsit încă din copilărie de maladia „romanului poliţist“, aş fi dorit tare mult să „compun“ şi eu un volum bubuitor, care să rupă gura lumii, aşa cum procedase maestrul Arthur Conan Doyle. Unul din autorii mei preferaţi. Pe-atunci. Ulterior, am mai evoluat. Şi au început să-mi placă James Hadley Chase, Raymond Chandler, Peter Cheyney, Mickey Spillane, Dashiell Hammett, Chester Himes şi nenumăraţi alţi reprezentanţi de vază ai „romanului negru“.

— Vladone, — îmi zisese odată Titi Chiriţă, noi ar trebui să născocim altceva decît au făcut-o maeştrii din „Série Noire“...

— Adică ? — l-am întrebat eu, după ce-i mărturisisem intenţiile mele.

— Am avea nevoie de ceva autentic românesc, şi cît mai spre literatură, tentînd o integrare a cărţii poliţiste în „artă“ !... Mă rog, nu ştiu cum să-ţi spun, însă eu am să-ncerc ceva şi, cînd ai să-mi citeşti cartea, ai să-ţi dai seama unde vreau să bat...

Peste vreun an, i-a apărut, pare-mi-se, „Trandafirul alb“. Şi-am priceput, numaidecît. În primul rînd, că era literatură adevărată, deşi poliţistă. Iar în al doilea rînd, că n-aş fi fost niciodată capabil să scriu aşa ceva, neposedînd o minte cibernetică, ticluitoare de enigme cvasiirezolvabile, aşa cum poseda Constantin Titi Chiriţă. Muream de invidie, dar asta era situaţia ! Iarăşi vorba lui Paul Georgescu, parafrazîndu-l pe Anton Pann : „dacă nema puterinţa, ce mai chichirez gîlceava ?“

Şi-am renunţat. Un timp numai. Pentru că, ceva mai încolo, oamenii şi viaţa mi-au procurat ideea de bază a cărţilor ce-aveau să urmeze. Întîlnind tipuri umane din cele mai diverse, pitoreşti şi insolite, trecînd prin întîmplări aşijderea, m-am încumetat să m-apuc de scris „jocurile detectivului Conan Doi". Care, slavă Domnului, numai detectiv nu era. În schimb, eroul semănîndu-mi întrucîtva, din toate punctele de vedere, m-am trezit c-un personaj inapt de-a judeca „enigmistic", însă avînd un ochi dotat (oarecum) întru observarea unor anomalii din comportamentul cetăţenilor nepuşi la punct cu „eticul".

Şi, spre disperarea mea, vîrînd în romanele serialului tot soiul de oameni, unii chiar din familia subsemnatului (un bogat rezervor de tipuri „negative"), precum şi evenimente bine cunoscute mie, fiind trăite, în bună parte, personal, mi-am dat seama că obţinusem nişte cărţi total „antipoliţiste".

Şi-atunci, în sinea mea, mi-am zis : „Va să zică, «jocurile» mele nu-s romane poliţiste, cum mi-ar fi fost pe inimă ! Deci înseamnă că sînt barem romane umoristice".

Bune, şi-alea ! Dacă reuşesc să-nveselească lumea, aducîndu-i un zîmbet pe buze. Şi-am primit şi scrisori. În special de la cititori. Cele de la neamuri şi prieteni nu le mai pomenesc. Prea erau laudative. Aşa că, am dedus eu, ori nu-mi citiseră cartea, ori o răsfoiseră doar. Şi-ncercau să mă „flatuleze".

Un grupaj de scrisori, provenind de la una şi-aceeaşi persoană, mi-a produs cea mai intensă bucurie. Căci, printre altele, susţinea :

„Stimate maestre, v-am hărăzit această misivă, după ce-am citit toată cartea de telefon... Ca să vă găsesc adresa... Vă citim toţi cei de-aici, în colectiv, că n-avem decît un exemplar, rîzînd în hohote, după cum ne-a recomandat şi doctorul Braşcu... Zice că sînteţi bun de tratament. Şi că n-ar fi rău dacă aţi veni să organizăm o întîlnire cu dumneavoastră. Există şi posibilitatea să rămîneţi aici mai mult timp. Avem tot ce ne trebuie, casă, masă, şi parc pentru destindere. Eu am să vă aştept în orice zi, stînd lîngă poartă. Sper să vă recunosc după volum... Al dumneavoastră, Gherase Vicu, maestru ITB, mecanic autogetaximetrist, fost boxer categorie grea, elev al lui Mielu Dobrescu".

Abia la cea de-a treia, am izbutit să descifrez şi adresa expeditorului, găsind-o notată pe spatele plicului :

— „ghe. Vicu. M.I.T.B. + M.A.G.Tx, Spitalul Central nr. 9, salonul 4, din Loco Bucureşti"...

Şi-au mai fost şi alte scrisori încurajatoare. Una din ele, de-a dreptul tulburătoare. Cu-atît mai mult cu cît plicul conţinea şi-un set de fotografii, reprezentîndu-l pe trimiţător. Care-mi scria :

„Domnule dragă, vă mulţumesc pentru ultimele clipe plăcute ale vieţii mele. V-am citit de două ori romanul. Că merita. Deoarece am să plec foarte curînd, vă las dumneavoastră tot ce posed ca avere — pozele mele. Cînd am fost şi eu un cineva. Nu vă dau numele meu şi nici adresa, deoarece nu mai are nici un rost. De ce să vă-ndurerez, cînd păreţi un om voios şi bun, chiar cumsecade..." !

Fotografiile, vreo şapte sau opt la număr, îl înfăţişau pe epistolier în straie de roşior-cavalerist, călare, la o paradă militară. Gradul nu se putea distinge. Însă, judecînd după falnicul armăsar, precum şi apreciind la justa valoare statura, ţinuta, distincţia pieptului bombat, cred că fercheşul călăreţ era, probabil, cel puţin maior. Uniforma, cu dolman, chipiu cu egretă şi cocardă, părea să aparţină anilor '36 sau '37. Aşa că, acum, expeditorul s-ar fi cuvenit să fie măcar general. Dacă nu cumva şi mareşal. În rezervă, se-nţelege.

Dar m-a mîhnit enorm că nu mi-a lăsat adresa, ci doar fotografiile. Totuşi le păstrez. Reprezentînd o amintire tristă şi bizară, generată de-o cărţulie oareşicare, pe care însă necunoscutul meu cititor a considerat-o haioasă. Numindu-mă, în acelaşi timp, şi moştenitorul umbrelor sale pe-acest pămînt.

Mi-au mai scris şi alţii. Bunăoară, un tînăr. De la Craiova. Unul purtînd un nume curat oltenesc (Dodo Niţă). Care, în afară de faptul că mi-a precizat şi coordonatele sale geografice, a ţinut să mă viziteze cu orice preţ. Pentru a-şi exprima prin viu grai părerile despre capodoperuţa mea. Şi-a venit. Cu întreaga familie. La Tîncăbeşti. Dulce şi emoţionantă chestie ! Iar plăcuta molimă s-a extins. Încît nu mai prididesc cu musafirii. De toate vîrstele, fără deosebire de sex şi profesie. Nu mă supără prezenţa lor, ci mă-ndrituieşte să mă simt şi eu om. Căutat. De-aia am ajuns să-mi cumpăr singur o oarecare parte din tirajul cărţilor mele. Ca să am de unde dărui. Cu indicibilă plăcere.

„DE-A V-AȚI ASCUNSELEA"

Pînă și titlul primului volum din serialul „jocurilor" s-a zămislit dintr-o întîmplare reală. Cînd m-am jucat de-a v-ați ascunselea, la Tîncăbești, cu Titi Chiriță, Guță Băieșu și Țuțu Pancu-Iași.

Era prin 1965, îmi pare, într-o splendidă duminică de noiembrie, scăldată de razele geroase ale unui soare cu dinți, cînd m-am pomenit cu ei la Tîncăbești. Dornici să inhaleze un pic de aer curat, fără emanațiile tobelor de eșapament, la iarbă verde. Care iarbă, desigur, năpîrlise încă de la sfîrșitul lui octombrie, rămînînd doar o amintire. Aer, în schimb, cît îți poftea inima.

Așa că, tuspatru, ne-am plimbat prin livadă, prin ceea ce fusese în vară grădină, am admirat și via, deocamdată neîngropată, însă culeasă devreme, în septembrie, cam în jur de Sfînta Marie (a mică), iar mustul depozitat în butoaie să fiarbă alene. Băieții, plictisindu-se de-atîta mișcare în mijlocul și sînul naturii, și-ncepînd să dîrdîie nițel, în pofida zilei neobișnuit de însorite, la un moment dat au început să dea semne de nerăbdare. Pînă ce Titi Chiriță și-a luat inima-n dinți și m-a întrebat pe ocolite, luînd-o pe după leuștean :

— Ce-i facem, măi Vladone, nu ne pofteşti și-n casă ?... Sper să ai și ceva cărți !...

— Cum să nu ! — m-am bucurat eu, vrînd să mă laud. Haideți să le vedeți, c-am cărat aici, la Tîncăbești, mai la fereală, toate romanele din „Série Noire", „Carré Noir", „Poche Noire", și-alte minunății... O adevărată comoară !

— Ei, nu mai spune ! — a exclamat Titi.

Însă Octav Pancu-Iași, Țuțu adică, m-a luat repede :

— Ia ascultă, maestre, chiar atît de cretini ne crezi încît să fi bătut aiurea drumul, doar ca să-ți privim cotoarele cărților ?...

— Are dreptate copilu' ! — a intervenit Guță Băieșu, de pe atunci începînd să dea semne de causticitate în replică, deși încă nu se apucase de scris piese de teatru ; se referea la faptul că Pancu era unul din cei mai îndrăgiți autori ai literaturii pentru copii. Și-a continuat : Ne-ar interesa o carte, însă ca s-o filăm ! Și, din cînd în cînd, după cîte-un pot mai acătării, să ne mai clătim și noi gurițele cu niște vinișor de-al tău... Hai, nu fi

scîrțan, scoate și tu ceva din beci, și ieși cu cărțile, să-i ardem un pokeraș. Că de-aia ne-am deplasat aici, în raiul tău de la Tîncăbești !

Pe la prînz, în jur de orele unu și ceva, am întrerupt temporar partida. Ca să gustăm din preparatele rurale ale bulgăroaicei, grădinărița mea de basm. Care ne pusese pe masă o salată de roșii nemaipomenită. Din tomatele vîrîte, la adăpost, în podul pivniței, cu vrejuri cu tot, ca să se păstreze pînă-n ianuarie. O salată „complexă" : cu ardei gras, ceapă de apă, și ulei din belșug, s-o scalde ca lumea. Iar alături de castronul în care cazase cele de mai sus, ne mai așezase pe farfurii și-un pic de telemea naturală de oaie. S-avem ce mesteca, în timp ce păstrămioara de capră se frigea pe jarul din vatra sobei.

Sătui corespunzător, ne-am așezat apoi iarăși la masă. Ca să jucăm. Iar Guță, dînd cartea, m-a întrebat, uitîndu-se rapid la ceas :

— Pînă la ce oră circulă autobuzele ?...

— Nu-ți face probleme, omule, că-s destule ! — l-am astîmpărat eu. La șase, vine cursa de Ploiești, la șapte, dinspre Gruiu, la șapte și juma', a de Periș, iar ultima-i pe la zece, dinspre Snagov-sat...

— Perfect ! — s-a arătat încîntat Băieșu, pornind să-și fileze cartea. La șase fără ceva, ridicăm ședința, s-o prindem pe-a de Ploiești. Am o problemă acasă. Altminteri, dau de dracu' !... Cine vorbește ? Dă-i drumu', Titi, că ești după blaind...

Pe la șapte fără cinci minute, am alergat, ca apucații, să prindă băieții autobuzul de Gruiu. Pe care l-am ajuns în ultima clipă. După ce plecase din stația de lîngă postul de radio. Tot Băieșu ne-a îmbărbătat :

— Nu-i nimic, ne-ntoarcem, să mai facem vreo cîteva mîini, și-l luăm pe-ăl de Periș !...

Și uite, tot așa, ne-am jucat de-a v-ați ascunselea, noi și autobuzele următoare. Și asta a continuat, pînă s-a înnoptat de-a binelea. Cînd nu mai circula nici o cursă de-a Irtei. Tot Chiriță a salvat situația, propunînd :

— Mai jucăm niței, fiindcă-i imposibil să nu ne ia vreo mașină de ocazie ! Îndeobște, după zece, sau unsprezece, încep să se-ntoarcă bucureștenii de la munte...

— Excelentă idee ! — a aprobat Pancu-Iași.

Numai Băieșu, de-astă dată, părea să aibă ceva pe inimă.

Şi ne-a spus ce-l frămînta :

— Oricît ar fi de excelentă chestia aia căreia voi îi ziceţi idee, eu tot după miezul-nopţii ajung acasă ! !

— Ei, şi ! Care-i problema, de vreme ce tot ai să fii în patul tău, odată şi-odată ?... Asta-i principalul ! — a decis Titi.

— Ete, că nu-i chiar aşa ! — s-a pronunţat Băieşu, niţel cam debusolat. Am promis să fiu la domiciliu, cel mai tîrziu, pe la cinci... Avem de sărbătorit o aniversare în familie. Şi nu-mi vine-a crede c-or să mă aştepte musafirii pînă-n zorii zilei... Aia e !

— Atunci, — am intervenit şi eu, dă un telefon ! Vom obţine comanda în maximum zece minute. Vorbesc eu cu fata de la centrala noastră...

— Mai bine ai vorbi cu nevastă-mea ! Şi-ai să vezi ce păţeşti... Ce, crezi că i-am spus că plec cu Ţuţu şi Titi în vîjîială, taman la Tîncăbeşti ?... Mai bine trecem din nou la joc. Pînă se-ntorc bucureştenii, mai sînt vreo două ceasuri bune !

Au fost mai multe. Şi nu chiar atît de bune. Maşinile de la munte nu aveau de gînd să treacă prin faţa noastră, iar noi obosiserăm de-atîta bătut la cărţi. Băteam şi din picioare, pe şoseaua pustie, rebegiţi de frig şi îngrijoraţi, sperînd să ne mai încălzim oleacă, în nădejdea că se va milostivi vreo făptură umană, proprietar de automobil, să oprească şi să-mi care oaspeţii la Bucureşti.

Bineînţeles, întrucît nimeni n-a apărut pe şosea, nici în car, căruţă şi nici în teleguţă, ne-am reîntors în casă. Să ne culcăm. Deoarece n-aveam decît două paturi, într-unul i-am îngrămădit pe Titi, Guţă şi Ţuţu, de-a latul, punîndu-le la picioare nişte scaune, ca să aibă spaţiu, iar în celălaltul ne-am înghesuit noi. Eu şi nevastă-mea.

Şi, pînă s-a crăpat de ziuă, am dormit buştean. Chinuindu-ne ca nişte sardele, dacă se poate spune şi-aşa, avînd în vedere că, îndeobşte, specia respectivă nu mai ştie ce-i aia suferinţă, fiind cam de mult decedată şi fiartă în ulei (preferabil de măsline).

Cum s-o fi descurcat Guţă, odată ajuns acasă, asta n-am mai aflat. Însă, cu toţii, ne-am amintit mereu, cînd ne mai întîlneam, de-acea duminică de pomină, cînd am tras un poker memorabil, dar ne-am şi jucat de-a v-aţi ascunselea.

Peste ani, cam prin 1970 — mă pricopsisem cu „Bombiţa" încă din '66, imediat după „jocurile" de la Tîncăbeşti —, m-am trezit chemat la telefon de Alecu Ivan Ghilia, prietenul meu de nădejde, care m-a şi luat la trei păzeşte :

— Bine, măi omule, s-aud de la alţii că eşti bolnăvior, iar mie să nu-mi spui nimic ?...

— Hai, Alecule, n-o lua şi tu chiar aşa, mecanic ! — i-am replicat eu, îmbărbătîndu-mă singur. N-am nici pe dracu'... Doar că m-au cam lăsat o ţîră nervii, din pricina surmenajului !

— Surmenaj ? Nervi ? Atunci, Vlăduţ, află că leacu-i în mîinile mele... Îţi mai merge „Bombiţa" ?...

— De ce să nu meargă ? — m-am mirat eu. Dacă-i bagi benzină, umblă ca turbata...

— Perfect ! — a exclamat Ghilia. Aşteaptă un telefon de la mine, ca să-ţi transmit ce-am aranjat. Mergem la un pescuit de groază... Iar un eminent psihiatru franţuz, Charcot pre numele său, asta le recomandă nebunilor, pentru a-şi astîmpăra nervii şi hachiţele — pescuitul !

Drept să spun, nu mi-a displăcut ideea. Simţeam o mare nevoie să-mi recapăt forţele, deoarece, lăsîndu-mă de machetări, intenţionam să m-apuc iarăşi de scris... Aveam planuri mari, numai subiectul romanului îmi lipsea. Vroiam să fie cît mai „poliţist", dar de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere ! În cel mai rău caz, după ce-mi puneam la punct nervii, datorită tratamentului propus de Alecuţu, puteam să reiau, pentru a cincea oară, „Uragan la Toprak-kala". Transformîndu-l însă, dacă dădeam peste vreo crimă ceva mai ştiinţifică şi spectaculară, în roman „poliţist-arheologic". Gen absolut independent şi inedit. Premieră mondială, nu altceva !

Ghilia mi-a telefonat chiar a treia zi.

— Vlăduţ, eşti salvat ! Avem locul... Vine şi Tuţu Pancu-Iaşi. Totul s-a aranjat la „Podgoria". Unde ne-am întîlnit cu Pietraru, de la ziarul judeţean. Şi-aveam şi premisele, pardon, permisele de la Mia...

— Cine-i Mia asta ?

— Nu Mia, erotomanule, ci Ministerul Industriei Alimentare !

— Şi ce-mi trebuie mie permis de la Industria Alimentară, din moment ce sînt pus la regim ?

— Numai la mîncare te gîndeşti, nefericitule ! Mai bine stai şi-ascultă...

— Tot stau şi te-ascult !

— Merită ! Şi-ai s-auzi de ce. Pietraru a vorbit cu preşedintele Ceapéului, fiind prieteni la toartă, şi ne-a organizat o primire ca-n basme. Are baltă cu trei bazine, crescătorie de crapi, taie şi doi cocoşi emasculaţi, claponi adică, mă-nţelegi, ne-aşteaptă cu ei la cuptor, şi fierbe şi nişte potroace formidabile, de să-ţi stea pisoiu-n coadă ! Tragem un pescuit de pomină... E bine ? Gata, la noapte plecăm. Ai benzină ? Dacă nu, facem plinul la ieşirea din oraş... Şi, ca să nu pierdem timpul, vii chiar acu', şi-ai să dormi la mine !

Ajuns acasă la Ghilia, băiatul îmi mai furnizează şi-unele lămuriri suplimentare. În calitate de pescar atins zdravăn de filoxeră cunoaşte locurile pe care-o să le călcăm. Ultima oară s-a-ntors de-acolo cu zece crapi de expoziţie. Meleagurile respective sînt de-o frumuseţe de vis. Şi-i linişte, ca-n zilele dintîi ale zidirii lumii. Iar balta colcăie de ciortani, ca un cazan lipovenesc, în care se fierbe celebrul borş de peşte. Isprăvile lui Alecu, în materie de pescuit amator, sînt de notorietate publică, aşa că mă-ncîntă faptul că mă acceptă să-l însoţesc.

Seara, pe la zece şi ceva, îi telefonează lui Pancu-Iaşi, să fie pregătit de expediţie. Apoi o roagă pe nevastă-sa, femeie cumsecade, însă oarecum indispusă de prezenţa unui străin în casă :

— Dragă, pune şi tu masa, să luăm ceva în gură !

Nefiind pregătită de oaspeţi, ne-a oferit ce-a avut la îndemînă. Nişte pastramă de raţă sălbatică, adusă de Alecu de la Maliuc, cîteva roşii suspecte, două cepe vinete şi-o cană de cărţălău. Al dracului de negru şi acru. Atît de acid, încît mi se strepezeau dinţii. Care şi-aşa suferiseră destul, chinuindu-se să mestece pastrama de raţă, probabil, sălbatică rău, deoarece nu se lăsa deloc îmbucată.

Dimineaţa, pe la 9, ne-am trezit însomnuraţi. Deşi făgăduisem să ne sculăm odată cu zorile. La Ţuţu, tocmai în Balta

Albă, am sunat de-am făcut bătături în buricul degetelor.

Cu chiu, cu vai, pe la 11 ne angajam pe șoseaua Alexandriei. Cînd să ieșim din oraș, l-am auzit pe Pancu-Iași răcnind:

— Stai, oprește...

— Ce s-a-ntîmplat, am călcat pe cineva ?

— Stai, că uite-l pe-ăla cu gogoși ! Să luăm și noi cîteva...

Avea perfectă dreptate. Nu era o inițiativă de disprețuit. Mai ales că nu gustasem nimic de dimineață. Pancu-Iași a coborît și s-a-ntors în fuga mare cu-o sacoșă plină. Pe puțin vreo cincisprezece gogoși.

I-am preluat sarsanaua, le-am dat fiecăruia cîte-o gogoașă, după care am vîrît-o sub scaunul meu, comunicîndu-le :

— Ajungă-vă ! Restul le ducem copiilor președintelui.

Șoseaua e liberă. Soarele arde, așa cum se cuvine într-o zi de vară tîrzie. „Bombița“ mănîncă 75 pe oră, ca pe nimic. Mănînc și eu cîte-o gogoașă, extrăgînd-o, pe furiș, de sub scaun. „Fiat“-ul înfulecă kilometru după kilometru. Fără să-mi dau seama, înfulec și eu gogoașă după gogoașă. Bine că Țuțu și-Alecu au ațipit.

Nici n-am băgat de seamă cînd am ajuns la Valea Argovei. Trag în curtea Ceapéului. Nici un paznic la poartă, nimeni în birouri. E 12,30 fix. Precis, deduc eu, sînt în pauza de masă. Abia într-o chițimie din fund se-aude răcnind o femeie.

— Pupăzeeeeniii ! Alooo, Pupăzeeeeniii !...

Era telefonista. O fetiță firavă, cu ochi de Perlan albastru.

Peste un timp, nerăspunzînd Pupăzenii, ne-ntreabă pe noi :

— Pe cine căutați ?

— Unde-i tovarășul preș ?

— Nașu', tov Caroiu ?

— Ăsta e !

— Păi pă el îl caut și eu. Nu vedeți că nu răspunde ?

— De la Pupăzeni ? Ce să caute acolo ? Trebuia să ne-ntîlnim cu dînsul aici, la sediu...

— Cu nașu' ? Mira-m-aș... De ieri seară a plecat cu peștele la Pupăzeni. Dus a fost, și n-a mai venit !

— Cu pește ? Ce pește ? — s-a interesat Alecu Ghilia.

— Ploconu' pentru Competrol. La bază. C-altminterea nu ne dă motorina... O vîrît nașu' năvodu' la Știla, și-a scos ultimii ciortani.

— Şi nu v-a lăsat nici o vorbă ? Nu v-a spus c-or să vină nişte tovarăşi de la Bucureşti ? Doar i-a telefonat tovarăşul Pietraru, de la organul judeţean...

Blonda cu ochii de Perlan albastru îngălbeneşte :

— Aoleu ! Să n-auză naş' Caroiu dă el, că-l mănîncă fără mujdei. L-au criticat la gazetă. E supărat praştie !...

Clar. Ceva nu decurge normal.

Pornim în trombă spre locuinţa preş-ului. Nu-l găsim decît pe fiu-său. Care e foc de deştept. La cei cinci-şase anişori ai săi. Deoarece ne spune că mă-sa e la Alexandria, cu-o tîrnă de roşii, plocon pentru tanti Carolina, care-i gestionară la BIG, şi că tac-su, mînios şi cătrănit, s-a-mbătat alaltăieri, bînd o vadră de zaibăr, cu vicele şi brigadierul, citind împreună o gazetă făcută mototol, şi dînd gata cocoşii din ogradă, ca friptură la ceaun. Ultimii doi pe care-i mai aveau.

PESCUITUL — TRATAMENT IDEAL PENTRU NEVROTICI

Plecăm. Total descumpăniţi. Mai ales după ce-am vizitat şi cele trei bazine ale bălţii. Fuseseră golite de peşte, încă de-acum două săptămîni. Cîţiva localnici, auzind c-au venit nişte bucureşteni, la peşte, se uită la noi ca la nişte „inveiderşi". Peşte, la ei ? Păi nu l-au predat la TAPL-Bucureşti ?

— Dacă vreţi să daţi la undiţă, şi-ncă zdravăn, păi duceţi-vă la Valea Argovei. Ce-i acolo, e nebunia lumii ! — ne informează un nene tare binevoitor.

— Nu-i aici Valea Argovei ? — se indignă Alecuţu.

— Ba da, dar a de Jos... Ailaltă, e a de Sus ! Acolo-i grozăvia...

Ghilia, marele pescar (sportiv şi amator), se întărîtă. Îi oferă un „Kent", din pachetul meu, şi-l întreabă cum ajungem la balta cu minuni.

Nenea rupe filtrul ţigării, o frămîntă ca lumea, între degete, se uită la noi pe sub sprîncene, aprinde cuiul de coşciug, trage un fum, tuşeşte, stă o clipă pe gînduri, după care spune,

nemulţumit de calitatea tutunului şi scuipînd cîteva fire de tabac, rămase pe limbă :

— O luaţi către Drăgăneşti, apoi treceţi coasta digului, şi-ntrebaţi de Neajmiai a lu' Cotobaie, ăsta-i naşu-meu, paznicu' bălţii... Dacă-l trataţi şi cu-o juma' de trăscău, iese prăpădu' de pe lume... Vă lasă singuri pe baltă !

Atît i-a trebuit lui Alecu.

— Nea Vlăduţ, pe cai, haidem îndărăt !... Că s-a făcut tîrziu. Mîine ne-ntoarcem aici, însă la Valea Argovei cea bună, a de Sus...

Tot drumul, rulînd spre Bucureşti, Ţuţu Pancu-Iaşi a dormit dus. Cu ochelarii căzuţi pe nas, îşi pierduse aerul distins şi jovial. Părul încărunţit i se pleoştise pe frunte, iar buzele-i pufăiau discret, ca o pompă de bicicletă „Carpaţi", în timp ce Alecu Ivan Ghilia i se cuibărise în braţe, sforăind pe-o singură nară. Marele pescar pesemne că visa la forfota crapilor din bălţile lui Neajmiai.

În sfîrşit, pe la 16.00 fix, parcam în faţă la „Botoşani". Ne cunoşteam bine cu fraţii Chivu, şi nu era nici o primejdie să rămînem flămînzi. Peste nici o jumătate de ceas, la masa noastră soseau cinci şalăi. Înotînd în untul proaspăt, sfîrîind, în care fuseseră prăjiţi la iuţeală.

Nu l-am mai dus pe Pancu-Iaşi acasă. La propunerea lui Alecu, luasem hotărîrea, în comun, să dăm o fugă pînă la Crevedia. Că tot aveam permise speciale, de la MIA, pentru pescuit experimental. Nici nu se răcise ca lumea bietul motor, că iarăşi eram în „Bombiţă". Gonind spre Buftea. Sărmanul Ţuţu ! Nu asistase niciodată la un pescuit autentic. Barem să participe şi el la unul de gală. Mai ales că Alecu, obişnuit cu bălţile de la Crevedia, pe care le cunoştea ca-n palmă, m-a îndrumat greşit de la început. În orice caz, pe la asfinţit, după vreo jumătate de ceas de penibile bîjbîieli, eram pe malul bălţii.

Pe celălalt mal, opus nouă, pasagerii unor „Mercedes"-uri dădeau şi ei la peşte. Era printre ei unul, înalt cît o prăjină, şi-n ţoale de mare ştab, care zvîrlea cu lanseta de cel puţin cinci ori pe minut.

— Uitaţi, măi ! Fiţi atenţi... Iată-l cum sare !

Alecu nu se mai putea stăpîni. Ţopăia într-un picior, ca posedat de Satana. După vreun ceas şi ceva, începea s-amur-

gească. Şi eu, şi Alecu făcusem scurtă la mînă. Dar nu „muşca" nimic. Nici ăia cu „Mercedes"-urile nu făceau vreo brînză.

Un puşti cam brunet, de vreo zece ani, se aciuase lîngă noi. Zîmbea sarcastic, trăgînd dintr-un chiştoc şi dînd fumul pe nas. Se vedea de la o poştă că era omul bălţii.

— Nene, mă nene, geaba zvîrliţi cu lanseta. Nu muşcă la babaroase... Ăsta-i crap chinezesc, din import !

De-aia nu ne mergea, fir-ar să fie ! Încercasem cu mămăligă, cu rîme şerpeşti, cu pătrăţele de caşcaval (o jumătate de kil), cu boabe de porumb.

— Dar voi cu ce-l momiţi, puiule ? — l-a întrebat pe brunet Pancu-Iaşi.

— N-ai cumva vreo ţigară, nene, una de-aia, mai domnească ? — i-a răspuns puştiul, luînd-o pe-ocolite.

I-am dat eu. Două „Kent"-uri. Puştiul şi-a aprins o ţigară, a tras un fum, şi-apoi ne-a declarat ritos :

— Rahat !

— Nu-ţi place „Kent"-ul ? — îşi sare din papuci Ghilia.

— Ba da ! Însă asta mănîncă bestiile... Numai trifoi şi rahat !

— Şi-ăia, de dincolo, cu maşinile, tot cu rahat dau ? — îmi manifest eu curiozitatea.

— Nţ ! Că n-ar sta aici de-azi dimineaţă !

Alecu, marele nostru organizator şi pescar, are o idee de milioane. Îmi zice destul de autoritar :

— Ia dă-mi una de douăzeci şi cinci !...

Apoi, după ce-i înmînez bancnota, se adresează africanului :

— Măi Costică, sau cum te cheamă...

— Romaniţă, nene...

— Trage-i, măi, o fugă, şi cumpără-ne un kil de rahat... Facem cinste ! Na-ţi şi banii... Şi vino numaidecît. Pînă atunci, ne mai odihnim un pic...

Pe la 8 şi ceva, cînd se întunecase de-a binelea — încă ne mai odihneam. Pesemne că şi Romaniţă se odihnea pe undeva, servindu-se din cînd în cînd cu cîte-o bucată de rahat şi gîndindu-se la noi recunoscător.

În zadar l-am mai invitat pe Pancu-Iaşi să ne-nsoţească la Valea Argovei. Distinsul confrate, clătinînd din cap, într-un chip îngrijorător, ne-a declarat oficial :

— Pe mine m-aţi pierdut de muşteriu. Mi se face de peşte, mă duc la fraţii Chivu, la „Botoşani“, şi mă-ndop cu şalău cît îmi pofteşte inima...

Peste noapte, am mas tot la domiciliul lui Ghilia. Din motive de economie. De timp. Că de-ale mîncării, tot cu pastramă de raţă sălbatică ne-am ospătat. Şi-i spun gazdei :

— Măi Alecuţule, a dracului de sălbatică raţa asta ! Parcă-i din plastic... Tragi cu dinţii de ea, şi nici moartă nu se lasă. Dacă nu-i raţă ?

Hîrşa-hîrşa, mestecăm ca disperaţii, obosiţi morţi, Ghilia face pe surdul, şi vine somnul. Şi ne-a prins cu raţa-n gură.

Pe la patru dimineaţa, în beznă, demarăm în trombă. Spre bariera oraşului. Legendara baltă de la Valea Argovei, cea autentică, a de Sus, era, de fapt, un şirag de heleşteie, vreo şapte la număr. Se putea da la peşte numai cu autorizaţie specială. Aveam ! Şi-aveam şi numele pazniculuí, naşul omului căruia îi dăruisem „Kent“-ul — Neajmiai al lu' Cotobaie.

Cînd am izbutit, în sfîrşit, după ore de căutări să-l depistez şi pe Neajmiai, s-a trezit şi vajnicul pescar. De fapt, din pricina strigătelor mele. Căci Cotobaie era surd bocnă. De-amîndouă urechile. Răcnisem la dînsul, de crezusem că-mi explodează pulmonii :

— Măi nene Neajmiai, sîntem trimişi de finul matale !...

— Ce zisăşi ?...

Abia cînd i-am înmînat, în proprietate personală, şi sticla de „bătrînă“, sustrasă de Alecu Ivan Ghilia din cămara nevesti-sii, a-nceput parcă s-audă mai bine.

— Aha ! Las' că ştiu... M-am văzut aseară cu finu'. Ce-oţi fi venit aşa tîrziu, că de-azi dimineaţă v-aştept ? Acuşica mă-c acas', că mi-am terminat slujba !

— Stai oleacă, măi Neajmiai, ce, ne laşi în pom ? — i-am urlat eu, simţind cum mă păleşte un par în cap.

Alecu Ghilia, covor de adormit ce era, îi arată permisul de pescuit experimental. Paznicul, vădit interesat, se uită la Alecu, apoi la mine, se uită şi la permis, apoi decide :

— E-n regulă ! Nu ştiu carte, dar puteţi rămîne aici... Numai că nu-i pic de peşte !...

Alecu se repede la una din urechile lui Neajmiai, şi-i urlă drept în timpan :

— Păi ce păzeşti aici ?

— Bălţile ! Că bazinu' cu crapi, ăla-i mai încolo. Rezervat... Pentru tov. vice-preş ! De-aia nu se bagă niciodată năvodu' în el... Dar mai e ceva de mers !

După conciliabule nesfîrşite, Neajmiai se-nvoieşte să ne conducă la locul minune numai după ce-i promit că-l duc cu maşina acasă. Nu-i departe, ne informează el : „coleşica, preste deal !". Ne urcăm cu toţii în „Bombiţă", iar peste zece minute sîntem lîngă oglinda apei respective. O mîndreţe de heleşteu. Cam în bătaia soarelui, însă crapii ţopăiau de parcă ar fi fost la „Melody-bar". Alecu, să leşine nu-altceva. Îi lăsa gura apă. Şi mă roagă :

— Vlăduţule, pînă-l duci pe Neajmiai acasă, pînă te-ntorci, dau şi cu lanseta ta... Mi-o laşi ?...

Nu prea îmi place să-mi împrumut lanseta. Mai ales că am o mulinetă „Shakespeare", una din cele mai bune din lume, care se strică destul de uşor. Fiind însă vorba de Ghilia, deja intrat în transă, îi încredinţez obiectul, plus rucsacul cu bruma de merinde luate din cămara nevesti-sii.

Iar eu, hai să-l duc pe Neajmiai al lu' Cotobaie „coleşica, preste deal". Care, spre surprinderea mea, se dovedeşte a fi preste mai multe dealuri şi văi, la vreo 35 de kilometri. După ce surdul îmi dăruieşte o sticlă cu vin de-al lui, ambalez puternic motorul, de puteai să juri că-i reactor, şi demarez val-vîrtej spre heleşteul unde mă aştepta Alecu.

În sfîrşit, după ce-am străbătut iarăşi văi, dealuri şi văioage, am ajuns la baltă. Alecu însă, nicăieri ! Nici n-avea cum să fie acolo. Era altă baltă. În sfîrşit, dau şi de el.

Culcat lîngă mal. Iar lanseta mea, alături. Tot culcată. Şi marele pescar îmi explică, luîndu-mă la rost :

— Mulineta ta nu face două parale ! E blocată... Şi-apoi, unde mi-ai umblat pînă acum ?

Am văzut negru înaintea ochilor. Cred şi eu că se blocase mulineta. Alecu făcuse o „perucă" de vreo 80 de metri nylon special, import din R.F.G. În vreun ceas, migălind ca un ocnaş, mi-am înfăşurat la loc firul pe tamburul „Shakespeare"-ului. Alecu încremenise, cu ochii la apă, de parcă eu n-aş mai fi existat prin sector. Pînă la urmă mi-am luat inima-n dinţi şi l-am întrebat :

— Muşcă ceva ?...

— Sigur că nu ! mi-a răspuns îmbufnat romancierul, arătîndu-mi două minuscule ciortănici zvîrlite în scîrbă pe iarbă.

Decis să-i dau şi eu o lecţie, mi-am înfipt babaroasele în cele trei cîrlige. După ce m-am lămurit că locul cel mai indicat ar fi fost cel din preajma buturugii de lîngă „gingia stufului", mi-am făcut vînt şi-am executat o lansare de concurs. Să fi vrut chiar, şi tot n-aş fi nimerit. Acum însă, absolut inexplicabil, mi-am înfipt cîrligele exact în scorbura buturugii. Tustrelele. Am tras apoi, pînă mi-au ieşit ochii din cap. Numai cîrligele n-au ieşit. Nylonul s-a rupt. La jumătate. Şi-am rămas şi fără el.

Simţind cum îmi fierb creierii în cap, arunc în „Bombiţă" lanseta, ce-a mai scăpat din nylon, rucsacul şi toatele celelalte boarfe, mă urc la volan, pornesc motorul, şi răcnesc la Alecuţu:

— Dacă-n treizeci de secunde nu eşti lîngă mine, te duci să te culci la Neajmiai al lu' Cotobaie, „coleşica, preste deal" !

RAIUL DE LA „MILA 23"

Mai spre toamnă, trecîndu-ne supărarea, m-am pomenit iarăşi c-un telefon din partea lui Alecuţu :

— Cum te mai simţi, Vlăduţule, ţi s-au astîmpărat nervii?...

— Ai să rîzi, romancierule, sînt tot cu ei pe moaţe, de-mi vine să umblu pe pereţi... Iar pescuitul acela, fantastic, de la Valea Argovei, sau mai exact, Valea Arjovei, căci nu prea înregistrasei corect numele locului de basm, mai rău m-a întărîtat...

Ghilia tace un timp, probabil cugetînd la reacţiile adverse ale tratamentului prescris de psihiatrul acela francez, parcă Charcot, dacă-mi amintesc bine numele specialistului. Apoi mă ia la prelucrat :

— Greşeşti amarnic ! Nu pescuitul nostru a fost de vină, ci anumite deficienţe organizatorice... Fii liniştit, tot eu te pun pe roate ! Ascultă şi notează-ţi... Te duci în Deltă. Acolo-i raiul peştilor ! La „Mila 23". Dacă ai să prinzi bibani, ştiuci, crapi-şarani şi-alte minunăţii, n-ai să mai ştii ce-s aceia nervi...

Nu era exclus ca Alecu să aibă şi-un pic de rezon. De-aceea îl întreb, destul de curios :

— Cum ajung acolo ? Şi-unde-mi găsesc o gazdă ?...

— Nu-i o problemă, că de-aia ţi-am telefonat. Mi-a scris prietenul meu, diadea Stepan Buhaiov, de la „Mila 23", că mă aşteaptă pe întîi de octombrie, cînd dispar ţînţarii din Deltă... Deoarece sînt extrem de ocupat cu romanul la care lucrez, te duci tu în locul meu. Şi iei cu tine şi trei sticle cu trăscău. Că mi le-a cerut în mod expres. Dacă n-are peste cincizeci de grade, zvîrle-l la WC, că te faci de rîs la lipoveanul meu. Cînd te-or vedea cu buteliile de lichid inflamabil, au să te primească în urale, ca pe-un paşă... Şi-ţi vor da şi lotcă, şi masă şi casă. Aşa-s ei, nemaipomenit de ospitalieri ! Iar de-ajuns acolo, e tot atît de simplu. Te urci în „Bombiţă", şi cobori la Tulcea. De-acolo, iei vaporul, să admiri de sus minunăţia de basm a Deltei...

Încîntat că plec în Deltă, şi-ncă de unul singur, în două zile mi-am gătat toate cele necesare. Mai întîi am sărbătorit-o pe bulgăroaică. Deoarece ziua ei onomastică pica pe 14 octombrie, cînd eu aveam să fiu la „Mila 23". Apoi, încărcîndu-mi uneltele în „Bombiţă", am demarat în trombă spre Tulcea. Eram în 30 septembrie. Iar de-a doua zi dispăreau şi ţînţarii din zonă. Ceea ce era mai mult decît perfect. Fiindcă nu mă-mpac deloc cu bestiile astea minuscule şi feroce.

La Tulcea am ajuns cu bine, „Bombiţa" comportîndu-se excelent. Doar două pene de cauciuc şi una de motor, cînd mi s-a spart un piston. Restul, fleacuri — piuliţe pierdute din mers, roata de rezervă uitată acasă şi frînele prea strînse, încît era să-mi ia foc o anvelopă.

Din om în om, tot întrebînd şi-oferind preţuri (din ce în ce mai reciproc avantajoase), am făcut rost de-o gazdă pentru „Fiat", parcîndu-l în curtea unui cetăţean de la periferia oraşului. După care m-am repezit în port, să mă-mbarc pe nava fluvială „Murfatlar". Un vas străvechi, o autentică hududaie, cu zbaturi, exact ca-n filmul „Aventurile lui Huckleberry Finn", mai mult lat decît lung, burduhănos şi hărtănit de vremuri.

Căpitanul vasului, bucuros că posedă şi-un „scriitor" la bord, m-a rugat :

— Maestre, vizitează şi matale ambarcaţiunea noastră, că la iarnă iese din circulaţie, din motive de bătrîneţe... Însă cît mai rapid, deoarece vei debarca la „Mila 17“ !...

— Păi nu opriţi şi la „Mila 23“ ?! — m-am mirat eu, neînţelegînd mai nimic din situaţia nou creată.

— Din păcate, nu ! — m-a informat amabilul „lup de Dunăre“. Nu există o ieşire la canalul Sulinei... Dar n-are rost să vă faceţi probleme, deoarece pînă-n sat, la „Mila 23“, circulă regulat o căruţă, — cînd nu-i pulbere diadea Iaşa, care se ocupă de transportul pasagerilor. Nici nu-i cale aşa de lungă, doar vreo şaptesprezece kilometri !...

Îngîndurat, dînd totuşi urmare invitaţiei căpitanului, pornesc să vizitez hudubaia. Sînt atît de uimit de cele văzute, încît nici nu bag de seamă cum trece timpul. Numai sala maşinilor, unde nimerisem din greşeală, mi-a luat mai mult de-o jumătate de oră. Dar se merita. Nu mai văzusem aşa ceva. O măţăraie cumplită de ţevi şi conducte, peticite cu tablă şi cîrpe ca să nu scape aburul, o rugină infernală, încît mă întreb cum procedează mecanicii de nu explodează cazanele.

N-aş fi zăbovit atît de mult acolo. Dar mi-era imposibil să mă strecor printre pasagerii ce-şi coceau vinetele pe ţevile de abur fierbinte, ciocnind entuziasmaţi, din ce în ce mai accelerat, nişte stacane pline c-un lichid tulbure, opalescent. Care, în nici un caz, nu părea să fie bragă sau zeamă de varză.

Scăpat cu bine din sala maşinilor, însă niţel ameţit de aburi (alcoolici, nu de vapori), asist intrigat la chiolhanul general ce se desfăşoară pretutindeni. Şi-n multiplele bufete existente la diferite nivele, şi-n bărcile de salvare. Într-o fraternitate tulburătoare, pasagerii şi echipajul mîncau pe sparte. Fiecare avîndu-şi aşternută în faţă legăturica de-acasă, cu merinde. Lîngă care se aflau prezente clondire cu lichidul acela trăsnitor, căruia lumea de pe vas îi zicea „samagon“.

La sosirea în dreptul debarcaderului de la „Mila 17“, abia atunci am realizat ce-nseamnă solidaritatea umană. Pasagerii pentru „Mila 23“, ajutîndu-se unii pe alţii, să nu cadă de pe pasarelă în apă, datorită echilibrului destul de precar pe care-l manifestau, au ţinut neapărat să mă sprijine şi pe mine. Spre norocul meu, am alunecat de pe pasarelă chiar lîngă debarcader.

Unde nivelul fluviului nu depăşea un metru şi ceva. Şi iar mi-au sărit în ajutor. Dezbrăcîndu-mă forţat, de m-au lăsat doar în trusoul de corp, ca să-mi pună hainele la zbicit. Întinzîndu-le de-a dreptul pe iarbă.

— Acuma, daragoi gospodin, facem cinste la preteni ! — mi-a lansat invitaţia de mai sus unul dintre samariteni. Că, pînă venim Iaşa, este destul timp...

N-am avut încotro... Şi-am plătit o balercă de „samagon". Cumpărată de la soţia paznicului de la debarcader. Care a binevoit s-accepte şi bancnote înmuiate în apele tulburi ale Dunării. În cele din urmă, îmi iau inima-n dinţi şi-adresez o întrebare generală :

— Cînd vine căruţa, oameni buni ?...

— Numai Iaşa ştim, şi Domnul din cerul ! Dacă nu vinem acum, vinem mîine ! Răbdare avem, ţibulcă estem, brînza estem, ce lipseştem la dumneata ? Ia şi mănîncă... Facem noi cinste, dadem şi dumneata un samagon...

Spre seară, după ce mă ghiftuisem cu ţibulcă şi brînză vînătă de baltă, o excelentă telemea, gustoasă, untoasă şi grasă, după ce-ncercasem să gust şi eu din holerca mătuşii, un distilat casnic de sodă caustică şi acid sulfuric, îşi face apariţia, în sfîrşit, şi diadea Iaşa. Pesemne rubedenie cu-ntreaga asistenţă, judecînd după manifestările de simpatie cu care este întîmpinat. Urale indescifrabile şi stacane de samagon date duşcă.

Vehiculul lipoveanului nu-i chiar căruţă, mai curînd un gen de haraba, cum erau pe vremuri cele utilizate la transportul de mărfuri grele. Ceea ce-i însă mirabil, este inexplicabila putere de tracţiune a animalului dintre hulube, slab ca un ţîr, de-i puteai număra coastele. Eventual, exista posibilitatea să fie folosite şi ca xilofon. Gloaba, autentică făptură de tip OZN, abia se mai ţinea pe picioare. În cele din urmă, văzîndu-şi stăpînul personal că se pune pe băutură, se lasă şi biata mîrţoagă la pămînt.

Individul mi se pare simpatic (e vorba de diadea Iaşa), aşa că-l întreb cu duhul blîndeţii, atîta cît mai aveam la dispoziţie:

— Ia spune, diadea Iaşa, cînd o luăm din loc ?...

— Avem răbdare, dumneata, avem răbdare. Iaşa bem, Iaşa mîncam, Vasile obosit culcam. Ieşim luna, urcam şi plecam. Dumneata facem cinste !...

Abia mai încolo, după ce l-am „cinstit" şi pe cărăuşul nostru, care i-a oferit gloabei să bea o gură din ulcica sa, spunindu-i : „Bem şi dumneata, bre Vasile, că oameni estem !", mi-am dat seama că animalul se chema astfel, iar nu careva dintre pasageri.

Pe la unsprezece noaptea, a binevoit să iasă şi luna. Se organizează urcarea în harabaua lipoveanului. Şi-am încăput, nici mai mult, nici mai puţin, şaptesprezece persoane. Plus bagajele. Înghesuit între o cumătră de dimensiuni apreciabile, şi-o tînără lipoveancă deloc sfrijită, deoarece pare să bată la suta de ocale, mă simt minunat. E cald, miroase frumos, a chiftele prăjite, a pîine de secară, a ceapă şi-a usturoi.

Vasile face tot ce-i stă în putinţă pentru a urni harabaua din loc. Şi, de necrezut, reuşeşte. Pe-o distanţă de vreo trei sute de metri. Apoi se opreşte, rezemîndu-se într-o rînă de huluba din stînga. Iaşa ne strigă amuzat, ca şi cum şi-ar cunoaşte prea bine năravurile bidiviului :

— Dădem jos, bre, murim Vasile !...

Figura cu urcatul şi coborîtul din torturantul vehicul, pînă să ajungem la „Mila 23", cred c-am repetat-o de minimum douăzeci de ori. Cînd am fost în dreptul casei lui Buhaiov, toată lumea a purces să urle la cărăuş :

— Stoi, stoi, Iaşa ! Dădem jos la domnul... Scăpăm de el !

Gata ! Va să zică, mă aflam în rai. În raiul de la „Mila 23", cum îi spusese Alecu Ivan Ghilia. Oricum, mare romancier, dacă era în stare să fabuleze în halul acesta. Care rai ?...

TĂMĂDUITORII STIOPA ŞI MAŞA

Dacă şi-n rai o fi tot atîta beznă, precum e cea care mă-nconjoară, înseamnă că Dumnezeu stă prost cu energia electrică. După un timp, parcă disting o cojmelie întunecată. Încurajat, purced să strig :

— Alooo ! Alooo !...

O matahală neagră, însoţită de două dihănii monstruoase şi flocănoase, apare în ceea ce-ar trebui să fie ogradă, şi-ntreabă în gura mare :

— Cine estem acolo ! De ce strigam aoleu ?...

— Eu sînt, prietenul domnului Ghilia, de la Bucureşti !

— Adus la Stiopa ceva ? — se interesează imediat mamutul.

— Adus !....

— Brava Alioşa ! Băiat bun Alioşa Ivanovici... Bagam la casa, bre !

Stepan Buhaiov, o namilă de peste un metru şi nouăzeci, îmi arată calea, luînd-o înaintea mea. Cînd pătrund în casă, îmi dau seama că locuinţa era mai încăpătoare decît părea pe din afară. Camera pregătită pentru chiriaşii pescari-amatori, de dimensiunile unui vagon de marfă, poseda un studio, o masă şi trei scaune. Fără spătar. Fără picioare sigure. De aceea m-am lăsat imediat pe marginea patului. Gazda, luîndu-şi în primire cele trei sticloanţe cu trăscău de Tîncăbeşti (52 grade), mă întreabă plină de-un entuziasm greu de zugrăvit :

— Mancam ceva, domnu'?...

— Dar bineînţeles, nene Buhaiov ! Parcă ţi-a fost gura aurită, cînd ai rostit vorbele de mai sus...

Deşi dădeam s-adorm pe mine, de obosit ce eram, am aşteptat răbdător să văd ce pune lipoveanul pe masă. Acesta, om de iniţiativă, a chemat-o pe nevastă-sa, trezind-o din somn, mi-a prezentat-o : „Maşa", după care i-a dat indicaţiile necesare. Astfel am avut ocazia, unică, să asist „de visu" la prepararea celebrului borş pescăresc. Într-un cazan de fiert rufe.

În apa tulbure, pesemne scoasă din Dunărea veche, Maşa a zvîrlit o găleată de peşti subdimensionaţi. După nici un sfert de ceas, cînd tocmai începea să-mi lase gura apă, a scos peştişorii cu-o strecurătoare, şi i-a aruncat în troaca porcilor.

— Asta manancă Sandolea ! — m-a anunţat soţia lui Stiopa.

Sandolea, trezindu-se instantaneu, se năpusteşte lacom la peştele rasol, clefăind ca un porc. Ceea ce, de fapt, şi era. Deşi purta un nume atît de uman.

Maşa Buhaiov, femeie iute ca un spîrnel, dar la jumătate din înălţimea bărbatului personal, aduce o tîrnă, din care aruncă în cazan cîţiva crapi borţoşi, nişte ştiucă, vreo doi şalăi şi-o cegă aproape vie. În zeama groasă, mai adaugă trei cepe, un pumn de sare, cîteva roşii stropşite, precum şi nişte rădăcini neidentificabile, probabil specifice Deltei.

— Poftim mancam, domnu' ! — mă îmbie diadea Stiopa, cînd borşul a fost turnat în castroane.

Dar ce castroane ! Din cele de salată, pentru patru persoane. Bune, şi-alea. Şi-ncă ce bune !

Şi-am dormit ca un rege. În exil. Patul larg, de două persoane, cu droturile dezacordate şi hărtănite, zbîrnîind, din cînd în cînd, tocmai cînd nu te aşteptai, ca nişte coarde de ţambal, era suprapopulat de-o aglomeraţie absolut inumană şi insuportabilă, de-o agresivitate bestială. Miriade de purici. Care executau slalomuri şi sărituri spectaculoase, folosindu-se de trupul meu ca pîrtie şi trambulină.

A doua zi, cînd m-am trezit, eram alt om. Privindu-mă în oglindă, i-am zis bună dimineaţa celui care mă privea de dincolo de geam. Era un tip patibular, lejer pitecantropic, desfigurat şi buhăit. Numai diadea Stiopa m-a recunoscut, văzîndu-mă în ogradă, unde-mi spălam chipul tumefiat, felicitîndu-mă :

— Ai, ai, ai, ce frumos aratam ! Haraşo dormim, dumneata mai frumos ca Sandolea...

Încîntat de compliment, am vrut să-i mărturisesc că şi el arăta splendid, ca un bivol. Însă m-am oprit la timp. Cine ştie cum ar fi interpretat comparaţia.

După o gustare frugală, compusă dintr-un ceai negru, probabil din plante locale, pîine cu brînză şi bibani prăjiţi în ulei de rapiţă, la care diadea Stiopa a adăugat şi-o cană zdravănă de trăscău, apelînd la cea de-a doua butelcă, din care a tratat-o şi pe tiotea Maşa, dîndu-i să tragă o duşcă, lipoveanul m-a iscodit:

— De unde luvat dumneata vodca ?...

— De la mine, din beci !

— Maladeţ ! Beci bun, vodca bun... Cum chema la dumneata ?

Cînd a descifrat, destul de anevoios, numele meu în întregime, atît de familie cît şi cel mic, Stiopa mi-a declarat zîmbindu-mi prietenește :

— Am să zic la tine Vova ! E bine ? Iar tu zici la mine Stiopa... Acuma estem tovarişci... Dam la tine casa, lodca bun, mancat şi peşte, Vova trimite la Stiopa damijon cu vodca de la el... Prin poşta !... Batem palma ?...

Mi-ar fi convenit să fie aşa. Dar încă nu eram sigur că-l înţelesesem prea bine pe Stiopa Buhaiov. Şi l-am întrebat, insistînd :

— Batem palma aşa, fără să mai plătesc nimic ?... Pentru găzduire şi toate celelalte...

— Stiopa avem bani, vodca nu găseşti ! — mi-a răspuns lipoveanul. Stam aici cît vrem, nu plateşte nimic... Maşa găteşti şi dam mancat, Stiopa aduce peşte mult, de la cherhana.

Oameni cumsecade, pîinea lui Dumnzeu, nu altceva, atît Stiopa cît şi Maşa. Cît am stat în gazdă la dînşii, m-am bucurat de toată atenţia. În viaţa mea n-am mîncat atîta peşte, ca atunci, la „Mila 23". Preparat în toate chipurile.

N-a fost prînz sau cină, la care să nu mi se fi servit borş pescăresc, chiftele de ştiucă, raci fierţi, cu mujdei, din care mă-nfruptam, luîndu-mă la întrecere cu lipoveanul, tîrne întregi, bibănei prăjiţi la tigaie, în ulei de rapiţă, crap-şaran pe varză călită, sau pe munţi de pilaf, cegă rasol, fiartă în zeamă de mirodenii. Şi-aveau şi-un vin, de excepţie. Negru şi vîrtos. Dar şi acru, încît era utilizabil şi ca oţet.

Iar în zilele cît am stat la diadea Buhaiov, am început să mă simt din ce în ce mai bine. Bietul Alecu Ivan Ghilia avusese dreptate că pescuitul este cei mai adecvat tratament pentru cei cu nervii puşi pe moaţe. N-a fost zi, în care să nu fi ieşit cu lotca pe undele Dunării Vechi. Lipoveanul poseda două piese, autentice exemplare de expoziţie. Pe cea mai mare şi solidă, dotată cu treisprezece crivace, adică nişte coaste de susţinere şi întărire a bordurilor, mi-a cedat-o mie. După ce-l pusese pe Vova, băieţelul lui, să mă-nveţe, spunîndu-i :

— Sînoc, duci pe Vova mare şi grasu', şi arăţi la el cum face! Dacă duce la fund şi îneacă, rămîne Stiopa tare amarît... Fără vodca !...

Bineînţeles, avînd şi aptitudini, am deprins numaidecît mînuirea vîslelor şi montarea lor la babaici. Chiar din prima ieşire, pe-o gîrliţă ceva mai la fereală, am şi reuşit performanţa de-a prinde la lingură-pişcot o ştiuculiţă de toată frumuseţea. După ce lansasem vreo cîteva ceasuri cu „Michel-Prezon"-ul meu, o piesă rară, din fibră de sticlă, înzestrată cu-o mulinetă „Dam".

Întors acasă, pe la vreo cinci după-amiază, i-am arătat fălos ştiuca lui Stiopa Buhaiov, întrebîndu-l :

— Ce zici, sînt un maestru, mai talentat decît Alioşa Ghilia ? A prins el vreodată o ştiucă de dimensiunea asta ?...

— Niet, Vova ! — a exclamat inexplicabil de voios lipoveanul. Alioşa prins ştiuca adevărată... Asta biban estem ! Haidam mancam, Vova, adus Stiopa crap-şaran, şi făcut Maşa ghiveci la cuptor... Biban dam la Sandolea !

Cel mai relaxant pescuit, cel care m-a tămăduit definitiv de surmenajul meu cu fenomene nevrotice, a fost cel din săptămîna următoare. Cînd mă obişnuisem cu trasul la vîsle, şi-ncepusem să cunosc aproape bine gîrliţele şi canalele Lighianka şi Şontea. De data asta însă, nimerisem pe-un canal absolut bizar, mărginit doar de plauri şi de ostroave nisipoase.

Privind pierdut la frumuseţea dumnezeiască a locurilor, uitasem de lansetă şi de peşte. Tot aşa cum uitasem, cînd mă urcasem în lotcă, să nu calc pe vreun crivac.

Cînd m-am decis, în sfîrşit, să execut o lansare de excepţie, sperînd să prind, barem acum, o „şciucă" autentică, am observat dispariţia misterioasă a „Michel-Prezon"-ului. Nu dispăruse, din fericire, ci se afla la picioarele mele, sub vreo zece centimetri de apă. Pătrunsă în lotcă, încetul cu încetul, prin spărturile din dreptul crivacelor.

Imediat, fără să mai stau pe gînduri, am pus mîna pe vîsle şi-am purces să trag zdravăn la babaice. De scîrţîiau furcile, încinse bine, ca nişte roţi neunse. Pe măsură ce mă apropiam de ostrovul din stînga, cel mai accesibil, după părerea mea, lotca se-afunda şi mai mult. Cînd, cu chiu cu vai, am debarcat pe insula aceea desertică, numai nisip şi mărăcini, sărind alegru din ambarcaţiune, aceasta era de-acum sub apă, eşuată la mal. Mi-am scos uneltele şi rucsacul, precum şi utilajele necesare unui prînz înjghebat la repezeală, ca la „botul calului", şi le-am depus lîngă mine, pe microplaja ostrovului, la uscat.

Stînd niţel speriat pe gînduri, deoarece situaţia mi se părea suficient de cotoioasă, după o vreme m-am liniştit. Dacă Stiopa Buhaiov avea să observe dispariţia mea, neprezentîndu-mă la masa de seară, precis se va mobiliza, pentru găsirea personalităţii subsemnatului.

Aşa că, pînă mi se vor zbici pîinea, chibriturile şi celelalte lucruri întinse pe nisip, nu-mi rămînea altceva de făcut decît să mă pun pe treabă. Ca să-mi pescuiesc hrana cea de toate zilele.

În mai puţin de-un ceas, ca printr-un miracol, aveam în juvelnic peste zece exemplare. De peşte. Ce anume, era mai greu de ştiut, întrucît nu eram un specialist în domeniu. În orice caz, de spintecat şi de scos maţele, la asta m-am priceput. Şi, peste o altă jumătate de ceas, mă ospătam cu peşte fript. Pe mărăcinii adunaţi de pe suprafaţa plajei, făcuţi grămadă şi aprinşi cu cele cîteva chibrituri ce izbutiseră să se usuce corespunzător. Fiind şi înfometat, i-am lichidat în totalitatea lor. Din păcate, fără pîine. Şi era un soare aprig, care-mi fierbea creierii. Mă rog, asta era situaţia. Adică, în general, bună. Lotca înecată, eu despuiat, ca un papuaş, hrănit satisfăcător, ba chiar din belşug, şi-ncă dispus să trag un puişor de somn. Altă viaţă !

Cînd m-am trezit, dădea să amurgească. Iar de la Stiopa Buhaiov, nici o veste. Şi-am aprins un foc de tabără. Din acelaşi material inflamabil. Atît cît mai rămăsese. Astfel, mă amăgeam eu, se va observa de la distanţă locul unde naufragiasem. Şi-am pornit s-aştept.

Uitasem şi de surmenaj, şi de nervi, uitasem şi de riscul unei nopţi petrecute pe-o insulă pustie. De fapt, mi-ar fi surîs ideea. Să mă simt şi eu aşa cum se simţise, probabil, Robinson Crusoe.

N-am avut parte să mă joc de-a robinsonii. Pe cînd se-nnoptase zdravăn, iar eu stăteam lîngă focul de tabără, cugetînd la posibilitatea scrierii unui roman care să se petreacă în Deltă, avînd ca personaje oamenii pe care îi întîlnisem, şi-au făcut apariţia din beznă vreo patru lotci. Fiecare dotată c-un felinar de vînt.

— Ce facem aici, procleatîi Vova ! — a exclamat încîntat şi beat cui lipoveanul meu. Speriat la noi, crezut mort, acuma facem cinste ! Haidem acas, Maşa aşteptam, borş şi crap-şaran la duhovcă avem...

A fost o noapte de pomină. Cînd salvatorii s-au dedat unui chiolhan ca-n povestirile lui Mihail Sadoveanu, cu haleală din belşug şi samagon, cumpărat şi oferit de mine, în cantităţi fabuloase. Nici eu n-am stat pe de lături, înfruptîndu-mă din toate produsele culinare confecţionate de tiotea Maşa. În cinstea mîntuirii şi tămăduirii mele. Deoarece, niţel cam „vopsit", din motive de holercă, le declarasem dulcilor lipoveni :

— Dragii mei Stiopa şi Maşa, sînteţi nişte adevăraţi tămăduitori !... Nu mai simt nimic... Nici nervi, nici oboseală, nici

durere ! Mai aduceţi samagon, să-mi onorez prietenii... îi bag pe toţi într-un roman, ca să-i ştie şi să-i pomenească o întreagă lume !

— Cît sa luvăm, Vova daragoi ? — m-a întrebat Stiopa, făcut praf.

— O balercă plină ! — i-am precizat eu, ceva mai puţin cherchelit, adică numai pulbere.

„TOTU-I SOARTĂ ŞI DESTIN, RESTUL... FATALITATE !“

Şi-aşa a fost să fie. Exact ca-n titlul de mai sus, care, de fapt, reproduce o replică a lui Nea Tudorică Muşatescu.

Reîntors acasă, din Deltă, total vindecat de sechelele blestemate ale surmenajului, lecuire inexplicabilă, contribuind la asta, probabil, şi pescuitul recomandat de Charcot-Ghilia, lucru de care nu-s chiar convins, am plecat imediat la casa de creaţie Sinaia-Cumpătu. Să mă refac. Adică să-mi pun la punct proaspetele amintiri şi, pe baza lor, să purced la scrierea romanului „De-a v-aţi ascunselea“.

— Măiestrică, — mi-a declarat bulgăroaica de nevastă-mea, încîntată că mă înapoiasem la domiciliul conjugal, fără vătămări grave, însă c-un subiect în devlă, dacă astfel îţi imaginezi c-ai să-ţi refaci forţele creatrice, atunci, vorba poetului — du-te la Sinaia, pentru proză mori, şi-ţi va fi romanu-n-coronat cu flori !

— Copilă bună, — am pornit cu munca de lămurire, de data asta îmi reuşeşte precis figura !... Chestia cu „Toprak-kala“ rămîne pentru mai tîrziu, că n-au intrat zilele-n sac. Numai să am liniştea necesară, ca să mă aşez în faţa „Erikăi“ şi să bat la ea ca la fasui, şi-o să vezi ce carte iese ! Aici, în Calea Moşilor, ştii şi tu prea bine că nu-i posibil... Mă bat alţii pe mine... La cap ! Crede-mă, copila mea, altminteri iarăşi cad în surmenaj... Şi-aşa, abia mi-am liniştit olecuţă nervii ! Că-mi zbîrnîiau ca nişte coarde de diblă spartă...

Obținînd acordul dragii mele Penke, a doua zi mă urcam în „Bombiță", avînd-o pe „Erika" lîngă mine, împreună c-un top de hîrtie velină, și demaram în trombă spre Sinaia-Cumpătu. Cu cele mai serioase gînduri în minte. Deci, de data asta, să fiu băiat cuminte, și să nu mă mai las antrenat pe căi lăturalnice meseriei scrisului. Cu-atît mai mult cu cît romanul îl și aveam gata scris. În creier.

În primele două săptămîni, bătusem primele șaptezeci de pagini. Stînd mai toată ziua închis în odaia mea, de la vila 4. Peste drum de cantina-restaurant. Cînd oboseam, dădeam fuga la coana Florica, îi ceream să-mi prăjească rapid niște ochiuri la capac, le rădeam într-o clipită, mă-ntorceam la vilă, și iarăși porneam s-o maltratez pe nefericita aia de „Erika". Îmi mergea mîna, ce să spun ! Dar și mintea.

După-amiezele, după ce-mi corectam paginile lucrate, mai mă deconectam și eu. În limita posibilităților. Și erau destule. Căci mă auzeam solicitat de Geo (Dumitrescu):

— Grasule, citim o carte ?...

— D-apăi cum ! — mă-nvoiam bucuros. Că intelectuali s-ar zice că sîntem... Nu ?

— Depinde ! — răspundea Geo maliții. Vii la mine, în mansarda mea, că ne-așteaptă Cociașu și Mircea Martin... Ei, în orice caz, sînt intelectuali cu diplome. Primul e doctor, de oameni, dar inuman la poker, iar Martin își dă și el doctoratul !

Și-am ținut-o tot așa, distrîndu-ne copios, deoarece toți eram niște cizme (în materie de poker). Atît Sandu Cociașu, care juca feroce, fără să aibă carte, cît și Mircea Martin, timid ca o domnișoară de pension, ce nu se-ncumeta mai niciodată să ia un pot. Nici eu și nici Geo nu eram mai breji. Deși ne dădeam aere de mari jucători. În schimb, tuspatru practicam un poker cu față umană, fără rezultate demolatoare, catastrofice. Mai țeapăn pierdeam la „pokerul mecanic", de la cabană. Că ne mai duceau pașii și pe-acolo. Tot ca să ne distrăm. Iar, o dată, cînd s-a întîmplat de mi-au ieșit treiași, trăgînd la „șaibă", și mi-au zornăit trei sute de monede de-un leu în căciulă, în ziua aceea memorabilă, jucînd entuziast în continuare, fiind în mînă, am mai pierdut o sută, în afara celor cîștigate.

Totuși, dacă n-ar fi intervenit și mîna benefică a destinului, nu s-ar fi ales mai nimic de romanul meu. Însă, în cea de-a 13-a zi de cînd mă aflam la Sinaia, muncind ca un rob, dar

unul plin de entuziasm, avînt şi energie (fără să fi băut pic de „Pepsi-Cola"), s-a înfiinţat la Cumpătu poetul Alexandru Căprariu. Cu soţia şi băieţelul. Îl ştiam oarecum, de cînd îmi editase traducerea unui roman poliţist clasic („Cu ştreangul de gît", al lui Émile Gaboriau). Ca director al editurii „Dacia", de la Cluj. Aşa că m-am simţit. Obligat. Să-i dau o mînă de ajutor. Ca s-o găsească pe responsabila cu cazările, şi să-i repartizeze un „loc mai în faţă".

— Ce faci aici, meştere ? — se interesase Sendi Căprariu. Asta, ceva mai încolo, după ce Florence îl căpătuise omeneşte.

— Lucrez la un roman poliţist ! De-astă dată al meu, traducîndu-mă pe mine însumi... Nu ştiu ce-o ieşi din el, c-abia am ajuns aproape de jumătate. Însă mă paşte gîndul, destul de întristător, că-i mai mult haios decît criminal... Deocamdată, n-am reuşit să fac rost de nici un cadavru !

N-a stat mult la-ndoială, ci mi-a spus zîmbindu-mi ironic:

— Ia să-mi dai manscurisul, să-mi arunc şi eu ochii asupra lui ! Cine ştie de unde sare iepurele... Probabil nu eşti dotat pentru meseria de asasin, ca Agatha Christie. Bătrîna a declarat odată, cu prilejul unui interviu, că ideile cele mai criminale îi vin în bucătărie !...

— Dar mie de ce nu-mi vin, că şi mie îmi place enorm bucătăria ?

— Păi deh ! La bucătărie, romanciera spăla vasele, pe cînd matale, mai mult ca sigur, acolo mănînci pe-ascuns, să nu te prindă nevasta...

— Da, cam aşa-i ! Aveţi dreptate, chestia asta nu mi-a dat niciodată ideea de-a omorî pe cineva... Nici măcar pe endocrinologii care m-au oprit de la un regim de alimentaţie normal !

A doua zi i-am predat, cu inima ticăind dereglat, cele 70 de pagini ale romanului. Iar în cea de-a patra zi, Căprariu, la masă, unde prînzeam împreună cu Geo, mi-a spus maliţios :

— Meştere, ţi-a sărit iepurele ! Cînd eşti gata cu romanul, ni-l trimiţi nouă, la „Dacia", şi la anul ţi-l scoatem pe piaţă... Nu-i chiar „poliţist", exact aşa cum ai bănuit, însă ne mai putem distra şi fără crime. Dă-i bătaie, nu te lăsa pe tînjală, şi expediază-mi cît mai degrabă manuscrisul !...

Nebun de bucurie, nevenindu-mi a crede urechilor, am strigat-o pe coana Florica, clamînd în gura mare :

— Floricuţo, vino pînă la mine să te pup !

Voioasă şi pusă pe glume, mi-a dat ascultare. Cînd a fost la masa noastră, m-a întrebat :

— Bine, maestre, taman acum te-au apucat pandaliile, cînd am o mulţime de treabă?... Nu ne puteam pupa şi după masă?... Ce s-a-ntîmplat ?

— Am primit o veste bună, extraordinară, şi vreau s-o sărbătoresc ! Pune-mi la tigaie nişte cîrnaţi de casă. Dintr-ăia pe care-i ţine la fereală domnul Preda... Dacă lăsam pupatul pe mai tîrziu, n-aveam energia necesară !...

— Cît să comand, două sau trei sute de grame ?...

— Lasă-te de bancuri, Florence scumpo ! Ce, mi-s eu omul care să mănînc la cîntar ? Măsoară un metru, cel puţin, fă-l colac şi prăjeşte-mi-l bine... Şi-adă-ne şi-o sticlă de „Moskovskaia“ !

Geo, care ascultase atent toată discuţia, şi cea avută cu Sendi Căprariu, şi cea dintre mine şi bufetiera-recepţionera Florence, iubita noastră gazdă, a tuturor „tovarăşilor creatori“, mi-a zis zîmbind pe sub mustaţă :

— Bine că te-ai mai gîndit şi la alţii ! Credeam că vrei să-ţi onorezi de unul singur bucuria...

În următoarele trei sau patru zile, m-am gîndit şi la ceilalţi muritori de rînd. Şi ne-am urcat cu toţii în „Bombiţă“, pornind să batem coclaurile împrejmuitoare. Cît era ziua de lungă. Şi la Pîrîul Rece, şi la Poiana Zamorei, unde l-am vizitat pe Corneliu Leu, care ne-a tratat cu „mostre“ din beciul său de tip vinotecă, şi la Azuga. Dar mai ales pe Valea Rîşnoavei. În repetate rînduri aici, deoarece nu ne mai săturam de frumuseţea de vis a priveliştii. Încît, cam la a treia deplasare, Sandu Cociaşu a propus :

— Fraţilor, ce-aţi zice dacă ne-am ridica aici o cabană colectivă ? Care să fie numai a noastră... O botezăm „Samigevla“! De la Sandu, Mihail, Geo şi Vlad. Sună şi dacic, nu-i aşa ?...

— O fi sunînd dacic, dar cine o să ne asigure aprovizionarea ? C-aici nu-s nici apă, nici vodcă, nici bufet !... Prea e izolată „Samigevla“ noastră ! — şi-a dat cu părerea Geo.

— Cam aşa-i ! — l-am susţinut eu pe creatorul „Nevoii de cercuri“. De pildă, acuma mi-e o foame, de-aş mînca şi beton expandat !...

Bine c-am reunţat. Şi la beton, şi la obositoarele expediţii alpine. Deşi le realizasem cu sprijinul dezinteresat al „Fiat"-ului 600 D 100. Care n-a făcut tensiune arterială, aşa cum am reuşit eu. Datorită exceselor, ajunsesem la 22/13. Iar Sandu Cociaşu, care mai era şi, uneori, doctor, mi-a ordonat pe loc :

— Grasule, te duci numaidecît acasă, te-ntinzi la pat şi m-aştepţi. Peste o săptămînă vin să te văd !...

În aceeaşi zi, am plecat la Tîncăbeşti. Unde, fără să mai preget, m-am întins la lucru. Continuînd să bat la „Erika". Îndîrjit şi feroce. Dornic să-mi văd romanul dus la capăt. Cînd a trecut Cociaşu spre Bucureşti şi s-a abătut pe la mine, să-mi ia tensiunea, aveam 14/8 !

— Vezi ce-nseamnă odihna la pat ? a exclamat încîntat Sandu-Babandu, cum îl alintam eu pe doctorul Cociaşu.

— Mare lucru, într-adevăr !

„De-a v-aţi ascunselea" mi-a apărut în primăvara următoare. Pe data de aprilie 27. Cifra mea fatidică. O viaţă-ntreagă m-a urmărit ! Căci, şi cînd plecasem în Deltă, tot într-un 27 fusese. Şi-mi ieşise un roman. Mititel.

„JOCURILE“ CONTINUĂ

DECI, RENUNȚ LA PROLOG

Văzînd că-mi izbutișe figura cu deplasarea în Deltă, de pe urma căreia mă alesesem cu „De-a v-ați ascunselea“, m-am conversat cu Penke, bulgăroaica de nevastă-mea. Și i-am propus :

— Măi copilă bună, ce-i fac mai departe? M-apuc de-o nouă carte, sau mă opresc aici... Adică aici, la Tîncăbești, sau în Calea Moșilor. La țară, datorită campaniei noastre agricole, n-am pic de liniște, iar în Calea Moșilor, nici pe-atît... Și știi prea bine de ce ! Tramvaie, telefoane, alergături, reviste, edituri... Ce zici ?

Biata nevastă-mea, cam bănuind unde vroiam să bat, m-a întrebat neliniștită :

— Și vrei să pleci iarăși în Deltă ?... Păi, măiestrică, n-ai epuizat problemele de-acolo ?

— De-acolo, da ! Însă trebuie să-mi găsesc alte locuri, capabile să mă „inspire“, ca să mă exprim așa... În primul rînd, aș porni la drum, cu „Bombița“, pentru a întreprinde o investigație documentaristică, în căutarea unui loc care să-mi genereze o idee. Și te-aș lua cu mine. Dar știi de ce ?...

— Sigur că nu ! — mi-a răspuns Penke, pe jumătate nedumerită, pe jumătate bucuroasă c-o invit să mă-nsoțească.

— Păi, motivu-i foarte simplu... Dacă dăm de-un punct geografic propice, în stare să reprezinte, în același timp, și-o oază de liniște, unde să pot scrie nebătut la cap, dar și un rezervor de alimentație pentru imaginația mea secătuită, furnizîndu-mi fapte și oameni interesanți, mă ajuți la instalare. Adică, mai pe scurtătură, discuți cu gazda să aibă grijă de tabieturile mele, o instruiești cum se fierbe o cafea umană, tare și groasă, să-mi

servească cele trei mese de regim dietetic, conform îndrumărilor pe care ai să i le transmiţi, să-mi păstreze liniştea, să-mi deretice zilnic odaia în care-am să stau, şi-aşa mai departe...

Nevastă-mea m-a examinat curioasă, de parcă atunci m-ar fi văzut şi auzit pentru întîia oară. Şi m-a iscodit :

— În cazul acesta, n-ar fi mai nimerit să rămîn cu tine ? De ce să-mi irosesc timpul, învăţînd o altă femeie să facă ceea ce, îndeobşte, e de datoria mea... Sper că n-ai pretenţia s-o pun să-ţi maseze şalele, sau să te vegheze şi noaptea, dacă dormi descoperit sau învelit ca lumea, culcînd-o cu tine în cameră !

— Măi copilă bună, tu baţi cîmpii ? — am încercat eu s-o iau cu duhul blîndeţii. Păi ce ? E neapărat necesar să mă plasez la o văduană în floarea vîrstei, sau la una pe care-a părăsit-o bărbatul ?... Hai să fim serioşi ! Mai întîi să studiem situaţia, la faţa locului, şi-apoi ai să decizi tu în privinţa gazdei...

Penke, revenind la sentimente ceva mai umane, a dat din cap enigmatic, deoarece nu-mi era clar dacă aproba soluţia mea sau se-ndoia de validitatea ei. Şi m-a întrebt :

— Şi-ncotro ai pofti să plecăm ? Nu cumva tot la Sinaia-Cumpătu, să te-nhăitezi cu băieţii, la pokere mecanice sau „cu faţă umană", cum le zici tu, şi să-mi vii iarăşi acasă cu hipertensiune ?...

— Nici să nu mai aud în viaţa mea de Cumpătu! — am asigurat-o eu, insuficient de convins. Ştii unde ne călătorim mai întîi ? Mergem la Breaza, unde-am mai fost împreună, într-un aprilie nemaipomenit, şi ne-am simţit oameni şi domni. Parcă la vila „Agerpres"-ului, nu-i aşa ?... Întrebăm din casă în casă, şi din om în om, şi dăm noi de-o gazdă convenabilă. Din toate punctele de vedere. Şi-al tău, şi-al meu...

SĂ INTRĂM DIRECT ÎN PROBLEMĂ

Înţelegîndu-mă de minune cu bulgăroaica, o zi întreagă am încărcat în „Bombiţă" toate cele necesare declanşării celui de-al doilea roman din seria „Jocurile detectivului Conan Doi". Des-

pre care nu știam nimic. Nici unde se va petrece acțiunea, nici care va fi subiectul, și nici ce personaje vor circula prin paginile sale. În definitiv, de-aia plecam în prospecție. Ca să găsesc totul.

Cînd am fost gata, am răsuflat liniștit. Penke nu mai sufla deloc (aproape) de obosită ce era. Că și-ngrămădisem prea multe în „Fieţel", încît i se lăsaseră amortizoarele pînă la extrema limită. Mașina de scris, cafea, zaharină, două topuri de hîrtie offset, panglici de rezervă, gume, stilouri, creioane, termose, brînză de vaci, salată verde, ceapă, usturoi, două kile de parizer dietetic, haine, rufe de schimb, încălțăminte, prosoape, săpunuri, mașina de ras, cărți pentru lecturi deconectante, o lampă de birou cu becuri de schimb, mă rog, un întreg magazin universal, un soi de „Bucur-Obor" în miniatură.

Iar a doua zi, dis-de-dimineață, demaram din Calea Moșilor. În trombă. Direct spre poartă. Pe care uitasem s-o deschid ca lumea. Avînd frîne brici, n-au fost probleme. Doar masca niţel mai bombată (înăuntru) și emblema fabricii făcută praf. Parcă de reclama „Fiat"-ului îmi ardea mie. Și nici n-am mai înlocuit-o vreodată. Iar motorul funcționa perfect și fără ea.

Pe drumul spre Ploiești, ne-am oprit cîteva minute la Tîncăbești, pentru a o lăsa pe nevastă-mea cu sarcinile ce-i reveneau în legătură cu lucrările de întreținere a fermei noastre agro-literare. Cîteva chestii destul de elementare. Să aibă grijă de stropiri, livadă și vie, de copilit la roșii, de păzit beciul, unde mai era niscaiva vin.

— Și-altceva, — m-a luat peste picior bulgăroaica, altceva ce-aș mai avea de făcut ? Ceva lemne de spart ?...

— Ferească sfîntu' ! — am exclamat eu îngrijorat. Asta nu-i muncă de femeie... În schimb, poți tăia niște araci, din beligi, pentru roșii, vreo sută de bucăți, și-i ascuți cu toporișca, să-i ai pregătiți, la-ndemînă !... Eventual, te mai ajuți și cu fina Aurica, dacă o să mai treacă pe la tine... Ceea ce nu prea cred!

După ce-am pus la punct problemele agrare, am pornit spre Breaza. Însă, chiar mai înainte de-a pătrunde în orășel, atenția mi-a fost atrasă de-un anunț lipit pe gard : „De închiriat. Lux a-ntîia. Confort sporit". Și-am frînat brusc. Atît de brusc, încît am nimerit cu capul în parbriz și cu „Bombița" în șanț.

— Ce s-a-ntîmplat ? m-a întrebat speriată bine nevastă-mea, care se afla şi ea tot în şanţ, ejectată pe portiera din dreapta.

— Nimic grav, — am lămurit-o eu, am dat de-o gazdă !

Peste cinci minute îl contactam pe nea Ilie Dihaleţ, proprietarul şi semnatarul panoului publicitar. Era un tip cu totul ieşit din comun. Mărunt (maximum 1,45 m) şi bondoc, îndesat şi burduhănos, păşind exclusiv crăcănat şi în permanent balans. De cureaua panalonilor avea agăţată, cu-o gîţă roşie, o sticlă de-o jumătate, care se bălăbănea la fiece pas.

După recomandările de rigoare, cînd ne-am declinat numele respective, cetăţeanul şi-a dus recipientul la gură şi, manifestînd o plăcere indicibilă, din două înghiţituri i-a redus nivelul la sfert. Satisfăcut, m-a îmbiat :

— Serviţi pe plan local ?

— Regret, nu !

— În afară de Ilie Dihaleţ, cum am semnat anunţul cu închirierea, mie mi se zice şi Bezeţ...

— Îmi pare bine !

— De ce ?

— Îmi place porecla matale... Sînt un fel de scriitor, şi-adun numele pitoreşti !

— Atunci sîntem colegi ! — exclamă entuziasmat Dihaleţ, pe faţada căruia înfloreşte un zîmbet panoramic-cinemascop. Şi, instantaneu, lichidează şi restul de lichid din sticloanţă. După care-mi declară : „Scriu şi eu un roman ! Haidem în casă, să discutăm !“

Pe seară, cînd dădea s-amurgească, încheiasem convorbirile de afaceri cu proprietarul odăii de-nchiriat. Pînă la acea oră, îmi arătase romanul, prima parte, de vreo 4000 de pagini, dactilografiate cu cerneală roşie-violetă, şi-mi povestise şi acţiunea. Pe scurt. În trei ceasuri. Era romanul vieţii lui. De cînd o luase pe Fili, nevastă-sa actuală, şi-ncercase să fugă cu ea peste munţi, în timpul primului război mondial. Plîngea şi-mi relata desfăşurarea acţiunii. Selectînd cele mai dramatice secvenţe. Cum era, bunăoară, cea din actul 4 (cum îşi botezase Bezeţ capitolele).

— Fii atent, m-a avertizat el, urmează ceva mortal, ascultă : Fili căra doi saci cu merinde. Ilie, adică eu, o ajuta, ară-

tîndu-i cărarea. Către ziuă dădură de austrieci. „Halt !“ zice neamțul. Adică, pe românește, „stăi pe loc !“. Ilie zise „Gundac !“. Adică, pe limba noastră, „Bonjur !“. Ilie știa nemțește de la domnul Robertino, mecanicul francez de la sonda Băicoi, sau Boldești, că-s cam aproape. Ilie arătă la Fili și zise „maine frailain“, adică, în română, „asta-i nevastă-mea nelegitimă“. Neamțul de austro-ungar zise și el „Gut“. Adică, tot pe limba noastră, „să-ți fie de bine !“. Limbă scurtă, și nemțeasca asta. Una zici, zece pricepi. Neamțul o luă apoi pe Fili la interogator. Bănuind că-i spioancă. Ilie, ca să nu se pună rău cu austro-ungarii, așteptă răbdător. Pînă la ziuă. Altminteri, puteau să-l împuște și pe el, tot ca spion. Spre ziuă, găsită nevinovată, Fili a fost eliberată... Nu-i așa că-i tare scena ?

Înnebunit, deoarece mai era de istorisit și partea a doua a romanului, încă nescrisă, i-am declarat autorului :

— E tare, nea Ilie ! Dar și mie mi-e tare foame și somn !...

Cu ochii podidiți de lacrămi, nea Bezeț m-a liniștit, informîndu-mă :

— Ai și de ce, fiindcă-i roman greu, plin de filozofie... Dacă mi-l pui la punct, scriindu-mi-l din nou, îți dau camera fără chirie, cu două paturi, ca să-ți culci și cucoana, că văz c-a adormit pe dînsa, bașca mîncare, de trei ori pe zi ! Batem palma ?...

Eram atît de bătut — la cap, și de soartă și de Dumnezeu, încît mi-am urcat bulgăroaica în „Fiat“, cărînd-o pe sus, și-am luat-o la goană, cu-o sută pe oră, în direcția hotelului din Breaza. Care nu era hotel, ci un soi de pensiune, cu camere și masă asigurată.

Nemaifiind nimic de mîncare la ora aceea, trecut de unsprezece (23 h), ne-am culcat flămînzi. În speranța că ne vom scoate pîrleala a doua zi, la breakfast.

Din păcate, l-am „servit“, dacă se poate spune și-așa, abia în jur de zece. Ora la care s-a prezentat responsabilul pensiunii. Și care, extrem de afabil, ne-a preparat imediat un ceai de mușețel. Altceva n-avea la îndemînă, întrucît nu sosise dubița de la Cîmpina, unde se afla centrul de aprovizionare.

În schimb, ne-a servit o adresă, atrăgîndu-ne atenția :

— Spuneți-i cucoanei că v-a trimis Jenică ! Știe ea, că unu-i Jenică, în toată Breaza...

În mașină, am descifrat împreună cu Penke adresa viitoarei gazde : „Madam Poni Baclajanski, profesoară de pian, strada Nistorești, nr. 231. Cîine rău". După vreun ceas de căutări, găsim, în sfîrșit, strada respectivă. Eu unul, netemîndu-mă de cîini, oricît de răi ar fi, bat în disperare la poarta locuinței.

După un timp, destul de prelungit, din căsuța camuflată sub tufele de caprifoi și iederă își face o apariție surprinzătoare madam Baclajanski (dacă o fi ea). O arătare de film. De groază. În loc de rochiță de vară, poartă un mini-șort, cizme de cauciuc și-ochelari de soare mamut, cu lentile negre și uriașe, ca niște strachinuțe de Oboga.

— Dumneavoastră sînteți doamna Baclajanski ? — o interoghez eu, nefiind convins că astfel poate arăta o profesoară de pian.

— Dar, stimate domn, cine altcineva aș putea fi ? Poni Baclajanski nu-i decît una în toată Breaza. Cu ce vă pot fi agreabilă ?...

Hait ! Una-i Poni, unu-i Jenică ! Prea multe unicate în orășel.

— Mă interesează o cameră de-nchiriat. Și m-a îndrumat spre dumneavoastră domnul Jenică, de la pensiune...

— Pîn-aici, vă rog ! Nu-mi pomeniți de numele nemerniculuI, mișelului și ticălosului ăsta !... Cum de-ați încăput pe mîinile lui ? Cel mai versatil gangster român de la noi, dușmanul meu personal. E ceva diabolic în treaba asta, stimate domn, ascultați la mine, că mă pricep la malversațiuni !... Dar cu cine am plăcuta onoare ?

Decis, deocamdată, să rămîn incognito, datorită exotismului exagerat și limbajului prețios și afectat al aschimodiei, îi dau numele personajului narator, din „De-a v-ați ascunselea", și-i spun accentuat :

— Al Conan Doi !... Scriitor. În curs de devenire...

Între timp se-apropiase și Penke, atrasă de conversația mea cu Poni, care i se păruse prea „long play" și „HiFi". Ceea ce nu era bine. Pentru nici unul din interlocutori.

Poni Baclajanski, observînd-o, intră imediat într-o transă verbioasă :

— Ce plăcere, doamnă ! Ce plăcere, domnule Conan Doi ! Sînteți într-adevăr rudă directă cu sir Arthur Conan Doi ?

I-am citit toată opera. Chiar şi „Opera de trei parale", care-i de milioane. Totuşi, parc-am citit şi de dumneavoastră ceva... Cred că „Invitaţia la bal"... Nu ?

— Nu ! Este la vals, şi nu-mi aparţine...

— Păcat ! Nu strică un twist la casa omului... Dar, vai de mine, doamnă, domnule, ce uitucă sînt, vă rog poftiţi în casă... Să nu-mi strice nenorocitul ăla de Silică pianul... Că nu-l mai aud ! Nu vă jenaţi, luaţi loc pe terasă. Imediat pleacă şi elevul meu, şi-o să trecem la probleme mai elevatoare... Pentru că, fără falsă modestie, vă anunţ că scriu şi eu. Şi încă mult. De toate, pentru toţi. Ce bucurie pe capul meu, să vă am de oaspete chiriaş !

Poni Baclajanski dispare în căsuţa cu zorele. Se-aud trei acorduri la pian, placate ferm şi definitiv, apoi o înjurătură din nomenclatura ortodoxă. După care apare însoţită de elev. Un măgădan. La vreo treizeci şi ceva de ani. Mai spre opt, sau nouă. Şi ni-l recomandă :

— Cel mai silitor elev al meu, domnul Sile Pipoi, gestionarul aprozarului din cartier. Ce-nvaţă dînsul într-un an, nu pricep alţii într-o lună !

După ce sîntem izbăviţi de prezenţa aprozaristului, trecem la oile noastre, şi-i precizez distinsei artiste pretenţiile personalităţii mele :

— Doamnă dragă, sînt în căutarea unei oaze de linişte ! Am de scris un roman. N-aţi fi dispusă să vă ocupaţi de literatura unui autor aflat în dificultate ?... Asigurîndu-mi casă, masă, îngrijire atentă, plus alte mărunţişuri, care ţin mai mult de tabieturile unui om cam răsfăţat de nevastă ! Ce ziceţi ?...

Strălucind toată, de parcă s-ar fi aprins în ea zeci de becuri, Poni exclamă entuziasmată :

— Formidabil ! Sînteţi invitatul meu, domnule Conan Doi... Mă voi îngriji de romanul dumneavoastră ca o mamă, ca o soră, ca o muză...

— Ar fi suficient ca o mamă ! Eventual, mamă-mare ! — interveni Penke.

Situaţia începea să se deterioreze.

Poate că unora dintre cititori nu le-ar veni să creadă că mai există şi-asemenea situaţii în viaţă. Totuşi, martoră mi-e

bulgăroaica, aşa s-au petrecut lucrurile. Întocmai cum le-am descris şi-ntr-unul din romanele mele. Schimbînd numele pianistei. Dealtfel, şi-acuma-i tot altul. S-ar putea să mai fie în viaţă, şi n-aş vrea s-o supăr. Era o făptură aeriană, insolită şi pitorească. De aceea, iată, am ţinut s-o pomenesc şi-aici. Deoarece mi-a generat ideea cărţii pe care doream s-o scriu.

Ca şi nea Ilie Dihaleţ-Bezeţ, pianista posedă un debit verbal furibund, incontinent şi-absolut demenţial. Pentru a-mi închiria o cameră, cu tot confortul, unica pe care o are la dispoziţie, în afară de dormitorul dînsei, unde se află şi pianul cu coadă, la care, de dimineaţa şi pînă seara, exersează şi-şi predă lecţiile, nu-mi pretinde să-i revăd „operele".

— Cred în ce-am scris, şi n-am nevoie decît de-o mînă de ajutor... Din partea unui autor experimental, care se are bine cu directorii editurilor. Cum sînteţi dumneavoastră ! — demarează Poni Baclajanski. Uitaţi ce vă propun... Pînă o să luăm împreună prînzul, deoarece dacă refuzaţi mă supăr foc şi fac urît, suferind niţel cu nervii acustici, ca orice artist anormal, cum, probabil, trebuie să fiţi şi dumneavoastră, am să vă arăt mai întîi splendida odaie în care-o să creaţi, şi-apoi am să vă citesc cîte ceva din caieţelele mele... De acord ?

Privind rapid spre nevastă-mea, am înţeles că nu prea era de acord. Însă, fiind flămînd ca un cîine de pripas, i-am declarat :

— Dragă doamnă Poni, n-am avea nimic împotrivă ! Numai să nu dureze prea mult...

— Ce anume ? — s-a interesat pianista. Lectura, sau prînzul ? În privinţa mesei, nu vă faceţi probleme... În zece minute o dăm gata. Sînt la regim, ceea ce vă recomand şi dumneavoastră. Cît despre caieţelele mele, nu-s prea multe, iar eu citesc fantastic de urgent !...

După ce-am examinat viitorul meu „cabinet de creaţie", o odăiţă de maximum şapte metri patraţi, în care, exceptînd patul, nu mai încăpea decît un taburet, urmînd deci s-o pun pe „Erika" la marginea agregatului de dormit, şi să bat la ea aşezat în genunchi, ne-am retras iarăşi pe terasă. S-o ascultăm recitînd pe madam Baclajanski.

— N-am adus decît ultimele mele scrieri ! — ne-a anunţat pianista, revenind din căsuţă c-un vraf de registre sub braţ.

Total neinspirat, posibil din pricina oboselii şi-a foamei, o invit pe autoare :

— Atunci, ne-ar face plăcere să ne citiţi cîte ceva din ele!

— Vi le citesc pe toate ! Nu vă faceţi griji... Am o rezistenţă fizică uimitoare ! — ne asigură multilaterala artistă.

Din fericire, Poni Baclajanski se lăudase. După lecturarea (integrală) a primului registru („caieţelul", de-o sută de pagini), o văd că-i calează motorul. Nu mai rosteşte cuvintele în întregime, sare, revine, se lălăie, şi-n cele din urmă purcede să plîngă isteriform. Explicitîndu-se :

— Maestre, nu-i aşa că-s formidabilă ? Din toate punctele de vedere... În două ceasuri, v-am citit 237 de poeme, reprezentînd o sută de pagini de caieţel... De emoţie, artistică, asta-i mai mult decît clar, mi-au cedat şi nervii acustici. Sînt pianistă, şi-am ureche absolută, dacă ştiţi ce-i aia !... Ce părere aveţi ?

— În ce privinţă ?

— A poeziei mele, şi-a unei pauze de masă !

— Excelentă ! — m-am grăbit s-o asigur, oarecum mai liniştit. Poemele-s agreabile, iar o gustare ar fi şi mai agreabilă... Vorba latinului : „utile cum dulci !"

— Îmi pare rău, dragul şi stimatul meu domn, însă n-am nimic la desert, neştiind că mă va paşte o asemenea incomensurabilă onoare... Vom consuma ceva lejer, utilitar, cum bine ziceau strămoşii noştri, citaţi de dumneavoastră, dar fără dulce!...

Trezind-o pe nevastă-mea, care moţăise în tot timpul recitalului oferit de poeta noastră, ne aşezăm la masă. Tot pe terasă. Iar madam Baclajanski, de astă dată, nu se mai lăudase. Ţinea un regim mult mai strict şi sever decît al meu. De-aceea ne-a oferit doar nişte roşii veştede, un castravete minuscul şi nişte brînză topită, din cea „pentru copii". Total necomestibilă. Zvîrlind-o, pe furiş, sub masă, javra gazdei a zbughit-o cu ea în gură, refugiindu-se în grădiniţa casei. Iar în clipa imediat următoare a purces să schelălăie, urlînd a morţiu, cu dinţii încleştaţi în triunghiul de clei cazeinificat. Poni s-a repezit la potaie, speriată zdravăn, şi-a procedat numaidecît la salvarea

odraslei. Extrăgîndu-i, cu furculiţa personală, pasta ce-i imobilizase maxilarele.

— Dragă doamnă, dragă domnule, — reia madam Baclajaski dirijarea discuţiilor, ce părere aveţi, vă citesc mai departe şi caieţelul al doilea, sau trecem pe muzică ?... Aş vrea, dealtfel, să-l liniştesc şi pe bietul de Pucky. N-aţi văzut ce-a păţit ? Am mai avut necazuri cu el, şi cînd am fost la Posada, la buna mea prietenă, Mariţa Nachtigal... Ţine acolo o pensiune, pentru vacanţierii bucureşteni, şi-am stat şi eu la dînsa, mai mult de-o săptămînă, ca să-mi isprăvesc „Dragoste tristă pe eclipsă", piesa mea destinată tineretului laborios... O dramă cumplită, la care se rîde în hohote, c-am împănat-o şi cu momente umoristice. Atunci l-a muşcat Pucky pe ingineru' Gaterek, un chiriaş de-al Mariţei, care-a vrut să mă felicite, pupîndu-mă ! De-a trebuit să-l duc pe scumpul de Pucky la doctor, ca să nu se fi molipsit de cine ştie ce boală, luată de la boul ăla, şi bătrîn, şi hodorog, şi care-şi mai zice şi inginer...

Opinînd pentru muzică, deoarece-mi intraseră în alertă toţi neuronii cînd auzisem de pensiunea de la Posada, i-am comunicat multilateralei creatoare :

— Madam Baclajanski, dacă-mi spui şi mie adresa doamnei Nachtigal, sînt în stare să te-ascult cîntînd şi pînă la ziuă !...

Încîntată, pianista s-a declarat imediat de acord.

— Aşa mă gîndeam şi eu, maestre şi doamnă maestră ! Vă dau o recomandare pentru Mariţa... Poate vă ia în gazdă, dacă mai are locuri. La mine, după cum v-aţi dat seama, spaţiu-i prea restrîns. Deşi, împreună cu romancierul Conan Doi, am fi reprezentat un cuplu de proză şi muzică unic ! Păcat ! Maestru-i cam mare, iar odăiţa mea, neîncăpătoare pentru uriaşul său talent. De-aceea, în noaptea asta dormiţi la mine, chiar în patul meu, că s-a făcut tîrziu... Dacă mă refuzaţi, mă supăr trăsnet şi brici ! Gata, haidem în casă, s-auziţi ce n-aţi mai auzit...

Deşi nu era decît şase, maximum şase şi jumătate, pianista şi-a început recitalul cu-o barcarolă de Schumann. Ca să ne-adoarmă. Pe la opt, după ce-i trăsesem un puişor de somn de milioane, în sunetele clavirului, ne-am trezit brusc, niţel înspăimîntaţi. Poni trecuse la „Dansul săbiilor", al lui Aram Haciaturian. Atacînd, cu brio şi patos, finalul, de se cutremu-

rau podelele, ferestrele, arcurile somierei și geamurile. Deodată s-a auzit un zbîrnîit sinistru, ca și cum ar fi plesnit un arc spiral de autoturism.

— Nu vă speriați ! — ne-a liniștit madam Baclajanski, observînd că sărisem amîndoi, dînd s-o luăm la fugă în direcția ușii. Este coarda „do"-ului, de la bași... Totdeauna îmi face figura. O pun imediat la loc... Însă după o mică pauză, pentru a servi masa de seară !

Spre nenorocul nostru, Poni a izbutit să remonteze „do"-ul. Deși servisem la cină un ceai dietetic, din ierburi medicinale, cu cîte trei batoane de grisine, care ne lăsase flămînzi și leșuiți. Pe ea, nu ! Ba dimpotrivă, ne-a invitat să ne lungim puțin. Ca să ne cînte. În continuare. Probabil, ca măsură de represalii. Deoarece îi respinsesem oferta de-a ne recita și poemele din cel de-al doilea „caiețel" (tot de-o sută de pagini, format registru).

Pe cînd încercam imposibilul, adică să adormim, încă de la orele opt ale serii, furibunda artistă și-a demonstrat toate posibilitățile interpretative. Și ne-a „zis", în stilul său caracteristic, de parcă ar fi bătut covoarele, „Toccata" de Bach, „Patetica" (Beethoven), „Rapsodia a II-a", al cărei presto i-a scos iarăși din funcțiune coarda de „do", ceea ce Franz Liszt nu prevăzuse în partitură, precum și toate marșurile și corurile celebre din operele lui Verdi, în transcripție pentru pian. Înnebuniți, ne-ascunsesem sub plapumă. Javra, de-afară, pornise să schelălăie și să latre, iar niște vecini, de peste drum, strigau la pianista dezlănțuită :

— Oprește-te odată și culcă-te dracului, că ne-ai scos din minți !

Bineînțeles, neavînd unde să doarmă, întrucît ne cedase patul, Poni nu și-a curmat recitalul non-stop. Abia spre ziuă, istovită, a ațipit și ea. Cu capul pe claviatura diabolicului instrument de tortură. Și-atunci am adormit și noi.

Iar peste trei ore, ne luam rămas bun de la madam Baclajanski. Mulțumindu-i pentru amabila găzduire. În schimbul căreia, însă, mi-a încredințat trei „caietele". Cu poeme recente, să le citesc în timpul liber. Și, pe cît posibil, să le transmit unei edituri, cu recomandarea expresă de-a i le tipări în primul trimestru. Din anul viitor.

Pe cînd ne urcam în mașină, am mai apucat s-o aud, urîndu-mi :

— Drum bun, maestre drag şi scump ! Săptămîna ce vine te caut la Posada... Să te văz ce mai faci, şi cum te-mpaci cu Mariţa ! Îi telefonez chiar în dimineaţa asta, s-o anunţ cine-i soseşte pe cap...

Cînd rulam tensionat spre Posada, Penke a ţinut să-mi atragă atenţia :

— Măiestrică, dacă şi Mariţa Nachtigal se-apucă să-ţi facă declaraţii de-acelaşi calibru cu-ale pianistei, eşti un om pierdut! Nu te văd bine... Cînd ai să-ţi mai scrii romanul ? Mă rog, mai discutăm noi...

PENSIUNEA MARIŢA NACHTIGAL

Ei, bine, taman chestia asta cu discutatul m-a neliniştit. Şi m-am rugat în gînd, şi Celui de Sus şi Celui de Jos, că nu se mai ştie care-i la putere, ca viitoarea noastră gazdă, recte coana Mariţa, prietena pianistei, să n-aibă nici un soi de propensiuni deosebite pentru scriitori, şi, în special, faţă de personalitatea subsemnatului. Şi nici să practice literatura, ea amatoare, cum avusesem şansa s-o constat, pe pielea mea, cu Ilie Dihaleţ şi Poni Baclajanski.

Aşa că, ajungînd la Posada şi dînd de pensiunea atît de lăudată, aveam un pitpalac în cord, şi-ncă unul defect, care cînta anapoda. Căci, în pragul edificiului, o cazarmă de dimensiuni reduse, parter şi etaj, ne aştepta o matroană monumentală, bine hrănită şi rotofeie, avînd în mînă un bătător de covoare. Semăna atît de cumplit cu tanti Raliţa, mătuşă-mea de la Piteşti, părînd chiar a fi de-aceeaşi vîrstă, încît mi-am făcut cruce cu limba-n gură să nu aibă aceleaşi năravuri. Mai ales că nu pricepeam deloc prezenţa agregatului mai sus pomenit. M-am liniştit rapid. Mai întîi, pentru că poseda o etate venerabilă, ceea ce excludea discuţii în contradictoriu cu Penke, şi-n al doilea

rînd, fiindcă ni s-a adresat extrem de prietenoasă, luîndu-ne la rost :

— Păi bine, măi oameni buni, pe unde-mi umblaţi ? Că mi-a dat o sîrmă zărghita aia de Baclajanski, vestindu-mă că într-o juma de oră va sosi la pensiunea mea un mare scriitor de romane... De-aia mi-am lăsat bătutul preşurilor, şi-am ieşit pe terasă, să vă-ntîmpin cum se cuvine !...

— Doamnă Nachtigal... — am vrut eu să-ncep prin a-mi cere scuze.

Însă băbătia mi-a luat vorba din gură, întrerupîndu-mă brutal :

— Stăi ! Mie să-mi zici coană Mariţo, că Nachtigal e numele porcului de bărbatu-meu, de care nici nu vreau să mai auz! S-a-nţeles ? Acum, dă-i drumu', şi spune ce-ai avut de spus...

— Coană Mariţo, am vrut să-mi cer iertare pentru întîrziere... Am avut însă o mică pană la maşină...

— Care maşină ?...

— Cea cu care-am sosit !

— Maşină se cheamă gîgîlicea asta ? — s-a mirat madam Nachtigal, pîrîind dispreţuitor din buze. Păi să-l fi văzut pe naşul nostru, atunci puteai să zici maşină ! Dar a-mbătrînit, şi s-a ales prafu' de el. Acuma-i la cimitiru' din deal...

— Condoleanţele mele, coană Mariţo !

— Mersi ! Deşi s-ar cuveni prezentate lu' Nachtigal ! Care zace şi el, bată-l Dumnezeu de zevzec, tot acolo. El înlăuntru, în pămînt, iar naşu' pe-afară, lîngă zid...

Enigma s-a dezlegat de la sine, cînd madam Nachtigal ne-a poftit în casă, chiar în salonul dînsei, trecîndu-ne printr-un soi de vestibul, mobilat cu căluţi de lemn multicolori, cum sînt cei de la bîlciuri. Căci, mai înainte de-a apuca să-i spun ce fel de găzduire poftesc, s-a aşternut numaidecît la poveşti.

— Domnule mare scriitor, că chiar eşti mare, după cît te văz de-mplinit şi trupeş, dacă ţi-oi spune istoria vieţii mele, ajungi măreţ în cel puţin un an... Numai de-ai s-o scrii. Că se merită. Fiindcă-am suferit ca o sfîntă mucenică, Filofteia sau Nevpraxia, că nu mai contează numele, de vreme ce-au pătimit ca şi mine...

Gata ! Eram om făcut. Începea şi madam Mariţa cu romanul ei. Şi-am întrerupt-o, destul de nepoliticos :

— Coană Mariţo, eu am romanul meu... De-aia ám venit la matale, ca să mă iei în gazdă, şi să mă apuc de scris la el !

— Foarte bine ! Deocamdată lasă-mă să vorbesc... Cînd ai s-auzi despre ce-i vorba, ai să te lepezi de aiurelile matale !

Servindu-ne nişte cafele, dintr-un ibric uriaş, cum nu mai văzusem, de peste un litru, pe care-l avea la îndemînă, probabil, încă de cînd o vestise Poni Baclajanski de sosirea noastră, băbătia s-a dezlănţuit, demarînd vertiginos :

— Nachtigal ăsta, porcul şi bezmeticul, mi-a mîncat cei mai frumoşi ani ai tinereţii !... Acuma, ce-i pasă ? A-ntins-o pe lumea ailaltă, şi se simte ca-n sînul lui Avram. Chipeş bărbat ! C-altminteri nu-l luam. Cînd a intrat cu naşu-n pom, s-a terminat şi cu bîlciu' dar şi cu ei amîndoi... Că Nachtigal cu-asta se-ocupa. Avea o instalaţie de căluşei de lemn, cu care se ducea pe la iarmaroace şi drăgaice, cărîndu-i cu naşu. Bună maşină, nemaipomenită. Opt cilindri, în „v", podea dublă şi arcuri de camion, cum nu se mai face astăzi...

Lămurit, în sfîrşit, cine mai era şi „Nash"-ul cu care-mi împuiase capul, vreau să-mi laud şi eu ciocanul, ca ţiganul, cum zice vorba din popor, şi declar în gura mare, să priceapă şi Penke, nu prea convinsă de virtuţile „Bombiţei" :

— Păi, coană Mariţo, cu „Fiat"-ul meu, care-i numai de patru cilindri, am încercat şi eu tăria unui pom, şi n-am păţit nimic grav ! Nici eu, nici maşina...

— Ete fleoşc, c-o ziseşi ! Ce, erai beat criţă, ca omul meu ?... Cînd a dat cu naşu-n bradul ăla, avea pe puţin 160 pe oră ! Aş vrea să te văz şi pe tălică, mînînd rahatu' ăsta de cutie de sardele, cu peste şaptezeci... Nu ţine, maestre ! Că Nachtigal, în ultimii ani, o luase pe căi greşite... Se-ntorcea acasă, după trei sau patru luni de hălăduială pe la bîlciuri, iarmaroace şi hramuri, şi, de cum sosea, îmi trăgea un toc de bătaie. Noroc că nu-mi puneam mintea cu el, că n-avea nici cincizeci de kile, cu straie cu tot, ba şi cu palton. Apoi se punea pe băutură şi pe putorèle... Se-ncurcase cu-o curviştină de la Azuga, gestionară la un bufet de pe şosea. Aia l-a omorît. Cu bună ştiinţă... Din zorii zilei, de cum se scula, dădea fuga la ea. La prînz venea îndărăt, să mănînce. Ca să nu-i facă fufei pagubă. După-masa,

la ea. Seara, la cină, acasă, la mine. După aia, hai îndărăt, la Azuga. Unde bea ca un spart... Numai bere de-a bună, de-aia, de export, sau de import, „Radeberger" şi „Pilsen". Păcat de el, hahalera... Nu dădeai două parale pe pielea lui, însă avea pe dracu-n sînge. Bărbat, nu glumă !...

Nevastă-mea, impresionată de tragedia coanei Mariţa, care acuma smiorcăia, lacrămile şiroindu-i pe ambii obraji, de parcă ar fi avut o cişmea în ochi, mi-a şoptit :

— Măiestrică, aici e de tine ! Poveşti ai, personaje aşijderea, locurile sînt de poveste... Rămîi şi lucrează la carte... Îmi place de madam Nachtigal ! După cum arată, sînt convinsă că va şti să-ţi gătească şi regim...

Ciudată logică, Dumnezeule, şi la femeile noastre ! Coana Mariţa, pe puţin, bătea la suta de ocale. Şi ceva în plus. Vreo zece sau cincisprezece kile. Care, fie vorba între noi, faţă de „bază", nu mai contau nici cît o linguriţă de apă într-un poloboc. În orice caz, după ce-am vizitat odaia în care aveam să „creez", am urcat-o pe nevastă-mea în „Bombiţă" şi-am dus-o la gara din Comarnic. Unde s-a urcat, singură, în primul tren de Bucureşti. Iar eu m-am întors la pensiunea Mariţa Nachtigal. Să-mi port crucea. Adică să m-apuc de scris un roman, care ar fi trebuit să fie o continuare a „Jocurilor detectivului Conan Doi". Dar fără să ştiu nimic despre el.

ŞI-AŞA S-A NĂSCUT „DE-A PUIA-GAIA" !

Mi-a fost dat, printr-un ciudat „noroc", să am parte de întreaga tramă a cărţii chiar în cuprinsul pensiunii coanei Mariţa. De unde să-mi fi trecut mie prin cap că personajele viitorului roman locuiau chiar acolo ?

Mai întîi, bineînţeles, însăşi madam Nachtigal. Al cărei nume, cred că asta-i clar, era niţel mai altfel, şi nu m-am în-

cumetat să-l redau întocmai, dată fiind personalitatea făpturii în cauză. Din cale afară de „sărită de pe șine".

Căci, încă din prima zi de găzduire, coana Mariţa m-a şi luat în exploatare, întrebîndu-mă :

— Maestre, te pricepi la table ?...

— Eu ?... Mi-s campion absolut ! N-am rival...

— Ei, nu mă-nnebuni ? ! Ia treci aici, să te fac un zar !... Să văz ce-ţi poate pielea...

Amuzat, m-am lăsat sedus. Iar coana Mariţa m-a bătut măr. Luîndu-mi vreo cincisprezece partide. Una după alta. De-mi zbîrnîiau urechile. Nu mai pomenisem aşa ceva. Ruşinat, am cercetat pe-ascuns zarurile, intrigat de dublele pe care le dădea gazda. Nu erau traficate.

Apoi, în zilele ce-au urmat, am făcut cunoştinţă şi cu ceilalţi locatari ai pensiunii. O faună nemaipomenită ! Exemplare senzaţionale, unu şi unu. Bunăoară, Lucky-Lucky, care s-a prezentat :

— Maestre, sper c-aţi auzit de numele meu — Lucky, zis şi rock'n roll, într-un cuvînt Lucky-Lucky !... Eu ştiu cine sînteţi, c-am tras cu urechea, şi nu mai e nevoie să vă declinaţi identitatea. Să fiţi sănătos ! Ceea ce, aici, la coana Mariţa, nu prea văz cum o să faceţi, atmosfera fiind insalubritate curată... Las', că vă zic eu totul, cum stă problema cu sănătatea !...

Şi mi-a zis. Bătîndu-mă la cap aproape două ceasuri. Din care am aflat că măgădanul era cîntăreţ de muzică rock (din cel normal, pe-atunci nefiind încă inventat hardrock-ul). Liber profesionist. Care, neposedînd vreun atestat de la ARIA, se angaja, destul de frecvent, pe la nunţi şi botezuri, de preferinţă în mediul rural pe cale de urbanizare. N-am înţeles însă ce căuta la Posada, şi nici de ce nu-i plăcea „atmosfera" din pensiunea coanei Mariţa.

Doctorul Bilă, recte Hannibal Certega, un Yul Brynner la vreo şaizeci şi ceva de ani, făcea impresia unui factotum al casei. Coana Mariţa îl utiliza, nu ştiu din ce pricină, pe post de bucătar, femeie la toate, grădinar şi haznagiu. Deşi mai putea practica medicina, refuza cu îndîrjire. Madam Nachtigal m-a lămurit în această privinţă, destul de explicit :

— După pîrnaia pe care-a îndurat-o ginecologul, numai de moşit nu-i mai arde ! Lasă, că-i mai bine aşa, liber, la aer, trăind fără griji, pe spinarea mea, făcîndu-mi unele mici servicii...

La un moment dat, cînd aflasem cine sînt şi ceilalţi colegi de pensiune, nu ştiu de ce, am avut senzaţia ciudată că mai toţi erau ţinuţi de patroană ca ajutoare (de nădejde), şi nicidecum în calitate de sejurnieri plătitori, veniţi la odihnă. Ceva era în neregulă !

Şi cei doi fraţi, aproape gemeni, Bigam şi Mogam, bişniţari posesori de „Aro" pe motorină, şi inginerul Siegfried Gaterek, şi Isaiia Finichi, impresar de bîlci, şi Gilly, nepoţica gazdei mele, sosită după vreo cîteva zile, direct de la studiourile cinematografice din Buftea, unde efectuase unele probe de filmare, vrînd să devină neapărat star, şi cei mai întîi pomeniţi, Bilă Certega şi rockistul, cu toţii păreau să stea la pîndă. De parcă ar fi aşteptat producerea unui eveniment iminent.

Trăind în permanentă stare de stress, nu mai eram capabil să mă gîndesc deloc la roman. Abia cînd s-a stîrnit furtuna aceea memorabilă, de mi-a fost „Bombiţa" îngropată sub o avalanşă de pietriş, iar inginerul Siegfried Gaterek s-a decis să moară într-un mod din cele mai enigmatice, abia atunci m-am liniştit şi eu.

Aveam gata romanul ! În cap.

Şi-am fugit, imediat ce-a fost posibil, ca din gură de puşcă, la Breaza. Unde mi-am găsit o gazdă convenabilă, la o familie cumsecade, condusă de nea Nicu Şandru, pe uliţa Lazului, dinspre Gura Beliei.

Aici, după ce i-am telefonat bulgăroaicei să se prezinte de urgenţă, am pornit să lucrez dementţial la „De-a puia-gaia". Brodînd pe cele petrecute la pensiunea doamnei Mariţa Nachtigal.

Ajutat de Penke, dînsa ocupîndu-se îndeaproape de nutrirea raţională a personalităţii subsemnatului, în trei luni am fost gata cu prima versiune a romanului. Linişte aveam, brînză şi caş găseam la nea Scorţea, ciobanul din capătul Lazului, ai cărui dulăi fioroşi şi flocănoşi ne-alergau deseori pînă-n casă.

Potăile nu ştiau nimic despre ideile umanitare profesate de Scorţea. Cînd le-am întîlnit pe drum, s-au repezit la mine ca

la lup. Deşi Penke le strigase lozinca propusă de cioban. Ce-i drept, niţel modificată. Căci se răstise la fiare :

— Hai, la oi !... (În loc de „Nea, la oi !")

Pesemne, necorespunzînd parolei, s-au făcut că plouă. Şi mi-au redus la jumătate cracii nădragilor. Lăsîndu-mă în pantaloni scurţi, ca pe vremea cînd eram elev într-a treia. Primară.

Totuşi, meşteriţi de nevastă-mea, mi-au prins bine. La plimbările zilnice, cînd urcam spre poiană, suflînd din greu şi cîntînd, spre autoîncurajare, „Trecea fanfara militară". Urmat, în pas voios, de majoritatea populaţiei infantile de pe uliţa Lazului. Care mă iubea frenetic, văzîndu-mă aşijderea lor. Adică dat în mintea copiilor.

Jumătatea mea, încîntată, mă felicita la întoarcere :

— Bravo, măiestrică ! Dac-o ţii tot aşa, pînă-n toamnă te califici alpinist... Şi mai dai jos vreo cîteva kile !

N-a fost nevoie s-o duc pînă-n toamnă. Mult mai devreme, tensiunea arterială mi-a crescut la 22/13. Din pricini de supraeforturi. Iar în zilele următoare, cu romanul în servietă, ne retrăgeam spre Tîncăbeşti. Fără să mai intonăm „Trecea fanfara militară". Se creaseră toate şansele să mi se cînte alte marşuri, eventual ceva mai lente, de tipul celui compus de Chopin.

Dar am scăpat cu bine. Nimerind în plină campanie de culesul viilor. Tensiunea mi-a scăzut la normal, iar cele cîteva ocale, pierdute cu prilejul „ascensiunilor", au revenit. Tot la normal.

AL TREILEA !

Încă din iarnă, după ce predasem romanul cu galeria pitecantropilor de la pensiunea Mariţei Nachtigal, începuse să mă frămînte problema cărţii următoare. Care să completeze serialul.

Necăjit că nu „găseam" o idee, mi-am petrecut anotimpul învrăjbirii noastre, cum pare-se că-i zice iernii meşterul Will (Shakespeare), citind şi recitindu-i pe clasicii genului : Hammett, Chandler, Cheyney, Himes. Ca să-mi dau seama cum îşi tricotau romanele. Două pe faţă, două pe dos, sau invers. În orice caz, se pricepeau la mişculaţii spectaculoase cu igliţele şi andrelele. Maeştri ! Mari, şi-ncă de tot, zău aşa...

În primăvară, parcă-n apropiere de Florii, vecinul meu de la Snagov, tot ţărănist şi el, ca şi subsemnatul, Costică Georgescu, romancierul, mi-a telefonat într-o seară :

— Ce zici, nea Vlăduţ, mergem să vizităm nişte locuri grozave ? Spuneai, cîndva, că te-ar interesa o oază de linişte, ca să compui nu ştiu ce carte... Mai este valabilă chestiunea ?

Deodată mi-au intrat în funcţiune toate releele. Şi i-am răspuns, pe moment şi instantaneu :

— Cînd plecăm, şi unde ?

— La Proviţa !... Iar mîine, ce să mai pritocim apa, ar fi ideal !

Numele localităţii mi-a surîs nemaipomenit. Şi i-am comunicat deplinul meu acord :

— Costică, mîine dimineaţă-s la tine ! Ne urcăm în „Bombiţă" şi-o întindem... Iau şi ceva vinişor ?...

— Dar bine'nţeles, măi nea Vlăduţ ! Că n-o să ne ducem cu mîinile goale la prietenii mei. Şi-s nişte oameni nemaipomeniţi !... S-ar putea să te ia chiar ei în gazdă. Gata ! E-n regulă. Te-aştept !...

Cînd am parcat lîngă gardul lui Costică, romancierul mă aştepta în ogradă. Zîmbind stînjenit, rău prevestitor, m-a anunţat :

— Îi luăm şi pe-ai mei, să vadă Proviţa !

— Nu-i posibil ! — am surîs eu neîncrezător. Că n-oi fi vreun Iisus, să fac minuni, ca la Canna Galileii. Apoi mi-am revenit. Bine ! Să vedem cum ne orînduim. Aşa, deci voi sînteţi patru, adică părintele Ioan, coana Sofioara, Marilena şi tălică, în total vreo două sute de kile, şi noi sîntem doi, Penke şi cu mine, alte două sute... Sper să se urnească din loc. Cartea tehnică prevede încărcătură de trei sute, însă mai dăm jos din bagaje. Da-

migeana, zece ocale, canistra cu benzină de rezervă, alte douăzeci, iar dacă scoatem și bancheta din spate, încă treizeci...

Costică, făcînd ochii mari, și-a exprimat indignarea :

— Tocmai vinul să-l lăsăm ? Imposibil. Ne facem de ocară...

— Atunci să rămîn eu ? Tot sînt cel mai greu...

— N-ar fi rău, ca idee ! Dar n-ai zis matale că speri să se urnească „Bombița" ? Haide s-o-ncercăm de ce-i în stare...

Nici mie nu mi-a venit să cred ! „Bombița" a demarat prăștie. Tîrșindu-și toba de eșapament pe asfaltul carosabilului. Pe la Ploiești, cînd am luat-o pe linia de centură, mai rămăseseră doar vagi urme din ea. Părintele, Marilena, Costică și maică-sa, la care țineam tare mult, fiind o excelentă artistă (culinară), ale cărei chifteluțe erau celebre, stăteau înghesuiți pe bancheta din spate. La care nu renunțaserăm. Totuși dacă ar fi fost să-l cred pe Costică, se simțeau minunat. Ca-n rai. Dacă și-n rai există cutii cu sardele, atunci comparația prozatorului era valabilă. Mai ales că taică-său, fiind preotul Snagovului, avea relații strînse cu proprietarul viitorului nostru sediu (post mortem).

La Cîmpina, am fost silit să trag la „service". Fierbea radiatorul, de-ai fi zis că-i samovar. Din fericire, încă nu crăpase. Numai că pierduse toată apa. L-am adăpat corespunzător, și-am săltat capota motorului, fixînd-o c-un arc.

— Ei, nu-i așa că priveliștea-i de excepție ! — m-a întrebat Costică, debordînd de admirație, cînd ne-am aflat pe șleaul Proviței.

I-a răspuns nevastă-mea, în locul meu :

— Dar și drumul ! Și mai de excepție. Nici la Tamaș n-am dat de-asemenea gropane...

Costel s-a făcut că plouă. În schimb, datorită slalomurilor printre hîrtoape și alte anfractuozități, a purces să bubuie capota motorului. Din ce în ce mai puternic. Într-atît, încît n-am avut posibilitatea s-auzim că iarăși fierbe radiatorul.

Nefiind nici o fîntînă prin preajmă, iar noi aflîndu-ne în Provița de Jos, pînă la cea de Sus m-au împins scumpii mei pasageri. Motorul îl oprisem, temîndu-mă de-o gripare. Cînd am ajuns la malul unei gîrle, Costică Georgescu m-a anunțat, leoarcă de sudoare :

— Maestre, am ajuns ! Ăsta-i pîrîul Proviţa, diminutiv local de la Prahoviţa, iar pe malul celălalt stă nenea Victor, prietenul nostru...

Coborînd de la volan, m-am dus pînă la gîrlă, să văd ce apă curge pe albia ei. Pentru a putea umple din nou radiatorul. Nu curgea nimic. Nici apă, şi nici măcar vreun alt lichid.

— Costică, ce-i facem ? Aduci de undeva o găleată cu apă, sau turnăm vinul în radiator, căci nu văd altă soluţie, zău aşa !...

— Nu lua numele Domnului în deşert ! — m-a atenţionat prozatorul de la Snagov. Cum să iroseşti sîngele lui ?... Mă duc după nea Victor, să-ţi aducem cele necesare. Adică apa şi găleata !..

Pînă s-a întors Costel, însoţit de viitoarea noastră gazdă, noi toţi i-am tras un puişor de somn. Pe malul Proviţei.

Deoarece căraseră cu ei două găleţi de apă, una am turnat-o în radiator, iar pe cealaltă am vărsat-o în gîrlă. Să vadă şi ea ce-i aia apă.

Între timp, făcîndu-se şi prezentările, l-am întrebat pe domnul Victor Ivănescu, prietenul prozatorului :

— Cum ajungem pînă la casa dumitale, nene dragă ?...

Îi adresasem chestiunea respectivă, deoarece zăream eu un drum pe malul celălalt, deşi al nostru se termina chiar în albia pîrîului secat. Şi bănuiam existenţa vreunei artere de ocolire.

— Foarte simplu ! — mi-a explicat amabilul personaj. O luăm peste pod...

Şi mi-a indicat un podeţ suspendat, cu două odgoane metalice drept balustrade de susţinere, nu mai lat de 80 de centimetri.

M-am uitat mai atent la podeţ, apoi la domnul Ivănescu. Ca să realizez care din cei doi nu era zdravăn ! Nu era nici unul. Scîndurile podeţului păreau putrede, iar nenea Victor puţin afumat. Întrucît nu-mi puteam reduce, pe loc, „Fiat"-ul la gabaritul necesar, am insistat :

— Peste pod, nene Victore, nu-ncăpem cu maşina ! Iar ca să trecem pe picioare, ar însemna să abandonăm aici „Bombiţa"... Şi nimeni nu-mi poate garanta c-o mai găsim la întoarcere...

Domnul Ivănescu, bărbat vajnic şi impozant, cu obrajii dogorind de sănătate şi trăscău, a stat niţel pe gînduri, apoi mi-a declarat :

— S-ar găsi, dacă ne-am înapoia imediat ! Dar îs sigur că nu vom face una ca asta... Nevastă-mea ne-aşteaptă cu masa. Iar dacă mai sorbim şi din vinişorul despre care mi-a spus Costel că l-aţi adus, atunci nu ne rămîne altceva de făcut decît să procedăm şi noi ca „Roman-Diesel"-urile. Trecem prin albia Proviţei. Dealtfel, nici nu se există vreun alt drum... Totul este să ne grăbim, ca să nu ne-apuce vreo ploaie. Că Proviţa-i năbădăioasă, şi-n zece minute se umflă de zici că-i Dunăre...

În disperare de cauză, l-am luat pe Costel cu mine, în „Bombiţă". Iar pe ceilalţi i-am rugat să rişte „forţarea" Proviţei pe podişca aceea nu tocmai în regulă. Costică Georgescu, privind pe fereastra portierei, m-a anunţat la un moment dat :

— Nea Vlăduţ, ai noştri au izbutit ! Au trecut dincolo... Iar nea Victor ne face semne cu mîna, să-i dăm bătaie.

Ploaia torenţială, cu clăbuci, care s-a dezlănţuit turbată, chiar în aceeaşi secundă, ne-a explicat gesturile disperate ale viitoarei noastre gazde (dacă mai apucam s-ajungem la ea). Ambalînd motorul, de urla ca un reactor, am reuşit performanţa să răzbat într-un singur minut pînă la malul opus. Iar cînd am coborît, aproape leşinat, de la volan, ca să constat de ce nu se mai opreşte motorul, deşi scosesem cheia de contact, am observat că pîrîul se transformase în fluviu. Asta în primul rînd. Iar în al doilea, că nu cheia de contact o aveam în mînă, ci maneta şocului. Din motive de emoţie, le-ncurcasem.

Şi-am ajuns la casa domnului Ivănescu, în mai puţin de cinci minute. Deşi se afla la vreun kilometru distanţă. Însă pe-o pantă abruptă, de minimum 45 de grade. Dacă n-aş fi avut şocul tras, cu cablu cu tot, n-aş fi putut-o face niciodată. Aşa că, s-a adeverit zicala — orice rău e spre bine.

La masa de gală, oferită de familia Ivănescu în cinstea oaspeţilor de la Bucureşti, binecuvîntată de părintele Ioan, şi mult apreciată de majoritatea musafirilor, ne-am revenit cu toţii de pe urma emoţiilor prin care trecusem. Existînd toate premisele. Sub formă de ouă umplute (cu ficăţel de pui), ciorbă de potroace (confecţionată din măruntaie de curcan), friptură la tavă (din acelaşi animal) pe varză călită, udate din belşug cu vinişorul meu. Atît de gustoase, toate cele de mai sus, încît, fără să ne dăm seama, am exclamat amîndoi, şi eu şi Costel, cuprinşi de-un entuziasm absolut sincer şi lejer alcoolic :

— Madam Ivănescu, ai gătit formidabil, de să-ţi steie pisicu-n coadă...

— Vai de mine ! — s-a jăluit ruşinată gazda. Mă jur c-a fost curcan... Motanu', iacătă-l, ronţăie urjume sub masă. Magu' de la Drăgăneşti m-a sfătuit... Că mi-a zis : „fata mea, îţi vor veni pe drum de sară oaspeţi mari, mîncăi mari şi mari băutori ! Îndoapă-i, pîn-o da din ei. Aşa se cade." Şi, după cîte văz, i s-au adeverit prezicerile...

Aşa am aflat despre celebrul vraci care activa în zonă, dotat cu facultăţi premonitorii, ţinînd probabil de parapsihologie, sau alte ştiinţe oculte aproximative, şi era în stare să ghicească trecutul, prezentul şi viitorul. Fără greş !

Şi, deodată, am avut romanul gata. Tot în cap. Apoi l-am precizat, imaginîndu-mi un sumar pe capitole. Brodînd cele ce se spuneau despre aşa-zisul mag, dar obţinînd şi-alte informaţii. Destul de precise. Printre care şi faptul că, la vreo săptămînă după vizita noastră, lansase zvonul că Ivănescu fusese onorat de-un protopop în civil şi-un popă simplu cu sutană. Bineînţeles, imediat am dedus că protopopul eram eu, posedînd şi gabaritul necesar şi corespunzător. Costică, slab ca un ţîr, nu putea fi decît cel mult ţîrcovnic. Iar popa, clar ca bună ziua, era blajinul şi cumsecadele părinte Ioan, tatăl personal al prozatorului de la Snagov.

Peste vreo două săptămîni, plecam din nou spre Proviţa. Tot împreună cu Costică Georgescu. Ca să ne găsim o gazdă. Unde eu să-mi scriu romanul care-mi şi fermenta în minte, iar Costel să-şi corecteze o carte bubuitoare, c-un titlu incitant („Dincolo de aproape", parcă).

Deoarece la Victor Ivănescu nu ne puteam instala, avînd în vedere dificultăţile de trecere a gîrlei, care cînd seca de tot, cînd se umfla, dînd peste maluri, acesta ne furnizase o adresă, într-un sat apropiat, la Secături. Deşi, la un moment dat, l-am bănuit de maliţiozităţi absconse, indicîndu-ne o localitate cu-o asemenea denumire, Costică m-a asigurat că ştia de existenţa acesteia.

După ce-am rătăcit drumul, confundînd Proviţa de Jos cu cea de Sus, în cele din urmă am dat şi de persoana care tre-

buia să ne găzduiască. Era o femeie simpatică, la vreo optzeci de ani, ce locuia singură într-o uriaşă clădire, de vreo opt sau zece încăperi. Una din ele depăşea, ca dimensiuni, orice închipuire, avînd cel puţin vreo şaizeci de metri patraţi. Despre cubaj nu mai insist, întrucît tavanul se găsea la patru metri înălţime, şi nici nu mă prea pricep la calcule.

— Aici mi-ar place să ne instalăm ! — i-a declarat romancierul babei.

— Păi da na ! — a exclamat proprietăreasa. Te cred şi eu, că mi-a zis Victor că tălică ţii zdravăn la băuturică... În odaia asta, cincizeci de ani de-a rîndul, am avut crîşma noastră, pe care-am ţinut-o cu răposatu' bărbatu-meu, pînă s-a deschis bufetu' ălora de la cooperaţie. Dacă-mi plătiţi două sute pe lună, de căciulă, v-o închiriez !

Nici mie nu-mi displăcea fosta locantă. Costică ar fi lucrat la un capăt al imensei odăi, iar eu la celălalt. Ca să nu ne deranjăm reciproc. Iar serile, pentru relaxare, ne-am fi înfruntat la table.

Gîndind mai profund, i-am zis prozatorului, care continua să se minuneze de ideea elaborării unor cărţi într-o crîşmă, şi-ncă rurală :

— Măi Costele, după cum vezi, va trebui să ne-aducem paturi de-acasă, tavernele de-altădată neposedînd bungalowuri cu dotaţia necesară... Băbuţa noastră nu-l are decît pe-al dînsei, şi n-o să dormim cu ea în acelaşi culcuş. Din pricini diverse şi multiple...

Peste cinci ore eram acasă. La noi. Costică, la Snagov. Eu, la Tîncăbeşti.

Iar în acelaşi an, peste vară şi toamnă, mi-am terminat prima formă a romanului „De-a baba-oarba". La Bobolia. Unde m-a luat în gazdă coana Anica Tifigiu. O femeie de milioane şi gospodină desăvîrşită. Gătea nişte varză cu carne epocală, cum nu mai întîlnisem de la nunta ţiganilor din Poiana Mare. Cînd se-apucase Maica-Mare să-l cunune pe-unul din ei. Şi, fiind destul de strîmtoraţi, nu avuseseră altceva de oferit mesenilor decît varză cu carne. În schimb, onorînd-o pe Maica-Mare, strigau mereu la „bucătar" :

— Bă, Olică, mînca-te-aş, schimbă varza la naşa, că s-a răcit ! Şi mai dă-i o strachină şi lu' năşicu'... Văz c-a golit-o şi

pe-a treia ! Trînteşte-i-o şi pe-a patra. Că poate se satură, băga-mi-aş fieru' de călcat în nas !...

Năşicu', eu eram, se-nţelege.

În primăvara următoare, cam prin 27 aprilie, mi-a apărut şi „De-a baba-oarba". În colecţia „Aventura". Ei bine, asta nu fusese în stare să prevadă „magul" din preajma Proviţei. Ce să-i faci, mai există şi erori în branşă ! Numai cine nu munceşte nu greşeşte... Sau invers, că se poate şi-aşa !

„DIN JALE S-A-NTRUPAT ELECTRA“

INFATIGABILA ŞI SFÎNTA NEMULŢUMIRE CREATOARE

Deşi aveam pe piaţă şi-a treia carte din ciclul „jocurilor“, nu-mi găseam astîmpărul. Nici un pic. Simţeam nevoia să-mi completez serialul. Mă îndrăgostisem de personaj, ce mai calea-valea. În definitiv, Edgar Rice Burroughs, părintele lui „Tarzan“, nu păţise la fel ? Şi scrisese vreo cîteva zeci de volume, cu-acelaşi erou, omul-maimuţă. De ce n-aş fi făcut şi eu la fel, de vreme de Conan Doi plăcea ? Şi l-am vizitat pe maestru : La editură. Prilej cu care l-am informat c-aş dori să mă includă în plan cu încă un roman, cel de-al patrulea.

Privindu-mă intrigat şi cruciş, m-a refuzat „ex abrupto“. Adică, pe limba noastră, după cum traducea nenea Valică, stomatologul familiei — „ai rupt-o !“ Luîndu-mă pe franţuzeşte, mi-a zis :

— Grasule, les jeux sont faits, rien ne va plus ! Gata. Ajunge cît ai muls din detectivul tău. Jocurile s-au încheiat. Nimic nu mai cade... Nu te gîndeşti c-ai epuizat filonul ? De unde să mai extragi atîtea păţanii inedite şi haioase ? Nu ţine !

Enervat, i-am trîntit-o şi eu, tot pe limba lui Balzac, cel mai apropiat mie dintre clasicii francezi, atît ca autor cît şi ca volum :

— Ba bien que pas ! Vous allez voir ce n-ai văzut... Viaţa conţine personaje şi întîmplări mult mai bubuitoare decît îţi imaginezi tălică. Plec în documentare !

— Voilà şi ia te uită ! — a exclamat „monumentul naturii“. Sînt curios s-o văd şi pe-asta, tu şi-n documentare ! Mă faci să rîd... Numai după ce-ţi citesc năzbîtiile, abia după aceea

vom sta de vorbă în privinţa editării. Pînă nu văd, nu mai cred în eroul tău !

Acasă, odată ajuns, destul de fleşcăit sufleteşte, am găsit-o pe mătuşă-mea Raliţa. Mătuşă autentică, pe care am băgat-o în toate cărţile mele. Fapt care n-a supărat-o deloc, ba dimpotrivă. Şi mi-a spus :

— Băieţelule, săptămîna asta ai rămas în grija mea... Nevastă-ta a plecat la Tîncăbeşti, să se ocupe de grădină. Dar ce-i cu tine, de-arăţi aşa nasol ?...

— Ce limbaj mai e şi-ăsta, tanti Raliţo ? — m-am prefăcut eu indignat. Şi-apoi, ce te interesează pe matale necazurile pe care le îndur ?

— Mă interesează ! Că de-aia ţi-s mătuşă... Uite ce-i, nu-mi place deloc starea asta, a ta, de blegeală... Las' pe mine, că te pun eu pe linia de plutire, că tot arăţi ca un pachebot... Imediat trecem la nişte exerciţii de înviorare. Din cele mai japoneze. Mi-a adus Dumitru VI, baschetbolistul, nişte cărţi de la Tokio, despre jiu-jitsu, karaté şi judo...

— Şi cum le-ai citit, dacă-s în niponă ?

— Le-am privit, fiindcă-s cu ilustraţii. Iar ălea se pot privi şi-n limba română !

La prînz, în timp ce-mi servea o masă de tip dietetic, în concepţia sa personală, tanti Raliţa m-a (şi s-a) ospătat cu costiţă afumată degresată, prin fierbere, cu ochiuri (cinci), din ouă de găină naturală, aduse de Penke de la Tîncăbeşti, şi-un lighean de salată verde. În care turnase aproape o juma' de sticlă de ulei. Probabil de parafină, deoarece n-avea nici o culoare. La desert, care consta din nişte cremă de zahăr ars, îndulcită cu zaharină, tanti Raliţa m-a anunţat :

— După masă, cînd ne sculăm, că şi cîinele se culcă atunci cînd îi sătul, trecem la lupte !

— Păi n-am cu nimeni nimic. Cu cine să mă lupt ?

— Cu mine ! Am să-ţi explic chiar acum figurile de judo şi jiu-jitsu... Karatéul îl lăsăm pentru la urmă...

— Şi de unde ştii şi eşti atît de sigură, care-i judo şi care-i jiu-jitsu ?

— Din filme ! Parcă n-aï văzut şi tu cum lucrează Mannix,

Colombo şi Sfîntul. Mă rog, unu' dintr-ăştia, de la serialul de sîmbătă seara...

Avea dreptate. Tot aşa cum avusesem şi eu, cînd îl asigurasem pe Mircea Sântimbreanu c-am să pornesc „în documentare". Fără să-mi treacă prin cap să-mi va fi sortit să mă „documentez" pe loc, la mine-n casă.

CATCH AS CATCH CAN

Pe la cinci, după ce ne-am trezit din somnul de reînvigorare, de la trei la patru şi jumătate, şi-am băut şi-o cafea trăsnitoare, capabilă să te leviteze, atît era de tare şi groasă, ne-am dus în dormitor.

Şi aici ne-am pregătit serios pentru ceasurile grave ce ne-aşteptau. Dînd la o parte paturile, împingînd la şifoniere, cu devotament, de curgeau apele de pe noi, întinzînd pe jos saltelele. Cînd am terminat cu faza respectivă, ne-am costumat pentru jiu-jitsu. Tanti Raliţa, ca şi mine dealtfel, nedînd de nişte pijamale albe, cum purtau japonezii din filmele de groază, în care îşi manifestau înclinaţiile combative, a îmbrăcat treningul nevesti-mii (care abia o-ncăpea), iar eu, pentru a-mi feri ţurloaiele de lovituri şi căzături, am luat pe mine pantalonii de ski, vindiacul căptuşit cu blană, şuba de miel, căciula cu urechiere şi ciorapii de lînă.

Şi, deoarece tanti Raliţa are idei din cele mai neaşteptate, dar şi total anormale, exerciţiile au să decurgă pe fond muzical. Motiv pentru care bag în dispozitiv o casetă cu muzică clasică (jazzificată).

Programul debutează cu salutul tradiţional. Pa saltele, în picioare, ne-nclinăm respectuos, pînă ce ne ciocnim zdravăn capetele. După care, ameţiţi bine, trecem la atac. Tanti Raliţa, nu ştiu de ce, se repede la piciorul meu drept. Speriat, o iau la goană în jurul saltelelor. Cînd mă împiedic, mă aştern la sol. Tocmai pe motivul melodic al uverturii de la „Cavaleria uşoară" (Franz von Suppé). Tanti Raliţa mă survolează spec-

taculos, proptindu-se apoi, cu abnegaţie şi convingere, în peretele dinspre baie. Cu capul.

— Bravo, nepoate ! — oftează dînsa din adîncul răr unchilor. Excelent ! Stai o ţîră, că-ţi arăt eu ţie...

Şi demarează în direcţia mea. Luîndu-şi un avînt impresionant, sprijinită cu ambele picioare de zid. În traiectoria ei, mătuşă-mea mă izbeşte cu devla, ca un berbec, catapultîndu-mă din şubă, de mă lasă complet descoperit. Fiind acum cu picioarele-n sus, într-o splendidă figură inedită, mai curînd de hata-yoga decît de judo, sprijinit în gîtul care mă mir că nu cedează, aştept revenirea partenerei. Care acum explorează celălalt perete. Dar mult mai dur şi intens.

— Atacă mai iute, tanti Raliţo ! Nu mai sînt în stare s-aştept prea mult în poziţia asta... Haida ! — îmi solicit tovarăşul de luptă.

Abia din clipa aceasta, brusc, situaţia începe să se deterioreze.

Tanti Raliţa, care, pentru a nu-şi deranja coafura, îşi montase pe cap dispozitivul ei de motociclistă (castronul acela din plastic, pe care-l poartă motonauţii), nu-l mai posedă acum pe creştet. Ci mult mai în faţă. De-a dreptul peste ochi.

E clar. A intrat în dificultate. Rămînînd fără pic de vizibilitate. După un timp, deslueşesc unele bolboroseli bizare. Din interiorul oalei de plastic :

— Dîm... drîmmrîr... picirlîlu !...

O fi ceva în japoneză ? Scutur de castron. Rezultatele sînt şi mai catastrofice :

— Pcirl... Piciorlîrl... rîpurtîr !

În disperare de cauză, bat cu pumnul în dispozitivul de protecţie şi-i strig mătuşă-mii :

— Ce s-a întîmplat, tanti Raliţo ?

— Picirlîlîlîu...

Instantaneu, realizeze ce pretindea. „Piciorul“ !

Atunci pornesc să trag zdravăn de piciorul bătrînei. Aflat la ananghie. Sub mine. Fapt ce nu-l observasem, datorită poziţiei mele incomode. Peste o clipă renunţ. Era al meu. Între timp căzusem. Trec la cel incriminat. Îl cunosc, îl răsucesc, îl smulg, îl smucesc, îl hîţîn, pînă ce, în cele din urmă, un răcnet de fiară mă încunoştiinţează de reuşita operaţiei :

— Aaaa ! Aaaah ! Mi-ai frînt piciorul, nefericitule ! Nu-i uman ce se-ntîmplă, domnule...

Casca de motonaut zboară ca din puşcă, ejectată de suflul nemaipomenit al urletelor mătuşă-mii. După ce ricoşează de craniul meu, aterizează în oglinda de la toaleta nevesti-mii. Pe care o transformă în mărunţiş (şi ţăndări). Magnetofonul cîntă înainte („Twist again" de Chubby Checker).

— Şi-acum ce-i facem, tanti Raliţo ? — o întreb interesat pe mătuşă-mea, care se lăţise ca o plăcintă insuficient coaptă. Chemăm „Salvarea" ? Dacă ţi-ai scrîntit glezna ?

Spre surprinderea mea, bătrîna se ridică în şezut şi mă anunţă necruţătoare :

— La mine nu se mai poate scrînti nimic, băieţelule ! Trecem la karaté. Ba nu, mai bine la jiu-jitsu !

— Păi, pînă acum, ce-a fost ?

— Nu prea ştiu precis... Cred că, dacă nu judo, în orice caz cotonogeală. Las' pe mine, că-ţi arăt eu ce-nseamnă luptă dreaptă şi corectă !

Peste cîteva minute, întreaga casă intra într-un cutremur non-stop. Din pricina căzăturilor mele de groază. La jiu-jitsu (dacă o fi chiar ăsta), mătuşă-mea pare mai experimentată. Mă zvîrle peste cap, de parcă aş fi un sac de cartofi. Dacă mai continuă în acelaşi stil, rămîn precis fără tablouri pe pereţi. Dar şi fără tencuială.

Întărîtat de infatigabila energie a bătrînei, decid să trec la represalii. Recurgînd la figuri originale, neprevăzute de broşurile japoneze. Şi, cu neostenită abnegaţie, pornesc să-i sucesc mîinile, picioarele, gîtul, tot ce-apuc şi nimeresc. Fără deosebire de importanţa organului respectiv.

Drept care tanti Raliţa urlă incontinent, în nişte game absolut personale. Iar peste cîteva momente, cade ca moartă pe saltea. Dar se prăbuşeşte atît de puternic, încît se-aud o serie de zgomote suspecte tocmai în pivniţă. Ceva de genul unei explozii atomice subterane în Nevada.

— Trecem la karaté ? — mă interesez, considerîndu-mă învingător absolut.

— Trecem ! — mă asigură tanti Raliţa. Dar nu la karaté...

— Dumnezeule ! Ai mai născocit şi-alte lupte ?

— Nu, din păcate ! Trecem la curăţenie generală... Dacă nu măturăm peste tot, şi nu punem la loc tablourile, dacă nu dai o fugă să cumperi o oglindă, sîntem în pom !... Căci nu-i uman ce se-ntîmplă la tine-n casă !

„CELE DOUĂ ORFELINE"

Întrucît nu ne reuşise, ca la carte, dereticarea, a doua zi am telefonat la Cooperativa de prestări de servicii la domiciliu. La sfatul mătuşă-mii. Care-i mai mintoasă decît personalitatea subsemnatului.

Ziua următoare, pe la nouă dimineaţa, cineva sună la uşă.

— Pe cine căutaţi ? — le-ntreb pe cele două arătări proţăpite în prag.

— Matale ai sunat la noi, ca să ceri personal de serviciu ? — se interesează una din femei, utilizînd un glas gros, dogit, bine tabagizat, în vreme ce-şi aranjează zulufii oxigenaţi în exces.

— Da ! Şi cu ce vă pot servi ?

— Noi o să vă servim, dacă n-o să ne ţineţi întruna la uşă! — se exprimă ţaţa cu vocea deteriorată.

Le introduc în casă pe reprezentantele cooperativei. Instalat la birou, privesc atent la matroanele din faţă-mi. „Blonda" îşi aprinde o ţigară, din pachetul meu, o îmbie la fumat şi pe asistenta ei, oarecum mai tînără, şi-mi oferă şi mie o „Snagoavă".

Apoi, mîngîindu-şi ostentativ pletele slinoase, priveşte nemulţumită la amenajarea interiorului. Poartă, ca şi companioana ei, pantaloni evazaţi, pulover din poliester, strîns pe gît, şi ceva care s-ar putea chema şi pălărie, şapcă sau, eventual, tichie.

Acuma, amintindu-mi de evenimentele ce-au declanşat ulterior scrierea romanului „De-a bîza", mă pufneşte rîsul. Atunci însă, cînd tanti Raliţa, podoaba familiei noastre, mă antrenase în tot soiul de năzdrăvănii şi pocinoage, de-ajunsesem să mă

pomenesc în casă şi cu aschimodiile mai sus citate, îmi venea să urlu şi să-mi blestem zilele.

Terminînd de examinat casa, odaie cu odaie, băbătia s-a aşezat iarăşi pe scaun, dînd semne de oboseală. Întocmai ca şi asistenta. Deşi nu făcuseră nimic. Apoi a pornit să vorbească, aprinzîndu-şi ţigara (tot din pachetul meu) :

— Meştere, uite care-i situaţia... Pe mine mă cheamă Gogu. Şi, dacă o să-mi placi, ai să-mi poţi spune chiar Gherigogu, cum îmi zic prietenii mei !...

Înlemnit de surpriză, întrucît nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap că „Gherigogu" putea fi şi bărbat, l-am ascultat mai departe, tăcînd mîlc.

— Îl ştii pe Gheri Cupăr, actorul american ? Ei bine, de-aia m-au poreclit băieţii aşa, fiindcă semăn nemaipomenit cu el... Frumos sînt, talent am, la orice, se-nţelege, aşa că-i clar de ce mă las alintat Gherigogu... Iar ea-i fiică-mea, Flory. Şi-am botezat-o aşa, deoarece provine din mamă necunoscută !...

— Îmi pare bine ! — am rostit eu. Şi cu ce începeţi ?

— Vă spălăm, vă frecăm...

— Fac asta şi singur, în fiece dimineaţă !

— Glumezi matale ? — dă semne de enervare Gherigogu. Eu vorbesc de spălat rufe şi de frecat parchetul...

— Mă rog ! Însă eu am cerut doar o singură femeie de serviciu...

— Noi sîntem aia ! — mă asigură Ghericupăr. Lucrăm doar în cooperativă, adică sîntem un colectiv. E bine ?

— Să zicem. Şi cît mă costă ?

— Doi sutici. De om... Şi pe zi !

— Lei ? Două sute de lei pe zi ? — mă declar eu uluit.

— Valută nu primim, că iar intrăm la zdup ! Nu-i mult, coane. Ce facem noi, nici dracu' nu desface. Mai întîi ne dai o gustare, să prindem forţe. O tigaie cu ochiuri pe slănină prăjită, cafea, ceai, telemea, însă de oaie fără vacă, o juma de bătrînă şi-un pachet de ţigări, neapărat „superlong". Iar în timp ce-o să lucrăm, matale ai să ne găteşti de prînz. O ciorbiţă, acolo, de porc, cu smîntînă, niscaiva friptură la cuptor, şi-o plăcintă, preferabil de mere. Vin nu bem. Decît alb... Seara, hai, că mai merge şi roşu, dacă mîncarea-i grasă... Consumăm, ce-i drept, dar şi muncim pe rupte !...

— Dragii mei, dragele mele, — mă adresez celor două femei de serviciu, am impresia că n-o să ne-nţelegem ! Încă n-am cîştigat la loto, pronoexpres sau pronosport...

Gheri Cupăr se ridică violent de pe scaun şi-ncepe să se răţoiască :

— Îţi baţi joc de noi, coane ? Ne ţii aici de vorbă, să ne pierdem ziua de muncă, nebăuţi şi nemîncaţi, şi mai zici că n-o să ne-nţelegem ? N-aş prea-ş crede ! Te bucuri la sărăcia a două orfeline, că n-avem nici tată, nici mamă... Uită-te la mine, meştere, că-s făcut din muşchi de fier beton, nu de vacă... Dacă ne umileşti, sparg totul din casă !

Niţel intrigat, îi iau totuşi cu duhul blîndeţii :

— Stai liniştit, nea Gherigogule, şi nu te-agita ! Poate cădem la învoială... Rufele-s în debara, parchetul în dormitor, iar de mîncare o să vă gătiţi singuri. Am ceva de scris, şi nu posed timpul necesar ca să mă ocup şi de bucătărie !

După ce-a dat din cap, în semn de acord, Gheri Cupăr a tîrît-o pe Flory, care aţipise, de-a dreptul la bucătărie. De unde, peste cîteva clipe, încep să răzbată arome apetisante, zgomot de farfurii sparte, precum şi sfîrîit de cîrnaţi la tigaie.

Mai tîrziu, cînd mă străduiam s-aştern cîteva rînduri pe hîrtie, bătînd la „Erika“ mea, aud din baie o gălăgie ca-n infernul lui Dante (Alighieri). Deschid uşa pe furiş. Aburul mă izbeşte în nas cu violenţă. Ce se petrece înăuntru, e de groază. Flory, în costum de lucru, adică în costumul de plajă al nevesti-mii, s-a vîrît în cadă şi calcă-n picioare, printre clăbucii de săpun, rufele de pe fundul căzii. Gherigogu, în halatul meu de casă, încearcă să descîlcească un cearceaf din ghearele maşinii de spălat „Alba lux 3“. Pînă-l face harcea-parcea. După care se opreşte şi motorul agregatului. Mirosind puternic a izolaţii arse.

Trăgînd o duşcă de „Suntory Gold“, din sticla mea, îi comandă fie-sii :

— Flory taică, trecem la limpezit ! Gata... Dă drumu' la duş, că ne-apucăm de parchet. Lasă-l să curgă pînă s-o duce dracului spuma asta nenorocită...

În vreme ce mă deplasam spre birou, încercînd să mă autotranchilizez, dinspre coridorul locuinţei, de lîngă bucătărie, răzbate un răcnet de fiară înjunghiată :

— Tăticule, stinge ţigara, că sărim în aer ! Nu vezi c-am turnat toată neofelina în ligheanul de vase ?

Mă năpustesc urgent spre cele două orfeline. Din fericire, nu se întîmplă nimic grav. Doar o bufnitură sinistră şi-un val de trîmbe de fum. Gheri Cupăr, posedînd sînge rece, de extraterestru, fără puls, zvîrle ligheanul în flăcări peste spuma din cada cu rufe. Izbutind astfel să înăbuşe posibilul incendiu. Norocul nostru că nu era vorba de neofalină, despre care ştiam precis că nu am o picătură în casă, ci de lichid antigel.

În momentul cînd asist, oarecum liniştit, la colorarea rufelor în gri, la intrare sună iarăşi cineva. Deocamdată îmi este imposibil să mă duc la uşă, deoarece Flory ţîşneşte din bucătărie, cu costumul de baie în flăcări, pentru a se arunca, într-un splendid plonjeon, de-a dreptul în cadă.

FRATELE DIN FLORI

Gherigogu deschide dînsul uşa. Şi mă anunţă satisfăcut :

— Maestre, o aflai şi pe-asta, că eşti scriitor ! Deci, faci cinste... Din două motive. Mai întîi, pentru că eşti autor de romanuri, şi-apoi, fiindcă ţi-a venit fratele !...

— Imposibil ! — îngăim eu... N-am avut în viaţa mea aşa ceva...

— În halul ăsta am ajuns ? — îmi declamă dispreţuitor Gheri Cupăr. Nici între fraţi să nu ne avem ca fraţii ! Urît din partea matale... Şi se vede, cît de colo, că ţi-i frate. Precis bate la suta de ocale. Va trebui să-l iei la întrebări pe bătrîn...

— Care bătrîn ?

— Tatăl dumitale...

— N-am tată ! — declar enervat.

— Păi cum te-ai născut ? — se miră bănuitor Gherigogu.

— Normal ! — îl asigur eu. Însă a murit... Bagă-l înăuntru pe impostor, să aflu cine-i...

Cînd se iveşte în pragul biroului, simt că-mi vine să cad de pe scaun. „Frate-miu“ arată ca venit de pe-o altă planetă. Întocmai ca şi cele două orfeline. Ceva nu-i în regulă, cu vizitele astea, de astăzi. Degeaba mă pregătesc să-l iau la întrebări, fiindcă individul mă depăşeşte, emiţînd un urlet inuman :

— Frate dragă ! Scumpul şi iubitul meu frate !... Bine c-am dat de tine... Ce mai face tăticu ? Dar mămica ?...

— Bine ! Sînt plecaţi la odihnă...

— La munte, la mare ?

— La cimitirul din dealul Exerciţiului !

Tipul, brusc îndurerat, mă ia în braţe, scuturîndu-mă violent şi recitîndu-mi :

— Mamă, mamă, dulce mamă, drag tăticule al meu, m-aţi lăsat pe lumea asta făr' de nimeni şi mi-e greu !

Oarecum emoţionat de litania individului, care nu-mi semăna în nici o privinţă, decît în măsura în care mînuia penibil versul, îl mîngîi pe cap. Prilej cu care-i cade căciula, dînd la iveală o ţeastă cheală ca o minge de fotbal. Atît a aşteptat. Fiindcă-l aud comandîndu-mi :

— Dă-mi iute o ţigară... Şi ceva tare de băut ! Mă simt cam rău... Îţi dai seama ? Să rămîi fără ambii părinţi, numai c-un frate ingrat. Ce, e puţin lucru ?...

— Domnule, — mă răstesc eu la intrus, nu-ţi dau nimic. Nu te ştiu cine eşti şi ce urmăreşti cu farsa asta !

În aceeaşi clipă, din baie se-aude un bubuit prelung. Tresar nervos, imaginîndu-mi altă catastrofă. Noroc că apare Gheri Cupăr, şi-mi spune :

— Baroane, stai blînd... Nu-i nimic. A căzut cazanul, dar îl ridicăm numaidecît. Să vedem dacă mai trăieşte Flory. Că-i sub el...

Cu forţe reunite, eu, „frate-meu“ şi Gherigogu, am extras-o pe Flory din cadă, dînd la o parte cazanul. Care plutea, fiind gol, pe apele soioase conţinute de vană. Din fericire, nu păţise nimic. Deşi părea ameţită. Însă, întrucît trăsnea de la distanţă a „Suntory Gold“, am dedus că era beată, şi nicidecum traumatizată.

În momentele următoare, părăsindu-le pe cele două orfeline, discutam cu frate-meu. Şi-am aflat misterul. Care nu era cel presupus de impostor, acesta bănuindu-l pe taică-meu de

seducere şi abandonare a celeia pe care-o credea a-i fi mamă. Escrocul încurcase borcanele. Nu era vorba de tata Eftimie, ci de părintele Eftimie Popescu, de la noi din Piteşti, parohul bisericii Domniţa Bălaşa. Tocmai cînd îl lămuream în privinţa confuziei, cu greu, deoarece nu-i convenea adevărul, întrucît îl lipsea de ajutorul financiar al unui frate „pricopsit", asupra căruia se informase insuficient, în birou au pătruns Gherigogu şi Flory. El, purtînd un lighean cu detergent înspumat, şi ea, nişte otrepe. Zărindu-l pe „frate-meu", aschimodia de Flory a exclamat ţipînd, cu ochii cît cepele :

— Lică ! Ce-mi faci acilea, tăticule !

Gheri Cupăr, surprins de intimitatea relaţiilor dintre fie-sa şi musafirul nepoftit, înaintează stressat spre dormitor, cu capul întors spre Flory. Fapt care-l obligă să aterizeze dincolo de uşă, cu nasul în băltoaca detergentului revărsat din ligheanul scăpat din mîini. În timp ce Gherigogu striga după ajutor, soneria sună sinistru, prevestind a rău. Pornind spre uşă, îi transmit lui „frate-meu" :

— Ai grijă de orfeline, că-mi fac casa praf şi pulbere ! Pe urmă stăm de vorbă. Şi clarificăm problemele de familie... Deşi nu-mi poţi fi frate, am să-ţi dau o mînă de ajutor, s-o găsim pe maică-ta, şi să-ţi precizăm arborele genealogic ! Fii cu ochii pe ele...

— N-avea nici o grijă ! — mă asigură invadatorul. Pentru Flory pun şi mîna-n foc... De pletos nu răspund, căci nici nu-s sigur că-i tac-su !

FEMEIA FATALĂ

La ora actuală, dacă-i să stăm strîmb şi să judecăm drept, situaţia din casa mea poate fi apreciată ca mulţumitoare, dacă nu chiar disperată. După ce rezolv cu personajul care se încăpăţînează să-mi prăjească transformatorul soneriei, intenţionez

să lichidez de urgență treimea, mai mult decît suspectă, ce-activează acum în dormitor.

Cînd deschid ușa, o arătare apocaliptică îmi zîmbește galeș, vrînd să mă cucerească de sub voaleta ce-i ascunde plafonul.

— Va să zică, dumneata ești scriitorul ! Sau taică-său ? — mă întreabă aschimodia.

— Deoarece n-am copii, înseamnă că eu sînt ! Ce doriți și cine sînteți ?

— O cititoare de-a dumitale, din cele mai pătimașe și fideluțe... Mai ales de cînd am citit, în „De-a v-ați ascunselea", că o femeie nu trebuie s-aștepte un bărbat, un soț, ci să-l caute !

— Nu-mi amintesc să fi scris o atare tîmpenie !

— Eu, da ! Și nu-i prima ! Putem sta de vorbă ?

— Dar acuma ce facem ?

— Stăm, dar n-avem condiții... Haidem în casă, că am multe de spus. Eu mi-s femeia din cartea matale. Acuși să te văz ! Ori minți cînd scrii, ori ești cinstit, și-atunci n-ai să mă lași singură pe lume...

Cuprins de-un puseu acut de imbecilitate, mă abandonez în mîinile destinului. Și-o urmez pe individă în propriul meu birou. Unde se instalează în fotoliu. Apoi își eliberează capul de sub voaleta cu picățele. Și-atunci asist la cea mai formidabilă mască din arta cosmeticii. Pațachina n-are ten, n-are chip. Totul este numai mortar și tencuială. Iar părul, recent slobozit de sub camuflaj, are cea mai tulburătoare culoare văzută vreodată : un portocaliu reflectogen, ca ultimele Dacii — 1300.

— Uite ce-i, — îmi declară strania făptură, pînă-mi revin, du-te și fă-mi o cafea. Ai țigări ?

— Serviți ! — și-i indic pachetul de „Snagoave".

— Lăsați matale, fumez dintr-ale mele, că m-am obișnuit cu „Kent"-ul !

După care, auzind zgomot în odaia alăturată, unde orfelinele frecau parchetul asistate de fratele meu din flori, mă întreabă curioasă :

— Cine-i dincolo ?

— Femeile de serviciu !

— Stai bine, maestre ! Te porți măreț, și-ți permiți... Per-

fect... Dacă o să-ţi surîdă propunerea mea, om te fac ! Şi n-o să mai ai nevoie de valeţi şi nici de femei de serviciu...

În vreme ce fierb cafeaua, mă gîndesc la blestemul ce se abătuse asupra mea. Că nu-mi ajungeau orfelinele, două la număr, plus fratele din flori. Mai îmi trebuia şi smucita asta.

Dar nu ştiam ce mă aşteaptă. Cînd şi-a terminat cafeaua, stingîndu-şi al treilea „Kent", în zaţ, necunoscuta şi-a dat drumul telegarilor.

— Maestre, hai să discutăm cu cărţile pe faţă ! Toată viaţa am aşteptat un soţ de talia matale. Care, fie vorba între noi, nu-i de ici de colo... Îmi convine situaţia pe care o ai. Eu însă n-am. Adică, n-am buletin de Bucureşti. Am, în schimb, ceva bănuţi. Vrei să fii soţul meu, să mă iei de nevastă, şi să mă înzestrezi c-un buletin ?...

— Păi, doamnă dragă, am nevastă, şi nu-i de lăsat !

— Aranjăm şi chestia asta ! Te divorţez imediat... Îţi fac un proces de viol, sau, mă rog, de atentat la pudoare, iar atunci eşti obligat să mă iei de nevastă. Martori avem... Şi-ai să-i vezi numaidecît !

În secunda următoare, necunoscuta purcede să urle. Ca apucată de streche :

— Săriţi, oameni buni ! Nu mă lăsaţi pe mîinile satiricului...

Din dormitor năvălesc orfelinele şi Lică — impostorul. Bineînţeles, rămîn tablou. Bun de bătut. În perete. „Frate-meu", făcînd o priză neaşteptată cu realitatea inexactă, sloboade un vaier indescriptibil :

— Mamă, mamă, dulce mamă ! Ce ţi-a deteriorat nemernicu' ?... Demnitatea, sau alt organ vital ?

— Lică ! Unde-mi umbli, dom'le ? Ţi-au dat drumu' ?... Ai ? — îl ia la întrebări şi necunoscuta cu voaletă.

Brusc liniştită, se aşază apoi în fotoliul meu, aprinzîndu-şi un „Kent" şi adresîndu-se asistenţei :

— L-aţi văzut cum lucra mizerabilu' ? Zice că nu mă vrea de nevastă, he, he, hai că-i bună, una ca asta, dar se dă la mine ca un buhai...

Atunci, întrucît îmi dădusem seama ce se punea la cale, mi-am sărit dintr-o balama şi-am purces să răcnesc terific :

— Uitați ce-i, fraților-cumnaților, sau orice rude oți fi între voi, situația devine cotoioasă ! Totul mi-e clar... Dacă nu vă cărăbăniți cît mai rapid din casa mea, am să iau măsuri. Urgente și catastrofice, chiar calamitoase. Pentru unii dintre voi. Tot am scris niște romane milițiste, așa c-am să apelez la colegii mei din branșă... Valea ! Pînă nu-mi dau drumul la nervi ! Acușica telefonez...

În dimineața următoare, nu mai tîrziu, aflam totul. De la Tavi. Care mă informează că banda celor patru — Gherigogu, Flory, Lică și „Mama" — lucra intensiv, prin casele fraierilor cu cioc, printre care mă număram și eu, devalizîndu-le. Fără milă. Și fără deosebire de valoarea obiectelor ridicate. Televizoare, casetofoane, videofoane și-alte utilaje din domeniul electronicii, aspiratoare, congelatoare, totul se putea găsi la locuința lor din Colentina. Unde exista o autentică prăvălie de „Consignație" privată. Acum i se opera „inventarul".

Astfel, fără să vreau, nemaifiind nevoie de nici o documentare în deplasare, făcusem rost de unii din eroii viitoarei cărți. Culegînd și unele detalii, senzaționale, tot de la Tavi, am avut posibilitatea să-i prezint, peste șase sau șapte luni, editorului, „De-a bîza". Cartea a patra, din ciclul „Jocurilor", în care filiera „Francezu" (cum se autobotezaseră cei patru) juca un rol însemnat. Dacă n-aș fi nimerit în obiectivul lor, aș fi rămas fără roman. Dacă se-ntîmpla invers, atunci rămîneau ei. Cu buzele umflate. La data aceea, spre norocul meu, nu posedam casetofon, congelator sau altă aparatură electrocasnică (ceva mai acătării).

Și iacă așa, numai trecînd prin cele relatate mai înainte, s-a-ntrupat Electra (cum bine zicea Eugene O'Neill), adică „De-a bîza". Și i-am demonstrat magistrului, marelui editor, că viața ascunde multe și neașteptate surprize. Mai ales pentru un permanent debutant. De talia personalității subsemnatului.

Care, pînă atunci, făcuse de toate. Editor fusese, poezie scrisese, romane publicase, teatru făcuse, ca plasator și controlor de bilete, numai în cinematografie nu se aventurase. Dar am făcut-o și pe-asta !

Cu rezultate memorabile, incredibile...

MAI TARE CA-N FILME !

SĂ-ŢI VINĂ SĂ MORI (DE RÎS)

De fapt, mă-nvîrteam mai de mult prin fascinanta şi enigmatica lume a cinematografiei. De cînd îl ştiam pe Francisc Munteanu, scriitorul şi regizorul binecunoscut, dacă nu chiar şi celebru, mai aflasem şi eu cîte ceva despre film, scenarişti, regizori, actori şi compozitori din branşă. Asistasem, uneori, la chinurile prin care trecea Franz scriindu-şi scenariile, la avatarurile acestora, cînd trebuiau să obţină aprobările necesare, la întreaga bucătărie a meseriei.

Şi tot nu băgasem la cap. Cu-atît mai mult cu cît, lucrînd şi la revista „Cinema", ca redactor artistic, ar fi fost cazul să mă-nvăţ minte. Că nu-i de mine „cea de-a 8-a artă". Din păcate, fiind şi obstinat ca un catîr (bine dezvoltat), nu m-am lăsat pînă n-am căzut pradă dorinţei de-a deveni... scenarist. Şi, ca să fie tacîmul complet, mulţi din cititorii, ba chiar şi criticii, care-mi lecturaseră serialul „Jocurilor detectivului Conan Doi", îşi dăduseră cu părerea că romanele mele erau „cinematografice", putînd da naştere unor comedii în genul filmelor cu Stan şi Bran. Cred că aici se produsese eroarea. Întrucît semănam oarecum cu Oliver Hardy (Bran), se lăsaseră amăgiţi de aspectul meu fizic, şi mă şi văzuseră jucînd în rolul principal. Deaia-i bine să nu te ştie nimeni la înfăţişare, nici cititorii şi nici criticii literari. Iară dacă ţi-s şi prieteni, beleaua este şi mai gravă. Căci Jenică Mandric îmi spusese odată, după ce aflase, nu ştiu de la cine, de substratul comic al cărţilor mele :

— Vladone, du-te la Fernoagă şi spune-i din partea mea să-ţi citească romanul, şi să vadă dacă nu se poate face o comedie din el ! Dacă apari şi tu în film, succesul de casă-i asigurat...

Deşi nu-mi convenea să rîdă lumea de mine, asemănarea mea, în special ca volum, cu Oliver Hardy stîndu-mi în gît, l-am întrebat pe directorul „Casei de filme" :

— Păi bine, măi nea Jenică, de ce mă trimiţi la Fernoagă, dacă eşti atît de convins de succes ? Fă-mi tălică filmul !

— Noi sîntem profilaţi pe „istorice", iar ei pe „diverse", asta-i pricina pentru care nu te iau la mine... N-ai văzut „Brigada Diverse în acţiune" ?... Ei au făcut-o !

Fără să mai verific aserţiunile fostului meu şef de la „Cinema", m-am dus totuşi la alt şef, Fernoagă. Îl ştiam de om deştept şi intreprid. Şi i-am pus în braţe „De-a puia-gaia".

— Ce-i cu cărţoiul ăsta ?

— Nu-i cărţoi, ci-un ditamai film ! O comedie de milioane, după cum presupune Jenică Mandric, că el m-a trimis la matale.

— Stai niţel, maestre, nu-i vorba de romanul ăla în care se mănîncă pe sparte, mai dihai ca-n „La grande bouffe" ?

— Exact ! Dar nu numai atît... Se întîmplă şi-o sumedenie de evenimente haioase...

— Bun ! Lasă-l la mine... Parcă mi-a povestit ceva Jean Georgescu despre „opera" ta ! Dă-mi un telefon săptămîna viitoare...

Încîntat de rapiditatea cu care lucra Fernoagă, m-am dus entuziasmat acasă. Şi i-am povestit nevesti-mii de pleaşca ce-mi căzuse pe cap. Iar bulgăroaica, neîncrezătoare, m-a temperat :

— Nu te pripi, măiestrică ! Mai întîi să vedem dacă vei avea un răspuns chiar peste o săptămînă... Nu l-ai auzit pe Franz, prin cîte trece, pînă-i gata c-un film ?

— Ba da ! Însă filmele lui sînt cu probleme serioase... La mine, nu prea există aşa ceva !

— Atunci nu-i bine ! — m-a asigurat Penke. Unde nu-s probleme, nu-s nici şanse de-a realiza cine ştie ce mare brînză. Fiindcă n-aveţi ce discuta. Mă-nţelegi, lipseşte baza de lucru ! Mă rog, om trăi şi-om vedea...

Şi-am văzut ! Mai întîi, că nevastă-mea n-avusese dreptate. Deoarece, peste o săptămînă, cînd i-am telefonat directorului casei de filme „5", Fernoagă mi-a spus :

— Hai încoa ! Ţi-a citit maestrul Jean Georgescu romanul. Vrea să-ţi pună dînsul în scenă „De-a puia-gaia"... Vino să discutăm !

De emoţie, i-am zis bulgăroaicei :

— Poftim de vezi ! Să vezi şi să nu crezi... Am probleme de discutat !

Cînd m-am prezentat la Fernoagă, l-am găsit în cabinetul dînsului şi pe Jean Georgescu, figură legendară a cinematografiei noastre. Dealtfel, îl cunoşteam. De la „Capşa". Unde, serile, se-nfiinţa să stea la o parolă cu prietenii. Nu mînca mai nimic, decît un morcov crud şi nişte salată verde, fără pic de ulei sau alte adaosuri. Eu, ca omul, băgam în mine de toate. Spre disperarea maestrului, care-mi recomanda :

— Măi băiete, las-o mai moale cu cărnăraia ! Eu, cu morcovii şi alte cruditâţi, am ajuns la vîrsta asta, fără nici un necaz sau beteşuguri specifice bătrîneţii...

Într-adevăr, la cei optzeci şi ceva de ani, arăta splendid. Cu obrajii rumeni, privirea tînără şi scînteietoare, mereu cu zîmbetul pe buze. Şi l-am ascultat. Trecînd şi eu pe morcovi, ţelină şi lăptuci. Vreo două sau trei zile.

Jean Georgescu, rîzăreţ, ca-ntotdeauna, m-a felicitat pentru carte. Îi plăcuse enorm tanti Raliţa, mătuşă-mea, îi plăcuseră şi situaţiile comice. Şi, de acord cu Fernoagă, mi-a propus să elaborez un scenariu, luînd ca bază „De-a puia-gaia", dar şi celelalte romane din serial. Apoi mi s-a adus la semnat şi-un contract, şi mi s-a acordat şi-un termen.

Pe care, cuprins de entuziasm, l-am depăşit spectacular. Astfel încît, după două săptămîni, îi ofeream maestrului, precum şi lui Fernoagă, prima variantă a scenariului. Întitulat „Extravagantul Conan Doi". În timp ce directorul îşi vedea de treburi, iar eu serveam cafeluţa ce mi-o oferise, Jean Georgescu s-a apucat, pe loc, să-mi citească scenariul. Din cînd în cînd, cu-o frecvenţă de trei hohote pe minut, maestrul, entuziasmat, izbucnea în explozii de rîs delirant, cuprins de-o voioşie contaminantă. Încît rîdeam şi eu, de unul singur. Ca prostul.

Cînd a terminat, uluitor de rapid, i-a spus lui Fernoagă :

— Dragule, îl fac ! Bineînţeles, scenariul mai trebuie lucrat, îmbogăţit, asezonat cu gaguri, cît mai multe, şi scris din nou...

După alte două săptămîni, prezentam a doua variantă. Şi iarăşi, lecturîndu-l, maestrul Jean Georgescu s-a prăpădit de

rîs, ţinîndu-se cu mîinile de burtă. Concluzionînd că-i perfect. Dar că trebuia să-l completez, scriindu-l din nou. Şi-i declara lui Fernoagă :

— Excelent ! Va fi o comedie stanbranescă, ceva di granda !

Şi, tot aşa, din două în două săptămîni, regizorul se tăvălea pe jos de rîs, indicîndu-mi mereu alte „îmbunătăţiri".

Între timp, directorul casei de filme „5" căpătase atîta încredere în virtuţile mele scenaristice, încît îmi încredinţase scenariul unui regizor mai tinerel, Elefterie Voiculescu, pentru a-l studia şi împăna cu momente comice, eventual să şi colaborez cu dînsul.

A TREIA ZI DUPĂ „LĂSATA SECOLULUI"

Aşa trebuia să se numească „opera" noastră comună, a mea şi-a lui Elefterie Voiculescu. Individ agreabil, scriitor dăruit, autor de romane şi-alte proze, dotat şi cu harul regiei, acceptase să colaborăm. Mai ales că filmul avea să fie pus în scenă chiar de dînsul.

Lucrînd dementţial, la trei scenarii deodată, căci Voiculescu mai vroia să emanăm un scenariu în colaborare, pe care să-l şi regizeze, mi-am pierdut vreo şase luni de zile. Discutînd interminabil cu maestrul Jean Georgescu, acesta rîzînd şi mai avan la fiece nouă variantă, refăcînd, împopistrînd scenariul cu mereu alte gaguri, încît ajunsesem să nu-mi mai recunosc nici cartea, care se afla la baza acestuia (mai bine zis a acestora, căci aveam deja unsprezece ipoteze de lucru), dar şi colaborînd, din ce în ce mai intensiv, cu Elefterie Voiculescu, la perfectarea „lăsatei secolului" şi-a celuilalt „opus 23" (acesta fiind numărul de ordine al ultimei redactări a celei de-a doua opere comune).

La un moment dat, după atîtea deplasări, discuţii şi „rafistolări", i-am zis colegului de creaţie :

— Bădie, cred că mai curînd ajungem să fim depuşi la „Sfîntul Elefterie", lăcaşul din Cotroceni, ce-ţi poartă numele,

ca decedaţi de bătrîneţe, pînă s-apucăm a ne vedea scenariile transformate în pelicule !... Iar în ce-l priveşte pe maestrul Jean Georgescu, care mă chinuie ca pe Hristos, am impresia c-am început să mă dezumflu. Dînsul se bucură la lectura fiecărei noi variante, rîzînd la fel de satisfăcut şi voios, în vreme ce mie-mi vine să plîng. Numai dactilografia mă costă peste patru mii de lei... Nici avansul pe contract n-o să-mi acopere cheltuielile de „investiţie" !

Elefterie Voiculescu m-a privit lung şi a încercat să facă muncă de lămurire cu mine :

— Meştere, ţine-te bine şi stai blînd ! Nu ştii cum vine chestia cu contractul şi avansul ? Păi, să-ţi spun eu... Dacă nu se face filmul, va trebui să returnezi suma primită ca arvună. Aşa-i legea contabililor din cinematografie...

— Serios ?

— Chiar mai mult decît serios ! Grav, ca să fiu mai exact. Deoarece vei înapoia suma brută, de cinci mii lei, şi nu cît ai primit în mînă ! Părerea mea-i să nici nu accepţi încasarea avansului...

— Mersi ! Pentru sfatul matale competent. Acuma sînt de-a binelea dezumflat !

Elefterie a zîmbit subţire, ca unul mai păţit, şi mi-a ogoit aleanul :

— Ceea ce, fie vorba între noi, nici nu-i rău ! Şi-aşa erai cam grăsuţ... Eu, unul, mă las de scenariu, chiar şi de regie. Mă reîntorc la prozele mele. Şi-aşa aveam în lucru un roman...

Mirîndu-mă şi eu de elanul ce mă cuprinsese, în special datorită hotărîrii sale de-a abandona totul şi a-şi zvîrli armele peste bord, am purces numaidecît să pledez pentru arta regizorală şi cea „scenaristică".

Trudă zadarnică, deoarece Elefterie Voiculescu nu se găsea la primul scenariu şi nici la primul film în regia sa. Lăsîndu-mă să combat de unul singur, şi-a văzut de treburi, iar eu nu l-am mai întîlnit. Deloc. Abia peste un deceniu şi ceva i-am vizionat un film, care-i purta semnătura. Şi ca scenarist, şi ca regizor. Ce-nseamnă şi forţa perseverenţei ! Păi, cred şi eu ! A fi regizor, lucru mare este. Şi nu-i chestie de poveste. Întrucît am constatat asta cu ochii mei personali. Cînd încă nu mă bîntuiau visurile şi ambiţiile de „scenarist".

Totuşi, încă de pe atunci, pe ici pe colo, pe undeva, îmi dădeau ghes unii colţi de viitor cinematografist. Lucram la revista „Cinema", avînd-o ca şefă pe Catrinel Oproiu. Cu care mă-nţelegeam excelent. Şi, în calitatea mea de redactor artistic al gazetei, m-am oferit să efectuez o deplasare, cu mijloace proprii (auto, întrucît abia-mi cumpărasem „Bombiţa"), la Sibiu. Unde Francisc Munteanu turna „Tunelul", o coproducţie cu sovieticii. În scopul de-a aduce de-acolo un set de fotografii, despre ce se petrecea pe platoul de filmări.

De fapt, mă-mboldeau şi drăcuşorii din mine, şi eram dornic nu numai de o plimbare cu maşina, ci să şi văd, cît mai de-aproape, cum se confecţionează un film. Dintr-un scenariu pe care Franz mi-l dăduse, cu vreun an în urmă, să-l citesc. Şi care, pînă la „Tunelul", mai purtase cîteva alte titluri. Iar unul din ele, pare-mi-se „Păunul albastru", îmi sunase bine.

Cînd se pomenise cu mine la Sibiu, pe la ora prînzului, Franz exclamase încîntat, dar nevenindu-i să-şi crează ochilor :

— Ce-i cu tine aici, grasule ?

— Am venit să te văd cum torni !

— Eu turnez, nu torn ! Alţii-s cu turnătoria... „Siderurgiştii" !

I-am recunoscut imediat replica tăioasă şi dură, aşa cum o întîlnisem şi-n scenariul „Păunului albastru". Îl găsisem „la cameră", unde se odihnea, probabil dormind, după o noapte întreagă de filmări. Ocupa un apartament la „Römischer Kaiser", celebrul hotel al Sibiului. Numai el singur. Aşa cum se şi cuvenea, de fapt şi de drept, unui regizor. Chiar de-al nostru, chit că nu era Huston sau Francis Ford Coppola. Un dormitor imens, cu două paturi, un salonaş, în care se mai afla o dormeză, baie, holişor, balcon şi-alte comodităţi. Mă rog, ca-ntr-un film contemporan. Care se petrece în Colentina sau Berceni. Însă-n viziunea unui regizor idealizant.

— Ai de gînd să stai mai mult ? — s-a interesat Franz.

— Vreo patru sau cinci zile ! Pînă adun nişte fotografii de la filmările tale...

— Perfect ! Ai să dormi la mine, în apartamentul meu...

— Merci ! Însă cam sforăi... Ce-i drept, numai noaptea !

— Ştiu ! De-aia am să te culc în salonaş... Acuma, haidem să mîncăm ceva. Mor de foame. Iar la noapte, din nou, am de tras nişte duble...

— Vă ţineţi de table ? Bravo vouă...

— Taci din gură, fleţule, că vorbeşti prostii... Dealtfel, întrucît ai să asişti şi tu, ai să vezi ce-s alea dublele ! — m-a repezit zîmbind calin, mai precis, canin, bunul meu prieten.

După ce-am ras nişte sărmăluţe în foi de viţă, cu smîntînă şi hrean, plus nişte cotleţele de purceluş, Franz mi-a făcut cunoştinţă cu echipa. Pe unii îi mai cunoşteam, pe-alţii ba. Primii erau Dichiseanu, Nicu Girardi (cameramanul), Marga şi Temi (compozitorul, mai bine ştiut sub numele de Temistocle Popa). Ceilalţi, pe care-i vedeam pentru prima oară în viaţa mea, erau din partea rusească a coproducţiei : Valea Maleavina, o actriţă tînără şi frumoasă foc, de-ţi îngheţau hemoglobulele din vine, încă vreo doi flăcăi bălani şi cu ochi sinilii, plus un personaj fantastic, operatorul şef al filmărilor, rus get-beget, distins, elegant, extrem de „reprezentativ", ca să zic aşa, cam în vîrstă, însă o celebritate în branşă, care-l citea pe Samuel Butler în original, umblînd cu cărticica în buzunar, avînd-o mereu asupra sa, căsătorit cu-o chinezoaică. În orice caz, o figură de neuitat. Numele, din păcate, nu i l-am reţinut. De fapt, nu acesta conta, ci impresia de artist total pe care o degaja făptura sa, aducînd mai mult a mare-duce, graf sau „boiarin" decît a mujic profesînd meseria de trăgător de imagini.

Pînă la filmările de noapte, ambele echipe, şi a noastră şi cea rusească, au fraternizat copios în jurul unor sticle de „Moskovskaia", punînd la punct, sub conducerea regizorului, secvenţele ce urmau a fi trase. Îmi plăcea nemaipomenit cum lucra Franz. Îşi transmitea indicaţiile subtil, glumind şi făcînd pe niznaiul, adresîndu-se fiecărui participant la discuţie într-un stil absolut „liber".

— Nicule, — îi zicea el lui Girardi, ce-s exploziile ălea, explozii sau pîrţuri cu praf de scărpinat ?...

— Patroane, n-am nici un amestec. Eu am tras ce-a organizat pirotehnicianul...

— Ce, e nebun ? Aşa-şi închipuie nenorocitul că-i la război ? Cînd eram marinar, pe-un şlep în derivă, surprins de nemţi în

dreptul Budapestei, săreau în aer, lîngă mine, vapoare, remorchere, tancuri petroliere, tot ce plutea pe Dunăre... Äia bombardau serios, în conştiinţă, de nu se mai vedea om cu om din pricina trîmbelor de apă şi fum !... Şi tu, Dichi, ce-ai de gînd ? Scena de ieri ai jucat-o aiurea...

Dichiseanu zîmbea timid şi ruşinat, ca şi cum l-ar fi admonestat Orson Welles, iar nu prietenul său.

— Temi, nu-ţi iese pasienţa ! Fii atent... Refă fondul muzical la intrarea în tunel. Să sune ca lumea, nu a înmormîntare cu taraf... Aici nu mai ţine chestia cu lalele... De-aia te-am băgat şi-n film, să faci pe ofiţerul gestapoului, ca să simţi şi tu urgia !

Temistocle Popa accepta să-şi recompună partitura, încîntat că urma să apară şi pe marele ecran. Pe cel mic, slavă Domnului, era mai mult decît prezent. Avea şi talent, ce-i drept. Cu ghiotura.

Cele mai interesante mi s-au părut indicaţiile de regie transmise ruşilor. Franz ştia ceva rusească. De unde Dumnezeu o fi-nvăţat-o, asta nu-mi dădeam seama, însă suna, în gura lui, atît de bizar, de parcă ar fi fost un şirag de graiuri siberiene, sahaliniene, eventual rutene, încît mă şi miram că-l pricepeau cei din „cast"-ul sovietic. Din fericire, îl mai ajutau şi mîinile. Care vorbeau o rusă mult mai clară şi corectă. Dar şi Mişu Constantinescu, asistentul său. Neştiind o boabă din limba partenerilor noştri, cum o trăgea şi-o dădea pe vodcă, imediat se făcea înţeles. Mai puţin de partea românească.

Pe la opt, spre seară, după ce-am isprăvit şi cu gustărica, servită la faţa locului, adică tot în restaurantul hotelului, Franz s-a ridicat de la masă, adresîndu-se asistenţei :

— Mişule, băieţi şi fete, ridicăm ancora ! La tunel... Paşli rebiata, davai la treabă ! Grasule, mergi cu noi, să vezi şi să-nveţi ce-i aia o dublă...

Pînă spre dimineaţă, l-am asistat pe Franz. De-mi venise, la un moment dat, să-mi iau lumea în cap. De-atîtea ori îl silise pe Dichiseanu să-şi repete figurile de „close-combat", încît mi-era milă de falnicul bărbat care, acum, arăta ca o cîrpă fleşcăită. De-atîtea ori comandase, ca un general pe front, reluarea tragerilor, bombardamentelor de artilerie şi-a exploziilor de mine, branduri, sau ce dracului or mai fi fost, că-n

jurul nostru era numai foc și pară, fum și funingine, precum și duhori insuportabile de salpetru și cordită, iar pirotehnistul dădea semne de-un început de demență.

Cînd totul s-a terminat, Franz a ordonat încetarea operațiilor :

— Bravo, băieți ! Excelent !... După ce ne-ntremăm nițel, reluăm filmările. Și repetăm aceeași scenă... Poate o ieși ca lumea !

La micul dejun, luat cu întreaga echipă, în salonul restaurantului „Römischer Kaiser", am avut prilejul, pentru a nu știu cîta oară, să văd că nu eu eram marele „mîncău", cum îmi ieșise vorba, ci tot Franz Munteanu.

Dealtfel, îmi cam cunoșteam marfa. Cu ani în urmă, mulți, Franz avea nevoie de-un stilou, ieftin și bun. Întrucît posedam o „pilă", la librăria de pe Lipscani, i-am aranjat figura. Apoi, vrînd să se revanșeze, mi-a propus să luăm o gustărică la „Mureșul" (tot pe Lipscani). Stiloul costase 120 de lei. Deoarece, de la orele 11 și pînă la 18, ne tot gustărisem, organizînd și-un soi de întrecere, Munteanu achitase 280, iar eu 265 (lei). Ce să spun, își scosese pîrleala, obținînd un stilou la preț de chilipir ! Dar și mîncaserăm. Franz : 2 porții de „varză a la Cluj", trei șnițele vieneze, 8 sticle de „Pilsen". Personalitatea subsemnatului : 2 porții de cîrnați pe fasole, un șnițel vienez, două mușchiulețe de purceluș și 4 sticle de „Radeberger".

De data asta, cu ocazia breakfastului servit în restaurantul hotelului „Römischer Kaiser", consumaserăm la egalitate. Amîndoi cîte două porții de pui cu ciuperci și sos de smîntînă. Nu cedasem, și mai cerusem și patru ochiuri pe slănină prăjită, crocantă și bine rumenită. Iar cineastul mă urmase.

A treia zi, înnebunit de stilul de muncă al regizorului, plecam ca din praștie. Spre București. Uitînd, momentan și temporar, și setul de fotografii, necesar revistei, și pijamaua, prosopul și săpunul. În schimb, am întins-o cu cravata lui Franz. Fără să știu de ce. Nici eu, nici Munteanu nu purtam așa ceva la gît. Aflasem totuși unele chichițe ale artei de-a transforma un scenariu în film. Care era cu totul altceva decît sta scris în textul elaborat de „creator".

Şi-am mai avut ocazia să-nvăţ de la Francisc Munteanu. Tot în materie de cinematografie. De vreo cîţiva ani, obişnuia să-şi petreacă verile la Tîncăbeşti, găzduit de mine şi de bulgăroaică. Atît el, cît şi nevastă-sa. Ne erau dragi, şi ne simţeam bine împreună. El scria un nou scenariu, iarăşi o coproducţie româno-sovietică, în colaborare cu Boris Laskin, un umorist celebru de-al ruşilor. Laskin elabora o variantă, la Moscova, iar Franz alta, la Tîncăbeşti. Bătînd la maşina de scris cît era ziua de lungă, sub şoprul de lîngă bucătărie. Din cînd în cînd, mai dădea o fugă, cu avionul, în U.R.S.S., să se vadă cu Boris şi să-şi combine scenariile, pritocindu-le împreună.

Pînă la urmă le-a ieşit pasienţa, şi Franz a purces la turnarea comediei. Care urma să se cheme „Cîntecele mării". Deoarece era o comedie muzicală. Cu melodii de acelaşi Temistocle Popa, dar şi de un compozitor moscovit, Mark Fradkin.

Mie-mi plăceau compoziţiile lui Temi, cu-atît mai mult cu cît făceam exerciţii de mers activ, pentru slăbire, împreună cu Francisc Munteanu, cîntînd în gura mare „Trecea fanfara militară". Ca să putem parcurge cei şase kilometri recomandaţi de medic. Rezultate : spectaculoase ! Franz slăbea, iar eu mă-ngrăşam (inexplicabil). Ce-i drept, cînd ne-ntorceam de la pădure, asudaţi ca nişte cai de curse (pursînge), pe la opt dimineaţa, după două ceasuri de aşa-zis jogging, eram în stare, amîndoi, să hăpălim un lighean de salată de roşii (cu castraveţi, ceapă, telemea de oaie naturală, ulei şi ardei gras). Ca garnitură. La cele zece ouă de ţăran, cum li se spune celor de curte, prăjite cu costiţă afumată.

Într-o bună zi, pe cînd trebăluiam prin grădină, arătîndu-i bulgăroaicei că roşiile mai trebuiau prăşite, copilite, udate şi stropite cu „Merpan", ca să nu facă mană, m-am pomenit cu maşina echipei de filmare. Din care au coborît Franz şi eternul său asistent de regie Mişu Constantinescu. Iar Munteanu mi-a explicat inopinata sa vizită :

— Grasule, avem un rolişor pentru tine ! Ne trebuie un bucătar corespunzător de trupeş, cît mai reprezentativ...

Iar Mişu a adăugat :

— Maestre, mîine dimineaţă te prezinţi la Buftea, să-i tragem o probă. Poate eşti fotogenic şi pe „Eastman-color", şi-atunci om te-ai făcut !...

A doua zi, dis-de-dimineaţă, urcam grăbit în „Bombiţă". Mă tenta propunerea cineaştilor. Participînd, dinăuntru, la un film, precis aveam să-nvăţ cum se fură meseria. Altă soluţie nu exista. Deşi eram răcit cobză (eventual ţambal, avînd în vedere cum îmi sunau coardele laringelui), de bucurie îmi pierdusem uzul raţiunii. Numai aşa se explică faptul c-am ajuns la Buftea (studiouri) în mai puţin de-o jumătate de ceas. Mînînd cu peste 70 km/oră. Ceea ce era o performanţă pentru un „Fiat" 600 D 100. Numai că, în clipa debarcării din maşină, am observat că eram numai în „jaegeri" (flanela aceea de corp, de sub pantaloni, pe care uitasem să-i trag pe mine). Cînd m-a văzut, Mişu s-a luat cu mîinile de cap. Însă Munteanu, mai regizor, mi-a declarat izbucnind într-un hohot de rîs fantastic :

— Rămîi aşa, grasule ! Este minunat, sublim, excelent... Nici nu mi-a dat prin cap că bucătarul nostru poate fi îmbrăcat aşa ! Dacă ţi-ar fi fost jaegerii roşii, ar fi fost şi mai potrivit... Nu-i nimic, sînt buni şi albaştri !

Proba de filmare a decurs în cele mai prielnice condiţii, prevăzîndu-mi-se un falnic viitor. Ca actor de comedie. După ce m-au machiat, cu tot felul de alifii şi unsori, după ce m-au lăsat numai în maiou, cămaşa neconvenindu-le, din pricina culorii ei cenuşii, fiind lucrată dintr-un material textil ce se chema „antijeg", Franz a dispus, încîntat de rezultatele obţinute :

— Mişule, nu-i suficient. Să i se vopsească maioul în verde, c-un spray, iar apoi rade-l !...

— Cum să-l rad ? Şi unde ?

— Mă, nu-ţi dai seama că acţiunea se petrece la Odessa ?

— Ei, şi ?

— Nici un „ei, şi !"... Îl faci s-arate ca un Taras Bulba. Îl razi în cap şi-i pui nişte mustăţi de cazac !

M-am supus. Iar după aceea am fost invitat în faţa aparatului. La care opera Nicu Girardi. Cînd s-au aprins şi reflectoarele, n-am mai văzut nimic. Motiv pentru care am agăţat un cablu, înaintînd spre Girardi. Reflectorul din stînga mea s-a prăbuşit, bubuind catastrofic, spărgîndu-i-se şi becul (unul de 5 000 waţi), iar eu m-am electrocutat, cînd am căzut.

— Ce-ai făcut, nefericitule ! — a urlat Mişu. Mai trăieşti ?...

— Da !

— Atunci, încă-i bine ! — s-a declarat mulţumit Munteanu. Treci în faţa aparatului, şi imaginează o scenă comică... Fără nici o indicaţie de regie, deoarece vrem să vedem cît te-ajută mintea !

În privinţa asta n-aveam probleme. În clipa următoare Mişu a strigat :

— Motor !

Cînd am auzit comanda, şi mi-am închipuit că-i vorba de motorul aparatului de filmare, că atît mai pricepeam şi eu, am pornit să „joc". Îmi venise o idee comică de milioane. Ce poate fi mai caraghios decît un bucătar dolofan ce-ncearcă să seducă o tînără. Şi-am luat-o în braţe pe machieuza de lîngă mine, care aştepta, cu uneltele meseriei în braţe. Deşi ştia că-i vorba de-o „probă de filmare", nu s-a lăsat deloc sedusă. Ba dimpotrivă, în timp ce mă străduiam s-o sărut, bineînţeles comic, şi just, fără intenţii blamabile, mi-a tras o pereche de palme de-am văzut stele verzi. Exact de-aceeaşi culoare cu vopseaua ce-mi îmbibase maioul. Şi care se imprimase şi pe bluza de poplin a bietei femei. N-a mai fost necesar să repet, deoarece Franz a ţipat entuziasmat :

— Nicule, Mişule, opriţi ! Gata. Avem bucătarul filmului... A fost nemaipomenit ! Grasule, ia-ţi bulendrele, plăteşte-i doamnei bluza, eventual doar curăţătoria chimică, şi-aşteaptă-ne la Tîncăbeşti. După ce developăm filmul, să vedem ce-a ieşit, venim să te vizităm...

Ajuns acasă, cu bine, doar în jaegeri şi maiou verde, proaspăt vopsit, murdărindu-mi şi tapiţeria „Bombiţei", ras în cap şi cu mustăţi de zaporojan, nevastă-mea s-a speriat. Mai întîi nu m-a recunoscut, şi-apoi a vrut să-i telefoneze lui Doru-doctoru', să-l anunţe că-s în plină criză de nervi. Abia cînd am înştiinţat-o, fericit şi bucuros, de cele păţite, s-a mai liniştit oarecum. Uitîndu-se totuşi pe furiş la mine. Vrînd să constate, parcă, dacă-s sănătos la cerebel. Eram. Pentru că i-am comunicat şi informaţiile suplimentare, apte s-o determine şi pe bulgăroaică să fie încîntată de podoaba de soţ pe care-l poseda :

— Copilă bună, în faţa ta se-află un viitor actor de cinema ! Nu fi necăjită de pierderile temporare, c-am rămas fără păr şi

nu-mi mai pot dezlipi mustăţile, că tot eu-s în cîştig... Am dat ochi cu meseria. Asta-i esenţialul ! După ce-mi termin partitura din „Cîntecele mării", mă pun serios pe scris scenarii. Acuma ştiu cum se fac !... Fără pic de practică, fără o participare nemijlocită, cum se spune acum, n-aş avea nici o şansă. Astfel însă, înaintea mea sînt liniile de perspectivă, singurele în stare să ofere un sens vieţii !... N-are importanţă c-am să fiu bucătar. Mai tîrziu s-ar putea să ajung, în alte filme de-ale lui Franz, chiar şi general, sau cine ştie ce-altceva. Iar generalii, e lucru ştiut, se recrutează dintre soldaţii de rînd ! Abia aştept să vină Munteanu, şi să ne comunice rezultatul probei de filmare !...

— Şi cînd o să fie asta ?

— Nu mi-a precizat !

COPRODUCŢII LA... TÎNCĂBEŞTI

Abia cînd s-a prezentat Franz, cam spre sfîrşitul toamnei, am aflat rezultatul. Şi, tot atunci, am izbutit să scap şi de mustăţile pe care mi le lipise, fără să-mi explice cum se dau jos.

De cum a intrat pe poarta fermei agro-literare, de-a dreptul cu microbuzul echipei „Cîntecele mării", în care-mi adusese, ca oaspeţi, vreo opt colegi (potenţiali) de filmare, regizorul şi prietenul meu m-a anunţat :

— Grasule, fii liniştit ! Proba n-a reuşit... Rolul i l-am dat lui Temi, că-l aveam mai la îndemînă. Însă, iată, nu te-am uitat ! Ţi-am adus cîteva personalităţi de vază, de să le ţii minte o viaţă întreagă... Peste o lună încep filmările la „Tereza şi diavolii". Acolo, precis, am să-ţi organizez un rol pe măsură. Iar Nicu n-o să mai pună în aparat peliculă arsă şi depăşită... De-aia n-a reuşit proba ta. Din vina lui. Cînd am developat filmul, n-am văzut nimic, decît nişte umbre mişcătoare. Deocamdată, ai aici două bilete, pentru premieră...

După care mi-a prezentat personalităţile mai sus pomenite :

— Dînsa-i Natalia Fateeva, actriţa din „Bătălie în marş", soţie de cosmonaut, iar ei, Boris Laskin, scenaristul rus, şi Mark Fradkin, renumitul compozitor al muzicii din „Trei tanchişti"...

Pe Dănuţ Spătaru îl cunoşti, pe Girardi de-asemenea, de Mişu Constantinescu nici nu mai aduc vorba, deoarece ai avut de-a face cu el, iar pe Temi, nu-i pentru prima oară cînd îl ai aici, la Tîncăbeşti, ca musafir. Şi să nu-i porţi pică, fiindcă nu-i el vinovat că i-am dat rolul tău. În afară de-asta, a jucat mizerabil. De-aia l-am şi tăiat din film, lăsîndu-i o apariţie de cîteva secunde. Însă a scris o muzică fantastică, nebunia lumii, nu-alt-ceva !... Ce zici, meritäm, cu toţii, să sărbătorim terminarea „Cîntecelor mării" la tine, aici, la iarbă verde ?

Care iarbă verde ? Cînd ne-am aşezat la masa încropită de Penke, era beznă în preajma noastră. Noroc c-aveam în casă de toate. Şi roşii, şi brînză, şi castraveţi, şi-alte produse agro-alimentare. Culese de-a dreptul din grădină, de pe vrej. Iar vinul era în beci, şi vodca în sticlele de „Moskovskaia" şi „Stolicinaia" aduse de Fateeva, Laskin şi Fradkin.

A fost o noapte de pomină !

Fateeva, făptură de vis, eterică şi tandră, de-o frumuseţe tulburătoare, care-ţi dădea fiori numai privind-o, ne-a cîntat, în româneşte, mai toate melodiile lui Temi, din „Cîntecele mării". Iar Dan Spătaru, pe cele compuse de Fradkin. În limba rusă. Cum era şi normal, după cîtă „Stolicinaia" se băuse.

Boris Laskin şi Mark Fradkin, bătrînei simpatici, ne-au făcut să ne-ntindem pe jos de rîs, interpretînd cîteva scenete de revistă, mai de demult, scrise şi compuse de dînşii.

Cînd au plecat, voioşi şi turtiţi, nu mai eram acelaşi om. Aveam febră, capul mi-era cutreierat de uragane „Nancy" şi „Seceră vîntul sălbatic" (un film celebru, de-acum patru decenii), prin vine îmi circulau, fără să acorde vreo prioritate, curenţi turbionari de vodcă amestecată cu vin, maţele mi-erau sfîrtecate de-o magmă vulcanică, pe bază de castraveţi şi tomate în exces. Nevastă-mea s-a interesat speriată :

— Ce-i cu tine, măiestrică, ţi-e rău ? Nu ţi-am spus că nu-ţi fac bine cruditäţile ?!... Vezi ce-ai păţit ?

— Aiurea ! N-am nici pe dracu'... Mă simt chiar minunat ! De mîine încep filmările... Din clipa asta ştiu tot, nimic nu-mi e străin din cea de-a opta artă ! N-ai auzit ce mi-a zis Fateeva ?

— Nu ! — a susţinut îngrijorată bulgăroaica, aflînd de „începerea filmărilor" şi de declaraţia Nataliei. Ce ţi-a spus ?...

— Cînd i-am oferit să guste din salata preparată de mînuţele mele personale, anume în onoarea ei, din care apucasem să ingurgitez, pentru încredinţare, un castron întreg...

— Zi-mi odată, nu mai trage de timp ! — m-a somat Penke. Ce ţi-a spus ?

— Mi-a zîmbit, şi mi-a şoptit, într-un limbaj adecvat, româno-sovietic, ca la o coproducţie corespunzătoare : „Volodia, tu balşoi artist ! Mîine facem cartina..." Aşa, că totu-i clar ! Deşi n-am priceput ce-i cu cortina...

CINEAST TOTAL

Primul meu film, în care jucam rolul unui drujbist, adică tăietor de copaci cu-o maşină dotată cu motor, era regizat de Gopo, care acceptase să pună în scenă un scenariu semnat de Franz Munteanu, şi care se chema „Subsolul începe la etajul III".

Primisem să joc, numai după ce Francisc mă rugase insistent, făgăduind să-mi regizeze scenariul pe care i-l predasem („Rio Bambo", două serii, panoramic, stereo şi multicolor).

Rolul meu nu era unul comic, lesne de interpretat, ci dramatic. Atît de dramatic, încît, conform scenariului, trebuia să lucrez cu-o drujbă defectă. Însă Gopo mi-a explicat :

— „Drujba-i drujbă, slujba-i slujbă !" Asta-i ideea de bază a forestierului ce-a inspirat filmul. Planul de tăieri trebuie neapărat îndeplinit, indiferent dacă-ţi funcţionează au ba motorul ! În orice condiţii, un muncitor dotat cu simţul responsabilităţii se descurcă. În cazul nostru, după cum prevede şi amicul matale Franz, în textul scenariului, pui mîna pe topor şi-ncepi să tai la copaci... Dă-i drumul !

I-am dat. Pornind să lovesc cu securea într-un stejar nevinovat, însă bine dezvoltat. Spre nenorocul meu, era vorba doar de-o probă. Fără să fiu tras în aparatul de filmat. Mai bine. Căci toporul mi-a sărit din mînă, încă de la prima izbitură. Şi-am continuat astfel, cu încăpăţînare şi abnegaţie, scrîntindu-mi zdravăn încheietura mîinii drepte, pînă am reuşit să

dobor falnicul arbore. După două ore de chin. Abia atunci mi-a zîmbit Gopo, declarîndu-mi :

— Bravo !... Ai început să intri în rol. Acum o să repetăm scena. Însă c-un pom ceva mai reprezentativ. Ca să-ţi formezi mîna...

— Ce să mai formez, că-i gata deformată ! — i-am mărturisit eu. Nici nu-mi mai pot mişca dreapta...

— Nu-i o problemă ! Modificăm scenariul, te facem stîngaci, şi-ai să lucrezi cu mîna cealaltă...

Şi-am tot repetat. Pînă am doborît la pămînt vreo cinci sau şase tufani, frasini şi jugaştri. Toţi, unul şi-unul. În cele din urmă, eram şi eu doborît. De oboseală. Văzîndu-mă în ce hal arătam, regizorul mi-a mărturisit fericit :

— Asta-i secvenţa care ne trebuie ! Excelent lucrat... Mîine reluăm totul şi tragem pe peliculă scena !

Apoi, adresîndu-se unor membri din echipă, le-a recomandat grijuliu :

— Săltaţi-l uşurel pe maestru şi duceţi-l la camion ! Cine ştie, poate-şi mai revine...

În cel de-al doilea film, realizat de Franz Munteanu, pe baza scenariului meu şi cu participarea mea, pe post de „guest star", intitulat „Rio Bambo", eram cowboy. De-un tip aparte. Cum nu se mai văzuse în filme. Unul de peste suta de ocale. Fiind vorba de-o coproducţie internaţională româno-italiano-germano-iugoslavă, numai un supradezvoltat era în stare să lupte cu bandiţi proveniţi din atîtea ţări. Pelicula de tip western, în două serii, m-a suprasolicitat. Şi nu doar pe mine singur. Ci şi-o întreagă herghelie. Indienii trebuiau să călărească, bandiţii şi cowboy-i aşijderea, aşa că era nevoie de cel puţin o sută de bidivii. Din care, spre disperarea îngrijitorilor hergheliei, numai eu am deşelat vreo patru. Plus şalele mele. De-ajunsesem să umblu crăcănat.

Pe cînd mă felicitam pentru ideea sinistră de-a mă fi lăsat antrenat în rolul încredinţat de Franz, acesta m-a anunţat :

— Grasule, îmi pare rău, dar n-am ce-ţi face. Mîine trebuie să mori !

— De ce să mor, dacă nu mi s-au terminat zilele, şi neapărat mîine ?

— Asta-i situaţia ! Scenariul o cere... De fapt, tu l-ai scris !

— Da, da. Parcă-mi amintesc ceva. Deci, mor numai în film ?

— Dar bineînţeles ! Ce-ţi închipuiai, c-o să te omorîm de-a binelea ?

— Cam aşa-mi imaginasem...

— De ce ? De unde şi pînă unde ai mai scornit-o şi pe-asta ?

— Din felul în care se uitau la mine bandiţii din „Rio Bambo" !

— Grasule, fii serios, că ăia nu-s bandiţi ! Nici nu participă la filmări...

— Păi, ce caută aici, şi de ce mă urăsc în halul ăsta ?

— Poate au motive... Sînt proprietarii cailor pe care i-ai călărit ! Ştii, am fost nevoiţi să mai angajăm şi animale din sectorul particular. Aşa cum am procedat şi cu tine...

A doua zi, pe cînd călăream al cincelea armăsar ce-mi căzuse sub mînă, eram împuşcat. De bandiţi, iar nu de stăpînul calului. Şi cădeam din goana bidiviului. Ca un sac de ciment. Încît am stîrnit un nor de praf cumplit. De-a fost nevoie să se-ntrerupă filmările. După ce s-a stropit pista, am repetat scena de vreo cinci ori. A şasea oară, muream atît de natural, încît cei de la îngrijirea cailor erau realmente încîntaţi. Şi-au pornit să mă aplaude. Spontan. Pentru autenticitatea cu care-mi interpretasem încheierea rolului. Dacă mi-aş fi încheiat şi viaţa, atunci entuziasmul ar fi fost deplin.

Apoi, două săptămîni, am stat liniştit. În banca mea. La clinica de ortopedie. Cu două coaste fisurate şi-un picior luxat. Cînd am ieşit de la spital, total refăcut, mergeam niţel înclinat: sper dreapta şi nu-mi puteam permite să tuşesc. Restul, fără hibe.

În „Haiducii", regizorul, cu care colaborasem la scrierea scenariului, mă distribuise în rolul unui boier ticălos. Pe care haiducii îl spînzură de picioare, apelînd la creanga unui copac. N-a rezistat. Creanga. Şi-am căzut de la trei metri altitudine. În cap.

— Bravo ! — a exclamat cineastul satisfăcut. Mi-a plăcut. Şi mi-ai făcut şi economie de-un cascador...

După ce mi-a sucit capul la loc, ceva mai în faţă, mi-a spus în chip de consolare :

— Săptămîna viitoare n-ai să mai fii spînzurat ! Ai să joci rolul unui erou naţional... De data asta într-un film de autor,

numai al meu, deoarece m-am săturat să tot colaborez cu nechemaţii ! Bineînţeles, persoanele de faţă-s excluse...

Aiurea ! Parcă eram cretin, să nu pricep că de-aia schimbase scenariul nostru comun şi inventase chestia cu spînzurătoarea. Eu, unul, îi prevăzusem boierului un alt mod de-a muri. Aşa mi-aminteam. Cred că deceda în urma unui festin prea îmbelşugat, sau ceva în genul acesta. În orice caz, ştiu foarte bine că trebuia să mănînce un miel haiducesc. Integral. Întrucît rolul îmi revenea mie, mielul avea să fie preparat pe viu, dintr-un animal real, iar nu din mucava, aşa cum procedează unii cineaşti scîrţani.

Totuşi, ca să-l pedepsesc, am acceptat rolul „eroului naţional". Filmul îl botezase „Bătălia de pe Neajlov". O epopee istorică, destul de ancorată în epocă, dar şi-n contemporaneitate. Trebuia să fac pe tunarul. Însă unul de-un tip special. Care, datorită volumului, îşi poate permite să lupte cu tunul în braţe, gonind cu el pe întreg cîmpul de bătaie. Şi, totodată, să tragă din mers, purtînd ghiulele într-o desagă.

Cînd s-a terminat bătălia, desigur victorios, pentru noi, care luptam împotriva năvălitorilor turci, terminasem şi eu. Cu părul, barba şi mustaţa, pe care le lăsasem să crească anume, ca să îl înfăţişez cît mai veridic şi realist pe vajnicul artilerist. Arseseră, făcîndu-se scrum, pînă la ultimul fir de păr. Dintr-o eroare de pirotehnie. Abia după aceea am înţeles de ce mi s-a spus, printre colegii de filmare, „eroul necunoscut". Pentru că, ajuns pe platou, nu m-a mai putut identifica nimeni. Nici regizorul, nici machieuza. Care, oricît s-a străduit să-mi refacă figura, n-a izbutit decît să mă schimonosească şi mai abitir.

Iar la poartă, cînd am vrut să ies cu „Bombiţa", paznicul, deşi îi prezentasem buletinul de populaţie, m-a somat :

— Pîrlitule, stai aici, pînă vine miliţia !

După aceea, în producţiile următoare, regizate de mine sau de prieteni, am fost bătut măr de : Florin Piersic, Victor Rebengiuc, Ovidiu Iuliu Moldovan şi-alţi reputaţi haiduci, cowboys sau comisari. Aşa-mi trebuia !

La urma urmei, vina îmi aparţinea, ca şi scenariile. Iar cînd m-a pus dracul să mă-ncaier, într-o producţie pseudoamericană, cu nişte gangsteri, eu fiind celălalt mafiot, şef de familie, pînă nu mi s-au strîmbat definitiv maxilarele, Francisc Munteanu n-a

oprit repetiţiile. Partenerul meu, de astă dată, mult mai exersat şi atletic, era celebrul Piedone. Adus, cu mari sacrificii, din Italia.

Abia în „Mînăstirea diavolului", un film tot de factură istorică, de pe la 1550 (mînăstirea, nu filmul), am jucat cel mai plăcut rol din întreaga mea carieră cinematografică. Era, de fapt, un film de autor, aşa cum produce Sergiu Nicolaescu, la care semnam scenariul, asiguram regia, iar scenariul îmi aparţinea. În întregime. Nu mai fusese nevoie să colaborez cu regizorul, ca să fac juma-juma cu el. Şi-mi rezervasem şi-o partitură actoricească pe cinste. Tot ca Sergiu Nicolaescu.

Datorită pierderilor suferite în filmul anterior, cînd îmi pîrlisem şi pîrjolisem barba, părul şi mustăţile, acum eram stareţul „mînăstirii diavolului", o aschimodie spînă şi cheală. Care, din motive de funcţie şi grad, stareţul fiind un fel de general-locotenent al monahilor, se afla mai mereu în fruntea ospeţelor. Ştiind ce se cam mănîncă la o mînăstire, asta din literatura autorilor mei preferaţi, Sadoveanu, Vasile Voiculescu (eventual şi Damian Stănoiu), îmi orientasem anume scenariul în această direcţie.

Geaba eram însă regizor, scenarist şi actor, căci directorul de producţie m-a lipsit de privilegiile cuvenite. Atît în calităţile de mai sus, cît şi în cea de stareţ. Şi, la masa unde trebuia să consum un ieduţ la tavă, cu sos de smîntînă şi ciuperci champignons, am rămas cu dinţii înfipţi în hartanul din farfurie.

Supărat foc, fiindcă mi se înlocuise carnea cu mucava, smîntîna cu ceva în genul aracetului iar ciupercile cu nişte bucăţele de burete de baie, şi reci pe deasupra, l-am chemat pe „financiar" şi l-am anunţat :

— Domnule, totul e-o porcărie ! Întrerup filmările...

— Dar ce te-a apucat, maestre ? — s-a arătat surprins directorul de producţie.

— Nu mă interesează ! Vreau să par cît mai autentic în film... Dacă nu-mi faci rost de-un ied autentic, natural, bine rumenit, fierbinte şi crocant, nu mai joc !...

Neavînd alt spîn şi chel la dispoziţie, „financiarul" a făcut pe dracul în patru şi-a procurat toate cele de cuviinţă. Iar membrii echipei s-au înfruptat şi ei la ospăţ. Cu ce-a mai rămas. Apoi, ospăţul s-a prelungit, directorul de producţie lăsîndu-se antrenat de vinişorul adus de Nicu Girardi. Pînă după miezul nopţii. Bineînţeles, fără să mai turnăm sardanapalicul festin.

Spre dimineaţă, platoul se transformase într-un imens podium de dans. Actriţe şi cameramani, mecanici şi figurante, actori şi personal administrativ TESA, eram cu toţii antrenaţi într-un balet fantastic, pe muzică de Michael Jackson, Chubby Checker şi Ray Charles. Asistaţi de animalele din dotaţia mînăstirii (vaci, oi, capre şi asini). Care trepidau şi ele, stupefiate. De ce erau în stare hominizii.

Infernul a luat sfîrşit într-un tîrziu. Cînd directorul de producţie, cel care-mi mîncase ficaţii, s-a apucat să călărească asinul stareţului. Bietul dobitoc (asinul, nu directorul), sesizînd, probabil, că „financiarul" era cui de beat, a slobozit un răget de spaimă. În semn de dispreţ. Însă atît de sonor, încît a paralizat întreaga lume. Călăreţul, jenat, ne-a cerut scuze, în numele urechiatului :

— Pardon ! Îmi pare rău...

Atunci, sesizînd ocazia, i-am plătit-o cu vîrf şi-ndesat :

— Nu face nimic ! Noi am crezut că era asinul...

Jignit de moarte, pînă la Dumnezeu, de afrontul pe care i-l servisem, individul s-a repezit la mine, să mă sfîrtece şi să mă facă fărîme. Avînd unele cunoştinţe de judo, karaté şi jiu-jitsu, căpătate cu prilejul exerciţiilor întreprinse cu tanti Raliţa, l-am receptat corespunzător, pregătindu-mă să-i administrez un „atemi".

Din păcate, sprijinindu-mă cu talpa piciorului pe-un element absolut aleatoriu, posibil vreo felie de parizer, sau ceva similar, căci avusesem de toate la masă, am lunecat spectaculos. Şi m-am prăbuşit la podea. Izbindu-mă cu capul de trepiedul unui reflector. Dur.

REALITATEA IMEDIATĂ, SAU (CEVA) MAI ÎNDEPĂRTATĂ

Cînd m-am trezit din leşin era ziua în nămiaza mare. Mă aflam în dormitor. La mine acasă. Căzut pe podea. Chiar la picioarele patului. Iar lîngă tîmpla ce mi se izbise de reflector se găsea casetofonul („Siemens", R.F.G., proprietatea mea personală. Metalic şi stereo. Prevăzut cu tot soiul de gadgeturi). Ne-

liniştit, bănuind că lovitura o-ncasasem de la agregat, am dat să mă ridic la verticală. Imposibil. Ceva era în neregulă.

Şi-atunci am auzit-o pe Penke, bulgăroaica de nevastă-mea :

— Geaba te strădui, măiestrică ! Ai mai încercat de vreo cîteva ori peste noapte. Fiind însă cam băut, ai depus eforturi zadarnice. Ca şi mine, dealtfel. Care m-am chinuit să te urc la loc în patul din care căzusei, lovind cu capul nevinovatul aparat. De-atunci a şi tăcut. Că m-ai înnebunit, toată noaptea, pornindu-l să cînte în neştire...

Nedumerit, am întrebat-o, insistînd :

— Cînd m-am troscănit, şi unde ? Nu cumva la platoul de filmare ?...

— Fii liniştit, bre omule, că n-ai fost la nici o filmare ! Troscănit ai fost, şi-ai şi rămas, de cînd ne-a vizitat Franz cu echipa de la „Cîntecele mării"... Ai mîncat atît de mult şi neştiinţific, iar Fateeva ţi-a luat minţile, spunîndu-ţi că te-aşteaptă la „cartina", ceea ce în rusă înseamnă film, încît nu mi-ai dormit nici un pic. Tot într-un coşmar ai dus-o, între vise urîte şi semitrezie !

Deci, asta era. Avea dreptate nevastă-mea. Totul fusese numai un vis. Urît. Ce, e frumos şi bine să fii regizor, scenarist şi actor ? Unde există aşa ceva !

Pesemne, din motive de abuzuri alcoolice şi alimentare, primele nici măcar stîndu-mi în fire, obţinusem o indigestie zdravănă şi-un puseu de tensiune arterială. Aşa-mi trebuie ! Nu-i nimic. De-acum înainte, mă pun serios pe regim. Şi mă las de ambiţiile mele cinemautice.

Peste vreo săptămînă, cînd totul reintrase în normal şi-mi vedeam de treburile mele, într-o dimineaţă, zgîndărit de cele visate şi imaginîndu-mi că era totuşi ceva în fantasmele cinematografice ce mă urmăriseră obstinat, pînă şi-n somn, indiferent dacă fusese unul chinuit, m-am urcat în „Bombiţă" şi-am dat o fugă pînă la „Casa Scînteii". Să mă sfătuiesc cu magistrul.

Cînd m-a văzut intrînd răvăşit, m-a şi luat în primire, chiar după ce-am trecut pragul :

— Ce-i cu tine, grasule, iar ai venit să mă procopseşti cu vreun roman de-al tău ? Că nu te mai potoleşte bunul Dumnezeu...

— Încă nu ţi-am adus nimic. Dar o să-ţi aduc, n-avea grijă... Altceva mă frămîntă deocamdată !

— Ei, nu mai spune ! Chiar ai frămîntări creatoare ?

— Am, de ce să n-am !

Şi i-am povestit despre înclinaţiile mele de ultimă oră. Precum şi chestia cu coşmarul. Şi l-am întrebat :

— Bossule, coşmarul cu scenariile, figuraţia, actoria şi regia, nu-i cumva o premoniţie, un semn al destinului ?

— Grasule, ceva nu-i în regulă în frămîntările tale ! Vrei să-ţi baţi joc de mine ? Ai uitat că am apărut în nenumărate filme, şi că ţi-am povestit despre păţaniile mele pe post de figurant ? Tot ce-ai visat, tot ce ţi s-a întîmplat în vis, mi s-a întîmplat mie, în realitate... Du-te, măi, la un neurolog sau la un psihiatru, să vadă ce-i cu scoarţa ta cerebrală... Poate nu mai funcţionează normal, de cînd te-ai pus pe scris atîtea romane ! Ce-i mult nu-i bine, ascultă la mine...

Va să zică, asta era realitatea ! Destul de înceţoşată, dintr-un anumit punct de vedere. Pesemne, mă pasionaseră într-un asemenea hal povestirile magistrului, încît le trecusem în contul meu, înflorindu-le, ca şi cum le-aş fi trăit eu, personal.

Bun ! Ba nu, nimica nu-i bun. Dimpotrivă chiar. Dacă am căpătat obiceiul, ce-aduce mai mult a năravi, să-mi însuşesc biografiile altora, „preluîndu-le creator", înseamnă că-s deficitar la capitolul ficţiune.

Ei şi ! N-am să mă sinucid (singur) din pricina asta. De felul meu nu sînt ficţionar, ci mă bazez cu precădere pe fapte trăite. Atît personal, cît şi de alţii. Vorbindu-i, cu alt prilej, despre îngrijorarea mea referitoare la fenomenul de mai sus, amicul m-a liniştit, emiţînd următoarea supoziţie :

— Măi grasule, n-are rost să-ţi faci probleme ! Eu cred că-i ceva legat de vîrstă. Ştii, se mai sclerozează unele vase, irigarea creierului se realizează defectuos, aşa că-i normal să prezinţi ceva rateuri de memorie... Ce să-i faci, c'est la vie !

Niţel sîcîit de aspectul relevat, i-am zis-o şi eu :

— Uite ce-i, boss, nu ţin deloc şi mai defel să axez cartea aventurilor mele pe anumite performanţe memorialistice ! Din moment ce-s aproximative, construiesc şi eu ca zidarii : cărămizile-s fapte reale, pe ici pe colo, iar mortarul, liantul, în-

tîmplări petrecute, cîndva, cu oameni autentici, însă despre care nu-mi mai amintesc totul... Chiar dacă-i ceva adevărat, în privinţa insinuării tălică, păi să ştii că lejer sclerozaţii au şi avantaje, enorme chiar. Zi de zi, permanent şi întruna, află numai lucruri noi şi de mult uitate. Altminteri, în cazul meu, cum mi-aş mai continua romanul, trecînd la scrierea celorlalte volume ?... Aşa că „allons enfants, copii !". Dacă e s-o luăm pe franţuzeşte...

— Bine, maiestrică, fie şi-aşa ! — s-a declarat el de acord. Dă-i înainte şi cu forţă, că eu stau la pîndă...

— N-am nimic împotrivă... Om muri şi-om vedea !

SFÎRŞIT

(iarăşi provizoriu, vai !)

Lector FLORIN MUGUR
Tehnoredactor CONSTANŢA VULCĂNESCU

Bun de tipar 6 II 1986. Apărut 1986.
Format 16/61×86. Coli tipo : 30.

Comanda nr. 50 509
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piaţa Scînteii nr. 1. Bucureşti
Republica Socialistă România

Lei 23,50